430-3

AMMONII HER-MEAE IN LIBROS ARISTOTELIS DE IN-TERPRETATIONE COMMENTARII.

Bartholomæo Syluanio Salonenſi Interprete.

CVM INDICE, QVO OMNIA
quæ in hoc libro natura digna ſunt,
locupletiſſimè exponuntur.

VIRTVTE DVCE COMITE FORTVNA

VENETIIS, M D L V.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

3

CHRISTOPHORO MADRVTIO Tridenti Epiſcopo Principi Illuſtriſsimo, Bartholomæus Syluanius S. P. D.

QVAM iuſtis de cauſis hunc tibi libellum, immo uero quicquid ingenio meo elaborari poteſt, quod tamen ſentio quàm ſit exiguum, perpetuo tibi nuncupandum exiſtimem. non ſolum conſtare iis arbitror, qui teſtes ſunt amoris erga me tui, ſed ijs etiam quos ea legere quæ alias ad te ſcripſimus, nequaquam piguit, Nam cum tuus ipſe ſim, non immerito & mea omnia tibi deberi intelligo. Quapropter nihil eſt quod te in præſentia pluribus morer. tantum quid egerim accipe. Ammonium Hermeam in Prædicamenta Ariſtotelis iam biẽnium in latinum ſermonem uerti. placuit nũc eundẽ in librũ peri hermenias latine explicare: cum à Philoſophorum ſcholis magnopere expeti uideretur, tum ob eximiam eius eruditionem accumenq; diſſerendi, tum quod opus ut omnibus Philoſophiam diſcere uolentibus apprime neceſſarium interpretetur, ſic inter cæteros Ariſtotelis libros longe difficillimum Et quanquã minime erã neſcius quàm graue mihi onus hoc aggreſſu ſubeundum eſſet, cum quod circunfertur Græcum exemplar non ſatis integrum eſſe compertum haberẽ, hanc tamen prouinciam [illegible] demerendi ſtudio

non inuitus ſuſcepi. partimqúe uetuſti ope exemplaris, licet exigua, partim diuturna commentatione ſic caſtigatum uerſumqúe ſpero, ut diſpliciturus non plané omnibus ſit. Neque tamen ego tantum mihi arrogo ut Ammonium affirmare auſim prorſus incolumē euaſiſſe, omniáque perſanata eius uulnera, ſed multo melius habere ſe opera noſtra: neq; id fieri quidem ſine magnis laboribus atque immodico temporis diſpendio potuiſſe. Quin nec hactenus tantum nobis fuit laborandum. ſed & Ariſtotelis liber latina oratione interpretandus: cum nec ueteri translationi Ammonium noſtrum, ut quæ barbariem ſapit, ac mendoſior eſt, atq; ob id minus perſpicua, nec Argyropyli, cum ipſe liberius aliquanto id egerit, ſatis commode cohæreſcere poſſe animaduerterem. Idqúe eo libētius feci quod hæc noſtra pro ueteri illa publico uſui Gymnaſiorum eſſe poterit, niſi illam dedignentur. Eo nanq; temperamento, eaqúe nos hoc effecimus fide, ut nihil addentes, nihil adimentes uerbum uerbo expreſſerimus: non quidem ſeruato ut ſe græce habent, ordine: ſiquidem & ineptum hoc & ridiculum eſſe iudico: ſed illis ea ratione diſpoſitis ut latine orationis ſpeciem referant. Accipies igitur & Ariſtotelem de interpretatione meæ in te obſeruantiæ uere interpretem: eiuſq; explanatorem Ammonium, ea qua cæteras quoq; lucubrationes noſtras humanitate amplecti ſolitus es. quod ubi feceris, putabo non parum illis gratiæ atq; auctoritatis acceſſiſſe. Vale.

INDEX IN LIBRVM NVNC Ariſtotelis, & Ammonij.

ACCENTVS an mutet propoſitionis naturam. 179
Accentus ratio. 185
Accidens, ideſt ſymbama quid ſignificet Stoicis 66
Accidentibus ex ſolis ſignificatis fieri non poteſt Oratio. 107
Accidentia cohæreſcunt ſubſtantijs: non Subſtantiæ ſubſtantijs: neq; Accidentibus accidentia. 107
Accidentia naturam aduentitiam obtinẽt, eidemq; ineſſe apta ſunt ac non ineſſe. 135
Accidentia cur præſertim de indiuiduis prædicentur: de ſpeciebus uero non proprie. 135
Accidentia non adſunt ſpeciebus ob incorpoream immutabilemq; ſuijpſarum naturam. 136
Accidentia plura inuicem conſerta Subiecta uel prædicata Propoſitionem nõ faciunt unam. 307
Accidentia prædicantur de ſubſtantijs non quidem per eſſentiam, ſed per naturam. 321
Accidentia duo ſi de eodem prædicentur ſubiecto, de ſe mutuo prædicantur per accidens. ibidem.
Accidens per naturã prædicatur de Subſtantia: Subſtantia de Accidente præter naturam. ibidem.
Accidens quando per ſe prædicetur, Subſtantia uere per accidens. 323

Actiones uel affectus a uerbis ſignificantur.43
Actionibus paſsionibuſq; priores Subſtantiæ. 43
Actiones uel affectus primum ſignificantur Verbis, deinde tempus.46.71
Actiones & paſsiones quatenus ſignificentur Nominibus,quatenus Verbis. 75
Actiones & paſsiones quæ in ſubiectorum ordine accipiuntur, ſolis infinitiui modis uerbi ſignificamus.75
Actiones conſultoriæ cur laude uel uituperatione dignæ. 205
Actio Deorum una & ſimplex prorſuſque immutabilis. 210.
Actionibus cum conſultoria electione perfungentium tantum eſt conſulere, aliaſque alia facere. 210
Actiones ciuiles qua menſura, & quo modo cognoſcat mens humana. 212
Actus ſine poteſtate qui. 30
Actibus quibus contrarium: uel non.3
Actu uno ſimplici cuncta ſemperq; ſtante intuetur intellectualis.i.Dei ratio.374
Actu eſt quod ex neceſsitate eſt. 381. 383
Actus cur prior facultate aptitudinem referente. ibidem
Actus qui poteſtate careant:qui non.ibidem.
Actus ita ſe habet ad poteſtatem, ut ſempiternum ad generabile.383

Actus natura prior poteſtate. ibidem.
Actus qui ſynceri, qui tales dicantur 384. uel actus qui ſint:quæ uero actu.387
Actu ſemper eſt forma:poteſtate materia:compoſitum actu ſiue forma impertitum. 384
Actus in quibus ſecernatur a ſubſtantia, uel non. 384
Actus ſubſtantia eſſe ueros Deos.ibidem.
Actus in dict.Poteſtas.
Actu conſtãs perfectum eſt, imperfectum quod poteſtate habetur.386
Actu & poteſtate præditum utrunque ſit oportet cõtrariorum.380
Ad aliquid relata an ſimul natura.389
Additiones arctant ubique.420
Addubitatiua Oratio Stoicorum quatenus ab Interrogatiua differat.3
Adſignificare & ſignificare quomodo differant.46
Adſignificandi duplex modus.85
Aduerbia quoque apud Græcos poſitiua,nomine poſitionum appellari a nonnullis. 13
Aduerbij ſignificatio.14
Aduerbia quę conferant ad Enunciationem:quę nõ, ſed ad Orationes alias.15.17
Aduerbium cur non proprie pars Ora ionis.18
Aduerbium pars Locutionis,non Orationis. 17.
Aduerbia an in Nominibus cenſeantur, ut Alexander Aphrodiſienſis arbitratur.18
Aduerbium unde dictum. 21

Aequale.in dict.Inæquale.Non æquale.
Aequiuoce uoces cuique conſequentes eorum ſunt quæ ab ipſis indicantur,ut genera ſpeciebus.372
Aequiuocę uocis definitio nulla.99
Aequiuocę uoces nunquam aſciſcuntur ad definitiones complendas 99
Aequiuocum & Vniuerſale quomodo differant. 111.149
Aequiuocis uocibus quæ conueniant docendi rationes.121
Aequiuoca communem nullam naturam declarant.121
Aequiuocatio, in Verbis quoque eſt.128
Aequiuocus terminus multiplicem propoſitionem reddit 198
Aeterna.in dict. Sempiterna.
Aeuo in uno inſtante collocata ſunt apud Deos omnia. 209
Affectam ſubſtantialiter rem complecti non potes Animo quin & ipſam affectionem cõcipias. 106
Affectus.in dictione anima.Paſſio.Actio.
Affirmatio compoſitionem, Negatio diuiſionem ſignificat. 145
Affirmatio uniuerſalis quomodo in Negationem tranſeat particularem.186
Affirmatio uniuerſalis quomodo in negationem tranſeat uniuerſalem. 187
Affirmatio & Negatio quid ſit noſſe,unum exprin

cipijs Enunciationis.9
Affirmationem & Negationem qui, & an uere dicant ſpecies Enunciationis. 99.120.22
Affirmationem & Negationem, qui & an uere dicant Enunciationis æquiuocâ ſignificata.99.106 22.120
Affirmationem & Negationem cur nemo partes dixerit Enunciationis. 21
Affirmatio & Negatio Species Enunciationis. 21. 22.39.99.101
Affirmatio cur perfectior Negatione. 23
Affirmatio quid ſignificet. 23
Affirmatio & Negatio compoſitionis & diuiſionis nomine dicuntur.38
Affirmationem ſuperat Negatio negatiua particula.qua dempta fit affirmatio. uel Affirmatio Negatione continetur. 90.91.101
Affirmatio prior Negatione.100.101
Affirmatio prior Negatione quomodo. 99. 118
Affirmationes uel Negationes quæ ſimpliciores, compoſitioresue. 116. 118.
Affirmationi & Negationi commune quid. 120
Affirmationis definitio.121.122
Affirmatio & Negatio diuidunt uerum & falſum ut in ijſdem terminis. 122,126
Affirmatio & negatio quot modis non diuidant uerum & falſum. 122.127
Affirmationi omni oppoſita Negatio: Affirmatio-

que Negationi. 123
Affirmatio quę cui oppoſita negationi:uel non. 123 124. 126. 127
Affirmatio uel negatio quæ uera: quæ falſa. 123
Affirmatio & negatio: in dict. Oratio, Enunciatio, Vniuerſales, Particulares, Imprępfinitæ, Singulares, Contrariæ, Subcontrarię, Cõtradictorię, Propoſitio, Apprædicato tertio conſiſtentes, Modo præditæ, Infinitæ, Tranſpoſititiæ, Priuatiuæ.
Affirmationis & negationis pugna. contradictio ipſa. 138
Affirmatio & negatio quæ oppoſitę ſint contradictoriæ. 138.
Affirmatio & Negatio quæ oppoſitæ ſint ſimul falſæ. 139
Affirmationi & negatio quæ oppoſitæ ſint ſimul ueræ. 139
Affirmatiõi uniuerſali an particularis Negatio in materia conueniat impoſſibili. 143
Affirmationes habitus analogiæ: Negationes priuationibus. 143
Affirmatio notior Negatione. 143
Affirmatio in quibus uera uniuerſalis. 143
Affirmatio in quibus uera particularis. 143
Affirmatio particularis quando particulari Negationi concurrat uel non. 143
Affirmatio in negationẽ quando & quamobrẽ tranſeat negatiua particula iungenda Prædicato. 131

Affirmatio in negationem quando & quamobrem transſeat negatiua particula iungenda aſcititię Pręfinitioni. 144
Affirmationi in negationē quādo & quāobrē trāſeat negatiua particula iungenda Appradicato. 250
Affirmatio in negationem quando & quamobrem transſeat negatiua particula modo iungenda. 250 342. 244
Affirmationi quot modis oppoſita Negatio. 15
Affirmationem & negationem quæ faciant uniuerſales Propoſitiones penes Prædicatos. 152
Affirmationem & negationem quæ faciant uniuerſales Propoſitiones penes Pręfinitiones aſcititias. 152
Affirmatio negatioque oppoſitæ quando maxime contrarietatem ſignificent. 151. 152
Affirmationum nomine uocari finita etiam Verba: Negationum uero, infinita. 173
Affirmatio particularis in quam tranſeat negationē, adhibita negatiua particula, eſt, uerbo. 183
Affirmatio particularis in quam tranſeat negationē, adhibita negatiua particula aſcititię pręfinitiōi. 183
Affirmatio, in dict. Negatio.
Affirmationem inter & Negationem quæ Ambiguæ uideantur Propoſitiones. 134. 353
Affirmatio uniuerſalis in quam tranſeat Negationē addita negatiua particula eſt uerbo. 187. 247
Affirmatio uniuerſalis in quam traſeat negationem

addita negatiua particula Præfinitioni. 187. 247
Affirmationi Negatio in quibus eandem quantitatem ſeruet. 188.
Affirmationi negatio in quibus contradicat. 188
Affirmationi negatio in quibus commentiatur. 189
Affirmationi Negatio in quibus concordet. 190
Affirmationi quomodo oppoſita Negatio in ſingularibus, quomodo uero in uniuerſalibus. 188
Affirmationis unius una Negatio. 193. 297
Affirmationi quæ refragentur Negationes uniuerſali. 193
Affirmationi quæ refragentur Negationes particulari. 193
Affirmatio una eſt uel Negatio quæ unum de uno ſignificat. 197
Affirmentur de ſe mutuo neceſſe eſt uniuerſaliter nonnunquam, omnino uero ex parte ea in quibus Propoſitio una eſſe poteſt. 200
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitæ in uniuerſalibus uniuerſaliter. 172. 174
Affirmatio & negatio quomodo oppoſitæ in uniuerſalibus non uniuerſaliter. 174. 201
Affirmatio & Negatio quomodo oppoſitę in ſingularibus. 143. 174
Affirmatio in quo contingente magis uera, in quo Negatio, in quo utraque pariter. 242.
Affirmatio quæ. 241
Affirmationi quod ineſt id unum ſit oportet ac de

uno. 242. 243
Affirmatio Negatioque omnis ex Nomine & Verbo conſtat: uel infinito Nomine & Verbo. 243
Affirmatio Negatioque nulla ſine Verbo. 243
Affirmationes & Negationes ex Nomine finito, priores ijs quæ ex infinito. 243. 247
Affirmationum & Negationum ſpecies diuerſas facit Subiectus finitus uel infinitus Prædicato eodem manente: Prædicatus manente eodem Subiecto, non. 243
Affirmationes quas quæ Negationes ſequãtur. 252
Affirmatione ſimplici amplior tranſpoſititia Negatio: tranſpoſititiaque Affirmatione ſimplex Negatio. 253
Affirmatio notior negatione ceu magis finita. 256
Affirmationes uel Negationes quæ non ſimpliciter dicantur, ſed cum additione. 264
Affirmationem uel negationem in omni ueram eſſe quomodo intelligendum. 265
Affirmationibus in ſimplicibus compoſitum prædicatum habentibus cui prædicatum componentium nominum applicanda negans particula ut tranſpoſititia fiat affirmatio. 266
Affirmatio infinita an ſimplici unquam concurrere in eodem poſſit. 267
Affirmationis una oppoſitione infinitæ ad finitam non poſſe ex ijs conſiderari quodlibet quæ ad cõpoſitam prædicationẽ accipiũtur efficiendã. 268

Affirmatio & Negatio uniuerſales uniuerſaliter neque ſimul ueræ neque in eodem. 280
Affirmationes quæ ex quibus ſequantur Negationibus, & uice obuerſa: quæ non. 286
Affirmatio uniuerſalis cur in ſeipſa non reflectatur. 289
Affirmatione tranſpoſititia ſimplicem Negationem eſſe ampliorem, quomodo intelligendum. 290
Affirmare quoque uerum eſſe in ſingularibus ſi rogatum inficiari uerum ſit. 292
Affirmationi ueræ cui ſimul uera eodem in quanto Negatio. 283
Affirmatione qua ſimpliei mentiente uera ex tranſpoſitu ſit Affirmatio in iiſdem terminis & quanto quæ non. 291
Affirmatio tranſpoſititia in Singularibus Negationi ſimplici tantundem ualet. in uniuerſalibus non contradicenti, uerum contrariæ. 292
Affirmatio quaſi finis quædam & forma. 301. 351
Affirmatio uniuerſalis cur nō reciprocet, ſi tranſpoſita Nomina & uerba idem ſignificant. 289
Affirmare ac negare unum de pluribus, uel plura de uno, quando Affirmatio atque Negatio una ſit: quando non. 302
Affirmationi per ſe interrogatæ quomodo reſpondendum: quomodo uero toti cōtradictioni. 310
Affirmatione interrogata Negationem quoque facultate contineri. 311

Affirmatio uniuerſalis quæ cui Negationi conſonet uniuerſali. 282
Affirmatione hæc an Negatio, Contingit nullum eſſe iuſtum hominem. 350
Affirmationes magis finitæ Negationibus. 351
Affirmatio uniuerſalis an cum uniuerſali Negatione conuertatur in materia contingente. 356
Affirmationi utrum negatio magis contraria an Affirmatio contrarij. 388. uſq; in finem.
Affirmatio an contraria negatio. 393
Affirmatio contrarij & alterius negatio quando idẽ: uel non. 394
Affirmatio contrarij quid afferat. 408
Agentia non ſemper quæ. 236
Agere cur quandoque nequeant ſempiterna. 236
Agere ſimul idem poteſt circa oppoſita. 267
Ageſilaus dux populi quõ natura conſtet nomẽ. 37
Albus quomodo uerbum 78
Alexandri Aphrodiſiei loca, errataque. 18. 21. 39. 57 85. 101. 314. 374.
Aliquis, Subiecto ſemper iungitur. 123
Aliquis infiniti Nominis uſus. 107
Aliquis aſcita præfinitio quid ſignificet. 136. 147
Aliquis & unus quõ conueniant differantque. 147
Aliquis ſiue ullus poteſtate continetur in impræfinita Enunciatione. 186
Allelogia quoque ſeu condictum Propoſitionis nomine dicitur. 13

Ammonij diuinus præceptor Proclus ſucceſſor Platonis. 1
Ammonij in hūc librum commentatio ſumpta magna ex parte ex narrationibus Procli. 1
Ammonius cur eorum quæ hoc traduntur uolumine ſtudeat ſeriem ſequelęq; continuitatem oſtendere. 1
Analytica. in dictione Reſolutoria.
Andronicus Rhodius undecimus ab Ariſt. 7
Andronicus Rhodius cur librum hunc falſo attributum putauerit Ariſtoteli. 7.9
Angulares. in dict. Contradictoriæ.
Animarium in nobis cognoſcendi uel appetendi facultatum inſtrumentum uocifera facultas. 26
Anima quæ ſuapte induſtria mouetur, artificioſeq; agere poteſt particeps Homo eſt ſolus mortalium. 94
Animæ cogitatricis inſtrumentum Oratio. 94
Anima. in dict. Rationalis.
Animi ad perfectionem confert Ars. 216
Anima cur fœm. generis. 52
Animæ rationalis indagatio procreat nomina, non Natura & quomodo. 51
Animi conceptus in dict. Mentis.
Anima noſtra duplici prædita facultatum genere. 5
Animæ uires quæ cognoſcendi. 5
Animæ uires quæ uiuendi concupiſcendiue. 5
Anima a concupiſcente quomodo ſpecies orationis

alia

alię prodeant præter Enunciatiuam. 6
Anima nihil intelligit ſine paſſiuo intellectu. 7
Animi affectus quam lata ſignificatio apud Ariſtotelem. 8
Animæ rationalis intellectionem quomodo uocet affectus nomine Ariſtoteles. 8
Animæ pars quæ expers affectuum. 9
Animo inſitorum affectum notæ ea quæ uoce continentur. 24
Animi affectus idem omnibus. 24
Animi affectuum ſigna primum ſunt uoces & literæ. 24
Animi affectus rerum ſimulacra. 24
Animi affectus conceptusue. in dict. Mentis.
Animi conceptuum finis, comprehéſio rerum. 26
Animi conceptus quando ſunt. 26
Animi conceptus quid. 26
Animi conceptus & res natura conſtant: uoces & literæ poſitione & quamobrem. 27. 32
Animi conceptibus alijs alijſque eadem res agnoſci non poteſt. 28
Animi conceptus quilibet imago rei cuius eſt, eſt Animo uelut tabula depictus. 28
Animi compoſiti ex concurſu abſoluuntur ſimplicium. 29
Animi conceptibus primum nulloque medio: atq; horũ nomine uocibus conuenit prędicari ſubijcique ad prædicationem. 30.

Animarius Intellectualis,diuinuſq;, gradus tres primordiales ſuperiorum naturalibus ſubſtantiarum.35
Animi conceptus ab intellectu progigni, uoces ab Anima.35
Animę rationalis motioni quæ deſeruiant inſtrumēta.35
Animi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione,ſimilia Nomina uerbaque.37.80
Animi conceptus ut ſimplices nihil ueri aut falſi ſignificant,compoſiti autem ſignificant,ſic etiam Voces.37.83
Animi ſimplices an nihil ſignificent ueri uel falſi.38
Animi ſimplicium conceptuum ſignificatiua ſunt & compoſita nomina.46
Auimi conceptuum compoſitorum ſignificatrices orationes.46
Animam a mente illuſtrari.52
Anima rationalis & immortalis & non.336
Animalia,in dict.Bruta.
Animalibus in mortalibus potisſimum proportio Maris & Fœminæ.51
Animal cur neutri generis.57
Animal quomodo uerbum.78
Animati cuiuslibet non quæuis ſublata particula totum labefactauit:ſed ex præcipuis aliqua.132
Anthropos.i.homo unde a Græcis dictus.55
Apparentis ſumptio atque opinabilis propoſitio di-

ſputatoria quando. 315
Appellatiua oratio quæ a Stoicis dicta. 2
Apprædicatum in dict. Eſt.
Apprædicato quando iungenda negatiua particula ut fiat Negatio. 250
Apprædicatum quomodo tertium dicatur. 259
Apprædicatum prædicatur ſecundo loco. 259
Apprædicetur cur ſolum uerbum, eſt. 260. 277. 322
Aptitudinis poteſtas nulla ab intelligibilibus. 374. 334.
Aræi Patræi confutatio, Nomina poſitione non eſſe contendentis. 56
Araneola telam contexit ex natura, non ex arte. 95.
Archidamus. i. domitor principum quomodo natura conſtet nomen. 50
Archeſilaus ideſt princeps populi quomodoq; natura conſtans nomen. 51
Ariſtoteles, Platonis nomen. 28
Ariſtotelis liber, in dictione liber. Præſenta Reſolutoria.
Ariſtotelis librorum explanationi quot & quæ capita præfanda. 1
Ariſtoteli familiare pręceptorum genus artificioſum ac ſeuerum. 7
Ariſtoteli librum hunc cur falſo attributum Andronicus Rhodius putauit. 7. 9.
Ariſtotelis loca citata. 8. 9. 13. 17. 22. 25. 39. 52. 73.

85.88.95.105.129.154.169.177.174.190.197.209.234.252.&c.per totum.

Ariſtoteles nomina ſtudet conſona rebus oſtendere. 54

Ariſtoteles quæ ipſe impoſuerit nomina. 55.63.77.116.

Ariſtoteles amator breuitatis. 70.354

Ariſtotelis docendi modus ordoue. 127

Ariſtoteli reclamantes. 9

Ariſtoteles ubi exquiſitis utatur exemplis; uel non; & quamobrem. 48

Ariſtotelis Dialectica qualis. 321

Ariſtoteli diſiunctiue pronunciatas Hypotheſes ſeſe inuicem ſequi. 321

Ariſtoteles an ſit caput huiuſce libri poſtremum. 389

Ariſtoteles contraria iis quæ poſtremo huiuſce libri capite differuntur ſentire uidetur in libris ſuis omnibus. 389

Armipotens nullam ſui partem habet ſignificantem, ut potens. 47

Arte ex ipſa non agunt bruta, ſed ex natura. 95

Ars ex quadam inſita nobis progreditur ui, quę naturam ſuperat. 95

Ars Naturæ agens uiribus, naturalia uſurpat inſtrumenta: paratque artificialia ſibi alia ad proprias actiones obeundas. 95

Ars. in dict. Oratio.

Ars confert ad Animi perfectionem. 216
Ars & Natura cauſę circa frequens contingens. 223
Ars quandoque propter ſubiectam fluxibilitatem materiæ aberrat a ſcopo. 223
Artis aut Artis peritorum genus quoddam, Bonum, & quomodo. 323
Artis ratio potens eſt oppoſitorum. 374
Artifex quilibet quæ de ſubiectis ſibi debeat rebus contemplari. 97
Arterię aſperæ uſus 35.93
Articulata.in dict. Vox.
Articulus nihil ſignificat. 17
Articulus cur non proprie pars Orationis. 17
Articulus pars Locutionis, non Orationis. 17
Articulus unde dictus. 20
Articulum quando uerbis Gręci coniungant. 67.75
Articulus proprie Nominibus additur. 75
Articulum quando præponant Græci partibus Orationis omnibus. 76
Articulus ſingularis & , omnis, aſcititia Præfinitio quomodo conueniant differantque. 148.414
Articulus ſingularis quibus iungatur uel non. 147. 179.265.303.415.
Articulus ſingularis obtinet uniuerſales Præfinitiones. 265.413.415.
Articuli duales, pluraleſque quomodo differant ab omnes præfinitione. 415.
Articuli uſurpandi ratio. 420

Aſcenſus deſcenſuſque idem ſubiecto ſunt: reſpectu differunt. 14
Athenienſes ſapientes. 415
Attica locutio 69
Auium uoces an literatæ. 36
Auis & non auis Veſpertilio. 326
Axioma in dict. Effatum, Pronunciatum.
BASILICUS. i. Regulus quomodo natura inditum nomen. 51
Blityri uox nihil ſignificant. 24. 45.
Bonus quomodo uerbum dicatur. 78
Bona ex ſeſe nobis tribuunt facultates Dei. 208
Bonus & Sutor ſeorſum de quoquam prædicata nō neceſſario etiam prædicantur. 316. 318. 319
Bonum quot modis capiatur. 323
Bonum genus quoddam Artis aut Artis peritorum quomodo. 323
Bonum ſpectatur in Prædicamentis omnibus. 323
Bonum prædicatum de medico, per accidens prædicatur de Hippocrate; neque de eo ſine medico prædicari poteſt: ſicut nec prædicatum de Hippocrate ut homine poteſt per ſe de medico prędicari. 323
Bonum forma finiſq; eſt: malum non. 394
Bono quomodo contrarium Malum. ibidem.
Bono quando oppoſitum malum per contrarietatem: quando uero per priuationem. ibidem.
Breuitatis amator Ariſtoteles. 70

Brotos.i.homo, unde a Græcis dictus. 40
Brutorum uoces quales, & unde. 36
Brutorum uoces an literatæ. 36
Brutorum uoces natura ſignificant. 44
Brutorum uoces an nomina. 44
Brutorum uoces cur illiteratorum ſonorum nomine dicantur Ariſtoteli. 45
Bruta cur nomine ferarum dicta ab. Ariſt. & Plat. 60
Brutis manſuetudo aſcititia. 60
Bruta non ex arte, ſed ex natura agere. Intellectu orbata. 44
Bruta an uniuerſalium atque intelligibilium comprehenſione impartita. 149
Brutorum cur non ſit Prælectio. 223
CACHINNVS uox natura ſignificans. 44
Cœleſtium an materia. 385
Cœleſtium facultatem ſola ratione cogitationeq; ab actu diuelli. 38
Cœleſtia corpora non omnino immortalia. 336
Cœleſtibus an ſit uis aptitudinis. 385
Cœleſtium motus ſemper abſolutus. ibidem.
Cœlum cur maſcu. gen. Græci pronuncient. 52
Cœlum. in dict. Corpus.
Calui Myconij. 416
Canis. in dict. Latratus.
Caſus. in dict. Nomen. Verbum.
Caſus Ariſtotelicum nomen ſignificare rei conſentaneum. 55

Caſu non conſtat rerum natura & ordo.207
Caſus & Fortuna cauſæ circa rarius cõtingens. 223
Caſus & Fortuna quomodo differant.223
Categorema quid ſignificet Stoicis.66
Cauſa omnium prima cur apud Græcos neutri generis.53
Cauſæ,uel cauſæ adiunctæ rerum omnium Dii.210
Cauſa opifex ac proſpectrix quotuplex.211
Cauſæ ſubſtantiarum ſempiternarum Dij: generaſcentium cauſæ adiunctæ.213
Celox nihil ſignificat in nomine Epactro celox.48
Certitudinem obtinent res ſempiternæ ex ſuijpſarum natura. 210
Ciuiles actiones qua menſura & quo modo cognoſcat Mens humana. 212
Ciuitatis cur non eiuſdem conſortes qui non ijſdem utuntur uocibus.26
Cnax, uox nihil ſignificans.44.76
Cnemo odio proſequens homines. 181
Cogitatrix ratio qualis. 274
Cogitatrix ratio hominis eſt.ibidem.
Cogitatione an utatur Natura ut inſtrumento ad exitum actionum. 232
Cogitatricis Animæ inſtrumentum Oratio.95
Cogitatio in quo genere facultatem Animæ. 5
Cognitio coniecturalis in quibus uel non.212
Cognoſcendi uires Animæ quæ.6
Cognoſcendi ordo nobis ab imperfecto ad perfe-

ctum.23
Cognitio media inter cognoſcentem & rem quæ cognoſcitur. 212
Cognitio quid. 212
Cognitio quando re quæ cognoſcitur par, præſtantior. deterior. 212
Cognitio Dei. & Prophetidis quomodo diſſerant. 215
Colorum nulla inter ſe oppoſitio qua ſunt colores. 406
Comœdia brutorum animalium uoces imitatur. 36
Comparari quę nequeant. 365
Competere quid ſignificet. 77
Compoſitio ſimplicium uocum. quę prima, quę ſecunda. 3. 4
Compoſitionem circa ac diuiſionem falſum uerum que uerſatur. 37
Compoſitio & diuiſio pro Affirmatione & Negatione dicitur. 38
Compoſitionem circa uel diuiſionem omnino uerum & falſum: non tamen compoſitio uel diuiſio utriuſque horum capax. 39
Compoſitio uel diuiſio ſubſtantiua ſola capax ueri falſi. 39
Compoſitio uel diuiſio ſubſtantiua qualis. 39
Compoſitio uel diuiſio ſubſtantiua enunciatiuæ orationis eſt duntaxat. 39

Compoſitioni ne diuiſionique inſit omne uerum. 39
Compoſitio & diuiſio an in intelligibilibus apud Platonem. 39
Compoſitionem quomodo ſignificet ipſum non eſſe. 85
Conceſſiones ſępe Poſitionum nomine uocari. 12
Concluſionem per Propoſitiones petit noſtra. i. cogitatrix ratio. 374
Concupiſcendi uires Animę quæ. 6. 6
Concupiſcendi uires Animæ eædem & uiuendi. 5
Concupiſcendi a facultatibus quę proficiſcantur orationes & quomodo. 6
Condictum quoque Poſitionis dici nomine. 13
Coniecturalis notitia in quibus uel non. 210
Coniunctio nihil ſignificat. 17
Coniunctio cur non proprie pars Orationis. 18
Coniunctio pars Locutionis, non Orationis. 17
Coniunctio unde dicta. 21
Coniunctione quomodo una ſit Oratio illa, Sole terram illuſtrante dies eſt. 101
Coniunctione una Oratio quot modis. 100. 102. 109. 117
Coniunctionem per copulatiuam una Oratione cur hypothetica magis una. 110
Coniunctio diſiunctiua pro copulatiua. 322
Conſenſus quoque dici Poſitionum nomine. 13
Conſequens eſſe quid. 252. 298

Conſilium defectus prudentiæ eſt. 210
Conſilio nec nobis præſtantiores egent nec conſulere poſſunt Bruta. 223
Conſulantne de rebus Dij. 210
Conſulere alias alia & facere quorum ſit. 210
Conſultoriæ uoluntates actioneſque cur laude uel uituperatione dignæ. 205
Conſultoria ratio potens eſt oppoſitorum. 235
Conſultoria. in dict. Voluntas, Prælectio.
Contingenti eſſe & non eſſe quod conueniens uniuerſale: ut contingit omni uel nulli. 350
Contingit nullum eſſe iuſtum hominem, Affirmatione hæc an negatio. 350
Contingens & neceſſarium oppoſita. 351
Contingentis Neceſſariique Propoſitionum inuentio mutuæ conſequentiæ. ibidem.
Contingentis neceſſariique conſentiens Propoſitiones, an aliqua in parte differant. 352
Contingens uniuerſalis Negatio an cum uniuerſali Affirmatione conuertatur. ibidem.
Contingit nullum eſſe penatum Hominem cur propriè negatio eſſe uideatur. ibidem.
Contingit quomodo conſequens Impoſſibile quomodo neceſſarium 349
Contingens & Poſſibile conuerti. 353. 356
Contingens & Poſſibile media inter Neceſſarium & Impoſſibile. 356. 375. 378
Contingentis affirmationi cur conſequens uideatur

negatio neceſſarij.222
Contingens an conſequens neceſſario.377
Contingentis diuiſio.379
Contingens a Poſsibili ſolo nomine diſcerni ab Ariſtot. uideri. ibidem.
Contingens quod. ibidem.
Contingens quod medium inter Neceſſarium & impoſsibile.359
Contingens. in dict. Non.
Contingens expullulat a materia. 302
Contingentibus omnibus commune. 236
Contingens quod. 241. 345
Contingente in quo, magis uera Affirmatio in quo Negatio, in quo utraque pariter. 242
Contingentis cuius Ars & Natura. 223
Contingentis cuius Fortuna & caſus. 224
Contingentis cuius Præelectio. 224
Contingens quod utrumlibet uocetur. 224
Contingens impoſsibile, neceſſarium quomodo differant. 224
Contingens uelut centrum Vtrumlibet. 225
Contingentia non definite a Vijs noſci aſſerentium ratio eiuſdemque confutatio. 222
Contingente pro omni dictum utrumlibet. 225
Contingens in quibus ſit, uel non. 235
Contingens materia quæ. 133
Contingente in materia quæ Propoſitiones ſimul falſæ: quæ ueræ. 138

Contingente in materia quæ Propoſitiones uerum & falſum diuidant. 213.
Contingente in materia quæ Propoſitiones ueræ. 143.
Contingente in materia quomodo imprçfinita Negatio pro uniuerſali uſurpetur. 180
Contingentia futura non definiunt uerum uel falſum. 213. 204.
Contingentibus de futuris Theorema quomodo ad partes omnes pertineat Philoſophiæ. 205.
Contingens negantes quò referant cauſas rerum. 207.
Contingens negantes, in dictione, neceſſitate fieri Omnia dicentes.
Contingens tollentium rationes 206 207 219.
Contingens tollentium cõfutationes 211 212 230
Contingentia cum certo à Diis noſcantur, an eueniant ob id neceſſario 212. 214
Contingentia quomodo norint Dii 213
Contingens nobis anceps indefinitumque: Diis uero definitum ac certum 215
Contingens quando & nobis definite cognobile ſit. 215
Contingens ſuturum. in dict. futurum.
Contingens triplex 223. 237
Contingens quæ uerſentur cauſæ circa rarius 237
Contingens quæ uerſentur cauſæ circa frequentius. 237.

Contingens quæ uerſentur cauſæ circa æqualiter 223.224.

Contingens & Poſſibile quomodo conueniant differántque.195.

Continuum ſectile in infinitū ſola aptitudine. 287.

Contradictio quid ſit noſſe:unū ex principiis Enunciationis.9.

Contradictio quid ſit.123.125.126.138.

Contradictio Ariſtotel:cum uocabulum.125.

Contradictioni efficiendę quę requirātur.127.195.

Contradictiones quot circa idem ſubiectum. 132.

Contradictionem quæ faciant oppoſitæ Propoſitiones:quæ non.138.139.

Contradictio.in dict. Verum & falſum diuidere.

Contradicere ſibi mutuo quæ uideri poſſint impræfinitæ.227.

Contradicere ſibiinuicem qui impręfinitas arbitrentor:& quomodo.177.

Contradicant quo modo ſibiinuicem impræfinitæ. 184.

Contradictio quomodo latius,preſſius ue capiatür. 191.196.

Contradictoriæ propoſitiones quæ & quamobrem. 137.140.152.172.

Contradictorias quoque cur uocet Ariſtoteles uniuerſalīū uniuerſaliter appellatione.172.174.216

Contradictio non omnis uera uel falſa.193.198.

Contradictoriarum quæ qua in materia uera ſit aut falſa. 201. 202.
Contradicere. in dict. Verum & falſum diuidere.
Contradictionis à dignitate Demonſtrationes omnes depromi. 229.
Contradictio quæ non definitæ uerum ac falſum diuidat. 231.
Contradictionis ſpecies diuerſas facit Subiectus finitus uel infinitus Prædicato eodem manente, Prædicatus finitus uel infinitus ſubiecto eodem manente non. 243.
Contradicant quomodo impræfinitæ & particulares. 255.
Contradictionem ſimiliter faciunt Propoſitiones uerbum eſt poteſtate habentes idem actu habentibus. 275. 280.
Contradicenti an contrariæ Negationi ſimplici trāſpoſititia iuribus par affirmatio. 306.
Contradictionis partis alterius poſtulatio eſt Interrogatio diſputatoria. 309.
Contradictionis quomodo partem, quomodo uero contradictionem totam proferenti Interrogationi occurratur. 310.
Contradictionis partem utranque uel actu uel facultate in diſputatoria interrogatione contineri. 311. 312. 314.
Contradictionis pars ne tantum altera, diſputatoria ſit interrogatio, an utraque. 315.

Contradictoria oppoſitio Propoſitionum omnium modo carentium:penes ipſum eſſe ac non eſſe. 188.
Contradictiones quot hoc libro tradantur. 189
Contradictioues quæ uideantur ſimul ueræ. 348.
Contradictoriæ oppoſitionis celebratio. 388. 392. 409.
Contradictio pro propoſitione 419.
Contrariæ Enunciationes quæ:& unde dictæ. 130. 131.
Contrariæ quæ non ſint Propoſitiones licet quandoque contraria ſint quæ indicantur. 130.
Contrariæ quomodo non ſint impræfinitæ:ſignificent autem quandoque contraria. 150. 152.
Contrariæ nunquam ſimul ueræ. 172.
Contrariæ ſimplici Negationi tranſpoſititia tantũ ualet Affirmatio. 392.
Contrariæ quæ uideantur ſimul ueræ. 399.
Cõtrariæ modo præditæ quæ dictæ Ariſtoteli. 361.
Contrariæ non eo definitæ quod ſint contrariorum. 398.
Contrariæ opiniones quæ. 398.
Contraria. in dict. Oppoſita. Subcontraria.
Contrariorum differentiæ. 139.
Contraria nulla ſatis conſtat uacare medio. 159
Contraria ſimum in eodem ſubiecto eſſe nequeũt: poſſũt autem ſimul inde abeſſe. 139
Contraria maximo interuallo diſtant inter ea quæ

ſub eodem ſunt genere. 140.406.
Contrarium an ſignificet Affirmationi negatio. 150
Contrarium quibus non ſit. 152
Contraria cur ſignificent quandoque impræfinitæ ſolæ uniuerſalium. 152.
Contrarietatem nullam ſignificant aſcititiæ Præfinitiones quouis modo oppoſitæ. 153
Contrarietatem quando maxime ſignificent impræfinitæ oppoſitæ. 153
Contrarij Affirmatio an magis oppoſita quam negatio. 281. uſque ad. 421
Contrarium cur unum uni. 391
Contrariorum differentia cæterarum maxima. 389
Contrariorum differentia cur perfecta. ibidem.
Contrariorum mediæ negationes earundem. 390
Contraria cur fiant ex contrarijs, ibidem.
Contraria finita certaque ſunt. 408
Contraria quomodo ex ijs quæ in medio ſunt fiant nonnunquam. 390
Contrariane Affirmationi Negatio. 393
Cōtraria proprie dicta ſint oporteat. 394. 408. 412
Contraria quibus ſignificentur Nominibus. 395
Contrarium quod infinito ſignificatum nomine. ibidem.
Contrarij Affirmatio & alterius Negatio quando idem: uel non. 397
Contrario ex ipſo potisſimum generatio: ex negatione non potisſimum: ſed quando. 409

Contrarij Affirmatio quid afferat. 405
Contrarium nihil infinito. 412
Contraria nunquam ſimul in eodem. 419
Copulatiuæ loco diſiunctiua. 322
Corpus quod in orbem circumagitur immortale & non. 232
Corpus in dict. Cœleſte.
Corruptio. in dict. Generatio.
Cratyli ſententia de Nominum naturali impoſitione. 50
Cupido in quo genere facultatum Animæ. 66
DAEMONIAM ad prouidentiam qui referant cauſas rerum. 206
De græcæ coniunctionis ſignificato. 146
De ſubiecto & in ſubiecto promiſcue dici quandoque apud Ariſtotelem. 74
Deceptio in ijs eſt quæ minus a ſeinuicē diſtent. 401
Definitio rationis nomine uocata Ariſtoteli. 67
Definitiones principia Geometriæ. 9
Definitiones cur poſitionum nomine uocentur. 13
Definitiones eorum quæ ſunt uniuſcuiuſque ſubſtantiam ſignificant. 13
Definitiones cur ſubijciantur Demōſtrationibus. 13
Definitiones complent genera ſuarum ſpecierū. 22
Definitio nulla uocis æquiuocæ. 99
Definitionibus complendis nunquam aſciſcuntur uoces æquiuocæ. 99
Definitio niſi Verbum addatur uel caſus Verbi,

nunquam tranſibit in Enunciationem. 102
Definitio unum quid eſt, & non multa. 102
Definitio unum non eſt quoniam uerba omnia qui bus conſtat ſine intermisſione proferantur. 103
Definitio, qualis Oratio. 105
Definitio quæuis cur una oratio non plures. 106
Definitio quoque eſt pro termino uel Subiecto uel Prædicato. 109
Definitio quid indicet. 120
Definitio ſubiecta uel prædicata, cum multa dicat, propoſitionemne unam faciat an multas. 199
Definitioni infinita plura illa de ſe mutuo neceſſe eſt uniuerſaliter nonnunquam, omnino uero ex parte affirmentur. 199
Definitione ſubiecta uel prædicata, conſtans Propoſitio; ſi unus terminus alter ſit, una eſt ſignificatu & uoce. 308
Definitio ſubiecta uel prædicata quando Propoſitionem unam faciat, quando uero plures. 308
Definitionem ſemper afficiant additiones. 326
Definitio ipſum quid fuit eſſe, pro quid eſt dicitur. 326.
Delineamentorum ſeu Diagrammatum elementa quæ. 9
Demetrio Phalereo quid ſignificet titulus de Interpretatione, quid Ariſtoteli. 5
Demonſtrationis inuentio finis logicæ facultatis. 3
Demonſtrationis inuentionem antecedentia. 3

Demonſtratio ſub qua ſpecie orationis. 3
Demonſtrationes ex quibus perficiantur. 15
Demonſtrationibus cur ſubijciatur Definitiones. 13
Demonſtrationum principia quæ nomine Poſitionum dicta Ariſtoteli. 13.
Demonſtratione ſola licet exacte cognoſcere rerum Naturam. 98
Demonſtrationes omnes depromi ex dignitate Cõtradictione. 229
Demõſtratiua Propoſitione quo inferior Diale. 316
Demonſtratiua Propoſitio unde petatur. 315
Demoſthenes. F. Demoſthenis Pæanicus. 69
Demoſthenis locus. 416
Dentium uſus 35. 43. 96
Deprecatiua oratio quæ a Stoicis dicta. 3
Deprecatiua oratio neque uera, neque falſa. 92
Deprecatiua oratio ad quos pertineat. 92
Deſcenſus & Aſcenſus idem ſubiecto ſunt: reſpectu differunt. 14
Deus ſtudiorum ac literarum præſes. 1
Deus cur maſc. gen. 53
Dijs nobiſcum pactio nulla. 56
Deorum prouidentia quomodo fruamur nobis congrua. 56.
Deus bona ſuppeditat cunctis liberaliter. 57
Dij an ignorare quidquam poſſint ex ijs quæ ſunt. 207. 208
Dijs mentes impermiſtæ omnino materiæ ſunt. 207

Dij ſupra intellectualem ipſam proprietatem ueræ ſuijpſorum eſſentiæ ſedem ſtatuere. 207
Deorum uita an implicita negocijs putanda ſi currant particularia. 207
Deorum quæ ſunt, non ex ijs quæ ad nos pertinent æſtimanda. 208
Deorũ facultas incorporea prorſusq; ĩmateriata. 208
Deorum prouidentia quomodo arceri a noſtra ineptia dicatur. 208
Deorum prouidentiã latere quis nuſquã poteſt. 208
Deorũ prouidẽtia uel minima quæq; inſpectat. 208
Deorum facultates bona ex ſeſe nobis tribuunt. 209
Deorum ſeſe abdicentes facultatibus quid conſequantur. 208
Deorum an incerta de futuris notitia. 209
Dijs nihil præteritum aut futurum. 209. 214
Dijs nec quod mutatum eſt, nec quod natura eſt aptum mutationi non ſunt apud Deos. 209
Dij ad ea quę ſunt rationem principij obtinent. 209
Deos apud ipſos omnia in uno ſunt æuo inſtante col locata. 209
Dij auctores rerum omnium uel cauſę adiunctę. 210
Dij quomodo prouideant. 210
Dij an conſulant de rebus. 210
Deorum una ſimplexque actio prorſusque immutabilis. 210
Deorum a prouidentia magis par eſſet deſpici res ſempiternas, quam fluxili præditas natura. 211

Dij cum certo norint contingentia an ob id eueniunt illa neceſſario. 211. 213
Dij cognoſcunt una certaque cognitione atque indeclinabili. 213
Dij ſubſtantiarum cauſæ ſempiternarum: generaſcentium uero cauſæ adiunctæ. 213
Dij non ſolum ipſas uelut cernunt ſubſtantias, ſed earum quoq; facultates functioneſq;, tum quæ ſecundum naturã ſunt, tum quæ præter naturã. 213
Dij quomodo cognoſcant contingentia. 213
Dij res diuiduas norunt indiuidue: multiplicia forma ſimplici, temporalia ſempiterne: generabiliaque ingenerabiliter. 214
Dei & Prophetidis cognitio quomodo differant. 215
Dij nobis utuntur ceu ſponte mobilibus. 215
Dij tribuunt omni pro dignitate. 215
Deus immortalis tantum. 215
Deorum facultates ſi rationis minime ſunt expertes, quomodo ſemper eodem pacto ſeſe habeant ab omni mutatione exceptæ. 374
Dei ratio qualis. ibidem.
Dei mens & intellectualis ratio an idem. ibidem.
Deos ueros ſubſtantia eſſe actus. 384
Dij an humana ſpecie præditi. ibidem.
Deorum concubitus quomodo intelligantur. 385
Deus cum ſit, quæ fieri nequeant. 386
Dialectica propoſitio quando per interrogationem proferatur: quando non. 314

Dialecticæ Propoſitionis uſus. 315
Dialectica Propoſitio quo inferior quam demonſtratiua. 315
Dialectica Propoſitio unde ſumatur. 315
Dialectica interrogatio, Propoſitio quædam eſt. 315
Dialectica in dict. diſputatoria.
Dialecticus quis ſit Ariſtoteli: quis uero Platoni. 314
Dialectus quid. 35
Dialecti inſtrumenta. 35
Dictile quid ſignificet Stoicis. 24
Dictio quomodo differat a Nomine, Verbo, uoce ſimplici, Termino. 14. 88
Dictionis nomine cur pars uocetur Enunciationis. 91
Dictio ſignificatioque in omni oratione ex neceſſitate ſpectantur. 108. 119
Dictione quæ contineantur Orationis differentiæ. 108. 119
Dictionis uocabulo tantum appellatur Nomen aut uerbum non etiam Enunciationis. 112
Dictio quid. 112
Dictio ab Ariſt. impoſitum Nomen partibus Enunciationis. 143
Dictio quid ſignificet Platoni. 112
Differentia præſertim poſtrema, ſpecifica propriéq; perfectrix materiæ. 136
Differentia contrariorum maxima omnium. 395
Differentia contrariorum cur perfecta. 395

Dignitas.in dict.Pronunciatum.Contradictio.
Diodori dialectici confutatio uocem omnem ſignificatiuam eſſe exiſtimantis. 56
Diſcendum quod ſit primum:deinde quid ſit.316
Diſiunctiue pronunciatas Hypotheſes Ariſtoteli ſeſe inuicem ſequi.321
Diſiunctiua pro copulatiua.322
Diſpoſitio proximæ quædã materię forma ipſa.106
Diſputatoria interrogatio quid.309
Diſputatoriane interrogatio ipſum quid eſt.310
Diſputatoriam ad interrogationem quomodo redigatur ipſum quid eſt.319
Diſputatoria interrogatio quæ.310
Diſputatorię interrogationi quomodo occurrat proferenti contradictionis partem. 311
Diſputatoriæ interrogationi quomodo occurratur proferenti contradictionem totam. 311
Diſputatoria in interrogatione partem utranq; contradictionis uel actu uel facultate contineri. 312 314.315
Diſputatoria Propoſitio quid 314
Diſputatoria interrogatio pars ne tantum altera Cõtradictionis, an utraque. 315
Diſputatoria.in dict. Dialectica.
Diſputatoria propoſitio quando pars dialectici Syllogiſmi:uel non. 315
Diſputatoriam ad interrogationem quomodo percunctatrix redigatur. 315

Diuina qua menſura cognoſcat Mens humana. 212
Diuinus Intellectualis, & Animarius, tres primordiales Subſtantiarũ naturalibus ſuperiorũ gradus. 35
Diuinis competit rebus Neceſſarium. 381
Diuina ſynceri ſunt actus, non tales actus. 383
Diuiſionum modi. 21
Diuiſio in Propoſitione quid ſignificet. 38
EFFATVM in dict. Pronunciatum.
Electione cum conſultoria actionibus fungentium tantum eſt conſultare, aliaque alia facere. 210
Elementa diagrãmatum quæ dicantur Ariſtoteli. 9
Elementa & litera quomodo conueniant, differantque. 32
Elementorum ſeu literarum cauſa effectrix & exẽplaris. 33
Ens non contrarium Non enti. 391. 406
Ens non comparatur Non enti. 406
Ens magis Enti an Non enti oppoſitum. 406
Entium qua ſimpliciter Entia ſunt mutuam oppoſitionem non eſſe quampiam. 406
Entis primi diuina facultas re uera. 289
Entis primi facultas quouſque porrigatur. 289
Entia ſupra omnia non ens quod. 329
Entia quæ ſynceri actus, quæ uero tales actus dicantur. 387
Entia materiata qualia. 383
Entia ſempiterna nequeunt quãdoq; nõ agere. 136
Ens communius quam uerbum Eſt. 83

Ente ab ipſo deductum uerbum eſſe. 65. 83
Ens non dicit rem eſſe. 83
Enti commiſtum non Ens. 125
Entibus de quibus fiat prædicatio. 289
Entibus in quibus ſit, aut non ſit uerum & falſum. 24.
Entium gradus exiſtentiæ. 30
Entium quodpiam an ignorare Dij posſint. 207
Ens unum eſſe, poſitio Parmenidis. 12
Ens. In dict. Non ens.
Ens non ſignificat quidquam eſſe.
Entia prima ac plane ſumma quæ. 383
Entelechea Ariſtotelẽ nomen formæ cõueniens. 55.
Enunciationem cur nemo in Affirmationem & Negationem ut totum in partes diuiſerit. 21
Enunciationis Species Affirmatio & Negatio. 22. 22. 39.
Enunciationis genus Oratio. 2. 22. 98. 96
Enunciationis pars cum nomine Dictionis appelletur. 90
Enunciationis definitio. 99
Enunciatiua oratio quæ. 2. 92. 93
Enunciatiua cur ſola hoc libro tractetur. 2. 93. 97
Enunciatiua ſola capax ueritatis falſitatiſq;. 2. 39
Enũciatio Effati uel Poſtulati nomine Stoicis dicta. 2
Enunciatione quatenus differant oratio Iurandi, Expoſitiua, Suppoſitiua, Pronunciato ſimilis. 2
Enunciatiuæ ſpecies orationis. 3

Enunciatiua de qua oratione agatur, uel non agatur hoc libro. 6

Enunciationes ſuppoſitiuæ ortum prædicatiuis ferunt acceptum. 4

Enunciationes hoc uolumine, non Propoſitiones inſpectantur: in Reſolutorijs contra. 5

Enunciatio ſola ex orationibus a cognoſcendi facultate oritur. 6

Enunciationis uſus. 3. 101

Enunciatio cur ſola ex orationibus capax ueri & falſi 6

Enunciatiuæ orationis principia quæ. 9

Enunciatio omnis ex Nominibus & uerbis. 12

Enunciationi quę partes orationis neceſſariæ: quæ non. 15

Enunciationi quę partes orationis utiles: quę non. 15

Enunciationi quæ conferant Aduerbia: quæ non. 15

Enunciationi quamuis adhibitæ, quæ non proprie partes Orationis putentur. 18

Enunciatio Nomine prorſus conſtat & uerbo: non eius tamen pars omnino eſt uerbum. 20

Enunciemus quando de ſolis ſpeciebus, non etiam Indiuiduis. 135

Enunciationem quo diuidi & an recte dicant in Affirmationem & negationem ut genus in ſpecies. 21. 99. 101. 121

Enunciationem diuidi qua & an recte dicant in Affirmationē & Negationē ut genus, aut ut æquiuo

ca uox in ſignificata.21.99.101.121
Enunciatiuę orationis eſt tãtum ſubſtantiua compoſitio diuiſioque.41
Enunciatiua in qua oratione nec uerum nec falſum.41.64
Enunciationem non perficit caſus tantum nominis uerbo adiunctus.41
Enunciationem facere poteſt caſus nullus Nominis cum uerbo.eſt.65.69
Enunciationẽ quæ faciãt uerba caſibus cõſtructa.63
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Categorema & Symbama: quę.66
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Paraſymbama: quæ.66
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Minus quam Categorema:quæ.66
Enunciatio quæ dicatur a Stoicis Minus quam paraſymbama. 66
Enunciatiuæ Orationis contemplatio cur ſolius Philoſophi.99
Enunciatiua una prima oratio Affirmatio:deinde Negatio cæteræ omnes coniunctione una.99
Enunciatio,ut hæc,Sole terram illuſtrante dies eſt, quomodo coniunctione una. 101
Enunciationes duæ integræ ſine coniunctione actu accepta ſufficere nequeunt ad Orationem unam faciendam.102
Enunciatio omnis ex Verbo,uel caſu Verbi. 102

Enunciatio quæ una quæ plures. 109
Enunciandi modi. 113
Enunciationis proprium. 114
Enunciatio quæ ſimplex:quę compoſita. 116
Enunciatio an definiatur per Affirmationem & Negationem. 117
Enunciationis de principijs tradita hoc libro pręcepta piurima, eadem pluribus locis apud Platoné leguntur, maxime uero in Sophiſta. 125
Enunciatio in dict. Oratio. Propoſitio, Affirmatio, & Negatio, Vniuerſalis, Particularis, Impræfinita. Singularis, Contrariæ, Subcontrariæ, Contradictoriæ, Appraedicatio tertio conſiſtens, Modo prædita, Infinita, Tranſpoſititia, Primitiua, Subalternæ.
Enunciationé facere nequit prædicatũ Nomen ſine uerbo ut eſt, uel fuit, uel erit. 75. 75. 251. 274
Enunciationem ad perfectam opus eſt Verbo indicatiui modi. 345
Epactrocelox nullam ſui partem habet ſignificantem, ut hanc, Cœlox. 48
Epactrocelox quid. 48
Erit uerbum non competit Dijs. 214
Erit uerbum, quod ſignificet. 214
Error in ijs accidit quæ a ſe inuicé minus diſtát. 401
Eſſe in ipſum generatio eſt iter. 189
Eſſe, &, non eſſe eundem modalibus obtinét ordiné ad modos, quem in modo carentibus habét ſubie

ctæ res ac prædicatę ad ipſum, eſſe, & nō eſſe. 354
Eſſe compoſitionem quandam ſignificat quam ſine compoſitis non eſt intelligere. 80
Eſſe in ſubiecto, & prædicari de ſubiecto quomodo differunt. 73
Eſſe in dictione non eſſe.
Eſſentiæ rei imago eſt Veritas: Falſitas Vero eiuſdē priuationis. 139
Eſſentia ex illis hæreſq;. 213
Eſt & non eſt, quando partes propoſitionis: quando non. 20
Eſt uerbo iunctus caſus tantum Nominis non perficit Enunciationem 39. 41. 69
Eſt ab ente deducitur. 209
Eſt quid ſignificet. 72
Eſt uel, non eſt, uerbo omiſſo, non prædicatur nomen. 73. 75. 250
Ens ſeu, quod eſt. in dict. Ens.
Eſt & non eſt an ſignificent uerum uel falſum. 80
Eſt quid potisſimū, quid ſecundo loco ſignificet. 85
Eſt quæ adijciant affirmationes negatiuam particulam, ut in negationes tranſeant quæ non. 103. 131. 143. 183. 187
Eſt addita negatiua particula in præfinitis Propoſitionibus aut ſi cum uerbo eſt exaudiatur ad Prædicatum: uel ad Præfinitionem. 183. 181. 187
Eſt negatiuam particulam iungentes præfinitæ Negationes, cur rariores apud Veteres. 187

Eſt uerbum duplex. 213
Eſt uerbum quod competat dijs uel non. 214
Eſt uerbum quod ſi competens dijs omnique intelligibili quid ſignificet. 214
Eſt uerbum quando tertium apprædicatur, duobus modis oppoſitiones dicuntur. 249
Eſt uerbum in dict. Apprædicatum.
Eſt, Nomen uel Verbum. 249
Eſt, uerbi uſus & uis in propoſitione. 251. 261. 322
Eſt tertium in propoſitione quando prædicetur: quãdo apprædicetur. 259
Eſt ſolum uerbum apprædicatur. 260. 276. 322
Eſt uerbi prædicari locum obtinet & uerbum quoduis aliud. 276. 277
Eſt uerbum actu habentibus propoſitionibus contradictionem ſimiliter faciunt & quæ poteſtate ipſum habent. 277
Eſt uerbum quomodo de eo quod non ſit, uere dicatur. 143. 191
Eſt uerbum pro fuit, & fuit pro eſt. 328
Eſt uerbum quando per ſe prædicetur: quando uero per accidens. 288. 291. 325. 328
Eſt cum uerbo ſi tranſponatur negatiua particula cur non mutet propoſitionem. 299. 303
Eſt uerbum ſolum Propoſitioné integram præſtat ex tertio apprædicato conſiſtentem. 322
Eſt uerbum de Homero ut Homero, non ut Poeta quomodo uere prædicari uideatur. 328

Eſt ſolo uerborum opus eſt in medio, prædictis Propoſitionibus.352

Eστὶ, uerbum nunquam in fine acuitur. 179

Etymologiam agnoſcunt omnes. 53

Eunuchus uir, & non uir. 327

Ex compoſito quid ſignificet.38

Exemplorum uis & uſus.221

Exemplis exquiſitis ubi uſus Ariſtot.uel non:& quare.248

Expoſitiua oratio quę.3

FABVLARVM auctores occaſiones tradere non neglexerunt quibus ei quod dici uidetur fides habenda non eſſet.384

Facere alias alia quorum ſit.210

Facultas in dict.Naturalis Animaria.Poteſtas.

Fęx iure appellata rerum materia.30

Falſum in dict.Verum. 126

Falſum in quibus. 126

Falſitas imago eſt rei eſſentiæ priuationis.125

Fato qui cauſas rerum aſcribant.205.206

Ferarum nomine cur dicta ſint Bruta animalia Platoni & Ariſtoteli.60

Fieri in dict.Generatio.

Figura de tali propoſitionum complexu, dictum nomen, Ariſto.eſt.55

Figuræ nihil contrarium.152

Finis quædam & forma eſt Bonum,malum nō.394

Finis quædam & forma eſt Affirmatio. 351

Finitæ

Finitę magis Affirmationes Negationibus.394
Finitum in dict. Propoſitio.
Finitum finito opponitur, non infinitum. 408
Finito ſignificari Nomine utrunque oportet contrariorum. 394
Fluuius cur maſc.gen. 51
Fœmina in dict. Maſ.
Fons cur Græcis fœm.gene. 52
Forma quædam & finis eſt Affirmatio.301.351
Forma quædam & finis eſt Bonum: malum nō.394
Formæ contraria priuatio quę.394
Forma in dict. Materia
Formæ ſeparabiles a materia, actus ſunt ſine poteſtate. 30
Formam, ut uniatur Materiæ, nullius alterius egere adiumento. 106
Forma duplex.ibidem.
Forma eſt proximæ quadam Materiæ diſpoſitio. ibidem.
Formas materiatas fugere propter aſſiduam fluxionem. 116
Formas ſupra omnes non ens quid. 190
Forma ſemper actu: poteſtate materia: compoſitum actu impartitum. 383
Formæ quæ ſyncerorum actuum nomine uocentur. 384. uel Formæ quæ actus ſint: uero actu. 384
Formæ compoſitæ: & unde. ibidem.

Fortuna & caſus cauſæ circa rarius contingens. 213
Fortuna & caſus quomodo differant. ibidem.
Fructus & ſemen idem ſubiecto ſunt: reſpectu diffe runt. 14
Fuit quid ſignificet. 214
Fuit uerbum non competens Dijs. ibid.
Fuit pro eſt. 328
Futura contingentia non definiunt uerum aut falſum. 204 303.
Futuris de contingentibus theorema ad partes omnes Philoſophiæ neceſſarium. 205
Futuris de cōtingentibus theorema quomodo Ethicum. 205
Futuris de cōtingentibus theorema quomodo Phyſicum. 205
Futuris de contingentibus theorema quomodo Logicum. 205
Futuris de contingentibus theorema quomodo Theologicum. 205
Futuris de contingentibus theorema quomodo Vulgare. 206
Futura an certo Dij norint. 214
Futurum nihil Dijs. 214. 206
Futura cum certo Dij noſcant, an ob id eueniant neceſſario. 211
Futura ægrotis quæ prædicant Medici. 215
Futurum cur ambigue prænuncient Oracula. 215
Futurum & quod nondum eſt, ſeu magis grece eſo

menon & mellon quomodo differant. 218
Futurum communius dictum de eo quod nondum euenit. 236
GEMITVS uox natura ſignificans. 44
Generabilia magis egent Deorum prouidentia quam ſempiterna. 211
Generabilia propter ſui fluxibilitatem materię ferri in omnis generis mutatione natura noluit. 211
Generabilia non multum habent opificis ac proſpe ctricis cauſæ eodem modo perpetuo ſe habentium. ibidem.
Generaſcentium cauſæ adiunctæ ſunt Dij: ſubſtantiarum uero cauſæ ſempiternarum. 213
Generabilia ingenerabiliter Dij norunt. 214
Generabilia & corruptibilia quæ. 240
Generabilibus in ſolis facultas quæ. 376
Generabile ita ſe habet ad ſempiternum ut poteſtas ad actum. 383
Generabilibus priora ſempiterna. ibid.
Generationis perpetuæ Indiuiduorum infinitudinem comprehendit unitque ſpecies, cum una ex ſuiipſius natura ſit. 154
Generatio iter eſt in ipſum eſſe. 189
Generationi neceſſaria Priuatio. 381
Generationem interitumque agnoſcentium eſt poſſibile proprie dictum. 383
Generatio rerum ſucceſſiua a ſuperioribus ad inferiora. 386

Generationes ex oppoſitis emanant. 400
Generatio ex contrario potiſſimum: ex negatione non potiſſimum: ſed quandoque. 401
Genera finitiones comp ent ſuarum ſpecierum. 22
Genus in dict. Species.
Genus ſi natura ſit, eſt ſpecies natura. 23
Genus perfectius Specie. ibid.
Generis maſc. fœm. neutri ratio apud græcos in Nominibus. 52
Genus an prædicetur de ijs quę priora poſterioraque inter ſe ſunt. 74
Genus materiæ præditum eſſe ratione. 23
Genus non niſi ſpecierum interuentu impartitur Indiuiduis. 99
Genera diuerſa non comparantur. 406
Genere conuenientium interuallũ latiſſimum inter contraria. ibidem.
Geometrię principia quæ. 9
Geometrarum mos. 383
Grammaticorum error. 36
Grammatici rectene & quomodo Rectum caſum eſſe affirment. 44
Grammatici Stoicorum ueluti aſſeclæ. ibidem.
Grammaticus quatenus de Oratione agat. 97.
Grammaticus uoces potiſſimum cõtemplatur. 149
Gutta Ariſtotelicum nomen ſignificatæ rei conueniens. 53
HABITIBVS analogæ Affirmationes, Negatio-

nes priuationibus. 143
Habitus in dict. Priuatio. Poteſtas.
Habitus notiores Priuationibus. 143
He in dict. Articulus.
Heliupolis.i.Solis ciuitas, nomen, an oratio. 49
Heracliti poſitio. 12
Heracliti ſententia de Nominum naturali impoſitione. 50
Hermini erratum. 54
Hermogenes quomodo poſitione eſſe Nomina dixerit. 2.51
Hircoceruus quamuis compoſitum nomen, nihil tamen ueri ſignificat aut falſi. 37.41
Hircoceruus in ſola cogitatione eſt. 42
Hircoceruo de quo non exiſtente prædicetur quidpiam. 205
Hircoceruus qui opinabilis & nominabilis: qui non, ibidem.
Hirundo nidum ſibi finxit ex natura, non arte, 95
Ho. in dict. Articulus
Homeri loca. 27.146.182.206.322.
Homines odio proſequentes Cnemo Timoq;. 181
Hominis cur ſolius Prælectio. 223
Hominum opera per prælectionem. ibid.
Hominis ratio qualis. 374
Homo & Scientiæ capax æqua de ſe mutuo dicuntur prædicatione. 60
Homo ſociabile Animal. 26

Hominis uox natura ſignificans quę 44
Hominum functio eſt duntaxat pactio quę fit de uocibus. ibidem.
Hominis ſolius eſt uti conuento. 45
Homo quomodo a Græcis dicatur Anthropos & Merops & Brotos. 55
Homo ſolus mortalium particeps eius Animæ quæ ſuapte induſtria mouetur, artificioſeque agere poteſt. 94
Hominis ineptia quomodo arceri dicatur Dei prouidentia. 207
Homo mortuus non uere homo dicitur. 225
Humani ingenij ad ſummum exercuerit Proclus Diuinus pręceptor Ammonij ueterum placita interpretandi facultatem ac ſcientiarum naturę rerum iudicium. 1.
Humana uox quæ. 35
Humanarum uocum notas eſſe, literarum munus. 27.
Humanæ uoces ex compoſito. 44
Humanáne ſpecie præditi Dij. 384
Hydor ideſt aqua cur genere neutro a Græcis dicatur. 53
Hypotheſes diſiunctiue pronunciatas Ariſtoteli ſeſe inuicem ſequi. 321
Hypothetica. in dict. Suppoſitiua.
IAMBLICHVS diuinus. 212
Iamblichi expoſitiones opinioneſque. 314

Imaginarijs de ipſis quoque ſit prædicętio. 289
Imaginatio in quo genere facultatem Animæ. 7
Imaginationem ſæpe ab Ariſtotele in libris de Anima paſſiui intellectus nomine appellari, & quam obrem. 7
Imaginatio quomodo differat a ſenſu. ibidem.
Imaginatione cur agamus per ſomnum ſenſibus feriantibus. ibidem.
Imaginatio cum partitione quadam ac ſeparatione quodlibet nouit utpote non ſeparabilis a corpore. ibidem.
Imaginatio principium quoddam ſenſuum. ibidem.
Immutabile prius mutabili. 209
Imperatiua oratio qualis. 2
Imperatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate eueniat. 6
Impoſſibile inter & Neceſſarium medium Poſſibile uel contingens proprie dictum. 358. 378
Impoſſibile ſolam rei ſubſiſtentiam deſtruit: non etiam ſubſiſtendi modum. 386
Impoſſibile uel extra ea quę ſunt plane excidit. 381
Impoſſibile, Contingens, Neceſſarium quomodo differant. 224
Impoſſibile eſt non fieri qui dicit magis commouet quam qui neceſſe eſt fieri. 228
Impoſſibile quotuplex. 242
Impoſſibile quod. 242
Impoſſibilis & neceſſarij Proportiones quomodo

idem ualeant. 220. 227
Impoſsibile & non impoſsibile quomodo conſequentia ſint poſsibili & non poſsibili. 356
Impoſsibile idem ualens contra ac neceſſarium redditur. 361
Impoſsibilis materia Propoſitionum quæ: & unde dicta. 133
Impoſsibili in materia quæ ueræ quæ falſæ Propoſitiones. 141. 158
Impoſsibili in materia an negatio particularis uniuerſali Affirmationi conſentiat. 142
Impræfinitis quoque quomodo conueniant regulæ de Propoſitionum proditæ conſequentia. 291
Impræfinitæ rationem habent materiæ ad Præfinitas. 171
Impræfinitæ an tantundem ualeant Particularibus. ibidem.
Impræfinitæ cur tantundem ualeant Præfinitarum deterioribus. 175
Impræfinita Negatio particularine Negationi, an uniuerſali tantundem ualeat. 178. 180. 183
Impræfinitas qui ſibiinuicem contradicere arbitrentur & quomodo. 178
Impræfinita. Negatio quomodo pro uniuerſali uſurpetur. 178
Impræfinita Negatio an uerax in materia ſola impoſſibili, quo modo & uniuerſalis. 184
Impræfinita negatio quomodo ſuæ concurrat Affir-

firmationi:quomodo contradicat.180.184
Impræfinitę nullam ipſę per ſe certam in quanto po teſtatem habent.184
Imprępfinita in Enunciatione poteſtate continetur aliquis,ſiue ullus.186
Imprępfinita Negatione cur nemo uſus Veterum dro particulari.187
Impræfinita negatio a negatiua incipiens particula ad uniuerſalem magis declinat.186.189
Imprępfinitę qua in materia contradicant.203
Imprępfinitę qua in materia ſimul uerę ſint.ibid.
Imprępfinita Negatio qualis.192
Impræfinitę quomodo ſimul ueræ: quomodo contradicant.254
Imprępfinita poteſt tota Prędicatum fieri Subiecto extrinſecus addito.264.286
Imprępfinitis in ſimplicibus tranſpoſitiiſque oppoſitis non ſequuntur Affirmationes ex Negationibus.286
Imprępfinita propoſitio quę.137
Imprępfinita propoſitio.in dict.uniuerſalis non uniuerſaliter.
Imprępfinitę quomodo non contrariæ: ſed contraria quandoque ſignificent.150
Imprępfinitę cur ſolę uniuerſalium ſignificent quandoque contraria.152
Imprępfinitę quando maxime contrarietatem ſignificent.150

Impręfinitę an contrarię ſeu tantundem ualeant uniuerſalibus uniuerſaliter. 152
Impręfinitę quæ uideri poſſint ſibi mutuo contradicere. 153
Impręfinitas tantundem ualere Particularibus. 153. 174. 187
Impræfinitę quando ſimul uerę. 175
In ſubiecto & de ſubiecto promiſcue dici, quandoque apud Ariſtotelem. 74
Inęquale cur ſubiectum ei quod eſt non æquale, nihil autem ei quod non eſt æquale. 192
Indiuidua in dict. Singularia. Particularia.
Indiuiduorum perpetuæ generationis infinitudinem comprehendit unitque ſpecies, cum una ex ſimpſius natura ſit. 154
Indiuiduis in ipſis tantum quando diſtinctionem faciant aſcititiæ Pręfinitiones: quando uero in ſpeciebus primum. 134
Indiuiduis non impartitur genus niſi per interuentum ſpecierum. 135
Indiuiduis præſertim cur inſint Accidentia: nō proprie uero Speciebus. ibidem.
Indiuidua modis omnibus mutabilia penes Accidentia Subſtantiamque. ibidem.
Indiuidue cognoſcunt Dij res diuiduas. 215
Ineſſe an modus ſit. 321
Ineſſe Propoſitiones informat modi expertes. 321
Inexiſtentium præfinitarum conſequentia. 252

Infantium uoces conceptum mentis nullum, ſed affectus quoſdam animi ac diſpoſitiones notant. 44
Infinita. in dict. uerba.
Infinitum in dict. Nomen, Verbum, Indiuiduum, Subiectum, prædicatum.
Infinita propoſitio quę Theophraſto: quæ uero finita. 137
Infinita propoſitio in dict. Tranſpoſititia.
Infinito nihil contrarium. 415
Ingenerabiliter Dij norunt generabilia. 214
Iniuſtum infinitudo eſt & formæ priuatio. 389
Inſtante æuo in uno collocata ſunt apud Deos omnia. 209
Inſtrumentum naturalis in nobis Facultatis Oratio quomodo ſit, ſi poſitu conſtet. 95
Inſtrumentum Nominum uel rerum ſignificationis ipſa Oratio. ibidem.
Inſtrumentis egent naturales omnes facultates 93
Inſtrumentum omne naturalis omnis facultatis natura conſtat. ibid.
Inſtrumentumne naturalis in nobis Facultatis ipſa Oratio. 93
Inſtrumentis naturalibus utitur Ars: aliaq; ſibi artificialia cōparat ad proprias actiones obeundas. 95
Intellectualis ratio qualis. 374
Intellectualis ratio Dei eſt. ibidem.
Intellectualis ratio & Deorum mens an idem. 375
Intellectualem ſupra ipſam proprietatē uerę ſuiip-

ſorum eſſentiæ ſedem Dij ſtatuere. 207
Intellectualis, Animarius, Diuinuſque, gradus tres primordiales ſuperiorum naturalibus Subſtantiarum. 35
Intellectualis cur Græcis maſc. gene. 52
Intellectus noſter quomodo differat ab eo qui paſſiuus, proprie uocatur. 9
Intellectio rationalis Animę quomodo differat ab eo intellectu qui per ſe abſolutus uocatur. ibidem.
Intellectionem rationalis animę quomodo affectus nomine uoces. 8
Intellectus paſſiuus corruptibilis. ibid.
Intellectus in quo genere facultatum animę. 6.
Intellectus paſſiui nomine Imaginationem ſępe uocari ab Ariſtotele in libris de Anima: & quare. 7
Intelligere quid. 28
Intelligere nihil habet contrarium. 8
Intelligi nihil harum quę apud nos rerum ſunt ſine paſſiuo intellectu. 7
Intelligibili omni competens uerbum eſt, quod. 215
Intelligibilibus apud Platonem an inſit compoſitio & diuiſio, cum uera ſint. 39
Intelligibilium comprehenſione an Bruta impartiantur. 210
Intelligibilia ſynceri ſunt actus: non tales actus. 383
Intelligibilia primũ omniũ ſũmaq; plane entia. 383
Intelligibilibus in ipſis nulla poteſtas aptitudinis. 384. 376

Interpretationis nomen quid ſignificet Demetrio Phalereo quid Ariſtoteli.7
Interpretatio.in dict.Liber.
Interrogatio reſponſioni coniuncta uerum aut falſum declarat.115
Interrogatio re uera neque nomine neque uerbo continetur. ibi.
Interrogatum inficiari ſi uerum ſit in ſingularibus, uerum quoque eſſe affirmare.292
Interrogatum inficiari ſi uerum ſit in uniuerſalibus, uerum eſſe & negare.ibi.
Interrogatio in dict.Dialectica. Diſputatoria, percunctatrix.
Interrogatio quid eſt non eſt diſputatoria.310.315
Interrogatio quõ ad diſputatoria redigatur.ibi.2
Interrogatiua oratio qualis.2
Interrogatiua ab oratione quatenus differat Addubitatiua Stoicorum.ibi.
Interrogatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate proueniat.6
Interrogatio quotuplex.310
Interrogationibus quibus quomodo reſpondendum.310
Interrogatoria Affirmatione Negationem quoque facultate contineri.311..316
Interrogetur quando diſputatoria Propoſitio: uel non.311
Inuitum inter & libens quod medium.14

Ira in quo genere facultatum animæ.86.
Index Princeps & non princeps.335
Indicium ſcientiarum naturæ rerum ad humani ingenij ſummum exercuerit Proclus diuinus præceptor Ammonii.1
Iurandi oratio:quæ & quatenus differat ab enunciatiua.18
Iuſſio quomodo a cõcupiſcendi facultate emanet.6
Iuſtus quomodo uerbum dicatur.67.78
Iuſtum finis quidam & forma & habitus & quaſi perfectio eſt.254
LABIORVM uſus.35.43.96.
Lacedæmonij tolerantes.416
Lacus cur Græcis fœminini generis.51
Lapis & non lapis eſt pumex.127
Latratus uox natura ſignificans 44
Latratus uox natura ſignificans illiterata.45
Lax grecum Aduerbium.i.calcibus.16
Libens inter & inuitum quod medium.14
Libri de interpretatione finis qui.389.
Libri huius caput poſtremum an Ariſt.ibi.
Librum de Interpretatione cur quidam inter commẽtarios hoc eſt hypomnematicos reponẽdum cenſuerint.1
Libri de interpretatione caput tertium pulchra cõplura obtinet præcepta.351.
Libro hoc traditorum omnium ſeriem & ſequelæ continuitatẽ cur ſtudioſe oſtẽdat Ammonius.ibi.

r Ariſt.de Interpretatione celebris apud Philoſophos tum præceptorum frequentia, tum difficultate dictionis. 1
ŗum Ariſtotelis de Interpretatione cur multos factus explanatores. 1
ri Ariſtoteles de Interpretatione explanatio hęc magna ex parte ſumpta ab Ammonio ex enarrationibus Procli præceptoris ſui. 1
rorũ Ariſtotelis explanationi quot & quæ capita præfanda. 1
ori Ariſt.de Interpretatione propoſitum. 1.3.12.25.351
bri Ariſt.de Interpretatione Locus in ordine cæterorum logicæ facultatis librorum. 5
ibri Ariſt.de Interpretatione uſus. 6
ibri Ariſt. de Interpretatione tituli ratio ibi.
ibri Ariſtotelis de Interpretatione diuiſio. 11.131.205.
Liber hic de Interpretationr an re uera Ariſt. 6
Liber in dict.Prædicamenta Reſolutoria.
Libro dę Interpretatione de qua agatur oratione. 2
Libro de Interpretatione de qua agatur oratione enunciatiua.
Libro de Interpretatione orationes ut, Enunciationes, non ut propoſitiones inſpectantur in Reſolutoriis contra. 4
Liber de Interpretatione inſcriptus quid ſignificet Demetrio Phalereo, quid Ariſtoteli. 5

Librum hūc cur Andronicus Rhodius falſo attributum putauerit Ariſtoteli.8
Libri de Interpretatione dictio contorta, plena argumenti, uberibuſque referta ſententiis. 11
Libri de Interpretatione dictio ex breui permutatione totum quandoque ſenſum euariant.ibi.
Libro hoc tradita præcepta plurima de principiis Enunciationis, eadem cum locis pluribus apud Platonē leguntur, tū uel maxime in Sophiſta 126
Libro hoc tradita an nullo ordine digeſta. 126
Libro hoc quo tradantur Propoſitiones. 126
Lingua ſeu dialectus quid.35
Linguæ uſus.97.96.95.93.
Litera & elementum quomodo conueniant, differant.33
Litera in dict. Elementum.
Literata in dict. Vox.
Literatæ ne uoces Brutorum.36
Literæ ut non omnibus eædem, ita nec uoces.24
Literæ uocésq; ſigna primū ſunt affectuū Animi.ibi.
Literarum uſus.32
Literæ & uoces poſitione: res & conceptus natura, & quamobrem.29
Litera magis poſitione quam uoces.26
Literis alijs aliíſq; deſcribi poſſunt eædem uoces.29
Locutionis partes.18
Locutio quid: & quomodo differat ab Oratione.ibi.
Locutiora inſtrumenta quæ.93.

gicæ facultatis finis. 155
gica facultas de quibus agat, uel non. 24
gica in facultate nõ inſpici rerum naturas, ſed uo
cum per ſe ipſarum poteſtatem. 178
gicæ facultatis quomodo ſit theorema de futuris
contingentibus. 206
gicarum uſus Probationum. 392
na cur fœm. gen. 52
na cur maſc. gen. apud Aegyptios. 52
na cur maſculo fœmina ab Ariſtophane in con-
uiuio Platonis. 52
una ratione prima lumen a Sole excipit quod
poſtea per refractionem in terrã tranſmittit. ibi.
unæ ſubiacentium materiæ aptitudo qualis. 383.
unæ ſubiacẽtiũ formæ, actu ſunt non aũt actus. ibi.
MAL I negatio quid ſignificet. 381
Malum non eſt forma finiſq;, ut Bonum. 394
Malum quomodo contrarium Bono. ibi.
Malum extremus elap ſus a Bono. 394. 408
Mando æquiuocum Verbum. 128
Mare cur Græcis fœm. gen. 52
Maris & fœminæ proportio in quibus ibi.
Maſculini fœminini neutri generum ratio. 52. 53
Materia & modus quomood differant. 333
Materia ultra etiam prorſus informem uis porrigi
tur primi Entis. 329.
Materia prorſus informis a quo producta nõ ente.
329

Materiæ redundantiæ uel defectus uis. 216
Materiæne ex differentia opiniones diuerſæ. ibidem.
Materiæ ob ſubiectæ fluxibilitatem Ars quandoque aberrat a ſcopo. 223
Materia in dict. Forma.
Materia ab ipſa Poſſibile id quod a neceſſario differt atque Contingens expullulant. 381
Materia in ipſa & propter materiam ea conſtat facultas quæ in aptitudine ſpectatur. ibidem.
Materia poteſtate omnia, nihil actu obtinet. ibidem.
Materia obſcurior priuatio. ibidem.
Materiæ non ineſt impoſſibile. ibidem.
Materiata entia qualia. 384
Materia ſemper poteſtate actu forma: compoſitum forma ſiue actu impartitum. ibidem.
Materia quę prorſus careant. ibidem.
Materia an cœleſtium. 386
Materia quæ idonea formæ perpetuo retinendę: quę uero per uices ſuſcipiendę atq; amittendę. 385
Materia fęx rerum iure appellata. 30
Materiæ ratione præditum genus. 106
Materiæ propriæ perfectrix differentia, præſertim poſtremam. ibidem.
Materia duplex. ibidem.
Materia in propoſitione quid. & unde dicta. 133. 333
Materia in dict. Impoſſibilis, Neceſſaria, Cōtingens.
Materia uel analogū materię eſt ſubiectū ipſum. 133
Materiæ rationem habent impræfinitæ propoſitio

nes ad præfinitas.175
Materia, quoniã informis, formã adeptis eſt inferior omnibus: eorumq; deterioribus propinquior. ibi.
Materiæ ob fluxibilitatem ferri generabilia in omnis generis mutatione natura uoluit. 211
Materia quómodo non ens. 332
Materię quot Propoſitionum. 30. 333
Materia in ipſa rerum earum quę ſunt in propoſitionibus ſumptæ natura ſpectari. 333
Medici quomodo uerè præſagient de futuris circa ægrotos. 215
Media ex contrarijs proficiſcuntur. 402
Memoriam perẽnem uocum tueri, finis literarũ. 26
Mens humana qua menſura cognoſcat ciuiles functiones. 212.
Mens humana qua menſura cognoſcat ſeipſa. qua uero. 212.
Mens humana qua menſura cognoſcat diuina. 212
Mens humana quando in ſummum ſuæ ipſius perfectionis apicem euecta. 213
Mens in dictione intellectus Animus.
Mentis conceptus cõmunes, principia Geometriæ. 9
Mentis conceptus primum ac proxime ſignificantur a uocibus: deinde res. 24
Mentis inter conceptus & Res an quidquam ſit. 24
Mentis conceptus cauſæ uocum. ibidem.
Mentis primum in cõceptibus uerum & falſum: poſt in uocibus. ibidem.

Mentis conceptus qui ſimplices qui compoſiti.ibi.
Mentis quibus in conceptibus uerum & falſum:qui bus non.18
Mentis conceptus internos declarantia.24
Mentis conceptum nullum ſignificant uoces Infantium,ſed quoſdã affectus diſpoſitionesq;.44
Mens cur Græcis maſc.gen.52
Mens illuſtratrix Animæ ibi.
Mens impermiſtæ omnino materiæ ſunt Dii.208
Mens humana quando pariter in intelligibilis rei natura poſtulet intelligat:quando præſtantius,quando uero deterius.212
Mens ſacra quæ.385
Mente quæ uolutamus iis conſequentia ſunt, quæ uoce explicantur.388.395.411
Merops.i.homo unde Grſtcis dictus.54
Metaphyſicæ munus.105
Metaphyſica.in dict.Philoſophia prima.
Minusquam categorema quid ſignificet Stoicis.66
Minuſquam paraſymbama quid ſignificet iiſdẽ.ibi.
Mobilia.quæ. 376
Modales quæ tranſpoſititiæ:quæ ſimplices.354
Modales contrariæ quæ dictæ ab Ariſtotele.362
Modorum princeps Neceſſarius.382.
Modo præditis in Propoſitionibus quando duobus modis fiant negationes 347
Modo quando duplici ſenſu nectatur negatiua particula ad negationem faciendam.348

Modo prædite præfinitæ Negationes quomodo fiant, ibidem.
Modo præditis in Propoſitionibus eundem habent ordinem ipſum eſſe, & non eſſe ad modos, quem ſubiectæ res ac prædicatæ ipſum eſſe, & non eſſe obtinent in modo carentibus, ibidem.
Modo præditarum Propoſitionum conſequentię. 325.
Modo prędítarum Propoſitionum differentiæ. 325
Modo præditarum Propoſitionum Contradictiones quot. ibidem.
Modi maxime principes tres. ibidem.
Modi præditis in Propoſitionibus quomodo ex Affirmatione fiat Negatio. 324. 345
Modo præditæ Propoſitiones quomodo a carentibus differant. 343
Modo præditę Propoſitiones perfectæ non ſunt ſine, eſt, uerbo. 345
Modi uſus in propoſitione. 10
Modus quid. 331. 333
Modorum numerus. 333. 348
Modos cur ſolos quatuor ſumpſerit Ariſtoteles in Propoſitionibus cum modo. 333
Modi qui maxime uniuerſales & rerum naturæ familiariſſimi. 333
Modi quomodo a materijs differant. 333
Modi quatuor illis materijs affines tantum an accommodetur Propoſitionibus. ibidem.

Modo an uſquam alio uſus Ariſt. præter quatuor il-
los. ibidem.
Modusne ſit ipſum ineſſe. 333
Modusne ſit ipſum ſolum. 332
Modus non copulatur ſubiecto. ibidem.
Modus pars præſtantisſima in Propoſitione mo-
dum habente. 332
Modus quid ſignificet. 332
Modus impoſsibilis ſolam rei ſubſiſtẽtiam deſtruit,
non etiam ſubſiſtendi modum. 379
Moliri quid. 232. 235
Monſtrorum generatio unde. 223
Monſtra cur rara. 223
Morum ad moderatricem Philoſophiam quomo-
do ſpectet theorema de futuris cõtingẽtibus. 206
Morum moderatrix Philoſophia quid aſſumat. 205
Motus cœleſtium ſemper abſolutus. 376
Motum abolere tentantes rationes confutatu non fa
ciles a quodam conſcriptæ. 376
Moueri omnia Heracliti poſitio. 12
Multiplicia cognoſcunt Dij forma ſimplici. 214
Mutabili prius immutabile. 209
Mutatum quod eſt, uel natura aptum mutationi nõ
ſunt apud Deos. ibidem.
Myconij calui. 299
NAM, pro, ergo. 369
Naturis robuſtioribus cur maior debeatur cura quã
exilioribus, quominus corrumpatur. 392

ura raro non recte efficit quod intendit. 223
uram nihil fruſtra agere,& geometricis demõ-
ratum eſt neceſſitatibus, & euidentia omni cer
us demonſtratione confitetur. 232
ura an cogitatione utatur uelut inſtrumento ad
xitum actionum. 232
ura in dict. Prædicatio.
uræ rerum familiariſſimi modi qui. 333
ura excellentior Rationalis atque artifex in no
is uis. 94
ura ex ipſa agunt Bruta. non ex arte intellectu
rbata. ibidem.
uralibus inſtrumẽtis utitur Ars: aliaq; ſibi artificia
a comparat ad proprias actiones obeundas. ibi-
em.
ura rerum ſola Demonſtratione exacte cogno-
ilis. 98
uralem ad Philoſophiam quomodo pertineat
Theorema de futuris contingentibus. 206
ura an cogat omnia. 216
ıra non poteſt ſuo fini quidquam moliri contra-
ium. ibidem.
ra & Ars cauſa circa frequens contingens. 223
ra exiſtendi ſignificatum quod poſitionis ſigni
icatui conueniat. 53
ralis oĩs facultatis & inſtrumẽtũ natura eſſe. 93
rane in nobis facultatis inſtrumentum Oratio
pſa ibidem.

Naturales facultates omnes egent inſtrumentis. ibi.
Naturalibus a facultatibus per fecta opera poſitione eſſe poſſunt. ibidem.
Natura eſſe quot modis capiatur.
Natura eſſe.in d. Nomina in dict. præter naturam.
Naturæ rerum ſcientis, eique miniſtrantis tantum eſſe nomina indagare qui dicant. 51
Naturalis quo in nobis facultatis inſtrumentū Oratio ſit, ſi omne in natura ſit naturalis facultatis inſtrumentum Oratio autem poſitione cōſtet. 96
Naturæ ſcientiarum iudicium rerum ad humani ingenij ſummum exercuit Proclus diuinus præceptor Ammonij. 2
Naturæ ſolius opus Vox. 22
Natura ſi genus ſit, eſt & ſpecies natura. 22
Natura conſtantia quomodo differunt a poſitu conſiſtentibus. 26
Natura una uniuerſi. ibidem.
Naturalibus ſuperiorum ſubſtantiarum tres primordiales gradus. 35
Natura ſignificantes Voces quæ. 44
Natura ſignificantes uoces an Nomina. 46
Natura ſignificantes uoces in Nomine quæ. 45
Neapolis, id eſt, Noua ciuitas, nomen, an oratio. 49
Neceſſaria materia Propoſitionum quæ. 133
Neceſſaria in materia quæ ueræ, quæ falſæ propoſitiones. 138. 142. 202. 203
Neceſſarium, Contingens, Impoſſibile quomodo

differant.224
Neceſſarij diuiſio.239
Neceſſarium quod.241
Neceſſarium & contingens oppoſita.353
Neceſſarij & impoſſibilis Propoſitiones quomodo idem ualeant.351.362
Neceſſe eſt fieri qui dicit,minus commouet dicente impoſſibile eſt non fieri. 186
Neceſſe eſt nulli uel non omni,Affirmationes an negationes.350
Neceſſarij Contingentiſque propoſitionum inuentio mutuæ conſequentię.354
Neceſſarij Contingentiſque conſentientes Propoſitiones an aliqua in parte differant.ibidem.
Neceſſarium quomodo conſequens Poſſibili.355.357.361.364
Neceſſarij negatio cur conſequens uideatur Poſſibilis Affirmationi.357
Neceſſe non eſſe, & non neceſſe eſſe quando ſimul falſæ,uel ſimul uerę.361
Neceſſe non eſſe,& non neceſſe eſſe cur contrariæ Propoſitiones dictæ ſint Ariſtoteli.ibidem.
Neceſſe eſſe,& non neceſſe non eſſe quando ſimul ueræ uel ſimul falſæ:& cur contrariæ ab Ariſtotele nocentur.ibidem.
Neceſſario an conſequens Poſſibile.368.369
Neceſſario quod conſequens poſſibile: quod non. 366.371

Neceſſario an conſequens ſit contingens. 377. 378
Neceſsitate an fiant omnia Theorema pertinés ad totam Philoſophiam. 213
Neceſsitate omnia qui fieri dicunt quo referant rerum cauſas. 206
Neceſsitate omnia fieri aſſerentium rationes, confutationeſque, ibidem.
Neceſsitate fieri dicẽtes in dict. Contingens negãtes.
Neceſſarium inter & Impoſsibile medium Poſsibile uel contingens proprie dictum. 375
Neceſſe in dict. Non.
Neceſſarium princeps modorum. 381
Neceſſe quod eſt, id actu eſt. 381. 382
Neceſſarium ſempiternis diuiniſque competit rebus. 277
Neceſſarium proprie quod, ibidem.
Negationem qualem faciat Prædicatum infinitum in Singularibus. 382
Negationem qualem faciat Prædicatum infinitum in Imprçfinitis. 382
Negationem qualem faciat Prædicatum infinitum in Præfinitis. 382
Negationem qualem faciat Prædicatum infinitum in Particularibus. 382
Negationem qualem faciat Prædicatum infinitum in Vniuerſalibus. 247
Negatio an fiat ex uerbo infinito. 412
Negationes quoque ad ipſas res porrigitur primi Eo

tis.289
Negatio uniuerſalis cur in ſeipſa reflectatur, ibidem.
Negare uerum eſſe in uniuerſalibus ſi rogatum inficiari uerum ſit.292
Negationi interrogatæ quomodo reſpondendum. quomodo uero toti Contradictioni. 210
Negationes quomodo duobus modis fiant in Propoſitionibus modo præditis, quomodo in præfinitis ſine modo. 347
Negationes præfinitæ cũ modo quomodo fiant.348
Negationibus faciendis priuatas eſſe oportet Propoſitiones, non Terminos.348
Negationes contrariorum mediæ ſunt eorundẽ.391
Negatio non perfectam omnino ab Affirmatione differentiam comprehendit, ibidem
Negatione ex ipſa generatio quando.412
Negatio quando Affirmationi contradicat. 243
Negatio quando Affirmationi conſonet, ibidem.
Negatio quando Affirmationi contraria ſit, ibidem.
Negatio in dict. Affirmatio.
Negatio eſſentiæ priuationem ſignificat. 23
Negatio cur ſit infinitum nomen aut uerbũ.61. 294
Negationis definitio. 122
Negatio particularis an cum uniuerſali Affirmatione ſimul ſit in materia impoſſibili.142
Negatio in quibus uera uel non uniuerſalis. 142
Negatio in quibus uera uel non particulariſque.145
Negõ quot modis diuerſum ſignificet ab Affirmatio

ne.148
Negationum præfinitarum utra deterior. 176
Negatio in præfinita particularine Negationi an uniuerſali tantundem ualeat. 177.183
Negatio uniuerſalis an deterior particulari. 177. 180.
Negatio particularis nihil inuehit: ſed uniuerſalem Affirmationem duntaxat tollit. 143
Negatio particularis nihilominus abnegat uniuerſali. 180
Negatio impræfinita quomodo pro uniuerſali uſurpetur. ibidem.
Negatio præfinita an uerax in materia ſola impoſſibili quomodo & uniuerſalis. 181
Negatio impræfinita quomodo ſuæ Affirmationi concurrat: quomodo uero contradicat. 184.190
Negatione imprefinita cur nemo uſus ueterum pro particulari. 188
Negationes præfinitæ uerbo, eſt, negatiuam iungentes particulam cur rariores apud ueteres. ibidem.
Negatio impræfinita a negatiua incipiens particula magis ad uniuerſalem declinat. 186.190
Negatio quid dicat. 404
Negatiua particula diuiſiui cuiuſdam inſtrumenti uſum in oratione exhibet. 38
Negatiua particula in dict. Non
Negatiua particula ut ex Affirmatione fiat Nega-

o,quando & quare applicanda Prædicato. 104. 31.183
gatiua particula ut ex affirmatione fiat Negaio,quando & quare applicanda aſcititiæ Prędiniſoni 144
gatiua particula ut ex Affirmatione fiat negaio, quando & quare applicanda Apprædica- o. 250
gatiua particula ut ex affirmatione fiat negatio, uando & quare applicanda Modo. 250.342.343
gatiua particula parti prçſtantiori ſemper admo enda Propoſitionis,ut ex Affirmatione fiat Ne atio.104.132.145. 251
gatiuam particulam Pręedicato iungentes præfiitæ Propoſitiones quid ſignificent. 145
gatiua particula qua faciat Negationem aſcitiie Prędinitioni Affirmationis addita, quam auem uerbo,eſt,aut ſi cum hoc ad Prędicatũ exau iatur.183. 186
gatiua particula in ſimplicibus affirmationibus ompoſitum Prædicatum habentibus cui prædiatum componentium Nominum applicanda t tranſpoſititia fiat affirmatio. 267
gatiua particula quando duplici ſenſu modo iun atur ad negationem faciendam.348
gatiuæ cautio adhibendæ particulç in Negationius prçſinitis faciendis. 275.278.
gatiua particula tranſpoſita quomodo immutet

propoſitionem. 299
Negatiua particula ſi cum uerbo eſt, iuncta tranſponatur aut non mutet propoſitionem. 299
Negatiua particula cum, eſt, uerbo tranſpoſita quomodo Negationem & immutet, & non. 302
Neutri generis ratio. 53
Nomine finito ſignificari utrunque oportet contrariorum. 351
Nomine infinito quod ſignificatum contrarium, ibi.
Nomina noſtra ſi precando uel imprecando proferantur plane nos iuuant, aut lædunt. 59
Nomina & uerba natura tantum eſſe quomodo probet Alexan. Aphrodiſienſis. 57
Nomina & uerba uoces non abſolute, ſed materiæ ratione. 57
Nominis re uera definitio quæ. 59
Nomen quomodo nota & artificiale ſimulacrũ. 59
Nominis definitio ſecundum Platonem. ibi.
Nomina quot modis a nonnullis dicantur eſſe natura: quot uero propoſitione. 50. 50
Nomen cuiq; aſſignatum rei a natura dicentes. 49
Nomina naturalibus non artificialibus uiſibilium rerum imaginibus ſimilia eſſe dicentes. 50
Nomina quid dicant ſimilia naturalibus non artificialibus uiſibilium rerum imaginibus, ibidem.
Nomina qui dicant ſimilia imaginibus a pingendi arte perfectis, non autem naturalibus, ibidem.
Nomina indere qui dicant cuiuſuis licere, ibidem.

Nomina non a natura procreata, ſed ab rationalis Animæ indagatione:& quomodo.50.45
Nominum maſc.& fœm.gen.neutroue genere pronunciandorum ratio apud Græcos. 52
Nomina quo ſignificatu eadem & natura ſint,& poſitione.54
Nomina ſtudet Ariſt.conſona rebus oſtendere.55
Nomen infinitum primus uocauit Ariſt. 55
Nomina quomodo natura ſint,ſi res eadem pluribus ſæpe uocetur nominibus: ſi etiam transponantur,ibidem.
Nomina natura eſſe, a tranſpoſitione uel euidenter oſtendi,ibidem.
Nominum quando utamur tranſpoſitione, ibidem.
Nominum cuiuſq; rei multitudo nihil prohibet quin quodlibet naturæ illius rei conueniat, ibidem.
Nomina poſitione conſtare negantium confutatio.51
Nomen & Verbum neceſſariæ partes ſolæ ad Enunciationem faciendam.12
Nomen,unum ex principijs Enunciationis. 9
Nominibus & uerbis conſtat omnis Enunciatio. 12.
Nomen quomodo differat a uerbo,uoce ſimplici,Dictione,Termino.14
Nomina quæ dicantur.14.17
Nomen & uerbum cur ſolæ partes Orationis hic petractentur.12

Nominibus an comprehendantur Aduerbia, ut Alexander Aphrodiſienſis putat. 18
Nomen omnino aut uerbum pars Enunciationis: non tamen pars eius omnino eſt ipſum uerbũ. 20
Nominis pronominiſque ſignificatio quomodo differant. ibidem
Nomen eſt in Animo uoce, & ſcriptura. 31
Nomina & uerba ex compoſito, uoces autem natura eſſe, unde palam fiat. ibidem
Nomina & uerba Animi conceptui ſimilia qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione. 37. 80
Nomina uel uerba, etiam compoſita, niſi quid eis addatur, nihil ueri aut falſi, ſignificant. 37
Nominum cum uerbis copulatio in Enunciatione quę non uerum aut falſum declaret. 38. 65
Nominis caſus cui iunctus uerbo non perficiat Enũciationem. 39
Nomen quid. 43
Nomen cur prius uerbo. ibidem
Nomina quid ſignificent. ibid.
Nominis materia quæ uox, quæ genus eiuſdem ibi.
Nominis definitionis genus. 43. 58
Nominis definitionis differentiæ. 43
Nomina non ſunt uoces quæ non ſignificant. ibid.
Nominane ſint uoces quæ natura ſignificant. 44
Nomen & uerbum in quibus conueniant differantque. 45
Nominis temporalis ſignificatio quomodo differat a uerbi

a uerbi ſignificatione.47
Nomen temporale an tempus ſignificet.ibidem.
Nomen licet integrum, in compoſitione nihil ſignificet. 48
Nominum quomodo non ſignificent partes ſimplicium: quomodo uero compoſitorum.47.49.91
Nomina etiam compoſita ſimplicium ſignificatiua ſunt Animi conceptuum.48
Nomina quomodo ab orationibus ijs diſcernas quæ per eaſdem ſyllabas cum Nominibus pronunciantur, ut Noua ciuitas.49
Nominare qui proprie dicerentur Cratylo & Heraclito.50
Nominare cuius ſit. 51
Nomen & uerbum ſolæ partes Orationis etiam ſecundum Platonem.59
Nomen infinitum quod:& unde dictum.62.243.252
Nominis infiniti ſignificatio.62
Nomen infinitum quomodo non negatio.61.294
Nomen infinitum quomodo non oratio. 63
Nominis caſus an Nomina.63
Nominis pronunciatio quæ in recto fit; an caſus dicenda.63
Nominis rectum quomodo caſum eſſe negent Peripatetici.63
Nominis rectum quomodo caſum eſſe affirmēt Stoici Grammaticique.63
Nominis caſus unde dicti. 63

Nomen & infinitum Nomen quomodo conueniāt differantque. 62
Nomen & caſus Nominis quomodo conueniant differantque. 64. 68
Nominis ſolo caſu uno conſtans Oratio quæ. 64
Nominum caſibus quę conſtructa uerba ueram uel falſam orationem conficiant. 65
Nomen quid proprie. 66
Nominis definitionem cur non principia ſermonis de Nomine reddiderit Ariſt. exquiſitisſimam. 66
Nomen quot modis capiatur. 67
Nominis appellatione quando ueniat & uerbum. 66
Nominibus proprie Articulus additur. 75
Nominis caſus cum uerbo, eſt, non perficit Enunciationem. 41. 64
Nomen & uerbum in quibus conueniant differantque. 70. 73
Nomen & uerbum duæ ſolæ ſpecies uocum ſignificatiuarum etiam ſecundum Platonem. 72
Nomen nō prædicatur ſine uerbo aliquo ut, eſt, uel, non eſt. 73. 75. 251
Nomen quomodo pręd icetur ut de ſubiecto, quomodo uero ut in ſubiecto. 73
Nominibus quatenus ſignificentur Actiones Paſsioneſque. 75
Nomina quando ſint uerba ipſa infinitiua, quando non. 74
Nomine quando nihil differat prædicatū uerbum. 75

Nomina ab Ariſt.impoſita. 56.55.62.77.116.125
Nomen quoduis,ſi prædicetur, tranſit in uerbū.79.
Nomina fiunt ex uerbis per ſe prolatis. 243
Nomen & uerbum quibus rebus differant ab Oratione. 87
Nominis partes uel uerbi cur non proprie partes etiam orationis. 89
Nominum partes nihil ſignificant quoniam ſola pronunciatione partes ſunt, non etiam ui ſignificandi. 89
Nomen & uerbum duobus modis partes ſunt orationis. 89
Nomen & uerbum exiguę orationis portiunculę dictæ a Platone. 90
Nomen in dict. Vox ſimplex, Dictio, Verbum, Terminus, Subiectus, Oratione pars.
Nominum uel Rerum ſignificationis inſtrumentum Oratio. 95
Nomen infinitum Grammaticorum quod & cuius uſus. 75
Nomen dictionis tantum uocabulo appellatur, non etiam Enunciationis. 96
Nomine aut uerbo non cōtinetur interrogatio. 114
Nominis uniuerſalis ſignificatio quō differat a Præfinitionis uniuerſalis ſignificatione. 153.243
Nomē quoq; infinitū quodā pacto unū indicat. 243
Nomine & uerbo, uel infinito Nomine & uerbo conſtat omnis affirmatio negatioque. 243

Nomen finitum prius infinito. 243
Nomen finitum quot modis unum. 244
Nomen infinitum quomodo unum. 244
Nomen infinitum quomodo Nominis expers uocetur. 245
Nomen finitum uel infinitum quomodo differat a pręfinitio uel impræfinito. 243
Nomina infinita prædicato addita quæ Affirmationem faciant ſimplici concurrenté: quæ non. 202
Nomine infinito proferédo minus ueri ſumus quam finito. 294
Nomini infinito quid addendum ut uerum aut falſum ſignificet. 298
Nomina & uerba ſi tranſponantur in Propoſitione, idem ſignificant 298
Nomina & uerba tranſponere quorum inter ſit uel non. 299
Non in dict Negatiua particula.
Non ens ad ipſum uis porrigitur primi entis. 29 r
Non ens quod opinabile & nominabile: quod non. 329. 329
Non omnis, aſcititia pręfinitio quid ſignificet. 134. 135. 142.
Non ente de ipſo quomodo affirmatiue prædicetur quidquam. 125
Non ente de quo prędicetur. 287
Non ens quod apud Deos non ſit. 209
Non ens quotuplex. 330

Non ens ideſt falſum, in quibus. 125
Non eſſe quomodo & compoſitionem ſignificet. 85
Non ente de ipſo uere prædicari negatiue quid poteſt: affirmatiue non poteſt. 77
Non homo & ſimilia quomodo infinita Nomina. 60. 62
Non homo & ſimilia cur neque orationes, neq; Negationes. 62
Non homo & ſimilia nullam ſui partem ſignificantem habent. 45
Non homo & ſimilia quid ſignificent. 61
Non contingens quot modis capiatur. 379
Non neceſſe eſſe cur illi Non impoſſibile eſſe, conſequens non ſit. 379
Non ens non contrarium Enti. 390. 406
Non ens quod repugnare enti uideatur. 406
Non bonum primus a bono egreſſus: extremus elapſus malum 408
Non æquali exiſtendi cur ſubiectum inæquale: nihil autem ei quod non eſt æquale. 192
Non ens quomodo eſſe dicatur uel non eſſe. 324. 328
Non ens quod in rebus omnibus. 329. 406
Nondum quod dicitur, apud Deos non eſt: neq; non amplius. 210
Non ualet, & ſimilia quomodo uerba infinita 70. 283
Nota & ſimulacrum quomodo differant. 27
Nota genus Nominis. 58
Nota ſeu ſignum quid ſignificet Platoni & Ariſt. 71

Notitia coniecturalis in quibus:uel non. 210
Nouaciuitas, nomen, an oratio. 49
Nullum iuſtum hominem eſſe contingit, Affirmatione hæc an Negatio. 350
Nullus aſcititia præfinitio quid ſignificet. 135. 289. 281.
Nullus in dict. Vdeis Vtheis.
Nullus & non aliquis quomodo diff. 146
Nullus cur Prædicato copulari poſſe uideatur: Omnis autem non. 171
Nullus præfinitio quomodo intelligenda cum dicimus nulli contingit. 350
Numeri ſectio in infinitum ſola aptitudine. 387
OBLIVIO unde. 9
Omnis nomen, non uniuerſale ipſum ſignificat: ſed uniuerſaliter ineſſe. 131. 171. 276
Omnis aſcititia præfinitio qualis. 136
Omnis in dict. Non omnis.
Omnis &, ὁ, ſingularis Græcorum articulus quomodo conueniant differantque. 148
Omnis quomodo differat ab uniuerſali. 152. 171
Omnis præfinitionem Prędicato copulans Propoſitio, cur ſola explodatur ab Ariſtotele inter eas quæ Præfinitionum aliquam Prædicato adnectunt. 153. 168
Omnis præfinitioni tantundem ualēs articulus. 167 148. 414
Omnis prædicato iunctum quando pars prædicati,

non autem præfinitio. 170
Omnis pręfinitionem cur non ferat Prędicatum, cum Nullus copulari illic poſſe uideatur. 170
Omnis præfinitio quomodo intelligenda cum dicimus contingit omni. 350
Omnis quomodo differat a dualibus pluralibuſque articulis.
Opifex cauſa quotuplex. 211
Opinabilis atque apparenti ſumptio quando ſit diſputatoria propoſitio. 314
Opinabile non ens quomodo. 329
Opinio in quo genere facultatum Animę. 6
Opiniones quę Poſitionum nomine dicantur. 12
Opinio an noſtrę uoluntatis. 215
Opiniones diuerſę an ex materię differentia. 216
Opiniones contrariæ non eo definiuntur quod ſint contrariorum. 400
Opiniones contrariæ quę. 399
Opinio quæ ſimplex: uel non. 399
Opinio uera nunquam uerę contraria. 414. 415
Oppoſitionum duę ſpecies communisſimę in Propoſitionibus. 133
Oppoſita circa ipſa poteſt idem ſimul agere. 151.
Oppoſita ſimul ſuſcipiunt & poteſtates quædam rationis expertes. 291
Oppoſita a quibus ſimul non ſuſcipiantur facultatibus. 372

Oppoſitio quid ſignificet. 405
Optatiua oratio qualis. 2
Optatiua oratio deprecatiuę nomine a Stoicis dicta. 2
Optatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate emanet. 6
Opus a naturali facultate perfectum natura eſſe poteſt. 93
Oracula cur ambigue de futuris pronuncient. 215
Oratio quid. 25
Orationis ſpecies. 22. 97
Orationum cur de ſola enunciatiua hoc libro tractetur. 3
Oratio quę capax ueri & falſi, quæ non. 2
Orationis cuius uſus ad demonſtrationem. 3
Orationum ſingulæ ſpecies quomodo nominentur a Stoicis. ibidem.
Orationis ſpecies apud Stoicos quot & quę. 6
Orationes quæ Stoicorum ſubijci queant Enunciationi. ibidem.
Oratio in dict. Enunciatiua, Vocatiua, Imperatiua, Optatiua, Pronunciatum, Deprecatiua, Appellatiua, Iurãdi, Expoſitiua, Suppoſitiua, Pronunciatio ſimilis, addubitatiua, Prædicatiua, Propoſitio.
Orationes ut Enunciationes, non ut Propoſitiones hoc uolumine inſpectantur, in Reſolutorijs contra. 5
Orationis quæ ſpecies a quibus Animæ prodeant fa

474
cultatibus:& quomodo.ibidem.
Orationis partes quæ neceſſariæ Enunciationi quæ non.15.
Orationis ex partibus cur de ſolo nomine & uerbo hic pertractentur.ibidem.
Orationis partes quæ in Enunciationem conferant: quæ non.ibidem.
Orationis partes ſignificatiuę perſonarum,uel actionum paſſionumue,aut cuiuſdam harum complexionis.15
Orationibus quibus quę conferant Aduerbia. ibid.
Orationis partes proprie quę non putentur Ariſtoteli,quamuis alioquin in enunciationem conferantur.17.18.
Orationis quę proprie partes eſſe non poſſunt.18
Oratio pars Locutionis. 18
Oratio quomodo differat a Locutione.18
Oratio quę proprie,quæ communis dicatur.18
Orationis an ſimpliciter genus uox. 23.31.43
Orationis materia quæ uox Nominiſque & uerbi quæ genus.23
Orationis genus quod.23.59
Oratio eſt in animo,uoce,ſcriptura.31
Orationis diuiſio quę.34
Orationes ſignificatiuæ ſunt compoſitorum animi conceptuum.77.83
Orationes ijſdem ſyllabis prolatas cum nominibus ut Noua ciuitas quomodo ab ijſdem diſcernas

Nominibus. 50
Oratio quæ ſecundum Platonem. 59
Orationis ſolę partes Nomen & uerbum etiam ſecundum Platonem. 60
Oratio cur non ſit finitum Nomen. 62
Oratio quę ſolo uno conſtet caſu. 62
Orationem ueram aut falſam quę faciant uerba caſibus conſtructa. 65
Orationes quę ex ſolis uerbis compoſitæ. 70
Oratio una quę unum ſignificat ante Ariſtot. dicta a Platone. 72
Orationis partibus omnibus quomodo prępoNant Græci Articulum. 75
Oratio quibus rebus a Nomine & uerbo differat. 187
Orationis quę partes ſignificent: quæ non. 18. 80
Orationis partes quot modis ſignificatiuę eſſe poſſint. 87
Oratio quas ſignificatiuas partes ſemper habeat, quas non ſemper 87
Orationis partes cur non proprie ſint nominis partes uel uerbi. 89
Orationis partes quę primę. 87. 88
Orationis partes eædem eſſe & non eſſe poſſunt. 89
Orationis partes duobus modis Nomen & uerbũ. 89
Orationis exiguę portiunculæ Nomen & uerbum habet Platone. 90
Oratio omnis partem ſignificantem dictę à. 91

Oratio ne an ſolo conſtare poſsit nomine, ut Atridæ. 90
Oratio eſt & imperfecta. 92
Oratio omnis ſignificatiua eſt omnis, non ut inſtrumentum, ſed ex compoſito. 92
Oratio quę enunciatiua: quæ non. 93
Orationes quę pertineant ad Philoſophos. 93. 96. 98.
Orationes quæ pertineant ad Oratores aut Poetas. 92. 96
Orationem non poſitione, ſed natura eſſe contendens ſyllogiſmus: eiuſque confutatio. 93
Oratio an naturalis in nobis facultatis inſtrumentum. 93
Oratio cuius opus facultatis. 93
Oratio inſtrumentum Nominum uel rerum ſignificationis. 95
Oratio inſtrumentum cogitatricis Animę. 95
Oratio ſi poſitu conſtat, quomodo naturalis in nobis facultatis inſtrumentum: cum omne naturalis inſtrumentum facultatis natura conſtat. 95
Orationum artis manus. 97
Oratio ſe habet ad aliud duobus modis. 98
Orationis duplex unitas. 99
Oratio, ut hęc, Sole terram illuſtrante dies eſt, quomodo coniunctione una. 102
Oratio pluribus cōſtās nominibus quandoq; pro termino Propoſitionis. 102

Oratio una ex quibus ſignificatis rebus fieri poſſit, uel non. 107
Oratione in omni Dictio ſignificatioque ex neceſſitate ſpectantur. 108
Orationis differentiæ quæ circa dictionem: quæ uero circa ſignificationem. 108. 119
Oratio una an multæ quomodo a ſignificatis diiudices. 109
Oratio coniunctione una quot modis. 99. 101. 109. 116.
Oratio ſimplex uel compoſita quot modis. 106. 118
Orationis ueritas ex rei eſſentia: non contra. 275. 234. 237. 238
Orationes interpretes rerum ob idq; ipſarum imitantur naturam. 241
Oratione cui occurratur Interrogationi. cui uero non. 310
Oratoribus quæ proprię Orationes, aut Poetis. 92 93. 96
Orator uoces conſiderat potiſſimum. 149
Oratores quę curent in oratione, Philoſophi non. 299.
Oratores periti accuſando Virtutes ad proxima transferunt uitia. defendendo, uitia ad propinquas agunt uirtutes. 402
Ordo temeritatem pręcedit in rebus uniuerſis cum Deus ſit. 386
Ordo naturalis rerum a perfectioribus tendit ad im

perfectiora: noſtra autem contrà promouetur cognitio. 23
Οὐδεὶς. in dict. Vdeis.
PACTO uti ſolius hominis eſt. 56
Pædion ideſt puerulus cur neutro genere Græci pronuncient. 53
Palati uſus. 35. 93. 96
Paraſymbama quid ſignificet Stoicis. 66
Parmenides magnus. 214
Parmenidis poſitio. 13
Parmenidis locus. 209. 214
Pars in dict. Oratio, Totum, Nomen, Verbum.
Partes quæ ſimilares, quę disſimilares. 21
Partes in rebus perfectis ex proxima, integritate ęſtimamus. 89
Particula in dict. Negatiua.
Particula non quęuis ſublata totum labe ſactat: ſed ex pręcipuis aliqua 132
Particulares Propoſitiones quomodo differant a ſingularibus. 136
Particularem cur Theophraſtus nominet Infinitam. 137
Particularis & uniuerſalis uniuerſaliter ex aduerſo diuiduntur. 137
Particulares oppoſitę quando uerum & falſum diuidant. 138
Particulares opppoſitę quando ſimul uerę. 138. 140. 172. 174. 282

Particulares cur ſubcontrarias nominent. 140
Particulares an re uera oppoſitæ. 140
Particularis in dictio. Affirmatio. Negatio. Propoſitio. Subcontraria.
Particulares cur non etiam intelligantur uniuerſalium non uniuerſaliter appellatione. 140
Particularibus tantundem ualere imprefinitas. 153. 175. 176. 184
Particularibus an tantundem ualeant Impræfinitæ. 74. 176. 180. 183
Particularis Affirmatio in quam tranſeat. Negationem adhibita negatiua particula uerbo eſt. 183
Particularis affirmatio in quam tranſeat Negationē adhibita negatiua particula præfinitioni. 183
Particularis negatio qualis. 175
Particulares quomodo ſimul ueræ: quomodo contradicant. 255
Particularia in dict. Indiuidua. Singularia.
Participiis uſus in Enunciatione. 15
Participii ſignificatio. 16. 20
Participium unde dictum. 20.
Paſſio. in dict. Actio. Affectus.
Paſſiuus in dict. intellectus.
Per ſe prædicari. i. per naturam. 328
Percunctatrix interrogatio quæ. 310. 311
Percunctatrici interrogationi quomodo occurratur. 311. 312
Percunctatrix interrogatio quomodo ad diſputato

riam redigatur.315.
Perfectum prius imperfecto.38
Perfectum quod actu conſtat, imperfectum quod poteſtate.386
Perfectiora imperfectioribus priora naturæ: nobis uero poſteriora.23
Perihermenias liber.in dict.Liber.
Peripatetici quomodo Rectũ negent caſum eſſe.63
Phaſis quid.113.113
Philoſophorum Poſitiones quæ.12
Philoſophorum peculiaris oratio quæ:& quamobrem.92.93.98.99
Philoſophia prima.in dict.Metaphyſica.
Philoſophus primus principia ſola cõtẽplatur.125
Philoſophus contemplatur uoces rerum comprenſionis gratia.104.149
Philoſophiæ ad partes omnes pertinet Theorema de futuris contingentibus.205
Philoſophorum nihil refert tranſponere Nomina & uerba.299
Philoſophi ſignatum attendunt potisſimnm in oratione.299
Platonis ſucceſſor Proclus diuinus doctor Ammonii.1
Platonis loca.14.18.54.67.69.71.72.90.97.116.125.169.209.241.214.244.245.313.314.318.329.344.392.401.406.
Platonis nomen Ariſtocles.28

Platonis dialectica qualis. 314
Pluuia ab Ariſtot. impoſitum ſignificat rei conſo-
num.55
Poetarum nugę.384
Poeticę Orationes quæ.93.93. 98
Poeticę principia inſpicere cuius Artis ſit.71.97
Ponere quot ſignificet. 12
Porcorum uox an literata,ut coi,coi. 21.36.46.65.
70.74
Porphyrij expoſitiones opinionesque. 111.144.
146.151. 273. 199
Porphyrius cur caput huiuſce libri poſtremum
non exp'anauerit.389
Poſitione eſſe opera poſſunt an facultatibus natura
libus perfecta.94
Percunctatrix interrogatio quorum ſit.310
Poſitione eſſe in d.Nomina.
Poſitione eſſe quot modis capiatur.12
Poſitio quot ſignificet 12
Poſitu conſtantia quomodo differant a natura con
ſiſtentibus. 26
Poſitu magis literę conſtant quam uoces.27
Poſitione eſſe & natura eſſe quomodo idem.54
Posſibile & contingens quomodo conueniat diſſe-
rantque.332
Posſibilis eſſe, & non eſſe, uel fieri & non fieri in qui
bus.333
Posſibile quotuplex.338.369.370

Poſſibile propriè dictum quibus competat. 382
Poſſibile propriè dictum quid. 378. 382
Poſſibili quomodo conſequens impoſſibile. 356
Poſſibili quomodo conſequens Neceſſarium. 356 361. 364
Poſſibile & contingens conuerti. 355. 356
Poſſibili Affirmationi cur conſequens uideatur Negatio neceſſarij. 358
Poſſibile medium inter Neceſſarium & Impoſſibile. 359. 375
Poſſibile an conſequens neceſſario. 368. 370
Poſſibile quod non ad utrumlibet. 369
Poſſibile æquiuocum eſt. 369. 370
Poſſibile quod dicatur de Neceſſario: quod non. 370. 371
Poſſibile a Contingente diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele uideri. 379
Poſſibile quod. 379
Poſſibile quod medium inter Neceſſarium & Impoſſibile quod non. 379
Poſſibile expullulans a materia, quod. 384
Poſtulata principia Geometriæ. 9
Poſtulata quoque poſitionum nomine uocari Ariſtoteli. 9
Potens nihil ſignificat in nomine Armipotens. 47
Poteſtates quædam nunquam in actu tranſeuntes. 381.
Poteſtas cur actu prior. 381

Platonis dialectica qualis. 314
Pluuia ab Ariſtot. impoſitum ſignificat rei conſonum.55
Poetarum nugę.384
Poeticę Orationes quæ.93.93. 98
Poeticę principia inſpicere cuius Artis ſit.71.97
Ponere quot ſignificet. 12
Porcorum uox an literata,ut coi,coi. 21.36.46.65.70.74
Porphyrij expoſitiones opinionesque. 111.144.146.151. 273.199
Porphyrius cur caput huiuſce libri poſtremum non exp'anauerit.389
Poſitione eſſe opera poſſunt an facultatibus naturalibus perfecta.94
Percunctatrix interrogatio quorum ſit.310
Poſitione eſſe in d.Nomina.
Poſitione eſſe quot modis capiatur.12
Poſitio quot ſignificet 12
Poſitu conſtantia quomodo differant a natura con ſiſtentibus. 26
Poſitu magis literę conſtant quam uoces.27
Poſitione eſſe & natura eſſe quomodo idem.54
Posſibile & contingens quomodo conueniat diſſerantque.332
Posſibilis eſſe,& non eſſe,uel fieri & non fieri in quibus.333
Posſibile quotuplex.338.369.370

Poſſibile proprie dictum quibus competat. 382
Poſſibile proprie dictum quid. 378. 382
Poſſibili quomodo conſequens impoſſibile. 356
Poſſibili quomodo conſequens Neceſſarium. 356 361. 364
Poſſibile & contingens conuerti. 355. 356
Poſſibili Affirmationi cur conſequens uideatur Negatio neceſſarij. 358
Poſſibile medium inter Neceſſarium & Impoſſibile. 359. 375
Poſſibile an conſequens neceſſario. 368. 370
Poſſibile quod non ad utrumlibet. 369
Poſſibile æquiuocum eſt. 369. 370
Poſſibile quod dicatur de Neceſſario: quod non. 370. 371
Poſſibile a Contingente diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele uideri. 379
Poſſibile quod. 379
Poſſibile quod medium inter Neceſſarium & Impoſſibile quod non. 379
Poſſibile expullulans a materia quod. 384
Poſtulata principia Geometriæ. 9
Poſtulata quoque poſitionum nomine uocari Ariſtoteli. 9
Potens nihil ſignificat in nomine Armipotens. 47
Poteſtates quædam nunquam in actu tranſeuntes. 381.
Poteſtas cur actu prior. 381

Poteſtas quæ penes actum intelligitur in quibus primum ſit:in quibus deinceps. 381
Poteſtas ab actu ſeparabilis an in ijs quæ nequaquã mouentur. 381
Poteſtas quæ in ſolis generaſcentibus. 376
Poteſtas quæ in rebus fiunt uniuerſis non parum abeſſe quominus ſub genus unum quodpiam referantur. 376
Poteſtas quotuplex. 369. 376. 377
Poteſtas in dict. naturalis, animaria, Actus.
Poteſtas quædam etiam ratione carentes oppoſita ſimul ſuſcipiunt. 368
Poteſtates quæ ſimul oppoſita ſuſcipiant. 373
Poteſtas quæ ſimul oppoſita non ſuſcipiant. 373
Poteſtas aptitudinis nulla in Intelligibilibus. 376. 383.
Poteſtas aptitudinis an in cœleſtibus. 376
Poteſtas quæ in materia, & propter materiam. 381.
Poteſtate & habitu & actu eſſe quibus competat, uel non. 382. 384
Poteſtas ad habitum properat: habitus ad actum, ut ad peculiarem finem, ibidem.
Poteſtas inutilis ſi actus ipſius expers maneat, ibid.
Poteſtate eſſe prius tempore: actu eſſe, prius natura, in quibus poteſtas tẽpore ab actu diſcernitur. 385
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur ſola ratione & cogitatione. 386

Poteſtas in quibus ab actu diuellatur tempore:ita tamen ut conſequentem ex necesſitate actum habeat, ibidem.
Poteſtas in quibus ab actu diuellatur tempore, nec conſequentem neceſſario actum habeat, ibidem.
Poteſtate ſola quę conſiſtant, nec unquam in actum prodeant, ibidem.
Prædicamentis in omnibus Bonum ſpectatur. 323.
Prædicamentorum libri propoſitum. 2. 5
Prædicamentorum locus inter cæteros logicos libros. 2. 5
Prædicatiua in Oratione aliud de quo ſermo habetur: aliud quod de illo dicitur. 10
Prædicatiuæ Enunciationi ortum Suppoſitiua refert acceptum. 3
Prædicatiua oratio quæ, ibidem.
Prædicatiuam Orationem cur ſolam tradat hoc libro Ariſto. haud uero etiam Suppoſitiuam, ibid.
Prædicatiua ab oratione ſuppoſitiua perficitur, ibid.
Prædicatiua oratio unde dicta. 10. 131
Prædicatiuus Syllogiſmus munimen ſuppoſitiui. 4
Prædicatiuus ſimpliciter ſyllogiſmus dici poteſt ſuppoſitiuus non, ibidem.
Prædicatum in propoſitione omnino uel uerbum eſt, uel caſus uerbi, forte uero aliquando & infinitum uerbum. 103
Prædicato maxime principatum deberi in Prædi-

catiua Enunciatione. 104
Prædicato in Affirmationibus quando iungatur pri uatiua particula, ut fiat Negatio. 132
Prædicatum potior priorque Subiecto. ibid.
Prædicatio quando de ſolis fiat ſpeciebus non etiam Indiuiduis. 135
Prædicati ex diuiſione Propoſitiones quot & quæ. 137.
Prædicata quodam pacto etiam attingunt aſcititiæ finitiones, licet partes ſint Subiectorum. 145
Prædicato iungentes negatiuam particulam præfini tæ propoſitiones quid ſignificent. 145
Prædicari per ſe nequeunt aſcititiæ præfinitiones: neque alijs rationabiliter prædicatis coniungi, ibidem.
Prædicatos penes ipſos quæ fiant Affirmationes, Ne gationeſque: quæ non. 148
Prædicata per affirmationem Negationemque op poſita quando maxime contrarietatem ſignifi cent, ibidem.
Prædicato in uniuerſali uerum non eſt uniuerſali ter prædicare. 150.
Prædicato addita prefinitio an ſpeciem aliam faciat propoſitionis, ut ſubiecto adiuncta. 150
Predicato prefinitionum aliquam copulantium pro poſitionum cur ſolam illam expungat Ariſto tel. quæ omnia præfinitionem Predicato coniun git. 155

Prædicato iungentibus prçfinitionum aliquam propoſitionibus mentiendi anſam præbet quæ, omnis, præfinitionem illi connectit. 156
Prædicato Præfinitionem copulantes propoſitiones licet ueræ non minus tamen falſis deuitandę, quoniam ſuperuacuæ ſunt. 150
Prædicato addita ab auctoribus prçfinitio quid ſignificet, ibidem.
Prædicari ſubijcique ad prędicationem nequaquam conuenit rebus conceptibus primum nulloque medio: atque horum nomine uocibus. 30
Prædicatum terminum in propoſitione qui. 10. 144. 302
Prędicatum uocem omnem Verbique uocabulo appellari. 40. 79
Prædicatum quid ſignificet Stoicis. 66
Prædicatum cur ſemper uerbum. 71. 137. 202
Prædicari nomen nequit ſine uerbo aliquo, ut, eſt, uel, non eſt. 71. 55. 150. 259.
Prædicari de ſubiecto, & eſſe in ſubiecto quomodo differant. 73
Prædicari de alio duobus modis intelligi, ibidem.
Prædicari eo quod non eſt uere aliquid poteſt negatiue affirmatiue: non poteſt. 77
Prędicatum quoduis Nomen tranſit in uerbum. 79.
Prædicatio quæ præter naturam. 79
Prædicatio quæ ſecundum naturam. 79

Prædicato iunctum, omnis, quando pars prædicati; non autem præfinitio. 169

Prędicato cur copulari poſſe, nullus, prędfinitio uideatur: omnis autem non, ibidem.

Prædicatum affirmatiue uniuerſaliterque, Subiectum ſiue ut adequatum, ſiue ut excedens complectitur: & uniuerſam prętera Subiecto comprehenſorum Indiuiduorum multitudinem ſuo ipſius conſortio eam ſibijpſi unire natura eſt aptum. 170

Prædicato iuncta negans particula in propoſitionibus præfinitis quam faciat Negationem. 182. 184. 186.

Prædicatum finitum uel infinitum Subiecto eodem manente ſpecies diuerſas non facit affirmationum uel negationum. 243

Prędicatum finitum affirmationem facit, infinitus negationem, ibidem.

Prædicatum infinitum qualem Negationem faciat in Singularibus. 243

Prædicatum infinitum qualem Negationem faciat in Impræfinitis. 243

Prædicatum infinitum qualem Negationem faciat in Præfinitis. 244

Prædicatum infinitum qualem Negationem faciat in Particularibus. 244

Prædicatum infinitum qualem Negationem faciat in uniuerſalibus, ibidem.

Principi prudentia prædito quę conueniant Nomina. 51

Prædicatum in dict. Apprædicatum.

Prædicato infinito utentes Negationes conſentiunt Affirmationibus finito utentibus: & affirmationes negationibus. 251

Prædicato infinito utentes in dictio. Tranſpoſititiæ.

Principij rationem ad ea quæ ſunt obtinent Dij. 209.

Prædicari latius uel arctius quid ſignificet. 255

Prædicata quæ fieri poſſint propoſitione integra Subiecto extrinſecus addito: quę nam. 260

Prædicatum compoſitum in habentibus ſimplicibus Affirmationibus cui prędicatum componentium Nominum applicanda negans particula, ut tranſpoſititia fiat affirmatio. 267

Priuatio quotuplex. 151

Priuatio quæ non opponatur Subſtantię. 151

Priuatio quot nominandi modis declaretur. 255

Prædicata quæ compoſita per ſubſtantiam: quæ per accidens.

Prædicato addita infinita Nomina quæ eiuſdem prædicati ſimplicis Affirmationi concurrant: uel non. 267

Prædicationem ad compoſitam efficiendam quę capiuntur non poſſe ex ijs conſiderari quodlibet una propoſitione infinitæ Affirmationis ad

finitam. 267
Prædicata & alia uerba pro uerbo eſt poſita ſunt. 275. ibidem, & 278
Pronominis uſus in Enunciatione. 25. 15
Pronominis ſignificatio. 15. 20
Pronominis Nominiſque ſignificatio quomodo differant. 20
Prædicetur quomodo affirmatiue aliquid de ijs quæ non ſunt. 285
Prædicari uel non, quod poſſit non ens. 289
Prædicatio de quibus fiat Entibus, ibidem.
Prædicata uel ſubiecta Definitione conſtans propoſitio, ſi terminus alter ſit unus, una eſt ſignificatu & uoce. 308
Prædicata uel ſubiecta Definitio quando propoſitionem unam faciat uel non, ibidem.
Prædicata ſeorſum quæ ſimul prædicari etiam poſſint: quæ non. 316. 322. 325
Prædicata ſeorſum ſi iuncta quoque uniuerſum prædices, quæ ſequantur abſurda. 317
Prædicata per eſſentiam uel ſimpliciter; uel ex parte cohæreſcere inuicem natura idonea ſunt. 320.
Prædicata per eſſentiam quo nectantur ordine, ibidem. 16. 324
Prophetidis & Dei præcognitio quomodo differant. 215
Prædicatio quæ per ſe uel per eſſentiam: quæ per ac

cidens.321
Prædicatio quæ per naturam: quæ præter, ibidem.
Prædicantur accidentia de ſubſtantijs non quidem per eſſentiam, ſed per naturam, ibidem.
Prædicantur de ſe mutuo duo accidentia, ſi de eodem prædicentur ſubiecto, ibidem.
Prædicatio una ne ſit an plures, Hippocrates eſt bonus medicus. 322
Prædicetur quando Accidens per ſe: ſubſtantia uero per accidens. 323
Prædicatum bonum de medico, per accidens prædicatur de Hippocrate, neque de eo prædicari ſine medico poteſt, ſicut & prædicatum de Hippocrate ut homine, non poteſt per ſe de medico prædicari, ibidem.
Prædicatio quæ ſubſtantiam unam ſignificet ſimplicem: quę uero non. 323
Prædicatio quæ ſubſtantiam unam ſignificet quandam, ibidem.
Prædicatio quomodo una ex homine & albo. 324
Prædicata compoſita quæ prædicari & ſeparatim queant, quæ non. 324. 326. 327
Prædicatio quæ quædam: quæ uero ſimpliciter. 326.
Prædicata quo compoſitiora, eo magis arctant, ibi.
Prædicari per ſe. i. per naturam, ibidem.
Prædicatorum uniuerſalium numerus. 332
Prędicato quomodo iungatur, ſolum, 335

Prædicant quomodo uerum medici de futuris circa ægrotos. 215
prælectio in quo genere facultatum animæ.6
Prælectio cur in ſolis Hominibus. 223
Prælectio circa quod contingens, ibidem.
Prælectio in dict. Voluntas conſultoria.
Præfinitionibus ex quibus conſtet ſolum. 335
Præfinitæ negationes cum modo quomodo fiant, ibidem.
Præfinitorum inuentio mutuę conſequentiæ modalium. 351
Pręfinitarum inuentio mutuæ conſequentiæ inexiſtentium. 351
Pręfinitiones aſcititię ſeu proſdioriſmi quę: & cuius uſus. 149. 152. 134.
Pręfinitiones aſcititiæ quę uniuerſales, particulares, affirmatiuæ, Negatiuæ. 157
Præfinitio. in dict. Omnis, Nullus, Aliquis, Non omnis.
Præfinitiones aſcititiæ quando diſtinctiones faciant in Indiuiduis: quando uero in ſpeciebus primum. 157
Præfinitiones adhibitæ ſubiectis an eorum partes. 144.
Præfiniti ſubiecti uelut formam adepti a præfinitionibus, ibidem.
Præfinitis in propoſitionibus cardo eſt caput præfinitio. 107

Præfinitiones licet partes ſint Subiectorum, attingunt tamen quodam pacto & prædicata, ibidem.

Præfinitæ propoſitiones, non, particulam prædicato iungentes quid ſignificent. 147

Præfinitiones ſingulæ cur perpetuo ſubiectis adhibeantur, ibidem.

Præfinitiones neque prædicari per ſe ualent, neque alijs rationabiliter prædicatis coniungi; ibidem.

Præfinitiones quibus non complicentur Subiectis, ibidem.

Præfinitiones quouis modo oppoſitæ nullam ſignificant contrarietatem. 152

Præfinitionis uniuerſalis ſignificatio quomodo differat ab uniuerſalis Nominis ſignificatione. 153

Præfinitio prædicato adhibita an ſpeciem aliam faciat propoſitionis, ut Subiecto adiuncta. 155

Præfinitionum aliqua prædicato iungentium propoſitionum cur ſolam extrudat Ariſto. eam quæ omnis præfinitionem illi copulat, ibid. & 160

Præfinita propoſitio quæ. 150

Præfinita propoſitio quæ uniuerſalis: quæ particularis, ibidem.

Præfinitæ propoſitiones oppoſitæ quæ ſint contradictoriç. 140

Præfinitæ propoſitiones oppoſitę quę ſint ſimul falſæ, quæ ſimul ueræ. 138

Præfinitæ propoſitiones: quæ ueræ in materia ne-

ceſſaria. 138
Præfinitæ propoſitiones quæ ueræ in materia contingente. 139
Præfinitis in propoſitionibus ut ex Affirmatione fiat Negatio: cur negatiua particula præfinitioni iungatur: quæ ſubiecto adhæret. 143
Præfinita propoſitio unde dicta. 245
Præfinitionum ex diſtributione ſecundum utrunque terminum quot fiãt propoſitiones: & quæ ueræ, quæ non. 156. 157. 159
Præfinitionum aliquam prædicato iungentibus propoſitionibus mentiendi anſam præbet quæ, omnis, præfinitionem eidem copulat 168
Præfinitionem prædicato copulantes propoſitiones licet ueræ, non minus tamen falſis deuitandæ: quoniam ſuperuacuæ ſunt, ibidem.
Præfinitio ab Auctoribus prædicato addita quid ſignificet. 169
Præfinitas ad ipſas materiæ rationem habent impræfinitæ. 175
Præfinitarum deterioribus cur tantundem ualeant impræfinitæ, ibidem.
Præfinitarum affirmationum particularis deterior uniuerſali, ibidem.
Præfinitarum negationem utra deterior, ibidem.
Præfinitioni addita negatiua particula quam faciat Negationem. 183
Præfinitio rationem habet formæ in propoſitio-

ne. 175.
Præfinitæ Negationes, eſt uerbo negatiuam iungentes particulam, cur rariores apud ueteres. 187
Præfinita Negatio qualis. 244
Præfinitum uel impræfinitum quomodo differat a finito uel infinito. 247
Præfinitionis uniuerſalis uim obtinet apud Græcos Articulus. 265. 414
Præfinita cur nequeat prædicatum fieri Subiecto extrinſecus addita. 261
Præfinitę hę, Simplices infinitæ, priuatiuę quomodo ſeſe inuicem habeant. 269
Præfinitis in Negationibus faciendis cautio adhibenda negatiuæ particulę. 277. 278
Præfinitis in ſimplicibus tranſpoſititijſque oppoſitis Negationes ſequuntur ex affirmationibus: & contra. 278
Præfinita cur tota fieri prædicatum nequeat Subiecto extrinſecus addito. 266. 286
Præfinitio quibus iungatur. 302
Præfinitiones tranſpoſitæ quando propoſitiones immutent: uel non, ibidem.
Præfinitio aſcititia eſt ipſum ſolum. 334
Præpoſitio nihil ſignificat. 17
Prępoſitio pars Locutionis non Orationis. 18
Præpoſitio unde dicta. 20
Præter naturam eſſe quomodo ſeſe inſinuarit rebus. 213

Præteritum nihil Dijs. 215.209
Prima omnium cauſa cur apud Græcos neutri generis. 55
Primordiales gradus tres ſuperiorum naturalibus ſubſtantiarum. 33
Princeps & non princeps Iudex. 335
Principium in dict. Enunciatio, Geometria.
Priuatio in dict. Habitus.
Priuatio quæ formæ contrariæ: quę non. 394
Priuatio quotuplex. 256.395
Priuationes quoque ad ipſas porrigitur uis primi Entis. 289
Priuatio obſcurior Materia. 381
Priuationi cui non inſint impoſſibile, ibidem.
Priuatio neceſſaria ad generationem, ibidem.
Priuatiua & ſimplex propoſitio quomodo conueniant differantque. 254
Priuatiua propoſitio quæ. 256
Priuatiua propoſitio quam ſignificet priuationem, ibidem.
Priuatiuæ quomodo ſeſe habeant ad ſimplices. quomodo ad tranſpoſititias. 263
Priuatiuæ Affirmationes uel negationes non ſimpliciter affirmationes Negationesue, ibidem
Priuatiuę Infinitę ſimplices quomodo ſeſe inuicem habeant. 269
Priuatiuos eſſe oportet non terminos, ſed propoſitiones faciendis Negationibus. 348

Prius in quibus poſteriuſque eſt an de ijs prædicetur genus. 38
Priora natura, tempore poſteriora: quæ. 381
Pro tempore quid ſignificet. 42
Proclus ſucceſſor Platonis diuinus doctor Ammonij. 1. 284
Proclus Veterum placita interpretandi facultatem ac ſcientiarium natura rerum iudicium ad humani ingenij ſummum exercuit. 1
Procli ex enarrationibus magna ex parte ſumpta eſt hæc Ammonij commentatio, ibidem.
Pronunciatum, Effatumue quid ſignificet Stoicis. 2
Pronunciatio ſimilis oratio quæ dicatur a Stoicis. 3
Pronunciatio ſimilis oratio quatenus differat ab Enunciatione, ibidem.
Pronunciatio ex quo demonſtrationes. 229
Pronunciatum quod euidentisſimum, ibidem.
Propoſitiones quæ, & unde dictæ. 2. 5
Propoſitiones non hic, ſed Enunciationes inſpectantur: in Reſolutorijs contra. 5
Propoſitionum diuiſio a uocum quibus conſtat multitudine. 11
Propoſitiones quoque poſitionum dici Nomine. 13.
Propoſitionis partes quando ſint aut non ſint, eſſe & non eſſe. 20

Propoſitionis pars non omnino eſt uerbum. 20
Propoſitionis pars potior quę. 104
Propoſitio una ne an multæ ſint quomodo a ſignificatis dijudices. 109
Propoſitiones quæ ſimpliciores compoſitioresue. 94.
Propoſitionum ſpecies quatuor communisſimæ quæ in ueri & falſi qualitate ſpectant. 125
Propoſitionum duę ſpecies inſunt oppoſitionum communisſimæ, ibidem.
Propoſitio, in dict. Terminus, Subiectus, Prædicatus, Oratio, Enunciatio, Affirmatio, Negatio, Vniuerſalis, Particularis, Impræfinita, Singularis, Contrarię, Subcontrarię, Contradictorię, Ap prædicato tertio conſiſtens. Modo prædita, Infinita, Tranſpoſititia, Priuatiua, Subalternæ, Dialectica, Diſputatoria, Demonſtratiua, Posſibilis, Imposſibilis, Neceſſaria, Contingens, Inexiſtens.
Propoſitionum ex Subiecto tantum & prædicato conſiſtentium diuiſiones unde. 133
Propoſitionum materiæ, in dict. Materię.
Propoſitio omnis uel ſingularis, uel uniuerſalis. 144.
Propoſitio quæ Theophraſto finita: quę infinita. 137.
Propoſitiones quę a quibus ex aduerſo diuidantur, ibidem.

Propoſitionū diuiſio a Subiecto.130.134.137.193 350.202
Propoſitionum diuiſio appredicato.137
Propoſitionum differentiam fieri quandoque etiam a temporibus.150.202
Propoſitiones ex ſubiecto tantum & predicato con ſiſtentes quot ſint.137. 250
Propoſitionum opponendarum modi.137
Propoſitiones oppoſitę, in dict. Affirmatio & negatio.
Propoſitio uera imago eſt eſſentię rei falſa, eſſentię priuationis.139
Propoſitionis parti potiori ſemper admouenda negatiua particula ut ex Affirmatione fiat nega io. 104.131.143.250.
Propoſitionibus in quibus quę partes pręſtantiores. 104.132.
Propoſitionis an Speciem aliam faciat pręfinitio prędicato applicita, ut Subiecto adiuncta. 155
Propoſitio pręter naturam quę, ibidem.
Propoſitio pręfinitionem, omnis, prædicato copulans cur ſola ex ijs quę pręfinitionum aliquam prædicato adnectunt expungatur Ariſto.ibi.159
Propoſitiones quot fiant ex præfinitionum ſecundum utrunque terminum diſtributione: & quę uere, quæ non. 156.159.
Propoſitio quę omnis pręfinitionem Prędicato copulat, mentiendi anſam omnibus præbet præfi

nitionum aliquam prædicato iungentibus. 159
Propoſitiones præfinitionem prædicato addentes licet ueræ, non minus tamen falſis deuitandæ. quoniam ſuperuacuæ ſunt, ibidem.
Propoſitio infarta inſtipataque qualis. 171
Propoſitionum oppoſitarum quæ pars dignior in quanto: quæ.
Propoſitionum oppoſitarum quę pars dignior in quali. 176
Propoſitionis naturam an mutet accentus. 179
Propoſitiones quę ambigue uideantur in affirmationem & Negationem. 184. 214
Propoſitiones quot ex diuiſione ſubiecti. 134 136.
Propoſitiones quot ex diuiſione prædicati. 137
Propoſitiones quomodo ſimul ueræ ſint non idem ſignificantes. 192
Propoſitio multa dicens uno nomine quando una quando uero plures. 199
Propoſitio in quibus una eſſe poteſt, hæc uel uniuerſaliter nonnunquam, omnino uero ex parte de ſe mutuo neceſſe eſt affirmentur, ibidem.
Propoſitiones quomodo oppoſitæ in ſingularibus. 172. 201
Propoſitiones quomodo oppoſitę in uniuerſalibus uniuerſaliter, quomodo in non uniuerſaliter. 172 177. 200

Propoſitionum diuiſio penes materias. 170
Propoſitiones infinito ſubiecto præditæ totidem quot finito. 245
Propoſitionum ordo. 246. 248
Propoſitionum duplex oppoſitio quando uerbum, eſt, appredicatur. 249
Propoſitiones ex tertio apprædicato conſiſtẽtes unde dictæ. 250
Propoſitiones ex tertio apprædicato conſiſtentes. 250. 275
Propoſitionem quam uocet Ariſtoteles ſimplicem quam uero infinitam. 252
Propoſitio ſimplex & priuatiua quomodo conueniant differantque. 253
Propoſitiones ſimplices quomodo ſeſe habeant ad tranſpoſititias. 253. 262. 285
Propoſitiones ſimplices quomodo ſeſe habeant ad priuatiuas. 256. 262
Propoſitiones ſimplices uelut exemplaria. 263
Propoſitionum conſequentiæ cognoſcendæ uſus. 265.
Propoſitione ex tota quando fieri prædicatum poſſit ſubiecto extrinſecus addito, quando non. 265.
Propoſitionum tertium apprædicatum habentium oppoſitiones quot. 275
Propoſitiones perfectæ & quæ infinito conſtant ſubiecto. 274. 275

Propoſitionibus uerbum eſt actu habentibus contra dictionem ſimiliter faciunt & quę poteſtate ipſum habent. 275. 280
Propoſitioni cuique conſequentis inueniendæ regulę. 279
Propoſitionis partes duæ, ibidem.
Propoſitionibus circa totas, ut totas quale quantum ſpectatur, ibidem.
Propoſitiones ut recte tranſumas. 264
Propoſitionum oppoſitiones quot modis capiantur. 262
Propoſitionum diuiſio ab earum quantitate & qualitate, ibidem.
Propoſitionibus in ſimplicibus tranſpoſititijſque oppoſitis ſi pręfinitę ſint Negationes ex Affirmationibus ſequuntur & contra, ſi impræfinitę, Affirmationibus ſequuntur & contra, ſi impręfinitæ, Affirmationes non ex Negationibus 285
Propoſitiones circa conſequentes ſe mutuo nullum a Subiectis diſcrimen. 287
Propoſitionum conſequentia quomodo in ijs quæ non ſunt ut Hircoceruo ſeruetur. 286
Propoſitionum de conſequentia proditę regulę quo modo uel impręfinitis proficiant. 290
Propoſitionum de conſequentia proditę regulę quo modo uel impræfinitis proficiant, ibidem.
Propoſitionum conſequentia Subiecto utentium finito uel infinito. 297

Propoſitionis nomina & uerba ſi tranſponantur idem ſignificant. 298
Propoſitiones quæ diuerſæ inter ſe eſſe uideantur cum non ſint, ibidem.
Propoſi ionem quæ mutet tranſpoſitio terminorumq; non. 298. 300
Propoſitionem quomodo immutet tranſpoſita negatiua particula. 300.
Propoſitionem cur non immutet negatiua particula cum eſt, uerbo tranſpoſita. 299
Propoſitiones quando immutent tranſpoſitę præfinitiones: uel non. 302
Propoſitio quædam eſt Dialectica ipſa interrogatio. 304
Propoſitionis unius non uniuſque differentię. 305.
Propoſitio conſtans uno Subiecto & prędicata definitione, una eſt ſignificatu & uoce. 169. 306.
Propoſitionem quando unam, quando uero plures faciat definitio ſubiecta uel prędicata. 307.
Propoſitionem unam nunquam faciunt plura accidentia inuicem conſerta ſubiecta uel prædicata, ibidem.
Propoſitionis reſpondendę poſtulatio eſt interrogatio diſputatoria. 309
Propoſitionem ex tertio apprędicato conſiſtentem ſolum, eſt, uerbum integram pręſtat. 322
Propoſitiones ſine materijs ſubſiſtere nequeunt. 333.

Propoſitiones modi expertes ab ipſo ineſſe infor-
mari. 334
Propoſitionum omnium modo carentium oppoſito contradictoria penes ipſum eſſe ac non eſſe, ibidem.
Propoſitionum differentiæ conſiſtentium ex Subiecto & Prædicato. 338
Propoſitionum differentiæ conſiſtentium ex tertio appædicato, ibidem.
Propoſitiones quot hoc libro tradantur, ibidem
Propoſitionum eiuſdem ſpeciei omniũ regula una oppoſitionis, ibidem
Propoſitiones modo præditæ & carentes quomodo differant. 343
Propoſitionibus in modalibus quomodo duobus modis fiant Negationes: quomodo in præfinitis ſine modo. 19
Propoſitiones non terminos priuatiuos eſſe oportet faciendis Negationibus. 348
Propoſitiones quot modis ſibijnuicem opponantur. 352
Propoſitionibus in ijs quæ modo carent quem ſubiectæ res ac prædicatæ ad ipſum eſſe & non eſſe habent ordinem, eundem hoc eſſe, & non eſſe ad modos obtinent in modalibus. 354
Propoſitionibus ab ipſis ad concluſionem noſtra ratio. i. cogitatrix progreditur. 269
Propoſitio quæ in uoce eſt conſequens illi quæ in

mente.338.396
Propoſitionum de quarum oppoſitione agatur poſtremo huiuſce libri capite: uel non. 389. 390.
Propoſitionum ſocietas & disſidium unde. 394
Propoſitio uera nunquam ueræ contraria. 410. 413.
Proſdioriſmus in dict. Præfinitio.
Proſpectrix cauſa quotuplex. 211
Prouidentiam tum ad diuinam, tum ad dæmoniam qui referant cauſas rerum. 206
Prouidentia Deorum qualis. 208
Prudentiæ defectus conſilium, ibidem
Pulmonis uſus. 35. 93. 96
Pumex lapis & non lapis. 127
Purificæ uirtutes. 212
QVALITAS quæ ſubſtantiam unam ſignificet ſimplicem. 324
Qualitas quæ ſubſtantiam unam ſignificet quandam. 323
Quanto definito nihil contrarium. 152
Quantum in dict. Continuum. Numerus.
Quid eſt interrogatio non eſt diſputatoria. 310. 315.
Quid eſt interrogatio quomodo ad diſputatoriam digatur, ibidem
Quid fuit quid eſt in definitionibus dicitur. 329.

Quod ſit, diſcendum eſt primum, deinde quid ſit. 317.318
RANARVM uox illiterata, ut brecececex coax coax.36
Ratio quæ cogitatrix 374
Ratio quę intellectualis.374
Ratio quæ hominis:quæ uero dei. 374
Ratio intellectualis & Deorum mens an idem. 375
Ratione carentes etiam poteſtas quędam oppoſita ſimul ſuſcipiunt.368
Rationalis noſtri ſubſtantia immortalibus equiuoca. 336
Ratio noſtra poteſt agere & non agere.368
Ratio noſtra quotuplex. 374
Ratio noſtra cauſa.
Ratio pro definitione.68
Rationalis atque artifex in nobis uis excellentior quam Natura 95
Rationalis facultatis ſubſtantia a corpore ſeparabilis.95
Reponere quid. 13
Rerum interpretes uoces:ob idque ipſarum imitantur naturam. 241
Rebus in omnibus Non ens quod.330
Rerum cum neceſſaria deficientium remiſſione ſe ſe inſinuauit rebus ipſum eſſe pręter naturam. 213.
Rei ex eſſentia ueritas Orationis:non contra. 234.

238.240.&c.
Rem ſubſtantialiter affectam complecti non potes Animo, quin & affectionem concipias. 26
Rerum comprehenſionis gratia contemplatur uoces Philoſophus 149
Rerum naturas non inſpici in Logica facultate: ſed uocum per ſeipſarum poteſtatem. 178
Rerum cauſas quas referant qui ex neceſſitate omnia fieri putant.
Rerum natura & ordo caſu non conſtat. 133
Rerum omnium auctores Dij, uel cauſę adiunctę. 110
Rei cuique aſſignatum a natura nomen dicentes. 50.
Rebus conſona ſtudet Ariſtotel. oſtendere Nomina. 55
Rerum uel nominum ſignificationis inſtrumentum Oratio. 95
Rerum natura exacte cognobilis ſola demonſtratione. 97
Res quęlibet quomodo una. 165
Rerum naturę familiariſſimi modi qui 333
Rerum ſucceſſiua generatio a ſuperioribus ad inferiora. 386
Rerum naturę ſeries, ibidem.
Res a Deo: conceptus Animi ab intellectu, uoces ab anima. 27
Rerum exiſtentię degenerationis ordo. 29

Res qualis ſimplex compoſitaue. 29
Rerum ſimulacra affectus animi, ibidem.
Rebus Mentiſque conceptibus an quid medium interſeratur, ibidem.
Rebus ne ſimplicibus compoſitisue uerum & falſum, ibidem
Rerum comprehenſio finis Animi conceptuum. 26.
Res Animi conceptus natura conſtant, uoces & literæ poſitione: & quamobrem. 26. 34
Res eadem alijs alijque nequit agnoſci conceptibus Animi. 28
Reſolutoria de orationibus agunt ut Propoſitionibus: non ut enunciationibus liber de Interpretatione, contra. 5
Reſolutoriorum propoſitum. 5. 351
Reſolutoriorum locus inter cæteros logicę facultatis libros. 5
Rhetorica quas Orationes meditetur. 96. 97
Rhetoricæ principia inſpicere cuius Artis ſit. 77.
Robuſtioribus naturis quam exilioribus cur maior debeatur cura quo minus corrumpantur. 391
SACRA mens quę. 384
Sapientis tantum eſſe nominare qui dicant. 50
Scientia prius, an ſcibile. 389.
Scientię capax cum Homine exæquatur. 42
Scindapſus uox nihil ſignificans. 24

Scriptura quæ conſtant, ſigna ſunt uoce conſiſten-tium, ibidem.
Semen cur neutri generis. 53
Semper quot modis capiatur. 374. 240
Sempiternas res magis a Deorum prouidentia deſpici par eſſet quam fluxili prędıtas natura. 210
Sempiterna ex ſui natura certitudinem obtinent, ibidem.
Sempiterna cur nequeant quandoque non agere. 210.
Sempiterna quæ ſunt, ea priora. 382. 383
Sempiternis diuiniſque competit rebus neceſſa-rium. 381
Senſus quo genere facultatum Animæ. 6
Senſus quomodo ab Imaginatione differat. 7
Senſibus feriantibus cur Imaginatione per ſom-num agamus. 7
Senſuum principium quoddam Imaginatio. 7
Senſus an ſenſibile prius. 389
Sequi quid. 252
Sibilus quando ſignificatiua uox, aut non. 45
Significare & adſignificare quomodo differant. 46. 47. 73
Significatio dictioque in omni Oratione ex neceſ-ſitate ſpectantur. 108
Significatione quæ contineatur Orationis differen-tia 108. 119.

Signum, in dict. Nota.
Similia errorem pariunt. 401
Simulacrum & Nota quomodo differant. 28
Simplicium uocum compoſitio quę prima, quæ ſecunda. 4
Simpliciter quid ſignificet. 42
Singulare diuiduum eſt, atque in mutatione uerſatur. 150
Singulare quod. 130
Singularis propoſitio. 135
Singulares & particulares propoſitiones quomodo differant. 136
Singularem cur finitam Theophraſtus nominet, ibidem.
Singularis a ſimpliciter uniuerſali ex aduerſo diuiditur, ibidem.
Singulares oppoſitę an prorſus contradictorię, ibidem.
Singularium oppoſitio propoſitionum qualis. 37. 172. 173
Singularium quę uera uel falſa in qua materia. 214.
Singulares quomodo uerum ac falſum diuidant in futuris contingentibus. 214
Singularis negatio qualis. 244
Singularis cur nequeat Pręadicatum fieri Subiecto extrinſecus addito. 266
Singularium circa naturam temporis mutationem

ſpectari non uniuerſalium. 297.
Singularibus in ipſis rogatum ſi inficiari uerum ſit, uerum quoque eſſe affirmare. 291.
Singularibus in ipſis. Affirmatio tranſpoſititia uiribus Negationi ſimplici par in uniuerſalibus non contradicenti, uerum contrariæ. 292.
Socratis ſimulacrum. 28.
Sol cur maſ. gen. 52.
Sol Rex. 57. 208.
Solum quid ſignificet cum eſt Nomen. 335.
Solum quid ſignificet cum eſt aduerbium. 336.
Solum quomodo Prædicato iungatur. 335
Solum an modus. ibi.
Solum aſcititia Præfinitio qualis: & quid ſignificet. ibi.
Solum quando modus. ibi.
Solum ex quibus conſtet Præfinitionibus. 336.
Sonus & uox quomodo differant 43.
Sophiſtæ quot modis fallere conentur. 129
Species pro ratione. 376.
Species utrum ſit oportet Contrariorum. 384.
Species inter contrarias maior dimenſio, quam in ſpecie qualibet ab eo quod eſt ad id quod non eſt 406.
Species in dict. Genus.
Speciæ eadem ubique ſimilia. 26
Specificata eſt differentia præſertim poſtrema.
Speciebus in ipſis primum quando diſtinctiones fa-

ciant aſcititiæ Præfinitiones.quando uero Indiui dis.134.135.
Specieb us de ſolis quando enunciemus, non etiam deindiuiduis.135.
Speciebus expertes Accidentium ob incorpoream immutabilemque ſui ipſarum naturam.ibi.
Species cum una ex ſuiipſius natura ſit. comprehen dere unireque perhibetur perpetuæ. Indiuiduo rum generationis infinitudinem.135.
Speciem ſupra omnem non ens quod.329.
Speculatrices uirtutes.213.
Sperma cur neutri generis.53.
Stoecheon.i.elementum unde a Græcis dictum.33.
Stoici quomodo ſpecies nominent ſingulas orationis.3.
Stoici quot ſpecies enumerent orationis.3.
Stoicis quid ſit Dictile.24.
Stoici recte ne & quomodo Rectum caſum eſſe affirment.63.
Stoicorum conſtitutio de ſubiectis terminis in propoſitionibus.65.
Subalternæ quæ:& undæ dictæ.140.
Subcontraria quæ.393.
Subcontrariæ quæ:& unde dictæ.
Subcontrariæ quando ſimul ueræ.171.
Subiecto potior priorque prædicatum.131.
Subiectum circa idem Contradictiones quod.132.
ſubiectum uel materia,uel materiæ analogum.134.

Subiecti differentiæ in Propoſitione.ibi.
Subiectis aſcitæ Præfinitiones ſeu græce Proſdioriſmi quid ſignificent.ibi.
Subiecti ex diuiſione propoſitiones quot & quæ. 134.136.
Subiecto ne addatur negatiua particula in Propoſitionibus præfinitis;ut ex Affirmatione fiat negatio..144.145.
Subiectorum ne partes Aſcititiæ Præfinitiones adhibitæ.ibi.
Subiectus terminus in propoſitionequi.10.140.132.
Subiectus omnis in propoſitione,Nomen eſt.67.
Subiectum nunquam Verbum.74.
Subiici prædicarique nequaquam conuenit rebus: conceptibus ad primum nulloque medio. atque horum nomine uocibus.30.
Subiiciatur ne unquam verbum in propoſitione. 74.
Subiecti præfiniti uelut formam adepti a Præfinitionibus.144.
Subiectis cur ſemper adhibeantur aſcititiæ Præfinitiones.99.
Subiectis quibus non complicetur aſcititiæ Præfinitiones.ibi.
Subiecto infinito præditæ propoſitiones totidem quot finito.243.
Subiectus finitus uel infinitus Prædicato eodem manente ſpecies diuerſas facit Propoſitionum.

Prædicatus finitus uel infinitus manente eodem ſubiecto, non ibi.
Subiecto infinito utentes Negationes quomodo fiat ex Affirmationibus. 275. 281.
Subiectus quibus extrinſecus addi queat propoſitionibus ut propoſitio tota Prædicatum fiat, quibus non. 281. 286.
Subiectis ab ipſis diſcrimen nullum circa Propoſitiones ſeſe mutuo ſequentes. 326.
Subiecto utentium Propoſitionum conſequentia finito. 383.
Subiecto utentium propoſitionum conſequentia infinito. 297.
Subiecto non copulatur modus. 335.
Subſtantia quando prædicetur per acciddens. 323.
Subſtantiæ primæ, actus ſine poteſtate. 381.
Subſtantialiter coaleſcentia plura Prædicata uel Subiecta Propoſitionem vnam faciunt ſignificatu & uoce. 307.
Subſtantialiter prædicata cohæreſcere Inuicem uel ſimpliciter uel ex parte natura idonea ſunt. 307.
Subſtantialiter prædicata quo nectantur ordine. ibi.
Subſtantia de accidente præter naturam prædicatur. 321.
Subſtantiua compoſitio uel diuiſio ſola ueri capax & falſi. 37.
Subſtantiua compoſitio uel diuiſio qualis. 35.

Subſtan-

Subſtantia compoſitio uel diuiſio ſolius eſt Enunciationis, ibidem.
Subſtantiæ priores actionibus paſſionibuſque, ibid.
Subſtantijs ex ſolis ſignificatis nequit Oratio fieri. 107.
Subſtantijs cohæreſcunt Accidentia: non ſubſtantiæ ſubſtantijs: neque Accidentibus accidentia, ibid.
Subſtantijs nihil eſt contrarium. 151
Subſtantijs quæ non oppoſita priuatio. 152
Subſtantias non ſolum ipſas uelut cernunt Dij, ſed earum quoque facultates functioneſque tum quę ſecundum naturam ſunt, tum quæ præter naturam. 213.
Subſtantiam uniuſcuiuſque eorum quæ ſunt, definitiones ſignificant. 13
Suppoſitiones diſiunctiuè prolatas Ariſtoteles ſeſe inuicem ſequi. 321
Suppoſitiua oratio Stoicorum quæ: & quatenus differat ab Enunciatiua. 4
Suppoſitiua oratio ſpecies Enunciatiuæ: quę: & quid ſignificet. 4
Suppoſitiuam orationem cur non tradat hoc libro Ariſtot. 4
Suppoſitiuæ orationi perfectio a prędicatiua. 4
Suppoſitiui ſyllogiſmi quo fidem ſibi arrogent. 4
Suppoſitiui ſyllogiſmi cur non ſimpliciter dici nequeant ſyllogiſmi 4
Suppoſitiua oratio prædicatiuæ ortum refert acce-

ptum.4
Suppoſitiua oratio coniunctione una. 110
Suppoſitiua oratio quomodo magis una quam oratio i la quæ unum habet per copulatiuam coniunctionem.110
Syllogiſmi ſimpliciter notitia intentionem præcedat demonſtrationis.2
Syllogiſmi ſimpliciter notitiam antecedentia.2
Syllogiſmi qui ſimpliciter dicantur,qui non ſine additione.4
Syllogiſmi dialectici quando pars ue' non,Propoſitio dialectica.315
Symbama quid ſignificet Stoicis.66
Syriani enarrationes.391.
TALE nomen quibus competat,uel non. 277
Temporis mutatio circa ſingularium naturam,non uniuerſalium ſpectari.283
Tempus cur adſignificari a uerbo dicatur: non autem ſignificari.46.71
Tempus ne ſignificet temporale Nomen. 47
Tempus quomodo ſignificetur. 47
Tempus quomodo adſignificetur a Verbo. 69
Temporibus ab ipſis fieri etiam quandoque Propoſitionum differentiam.202
Temporis menſuræ cum Vniuerſi ſubſiſtentia ſimul apparent.202
Tempus quæ metiatur,uel non. 209
Termini in propoſitione quot eſſe poſſint: 10

Terminus quam differat a Voce ſimplici,Nomine, Verbo,Dictione. 14
Termini qui miſceantur inuicem,uel non.14
Terminus quid ſignificet Ariſtoteli. 55
Terminorum cohærentia quæ.133.& quotuplex.
Terminorum tranſpoſitio quę Propoſitionum non mutet,quæ uero mutet.299.300
Terminorum tranſpoſitio quibus aliquid afferat momenti:quibus non.299.
Terminorum tranſpoſitio quotuplex.156.299
Terminorum differentiæ penes uocem & ſignificatum.305
Terminorum alter uel uterque ſi Definitio ſit, quo modo Propoſitionem unam faciat,uel plures.303
Terminos priuatiuos eſſe non oportet ſed propoſitiones faciendis Negationibus.348
Terminis in ipſis eſt ſpacium maximum:haud uero non termini ad terminum.14
Terra cur fœm gen.52
Theologicum quomodo ſit theorema de futuris cõtingentibus.205
Theophraſti dicta.98.137.252.253.
Timo odio proſequens homines.181
Tolerantes Lacedæmonij.416
Totius diuiſio in partes qualis 21
Totum in d. Partes.
Tranſpoſititia propoſitio quę & cur dicatur a Theophraſto.252.

Tranſpoſitia Negatio ſimplici Affirmationi conſentit: Affirmatioque Nagationi. 253
Tranſpoſititia Negatio amplior eſt ſimplici Affirmatione: & Negatio ſimplex Affirmatione tranſpoſititia. 253. 262
Tranſpoſititiæ quomodo ſeſe habeant ad priuatiuas. 258. 262
Tranſpoſititiæ Affirmationes Negationesue non ſimpliciter Affirmationes uel Negationes. 263
Tranſpoſititia Affirmatio an ſimplici cōcurrere unquam in eodem posſit. 267
Tranſpoſititiæ priuatiuę & ſimplices pręfinitæ quomodo ſeſe habeant inuicem. 269
VACVVM Ariſtotelicum nomen ſignificatæ rei conſonum. 55
Vdeis apud Græcos ideſt nullus quomodo compoſitum ſit, & quid ſignificet. 144
Vdeis & Vthis qūo conueniant, differantq;. 148
Vel pro &. 322
Verbum, eſt, ſolum propoſitionem integram præſtat ex tertio apprędicato conſiſtente. 322
Verbi finitio quæ. 246
Verbum aliud quoque prædicatum pro uerbo eſt prædicatur. 276.
Verbum infinitum an Negatio ſit. 294
Verbo infinito proferendo minus ueri ſumus quam finito, ibid.
Verbo infinito quid addendum ut uerum: aut fal-

ſum ſignificet. 295
Verbi definitio ſecundum Platonem. 59
Verbi caſus an ſint. 64
Verba quę conſtructa caſibus orationem ueram aut falſam reddant. 66
Verbum quando ueniat appellatione Nominis. 66
Verbum quid. 69
Verbum ſemper nota eorum quæ de alio dicuntur quomodo. 69
Verbum quomodo adſignificare tēpus dicatur. 69
Verbo quæ communia cum nomine: quæ non. 46
Verbum quid ſignificet prima ratione: quid ſecunda. 69. 70
Verbi ſignificatio quomodo differat a temporalis Nominis ſignificatione. 46
Verbum infinitum primus uocauit Ariſt. 55
Verbi genus. 59.
Verbi materia quæ uox: quæ genus eiuſdem. 45
Verbum unum ex principijs Enunciationis. 9
Verbum quomodo differat a Nomine, Dictione, Termino, uoce ſimplici. 14
Verba quæ dicantur. 14. 17
Verbum non omnino pars Enunciationis. 10
Verbi duplex uſus in propoſitione. 21
Verborum cum nominibus quæ copulatio in Enunciatione uerum aut falſum non indicet. 37
Verbum quot modis capiatur. 38. 78. 77
Verba quæ per ſe uerum falſumue ſignificare uideā

tur.38
Verbo cur prius nomen. 43
Verba quid ſignificent. 43
Verbis quando Græci iungant articulum.67.76
Verbum cur apprædicari nullum præter quam ipſum, eſt, poſſit. 260.277.321
Verbo prædicatiui modi opus eſſe omnino ad perfectam Enunciationem.343
Verbum infinitum quod:& unde dictum. 70. 407
Verbi caſus qui:& quo a uerbo differant.70.78
Verbis ſolis conſiſtentes Orationes quæ. 70
Verbum cur ſemper prædicetur: ſubijciatur nunquam.71
Verbum notæ uocabulo dictum a Platone ante Ariſtot. 72.
Verbum quomodo prædicetur ut in ſubiecto. 72
Verbum quomodo prædicetur ut de ſubiecto. 73
Verbum an ſubijciatur unquam in propoſitione. 74.67.
Verbis quatenus ſignificentur Actiones Paſſionesque.75
Verba Infinitiui modi quomodo uerba, quomodo autem Nomina.75
Verbum prædicatum quando nihil a Nomine differat. 78
Verborum infinitiui modi ſignificatio. 76
Verbum indicatiui modi quomodo ſubiectum fieri poſſit in propoſitione.78

Verbum propriè quod. 78
Verba ſi per ſe proferãtur, nomina ſunt. 77. 250. 260
Verba ſignificant aliquid: non tamen ſit ne an non ſit. 80.
Verbum inter ſimplices uoces uerum falſumque ad mittere poſſe maxime uidetur. 81
Verbum communiſſimum quod. 82
Verborum partes nihil ſignificant, quoniam ſola pronunciatione partes ſunt non etiam ui ſignificandi. 91
Verbum omnino eſt, uel caſu uerbi, forte uero aliquando & infinitum uerbum Prædicatum in propoſitione. 103. 243
Verbum dictionis tantum appellatur uocabulo, nõ etiam Enunciationis. 112.
Verbo re uera non continetur Interrogatio. 115
Verbis quoque ineſt Aequiuocatio. 128.
Verba etiam finita nomine uocari Affirmationum: Negationum uero infinita. 173
Verũ & falſum in quibus entibus, quibus nõ. 24. 30
Verum & falſum an in rebus ſimplicibus compoſitisue, ibidem.
Verum eſſe quid aut falſum quando dicatur, ibid.
Verum & falſum quotuplex. 25. 29. 38.
Veritatis & falſitatis gradus in entibus. 29
Verum & falſum in cõpoſitione eſt ac diuiſione. 37
Veri nihil ſignificant aut falſi Nomina uel Verba etiam compoſita, niſi quid eis addatur, ibidem.

Veri capax uel falſi compoſitio uel diuiſio quæ ſit quæue non ſit.39
Verum aut falſum quæ non indicet Nominum copu'atio cum verbis in Enunciatione.37
Verum quod ab omni falſi oppoſitione exemptum,ibidem.
Verum & falſum quæ per ſe verba ſignificare uideantur.41
Verum falſumque an ſignificent per ſe uerba, ibid.
Verum falſumue ſignificat interrogatio reſponſioni coniuncta.115.
Veritas imago eſt eſſentię rei.139
veritatis inuentio finis logicæ facultatis.148
verum uel falſum non definiuntur futura contingentia.143.145
verum uel falſum ut ſignificet infinitum nomen uel uerbum quid addendum.298
ve'pertilio auis & non auis.326.
virtutes purificæ.212
Virtutes purificæ.212
Virtutes ſpecula'rices. 213
Virtuti quomodo contrarium uitium. 317.397
Virtutes agunt ad proxima uitia Oratores accuſando: defendendo,uitia transferunt ad propinquas uirtutes.402.
Virtutes quæ quibus confines uitijs,ibidem.
Vitium extremus delapſus a Virtute.402
Vitium in dict.Virtus.

Viuendi uires animæ quæ.5.
Vniuerſalis affirmatio in quam tranſeat Negationē negatiua addita particula,eſt uerbo.187.
Vniuerſalis Affirmatio in quam tranſeat Negationem negatiua addita particula aſcititiæ Præfinitioni.ibi.
Vniuerſalium comprehenſione an Bruta impartiantur.211.
Vniuerſalis Negatio qualis.244.
Vniuerſalis Affirmatio quæ cui uniuerſali conſonet uniuerſaliter Negationi.282.
Vniuerſales uniuerſaliter Affirmatio & Negatio neque ſimul ueræ.neque in eodem.ibi.
Vniuerſalium natura non agnoſcit temporis mutationem.283.
Vniuerſalis negatio cur in ſeipſa reflectatur;Affirmatio non.289.
Vniuerſalibus in ipſis ſi uerum ſit interogatum infiſciari,uerum eſſe etiam negare.ibi.
Vniuerſale quomodo differat ab æquiuoco.131.
Vniuerſale quomodo differat ab omnis præfinitione.154.
Vniuerſale quid.130.
Vniuerſaliter quomodo enunciemus in uniuerſali.130.
Vniuerſalis propoſitio quæ.134.
Vniuerſales uniuerſaliter propoſitiones,& non uniuerſaliter quomodo differant.137.

Vniuerſales ut particulares propoſitiones quæ ibi.
Vniuerſalis ſimpliciter ex aduerſo a ſingulari diuiditur: uniuerſalis autem uniuerſaliter a particulari. 137.
Vniuerſales uniuerſaliter an faciant Contradictionem. 138.
Vniuerſales uniuerſaliter quando ſimul falſæ. ibi.
Vniuerſales uniuerſaliter cur contrarię uocetur ibi.
Vniuerſales uniuerſaliter nunquam ſimul ueræ: quãdo ſimul falſæ. 139.
Vniuerſales non uniuerſaliter unde dictæ. 131. 153.
Vniuerſalium non uniuerſaliter appellatione cur non ueniant & particulares. 150.
Vniuerſalium cur ſolæ impræfinitę ſignificent quandoque contraria. 152.
Vniuerſales quæ Affirmationem ac negationem faciant penes prædicatum: quæ penes præfinitiones. 152.
Vniuerſales quæ Affirmationem ac Negationem faciant penes præfinitiones. ibi.
Vniuerſaliter prædicare uerum non eſt in uniuerſali prædicato. 153.
Vniuerſalium uniuerſaliter appellatione cur uocet Ariſt & Contradictorias. 172. 173. 174.
Vniuerſale an particulare deterius in Negationibus. 176. 179.
Vniuerſalia particularibus priora in prædicando. 319.

*V*niuerſalium ſubiectorum & Prædicatorum numerus. 332
*V*niuerſale quod contingenti conueniat. 350
*V*niuerſalis Affirmatio & negatio an conuertantur in contingentibus. 353
*V*niuerſi natura una. 26
*V*na quomodo res quælibet ſit. 105
*V*nus & aliquis quatenus conueniãt, differantq́, 147
*V*num quodam pacto ſignificat & infinitum nomen. 243
*V*num quotuplex, 243
*V*num quomodo ſit infinitum Nomen, ibidem.
*V*ocatiua oratio qualis. 2
*V*ocatiua oratio appellatiuæ nomine a Stoicis dicta. 3
*V*ocatiua oratio quomodo a concupiſcendi facultate prodeat. 6
*V*ocatiua oratio uel ſolo uno conſtans caſu. 65
*V*ocatiua oratio unde dicta. 6
*V*ocatiua oratio an ſolo conſtare poſſit Nomine, ut Atride, 90
*V*ocatiua oratio quomodo a uocatione differat, ibidem.
*V*oluntatiſne liberæ ſit opinio. 215
*V*oluntas in quo genere facultatum animæ. 6
*V*oluntates conſultoriæ cur laude uel uituperatione dignæ. 205
*V*oluptas quotuplex. 30

Voluptas quæ magis uera uel falſa.30
Vox ſimplex quomodo differat a Nomine, Verbo, Dictione, Termino.14
Vocum ſimplicium quæ prima compoſitio, quæ ſecunda.3
Vox an ſimpliciter genus orationis. 23
Vox quæ Orationis materia, Nominiſque & Verbi quæ genus.23.31.43.
Voces non omnibus eædem, ut neque literæ, ibidem.
Voces & literæ ſigna primum ſunt affectuum Animi, ibidem.
Voces ſignificantes quid primum & proxime ſignificent, quid deinde, ibidem.
Voces ſignificatiuæ rerum ſunt per medios conceptus Animi, ibidem.
Vocum cauſæ conceptus Mentis, ibidem.
Vocum uſus.26.28
Vocibus non utentes ijſdem, cur neque eiuſdem conſortes ſint ciuitatis. 28
Voces & literæ poſitione conſtant: res & Animi cōceptus natura & quamobrem, ibidem.
Vocibus magis poſitione ſunt literæ, ibid.33
Voces poſitione an natura ſint, quæſitum ueteribus. 26.34.
Voces eædem poſſunt alijs alijſque deſcribi literis. 29
Vocibus conuenit prædicari ſubijcique ad prædica-

tionem propter conceptus animi. 30
*V*oces natura eſſe, Nomina autem & uerba ex compoſito, unde palam fiat. 31
*V*ocis unde materia. 35
*V*ocis unde grauitas & acumen, ibidem.
*V*ocis unde articulata explicatio, ibidem. 44
*V*ox quid. 43
*V*oces natura ſignificantes quæ. 44
*V*oces natura ſignificantes an nomina, ibidem.
*V*oces natura ſignificantes in Nomine quæ, ibid.
*V*oces infantium conceptum Mentis nullum, ſed affectus quoſdam ac diſpoſitiones notant. 44
*V*ox articulata cur aliter literata dicatur, articulata uero aliter illiterata. 45
*V*ox articulata uel inarticulata unde dicta, ibidem.
*V*ox quæ ſignificatiua & literata, ibidem.
*V*ox quæ ſignificatiua & illiterata, ibidem.
*V*ox quæ non ſignificans literata, ibidem.
*V*ox quæ non ſignificans nec literata, ibidem.
*V*oces Brutorum cur ſoni illiterati dicantur Ariſtoteli. 46
*V*ox omnis ſubiecta in propoſitione, Nomen eſt. 67.
*V*ocum ſignificatiuarum duæ tantum ſpecies etiam ſecundum Platonem, Nomen & uerbum. 71
*V*oces inter ſimplices uerum falſumque admittere poſſe maxime uidetur uerbum 80
*V*ox articulata ex noſtro inſtituto conſtat. 87

*V*ocis ſimpliciter inſtrumenta quæ ſint: quæ. 88
*V*ocis articulatæ. 93.
*V*ocifera facultas animarium in nobis cognoſcendi uel appetendi facultatum inſtrumentum. 24
*V*oces contemplatur Orator, Grammaticuſque ut uoces ſunt. Philoſophus rerum comprehenſionis gratia. 97. 98
*V*ocis differentiæ. 198
*V*tis & *V*deis quomodo conueniant, differantque. 147.
*V*trumlibet quod & unde dictum. 225
*V*trumlibet uelut centrum contingentis, ibidem.

FINIS.

501 –

AMMONII HERMEÆ
præfatio in Ariſtotelis librum De interpretatione.

CELEBRIS quidē apud Philoſophos, nec quaquam ignobilis Ariſtotelis de interpretatione liber eſt, tum præceptorum quæ in eo traduntur frequentia, tum dictionis difficultate. Eoq; factum eſt, ut complures in hūc ſtudii multū Interpretes contulerint, ac commētationis. Quod ſi, Procli diuini Præceptoris noſtri Platonici ſucceſſoris, qui Veterum placita interpretandi facultatem, ac ſcientiarum naturæ rerum iudicium ad humani ingenii ſummum exercuit, memoriæ proditis enarrationibus, quidquam quod ad libri perſpicuitatem faciat in medium adducere uel nobis liceret, magnas certe Deo ſtudiorum ac literarum præſidi gratias ageremus. Sumatur nobis itaq; expoſitionis exordium, capitum quinque illorum explicatio quæ Auctoris explanationem antecedere conſueuerunt, ac quodnam libri de Interpretatione propoſitum ſit, quem inter cæteros Logicę Ariſtotelis tractationis libros locum obtineat, quæ huius ipſius de Interpretatione tituli cauſa habeatur, germanum quoq; ac legitimū opus hoc eſſe Ariſtotelis, poſtremoq; omnium quæ libri huiuſce in capita diuiſio ſit aperiamus. Nā quid liber de Interpretatione philoſophari uolenti afferre utilitatis poſſit requirere, ubi ipſius nobis propoſitum apparue

rit,ſuperuacuæ eſſe oſtendet diligẽtiæ. Quod igitur hoc tandem eſt propoſitum? id enim definire præ cæteris neceſſum eſt:eiq; deinceps cuncta connectere. Atque hoc ut diſtincte articulateq́; percipiamus,ea ſunt memoria repetenda quæ in Prædicamentorum prælectionis præfatione diſſeruimus:inuentionem inquã Demõſtrationis finẽ eſſe Logicæ facultatis: huic aũt ſimpliciter ſyllogiſmi notitiã anteire : atq; priorẽ hac rurſum eſſe ſimpliciũ orationũ cõtẽplationẽ quæ ſyllogiſmũ componunt:huic uero cõprehenſionẽ præcedere ſimplicium uocũ per genera , ex quibus ſimplex oratio conſtituitur. Itaq; cũ in Prædicamentorũ libro ſimpliciũ nobis tractationẽ uocũ tradiderit Ariſtoteles,hic ſimplices nos orationes docere iſtituit, quæ ex uocũ ſimpliciũ abſoluũtur cõtextu,uelutiq; in mediũ proferũtur ab iis qui in cõgresſibus ſyllogiſmo probare quidpiã uolũt:quæ ueteribus Propoſitiones nominãtur. Verũ cum ſpẽs quinq; ſint orationis, Vocati-
,, ua,aut Atride ô beate. Imperatiua ut I celeris perge.
,, Irri. Interrogatiua, ut Qui genus:unde domo. Opta-
,, tiua,ut Iuppiter & nãque o utinã pater: ꝑtereaq; Enũ-
ciatiua,qua de re quacunq; decernimus,ut Et Dii uero oĩa norunt:immortalis eſt omnis Animus , non de ſimplici nos oratione omni docet hoc tractatu Ariſtoteles,uerũ de ſola enunciatiua.neq; id iniuria : quãdo capax ueritatis falſitatisq́; ſpecie hæc ſola eſt orationis ſub eaq́; Demõſtrationes cenſentur , quarũ cauſa Logica omnis cõcinnata Philoſopho eſt pertractatio. Porrò Enunciatiuã orationẽ Axiomatis hoc eſt Effati uel Pronũciati nomine uocãt Stoici: Optatiuã De-

precatiuæ: Vocatiuã Appellatiuæ, addũtq́; his quin
que orationũ ſpẽs alias quæ ad aliquã earũ quas enu
merauimus plane referũtur. Quandã.n. Iurandi nũ
cupãt, ut Hoc ſcito nunc Terra. Alia Exponendi, ut ”
Eſto recta hæc linea. Aliã Supponendi, ut Suppoſi- ”
tũ ſit Terrã Solis orbis centrũ eſſe. Aliã Pronuncia- ”
to ſimilẽ, ut Fortuna quã humanis ſibi in rebus pla- ”
cet. Quæ oẽs cum uerũ falſumq́; admittant, Enũcia ”
tiue ſubiici ualent, Iurandi nimirum illa Dei teſtimo ”
nio, ea uero quæ Pronunciato ſimilis eſt, quã intẽtiui
Aduerbii adiectu Enũciationẽ ſuperante. Quintã ãt »
præterea eſſe Addubitatiuã dicunt, ut Dauus uenit: »
quidnã futurũ ut nunciet. q interrogatiuæ eadẽ plane
eſt: eo ſolũ differẽs, ꝙ ꝑpoſitionẽ iterrogationi antepo
nat. Rurſum uero cũ orationis duæ ſpẽs ſint Enũcia
tiuæ, atq; altera Prædicatiua, Suppoſitiua altera no-
minetur, ſignificante quidẽ quid cui inſit uel non inſit
Prædicatiua ut cum ambulat Socrates dicimus, uel
Socrates nõ ambulat: (prædicamus.n. ambulare uer
bum de Socrate affirmatiue quandoq;, negatiue non
nunquã) Suppoſitiua aũt, quo exiſtẽte quid ſit, aut nõ
ſit: uel quo nõ exiſtẽte qd nõ ſit, aut ſit indicãte, uelut
cũ dicimus. Si homo eſt, eſt animal quoq;. Si eſt hõ,
lapis non eſt. Dies niſi ſit, nox eſt. Si dies non ſit, non
eſt ſol ſup terrã. Prædicatiuã ſolã nobis Ariſtoteles
orationis enũciatiuæ ſpẽm tradit: ut quæ ꝑ ſeipſa ꝑfe
cta abſolutaq́; ſit, atq; ad Demõſtrationes uſum affe-
rat: Suppoſitiuã autem uelut mãcam, ꝑfectionemq́; a
prædicatiua prorſus expectantem, nuſquam honore
in primis afficiendam cenſuerit. Nam ſuppoſitiui

ſyllogiſmi Tranſumptionem quam uocant ſiue Aſ-ſumptionem quandoque,uero & coniunctum diſiunctum'ue,quod rationem poſtulet,abſque demõſtratione capientes:fidem ſibi ex ſuppoſitione arrogarunt,ſi quis primas eorũ ſuppoſitiones admittat. Itaque ad ſuppoſitiones has confirmandas ſi ſuppoſitiuo alio quis utatur ſyllogiſmo,huic alia rurſus ad ſuppoſitionum eius aſſertiorem probatione opus erit:aliaq; ad illam:id infinitũ prodibit,ſi ſuppoſitiones munire ſuppoſitionibus uelit. Quod ſi perfecta, nec quaquàm inops fieri debeat Demonſtratio,uſus planè expoſcitur Prædicatiui ſyllogiſmi:qui propoſitam rem abſque ulla ſuppoſitione demonſtrare profitetur. Ea propter Prædicatiuos quoq; ſimpliciter ſic ſyllogiſmos, Suppoſitiuos autem hoc totum, ſyllogiſmos ex ſuppoſitione,haud uerò etiam ſimpliciter appellamus: cum & alioquin,ſuppoſitiuæ Enunciationes ortum prædicatiuis acceptum referant. Nam alterius ad aliam prædicatiuæ propoſitionis uel conſequentiam uel aduerſionem declarant, quas inter ſe connectunt uel copulatiua,uel diſiunctiua quam uocant coniunctione:ut una quæ ex ipſis cõſtat oratio eſſe uideatur, atq; has ob res Prædicatiuam enunciatiuæ ſpeciẽ orationis pertractat ſolam Ariſtoteles. Eſt ergo huiuſce propoſitum libri,ut ſemel explicem,de prima uocum ſimplicium compoſitione diſſerere,quæ in Prædicatiua ſpecie enunciatiuæ fit orationis. Primam uero inquam quoniam facit & compoſitio ſimplicium uocũ ſyllogyſmos:non tamen prima:ſed ea quæ per orationum complexum in prima factam compoſitione

perficitur. Quamobrē ſimplices haſce orationes hoc quidem libro ipſas per ſe contemplando, ut Enunciationes duntaxat, nec ut Propoſitiones inſpectabit. in Reſolutoriis autem, ut partes eas capiēs ſyllogiſmorum ſimul quoque ut propoſitiones iure cenſebit conſiderandas: Eas enim quaſi ab iis proponitur qui ſyllogiſmo quidquam affirmare colloquētibus uolunt, ſic propoſitiones Antiqui nominant. Cæterum quoto liber hic loco etiam ſit collocandus, per ſeſe ex iis quæ prodidimus nobis perſpicuum eſt. Nam ſimplices orationes ſi inter uoces ſimplices mediæ ſunt ac ſyllogiſmos, tradunt autem Prædicamēta ſimpliciū uocum contemplationem, orationum uero ſimpliciū hic qui in manibus liber eſt, Reſolutoria ſyllogiſmorum, medius eſt is inter Prædicamenta & Reſolutoria dubio procul ſtatuendus: ut ſuccedat Prædicamētis: Reſolutoriis uero, ac cæteris omnibus facultatis, Logicæ commentationibus antecedat. Quod autem præſens liber ac Logica hanc tractationem utilis, hæc uero ad totam ſit Philoſophiam, ex ſuperioribus dilucet. Ad hæc igitur tituli cauſam inſpicientes, dicamus quid tandem intelligens Ariſtoteles Interpretationis uocabulo hoc pacto, De Interpretatione librum inſcripſerit. Haud enim ſanè uel ipſe, perinde atq; Demetrius, qui De interpretatione titulum indidit, orationis conficiendæ rationē, quaſi de eā diſputaturus hoc uolumine ſit, Interpretationis nomine cenſet uocandam. Dicendum itaque eſt, cum noſtra facultatum duplici genere prædita Anima ſit, tū

piſcendi nominamus.(cognoſcendi eas uoco quibus res ſingulas nouimus:ut intellectum, cogitationẽ,Opinionem,imaginationem,ac Senſum. Concupiſcendi uero eas quibus bona quæ uel ſunt,uel uidentur experimus,ut uoluntatem inq̃ Prælectionẽ, Iram,Cupidinem.)ſpecies quatuor illas orationis, præter Enũciatiuam,ab ãnimæ prodire concupiſcendi facultatibus:non agentis per ſe quidem ipſius,ſed ad alium ſe conuertentis qui conducere ad id uidetur poſſe quod illa cũpit aſſequendum:atq; uel ſermonẽ ab ipſo exigentis,ut in Interrogatiua quam uocant oratione,uel rem.Quod ſi res ſit,aut ipſum illum indipiſci ad quẽ ſermo eſt exoptãtis:ut in uocatiua,aut aliquã eius operam.eamq; uel à præſtãntiore.ut in Optatione.uel inferiore,ut in ea quam própriè nominant Iusſionẽ. Solam uero Enũciatiuam à cognoſcendi facultatibus: emanare:enunciariq; ab hac molitam nobis rerum cognitionem ueram uel uero ſimilem,atq; eo fieri ut ſola hæc etiam capax ueritatis ſit,ac falſitatis, reliquarum nulla.proinde Ariſtotelem ſpeciem hanc orationis enũciatiuam Interpretationis appellatione nominare,quaſi quid ſentiat Animus interpretantem, operæprecium eſſe ducere.Quandoquidem igitur,ut ipſe huiuſce libri docebit exordio, ſunt & aliæ præter Enunciatiuam orationes(nam deprææcatio quoq; oratio eſt,inquit:Enũnciatiuã autem præſentis eſt contẽplationis)idcirco de interpretatione librum inſcripſit perinde quaſi hoc modo,an De Enunciatiua inſcribas oratione,nihil itũerſit. An uero ſit legitimũm opus Philoſophi,nemo in Ariſtotelis lectione uerſatus, ſi

tum orationis probabilitatem artificioſum'que & ſe- uerum ac familiare philoſopho præceptorum genus quæ in eo traduntur, tum cum aliis eius libris conſen ſum reſpiciat, dubitandum exiſtimabit, præter Andro nicum Rhodium, qui cum ab Ariſtotele undecimus fuerit, ipſum autem inter huiuſce libri initia con- ceptus mentis Animi affectus uocantem audiuiſſet, addentem'q; eſſe de iis in libris de Anima diſputatū, quoniam ubi nam locorum in tractatu de Anima cō ceptus mentis Philoſophus animæ affectus nominaſ ſet nequaquam uidebat, neceſſe eſſe duorum operum huius illius'que De Anima, falſo inſcriptum alterū Ariſtoteli dicere arbitratus eſt, magis'que hoc quam illud reiici oportere. Cæterum ſciendum eſt loca in cōmentatione De Anima nobis haberi complura in quibus Imaginationē paſſiui Intellectus noīe appel- let philoſophus: Intellectus qdē, uelut intra ſeipſam cognobilē rē obtinētis: eo'q; differētis à ſenſu ꝙ q̄ foris poſita ſenſus cognſcit, illorū, ut circa ipſa agat, pſus egēs pñtia, horū ſimulacra ac formulas imitata p ſen ſus Imaginatio, ipſa in ſe hēat, atq; externarū rerū opē nequaq̄ poſtulās poſſit incūbere. Quo ēt fit, ut ſenſib. feriātibus imaginatione p ſomnū agamus. Paſſiui āt ꝓpterea, qđ cū partitiōe quadā hac ſeparatiōe quodli bet norit: pinde quaſi eſſentiā actionē'q; à corpe ſepa- bilē nequaq̄ obtineat: ac pncipiū q̄ddā ſit ſenſu3. Ari ſtoteles ergo cū nihil aīo noſtro intelligi carū q̄ hic re rū ſunt ſine paſſiuo hoc Intellectu prodat in libris de Aīa, nimirū cū inqt, nō meminimus uero, qm̄ ē hic „ qdē impatibilis, corruptibilis uero paſſiuus Intelle- „

„ ctus,citra quem nihil intelligit:& deinde: Intellecti-
„ ua itaque formas intelligit in phantaſmatibus & præ
„ terea: At conceptus mentis primi. quid intererit quo
„ minus ſint phantaſmata? An neque alii phantaſma-
„ ta ſunt,uerum non ſine phantaſmatis,plane & in illis
„ præ ſe fert conceptus mentis Animi affectus nomina
„ re. Porrò extendere affectus uocabulum ad Animæ
„ quoque functiones omnes communius uidetur. Itaq;
„ eſſe,in libris,inquit illis dubitationem,utrùm affectus
„ Animæ omnes ſint & habentis communes, an quiſ-
„ quã ſit uel ipſius Animæ proprius qua ſoluenda dif-
„ ficultate ſubiungit: Ex plurimis autem abſque corpo
„ re neque pati,neque facere ullum uidetur, ut iraſci:
„ audere,concupiſcere,demũ ſentire. At intelligere pro
„ prium uidetur maxime eſſe. Quod ſi quædam hoc
„ quoque ſit imaginatio,uel non ſine Imaginatione, ne
„ hoc quidẽ fieri poteſt ut ſit ſine corpore. Et ante hæc
„ in eiuſdem etiam tractatus exordio. Contemplari ue
„ ro inquit ac cognoſcere eius naturam atque ſubſtan-
„ tiam requirimus.denique circa eam accidunt: quorũ
„ alii proprii eſſe Animæ affectus, alii uel ipſis ineſſe
„ Animantibus illius cauſa uidentur communes. Ex
„ quibus ipſe deprehenditur Animæ quoque Rationa
„ lis noſtræ intellectionem:neq;:uel ſi abſq; Imaginatio
ne fieret,tamen quin ipſam affectum nominet deuita
re:non ſupradicto uidelicet ſenſu,ſed eo quod in ipſa
nis ad eam deducens,actioni cuiuſq; tem pore antece
dat.quod perinde eſt ac ſi perfecto imperfectum præ
ire dixeris:quo ſcilicet ab eius intellectus actione dif
ferat qui per ſe abſolutus uocatur: communiq; actio-

nem habet ſubſtantiæ. Enimuero intellectum hunc noſtrum uelut impatibilem,impermiſtumq́ꝫ dicit,atque ab omni corpore ſeparabilem, quibus ipſum rebus ab eo diſcernit qui pasſiuus proprie uocatur:qui que ab imaginatione,ut dicebamus,neutiquã differt. Ea de re cur nos non meminerimus cauſam quoque exquirens,partẽ Animæ illam quá eſſe ipſo fruntur ex partem affectum eſſe inquit,pasſiuum uero intellectum poſſe corrumpi, intelligentiamq́ꝫ huic noſtram qui corruptibilis eſt coniugatam , obliuionis cauſam habere.quapropter non iure Andronicus falſo librũ ferri acceptum Philoſophos ſuſpicatus eſt.Reliquũ nobis ſit eorũ quæ ab initio propoſuimus ut libri huiuſce diuiſionem in capita tradamus.Quare cum in quatuor ſegmenta perſpicue diuidatur, primum inde principiis eſt Enunciatiuæ orationis.Ea principia Enunciatiuæ orationis uoco,quæ ad eius præceptionẽ faciunt:quo modo Geometriæ principia dixeris Fini tiones:Poſtulata:& quos Mentis communes conceptus nominant:quas Delineamentorum, ſeu Græce Diagrammatum elementa appellãdas cenſuit in prædicamentis Ariſtoteles.Quandoquidem igitur inter docendum De propoſitionibus quiddã nomẽ:quiddam item uerbum Affirmationem,Negationem,Enunciationem ; ac Contradictionem uocabit,merito quid ſingula ſibi hæc uelint nomina prius nos edocet q̃ de propoſitionibus quidquã loquatur. Ac conſentaneum ſane erat ubi ea prius Introductitiis cognita reddidiſſet,ad præcipienda ea quæ propoſuit tranſire.Hoc ergo libri caput primum eſt,quod de princi

piis,q̃ diximus,Enunciatiuæ diſſent orationis. Quæ tria deinceps ſequuntur,propoſitiones poſtea nobis ipſas tradunt. Verum quoniam Propoſitiones eſt uocibus ſolis aliæ ſimplicibus duabus efficiuntur contextis,una ſubiecta,prædicata altera, ceu cum dico Socrates ambulat(hic enim ſubiectus terminus dicitur Socrates,ambulat Prædicatus:quoniam in Prædicatiua omni oratione aliud eſt id de quo ſermo habetur: aliud quod de illo dicitur. Ac uocatur ſubiectum id quidẽ de quo fit ſermo: quale hoc in exẽplo eſt Socrates:quaſi de ſe prædicationes accipiat: quod autẽ de eo fertur,quale eſt hoc loco uerbũ ambulat: Prædicatum:ut quod de illo prædicetur celebreturq́;.) Quã quidem igitur aliæ,ut dicebamus,ex ſubiecto ſolo & prædicato Propoſitiones complentur,aliæ apprædicatum quoque tertium obtinẽt,ut cũ Socrates inquã iuſtus eſt,ſubiectum eſt Socrates,prædicatum,iuſtus, apprædicatum autem ipſum/eſt/uerbum:aliæ præterea & adiunctum habent Modum: qui quonam pacto in ſubiecto inſit,prædicatum indicat:ut Neceſſarium Impoſſibile(ſic enim tò adynaton, quemadmodum& tò dynaton poſſibile interpretari toto hoc opere liceat.)Contingens,Bene,Sapienter,Iuſte:ut cum Socratem dico muſicum eſſe cõtingit:uel ediſſerit ſapienter Socrates. plures uero his terminos qui inuicẽ complicentur ad propoſitionem unam conflandam, ne complecti quidem animo ualeas, caput libri ſecũdũ Propoſitiones tradit nobis ſimpliciſſimas. Eritq́; de propoſitione,ſiue Enũciatione quæ ex ſubiecto & prædicato conſtituitur.Tertium compoſitiores his:ſa

cta apprædicati adiectione, atq; de propoſitione, uel Enunciatione ex ſubiecto, prædicato, ac tertio apprædicato erit compacta. Quartum propoſitiones eas docet quæ cum modo proferuntur. Itaque cum ſpecies omnes hoc pacto perſecutus Ariſtoteles fuerit propoſitionum, ac fidenter non plures iis contradictiones eſſe pronunciauerit, finem breui tractatui imponit. Ad calcem autem libri quædam præter hæc exulcerabitur quæſtio à præſenti ipſa quoque contemplatione haudquaquam aliena. Quare his præmiſſis de cætero tempus eſt nobis ad Dictionis explanationem deſcendamus: quæ contorta cũ ſit, & plena argumenti, uberibusque referta ſententiis, atq; ex breui permutatione totum quandoq; ſenſu euariet, id quod in multis iam accidit exemplaribus, uniuerſam ſuis locis apponere operæprecium eſſe duximus, quo queat dignoſci quænam emendatior eſſe editio uideatur.

ARISTOTELIS LIBRI
De Interpretatione Sectio Prima.

De Principiis Enunciatiuæ Orationis.
I.

PRIMVM quid Nomen, & quid verbum ſit, ponendum eſt, Deinde quid Negatio, & Affirmatio, & Enunciatio; atque Oratio.

PROPOSITVM, uti diximus, Ariſtoteli eſt præceptionē tradere Enunciatiuæ nobis orationis, Verum quoniã omnis ex nominibus & Verbis oritur Enunciatio, uelut cũ inquam, Socrates ambulat, prius uero ſimpliciora iis ubiq; ſunt quæ ex ipſis conſtant cognoſcenda; decens ob id maxime operis principiũ ſtatuit Nominis ac Verbi eſſentiæ contemplationē. Nam uerbum PONENDVM pro definiendum acceptum nunc eſt. quod cum de aliis quoq; ſignificatis prodatur, hic id quod monemus, Definitionem notat. Enim uero uerbum Ponere, pluribus modis appellari conſpicuum eſt, Suppoſitiones enim ſeu conceſſiones ſæpenumero Poſitiones nominamus: ut q̃do Poſitum ſit dicimus uel concedamus Theatrum tantum capere multitudinis· ſit ſane decem cubitorũ magnitudine: liceat uel Regem eſſe, quid tum faciet? Poſitionũ item uocabulo nuncupamus opiniones nobilis cuiuſpiã in Philoſophia Viri ab aliorũ ſentẽtiis alienas· ut moueri oĩa quieteq; ea quæ ſunt, haudquaquã impertiri: ut Heraclitus affirmabat. uel Id quod

eſt eſſe unum: ut placebat Parmenidi: Poſitiones etiã intelligimus cõſenſus Propoſitiones'ue, quẽadmodũ ſane & id quod cõmmuni lingua apud Græcos Allelogia, hoc eſt Condictum uocatur. unde & Reponere dicimus, cõfeſſionẽ uel pactionem retractare, Sed & aduerbia quæ poſitiua Græcis perhibentur, poſitiones nonnulli appellant: ut gameteon, peſteuteon, id eſt ducenda Vxor eſt, fides habenda. Poſitiones præterea & ipſas appellamus Definitiões: quaſi ante ſubiectas Demonſtrationibus. Si enim perficiuntur ex iis Demõſtrationes quæ ſubſtãtiæ nomine rebus inſunt, ſignificant autem Definitiones, eorum quæ ſunt uniuſcuiuſq; ſubſtantiam, merito antecedere Definitiones ac ſubiici Demonſtrationibus debẽt. Quin eo cõmunis adhuc Demonſtrationum principia abſolute omnia quæ medio carent, atq; ex aduerſo ab Effatis diuiduntur, Poſitiones Ariſtoteles putat uocandas, cuiuſmodi ſunt Definitiones uti commemorauimus, & poſtulata dicta græce Aetemata, & ſuppoſitiones: quæ cum iam exigant Demonſtrationem, ſunt abſq; illa deſumptæ: prout explicatũ plane eſt in primo Demonſtratiuarum commentationum. Tot quidem, uel pluribus etiam modis dicitur ponere: ſed pro definire in præſentia id uſurpat Ariſtoteles: ut uerbis illis QVID NOMEN, ET QVID VERBVM SIT ſubiungendis declarat: hoc eſt pro eo quod nobis Definitionem apertiſſime indicat. Cæterum quæſiuerit quiſpiã cur cũ in uniuerſo Prædicamentorum uolumine de ſimplicibus egerit Vocibus, hic rurſus de Nominibus dicere Verbisq; inſtituat: quorũ utrũ-

que ſimplicē Vocem eſſe conſtat. Ad quod dicendū ſane eſt, Vocē ſimplicem, Nomen, Verbum, Dictionem, Terminū eſſe quidem ſubiecto inter ſe eadē ſolo autē reſpectu differre: uelut Semen ac Fructus: & Aſcenſus Deſcenſusq;. Nam ubi ſimplices Voces ut rerum, quibus inditæ ſunt, ſignificatiuas contemplamur, ipſum hoc ſolum ſimplices eas Voces appellamus: nequaquā hoc caſu diſtinguentes à Verbis Nomina. Quando uero quadam in ipſis duplicitate conſpecta, nonnullas earum Articulis conſtructas inuenimus, alias minime uel aliquas quæ tempus quoddā adſignificēt, alias ſecus, à ſe mutuo illas diſtinguimus. Ac iunctas quidem Articulis, nec tēpus adſignificantes quodpiam, Nomina uocāda eſſe arbitramur. Verba autem, eas quæ connecti non poſſunt Articulis, ac ſecundum tēpus quoddam dicuntur. At rurſus cum Vocum huiuſmodi utranq; nō ipſam ꝑ ſe ſumimus, ſed quaſi Affirmationis partem uel Negationis, tunc Dictionē, ipſam quo pacto docebit nos dilucide ſuo loco Ariſtoteles, nuncupandam exiſtimamus. Cum uero ut ſyllogiſmo conſideramus aſſumendas, Terminorum in illis nomen ſtatuimus: ut in Reſolutoriorū proœmiis explicabitur. Sic porrò & Plato in nono de Legibus ſimplices uoces Terminos nominauit. Itaq; eos inquit ad miſceri inuicē Terminos, quorū expers medii ē oppoſitio: ut calidū & nō calidū. Interlimitiū autē obtinere, quorum eſt aliquod mediū: ut calidum ac frigidū: uel libens inuitūq;, de quibus eo loco diſputatur, utiq; cū uitium inoleſcens Animo mediū hēat: qđ nec pure uoluntariū eſt, nec plane uoluntati refra-

gatur. Quãdoquidẽ igitur tametſi idẽ ſubiecto ſit Nomen, uel Verbũ ſimplicem dicere, tamen eo quẽ prodidimus reſpectũ, hæc mutuo differunt: prædicamentorum autem liber de ſimplicibus nos Vocibus duntaxat docuit, nihilq; inter Nomina ac Verba ſcrutãda differẽtia laborauit: cuius uſus frequẽs eſt ad Enũciatiuæ orationis meditationem: ſiquidem huius opera Subiectus in Enunciationibus terminos à Prædicatis dirimimus, ob id nunc ſpeculationem de Nominibus & Verbis tractandam proponit, ceu præſenti cõmentationi coniunctiſſimam. Sed quamobrem dixerit aliquis cum multæ ſint quæ à Grammaticis partes Orationis uocantur, has nũc ſolas edocemur, Nomen & Verbum? Quoniam ſolæ hæ (reſpõdebimus) ſemotis aliis omnibus facere Enunciatiuam poſſunt orationem: uti cum dicimus, homo ualet. Ergo de ſolis hiſce Ariſtoteles conſiderat hoc loco: quæ in Enũciatiua omni oratione ex neceſſitate aſſumuntur, atq; ad ſimplicem conſtituendã Enunciationem ſufficiũt. Illud autem animaduerſione dignum eſt, ex octo partibus illis uulgo notis Orationis, alias naturarum eſſe quorũdã, ſimpliciter ue pſonarũ ſiñatiuas uel actionũ uel paſſionũ: aut cuiuſdã harũ cõplexionis: ut nomẽ, Pronomẽ, uerbũ, participiũ q ſolæ ẽt ad efficiẽdã ſatis cẽ Enũciatiuã orationẽ pñt: ceu cũ dicimus Socrates ãbulat: uel Ego ambulo: uel Currẽs ãbulat: uel Socrates currẽs eſt, quorũ alterũ ut ſubiectũ capit, alterũ in prædicatũ: alias uero nõ hæc, ſed quãdã prædicati ad Subiectũ cohærẽtiam indicare: qd generis plurima ſunt Aduerbia, Nã uel quo iſit mõ deſignat pdicatũ

Subiecto; uel quando: uel ubi:uel quoties,ſiue certo, ſiue incerto numero:uel quo ad aliud ordine : ut hic poſt hũc currit:aut ab hoc ſeorſum habitat: uel cui ſi militer:uel quo magis,minus'ue:uel etiã ineſſe cũ intenſione:uel quos nos ipſum pacto ineſſe aut non ineſſe,ſiue ut coniicie͂tes:ſiue ut affirmantes opinemur: aut etiam quonam modo affecti ad re͂ ſimus de qua enunciamus,uel ut dolentes uel ut admirantes:uel ut Enunciationem quoque præſtantioris teſtimonio confirmantes:uel noſtra intereſſe oſtende͂tes prædicatum eligere,ut in poſitiuis uocatis Aduerbiis,uel clamore celebrantes Animi habitum ſupremo ipſo Bono inſignitũ:que͂admodũ in diuini furoris Aduerbiis, quæ bene ſe habere Numine afflatos indicant:uel etiã dictam ab aliis Enunciatione͂ per conſenſum amplecte͂tes:uel per negationem,ſiue inficiationem reiicientes. Significare autem quo modo inſit i͂dicatiua in quam medietatis ſeu qualitatis Aduerbia ut bene diſſerit Socrates: Melanthius Vlyſſem calcibus, quod Græci lax,aduerbialiter dicunt,percuſſit : Apes racematim uolant.& quæ ſimul omnibus de quibus ſermo eſt, uel non ſimul ineſſe Prædicatum declarant: ut una graſſati ſunt hoſtes,uel hinc inde.nam & hæc qualitates quædam ſunt:quandoquide͂ ſub Quale cõcretio ac diſcretio referunt͂. De cæteris eorũ q̃ enumerauimus nihil præterea opus eſt addere:cum iis in propatulo ſint qui uel parum intelligere quid ſingula indicẽt poſſunt: Hæc itaq;,id quod dicebamus, cũ cohærentiã quãdã prædicati ad ſubiectũ declare͂t,cõferre aliquid ad facie͂das huiuſmodi Enũciationes uide͂tur.

Reliqua

Reliqua ſignificant quidem Aduerbia, non tamen utilia ſunt ad Enunciationem: ſed ad ſpecies quaſdam alias Orationis: ut optandi ſignificatiua ad Optatiuam orationem dehortandi uel ad hortandi ad Imperatiuam: ad Interrogatiuam uero, interrogandi. Quæ autem partes præter has Orationis dicuntur, ipſæ per ſe uel omnino ſignificatione uacant: ut articulus apud Græcos, Propoſitio, Coniūctioq́; Ergo quæ naturarum, ac perſonarum, uel actionum uel paſſionum ſignificatiuæ ſunt, Ariſtoteles eas omnes in Nomina ac Verba partitur: Verbaq́; illa appellat, quæ ſecundum tempus dicuntur prædicatur ue in Propoſitionibus: Nomina, quæ ſine temporis proferuntur ſignificatu, uel uſum complent Subiectorum. Quæ autem in neutra ex his loca conferuntur, quanuis, alioquin adiaceant Propoſitionibus, ineſſe uel non ineſſe, aut aliquando, aut quoquam modo, uel quoties inſit in ſubiecto Prædicatum, alium'ue quempiam eorum inter ſe reſpectum ſignificantes, ne proprie quidem eas autumat partes Orationis nominandas. Quem enim admodum aſſeres Nauis partes proprie ſunt, claui autem, ſtupa, & pix eas connectendi ac totius uniendi cauſa adhibentur, eodem pacto & Orationi, Coniunctiones, Articuli, Præpoſitiones, ipſaq́; Aduerbia uſum quorundam explent clauorū. partes aūt haud ſane iure diceretur: quæ cōpoſita ipſa per ſe plura cōficere nequeunt Orationē. Nō ſunt itaq; hæc Orationis partes: ſed partes ſunt Locutionis: cuius pars eſt ipſa quoque Oratio: ut in Libro de poëtica proditum eſt, utiles'que ſunt ad

quandã partiũ inter ſe Orationis compoſitionem conſtructionem'que. ut uinculum quoque ad aſcititiam deligatorum unionem. & colla eorum quæ illius opera cohæreſcunt: Sed neque colligatorum uel glutinatorum partes illæ, neq; Coniunctiones, uel Articuli, uel Præpoſitiones, uel Aduerbia partes ſunt Orationis. Enim uero à Locutione eo differt Oratio, ꝙ abſoluta congeries Oratio ſit uocum præſertim earũ quæ res ſignificãt: illa abſolute omnium quæ in diſſerendi
» facultatem aſſumuntur. Habes & à Platone Oratio
» nis cum Locutione differentiam in Tertio de Repu
» blica traditam ubi Hactenus inquit de Oratione, de Locutione uero poſthac conſiderandum, ac quæ nobis loquendum ſit & quò pacto loquendum, erit omnino perpenſum. Ex quibus plane ſe oſtendit Orationis nomine ſententiam: Locutionis uero, pronũciationem appellare: ſeu per maxime neceſſarias partes fiat, Nomen & Verbum, ſecundum quã Oratio illa quæ prolatione continetur, ac proprie dicitur, ſpectatur: ſeu partes quoque accipiat alias dictæ communis Orationis: quod perinde eſt ac ſi interpretationis dicas quæ iam ad uenuſtatem ac certam compoſitionẽ reſpiciat. Placet igitur Aphrodiſieo interpreti Aduerbia quoque in Nominibus cenſeri: quo modo & Pronomina. & quam Grammatici Appellationem uocant. Sed nulla uidetur hoc præditũ eſſe ratione: quũ alia ex Aduerbiis Nomina eſſe nequaquam putantur, ꝙ genus Aduerbia ſunt affirmãdi, uel negãdi uel prohibẽdi, uel quæ iuſiurandis præponuntur ut, per, alia'que plurima. aliqua uero ex eo quod à Nomini-

bus deducta ſint quibuſdam, uim ei cum nominibus eandem obtinere uiſa fuerint: ut bene & perſpicue, a' bono perſpicuoq́: uelut & iuſte a' Iuſtitia: Quod ſi hoc ita ſe habeat, legendum, nauigandum, quæ apud Græcos aduerbia ſunt, uerba, non nomina appellabimus, quaſi facta ex eo quod eſt legere, uel nauigare oportere. Sed non eſt rationi conſentaneum uel uerba hæc, uel priora illa nomina dicere, quoniam nec ſubiici in Propoſitionibus, nec prædicari horum aliquod poteſt: quorum alterum Nomini Verboq́ uſu uenire eſt neceſſe. Nam nomen quidē Perſpicuus, in oratione quæ, locus hic de interpretatione perſpicuus eſt, inquit, prædicatum inuenies: perſpicue non item. At uero nec compoſitum aliquod fieri Prædicatum ex ipſo & eo de quo aduerbium, perſpicue, dicitur affirmabimus, quale eſt, perſpicue enarratur,: quemadmodum ī hoc, mortalis homo: & adulterinus Denarius,. Sic enim talium Affirmationum fieri Negationes eodem modo oportebat quo illorum quæ ſimplex aliquod prædicatum habent, ut in compoſitis re uera predicatis contingit. Nam ut huius, Mortuus, homo eſt, affirmationis negatio eſt, Mortuus, homo non eſt, huius que, Mortuus defunctus uita eſt, hæc Mortuus, uita defunctus non eſt, ſic illius etiam, Mortuus, uita defunctus homo eſt, hæc, Mortuus, uita defunctus Homo non eſt, erit Negatio. At in propoſitionibus cum Modo, diuerſius fieri Negationes: nec ut in iis quæ Modo carent neceſſe eſt. Huius nanque affirmationis, Socrates ambulat, Negatio eſt, Socrates non ambulat,. At huius, Socratem ambulare poſſibi-

quandã partiũ inter ſe Orationis compoſitionem con ſtructionem'que.ut uinculum quoque ad aſcititiam deligatorum unionem.& colla eorum quæ illius ope ra cohæreſcunt: Sed neque colligatorum uel glutinã torum partes illæ,neq; Coniunctiones, uel Articuli, uel Præpoſitiones,uel Aduerbia partes ſunt Oratio nis. Enim uero à Locutione eo differt Oratio,ꝙ abſo luta congeries Oratio ſit uocum præſertim eãrũ quæ res ſignificãt:illa abſolute omnium quæ in differendi
» facultatem aſſumuntur. Habes & à Platone Oratio
» nis cum Locutione differentiam in Tertio de Repu
» blica traditam ubi Haſtenus inquit de Oratione, de Locutione uero poſthac conſiderandum, ac quæ no bis loquendum ſit & quò pacto loquendum, erit om nino perpenſum. Ex quibus plane ſe oſtendit Ora tionis nomine ſententiam: Locutionis uero, pronũcia tionem appellare: ſeu per maxime neceſſarias partes fiat, Nomen & Verbum,ſecundum quã Oratio illa quæ prolatione continetur, ac proprie dicitur, ſpecta tur: ſeu partes quoque accipiat alias dictæ communis Orationis: quod perinde eſt ac ſi interpretationis di cas quæ iam ad uenuſtatem ac certam compoſitionẽ reſpiciat. Placet igitur Aphrodiſieo interpreti Aduer bia quoque in Nominibus cenſeri: quo modo & Pro nomina.& quam Grammatici Appellationem uo cant. Sed nulla uidetur hoc præditũ eſſe ratione: qm̃ alia ex Aduerbiis Nomina eſſe nequaquam putarẽ tur,ꝙ genus Aduerbia ſunt affirmãdi,uel negãdi uel prohibẽdi,uel quæ iuſiurandis præponuntur ut,per alia'que plurima, aliqua uero ex eo quod à Nomini

bus deducta ſint quibuſdam, uim ei cum nominibus eandem obtinere uiſa fuerint: ut bene & perſpicue, á bono perſpicuoq́ꝫ: uelut & iuſte á Iuſtitia. Quod ſi hoc ita ſe habeat; legendum, nauigandum. quæ apud Græcos aduerbia ſunt, uerba, non nomina appellabimus, quaſi facta ex eo quod eſt legere, uel nauigare oportere. Sed non eſt rationi conſentaneum uel uerba hæc, uel priora illa nomina dicere, quoniam nec ſubiici in Propoſitionibus, nec prædicari horum aliquod poteſt: quorum alterum Nomini Verboq́ꝫ uſu uenire eſt neceſſe. Nam nomen quidē Perſpicuus/in oratione quæ/locus hic de interpretatione perſpicuus eſt, inquit, prædicatum inuenies: perſpicue non item. At uero nec compoſitum aliquod fieri Prædicatum ex ipſo & eo de quo aduerbium/perſpicue/dicitur affirmabimus, quale eſt/perſpicue enarratur/: quemadmodum in hoc/mortalis homo: & adulterinus Denarius/. Sic enim talium Affirmationum fieri Negationes eodem modo oportebat quo illorum quæ ſimplex aliquod prædicatum habent, ut in compoſitis re uera prædicatis contingit. Nam ut huius/Mortuus, homo eſt/affirmationis negatio eſt/Mortuus, homo non eſt, huius'que/Mortuus defunctus uita eſt/hæc Mortuus, uita defunctus non eſt/ſic illius etiam/Mortuus, uita defunctus homo eſt/hæc/Mortuus, uita defunctus Homo non eſt/erit Negatio. At in propoſitionibus cum Modo, diuerſius fieri Negationes: nec ut in iis quæ Modo carent neceſſe eſt. Huius nanque affirmationis/Socrates ambulat/Negatio eſt/Socrates non ambulat/. At huius/Socratem ambulare poſſibi-

le eſt: non hæc, Socratem nõ ambulare eſt poſſibile, ſed hæc, Socratem ambulare non poſſibile eſt, prout planiſſime nos Ariſtoteles poſtremo huiuſce operis docebit ſegmento. Quapropter Enunciatiuam ubiq; inquit Orationem ex Nomine componi & Verbo, in eaq; diſſolui, perinde quaſi ſolas has proprie partes putet Orationis uocandas, ipſo, Eſſe, uel, non Eſſe, alias de quibuſdam abſq; medio prædicandis: cum partes tunc fiant Propoſitionũ, ut in his Socrates eſt, Socrates non eſt: neque a ſubiectis diuaricent. alias in Propoſitionibus quæ uel tertium Apprædicatũ, uel Modum adiunctum habent aſſumendis: quæ, ut in Reſolutoriorum procemiis edocebimur, Propoſitionis addi partibus dicantur: uel ab iiſdem diuidi: aut huiuſmodi quidquam ſuſtinere. Quo circa pars Enunciationis aut Nomen ſit prorſus oportet, aut Verbum pars omnino eſt Propoſitionis, nimirum cum de ſubiecto non eſt ſeſe prædicatur: quaſi actionem debeat, uel paſſionem, uel ſimpliciter eſſentiam, priuationem'ue ſubiecti indicare: ſed prædicati gratia capitur cum ſubiecto cõcinandi. Quod autem recte hæc nobis prodantur, uel ex ipſa partium Orationis aliarũ appellatione conſtat quæ præter Nomen & Verbum dicuntur. Pronomen enim ceu Nomen non naturarum, aliquarum, ſed perſonarum ſimpliciter, ita nuncupant. & Participium, quaſi partem amborum capiat, Nominis inquam & Verbi: quanquam magis, cum ſignificatiuum quorundam temporum ſit, ad Verborum proprietatem decliuet. Articulum autem, uelut appenſum Nominibus, relationemq; ha-

bens ad illa. De Propoſitione,uel Aduerbio,uel Cõiunctione quid etiam opus eſt dicamus? ex quibus Præpoſitionē ſic nominant,quaſi Nominibus Verbisq́; præponatur. Aduerbium,ceu tali modo complicetur Verbis. Cōiunctionem quaſi ſeiunctas Orationes colligantem. Cæterum cōcedere Ariſtotelem uideri quibuſdam locis comperies partes quoq; Orationis communis omnes appellari. eaq́; de re partes Orationis quaſdam eſſe ſignificatiuas poſt affirmabit perinde quaſi nonnullæ quoque ſignificatu careant,niſi aliqua nobis uerborum illorum accommodatior expoſitio uideretur,nihil ſanè habens quod iis quæ modo prodidimus repugnet. DEINDE QVID NEGATIO, ET AFFIRMATIO, ET ENVNTIATIO, ATQVE, ORATIO. Tres quidem eſſe qui proprie,dicantur Diuiſionum modi, Generis in ſpecies,totius in partes, Vocis æquiuocæ in ſignificata diuerſa, Diuidiq́; Enunciationem in affirmationem Negationemq́; conſpicuū eſt. Dicimus enim partem alteram Enunciationis affirmatiuam eſſe,alterā negatiuam. Quæſitum uero eſt ab Ariſtotelis Explanatoribus quonam pacto in Affirmationē Negationēq́; Enunciatio dirimatur. Atq; alii,uelut aphrodiſienſis Alexander ut æquiuoca uox in diuerſa ſignificata ipſam diſiūgi,alii ceu genus in ſpecies, ut Porphyrius Philoſophus,dicere maluerunt. nemo enim diſtrahi tanquam totum ipſam in partes fateri auſus eſt,quoniam neq; ut totū diduci in ſimiles partes uidetur:ſiquidē Affirmationis ad Negationē haud leue diſcrimē eſt,neque in diſſimilares: quan

do nequaquam pars utraque totius nomine uocare-tur. Quo igitur modo ſeſe uerum habeat: præſtetq; Porphyrii Philoſophi ſententia, proceſſu commenta-tionis noſtræ ſuo loco demonſtrabimus: nimirum ubi proditas ab Ariſtotele finitiones illarum exponemus. Nunc primum illud monẽdum eſt, uerbũ PONEN-DVM hoc eſt definiendum communiter in iis capi oportere, Deinde ponendum quid ſit Negatio, & af-firmatio, & Enunciatio, atque Oratio. Ad hæc, dici quatuor enũerata poſt Nomẽ & Verbũ definire opus eẽ, qm̃ ꝓpoſitũ eſt, ut docuimur: ꝑdicatiuã ſpeciẽ tra-dere Enunciatiuæ orationis. Hæc aũt aut Affirmatiua eſt, oino, aut Negatiua. Ergo de Affirmatione et Ne-gatione doctum oportuit: quare de cõmuni quoq; ea-rum generẽ, Enunciatione. Verum quoniam & Enũ-ciatio inter ſpecies Orationis quædam una eſt, eratq; in finitione Enunciationis Oratio capienda, propte-rea quod & genera omnia finitiones complent ſuarũ ſpecierum, notiora autem eſſe conuenit quæ ad docẽ-dum de quauis re aſſumuntur, eo quod per illa decla-ratur, ob id neceſſaria eſſe & Orationis contemplatio uiſa eſt: quaſi anteire Enunciationi debeat. Si quis ue-ro in quæſtionem adduceret, cur non genus quoque Orationis Vox eadem de cauſa commemorari me-ruerit, perinde quaſi debeat uel ipſa finitione explica-ri. Dicendũ naturalis diſputationis eſſe de Voce diſ-ſerere: quoniam uox ſolius eſt opus Naturæ: quo mo-do uidere & audire. uocales enim natura ſumus. At oratio, & Enunciatio, atque ſpecies huius Affirmatio Negatio, quę uoces quædam certe ſunt: ſed quid ſpe

ciem nanciſcantur & tali uel tali ratione proferantur, à noſtra notione accepere, quapropter quædam ipſis quoque priuatim tributa eſt à Naturalibus diuerſa tractatio, quam Logicen hoc eſt, Rationalem nuncuparunt. Ergo nec ſimpliciter genus Vox eſt, ut quidã putant, Orationis; Non enim fieri poteſt, ut cum natura ſit Genus, non ſit & ſpecies natura. ſed ſi modo ſit, inſitæ Vocis orationi, ſimpliciter Vocem genus eſſe dicendum eſt. Ad ipſam Orationem uero materiæ loco Vocem capi dicemus. id quod uel ipſe in quinto de Animalium generatione Ariſtoteles, ubi penes uocem differentias Animalium contemplatur, pronũciat. ſed genus eius non eſt: ut planius ex ſequentibus conſtabit. Quod ſi quis quodnam igitur ſit genus Orationis requirat, huic quanti diuiſio in prædicamẽtis tradita ad memoriam reuocanda eſt. Cæterum attendendum in enumeratis quatuor illis Ariſtotelem ſumpto à deterioribus principio ad perfectiora atque à magis particularibus ad uniuerſaliora euadere. Perfectior enim res Affirmatio eſt Negatione, utpote eſſentiam ſignificans: Negatione eſſentiæ priuationem indicante. Affirmatione Enunciatio ut quæ eius genus eſt, uti diximus. Oratio autem Enunciatione quoniam una eſt Enunciatiuæ inter ſpecies quinque Orationis. Eſtq; Ordo ad nos prædictæ enumerationis quibus tranſire à deterioribus ad præſtantiora, magisq; particularibus ad magis uniuerſalia eſt natura inſitum. propterea quod noſtra ab imperfecto ad perfectum promoueatur cognitio. Vbi tamen de iis docebit, pro rerũ naturã ordine, uelut cõtrario ibit itinere:

piis,q̃ diximus,Enunciatiuæ diſſert orationis. Quæ tria deinceps ſequuntur,propoſitiones poſtea nobis ipſas tradunt. Verum quoniam Propoſitiones eſt uocibus ſolis aliæ ſimplicibus duabus efficiuntur contextis,una ſubiecta,prædicata altera, ceu cum dico Socrates ambulat(hic enim ſubiectus terminus dicitur Socrates,ambulat Prædicatus:quoniam in Prædicatiua omni oratione aliud eſt id de quo ſermo habetur: aliud quod de illo dicitur. Ac uocatur ſubiectum id quidē de quo fit ſermo:quale hoc in exēplo eſt Socrates:quaſi de ſe prædicationes accipiat. quod autē de eo fertur,quale eſt hoc loco uerbū ambulat. Prædicatum:ut quod de illo prædicetur celebreturq́;.) Quā quidem igitur aliæ,ut dicebamus,ex ſubiecto ſolo & prædicato Propoſitiones complentur,aliæ apprædicatum quoque tertium obtinēt,ut cū Socrates inquā iuſtus eſt,ſubiectum eſt Socrates,prædicatum,iuſtus, apprædicatum autem ipſum eſt uerbum:aliæ præterea & adiunctum habent Modum: qui quonam pacto in ſubiecto inſit,prædicatum indicat:ut Neceſſarium Impoſſibile(ſic enim tò adynaton, quemadmodum & tò dynaton poſſibile interpretari toto hoc opere liceat.)Contingens,Bene,Sapienter,Iuſte:ut cum Socratem dico muſicum eſſe cōtingit:uel ediſſerit ſapienter Socrates. plures uero his terminos qui inuicē complicentur ad propoſitionem unam conflandam, ne complecti quidem animo ualeas, caput libri ſecūdū Propoſitiones tradit nobis ſimpliciſſimas. Eritq́; de propoſitione,ſiue Enūciatione quæ ex ſubiecto & prædicato conſtituitur. Tertium compoſitiores his:ſa

cta apprædicati adiectione, atq; de propoſitione, uel Enunciatione ex ſubiecto, prædicato, ac tertio apprædicato erit compacta. Quartum propoſitiones eas docet quæ cummodo proferuntur. Itaque cum ſpecies omnes hoc pacto perſecutus Ariſtoteles fuerit propoſitionum, ac fidenter non plures iis contradictiones eſſe pronunciauerit, finem breui tractatui imponit. Ad calcem autem libri quædam præter hæc exulcerabitur quæſtio à præſenti ipſa quoque contemplatione haudquaquam aliena. Quare his præmiſsis de cætero tempus eſt nobis ad Dictionis explanationem deſcendamus: quæ contorta cũ ſit, & plena argumenti, uberibus'que referta ſententiis, atq; ex breui permũtatione totum quandoq; ſenſu euariet, id quod in multis iam accidit exemplaribus, uniuerſam ſuis locis apponere operæprecium eſſe duximus, quo queat dignoſci quænam emendatior eſſe editio uideatur.

ARISTOTELIS LIBRI
De Interpretatione Sectio Prima.

De Principiis Enunciatiuæ Orationis.
I.

PRIMVM quid Nomen, & quid Verbum ſit, ponendum eſt. Deinde quid Negatio, & Affirmatio, & Enunciatio; atque Oratio.

PROPOSITVM, uti diximus, Ariſtoteli eſt præceptionē tradere Enunciatiuæ nobis orationis, Verum quoniā omnis ex nominibus & Verbis oritur Enunciatio, uelut cū inquam, Socrates ambulat, prius uero ſimpliciora iis ubiq; ſunt quæ ex ipſis conſtant cognoſcenda, decens ob id maxime operis principiū ſtatuit Nominis ac Verbi eſſentiæ contemplationē. Nam uerbum PONENDVM pro definiendum acceptum nunc eſt. quod cum de aliis quoq; ſignificatis prodatur, hic id quod monemus, Definitionem notat. Enim uero uerbum Ponere pluribus modis appellari conſpicuum eſt, Suppoſitiones enim ſeu conceſsiones ſæpenumero Poſitiones nominamus: ut q̄do Poſitum ſit dicimus uel concedamus Theatrum tantum capere multitudinis ſit ſane decem cubitorū magnitudine: liceat uel Regem eſſe, quid tum faciet? Poſitionū item uocabulo nuncupamus opiniones nobilis cuiuſpiā in Philoſophia Viri ab aliorū ſentētiis alienas: ut moueri oīa quieteq; ea quæ ſunt, haudquaquā impertiri: ut Heraclitus affirmabat. uel Id quod

eſt eſſe unum: ut placebat Parmenidi: Poſitiones etiã intelligimus cõſenſus Propoſitiones'ue, quẽadmodũ ſane & id quod cõmmuni lingua apud Græcos Allelogia, hoc eſt Condictum uocatur. unde & Reponere dicimus, cõfeſsionẽ uel pactionem retractare, Sed & aduerbia quæ poſitiua Græcis perhibentur, poſitiones nonnulli appellant: ut gameteon, peſteuteon, ideſt ducenda Vxor eſt, fides habenda. Poſitiones præterea & ipſas appellamus Definitiões: quaſi ante ſub iectas Demonſtrationibus. Si enim perficiuntur ex iis Demõſtrationes quæ ſubſtãtiæ nomine rebus inſunt, ſignificant autem Definitiones, eorum quæ ſunt uniuſcuiuſq; ſubſtantiam, merito antecedere Definitiones ac ſubiici Demonſtrationibus debẽt. Quin eo cõmunis adhuc Demonſtrationum principia abſolute omnia quæ medio carent, atq; ex aduerſo ab Effatis diuiduntur, Poſitiones Ariſtoteles putat uocandas, cuiuſmodi ſunt Definitiones uti commemorauimus, & poſtulata dicta græce Aetemata, & ſuppoſitiones: quæ cum iam exigant Demonſtrationem, ſunt abſq; illa deſumptæ prout explicatũ plane eſt in primo Demonſtratiuarum commentationum. Tot quidem, uel pluribus etiam modis dicitur ponere. ſed pro definire in præſentia id uſurpat Ariſtoteles: ut uerbis illis QVID NOMEN, ET QVID VERBVM SIT ſubiungendis declarat: hoc eſt pro eo quod nobis Definitionem apertisſime indicat. Cæterum quæſiuerit quiſpiã cur cũ in uniuerſo Prædicamentorum uolumine de ſimplicibus egerit Vocibus, hic rurſus de Nominibus dicere Verbiſq; inſtituat: quorũ utrũ

que ſimplicē Vocem eſſe conſtat. Ad quod dicendū
ſane eſt, Vocē ſimplicem, Nomen, Verbum, Dictio-
nem, Terminū eſſe quidem ſubiecto inter ſe eadē ſolo
autē reſpectu differre: uelut Semen ac Fructus: & A-
ſcenſus Deſcenſusq;. Nam ubi ſimplices Voces ut
rerum, quibus inditæ ſunt, ſignificatiuas contempla-
mur, ipſum hoc ſolum ſimplices eas Voces appella-
mus: nequaquā hoc caſu diſtinguentes à Verbis No
mina. Quando uero quadam in ipſis duplicitate con
ſpecta, nonnullas earum Articulis conſtructas inueni
mus, alias minime uel aliquas quæ tempus quoddā
adſignificēt, alias ſecus, à ſe mutuo illas diſtinguimus.
Ac iunctas quidem Articulis, nec tēpus adſignifican
tes quodpiam, Nomina uocāda eſſe arbitramur. Ver
ba autem, eas quæ connecti non poſſunt Articulis, ac
ſecundum tēpus quoddam dicuntur. At rurſus cum
Vocum huiuſmodi utranq; nō ipſam ꝑ ſe ſumimus,
ſed quaſi Affirmationis partem uel Negationis, tunc
Dictionē, ipſam quo pacto docebit nos dilucide ſuo
loco Ariſtoteles, nuncupandam exiſtimamus. Cum
uero ut ſyllogiſmo conſideramus aſſumendas, Termi
norum in illis nomen ſtatuimus: ut in Reſolutoriorū
proœmiis explicabitur. Sic porro & Plato in nono de
Legibus ſimplices uoces Terminos nominauit. Itaq;
eos inquit ad miſceri inuicē Terminos, quorū expers
medii e oppoſitio: ut calidū & nō calidū. Interliminiū
autē obtinere, quorum eſt aliquod mediū: ut calidum
ac frigidū: uel libens inuitūq;, de quibus eo loco diſpu
tatur, utiq; cū uitium inoleſcens Animo mediū hīc ine
qd nec pure uoluntariū eſt, nec plane uoluntati refra-

gatur. Quādoquidē igitur tametſi idē ſubiecto ſit Nomen, uel Verbū ſimplicem dicere, tamen eo quē prodidimus reſpectu, hæc mutuo differunt: prædicamentorum autem liber de ſimplicibus nos Vocibus duntaxat docuit, nihilq; inter Nomina ac Verba ſcrutāda differētia laborauit: cuius uſus frequēs eſt ad Enūciatiuæ orationis meditationem: ſiquidem huius opera Subiectus in Enunciationibus terminos à Prædicatis dirimimus, ob id nunc ſpeculationem de Nominibus & Verbis tractandam proponit, ceu præſenti cōmentationi coniunctiſſimam. Sed quamobrem dixerit aliquis cum multæ ſint quæ à Grammaticis partes Orationis uocantur, has nūc ſolas edocemur, Nomen & Verbum? Quoniam ſolæ hæ (reſpōdebimus) ſemotis alijs omnibus facere Enunciatiuam poſſunt orationem: uti cum dicimus, homo ualet. Ergo de ſolis hiſce Ariſtoteles conſiderat hoc loco: quæ in Enūciatiua omni oratione ex neceſſitate aſſumuntur, atq; ad ſimplicem conſtituendā Enunciationem ſufficiūt. Illud autem animaduerſione dignum eſt, ex octo partibus illis uulgo notis Orationis, alias naturarum eſſe quorūdā, ſimpliciter'ue pſonarū ſiñatiuas: uel actionū uel paſſionū: aut cuiuſdā harū cōplexionis: ut nomē, Pronomē, uerbū, participiū q ſolæ ēt ad efficiēdā ſatis eē Enūciatiuā orationē pñt: ceu cū dicimus Socrates ābulat: uel Ego ambulo: uel Currēs ābulat: uel Socrates currēs eſt; quorū alterū ut ſubiectū capit, alterū in prædicatū: alias uero nō hæc, ſed quādā prædicati ad Subiectū cohærētiam indicare: qd genus plurima ſunt Aduerbia, Nā uel quo ſit nō deſignat pdicatū

Subiecto, uel quando: uel ubi: uel quoties, ſiue certo, ſiue incerto numero: uel quo ad aliud ordine: ut hic poſt hũc currit: aut ab hoc ſeorſum habitat: uel cui ſimiliter: uel quo magis, minus'ue: uel etiã ineſſe cũ intenſione: uel quos nos ipſum pacto ineſſe aut non ineſſe, ſiue ut conijciẽtes: ſiue ut affirmantes opinemur: aut etiam quonam modo affecti ad rẽ ſimus de qua enunciamus, uel ut dolentes uel ut admirantes: uel ut Enunciationem quoque præſtantioris teſtimonio confirmantes: uel noſtra intereſſe oſtendẽtes prædicatum eligere, ut in poſitiuis uocatis Aduerbiis, uel clamore celebrantes Animi habitum ſupremo ipſo Bono inſignitũ: quẽadmodũ in diuini furoris Aduerbiis, quæ bene ſe habere Numine afflatos indicant: uel etiã dictam ab aliis Enunciationẽ per conſenſum amplectẽtes: uel per negationem, ſiue inficiationem reiicientes. Significare autem quo modo inſit ĩdicatiua in quam medietatis ſeu qualitatis Aduerbia, ut bene diſſerit Socrates: Melanthius Vlyſſem calcibus, quod Græci lax, aduerbialiter dicunt, percusſit: Apes racematim uolant. & quæ ſimul omnibus de quibus ſermo eſt, uel non ſimul ineſſe Prædicatum declarant: ut una graſſati ſunt hoſtes, uel hinc inde. nam & hæc qualitates quædam ſunt: quandoquidẽ ſub Quale cõcretio ac diſcretio referunt. De cæteris eorũ q̃ enumerauimus nihil præterea opus eſt addere: cum iis in propatulo ſint qui uel parum intelligere quid ſingula indicẽt poſſunt: Hæc itaq;, id quod dicebamus, cũ cohærentiã quãdã prædicati ad ſubiectũ declarẽt, cõferre aliquid ad faciẽdas huiuſmodi Enũciationes uidẽtur.

Reliqua

Reliqua ſignificant quidem Aduerbia, non tamen utilia ſunt ad Enunciationem: ſed ad ſpecies quaſdam alias Orationis: ut optandi ſignificatiua ad Optatiuam orationem dehortandi uel ad hortandi ad Imperatiuam: ad Interrogatiuam uero, interrogandi. Quæ autem partes præter has Orationis dicuntur, ipſæ per ſe uel omnino ſignificatione uacant. ut articulus apud Græcos, Propoſitio, Coniūctioq;. Ergo quæ naturarum, ac perſonarum, uel actionum uel paſſionum ſignificatiuæ ſunt, Ariſtoteles eas omnes in Nomina ac Verba partitur: Verbaq; illa appellat, quæ ſecundum tempus dicuntur prædicatur ue in Propoſitionibus Nomina, quæ ſine temporis proferuntur ſignificatu, uel uſum complent Subiectorum. Quæ autem in neutra ex his loca conferuntur, quamuis, alioquin adiaceant Propoſitionibus, ineſſe uel non ineſſe, aut aliquando; aut quoquam modo, uel quoties inſit in ſubiecto Prædicatum, aliumue quempiam eorum inter ſe reſpectum ſignificantes, ne proprie quidem eas autumat partes Orationis nominandas, Quem enim admodum aſſeres Nauis partes proprie ſunt, claui autem, ſtupa, & pix eas connectendi ac totius uniendi cauſa adhibentur, eodem pacto & Oratieni, Coniunctiones, Articuli, Præpoſitiones, ipſaq; Aduerbia uſum quorundam explent clauorū partes aūt haud ſane iure dicerētur: quæ cōpoſita ipſa per ſe plura cōficere nequeunt Orationē. Nō ſunt itaq; hæc Orationis partes: ſed partes ſunt Locutionis: cuius pars eſt ipſa quoque Oratio: ut in Libro de poëtica proditum eſt, utileſque ſunt ad

quandā partiū inter ſe Orationis compoſitionem cō
ſtructionemq́ue. ut uinculum quoque ad aſcititiam
deligatorum unionem. & colla eorum quæ illius ope
ra cohæreſcunt: Sed neque colligatorum uel glutina
torum partes illæ, neq; Coniunctiones, uel Articuli,
uel Præpoſitiones, uel Aduerbia partes ſunt Oratio-
nis. Enim uero à Locutione eo differt Oratio, ꝙ abſo
luta congeries Oratio ſit uocum præſertim earū quæ
res ſignificāt: illa abſolute omnium quæ in diſſerendi
» facultatem aſſumuntur. Habes & à Platone Oratio
» nis cum Locutione differentiam in Tertio de Repu
» blica traditam ubi Haſtenus inquit de Oratione, de
Locutione uero poſthac conſiderandum. ac quæ no-
bis loquendum ſit & quo pacto loquendum, erit om-
nino perpenſum. Ex quibus plane ſe oſtendit Ora-
tionis nomine ſententiam: Locutionis uero, pronūcia
tionem appellare: ſeu per maxime neceſſarias partes
fiat, Nomen & Verbum, ſecundum quā Oratio illa
quæ prolatione continetur, ac proprie dicitur, ſpecta-
tur: ſeu partes quoque accipiat alias dictæ communis
Orationis: quod perinde eſt ac ſi interpretationis di-
cas quæ iam ad uenuſtatem ac certam compoſitionē
reſpiciat. Placet igitur Aphrodiſieo interpreti Aduer-
bia quoque in Nominibus cenſeri: quo modo & Pro-
nomina. & quam Grammatici Appellationem uo-
cant. Sed nulla uidetur hoc præditū eſſe ratione: quū
alia ex Aduerbiis Nomina eſſe nequaquam putarē-
tur, ꝙ genus Aduerbia ſunt affirmādi, uel negādi uel
prohibēdi, uel quæ iuſiurandis præponuntur ut, per
alia'que plurima. aliqua uero ex eo quod à Nomini-

bus deducta ſint quibuſdam, uim ei cum nominibus eandem obtinere uiſa fuerint: ut bene & perſpicue, á bono perſpicuoq́ʒ: uelut & iuſte á Iuſtitia: Quod ſi hoc ita ſe habeat, legendum, nauigandum, quæ apud Græcos aduerbia ſunt, uerba, non nomina appellabimus, quaſi facta ex eo quod eſt legere, uel nauigare oportere. Sed non eſt rationi conſentaneum uel uerba hæc, uel priora illa nomina dicere, quoniam nec ſubiici in Propoſitionibus, nec prædicari horum aliquod poteſt: quorum alterum Nomini Verboq́ʒ uſu uenire eſt neceſſe. Nam nomen quidē Perſpicuus, in oratione quæ, locus hic de interpretatione perſpicuus eſt, inquit, prædicatum inuenies: perſpicue non item. At uero nec compoſitum aliquod fieri Prædicatum ex ipſo & eo de quo aduerbium, perſpicue, dicitur affirmabimus, quale eſt, perſpicue enarratur,: quemadmodum i hoc, mortalis homo: & adulterinus Denarius,. Sic enim talium Affirmationum fieri Negationes eodem modo oportebat quo illorum quæ ſimplex aliquod prædicatum habent, ut in compoſitis re uera prædicatis contingit. Nam ut huius, Mortuus, homo eſt, affirmationis negatio eſt, Mortuus, homo non eſt, huius que, Mortuus defunctus uita eſt, hæc Mortuus, uita defunctus non eſt, ſic illius etiam, Mortuus, uita defunctus homo eſt, hæc, Mortuus, uita defunctus Homo non eſt, erit Negatio. At in propoſitionibus cum Modo, diuerſius fieri Negationes: nec ut in iis quæ Modo carent neceſſe eſt. Huius nanque affirmationis, Socrates ambulat, Negatio eſt, Socrates non ambulat,. At huius, Socratem ambulare poſſibi-

le eſt: non hæc, Socratem nō ambulare eſt poſſibile, ſed hæc, Socratem ambulare non poſſibile eſt, prout planiſſime nos Ariſtoteles poſtremo huiuſce operis docebit ſegmento. Quapropter Enunciatiuam ubiq; inquit Orationem ex Nomine componi & Verbo, in eaq; diſſolui: perinde quaſi ſolas has proprie partes putet Orationis uocandas, ipſo, Eſſe uel, non Eſſe, alias de quibuſdam abſq; medio prædicandis: cum partes tunc fiant Propoſitionū, ut in his Socrates eſt, Socrates non eſt: neque a ſubiectis diuaricent. alias in Propoſitionibus quæ uel tertium A pprædicatū, uel Modum adiunctum habent aſſumendis: quæ, ut in Reſolutoriorum procemiis edocebimur, Propoſitionis addi partibus dicantur: uel ab iiſdem diuidi: aut huiuſmodi quidquam ſuſtinere. Quo circa pars Enunciationis aut Nomen ſit prorſus oportet, aut Verbum pars omnino eſt Propoſitionis, nimirum cum de ſubiecto non eſt ſeſe prædicatur: quaſi actionem debeat, uel paſſionem, uel ſimpliciter eſſentiam, priuationem'ue ſubiecti indicare: ſed prædicati gratia capitur cum ſubiecto cōcinandi. Quod autem recte hæc nobis prodantur, uel ex ipſa partium Orationis aliarū appellatione conſtat quæ præter Nomen & Verbum dicuntur. Pronomen enim ceu Nomen non naturarum, aliquarum, ſed perſonarum ſimpliciter, ita nuncupant. & Participium, quaſi partem amborum capiat, Nominis inquam & Verbi: quanquam magis, cum ſignificatiuum quorundam temporum ſit, ad Verborum proprietatem declinet. Articulum autem, uelut appenſum Nominibus, relationemq; ha-

bens ad illa. De Propoſitione, uel Aduerbio, uel Cō iunctione quid etiam opus eſt dicamus? ex quibus Præpoſitionē ſic nominant, quaſi Nominibus Verbiſq; præponatur. Aduerbium, ceu tali modo complicetur Verbis. Cōiunctionem quaſi ſeiunctas Orationes colligantem. Cæterum cōcedere Ariſtotelem uideri quibuſdam locis comperies partes quoq; Orationis communis omnes appellari, eaq; de re partes Orationis quaſdam eſſe ſignificatiuas poſt affirmabit perinde quaſi nonnullæ quoque ſignificatu careant, niſi aliqua nobis uerborum illorum accommodatior expoſitio uideretur, nihil ſanè habens quod iis quæ modo prodidimus repugnet. DEINDE QVID NEGATIO, ET AFFIRMATIO, ET ENVNTIATIO, ATQVE, ORATIO. Tres quidem eſſe qui proprie, dicantur Diuiſionum modi, Generis in ſpecies, totius in partes, Vocis æquiuocæ in ſignificata diuerſa, Diuidiq; Enunciationem in affirmationem Negationemq; conſpicuū eſt. Dicimus enim partem alteram Enunciationis affirmatiuam eſſe, alterā negatiuam. Quæſitum uero eſt ab Ariſtotelis Explanatoribus quonam pacto in Affirmationē Negationēq; Enunciatio dirimatur. Atq; alii, uelut aphrodiſienſis Alexander ut æquiuoca uox in diuerſa ſignificata ipſam diſiūgi, alii ceu genus in ſpecies, ut Porphyrius Philoſophus, dicere maluerunt. nemo enim diſtrahi tanquam totum ipſam in partes fateri auſus eſt, quoniam neq; ut totū diduci in ſimiles partes uidetur: ſiquidē Affirmationis ad Negationē haud leue diſcrimē eſt, neque in diſſimilares: quan-

ciem nanciſcantur & tali uel tali ratione proferantur, à noſtra notione accepere, quapropter quædam ipſis quoque priuatim tributa eſt à Naturalibus diuerſa tractatio, quam Logicen hoc eſt Rationalem nuncuparunt. Ergo nec ſimpliciter genus Vox eſt, ut quidã putant, Orationis; Non enim fieri poteſt, ut cum natura ſit Genus, non ſit & ſpecies natura. ſed ſi modo ſit, inſitæ Vocis orationi, ſimpliciter Vocem genus eſſe dicendum eſt. Ad ipſam Orationem uero materiæ loco Vocem capi dicemus id quod uel ipſe in quinto de Animalium generatione Ariſtoteles, ubi penes uocem differentias Animalium contemplatur pronũciat. ſed genus eius non eſt: ut planius ex ſequentibus conſtabit. Quod ſi quis quodnam igitur ſit genus Orationis requirat, huic quanti diuiſio in prædicamẽtis tradita ad memoriam reuocanda eſt. Cæterum attendendum in enumeratis quatuor illis Ariſtotelem ſumpto à deterioribus principio ad perfectiora atque à magis particularibus ad uniuerſaliora euadere. Perfectior enim res Affirmatio eſt Negatione, utpote eſſentiam ſignificans: Negatione eſſentiæ priuationem indicante. Affirmatione Enunciatio: ut quæ eius genus eſt, uti diximus. Oratio autem Enunciatione quoniam una eſt Enunciatiuæ inter ſpecies quinque Orationis. Eſtq; Ordo ad nos prædictæ enumerationis quibus tranſire à deterioribus ad præſtantiora, magiſq; particularibus ad magis uniuerſalia eſt natura inſitum. propterea quod noſtra ab imperfecto ad perfectum promoueatur cognitio. Vbi tamen de iis docebit, pro rerũ naturali ordine, uelut cõtrario ibit itinere:

Genera ſpeciebus anteponens, perfectioraq́ʒ imperfectioribus. Quãobrem ſupradicto ea quoqʒ modo enumerauit: nimirum cum enumerationis finem principium ſtatuere uellet præceptionis.

I I.

Sunt ergo quæ uoce continentur, inſitorum animo affectuum notæ. & quæ ſcribuntur, eorum quæ in uoce cõſiſtunt. Ac quomodo nec eædem omnibus literæ, ita nec uoces eædem ſunt. Quarum tamen hæc ſigna ſunt primum, iidem omnibus Animi ſunt affectus. ac quarum ſimulacra ſunt hæc, res iam ſunt eædem. Dictum itaque de his eſt in libris de Anima. nam hæc alterius ſunt tractationis.

Conſequens ſanè erat, ut eſt pollicitus, nominis ac uerbi finitiones poſthac promere: Verum quoniã non eſt omnis dictio Nomen uel Verbũ, (nam quæ ſignificatione uacat, ut Blytin, Sciudapſusq́ʒ, horum neutrũ eſt, eoq́ʒ differunt à Vocibus ſignificatu carentibus Nomina & Verba, quod ſignificatiua quarundã ſunt rerum) docet per hæc prius non Ariſtoteles quænam in primis ac proxime ab ipſis uocibus indicentur. mentisq́ʒ eos eſſe conceptus monet. horum uero interuentu res deſignari. Neque medium aliud præterea quid quam inter conceptum ac rẽ indagare oportere quod Stoici ſupponentes, Dictile, græce Lecton, appellandum putabant. Cum hæc itaque per ea quæ nunc dicuntur tradentur, tum uel maxime quibus in entibus quocunqʒ fuerint modo ueritatem ac falſitatem ſcrutari conueniat. De quibus in præſentia nobis [illegible]

ſio eſt utrũ in rebus ac mẽtis cõceptionibus,an uocib⁊ an in quibuſdã harũ duabus,an etiã omnibus.quod ſi in uocibus,qualibus iis uerſetur, utrum in Nominib. Verbisq́;,an compoſitis ex hiſce Orationibus. Ac ſane præfinientur Nomina & uerba Voces ſimplices eſſe,quæ nec uerum nec falſum ſignificãt in proœmiis quoq; dictum eſt. Prædicamentorũ circa Enunciatiuam autem Orationem quæ ex illorum cõplexu efficitur,uerum & falſum ſpectari, Ante uoces quoq; ipſas hæc circa conceptus conſiderari:ut qui cauſæ uocum ſunt:ſiquidem & horum alii ſimplices habentur, qui a ſimplicibus deſignantur uocibus:nec ueritatem ullam uel faſitatem admittunt.alii compoſiti: qui de compoſitis ſubeunt rebus:atq; a uocibus declarantur coniunctis,falſitatis capaces ac ueritatis. quæ non in ipſis ſane per ſe rebus etiam neq; in cõpoſitis animaduerterit quiſpiam. Conſtatq́; merito de iis ante diſſerere hoc loco Ariſtotelem,quam Nominis & Verbi definitiones reddat. Enim cum de falſitate ac ueritate primum contemplari hoc opere propoſuerit, principio tum quæ harum utranq; admittere,tum quæ neutri recipiendæ natura eſſent idonea nobis oportuit tradere.atq; ubi in compoſitis uocibus alterum,in ſimplicibus commouerit,poſtea ſimplices uoces ac nequaquam at falſi capaces,aut ueri,in nomen & uerbum, compoſitas autem ex hiſce,atque omnino uerum falſum'ue pronunciantes,quod per inde eſt ac ſi ad Enũciatiuam orationem pertinẽtes dixeris, in proprias rurſum ſpecies, Affirmationem,Negationemq́; dirimeret, Hæc cum ita ſint,nos explicandis iis quæ philoſo

pho traduntur, quatuor hæc ab illo his uerbis aſſumi, quaſi utilia ad propoſitã cõtẽplationẽ dicimus, Res, & conceptus Animi, Vocesq́ item, ac Literas. in quibus primũ ſibi locum res uendicant: conceptus ſecundum: tertium, uoces: poſtremum literæ. Nã conceptus quidẽ Animi, finem obtinent rerum cõprehenſionem. ac tunc ſanè re ipſa conceptus ſunt, cũ ipſis uelut accommodati rebus fuerint. ſunt enim imagines rerum Animo inſitæ. Enunciatiuæ autẽ ſunt uoces conceptuum eaq́ de re nobis à Natura datæ, ad animi cõceptiones ſeu notiones harum opera inter nos declarandas, ut & mutuo frui cõmercio, & ciuilia inuicem præſtare officia poſſimus. Homo nanque ſociabile animal eſt. Quam ob rem nec qui uocibus hon iiſdem utuntur, eiuſdem conſortes ciuitatis ſunt: ut qui conceptus inter ſe mentis haudquaquam norunt. Literæ autem, perennem uocum memoriam tueri finem obtinent. Porrò ex his quatuor, duo natura eſſe Ariſtoteles, res conceptusq́ arbitratur: duo itẽ poſitione, uoces ac literas. Quæ autem natura ſunt, ab iis quæ poſitione conſtãt diſcernit: utiturq́ huiuſmodi regula. Quæ apud omnes inquit ſunt, hæc natura conſiſtunt: quæ non eadem apud omnes habentur, ea Natura non ſunt; ſed poſitione. id'que non iniuria. Nam cum natura una ſit uniuerſi, ſimilia uidelicet ubiq; ea facit quæ cenſeri eadem ſpecie dicũtur. ꝙ ſiqua ſint apud alios atq; alios diuerſa, non erunt utiq; hæc Naturæ opificia. Cum itaque res mentisq́ conceptiones eædẽ apud omnes ſint: (eſt enim ubi uis eadem ſpecies Hominis, Equi, Leonis, idemq́ue eodẽ modo, apud om-

nes de Homine, Lapide, rebus'que aliis ſingulis cõce
ptus.) Voces autem & Literæ non omnibus eædem,
quippe aliis Græci utuntur uocibus. Phœnices aliis:
diuerſis itẽ Ægyptii. Nanque alii lingua eſt alia Poë
tæ inquit carmen, rurſus'que aliis atq; aliis quilibet li
teris ſuas uoces deſcribunt. idcirco aſſeuerat Res Cõ
ceptus'que natura, uoces aũt ac Literas poſitione, nõ
natura eſſe conſtitutas. Ac compertum ſane' eſt circa
literas magis quam uoces poſitionis conditionem ſpe
ctari. Proinde ut mentio de eis haberetur omnino ine
ruerunt: quaſi affinitate quadam uocibus deuinctæ:
non ſolum quod ad illarum cõferant memoriam: ſed
etiam quod poſitione ſint id ut manifeſtum obtineāt:
poſſunt'que ſuo ipſarum exẽplo, poſitione uoces eſſe,
certiores nos apertius reddere: quod notum non perin
de eſt ad literas poſitu cõſtare. De uocibus igitur quæ
rendum cenſuerunt ueteres, utrum eæ natura dicen-
dæ an poſitione eſſent. Sane'que huc pertinebat uter
ipſis exiſtendi modus conueniet explicare: eo'que ad
definitiones uti Nominis & Verbi, atque ex his com-
poſitæ Orationis. Nulla autem fuit apud illos de Li
teris controuerſia. Porro literas nobis alioquin eſſe
ad propoſita contemplanda nullo uſui futuras, pa-
lam ipſe faciet deinceps, omisſis illis, res ſolas cõcep-
tiones uoces'q; interdum ut ſimplices meditando, quã
doque uero ut compoſitas. Ex his ergo conceptio-
nes ſimulacra rerum nuncupat. Voces autem non
conceptionum ſimulacra, ſimiliter nec literas uocum
appellandas, ſed notas ſigna'que arbitratur. Enim-
uero differt a' Nota Simulacrum, quatenus unde

hoc ipſam rei naturā quoad licet repreſentare: nec ipſum transformare nobis eſt integrum. nam quod pictum eſt in tabula ſimulacrum Socratis, niſi & caluiciē, & ſimitatem & oculorum prominentiam Socratis habeat, non eius adhuc ſimulacrū eſſe perhibebitur. Nota autem, uel ſignum (utroq; n. uocabulo idē nominat Philoſophus) totum habet in noſtra facultate poſitū: quaſi ex noſtra quoq; ſola cogitatione exiſtat. Poteſt uerbi cauſa quando inter ſe confligendum ſit bellatoribus ſignū eſſe & tubæ ſonus, & facis iactus: quomodo inquit Euripides,

" Emiſſa poſt quam fax, cruenti prælii
" Signum, tubæ ſonus uelut tyrrhenicæ.

Signum quoq; ex compoſito ſtatuere quiſpiam poteſt elationem haſtæ, & ſagittæ emiſſionem, aliaq; ſexcenta. Quandoquidē igitur eædem uoces aliis atque aliis deſcribi literis poſſunt, ut peculiarium quas uocant ſcribendi figurarū inuenta declarant, aliiſq; iidē conceptus atque aliis uocibus enunciari, ut Linguarum multitudine, eademq; in lingua nominum tranſmutatione indicatur: (Nāque Ariſtotelem Platonis nomine appellare: Veteribus placuit & Theophraſti Tyrtamum.) Fieri uero nō poteſt ut res una eadēq; aliis conceptibus aliiſq; agnoſcatur: ſed conceptum quemlibet imaginem eſſe rei cuiuſcunque conceptus fuerit neceſſe eſt, in Animo uelut tabula depictum: ſi aliud nihil eſt intelligere, quàm rei formam ſuſcepiſſe quam intelligimus, aut ex promptam reddidiſſe: proptèrea rerum ſimulacra Conceptus ipſi, Nomina autem & Verba conceptuum, & Literæ nominum ac

uerborũ notæ ſignaque appellantur. Cæterũ ex quatuor hiſce, reb. inquã cõceptibus, uocibus, literisq́ ualere iuſſis literis, quaſi neceſſarium nullum ad proximã rerũ explanationẽ præſtent uſum, uult de Rebus potiſſimũ Philoſophus atq; Cõceptibus quibus illas cognoſcimus contemplari. Diſeritq́ de Vocibus: ſine quibus diſciplina, aut præceptio confici nequaquã poteſt. Propterea itaque omiſsis literis Ariſtoteles res & conceptiones atque itẽ uoces aſſumit: eaſq́ ſingulas modo conſiderari inquit ſimplices, modo compoſitas (Simplex res eſt uerbi gratia Socrates res compoſita Socrates currens ſubſtantia enim hic Socratis actionem currendi accepit. ſimiliter & compoſita conceptio ea quæ de currente Socrate eſt. uox quoque cõpoſita qua dicimus Socrates currit: nimirum cum cõpoſita Cõceptiones quoque ac Voces ex ſimpliciũ concurſu abſoluãtur.) Ergo ueritas inquit & falſitas in nullo ſpectabuntur ſimplici: ſed in ſolis conceptionibus uocibuſq́ exiſtũt cõpoſitis. neque enim uel in compoſitis rebus exiſtere uerum aliquod poſsit quale nunc quærimus, aut falſum: propterea quoniam in reſpectu quodam conceptuum uocumq́ ad res uerũ huiuſmodi ac falſum perficitur. Nam ubi conceptus uelut congruerint rebus, uel cõſonæ uoces rerum ſubſtantiæ fuerint, uerum tunc circa illorum utrunque: ubi ſecus ſe habuerint, falſum conſiſtere arbitramur: ut ſi Socrate ambulante, nos ipſum quoque uel animo concipiamus, uel dicamus ambulare uera tum conceptio, tum enunciatio eſt: ſin non ambulare opinemur dicamuſ'ue ambulantem, falſum pronun-

ciare eſt neceſſe. ipſe autem per ſe res neq; poterunt ueræ, neq; falſæ appellari, quod ad ueritatem illam attinet quæ in cognitionibus ſpectatur. ueræ enim ſolemus Socratem hominem eſſe dicere: falſo autem Socratis ſtatuam: nihil ſane aliud per hæc indicantes quam uere de Socratis notitia prædicari hominis rationem, de ſtatua non item, At prædicari ſubiici'que ad prædicationem nullo pacto rebus conuenit: conceptibus primum nullo'que medio: atq; horum nomine uocib. quare & de horum tum ueritate, tum falſitate eadem ratio quadrabit. Verum enim uero alio modo uel in ipſis per ſe rebus, & quidem in uoluptatibus uerũ eſſe falſum'que affirmabimus. neque enim perinde entia Formæ ſunt omnes a materia ſeparabiles: (ut poſtea de iis explicabitur) cum actus ſine facultate ſint, & eæ quæ materiam ad propriam exiſtentiam requirunt: & hæc informis prorſus, fæx iure appellata rerũ Materia: & quæ rerum in ſpectris imagines repreſentantur: ſed partim ſeu re uera, partim non uera, partim et falſo ſunt entia. Non.n. uera ſimiliter eſt quæ & intellectuales, & libidinoſas actiones, & falſas uiſiones comitatur uoluptas. Sed hæc ad propoſitum nihil attinẽt huiuſce commentationis quandoquidẽ ſermo de ſola ea ueritate in his eſt quæ in affectionibus loquendi conſideratur. tot ergo habuimus quæ de uniuerſo Auctoris uerborum ſenſu ſcribemus. Rurſus uero Philoſophi dicta iri ab initio perſequentes, incumbentes'que iis quæ perpenſione digna ſunt, primum neque a rebus ipſum dicimus, neque a literis inſtitutionem de his ſed a uocibus inchoaſſe: quaſi prædica-

tinas Voces Enunciatiuæ orationis inſpicere hoc ſibi tractatu propoſuerit. Deinde, ſunt ergo uoces inſitorũ animo affectuum hoc eſt conceptuũ notæ, nequaquã dixiſſe, ſed QVAE VOCE CONTINENTVR: ut qui continuam totam de Nominibus Verbisque præceptionem facit. Cum enim, quod Nomẽ & quid Verbum ſit ponendum eſt ab initio protuliſſet quandoquidem tum hæc, tũc ex iis conſtans Oratio tribus modis uiſitantur, uel in animo per cõceptus ſimplices; orationem intrinſecus, ut uocant, conceptã uel in eo ipſo ꝙ pronuncientur, uel quod ſcribantur; (nam & eorum quæ ſunt literis mandata, nomen eſſe illud aſſerimus hoc uerbum: orationem illã) Quoniam igitur id quod monebamus, Nomina & uerba, quæ ponere dixit oportere, tribus modis contemplamur, uel in eo ꝙ Animo recondantur, uel ꝙ exprimãtur uoce uel ꝙ in literas promãtur ſic propterea quæ uoce continentur eſſe dixit Animi conceptuum notas: quos ipſius affectus eſſe inquit, ob eã cauſam quã inter initia prodidimus: & rurſum quæ ſcribuntur notas eſſe eorum quæ in uoce conſiſtunt. Aut ergo quæ in Voce ſunt inquiens, ita huiuſce rei gratia ſermonem deduxit: aut magis ut aliud Vocem eſſe dicere, aliud nomen, uel uerbum indicaret: notam que eſſe atque in totum poſitione, non uoci abſolute, ſed nomini uerbo que conuenire. quippe uocem edere nobis eſt natura inſitum: ut uidere: atque audire. At nomina uerba que ex noſtra cogitatione proficiſcuntur: uoce que utuntur materia. Nam quo pacto Ianua lignũ eſſe, & Nummus æs aurum ue

quandã partiũ inter ſe Orationis compoſitionem con
ſtructionem'que.ut uinculum quoque ad aſcititiam
deligatorum unionem.& colla eorum quæ illins ope
ra cohæreſcunt: Sed neque colligatorum uel glutina
torum partes illæ,neq; Coniunctiones, uel Articuli,
uel Præpoſitiones,uel Aduerbia partes ſunt Oratio-
nis. Enim uero à Locutione eo differt Oratio,ꝙ abſo
luta congeries Oratio ſit uocum præſertim earũ quæ
res ſignificãt:illa abſolute omnium quæ in diſſerendi
» facultatem aſſumuntur: Habes & à Platone Oratio
» nis cum Locutione differentiam in Tertio de Repu
» blica traditam ubi Hactenus inquit de Oratione, de
Locutione uero poſthac conſiderandum, ac quæ no-
bis loquendum ſit & quo pacto loquendum, erit om-
nino perpenſum. Ex quibus plane ſe oſtendit Ora-
tionis nomine ſententiam: Locutionis uero, pronũcia
tionem appellare: ſeu per maxime neceſſarias partes
fiat, Nomen & Verbum, ſecundum quã Oratio illa
quæ prolatione continetur, ac proprie dicitur, ſpecta-
tur: ſeu partes quoque accipiat alias dictæ communis
Orationis: quod perinde eſt ac ſi interpretationis di-
cas quæ iam ad uenuſtatem ac certam compoſitionẽ
reſpiciat. Placet igitur Aphrodiſieo interpreti Aduer-
bia quoque in Nominibus cenſeri: quo modo & Pro-
nomina.& quam Grammatici Appellationem uo-
cant. Sed nulla uidetur hoc præditũ eſſe ratione: qm̃
alia ex Aduerbiis Nomina eſſe nequaquam putarẽ-
tur,ꝙ genus Aduerbia ſunt affirmãdi, uel negãdi uel
prohibẽdi, uel quæ iuſiurandis præponuntur ut, per
alia'que plurima. aliqua uero ex eo quod à Nomini-

bus deducta ſint quibuſdam, uim ei cum nominibus eandem obtinere uiſa fuerint: ut bene & perſpicue, à bono perſpicuoq; : uelut & iuſte à Iuſtitia: Quod ſi hoc ita ſe habeat, legendum, nauigandum, quæ apud Græcos aduerbia ſunt, uerba, non nomina appellabimus, quaſi facta ex eo quod eſt legere, uel nauigare oportere. Sed non eſt rationi conſentaneum uel uerba hæc, uel priora illa nomina dicere, quoniam nec ſubiici in Propoſitionibus, nec prædicari horum aliquod poteſt: quorum alterum Nomini Verboq; uſu uenire eſt neceſſe. Nam nomen quidē Perſpicuus, in oratione quæ, locus hic de interpretatione perſpicuus eſt, inquit, prædicatum inuenies: perſpicue non item. At uero nec compoſitum aliquod fieri Prædicatum ex ipſo & eo de quo aduerbium, perſpicue, dicitur affirmabimus, quale eſt, perſpicue enarratur,: quemadmodum ī hoc, mortalis homo: & adulterinus Denarius,. Sic enim talium Affirmationum fieri Negationes eodem modo oportebat quo illorum quæ ſimplex aliquod prædicatum habent, ut in compoſitis re uera prædicatis contingit. Nam ut huius, Mortuus, homo eſt, affirmationis negatio eſt, Mortuus, homo non eſt, huiusque, Mortuus defunctus uita eſt, hæc Mortuus, uita defunctus non eſt, ſic illius etiam, Mortuus, uita defunctus homo eſt, hæc, Mortuus, uita defunctus Homo non eſt, erit Negatio. At in propoſitionibus cum Modo, diuerſius fieri Negationes: nec ut in iis quæ Modo carent neceſſe eſt. Huius nanque affirmationis, Socrates ambulat, Negatio eſt, Socrates non ambulat,. At huius, Socratem ambulare poſſibi-

le eſt: non hæc, Socratem nō ambulare eſt poſsibile, ſed hæc, Socratem ambulare non poſsibile eſt, prout planisſime nos Ariſtoteles poſtremo huiuſce operis docebit ſegmento. Quapropter Enunciatiuam ubiq; inquit Orationem ex Nomine componi & Verbo, in eaq; diſſolui perinde quaſi ſolas has proprie partes putet Orationis uocandas, ipſo, Eſſe uel, non Eſſe, alias de quibuſdam abſq; medio prædicandis: cum partes tunc fiant Propoſitionū, ut in his Socrates eſt, Socrates non eſt: neque a ſubiectis diuaricent. alias in Propoſitionibus quæ uel tertium Apprædicatū, uel Modum adiunctum habent aſſumendis: quæ, ut in Reſolutoriorum procemiis edocebimur, Propoſitionis addi partibus dicantur: uel ab iiſdem diuidi: aut huiuſmodi quidquam ſuſtinere. Quo circa pars Enunciationis aut Nomen ſit prorſus oportet, aut Verbum pars omnino eſt Propoſitionis, nimirum cum de ſubiecto non eſt ſeſe prædicatur: quaſi actionem debeat, uel paſsionem, uel ſimpliciter eſſentiam, priuationem'ue ſubiecti indicare: ſed prædicati gratia capitur cum ſubiecto cōcinandi. Quod autem recte hæc nobis prodantur, uel ex ipſa partium Orationis aliarū appellatione conſtat quæ præter Nomen & Verbum dicuntur. Pronomen enim ceu Nomen non naturarum, aliquarum, ſed perſonarum ſimpliciter, ita nuncupant. & Participium, quaſi partem amborum capiat, Nominis inquam & Verbi: quanquam magis, cum ſignificatiuum quorundam temporum ſit, ad Verborum proprietatem declinet. Articulum autem, uelut appenſum Nominibus, relationemq; ha-

bens ad illa. De Propoſitione, uel Aduerbio, uel Cō iunctione quid etiam opus eſt dicamus? ex quibus Præpoſitionē ſic nominant, quaſi Nominibus Verbisq; præponatur. Aduerbium, ceu tali modo complicetur Verbis. Cōiunctionem quaſi ſeiunctas Orationes colligantem. Cæterum cōcedere Ariſtotelem uideri quibuſdam locis comperies partes quoq; Orationis communis omnes appellari, eaq; de re partes Orationis quaſdam eſſe ſignificatiuas poſt affirmabit perinde quaſi nonnullæ quoque ſignificatu careant, niſi aliqua nobis uerborum illorum accommodatior expoſitio uideretur, nihil ſanè habens quod iis quæ modo prodidimus repugnet. DEINDE QVID NEGATIO, ET AFFIRMATIO, ET ENVNTIATIO, ATQVE, ORATIO. Tres quidem eſſe qui proprie, dicantur Diuiſionum modi, Generis in ſpecies, totius in partes, Vocis æquiuocæ in ſignificata diuerſa, Diuidiq; Enunciationem in affirmationem Negationemq; conſpicuū eſt. Dicimus enim partem alteram Enunciationis affirmatiuam eſſe, alterā negatiuam. Quæſitum uero eſt ab Ariſtotelis Explanatoribus quonam pacto in Affirmationē Negationēq; Enunciatio dirimatur. Atq; alii, uelut aphrodiſienſis Alexander ut æquiuoca uox in diuerſa ſignificata ipſam diſiūgi, alii ceu genus in ſpecies, ut Porphyrius Philoſophus, dicere maluerunt. nemo enim diſtrahi tanquam totum ipſam in partes fateri auſus eſt, quoniam neq; ut totū diduci in ſimiles partes uidetur: ſiquidē Affirmationis ad Negationē haud leue diſcrimē eſt, neque in diſſimilares: quan-

ciem nanciſcantur & tali uel tali ratione proferantur, à noſtra notione accepere, quapropter quædam ipſis quoque priuatim tributa eſt à Naturalibus diuerſa tractatio, quam Logicen hoc eſt Rationalem nuncuparunt. Ergo nec ſimpliciter genus Vox eſt, ut quidã putant, Orationis; Non enim fieri poteſt, ut cum natura ſit Genus, non ſit & ſpecies natura. ſed ſi modo ſit, inſitæ Vocis orationi, ſimpliciter Vocem genus eſſe dicendum eſt. Ad ipſam Orationem uero materiæ loco Vocem capi dicemus id quod uel ipſe in quinto de Animalium generatione Ariſtoteles, ubi penes uocem differentias Animalium contemplatur pronũciat. ſed genus eius non eſt: ut planius ex ſequentibus conſtabit. Quod ſi quis quodnam igitur ſit genus Orationis requirat, huic quanti diuiſio in prædicamẽtis tradita ad memoriam reuocanda eſt. Cæterum attendendum in enumeratis quatuor illis Ariſtotelem ſumpto à deterioribus principio ad perfectiora atque à magis particularibus ad uniuerſaliora euadere. Perfectior enim res Affirmatio eſt Negatione, utpote eſſentiam ſignificans: Negatione eſſentiæ priuationem indicante. Affirmatione Enunciatio ut quæ eius genus eſt, uti diximus. Oratio autem Enunciatione quoniam una eſt Enunciatiuæ inter ſpecies quinque Orationis. Eſtq; Ordo ad nos prædictæ enumerationis quibus tranſire à deterioribus ad præſtantiora, magiſq; particularibus ad magis uniuerſalia eſt natura inſitum: propterea quod noſtra ab imperfecto ad perfectum promoueatur cognitio. Vbi tamen de iis docebit, pro rerũ naturæ ordine, uelut cõtrario ibit itinere:

Genera ſpeciebus anteponens, perfectioraq́; imperfectioribus. Quàobrem ſupradicto ea quoq; modo enumerauit: nimirum cum enumerationis finem principium ſtatuere uellet præceptionis.

I I.

Sunt ergo quæ uoce continentur, inſitorum animo affectuum notæ. & quæ ſcribuntur, eorum quæ in uoce cõſiſtunt. Ac quomodo nec eædem omnibus literæ, ita nec uoces eædem ſunt. Quorum tamen hæc ſigna ſunt primum, iidem omnibus Animi ſunt affectus. ac quarum ſimulacra ſunt hæc, res iam ſunt eædem. Dictum itaque de his eſt in libris de Anima. nam hæc alterius ſunt tractationis.

Conſequens ſanè erat, ut eſt pollicitus, nominis ac uerbi finitiones poſthac promere: Verum quoniã non eſt omnis dictio Nomen uel Verbũ, (nam quæ ſignificatione uacat, ut Blytin, Sciudapſusq́; horum neutrũ eſt, eoq́; differunt à Vocibus ſignificatu carentibus Nomina & Verba, quod ſignificatiua quarundã ſunt rerum) docet per hæc prius non Ariſtoteles quænam in primis ac proxime ab ipſis uocibus indicentur. mentisq́; eos eſſe conceptus monet. horum uero interuentu res deſignari. Neque medium aliud præterea quid quam inter conceptum ac rẽ indagare oportere quod Stoici ſupponentes, Dictile, græce Lecton, appellandum putabant Cum hæc itaque per ea quæ nunc dicuntur tradentur, tum uel maxime quibus in entibus quocunq; fuerint modo ueritatem ac falſitatem ſcrutari conueniat. De quibus in præſentia nobis perpræ

ſio eſt utrũ in rebus ac mẽtis cõceptionibus,an uocib,
an in quibuſdã harũ duabus,an etiã omnibus.quod ſi
in uocibus,qualibus iis uerſetur, utrum in Nominib.
Verbiſq;,an compoſitis ex hiſce Orationibus. Ac ſa
ne præfinientur Nomina & uerba Voces ſimplices eſ
ſe,quæ nec uerum nec falſum ſignificãt in procemiis
quoq; dictum eſt. Prædicamentorũ circa Enunciati-
uam autem Orationem quæ ex illorum cõplexu effi
citur,uerum & falſum ſpectari, Ante uoces quoq; ip-
ſas hæc circa conceptus conſiderari:ut qui cauſæ uo
cum ſunt:ſiquidem & horum alii ſimplices habentur,
qui à ſimplicibus deſignantur uocibus:nec ueritatem
ullam uel faſitatem admittunt.alii compoſiti: qui de
compoſitis ſubeunt rebus:atq; à uocibus declarantur
coniunctis,falſitatis capaces ac ueritatis. quæ non in
ipſis ſane per ſe rebus etiam neq; in cõpoſitis animad
uerterit quiſpiam; Conſtatq; merito de iis ante diſſe-
rere hoc loco Ariſtotelem,quam Nominis & Verbi
definitiones reddat. Enim cum de falſitate ac uerita-
te primum contemplari hoc opere propoſuerit, princi
pio tum quæ harum utranq; admittere,tum quæ neu
tri recipiendæ natura eſſent idonea nobis oportuit tra
dere.atq; ubi in compoſitis uocibus alterum,in ſimpli
cibus commouerit,poſtea ſimplices uoces ac nequa-
quam at falſi capaces,aut ueri,in nomen & uerbum,
compoſitas autem ex hiſce,atque omnino uerum fal-
ſum'ue pronunciantes,quod per inde eſt ac ſi ad Enũ
ciatiuam orationem pertinẽtes dixeris, in proprias rur
ſum ſpecies, Affirmationem, Negationemq; dirime-
ret; Hæc cum ita ſint,nos explicandis iis quæ philoſo

pho traduntur, quatuor hæc ab illo his uerbis aſſumi, quaſi utilia ad propoſitā cōtēplationē dicimus, Res, & conceptus Animi, Vocesq́; item, ac Literas. in quibus primū ſibi locum res uendicant: conceptus ſecundum: tertium, uoces: poſtremum literæ. Nā conceptus quidē Animi, finem obtinent rerum cōprehenſionem, ac tunc ſane re ipſa conceptus ſunt, cū ipſis uelut accommodati rebus fuerint. ſunt enim imagines rerum Animo inſitæ. Enunciatiuæ autē ſunt uoces conceptuum earúq; de re nobis a' Natura datæ, ad animi cōceptiones ſeu notiones harum opera inter nos declarandas; ut & mutuo frui cōmercio, & ciuilia inuicem præſtare officia poſſimus. Homo nanque ſociabile animal eſt. Quam ob rem nec qui uocibus non iiſdem utuntur, eiuſdem conſortes ciuitatis ſunt: ut qui conceptus inter ſe mentis haudquaquam norunt. Literæ autem, perennem uocum memoriam tueri finem obtinent. Porrò ex his quatuor, duo natura eſſe Ariſtoteles, res conceptusq́; arbitratur: duo itē poſitione, uoces ac literas. Quæ autem natura ſunt, ab iis quæ poſitione conſtāt diſcernit: utiturq́; huiuſmodi regula. Quæ apud omnes inquit ſunt, hæc natura conſiſtunt: quæ non eadem apud omnes habentur, ea Natura non ſunt, ſed poſitione. id'que non iniuria. Nam cum natura una ſit uniuerſi, ſimilia uidelicet ubiq; ea facit quæ cenſeri eadem ſpecie dicūtur. ꝙ ſiqua ſint apud alios atq; alios diuerſa, nōn erunt utiq; hæc Naturæ opificia. Cum itaque res mentisq́; conceptiones eædē apud omnes ſint: (eſt enim ubi uis eadem ſpecies Hominis, Equi, Leonis, idemq́ue eodē modo apud omnes

nes de Homine, Lapide, rebus'que aliis ſingulis cōce ptus.) Voces autem & Literæ non omnibus eædem: quippe aliis Græci utuntur uocibus. Phœnices aliis: diuerſis itē Ægyptii. Nanque alii lingua eſt alia Poë tæ inquit carmen, rurſus'que aliis atq; aliis quilibet li teris ſuas uoces deſcribunt. idcirco aſſeuerat Res Cō ceptus'que natura, uoces aūt ac Literas poſitione, nō natura eſſe conſtitutas. Ac compertum ſane' eſt circa literas magis quam uoces poſitionis conditionem ſpe ctari. Proinde ut mentio de eis haberetur omnino me ruerunt: quaſi affinitate quadam uocibus deuinctæ: non ſolum quod ad illarum cōferant memoriam: ſed etiam quod poſitione ſint id ut manifeſtum obtineat: poſſunt'que ſuo ipſarum exēplo, poſitione uoces eſſe, certiores nos apertius reddere: quod notum non perin de eſt ad literas poſitu cōſtare. De uocibus ig tur quæ rendum cenſuerunt ueteres, utrum eæ natura dicen dæ an poſitione eſſent. Sane'que huc pertinebat uten ipſis exiſtendi modus conueniet explicare: eo'que ad definitiones uti Nominis & Verbi, atque ex his com poſitæ Orationis. Nulla autem fuit apud illos de Li teris controuerſia. Porro literas nobis alioquin eſſe ad propoſita contemplanda nullo uſui futuras, pa lā ut ipſe faciēt deinceps, omiſſis illis, res ſolas cōcep tiones uoces'q; interdum ut ſimplices meditando, quā doque uero ut compoſitas. Ex his ergo conceptio nes ſimulacra rerum nuncupat. Voces autem non conceptionum ſimulacra, ſimiliter nec literas uocum appellandas, ſed notas ſigna'que arbitratur. Enim uero differt a' Nota Simulacrum, quatenus uide

hoc ipſam rei naturã quoad licet repreſentare: nec ipſum transformare nobis eſt integrum. nam quod pictum eſt in tabula ſimulacrum Socratis, niſi & caluiciẽ, & ſimitatem & oculorum prominentiam Socratis habeat, non eius adhuc ſimulacrũ eſſe perhibebitur. Nota autem, uel ſignum (utroq;.n. uocabulo idẽ nominat Philoſophus) totum habet in noſtra facultate poſitũ: quaſi ex noſtra quoq; ſola cogitatione exiſtat. Poteſt uerbi cauſa quando inter ſe confligendum ſit bellatoribus ſignũ eſſe & tubæ ſonus, & facis iactus: quomodo inquit Euripides,

„ Emiſſa poſt quam fax, cruenti prælii
„ Signum, tubæ ſonus uelut tyrrhenicæ.

Signum quoq; ex compoſito ſtatuere quiſpiam poteſt elationem haſtæ, & ſagittæ emiſsionem, aliaq́; ſexcenta. Quandoquidẽ igitur eædem uoces aliis atque aliis deſcribi literis poſſunt, ut peculiarium quas uocant ſcribendi figuratũ inuenta declarant, aliiſq; iidẽ conceptus atque aliis uocibus enunciari, ut Linguarum multitudine, eademq́; in lingua nominum tranſmutatione indicatur: (Nãque Ariſtotelem Platonis nomine appellare: Veteribus placuit & Theophraſti Tyrtamum.) Fieri uero non poteſt ut res una eadẽq́; aliis conceptibus aliiſq; agnoſcatur: ſed conceptum quemlibet imaginem eſſe rei cuiuſcunque conceptus fuerit, neceſſe eſt, in Animo uelut tabula depictum: ſi aliud nihil eſt intelligere, quàm rei formam ſuſcepiſſe quam intelligimus, aut ex promptam reddidiſſe: propterea rerum ſimulacra, Conceptus ipſi, Nomina autem & Verba conceptuum, & Literæ nominum ac

uerborũ notæ ſignáque appellantur. Cæterũ ex quatuor hiſce, reb. inquã cõceptibus, uocibus, literisq́ue ualere iuſſis literis, quaſi neceſſarium nullum ad proximã rerũ explanationẽ præſtent uſum, uult de Rebus potiſſimũ Philoſophus atq; Cõceptibus quibus illas cognoſcimus contemplari. Diſeritq; de Vocibus ſine quibus diſciplina, aut præceptio confici nequaquã poteſt. Propterea itaque omiſſis literis Ariſtoteles res & conceptiones atque itẽ uoces aſſumit: eaſq; ſingulas modo conſiderari inquit ſimplices, modo compoſitas (Simplex res eſt uerbi gratia Socrates res compoſita Socrates currens ſubſtantia enim hic Socratis actionem currendi accepit. ſimiliter & compoſita conceptio ea quæ de currente Socrate eſt. uox quoque cõpoſita qua dicimus Socrates currit: nimirum cum cõpoſita Cõceptiones quoque ac Voces ex ſimpliciũ concurſu abſoluãtur.) Ergo ueritas inquit & falſitas in nullo ſpectabuntur ſimplici ſed in ſolis conceptionibus uocibusq; exiſtunt compoſitis. neque enim uel in compoſitis rebus exiſtere uerum aliquod poſſit quale nunc quærimus, aut falſum: propterea quoniam in reſpectu quodam conceptuum uocumq; ad res uerũ huiuſmodi ac falſum perficitur. Nam ubi conceptus uelut congruerint rebus, uel cõſonæ uoces rerum ſubſtantiæ fuerint, uerum tunc circa illorum utrunque: ubi ſecus ſe habuerint, falſum conſiſtere arbitramur: ut ſi Socrate ambulante, nos ipſum quoque uel animo concipiamus, uel dicamus ambulare uera tum conceptio, tum enunciatio eſt: ſin non ambulare opinemur dicamuſue ambulantem, falſum pronun-

tiuas Voces Enunciatiuæ orationis inſpicare hoc ſibi tractatu propoſuerit. Deinde, ſunt ergo uoces inſitorũ animo affectuum hoc eſt conceptuũ notæ, nequaquã dixiſſe; ſed QVAE VOCE CONTINENTVR: ut qui continuam totam de Nominibus Verbis'que præceptionem facit. Cum enim, quod Nomẽ & quid Verbum ſit ponendum eſt ab initio protuliſſet quandoquidem tum hæc, tũc ex iis conſtans Oratio tribus modis uiſitantur, uel in animo per cõceptus ſimplices; orationem intrinſecus, ut uocant, conceptã uel in co ipſo ꝙ pronuncientur, uel quod ſcribantur; (nam & eorum quæ ſunt literis mandata, nomen eſſe illud afferimus hoc uerbum: orationem illã) Quoniam igitur id quod monebamus, Nomina & uerba, quæ ponere dixit oportere, tribus modis contemplamur, uel in eo ꝙ Animo recondantur, uel ꝙ exprimãtur uoce uel ꝙ in literas promãtur ſic propterea quæ uoce continentur eſſe dixit Animi conceptuum notas: quos ipſius affectus eſſe inquit, ob eã cauſam quã inter initia prodidimus. & rurſum quæ ſcribuntur notas eſſe eorum quæ in uoce conſiſtunt. Aut ergo quæ in Voce ſunt inquiens, ita huiuſce rei gratia ſermonem deduxit: aut magis ut aliud Vocem eſſe dicere, aliud nomen, uel uerbum indicaret: notam'que eſſe atque in totum poſitione, non uoci abſolute, ſed nomini uerbo'que conuenire. quippe uocem edere nobis eſt natura inſitum: ut uidere: atque audire. At nomina uerba'que ex noſtra cogitatione proficiſcuntur uoce'que utuntur materia. Nam quo pacto Ianua lignũ eſſe, & Numus æs aurum'ue

prohibetur.ita uero appellantur,quaſi ortũ his, quæ
res naturales ſunt,ferant acceptum cum ipſi id quod
ſunt ex inditis characteribus ac figuris obtineant.
(quippe lingua ubi tali compoſita uel tali modo fue
rint,tunc fabricatam ianuam auſellam dicimus,alio
qui minime.& aurum ubi tales impreſſuras accepe-
rit,numus tunc fit.)eodem quoque hic modo nõ ſim
pliciter uoces Nomina Verbaq; ſunt,ſed cum a lo-
cutiora imaginatione tali ratione formatæ confictæq;
fuerint.ſignaq; habitæ eorum quæ in animo uolutan
tur. Cernere autem quiſquam in mutis ab ortu quod
dicimus natura eſſe Voces, Nomina autem & Ver
ba ex compoſito,euidenter poteſt.nam hi uoces qui-
dem articulatas quaſdam emittere, non tamen uti
Nominibus aut Verbis etiam uidentur. Hæc itaque
exprimens quidam merito dixit, Quæ uoce continen
tur,quod huic idem eſt, Nomina & Verba quæ uo-
ces ſunt,non ſimpliciter, ſed tali ſe modo habentes,
talemq; formam adeptæ,quatenus ſunt & ſignificati
uæ conceptuum,poſitione ſunt: eaq; de re inſitorum
animo affectuum notæ uocari poſſunt. Sed quid tan
dem ſibi uult quod deinceps ſequitur dictum non eſ
ſe elementa,neque literas:uerum quæ ſcribuntur no-
tas eſſe eorum quæ in uoce conſiſtunt? Itaque reſpon
demus, Cum tribus modis, id quod proditum eſt,
Nomina Verbaq; appellentur,nempe quæ Animo
concipiuntur,quæ pronunciantur,quæ ſcribuntur ea
quæ uoce eduntur notas eſſe poni illorum quæ mẽs
complectitur: & quæ ſcribũtur,eorum quæ uoce pro
ferimus.& quidem ita,ſiquis id ceu de nominibus &
uerbis

uerbis dictum accipiat. Sin abſolute in omnem di-
ctionem extendi contemplationem uelit, dicendum
eſt. Literarum atq; Elementorum nomine tum de-
ſcriptam cenſeri cuiuſque, elementi formulam, tum
uero etiam pronunciationem qua unumquodq; ap-
pellamus. Ac nomen ſanè utrunq; de ambobus di-
ci: cæterum literæ nomē characterem in primis nota
re qui per actionem ductum'q; abſoluitur: elementi
autem quod Græci Stœcheon nominant prolatio-
nem: ea de cauſa, ut inquit Dionyſius, quòd ſtœchon
quendam atque ordinem habeat. Verum pronun-
ciationem quidē haudquaquā notam eſſe: ſed par-
tem dictum iri nominis, at figuram quoniam aliter
ſub eadem pronunciatione aliter'q; Animo repræ-
ſentatur, notam eſſe dici merito poſſe. Eam ob rem
igitur neque elementa, neq; literas dixit quoniam nō
nimium utrinque horum de pronunciatione fertur,
peculiarius elementi: literæ uero communis: ſed eà
quæ ſcribuntur quo planius cōſtaret his uerbis ele-
mentorum figuras indicari. Tum cauſam deinceps
affert cur notas tum uoces conceptuum, tum uocū
literas nominauerit: ambasq; poſitione eſſe affirma-
uerit uoces ac literas: hoc autem perinde eſt atq; eaſ-
dem apud omnes neutras eſſe. Nam AC QVO
MODO inquit NEC AEDEM OMNIBVS
LITERAE, ITA NEC VOCES EAEDEM
SVNT. ſimulq; ex hoc palàm fecit, propter uſum
uocum literas quoq; commemorandas cenſuiſſe: ut
quæ id quòd poſitione eſt euidentius habeant, ac nobis
declarent, ut hæ uocū, ſic uoces quoq; pro intercedē

te ſimilitudine notas dici poſſe conceptuum. Huic
uerò de conceptibus addit ac Rebus: nempe horũ
utrũque propterea, quod iidem apud omnes ſint, na
tura eſſe. ait. n. Q V O R V M T A M E N H A E C
S I G N A S V N T P R I M V M, hæc inquiens,
quæ uoce continent, hoc eſt nomina & uerba. Quo
rum ergo hæc ſigna primum ſunt dicit autem con-
ceptuum. nam res quoque ab iis, non tamen proxi-
me, ſed interiacentibus ſignificantur cõceptibus. At
conceptus non aliis etiam ſeſe interſerẽtibus, ſed pri
mum ac proxime connotãtur. Itaque quorum ſigna
primum ſunt ea quæ in uoce cõſiſtunt, hoc eſt ſigni
ficatiua, ac uelut notæ, hi ſunt conceptus: qui affe-
ctus Animi ſunt, iidem'q; omnibus: atque ob id natu
ra. Verbi igitur I I D E M quod græce ταυτά dici
tur in dictione illa IIDEM O M N I B V S A N I
M I S V N T A F F E C T V S, ultima tono acuto
Græcis legẽda eſt. AC Q V A R V M inqt S I M V
L A C R A S V N T H A E C. hæc autẽ, affectus
Animi nuncupat. Quarum ergo ſimulacra ſunt af
fectus Animi: ſed ſimulacra? an uidelicet rerum: res
hæ ſunt inquit quæ apud omnes eædẽ ſunt. Quam
obrem uel hoc loco uerbi E AE D E M. hoc eſt
ταυτά in oratione illa, res iam ſunt eædem, acuto
accentu apud Græcos pronuncianda eſt ultima:
non penultima circunflexo, ut Henninus: quo abſo
luta Ariſtotelis præceptio eſſe uideatur: quæ, Literas
ac Voces, ex eo quòd non apud omnes eædem ſint,
poſitiones eſſe: Res quoque & conceptus natura,
quod iidem ſint omnibus approbat. Cæterum quã-

do hæc quodam pacto articulate explicuimus, apponendum iis deinceps eſt qui ſeſe in rerum contemplationem ſubducere, atque abſtractas horum de quibus agitur cauſas contemplari uolunt, cum tres ſupra naturales Subſtantias primordiales deſcriptiones gradus'que ſunt, Diuinus, intellectualis, & præter hos quoque Animarius, res a' Deo in ipſum eſſe nos deduci arbitrari: conceptus ab intellectibus progigni: perfici uero ab Animarijs uoces, nimirum iis qui rationalitate inſigniuntur, ſeparabilem'que ab omni corpore ſubſtantiam obtinent. Nobis enim in præſentia non de qualibet uoce, ſed ea quæ res conceptuum interuentu deſignat ex pacto aliquo atque commentu ſermo eſt: quæque ſignificari literis poteſt, quod perinde eſt ac ſi articulatã, & humanam, & dialectum ſeu linguam nomines. Quam bene per inſtrumenta a' ſimpl citer dicta uoce diſtinguentes Medici, alia quidem uocalia inſtrumenta eſſe aiunt, ceu Pulmonem, aſperam'que Arteriam: quorum ille uocis materiam ſuppeditat: hæc eius uelut effigiationi in grauitate atque acumine, ac ſimilibus conducit: alia uero ad Dialectum idest articulatam uocis explicationem uſum afferre, quemadmodum Linguam, Palatum, Labia, Dentes: quæ cum rationalis Animæ motioni præcipue deſeruiant, ut ab Animali prouenientem ſimpliciter acutam aut grauem uocem uelut materiam quandam ad literas & ſyllabas atque omnino dialectum informant excudendas: ad quam propoſita quoque hoc nobis tractatu Enunciatiua

ſpecies orationis refertur. Inarticulatarum autem uocum quales brutorum eſſe Animalium dicimus, ſi quis cauſam ſcrutetur, nihil is propoſitis quidem rebus quærit neceſſarium: conſtat autē cauſam nos illarum ad inſitas ipſis rationis expertes Anima quarum beneficio ipſum eſſe ſortita ſunt, proxime relaturos. Nam hæ cū occurſantium rerū ſenſus, conceptasq; illarum uiſiones ſequātur, tum facultate hac prædita pro ſua cuiuſq; natura ad uocem edendam parāt: tum ad hoc, ut moribus omnibus ad quos natura comparata ſunt, pro affectibus qui in ipſis perpetuo inſunt, cieantur. Enim uero putare has quoq; ſignificari literis, id quod iam accidit nonnullis qui Grammatici habentur, ridiculum eſt. Imitantur enim ranas Comœdi his uocibus, brecececex coax coax:: & porcos hicicoi co: aliaq; animalia ex uolucrium genere aliis atq; aliis literatis uocibus: non has tamen ipſas illorum uoces eſſe putandum eſt: alioquin & maris fremitum, & rotarum ſtridorem, aliorumq; complurium inanimatorum ſonos articulatos eſſe propterea confitebimur quod Comœdiam cer manus horum quælibet imitari audere. Quod ſi cauſa quoque in elementis aliqua cōtemplanda eſt quæ his proportione conueniat, ut effectricem quidem: præter Animam partiendi ui præditā quæ ſua indagatione iis ortum præbeat nullam afferemus. Nihil autē prohibet horum exemplum naturalem ipſam affectionem dicere, quæ rebus quas perficit ſingulis magnitudines ac differentias tribuit: quomodo & uoces literæ ampliore numero ſuperauere.

Cæterum proditũ de his eſſe inquit in libris de Anima, tum ubi dixit, At conceptus Mentis primi quid intererit quo minus ſint phantaſmata? An neq; alii phantaſmata ſunt, uerum non ſine phantaſmatis, tũ in quibus imaginationem paſſiui intellectus nomine appellandam cenſuit.

III.

EST autem quo pacto in Animo conceptus interdum quidem ſine uero uel falſo aſſerendo, quandoque autem cui iam horum ineſſe alterum neceſſe ſit, ita quoque in uoce. nam circa compoſitionem ac diuiſionem falſum, uerumque uerſatur. Itaque Nomina *ipſa &* Verba *ſimilia ſunt illi Conceptui qui ſine cõpoſitione eſt ac diuiſione: ut* Homo, *uel album: nimirum ubi nihil addatur, nam neque falſum neque uerum adhuc conſtat.* Huius *uerò indiciũ eſt. etenim ſignificat quidẽ* Hircoceruus *aliquid: nõdum tamen uerum quopiam aut falſum: niſi eſſe aut nõ eſſe adiectum, uel ſimpliciter, uel pro tempore fuerit.*

Per hæc ſupradictorum nobis utilitatem Philoſophus ad propoſitum tradit inſtitutæ commentationis. Nam Verum Falſum'q; tum in mentis conceptibus, tum in Voce, nõ ſimplicibus tamen iis, ſed compoſitis inquit ſpectari. Simul'q; nos uocum ad conceptus proportionem edocet: cum Nomina uerba'q; ſimplicibus ſimilia eſſe cõceptibus affirmet: ac circa horum neutra nec ueritatem conſiderari, nec falſitatem: conferri autem conceptibus compoſitionem diuiſionem'ue admittentibus conflatam ex no

minibus uerbisq́; ſiue ut compoſitis, ſiue ut diuiſis orationem: quorum utrique ineſſe horum alterum neceſſe eſt, uel uerum uel falſum. Et quidem conceptũ ſimplicem nullum nec ueritatis capacem eſſe, nec falſitatis, ex inductione conſpicuum eſt. Nam qui ſibiipſi conceptum propoſuit Socratis, is nec uerum ullum, nec falſum cogitauit: niſi illi uel ambulare uel legere uel eſſe fuerit additum. tunc enim ſi ita res ſeſe fortaſſe ut exiſtimat cogitatio, habuerit, uerus erit conceptus. Sin re aliter habente oppoſitũ opinetur Animus nosq́; non ambulante uerbi gratia Socrate, ipſum cogitemus ambulare, falſum arbitremur neceſſe eſt. Simili his modo habent ſeſe & ea uidelicet quæ ad uocem pertinent. Nam qui ſexcẽties pronunciat Socratis nomen, quinque uerbũ per ſe dicit ambulare, neque uerum quodpiam is neque falſum prodidit. At qui ambo compoſuerit, dicatq́; Socrates ambulat aut uerum profeſſus eſt, aut falſum. Et uero qui uerbum ambulare, à Socrate dimouet, quàm ipſe ſublationem diuiſionis nomine nuncupauit, quaſi Prædicatum à ſubiecto per negatiuam particulam, quæ diuiſiui cuiuſdam inſtrumenti uſum in oratione exhibet, ſeiungentem, dicitq́; Socrates non ambulat orationem protulit rurſus ueritatis aut falſitatis receptricem. Quamobrem ſic pronunciauit Ariſtoteles uerum & falſum circa compoſitionem ac diuiſionem uerſari: nominatq́; Affirmationem compoſitionis uocabulo: diuiſionis uero, Negationem: ſiue in Animi ſententiis: ſiue in prolocutoriis orationibus uiſantur. Eſt itaque ueritas pror

ſus & Falſitas circa compoſitionem uel diuiſionem: non omnis tamen compoſitio uel diuiſio, utriuſque harum capax eſt. Nam qui præcatur, uel quauis alia præter Enunciatiuam orationem utitur nomina & uerba componit, nihil ueri aſſerens', nihil falſi. Sed compoſitionem uel diuiſionem ſubſtantiuam eſſe conuenit, hoc eſt aliud ineſſe alii uel non ineſſe ſignificare, id quod in ſola Enunciatiua oratione conſpicitur. Veruntamen nec cum Verbis copulatio quælibet Nominum in Enunciatiua abſolutam orationem reddet, hoc eſt ueram aut falſam. Id colligas ex eo quod caſus nominis ſi ipſi eſt coniungantur, nullum neque uerum, neque falſum declarant. ſed uel ipſius eſt cum nominibus quæ in recto proferuntur complexus, uel in obliquis ea quæ prædicato adiuncta ad perfectam Orationem moliendam ſufficiunt; ueluti cum Socratis eſt liber dicimus. Conſtat igitur uerum & falſum circa orationem ſolam conſiderari Enunciatiuam, ſpecies eius Affirmationem, Negationem'que: de quibus ipſi tractare propoſitum in præſentia eſt. Quapropter rem maxime attingit Aphrodiſiei enarratio: quæ pertinere huc dicit traditam de rebus, conceptibus, uocibus'que contemplationem, hæc itaque ad hunc modum. Illud uero attendendum, non pronunciare Philoſophum, ueritatem in cōpoſitione aut diuiſione haberi oēm. Nā qualis in intelligibilibus apud Platonē cōpoſitio erit, aut diuiſio? Quin & ipſi Ariſtoteli ueritas ea nūcupātur que in ſimplicisſimorum re uera entiū cōſideratur ſub-

ſtantia, uel quæ in intellectuali eorum ſubſtat comprehenſione: ab omniq; oppoſitione falſi exempta eſt: de qua ipſe quoque in Theologica cõmẽtatione, atque in tertio de Anima diſſeruit uolumine: ſed eã quæ in pronunciatiuis ſubeſt motibus, circaq; Enunciatiuam ſolam oſtenſa eſt ex locutoriis omnibus orationem poſſe ſubſiſtere. Tum hoc igitur æſtimandum eſt, tum id etiam quod cum Nomina ipſa id eſt per ſe Verbaq; ſimplicibus ſimilia eſſe Conceptibus dixerit, afferreq; horum exẽpla uoluerit, ſubiunxit VT HOMO, VEL ALBVM NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR: Hominemq; ut nómen, Album autem uerbi loco accepit: quanquam nihilominus homine nomen eſſe uideatur: quaſi ſe non penes eam definitionem quæ de uerbis afferri cónſueuit, album Verbis annumeraſſe putaueris, ſed penes uocem omnem quæ prædicatum terminum facit Propoſitione Verbũ appellandũ ſtatuere: de quibus uerbi tractatu exponendo planius diſſeremus. Siquis uero in quæſtionem aduocet quonam pacto Ariſtoteles neque ex Nominibus, neque ex uerbis ullum ueritatis aut falſitatis capax eſſe ꝓdiderit: tametſi Verba omnia quæ primæ perſonæ apud Grammaticos uocantur, uel ueritatem, uel falſitatem declarent, ut cum inquam, ambulo, & quæ ſecundæ ſunt, ut, ambulas, & tertiæ quæcunque de certa quadam dicuntur, ut, pluit, tonat, coruſcat. Reſpondendum non ipſa per ſe Verba eſſe quæ ueritatem, aut falſitatem indicẽt: ſed Verborum eiuſmodi cum perſonarum nominibus de quibus prædica-

tur complexum. Nam etſi actu non proferuntur illa, ſubaudiuntur tamen primæ quidem perſonæ uerbis, ego: tu ſecundæ, iis uero tertiæ, quæ de finita quadam dicũtur, ipſa illa finita & certa de qua prædicantur: ut in pluit & tonat, Iuppiter uempe. Quãobrem hic quoque integra eſt ex uerbo, ſubauditoq́ ei nomine conflata Oratio, quæ ueritatem ſeu falſitatem admittit, ego ambulo: tu ambulas: pluit Iuppiter. Proinde quæcunque tertiæ uerba, perſonæ de nulla finita prædicantur, neque uerum, falſum indicant ullum, ut Ambulat. Nam uerbum ambulat, niſi de quo dicatur cõſtet, utiq́ nullum neque uerum neque falſum ſignificauerit. Sed hæc ſunt conſpicua. Illud uero NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR, ſignificat, ut uera uel falſa fiat Oratio, uel Verbum Nomini, uel Nomen Verbo additio oportere. Quod enim non adiectio quæuis facta nominibus uerbis Enũciatiuam obeat orationem, Hircocerui appoſito nomine palam fecit, in quo quidẽ Hircus nomen, quanquam non totum Ceruus additur nomini: neque ullum tamen ex eo uerum aut falſum contingit. Simulq́ oſtendere hoc potem argumento a' maiore. Nomine nullo ſimplici uerum quidquam aut falſum ſignificari. Nam ſi quæ magis inter nomina horum quodpiã admittere par eſt, non admittant (ſunt autem id genus compoſita, ut Hircocerus: quæ eo ipſo quod ſint compoſita, capacibus horum dubio procul orationibus conſimilia ſunt) quomodo uerũm falſum'ue aliquod ſignificabunt ſimplicia nomina: cum ab Enunciatiuis

orationibus quàm compoſita longius diſtent? Nomini igitur Hircocerus conceptum quendam in ſola poſitum cogitatione indicanti, ſi non eſt, addatur, ueram faciet orationem: ſin eſſe, falſam conſtituet: cũ horum neutrum ante additionem indicaret. Quid uero tandem uult illud ſibi, SIMPLICITER VEL, PRO TEMPORE? Itaque per uerbum, ſimpliciter, indefinite inquam ſignificari. Simpliciter ita dixeris, fuit Hircocerus: uel Hircocerus eſt: uel erit Hircocerus. Pro tempore uero idest cum additione temporis, quo uel fuit, uel erit: ut heri fuit anno'ue ſuperiore Hircocerus: uel erit cras, ſucceſſuro'ue deinceps anno, Hoc ergo, ſimpliciter & pro tempore, dictiones declarant. Porrò illud quoq; animaduertendum, cum Nomina ipſa & Verba ſimilia eſſe illi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione prodiderit, nihil de Orationibus præterea quæ ex Nominibus Verbisq; cõponuntur, id quod conſequens erat, ſubiunxiſſet: ut quæ eſſent præditis compoſitione aut diuiſione conceptibus ſimiles. Veruntamen neq; id prorſus reliquit: ſed oſtendit, cum diceret NIMIRVM VBI NIHIL ADDATVR. Nam ex ſeſe hoc declarat, Quæ cum nutua additione pronunciantur Nomina & Verba, non ſimplicibus etiam ſunt conceptibus ſimilia: ſed iis quæ cum ſimplicium compoſitione, uel diuiſione fiunt. Quandoquidem igitur de his plene a nobis eſt explicatũ, deinceps ad Nominis Verbiq; ac cæterorum contemplationem, de quibus docturum ſe nos Ariſtoteles ab initio recepit, tranſeundũ eſt.

DE NOMINE.
IIII.

NOMEN *igitur uox eſt ſignificans, compoſito, ſine tempore, cuius pars ſeparata ſignificatrix nulla eſt.*

APertum quidem eſt Nomen Verbo eſſe in præceptione iure antepoſitũ, quippe ſubſtãtias rerum indicant Nomina: Verbis autem actiones aut affectus ſubſtantiæ. Cæterum VOX materiæ ratione ad Nomen & Verbum conflatamq; ex hiſce obtinens Orationẽ in definitione reddita nominis, ceu genus accepta eſt eius uocis quà nomen exprimitur ad ſimpliciter ſonorum differentiam: qui ſæpenumero ab inanimis quoq; eduntur corporibus: Sonus nã que à uoce differt ut à ſpecie genus. Eſt'q; ſonus aẽris ictus auditui ſenſibilis. Vox autem, ſonus ex animato prodiens, cum p thoracis compresſionẽ eliſus ex pulmone aër attractus in arteriam quam uocant aſperam & palatum gargareonem'ue ſimul totus impinguit, ac pro Animi quopiam impetu tinnitũ quẽdam perficit ex uerberatione ſenſibilem id quod in inſtrumentis quæ apud Muſicos flatilia uocantur, ut tibiis, ac fiſtulis accidit: lingua nimirum ac dẽtibus labiis'que neceſſariam, operam nauantibus ad uocem articulandam: ad uocem ſimpliciter haud omnino conferentibus: Verbum autem SIGNIFICANS, ſequentia'que ceu Nominis differentiæ ad alias uoces capiuntur.

Ergo ſignificans, diſtingnit a' uocibus Nomen ſignificatu carentibus: ut blytiri: cnax: Nomen enim ſi cuiuſdam nominatur nomen eſt conſtat uoces quæ uacant ſignificatione, non eo exiſtente quod nominetur, nequaquam fore nomina. Dictio uero illa EX COMPOSITO a' uocibus ipſum diſiungit natura ſignificantibus, id genus uoces brutorum ſunt Animalium. Peregrino enim quopiā limini ingruente, latrans canis eius indicauit aduentum: ſed non ex inſtituto canes inter ſe aliquo atque conſenſu in eiuſmodi uocem erumpunt. Porro in Hominibus id genus uoces uidere cuiquam liceat: quas per uehementer affectus pro fundimus: ut gemitum inquam & cachinnum: quodque de Surdis ab ortu dicebamus, uel Pueris, qui inarticulate, priuſquàm ſermonis potētes fiant, loquuntur. quibus ſimiles ſunt brutarum Animantium uoces: quæ tumultuoſe ab iis quandoque, interdum placide, ac cū tranquilla quadam affectione, prodeunt. Separat igitur Nomen ab hmōi uocibus additū illud ex cōpoſito quod idē ſignificat poſitioni. Conuenit enim inter Græcos res hiſce appellare nominibus: aliis inter Indos: inter Ægyptios aliis, iidemq; res, aliquando eaſdem aliis atque aliis nomiāt. ſuntq; ſignificatiua hæc noſtri Animi conceptuum. Gemitus autem & cachini, atque Infantium brutorumq; Animalium uoces conceptum nullum quidem, ſed affectus quoſdā Animi ac diſpoſitiones notant, Cum enim ſimpliciter uox in duas partes bifariam diuidatur, tum in ſignificatiuam expertemq; ſignificationis, tum in litera-

tam atque illiteratam: quarum alteram articulatã, inarticulatam alteram propterea nuncupant quod locutionem complectens syllabæ Animalis unius artubus similes sint qui a se mutuo diuelli queunt: nimirum cum actu sint inuicem discretæ: quemadmodum elementa: quorum comprehensio quædam legitima syllabas facit: perinde atque naturalia ipsa Elementa, quorum certa quædam commistio singulos artus absoluit, Copulationes quatuor fieri quidẽ accidit simplicium cõiugationum ex iis uero unam esse ad quam Nomen & Verbum, compositaq; ex hisce Orationis referuntur. Vocem enim aliam significatiuam & literatam esse continget, ut Hominem: aliam significatiuam illiteratamq;, ut canis latratum: quandam significatu carentem ac literatam, ut blytiri: aliam nec significantem nec literatam, ut sibilum qui nulla de causa nec quidquam significã di gratia editur: aut uocis brutorũ cuiusquam Animalium imitationem quæ non imitandi causa fiat (hoc enim significatiuum iam est) sed temere, neque ex proposito. Nomen igitur quandoquidem significatiua uox literataq; est à significantibus, seu scripturæ mandari eæ possint, seu nequeant, eo differt quod significet: à significantibus uero illiteratis, quales eæ sunt quas natura esse diximus, quatenus proditur literis. quod Aristoteles ex composito iure appellauit: quoniam quæ de uocibus pactio fit, Hominum functio est duntaxat. Nam neque ea quæ supra hominem sunt, neque inferiora homine conuento uti Natura uoluit; cum non egeant illa: hæc pati

ſci inter ſe nequeant, Hominum igitur peculiare munus eſt pactio. Ac quoniam nõ poterant uocum omnium meminiſſe, excogitauit gens quælibet literas, quibus ſuas uoces deſcriberet. Quamobrem ex conſtitutione ſancito, rerumq́; proprietatem ſignificanti, de quo Philoſophis agitur, literatum conſequens eſt: atque econtra. neq; enim munus aliud quodpiã eſt literarum quam notas eſſe humanarum uocum, quas ex compoſito eſſe oſtendimus. Idcirco poſt ipſe quoque pecudum uoces illiteratos ſonos nuncupat; quas non eſſe ex compoſito, demonſtrauimus. Verum hæc omnia quandoquidẽ nomini ſunt uerboq; communia (nam & illud ſignificatrix uox eſt ex compoſito) ad Verborum differentiam adijcit SINE TEMPORE. Porro ſine tempore, non hoc deſignat quod eſt nullo unquam pacto indicare tempus: ſed tempus non adſignificare. Recte ergo Philoſophus annotauit Porphyrius nomina quidem eſſe hodiernum, heſternum anniculum, quæ tẽpus denotẽt: uerum ſignificare ex ſeſe tempus quoddam, nec adſignificare ut uerba. horũ enim quoduis actionem in primis quampiam, aut paſſionem deſignat: ſecunda uero ratione & tempus quo agere uel pati contingit. Ambulo uerbi gratia primum quidẽ motum talem corporis: ſecundo loco præſens tempus declarat. idcirco & tempus adſignificare dicentur Verba: cum de iis diſputabitur. quaſi præter id quod potiſſimum ſignificant, indicationem temporis quoque uelut conſectantem habeant. Ad heſternum non adſignificat tempus, uerum ſignificat:

quaſi nomen parti huic ipſi temporis inditum? immo uero rei quæ parte hac fuit temporis. Nam ipſum tempus, ut proxime exactum diem, uel per aduerbiū, uel per ipſam orationem, proxime exactum diem, dicentes ſignificamus: cum tempus ipſum per ſe oratio declaret: Ad Aduerbium autem, actionum uel paſſionum quæ eo fiunt tēpore ex aduerbiorum lege additionem depoſcat. Differunt autem a Verbis talia quoque Nomina, quod actionē nullam affectum declarent ut uerba, quodq; magis illis circunſcribant tempora in quibus res geruntur. At illud CVIVS PARS SEPARATA SIGNIFICATRIX NVLLA EST, Nomen diſcernit ab his uocibus quæ ex pluribus conſtant congeſtis Nominibus: uelut cum inquam Animal rationale mortale. Eiuſmodi enim Orationi, quæ imperfecta eſt ad Enunciationē, conſentient cætera omnia. differunt aūt ad id genus Orationibus Nomina, quod ſignificatiuæ illarū partes ſint, ſi p ſe dicātur ipſæ, Animal, rationale, mortale, neutiquā uero ſignificēt partes nominū: quēadmodū, Ho, ſylla ba in nomine, Hō. ſed ſi partibus aliis adiūgatur nominis, conſignificare dicitur: non autē ſignificare.

V.

IN nomine, enim Armipotens nihil ipſum per ſe, potens indicat: quo pacto in oratione, armis potens. Veruntamen nec quemadmodū res ſeſe in ſimplicibus, ſic in compoſitis quoque habet nominibus. Quippe in illis ſignificatiua nequaquam pars eſt in his autem uult quidē eſſe, cæterū nihil deſignat ab-

iunctarum: Celox uerbi gratia in nomine, Epactro-celox nihil per ſe ipſum indicat.

His uerbis traditur aſſumptarum in Nominis finitione differentiarum uſus: inchoante ab eo differētia quæ poſtremo loco dicta eſt præceptione. Primum enim cuiuſnam rei gratia illud CVIVS PARS SEPARATA SIGNIFICATRIX NVLLA EST additum fuerit explicatur: ac dictum ſane inquit hoc eſſe ad ea diſcernēda quæ conſtant nominibus. Igitur in nomine, Armipotens, nequaquam, potens, ſignificat: cum ſignificatiuum tamen ſit in oratione, Armis potens: neq; indicat celox quidquam in nomine, Epactrocelox, ꝗ nauis Piraticæ nomen eſt, neq; in alio quoquam eius generis. quippe ſimplicium Animi ſignificatiua cõceptuum ſunt talia nomina ꝗuis compoſitionem in dictione quandam habere uideantur: quomodo compoſitorum ſignificatiuæ conceptuum ſunt Orationes: prout de iis antea diſputatum eſt. Ergo & in nomine, Armipotens, ſi conceptuum id ſimplicem declaret eius rei cui eſt hoc inditū nomē, patet, potēs, ipſum cū ueluti eius pars capitur, non eandem cum eo quod per ſe dicitur facultatem obtinere. Dictum enim per ſe nomen, Potens uiribus præditum deſignat: ut uero pars huius nominis, Armipotēs, a ſua integritate auulſum, mortuum quiddam fit in ſignificando: a ſyllabis nihil ſane differens ſignificatione omnino carentibus: quæ partes ſunt ſimplicium Nominum: quale eſt, Plato, uel, Dion. Quanquā id ſo-

id ſolum intercedat diſcriminis: quod ſimpliciũ partes per ſe Nominum ne ſignificatiuæ quidem eſſe uideantur: duplicium uero, quod quandam uiſionem præbeant quidem ſignificandi: quod melle Ariſtoteles appellauit, nõ tamen & re uera hoc efficere natura ſint aptæ. Itaque Nomina ſæpe hac regula diſtinguemus ab Orationis, quæ per eaſdem ſyllabas cum nomibus pronunciantur: ut in Neapolis ideſt Noua ciuitas: & Heliupolis hoc eſt Solis ciuitas. Vbi enim Nea & polis, uel Heliu & polis, ut ſignificatiua ſumantur, oratio erit quæ uel conditum nuper oppidum indicet uel Soli ſacrum: cum pars utraque conceptum quempiam proprium declaret. At cum earum ſignificatiua per ſe natura fuerit, proprium erit huiuſce ciuitatis nomen: cum ſolus unus conceptus ex toto indicetur, ac pars ob id neutra ſignificare aliquid poſſit. Hæc itaque adduxit Ariſtoteles poſtremam exponenda quam prodidit Nominis differentia. Cæterum cum conſequens deinceps eſſet, ut redditam ante hanc differentiam explicaret: id inquam quod dixit, ſine tempore: hoc uelut intẽpeſtiuum præteriit: utique de eo, cum de Verbo præcipiendum erit, diſputaturus: ubi docebit quo pacto uerbum adſignificando tempore ſegregetur. Quod autem huic antecedit, hoc eſt, ex compoſito exponens inquit.

VI.

EX compoſito autem, quoniam nullum natura Nomẽ eſt, ſed quãdo fuerit nota. Siquidem & illiterati ſoni quidpiam declarant, ut ferarum; quorum

nomen eſt nullum.

Operepræcium eſt uel hoc loco quæramus, quonam pacto, cum in Cratylo decertet aduerſus Hermogenem Socrates poſitione eſſe Nomina dicentē, naturaq; eſſe ea demonſtret, aſſeueret per hæc Ariſtoteles nomen natura nullum eſſe. Reſpondendumq; ipſum id Eſſe natura bifariam ab iis uocari qui natura nomina eſſe uoluerunt. ſimiliter et quod poſitione dicitur, duobus modis capi ab iis qui poſitione eſſe conſtituunt. Ex iis enim qui ipſa natura eſſe arbitrantur, alii uerbum natura ſic intelligunt, ut ipſa Naturæ opificia eſſe exiſtimēt: quo modo Cratylus Heraclitusq; cenſebant: cum peculiare quoddam a' Natura nomen dicerent cuique aſſignatum rei, ſicut ſenſum quoq; alium cernimus aliis ſenſilibus tributum. Quippe naturalibus, nō artificialibus uiſibilium rerum imaginibus ſimilia eſſe Nomina: ut umbris atq; iis quæ in aquis & ſpeculis repreſentari cōſueuerunt. Ac nominare quidem re uera qui tale proferant nomen: qui uero non eiuſmodi, ne nominare quidem eos, ſed ſonum edere duntaxat, atq; obſtrepere. Eſſeq; hoc ſapientis munus, peculiare cuique nomen conſectari a' natura fabricatum: uti ſane oculorum acie ualentis proprias rerum ſingularum ſpecies atq; imagines exacte dignoſcere. Alii ea, quaſi rerum quæ ab ipſis nominantur naturæ conuenientia, ſic natura eſſe aiunt, ut eius uerbi gratia qui Principis præditus ſi prudentia, naturæ nomina ſint Archidamus ideſt domitor Principium, &

Archiſilaus hoc eſt populi Princeps: & Ageſilaus hoc eſt dux Populi: & Baſiliſcus ideſt Regulus: & quotquot ſunt eius generis: fatui uero non item. eius quoque qui dextra utatur, Fortunatus & Fœlix, nõ eius etiam cui minus illa faueat. Nimirum & hi nõ naturalibus imaginibus ſimilia eſſe dicentes nominà: ſed iis quæ à pingendi arte perficiuntur: quæ diuerſorum exemplorum ſimulacra diuerſa conficit: ſtudet'que pro uiribus formam cuiuſque exprimere, Quò etiam fit, ut ſæpe à Nominibus penè referentes reſoluentesq; conemur earum rerum quæ ab illis nominantur naturas aucupari: quibus cognitis, impoſita rebus nomina tentemus conſona iis demonſtrare. At qui poſitione Nomina eſſe ſtatuunt, partim uerbium / poſitione / ita pronunciant: qua ſi rem quãlibet cuique homini liceat quouis nomine appellare: quo pacto cenſebat Hermogenes partim non ità: ſed à ſolo nominum auctore imponi nomina. Hunc uero naturæ rerum ſcientem eſſe, qui nomen cuiuſque rei naturæ proprium dicet ac celebret, aut eum qui ſcienti miniſtrare doceturq; ab illo ſingularum eſſentiam rerũ: ac decens germanumq; ipſis nomẽ excogitare atq; imponere iubetur. Hac ipſa uero ratione poſitione eſſe Nomina quod ea non Natura, ſed rationalis Animæ indagatio procrearit, tum ad rei naturam reſpiciens, tum ad maris & fœminæ proportionem qui in mortalibus potisſimum Animalibus cerni natura ſolent. Haud enim inconſideratæ fluuios maſculino Græci dixerint, Maria autẽ ac Lacus uel Stagna fœminino genere Nominũ

lis ea cerni natura permiſit, eminus quidem, uerum tamen eandem & in nominibus quæ hæc ſignificant proportionem deprehenderunt. Quod ſi idem maſculinum & fœmininum apud eoſdem nominari uideatur, non ob id ad priſcos & ſapiente Viros noſtræ confuſionem referentes ignorantiæ, confuſa eſſe, nullaq́ue cum ratione impoſita nomina exiſtimabimus. ſic enim uel Etymologiæ, quam agnoſcũt omnes, exilium indicemus. uerum ſecundum aliam magis atque aliam rei proprietatem genus utrunque in eodẽ aſcitum putabimus: quo modo in Luna quæ maſculino & fœminino proditur genere, diximus: ac diuerſis eiuſdem rei nominibus. Ex his uero facili ratione colligas & eorum Nominum quæ neutra uocantur notionem uel ad id quod prius eſt ambobus deduci: uelut cum Primum hoc eſt primã omnium cauſam nuncupamus, quod neque eorum quiſpiam qui Theologiam nobis fabularum narrationibus obuolutam tradiderunt (uel maris, uel fœminæ ſpeciæ fingere auſus eſt, idq́ue iure optimo. Coniux eſt enim fœminæ mas prorſus autem ſimpliciter cauſæ nihil eſt conſociabile. Sed & cũ Deũ maſculino proferimus genere, ſic ipſum, honeſtius genus ſummiſſo præferentes appellamus. Aut ergo huc Græci referunt neutrum quod uocatur genus, aut ad id quod ex ambobus prouenit: ut cum pædion ideſt puerulum nominant, aut ſecundum id quod a' potiore in deterius labitur, ut ſperma & hydor hoc eſt ſemen atque aqua, aut penes id quod commune eſt ambobus, ut Animal aut aliis id genus modis,

ne intempeſtiue his immoremur. Conſtat igitur ſe-
cundum eorum ſignificatum quæ /natura/ nominan
tur ſecundo poſitionis dicto conuenire. Quæ enim
ab Auctore inſtituuntur nomina, ut apte ad res qui-
bus indita ſunt ſeſe habẽtia, uocari /natura/ poſſunt:
ut ab aliquo impoſita /poſitione/. In Cratylo itaque
Socrates uelut Arbiter Cratylo atque Hermogeni
utrum natura an poſitione Nomina ſint ex diame-
tro atque aduerſiſſime diſſidentibus adhibitus; neq;
ea ſic poſitione eſſe oſtendit ut Hermogenes cenſe-
bat quippe iis & ipſum /natura/ ſecundo natura exi
ſtendi ſignificatu contineri: atque iis præſertim qui-
bus res uniuerſales ac demum proprias indicamus:
ceu quæ naturam definitam ac certam habeant, no
bis'que comprehenſibilem. Vt enim bene res cedat
imponendis primũ nominibus in ſingularibus, quæ
mutari omnibus modis natura ſolent, Fortunã quæ
famæ obſecundet inuocandam eſſe. Neque ita na-
tura ut Heraclitus affirmabat. Nam poſitione quo
que ea eſſe multa quidem ex illorũ numero quæ
in ſingularibus ſtatuuntur, oneroſa etiam ſignificatio
ne illa poſitionis quam aſſerebat Hermogenes, quæ
autem naturam ſignificant ſempiternam, & hæc po
ſitione: nimirum ſecundo poſitione exiſtendi ſignifi
catu. Neque igitur Ariſtoteles hoc loco nomen eſſe
inquiens natura nullum, quidquam ab iis diuerſum
ſtatuit. Nam, quemadmodum & Plato; ipſorum il-
lud /natura/ eſſe /inficiatur quod obſeruabant Hera-
clitei. At qui ipſe quoque minime recuſans ea ſic
natura appellabit ut diuinus Plato arbitratur. Id

porro in libris ſuis pluribus palam fecit, cũ conſona ſtudeat nomina rebus oſtendere: in Naturali auſcultatione Caſus uerbi gratia nomen & Vacui: in Meteoris Guttæ & Pluuiæ & quæcunque ab eo indita ſcimus nomina: ut Entelecheæ, de forma: uel Termini, de ſimplicibus iis uocibus quæ in ſyllogiſmos conferuntur: uel figuræ, de tali propoſitionum complexu, atque in libro hoc ipſo de Interpretatione, infiniti Nominis, uel Verbi infiniti, uel Contradictionis ab eo impoſita, Philoſophi ſententiam de his apertisſime declarant. Quod ſi quis a' facta nominum trãſpoſitione, atque ex eo quod pluribus ſæpe eadem res uocetur nominibus depromẽdo argumento, neque dici hoc modo natura debere nomina, demõſtrare ſe putet, Reſpõdebimus, natura eſſe noĩa a' tranſpoſitione uel euidenter admodũ oſtẽdi. Patet.n. nos uelut ad magis ꝓpria q̃dam rebus nomina transeuntes tranſpoſitione uti. Nominum autem multitudinem dicemus quo minus eorum quodlibet naturæ eius rei quæ nominatur conueniens ſit, nullo pacto prohibere. Nam ſicut plures eſſe eiuſdem Hominis poſſunt imagines, quæ materia quidem diuerſæ ſint, æneæ uerbi gratia, ligneæ, lapideæ, omnes autem ſimilitudine ad ipſum prope accedant, eodem & hic modo eandem aliis aliisq; ſyllabis naturam nominari nil uetat: cum una eademq́ue eſſentiæ ex omnibus alio atque alio ſenſu indicetur quemadmodum Græcis Anthropos nomen, & Merops, & Brotos, idem, hoc eſt hominem notant. ſed primum illud,

quatenus anathri haopope, hoc eſt quæ uiderit repu tat, alterum quod præditus ea uoce ſit quæ tribui in partes poſſit: tertium ex Animi caſu in generatio nem: inquinationemq; ex ea proficiſcentem. aut etiá, ut ad compoſitum relatio pertineat, Anthropos a' diarthrum ten opa, hoc eſt quod articulatam eydri-mat uocem, uel ancochin tus opas, hoc eſt ſublime os habeat. Merops, quaſi hoc utatur i partes diuiſa. Brotos autem ideſt mortalis uelut mortos, uel mœ-rotos ſit hoc eſt fato obnoxius: quocirca & Morta-les, ſtruximus urbes, inquit Cyrenæus. Quod ſi recte hæc aſſeruntur, cōſtat haud admiſſum nobis iri dia lecticum Diodorum qui uocem eſſe omnem ſignifi-catiuam putat: atque ut fidem huic ſententiæ arro-garet, ſeruorum quēdam ſuorum, Sed enim, colle-cti ua coniunctione appellauit: & alium alia. Quam enim naturæ alicuius aut perſonæ ſignificationem habituræ ſint id genus uoces ut Nomina, uel actio nis paſſioniſue ceu Verba, ne comminiſci quidem facile eſt, Quoniam uero, id quod poſitione eſt in no minibus alii, ut Aréus patræus, explodere conantur, nobisq; preces atque imprecationes obiciūt in qui-bus noſtra ſi proferantur nomina, plane eos iuuant aut lædunt qui nominātur, cum tamen pactio inter homine iure conſtet: inter Homines & Deos, ne co-gitatu quidem intercedere ualeat, aduerſus hos quo que dicendum eſt, Cum a' diis nos immortalibus ra tionales procreati, noſtroq; mobiles inſtinctu reueri-mus, dominos multarum actionum iure eſſe conſti-tutos, cumq; ii noſtra omnia cernant immutabiliter

ac conſtitutiones noſtras accipiant,ad has reſpicien tes,nobis,ut qui ſponte commouemur,quod pro dignitate debetur tribuere. Immo uero nos per eiuſmodi uiſiones,appetitus, inclinationesq́ꝫ quæ ex cõſtitutionibus proueniunt,tale in nobis ipſius uitæ genus comparantes, ſecundum hanc congrua nobis frui Deorum prouidentia. Quemadmodum corpora uidemus, poſtquam igne conflagrarunt, leuia fieri natura,atque in ſublime obrepere.rurſus interroſius ac grauius mutata,contra pro eo quod tunc in ipſis eſt pondere in præceps deferri. Sole quoque rege ad meridiem ſuperius hemiſpetium totum illuſtrant,luminis commodis tum uigilantes tum oculis pro naturæ modo præditos frui.dormientes autem,uel conuerientes,uel qui aliter oculos contexerunt, ea ſua ipſorum culpa non aſſequi:uerùm non inuidia quapiam Dei:qui lucem liberaliter cunctis ſuppeditat. Sed hæc ſatis ſuperq́ꝫ prodiximus, cũ Philoſophorum oſtẽdere uellemus cõſenſum:ac theprema quæri apud ueteres ſolitum plane inſcrutatum præteriri nequaquam probaremus. Ab his uero deinceps ſyllogiſmum quem Aphrodiſieus prodit interpres contemplemur:quiq́ꝫ Nomina & Verba natura tãtum eſſe uidetur aſſerere. Nomina enim & Verba uoces ſunt inquit:uoces autem natura:natura igitur nomina uerba q̃ ſunt. Ad hæc itaque dicendũ, Nomina & Verba uoces eſſe non abſolute,ſed materiæ ratione pronunciari. Quo modo igitur ſi quiſquam dixerit, Ianua lignum eſt: Lignum,naturæ eſt opus: Ianua ergo eſt opus naturæ, ridiculus fuerit (nam ia-

nua lignum eſſe perhibetur materiæ nomine. haud uero quod naturali materia utitur, eſſe & ipſum neceſſe eſt natura: ſi quidem quæcunque fabricatur ars, cum ex noſtra exiſtant cogitatione, circa naturalem materiam ſubſiſtunt) eodem & hic pacto uocē naturæ donum eſſe fatendum eſt: cum uocales ſimus natura: Nomina autem & Verba uoces eſſe dictū iri nō ſimpliciter, ſed tali uel tali ratione formatas fictas'que a' locutoria, ut uocant, imaginatione, uocalia inſtrumenta hoc illo'ue modo agitante: ut lignum a' fabro ad ianuæ fabricationem. Quo pacto igitur lignum prius quàm formā acceperit haud quis uocauerit ianuam, ita nec uoces niſi tali uel tali ratione affigiatas, nomina uel uerba appellauerit: quamobrem ea formæ beneficio talia eſſe perhibentur: ex mētis'que noſtræ indagatione progenita, atq; ob id poſitione. hæc itaque ad ſyllogiſmum. Cæterum Ariſtoteles ex compoſito Nomen'eſſe inde cōmentatur, ꝙ cum primo ortu nominis atq; impoſitione protinus id eius rei notam eſſe quæ nominatur, nec naturale ſimulacrum appareat, aut totum certe hoc, artificiale ſimulacrum eſſe uideatur. Quocirca ſi quis etiam genus inquirat Nominis, quoniam uocem materiæ ad ipſum rationē habere affirmamus, notam aſsignabimus, ut eius recta finitio ſit, Nota ex uoce ſignificante, ex compoſito, ſine tempore, cuius pars ſeparata ſignificatrix nulla eſt, ſubſtantiam quandam uel perſonam declarans, nimirum ipſius nunc tradito genere: iis uero quæ antehac atque nūc in definitionis ordine prodita ſunt, in nomi

nis nos intelligentiã tũ ab ipſius materia, tũ à forma pxima deducentibus. uelut ſi ſedile explicare qs uolẽs, ſatis eſſe ad ipſius repreſentandã notionẽ ducat, lignũ tali figura ſtructũ eſſe dicere. tametſi exquiſite loquenti liceat, inſtrumentum eſſe ad hoc utile, ex ligno, tali fabricatum figura. Erit autem hoc idem uidelicet & Verbi & Orationis genus, ſi inſitam illis ſignificatricem uim ſpectes. Nam de ſe ꝙ ſignificat quodq́; ſignificatur mutua relatione ꝑdicatur. Quade re eorum quæ ſignificantur notæ merito erunt illa quæ ex compoſito ſignificant. Quod autem ad dictionem pertinet, ipſamq́; complectium ſyllabarum multitudinem, horum quoduis ad quantum referemus. Porrò ſi Nomen tum notæ, tum ſimulacri artificialis appellatione uocandum ducimus, mirũ non eſt. erit enim quod poſitum eſt ſine ſcopo, nota duntaxat. quod autem ratione excuditur, quatenus ex aliis poteſt ſyllabis aliiſq́; conſtare, ſimile notis eſt. ut eius uero quod nominatur naturæ conueniens, ſimulacrum, nec nota. Sed hæc uelut corrollaria ſunt ex ſupradictis ſumenda, cõſona utiq; iis quæ in Cratylo de Nomine ſunt à Socrate tradita. Etenim Nomen inquit ille ſingularũ rerum ſubſtãtiæ imitationem eſſe, per uocẽ articulatã, quod idem dictu eſt atq; ex elementis ac ſyllabis conſtitutũ, quemadmodum Verba imitationes conſequentium eſſe ideſt eorum quæ ſubſtantiis nituntur. Orationem uero eam quæ ex ambobus nomine & uerbo compoſita eſt, quaſi ipſe quoque tum per hæc, tum per ea quæ in Sophiſta ſunt ante Ariſtotelem diſputata

Nomẽ & Verbum ſolas proprie partes eſſe ſtatuat Orationis. Vſum autem eius dictionis, ex compoſito oſtendens Philoſophus, SIQVIDEM ET ILLITERATI inquit SONI .i. uoces inarticulatæ QVIDQVAM DECLARANT (Sonum enim in præſentia ceu uocis genus pro ſpecie uſurpauit) VT FERARVM: QVORVM NOMEN EST NVLLVM. perinde quaſi dixiſſet, quoniam abſq; additione hac nihilo magis nomen declararemus, quam, quæ natura pronunciantur, uoces illiteratas: ut brutarum Animãtium: quas feras, uelut Plato quoque appellauit, quaſi cognata iis magis immanitas ex eo ſit quod ratione uacent: naturaq; inepta ſint ciuilibus muneribus perfungendis: ſed aſcititiam manſuetudinem accipiat: uel eæ ipſæ in quibus ineſſe quandoque hæc mitiſcentibus uidetur. Illud autem QVORVM NOMEN EST NVLLVM, aut pro nullus dictũ eſt, quorũ ſonorum nullus eſt nomen: aut per uerbi phthegmata eſt nomen. haud enim ſané non eſſe uocum nomina irrationabilium animantium diceret: nam quædam latratus, quædam hinnitus, aut mutitus uocatur. Hæc cum expoſuerit, de cæteris, uoce ĩquam, & ſignificatiua nihil addit quaſi per ſe perſpicua admodum ſint. De infinito autem nomine ſermonem prefert, atq; inquit.

VII.

NON homo uero Nomen non eſt. Atqui ne nomen extat quidem quo id conueniat appellare. nam neque Oratio eſt, neque Negatio. Sed ſit infinitum

Nomen: quoniam cuilibet tum quod eſt, tum quod non eſt, itidem competit.

Huius autem nunc meminit præcepti, quoniam uidebat in Enunciationibus quoque ſæpenumero id genus uoces aſſumi: uelut cum dicimus, non homo ambulat: quæ nomen nullũ ab Antiquioribus meruerunt. Docet igitur & quibus nomine præditis uocibus eaſdem eſſe ſuſpiceris cum eædem re uera non ſint, ac quonam eas pacto nominare æquum ſit. Itaque tametſi illas eſſe nomina ſuſpicari quis præſertim ex eo poſſit, quod ſimili ratione cum ueris nominibus ſubiectorum in propoſitionibus locum obtineant, quodq́; iis definitio reddita conueniat nominis. (nam tum ipſis competunt proſpicue reliqua: tũ neque ſignificatiuæ in his partes per ſe ſunt ipſæ, non, & homo, quando ut unius uerbi nõ homo, parte, capiantur) non eas tamen operepræciũ putat Ariſtoteles ſimpliciter nomina uocare: propterea ꝙ ſignificatiuum unius naturæ nomen eſt, eius quod nominatur: ſingulæ autem huius generis uoces unum id tollunt quod abſque negatione prolato nomine indicatur omnia præter illud quæ ſunt quæque nõ ſunt cætera inuehunt. Non homo, enim de ſolo uno dicitur homine, de quo autem, & cane & hircoceruo, & hippocentauro, demum de iis quæ ſunt ac non ſunt omnibus dicitur. Quapropter totum hoc ipſas infinita nomina uocari iubet nomina quidem, quoniam ut de iis poſt diſputabitur, unum quodam modo & hæc ſignificant, hoc eſt uniuerſa præter finitam rem

tanquam unum:ut nō homo quicquid præter hominem eſt,quaſi unū deſignat hoc ipſo quod commune quiddam habent omnia, quod homo eſt, id non eſſe.infinita autem, quoniam quod ab iis indicatur, non aliquam rei exiſtentiam notat, qui mos eſt nominibus,ſed exiſtentiæ priuationem, pariter iis quæ ſunt & non ſunt congruentem. Quoniam autem id genus uoces, aut negationes eſſe quiſquā putare ob negatiuæ particulæ additionem poſſet,aut certe orationes propterea quod compoſitionem quandam referant, idcirco admonet neutro harum nomine eas poſſe,neque negationis, neque ſimpliciter orationis uocari. Non ſunt igitur negationes: quoniam negatio omneis negatiua dempta particula fit affirmatio.nam & hac affirmationem ſuperat. fiunt autem nomina nō affirmationes ex huiuſmodi uocibus negatiua detracta particula. Sed neq; ſimpliciter orationes. Neq; enim præcationes, neq; Iuſſiones,neq; uocationes,neq; Interrogationes,neq; Enunciationes deniq; ſunt. quandoquidem Enunciatio omnis aut ueri ſignificatrix eſt, aut falſi: quorum neutrum ab id genus uocibus indicatur. Quoniam ergo neutro,uel orationis,uel negationis uocabulo nominare eas licet neq; aliud illum in uſu habemus eiuſmodi uocibus attributum nomen:ut talibus, nominis: talibus,uerbi affirmationis autem talibus, aliud'q; aliis eas nos inquit infinita nomina uocemus. Per uerba autem illa SED SIT INFINITVM NOMEN, conſtat ipſum eius notæ uocibus hoc nomen indidiſſe.

VIII.

AT Philonis, uel Philoni, ac talia omnia, non Nomina ſunt: ſed caſus Nominis. Ratio autem ipſius, in cæteris quidem iiſdem eſt conſentanea: differt uero quoniam cum uerbo (eſt) aut (fuit) uel (erit) uerum, aut falſum non prodit. Nomē autem perpetuo, ut (Philonis eſt) uel (non eſt). nullum enim adbuc nec uerum, nec falſum pronunciat.

De pronunciatione illa nominũ quæ in recto fit, quæri apud Veteres ſolitũ eſt, utrum caſum ipſam appellare, an nequaq̃ par ſit: ſed hanc quidē nomen quaſi per eam res quælibet nominetur, alias autē caſus nominis, ut quæ à recto per transfigurationē deducatur. Proſtatq́; poſterioris opinionis uindex Ariſtoteles. quē ſequuntur Peripatetici omnes: tuentur priorem Stoici & ueluti horum aſſeclæ qui Grammaticam artem profitentur. Enimuero cũ aduerſus hos Peripatetici quinq; alias quidem pronunciationes caſus merito appellari dicant ea de cauſa quod à recto exciderint, rectũ uero haud ulla ratione par eſſe caſum noīare, ut ab aliquo delapſum: q̃ppe conſtare oēm caſum ab aliquo ſuperius poſito fieri oportere, Reſpondent Stoici, hunc quoq; ab animi cecidiſſe conceptu. cum enim uolumus quem in nobis ipſis habemus conceptum Socratis prodere, (Socrates) uocem proferimus. Quemadmodum igitur ſtylus ſuperne dimiſſus rectusq́; humi de fixus tum cecidiſſe perhibetur, tũ rectũ caſum obtinuiſſe, cenſemus eodē pacto & rectũ à mētis cōceptu excidiſſe.

rectum eſſe autem ob principalem in uoce edenda pronunciationis figuram. Verum ſi rectum (inquiũt Peripatetici) caſum ob id cenſetis nominandum utiq; & uerba caſibus contineri accidet, atq; aduerbia: quibus ne declinationes quidem ſuſtinere eſt natura inſitum. at hæc ſunt plane abſurda: ueſtrisq; ipſorum præceptionis repugnant: Eadem quoq; in eos dici cõgruum erit qui generale quoddam ſupponũt nomen, atq; ab illo ſingulare nomen cecidiſſe aiunt. Neque enim aperiunt quid tandem ſit id ꝙ generale nomen uocant. neque ſi conceptum ipſum nominum uel communiter de omni prædicari dicant, proprium aliquid nominis referent. erit enim in cæteris quoq; Orationis partibus ratio eadem. Quare primas quoque uerborum uoces (Græci themata nominant) in recto ꝓnunciari dicemus. ſimiliter & quæcunque aliæ de partibus Orationis ꝑdicantur. Has ob res igitur peripatetica de iis conſtitutio præferenda eſt. Cæterum caſus diſcerni hoc loco Ariſtoteles a[a] Nomine: idq; quoniam perinde finitionem reddi tam nominis atque idem admittũt: eo nimirũ ꝙ Nomẽ uerbo, eſt, iunctũ uel, fuit, uel, erit, uerum aut falſum profiteatur: caſus haud etiam. Nam qui, Philo eſt, pronũciauit, uel fuit Philo, uel Philo erit, aut uerum, aut falſum dixit. Qui autem, eſt Philonis, uel fuit, uel erit, uel, Philoni eſt, nihil ueri prodidit, nihil falſi, propterea quod additionem aliquam poſtulant id genus Orationes ad ſententiam abſoluendam. Ergo niſi, filius, uel, amicus, uel, ager, addatur, ut Philonis, filius hic eſt, uel, amicus eſt hic Philo-

nis,uel hic Philoni eſt ager:nihil ueri,nihil falſi con ficitur. Poteſt quidem ſpecies alia quæpiam Oratio nis,ut Vocatiua,uel ſolo uno caſu declarari nomi nis:quam ob id ipſum Vocatiuam nũcupant:cum nullius uerbi adminiculo ad ſignificandũ opus ha buerit:ut Atride fœlix,o fortunatæ,beate.idcirco & in hoc uocem ſupprimimus:uocatumq́;,niſi quid ue tet,ad nos ipſos conuertimus:atq; ut uocationis ne ceſſitatem roget,ad reſpondendum commouemus quaſi perfecta ſit in eo ſententia. Enunciationem ta mẽ facere uel hic,uel caſus alius quiſpiam,ne ſi reſt uerbum quidem accipiat,poteſt. Bene admodũ au tem Porphyrius annotauit Philoſophus uerbum eſt,non pro omni acceptum uerbo eſſe,ſed ipſum id ſolum capi quod ab ente eſt detortum,ſolamq́; eſſen tiam declarat:ut perfectam orationem faciens iun ctum nomini:obliquis uero,imperfectã. Quippe uer ba multa ſunt caſibus conſtructa quæ ueras uel fal ſas orationes moliuntur:minime uero applicari no minibus ualent ut pœnitet,ut quale eſt pœnitet So cratẽ. At Socrates pœnitet inſociabile eſt. Vbi Stoi corum quoq; de ſubiectis terminis in propoſitioni bus conſtitutionem recenſet ea eſt id genus. Quod prædicatur uel de nomine,uel de caſu prædicatur. quorum utrunque aut perfectum eſt ut prædicatum ſufficit cum ſubiecto ad concinnandam, Enuncia tionem,aut imperfectum, additioneq; egens aliqua ut abſolutum prædicatum reddatur. Si quid ergo p dicatum de nomine confecerit enunciationem, Ca tegorema& Symbama apud illos,hoc eſt Prædica

tum,& Accidens nominatur.idem enim ſignificant ambo ut/ambulat/:uerbi cauſa Socrates ambulat/. Sin de caſu, Paraſymbama:ut quod adiaceat ſymbamati:ueluti; Paracategorema ſit/tale/eſt uerbũ/ pœnitet:/ut/pœnitet Socratẽ. Eſt.n.pœnitetur,ut ita dixerim,hoc eſt pœnitẽtia ducĩ,ſymbama:pœnitet, paraſymbama:quod enunciationem facere nequit additũ nomini:ut/Socrates pœnitet/.hoc enim nulla eſt enunciatio. Sed neq; admittere declinationem poteſt,ut/ ambulo,ambulas,ambulat/:neq; cum numeris euariare. Nam quo pacto/pœnitet hunc dicimus,ita quoq;/hos pœnitet/. Rurſusq; ſi prædicatũ de nomine caſus nominis cuiuſquam additione ad enunciationem faciendam opus habeat/ Minuſquã categorema nuncupatur: quale eſt/diligit/&/fauet: ut/Plato diligit/,nam ſi quẽ diligat adiicias, ut Dionem,finitam enũciationem facis,quæ eſt/; Dionem Plato diligit/Sin quod prædicatur de caſu, alii caſui coniungi ad enunciationem ſtatuendam requirat, Minuſquãm paraſymbama dicitur. tale eſt. miſeret/ut peccatorum miſeret Socratem omnia/ autem hæc Verba nominant. Ac talis quidem Stoicorum de his eſt conſtitutio. Nos uero ſummatim ea quæ ab Ariſtotele ꝓdita de nomine ſunt colligẽtes,proprie Nomen fore,quod ad præſentem inſtitutionem attinet,dicimus uocem ſignificantem, ex compoſito,cuius ſignificatrix pars nulla eſt,ſeparata finitum quicquam indicans, atq; cum uerbo/eſt/ uel/fuit/uel/erit/ uerũ aut falſum declarãs.Sed quãobrẽ non hanc ab initio reddidit finitionẽ Nominis

Ariſtoteles·nc oratio infinitis cõmemorandis nomi-
nibus ac caſibus turbaret? Proinde multa apud illũ
ſignificata eſſe Nominis monemus. Etenim uocem
omnẽ ex cõpoſito cuiuſq; ſignificatiuam rei, Nomi-
nis appellatione dignã arbitrat. uelut Sapiẽs quoq;
in Sophiſta. qui Nomen ſimpliciter in proprie dicti:
Nomen Verbũq; patitur: quo quidẽ ſignificatu poſ
ſunt & Verba nominum uocabulo contineri. id ipſe
uero in ſequentibus palam facit, cum ipſa ergo ſi per
ſe inquit, dicantur Verba, Nomina ſunt, aliquidq; ſi-
gnificant: quaſi ea nominũ appellatione cenſeri di-
gnum putet, ob ſignificandi facultatem. quandoqui-
dem ceu nomina quoq; interdũ ſunt actionum, aut
affectuũ a' quibus indicantur. Vocem quoq; omnẽ
quæ in propoſitione Subiectũ facit, Nomẽ apud ip
ſum dici cõperies. declarabit hoc tertio libri capite
his uerbis, Nomina autẽ & Verba ſi traſponantur
idem ſignificant. Hac ergo ſignificatione, bonus, &
iuſtus, cæteraq; eiuſmodi, ſi in cõmunicatione aliorũ
quorundam ſpectentur participium ſubiectorum, ac
de quibus prædicari natura ualent, Verba, nec No
mina uocantur. at contra, ambulare, & philoſopha-
ri, non Verba, ſed Nomina: qm̃ in propoſitionibus
terminos faciunt dicentibus, ambulare eſt moueri:
philoſophari eſt utile. quo etiam fit, ut iungant iis
Græci articulũ: uelut quæ locũ nunc expleãt nomi-
nũ. Quin & aliter Nomen proedita a' principio no
minis finitione dicitur, ſignificatiua uox omnis, ex
cõpoſito, ſine tẽpore, cuius pars nulla ſeparata ſigni-
ficatrix eſt: qua ratione & bonus, & iuſtus, & homo

mo/&/Philonis/&/Philoni/eſſe poterunt Nomina. Ad hæc quoq; Nomen appellatur uox omnis quæ proditam nominis definitionem capit, ac finitum aliquid certumq; indicant: quo ſignificatu caſus uocabulo nominum dici nil uetat: infinita nomina haud/quaquam licet. Dat autem intelligi hæc nobis, cum omnem inquit Affirmationem Negationemq; aut ex Nomine & Verbo, aut ex infinito Nomine Verboq; conſtare: utique nomen dirimens ab infinito dũtaxat Nomine haud uero etiam a' caſibus. Itẽ præ/ter enumeratos modos omnes nominis, appellatur id nomen quod ex additis finitioni redditæ nominis diſtinctionibus perfectum eſt: ſemotis tum caſibus, tũ infinitis nominibus. Nomen itaque cũ quinque ap/pelletur modis, quæ hic ab Ariſtotele produntur uniuerſa recte ſeſe habere affirmandum eſt. Etenim finitio deprompta Nominis tertio enumeratorum ſignificato ipſius integra eſt, neq; poſt additæ cautiones derogãt finitioni: ſed ſignificata nos quædã alia do/cent Nominis: nempe quæ de infinitis traditur no/minibus quartum: quæ de caſibus quintum. Verba autem illa dictionis, RATIO AVTEM IP/SIVS IN CAETERIS QVIDEM IIS DEM EST CONSENTANEA, de eo dicitur nomine quod per caſum aliquem profertur; ni/mirum eſſe id definitionem, quam rationẽ uocauit, nihil in cæteris quidem diuerſam ab illa quã a' principio edidit finitione nominis habitum. Nã hoc quoque uox eſt ſignificans, ex compoſito, ſine tempore, cuius pars ſeparata nulla ſignificatrix eſt, cæterum

hoc differentia illa ſuperare, quæ caſus à proprie dicto ſegregat nomine: quatenus caſus ſi cum uerbo, eſt, uel, fuit, uel, erit, proferantur, Enunciationem nõdum abſolutam faciat: ideo nec uerum nec falſum decernat. Nomini autem uel ſolum aliquod unum ex uerbis ſatis eſſe ad perfectam cudendam Enunciationem. Sunt porro & uerba illa ab Attica conſuetudine deſumpta: nempe eorum qui multa ſimul ſuffragia ad populum ferunt. Nam Scriba cum primam ex cõſcriptis ſententiis populo legeret, eius nomen qui ſcripſit, patrem, tribum, rem exponebat: ut Demoſthenes filius Demoſthenis pæanicus hoc affert ſuffragium. Secundo uero, ſiue etiam tertio, ſi ita forte acciderit, declarando, aliud quoq; eiuſdem uir lectum iri ſuffragium tantum indicabat, cum ad populum dicere, priuſquam id legeret, cætera quidem iiſdem conſentanea ſunt: hæc uero etiam cenſet. Quamobrem hac ipſa quoq; in Gorgia dictione uſus Socrates, eam illis qui in populo conſcribuntur tulit acceptam.

DE VERBO.
IX.

VERBVM *autem eſt id quod adſignificat tempus: & cuius pare nulla ſeorſum ſignificat; ſemperq; eorum nota eſt quæ de alio dicuntur. Porrò adſignificare inquã tempus, quomodo ualetudo nomen eſt: ualet autem uerbum: adſignificat enim nunc eſſe. Ac nota ſemper eſt eorum quæ de alio dicuntur nempe illorũ quæ de ſubiecto, uel in ſubiecto ſunt.*

At non ualet, & non laborat, uerbum non uoco. adſignificat enim tempus ſemperq; eſt de aliquo. non eſt autem differentiæ inditum nomen. ſed eſto infinitum Verbum: quoniam unicuique tum quod eſt tum quod non eſt pariter cõpetit. Similiter, ualebit, quoque, & ualuit, non uerbum, ſed caſus Verbi: eò ſanè à uerbo differentia, quod illud præſens tẽpus, hæc circumiacens adſignificent.

ABſoluta quidem Verbi finitionis redditio, ſimiliter utique Nominis editæ finitioni, fuerit, uox ſignificans ex compoſito, cuius pars nulla ſeorſum ſignificat. Ariſtoteles autem uelut amator breuitatis poſthabitis omnibus iis quæ Verbo cũ Nomine ratione explicata iam ſint ab illo quo differt Verbum à Nomine (differt autem adſignificando tempore) inſtitutionem de eo conficit. Verũ ſi ita ſeſe habet hoc, quid ergo illud Addidit, CVIVS PARS NVLLA SEORSVM SIGNIFICAT: quod in Nominis quoq; ratione poſtulatũ eſt? Itaq; ad hãc difficultatem Porphyrium illud dicamus, quaſdã eſſe Orationes ex uerbis compoſitas quarum ſignificatiuæ ſunt partes, ipſa inquam Verba ex quibus orationes conſiſtunt: ceu cum dico, ambulare eſt moueri. Namq; ambulare, & moueri, & eſt, cũ totius partes ſint orationis, ſignificatiua per ſe ſunt ipſa. Ergo ut ab id genus orationibus Verba ſecerneret, quibus partes aliæ uerbi finitionis conueniunt, uox inq̃, ſignificatiua, ex cõpoſito, tẽpus adſignificans, ipſam

neceſſario uel hoc loco differentiã adiecit. Sed quõ non ſignificare tẽpus, ſed ſignificare Verbum dixit? An quõ ſignificare eſt, ut ſupra quoq; admonuimus, aliquid in primis declarare adſignificare autẽ, præter id quod primũ declaratur, ſimul aliud quoq; ſecunda ratione quidquã præ ſe ferre. At uerba, cum actiones potiſsimũ quaſdam aut affectus declarare uolumus, pronunciamus. tẽpora uero, quæ actionibus uel paſsionibus adiacent, in quibus eſſe illæ uel fuiſſe, uel fore perhibentur, cum iis uelut ſimul eluceſcẽtia uidemus. De cætero autẽ deinceps & cõſtructionẽ quã in propoſitionibus obtinet Verbũ docet nos Ariſtoteles: ac SEMPER QVÆ EORVM inquit NOTA EST QVÆ DE ALIO DICVNTVR. id eſt autem, prædicati locũ a' Verbis perpetuo, nec ſubiecti occupari. id quod non iniuria. Nam ſi actionũ ſignificatiua ſunt uel paſsionũ, hæ uero non ſunt abſolutæ, nec ipſe per ſeſe exiſtunt, ſed ad alia agunt uel patiuntur relationẽ habent, patet cõueniẽs utiq; iis eſſe ut de illis prædicẽtur. Sic uero ſtatuit & Plato de iis in Sophiſta, ſignificatiuam quidem omnem uocem Nomen appellari his aſſerens uerbis,
„Ho. Age ergo quemadmodum de ſpeciebus ac literis diſputauimus, rurſum itidem de Nominibus conſideremus. nam hac quodam modo ratione id diluceſcit quod in præſentia quærimus. The. Quidnam intelligendum eſt de Nominibus? Ho. Vtrum inter ſe omnia congruant, an nullum, uel quædam uelint, quædam uero nolint. The. Conſtat hoc ſane, uelle alia, quædã nolle. Ho. huiuſmodi quid-

dam ais forſitam. Quæ non interpoſita mora pronũ
ciantur & quidquã indicant, mutuo conuenire: quæ
continuata nihil ſignificant, nõ cohærere. ex quibus
uel illud dilucet, orationem unam ante Ariſtotelem
dictam eſſe illam a' Platone quæ unius rei ſignifica
tiua eſſet, hoc enim eſt in dictione illa quidquam in
dicant, ſi quidem & quæ in concinne ſe habent, hoc
eſt non interquieſcendo prolata inter ſe. Nomina ſi
ne Verbo, uel Verba ſine Nomine, ſignificant om-
nino: ſed plura, & non aliquid. Solas autem ſpecies
duas eſſe ſignificatiuarum uocum, Nomen & Ver
bum: quorum illud ſubſtantias declarat: hoc actio-
nes uel paſsiones: quas ille græce praxes ideſt geſtio
»nes nominauit, his docens cõſequẽtibus. The. Quo
»modo iſtud quoddam dixiſti? Ho. Quod te arbitra
»tum conficere exiſtimaui. Eſt enim duplex nobis ge-
»nus earum declarationum quæ circa ſubſtantiam
»uoce fiunt. The. Quo pacto? Ho. Alterum Nomina
»uocatum, alterum Verba. The. Dic utrunque. Ho.
Declarationem qua geſtiones ſignificantur, Verbũ
»uocamus. The. Etiam. Ho. Signum autem ipſis im
»poſitum uocis illas gerẽtibus, Nomen. Ex quibus ip
ſe palam cernitur non ſolum actionum aut affectuũ
ſignificans uerbum eſſe dicere, quod geſtionis uoca
bulo indicatur, ſed ſignum quoque ſeu notam ante
Ariſtotelem nominare; nimirum ſigno ſignificatiuũ
apud utrunque auctorem declarante: poſitioneq; ſi-
gnificatiuum: ſed nõ natura, quo modo ſuperius de
iis, cum de Nomine ageretur, explicatum eſt. Quin
& aduerbium SEMPER non ſine cauſa adiectũ

eſt in dictione illa, ac nota ſemper eſt eorum quæ de alio dicuntur. Hoc enim Verborum maxime proprietatem oſtendit. quoniam & quædam Nomina interdum prædicari nil uetat: ut animal de homine. ſed illa neq; ex eorum numero ſunt quæ ſolum perpetuóq; prædicantur: neque p ſe ipſa ſine aliquo Verbo prædicata, ut, eſt, uel, non eſt, abſolutam orationē efficere natura ualent. At Verba propriam uim ſeruátia, ſolum ſemperq; ipſa per ſe prædicari accidit. Hæc de uerbo locutus, deinceps quæcunq; ad præceptionem contulit, explanare contendit. ac iure id primum quod adſignificare tempus dixit, nimirum neceſſario aſſumptum ut Verbum à Nomine planè diſtingueretur, aperuit breuiter, Nomine & Verbo, quæ circa rem eandem uerſantur, ualetudine, in quam & ualet, mutuo collocatis: oſtenſoq; Nomine nullius ſignificatiuo eſſe temporis: Verbo autem præter eam affectionem quam præcipue declarat tēpus, etiā ſignificare. Ab hoc uero, dictione illa omiſſa, cuius pars nulla ſeorſum ſignificat, ut quæ cum de Nomine ageretur, ſatis adepta eſt explanationis, ad reliquum tranſit: ac ſignificatiua dicta eſſe illorū inquit uerba quæ de alio prædicātur, hoc eſt de ſubiecto: uel in ſubiecto. idq; propterea, quoniam Verba, quo pacto & Nomina, alia quaſi per eſſentiam ſunt in iis de quibus prædicātur, completiuaq; illorū, prædicari dicuntur: q in Prædicamentis, de ſubiecto, uocabatur. alia ut accidentia ſubiectis: quin ſubiecto, appellatur. Quemadmodum enim de homine animal albumq; prædicantes, quæ Nomina ſunt,

non eodem utrunq; prædicamus modo, ſed animal
ut de ſubiecto de homine dicimus, album quaſi in
ipſo ſubiecto ipſum eſſe obtineant, ita res quoque in
prædicatione habebit Verborum. Nã ubi dixero, /
ambulare eſt loco dimoueri/uel/calefacere eſt face/
re/dimoueri loco de ambulãdo ut de ſubiecto prædi
caui: facere de calefaciendo: quoniam illis generalio
ra ſunt. cum autem/Socrates ambulat/pronunciaue
ro. uel/Plato/legit prædicantur per accidens hic de
ſubiectis prædicata: Ergo ut ſpecies ambas oſten/
dat prædicationis, ob id cum perpetuo prædicari ſo
lere Verba prodiderit, ita ſubiunxit, modo ut de ſu/
biecto, modo ut in ſubiecto prædicari. Sed hæc qui/
dem expoſitio quadrabit ita ſeſe, ut appoſuimus, ha
bente ſcriptura: quam in plurimis inuenimus exem/
plaribus. Quod ſi qui habere ſe eam & hoc modo
uoluerint, /ac nota ſemper eſt eorum quæ inſunt, ut
eorũ quæ de ſubiecto uelut Porphyrius inquit Phi
loſophus, hic illud/de ſubiecto/pro in ſubiecto quo/
que dicemus acceptum. Quod enim in ſubiecto ap
pellatur, id indifferenter de ſubiecto uocare quando
que conſueuit. Prior igitur ſcriptura interpretatioq;
eligenda eſt. Verba autem ſubiecta quoque interdũ
fieri, ut philoſophari, cum philoſophari dicimus uti
le/eſt &/ambulare/in propoſitione illa/ambulare eſt
moueri/neque tunc ut uerba, ſed tanquam nomina
in orationibus capi, ob idq; ipſis præponi articulum,
ſupra memorauimus. Ac dicere ſanè oportet forta ſ
ſis, ab actionibus paſſionibusq; haberi quaſdã natu/
ras ac proprietates, quibus ẽt a ſe mutuo differant:

& eas dici aliorum quorundã agentiũ eſſe uel patien
tium ſignificariq; eas a' nobis: a' quibus interdũ ue-
lut ex entium numero ſint, ac quandam obtineãt na
turam, alias circa ſubiecta quædam alia ſubſiſtant
ipſe cernuntur. Proinde uoces quæ ſubſtantias illa-
rum ſignificant, Nomina uocari: Verba autẽ, quæ
ad ſubiecta relationem declarant, Quare / Philoſo-
phari / & / ambulare / ac demum quæcunq; apud Grã
maticos Infinitiua nominantur, quatenus adſignifi
cant tempus, uerba dicuntur, nec Nomina: quoad
uero quoquomodo ſubſiſtentia quædam indicant,
ipſas inquam actiones uel paſſiones, præponiturq;
ipſis apud Græcos Articulus, qui Nominibus ante
ire duntaxat ſolet, nec perpetuo locũ obtinent prædi
catorum, id quod proprium uerbi eſſe uult Ariſtote
les, Nomina nec Verba nuncupantur. Cæterum il
lud attendendum, cum prædicata quoque hæc fiũt
quemadmodum / moueri / in propoſitione hac / ambu
lare eſt moueri / uel / iuuari / in hac / philoſophari eſt iu
uari / nihil in prædicando a' confeſsis nominibus, ut
animali differre. Neq;.n. poſſunt hæc ſine / eſt / uerbi
additione, uel / nõ ẽ dicitur / uel debeo: ut in hoc dice
re debeo / aut id genus aliquo, abſolutam orationem
conficere cum igitur ceu quouis modo entium quo-
rundam nomina hæc accipimus, tũc & de illis quæ
ab his ſignificant quidquã enũciare, ac de ipſis quæ
dam plane uerba prædicare aggredimur: ut in ueris
nominibus facere conſueuimus. Sed dicta ſunt hæc
de Verbis iis quæ a' Grãmaticis infinitiui modi no-
minãtur: quibus etiã ſolis actiones aut paſſiones quæ

in ſubiectorum ordine accipiuntur, cum dicendum de iis aliquid eſt, ſignificare proprie ſolemus. Si qua uero & in aliis modis aliquando fiant ſubiecta, ut/ ualeo uerbum eſt/ ſermonem tunc animaduertas nõ de affectione nobis ipſa q̃ indicatur, ſed de ſignificã te illam uoce haberi ipſam ut uocem conſiderantibus, uulgoq́; inditum nomen eiuſmodi uoce explicãtibus, etenim inter ea quæ ſunt & uoces cenſentur, easq́; ut alia q̃que, à ſe mutuo diſcernẽtes, aliis aliisq́; ſignificamus nominibus. id ꝗ nõ ſolum in uerbis inuenies, ſed etiam in omni tum ſignificatiua, tum expertе ſignificationis uoce fieri. Græci enim ho/men/ ſyndeſmos/ dicunt. i. hæc/quidem/ coniunctio: & to/ arthron. i. hoc/hoc/articulus: & to. i. hoc/enax/ uox nihil ſignificans. At Ariſtoteles non ipſam per ſe uocem uerbi eſſe eam dixit quæ prædicari perpetuo uelit: ſed quod ab illa deſignatur: eſtq́; aut actio quædam, aut affectus ideo ſic etiam dixit, notã ſemper eſſe eorum quæ de alio dicuntur. ac de his quidem ſatis. De Verbo autem infinito non prolixiore opus erit nobis oratione. quippe eadem iis dicemus q̃ de infinito nomine pronũciauimus, nimirũ haud omnino à uerborum natura excidiſſe: id quod breuiter commonuit Ariſtoteles: cũ dixit, AD SIGNIFICAT ENIM TEMPVS SEMPER QVÆ EST DE ALIQVO. ac q̃m non de certo aliquo dicitur, propterea totum/hoc/ Infinitũ uerbum/ appellari. Cum uero NON EST AVTEM inquit, DIFFERENTIAE NOMEN INDITVM, Verbi iſiniti diuerſitatem qua a ſ

nito dirimitur, differentiam nominat. huic uero ait diuerſitati non eſſe inditum nomen, quo infinitũ hoc uerbum, de quo ſermo eſt, aliud eſſe à Verbo, declarare nobis liceat: quemadmodum nominis à uerbo differentiæ nomen hoc ipſum impoſitum habemus, ꝙ alterum Nomen, alterum Verbũ uocatur. Quandoquidem igitur non ſic in Verbo quoq; ac Verbo infinito duo poſita habemus nomina, quæ differre hæc inter ſe oſtendere nobis poſſint, ſed ipſorum quidem alterũ quoddã obtinuit nomẽ ꝙ Verbum dicitur: alterum à nominum conditoribus neglectum, nulla eiuſmodi uoce donatum eſt qua ſignificetur, diſcrimini aſſignatum nomen non eſſe ait in loquẽdi uſu, hoc eſt Verbi infiniti proprietati qua à finito ſeiungitur: quàm quidem proprietatem, patres auctoresq; docuit nominum peculiaris cognomenti cuiuſquam dignitate honeſtare. Quapropter nomen ipſe illi ſtatuens, infinitum Verbum id cenſet uocãdum: QVONIAM VNICVIQVE TVM QVOD EST, inquit, TVM QVOD NON EST PARITER COMPETIT. ſaneq; cõpetere pro eo accipit ꝙ eſt re uera prædicari. Nã uere quidem aliquid uel de non ente prædicari, quaſi non competens illi, neq; competere natura aptum, nihil prohibet: ut cum hippocentaurus unquam, nõ ualet, uel non laborat, aliquid uero ei quod ne quidem eſt, competere, neutiquam poteſt. Poſt hæc tradit nobis uerborum ab ipſorum caſibus differentiã: quomodo faciebat in Nominibus, atq; à ſe inquit ea quæ in præſenti dicuntur tempore, cuiuſcunque

fuerint perſonæ, Verba appellari: ut/ualeo/&/uales/&/ualet. præſenti autem eo uidelicet ꝙ in latitudine ſpectatur. nam in momento, ut uocant, temporis nihil facere licet aut loqui. Quæ uero circumiacens adſignificant tempus (CIRCVMIACENS autem nomina tum præteritum, tum futurum, uelut inſtans ambientia) caſus uerbi nuncupari: ut quæ ꝑ tranſfigurationem ab iis fiant uerbis quæ in præſenti tempore efferuntur. Itaqꝫ proprie uerbum eſſe id qđ in præſenti pronunciantur tempore, ac finitum aliquid certumqꝫ ſignificat. Quod ſi quis uel hoc loco quæſiuit, quid ſit, quod nō has Ariſtoteles ab initio uerbi definitioni addiderit differentias, Non nos, ut Herminus, initio proditam definitionem eſſe imperfectam excuſabimus: ſed apud Philoſophum plura quoque ſignificata uerbi eſſe. atqꝫ alterius haberi quidem illam ſignificati definitionem quæ a' principio editur aliud uero quoddam per ea quæ nūc adiiciūtur, philoſopho deſcribi. Tripliciter enim Verbum apud Ariſtotelem dici cōperies: aut uocem omnem quæ adſignificat tēpus, & cuius pars nulla ſeorſum ſignificat: ſemperqꝫ de alio dicitꝰ ut principio definiuit, quo quidem ſignificatu Verba quoque infinita & Verbi caſus uerborum nomine cēſebuntur. Aut omnem uocem quæ præſens adſignificat tēpus duntaxat, ac finitū quidquā declarat: quæ nobis per præſentia uerba ſignificatio traditur. Aut uocem omnē quæ prædicatum facit in propoſitione. quo circa/bonus/&/iuſtus/& albus/&/animal/ cum accepta prædicata fuerint, Verba, ſi ſignificatū hoc attendas, di

cũtur:id quod in neutro priorũ ſignificatu fuit. Porrò ꝙ ſignificatum hoc quoq; agnoſcat Verbi, indicauit iam uel inter huiuſce tractationis primordia: cũ diceret, Itaq; Nomina ipſa & uerba ſimilia ſunt» illi conceptui qui ſine compoſitione eſt ac diuiſione:» ut homo uel album: nimirũ ubi nihil addatur. In» ſequentibus quoq; ipſum in eadem inuenies perſta» re ſententia, ubi Nomina inquit, ſi traſponantur &» Verba, idem ſignificant. hoc enim effatus, hominem album que proponit atque utrunque in alterius locum tranſmutat: quaſi ſit horum alterum Nomẽ, alterum Verbum. Ergo ſi in propoſitione Homo eſt albus dicente, Homo aſſumitur Nomen: uti principio quoque eſt acceptum, album ut Verbum capi conſpicuum eſt. Et in ea quæ ad hanc reciprocat, atque album ſubiectum, prædicatum Hominem facit, patet album Nomen dictum iri: Hominem Verbum, Sed hæc præter naturam eſt prædicatio: uelut cum domino quoque accidiſſe Hominem dicimus. Quo fit ut Hominem nõ proprie uocari Verbum dixeris, nec album Nomen: ut quod nec ſecundum naturam prædicetur de Homine. At cum de homine album prædicabimus, erit, & predicatio ſecundum naturam & prædicatum iure uerbi appellatione nuncupabitur. quaſi quod homini imperitur ſignificet: deo que natura ſit idoneum ut ſubiecto ꝑdicari. His ergo expoſitis, inſpiciamus ea quæ ab Ariſtotele de Verbo deinceps producuntur.

X.

IPSA ergo ſi per ſe proferantur Verba, Nomina ſunt: aliquidq; ſignificant. mentem enim ſiſtit qui loquitur: quiq; audiuit acquieuit. uerũ ſit ne an, non ſit, nondum indicat. Neque enim eſſe uel non eſſe nota eſt rei. ac ne ſi ipſum quidem ens ſolum dixeris. Nam ipſum quidem nullum eſt: adſignificat autem compoſitionem quandam quam ſine compoſitis non eſt intelligere.

Cum enim per ſupradicta finitionem uerbi tum communiorem, tum peculiariorem nobis tradiderit. uult per hæc, quonam pacto ſeſe Verba ad uerum ſignificandum falſum'ue quidpiam habeant, explicare. Iam quidem inter initia, ubi communiter de rerum conceptuum Animi, uocum'q; mutua cohærẽtia diſſerebat, ſimplices uoces omnes ſimiles eſſe illis conceptibus prodidit qui compoſitione uel diuiſione carent: atq; ne ueritatis capaces eſſe, nec falſitatis. Nunc uero id confirmare apertius uult oſtendendo eo: quod in ſimplicibus uocibus ueritatem admittere & falſitatem maximo uidetur, Verbum inquã, horum neutrum indicare. Nam ibi parte altera orationis. Nomine in medium adducto, tametſi inquã maxime compoſitũ ſit, ut Armipotens, & Hircoceruus, ſignificatiuũ eſſe quidem ut naturæ cuiuſqu aut notionis non tamen ueri uel falſi: niſi Verbum illi quodpiam additum fuerit monſtrabat. Hic autem eadem nobis de Verbo tradens præcepta, nempe ſignificatiuum id eſſe actionũ quarundam aut paſſionum:

ſionũ:non tñ ueritatis uel falſitatis: niſi aliquod ipſi fuerit copulatum nomen, IPSA IGITVR SI PER SE, inquit, PROFERANTVR VERBA NOMINA SVNT, ALIQVID QVE SIGNIFICANT. dicitq́; nomina.i.ſignificatiua.proinde planiore hoc faciendo ſubdidit/aliqdq́; ſignificant. Deinde probans hoc, ſignificatiua eſſe in quam Verba quarundam rerum, deinceps addit, MENTEM ENIM SISTIT QVI LOQVITVR: QVIQVE AVDIVIT ACQVIEVIT:uel hoc nimirũ dicens, uerbi/ualere/exempli cauſa prodeuntem porrigentemq́; ſe pariter cum prolationis longitudine expleri nobis intelligentiã, ac quaſi in longo cõdictionis exprompttũ delatã, ubi uerbũ totũ protulerimus, uel adiuerimus, firmari ac ſiſti. uel ſi quis rogauerit quid agat uerbi gratia Socrates, menteq́; ambigua ſit ac uelut errante, eo ꝙ cum plura animaduertat, quorum ſingula ineſſe illi poſſunt, nullũ id eſſe quod ineſt certo intelligat, qui reſpondet, atq;/ambulat/inquit, uel/diſputat/mentem ſtatuiſſe, atq; ab hæſitatione uindicaſſe/ &/eum qui percontatus eſt, quaſi incerto animo fluctuantem, audita uerbi reſpõſione acquieuiſſe. Quãobrem pronunciatum uerbum aperte aliquid ſignificauit: ſi hæc prodito illo geſta ſunt. atq; alter cũ uerbum protulit, quidquam effecit. eius enim qui ſciſcitatus eſt mentẽ ſedauit firmauitq́;: alter affectus eſt audiendo: cum acquieuerit. Itaq; ſignificare uerba: ex hiſce conſpicuũ eſt. VERVM SIT NE, inquit, AN NON SIT NONDVM INDI

CANT. Per id autem quſit ne ait, affirmationem: per id quod an non ſit negationem: uel magis per id quod ſit ne inquit, uerũ, per id quan non ſit falſum declarat. Qui.n. res dicit, ut ſunt naturamq́ obtinẽt, uera dicit: qui uti non ſunt, falſa. Significat igitur aliquid uerba inquit, affectũ, uel actionem: ſed ueritatem aut falſitatem nondum indicant. atq; hoc ratione aſſerendo, ſubinde infert, NEQVE ENIM ESSE VEL NON ESSE NOTA EST REI. Eſt autem hæc probatio a' maiore, de eo nimirum quod Verba uerum aut falſum non admittant. Si enim primitiua magis Verba ac communiora, & in quæ cætera oĩa reſoluuntur, ipſum ineſſe uel nõ ineſſe proxime indicantia, cũ per ſe pnunciãtur, uerum aut falſum nequaquam decernunt, multo minus, ſane' alia uerba horum ſibi aliquod uen dicarint. At ſi primum ſit, erit ergo, & ſecundum. Sumit autem uerba illa quæ principii magis naturam referunt, magis'que communia ſunt: & in quæ reſoluuntur cætera omnia eſt & non eſt quæ eſſe ac non eſſe appellat: perinde quaſi Verba ſingula in participium atq; horũ alterum, finita in uerbũ eſt infinita in non eſt reſoluantur: ut currit, currens eſt ualet ualens eſt non currit, currens non eſt, non ualet, ualens non eſt: Hæc igitur ſic habentia ſi nullum ipſa per uerum aut falſum indicent, qũo conſentaneum fuerit rationi, quæ his poſteriora ſunt quæ'que ineſſe omnino uel non ineſſe per horum communicationem declarant, ueri quidquam aut falſi præſtare? Porro eſt uel non eſt nihil per ſeip-

ſum ueri uel falſi indicare, uel ex ſe patet fortaſſe. (nã qui ſexcenties/eſt, eſt/uel/nõ, eſt nõ eſt/dixerit, horum neutrum ſignificauit.) cæterum eodem & hoc modo probat à maiore quodam quam uerbum/eſt/ antiquiore petito atque altiore ideſt ente: à quo uerbum/eſt/ unde ipſum/non/eſt/ prodiit. Nam nec Ens/quidem hoc inquit, quod eſt nomen, quomodo nec deductum ab eo uerbũ/eſt/notã eſſe rei, hoc eſt uere rem eſſe declarare, ſi ſolum pronunciatũ ſit, ꝙ eſt ſi per ſeipſum dicatur. Significat quidem aliquid & uerbũ/eſt/per ſe dictum ſimiliter & ens. ſed horum neutrum, licet ſexcenties prolatum, ſibiipſi uindicat ac ſuppetere dicit ueri quidq̃ aut falſi indecet. Sole.n. ut proditum eſt ſæpenumero, compoſitæ ex Nominibus Verbiſq; orationes alteri ex iis ſuſcipiẽdo natura comparatæ ſunt. Horũ autem utrũq;: ens/inquam atq;/eſt/ſimplex procul'que ab omni id genus compoſitione ſemotum eſt. Si ergo habent ita ſeſe auctoris uerba ut appoſuimus. neque enim/eſſe/uel/non eſſe/nota eſt rei, expoſitionem quam attulimus ſolum ea confirmantem reperies. Sin ut Porphyrius philoſophus ſcribit, non enim ipſius eſſe rei, nota eſt, uel non eſſe (quanquam progreſſus in priorem ſcripturam atque expoſitionem fertur) poteſt de uerbis dictum eſſe communiter omnibus, nempe ſignificatiua quidem illa, uti proditum eſt, quorundã eſſe: ſed non ueritatis uel falſitatis: ut per hæc uerba ut uerum ſit ne an non ſit nondum indicant / oſtendit. Huius uero ꝑ id cãm reddit qđ ait, neq; enim ipſius eſſe rei nota eſt, uel non eſſe. Eſt autem hoc, non.n. ſi

ipſum per ſe uerbum dicatur, quam declarat rem, in
eſſe aut non ineſſe ſignificat. quod ſi faceret, tunc p
ſe capax falſitatis ueritatisq́ʒ eſſet. Nam qui, ambu-
lat, dixit, ſignificauit quidem certam actionem, cæte
rum de ea neque uerum aliquod neqʒ falſum prodi
dit: niſi ſubiectum quodpiam fuerit additum cui in
h erens uel non inhereas ambulare, ueram orationẽ
aut falſam confecerit. Itaqʒ uerba illa, neqʒ enim ip
ſius eſſe uel non eſſe nota eſt rei, perinde dictu eſt at-
que a' prolato per ſe uerbo neque rem eſſe id eſt quã
ſignificat indicari: quod facere ſolet affirmatio: neqʒ
non eſſe: quod negatione declaratur. atqʒ hæc ſunt
de omni Verbo cōiter dicta. Illud uero, A G N E SI
IPSVM PER SE QVIDEM ENS SO-
LVM DIXERIS, uel ſecundum hanc expla-
nationẽ nullũ capax uerbũ eſſe ueritatis uel falſita-
tis ab eo quod magis uidetur ꝓbauerit. Quonã aũt
pacto demõſtratiuũ hoc fieri illius poſſit, niſi per uer
bi, eſt, medium rurſus, quod deductum ab ente com
mune eſt uerborum omnium? Deinceps uero ſubne-
ctit, NAM IPSVM QVIDEM NVLLVM
EST. Nullum autem eſſe ens dicit, neqʒ ut ſigni-
ficatu carens, neque ut æquiuoce prædicatum de re
bus: ſed nullum eſt inquit neque uerum, neque fal-
ſum. AD SIGNIFICAT AVTEM COM
POSITIONEM QVANDAM QVAM
SINE COMPOSITIS NON EST IN-
TELLIGERE. hoc eſt, pars autem fit compoſi
tionis: ut ens eſt dicentis: circa quam compoſitionem
uerum falſumq́ʒ ſpectatur: quam quidem compoſi-

tionem ſine compoſitis id eſt ſimplicibus non eſt cõtemplari. apertus igitur ſenſus eſt, Adſignificari autem ab ente compoſitionẽ, neque ab hoc ſolum, ſed à qualibet ſimiliter quoque ſimplicium uocum, non eo modo pronũciatum uidetur, quo per uerbum adſignificari tẽpus dicebatur: ſed pro eo quod eſt iuxta aliud quodpiã ſignificare: hoc eſt cuiquã iunctum alii compoſitionem indicare iam falſitatis, aut ueritatis capacem: qua quidem compoſitione priora intelligi oportet. Quod ſi quis hanc adſignificãdi expoſitionem non admittat abeat in Alexandri ſententiam qui per uerba illa, nam ipſum quidem nullum eſt, ac ſequentia: de uerbo, eſt, differere rurſus Ariſtotelem dicit, poſt interſitum ſermonem de ente: quaſi ne id quidem, ubi ipſum per ſe proferãtur, ueri quidquam ſignificare aut falſi queat: atq; ipſum, eſt, uel, non eſt, (eadem enim de utroque ratio habetur) ſi p ſe proferatur ipſum, ueri quidquam ſignificare quidem uel falſi natura ineptum eſſe dicere: cæterum cum, ut uerba quoque alia, nomen ſit, facultatem potiſſimum quidem obtinere entis cõmunicationis priuationis'ue ſignificatiuam. ſecundo loco & prædicati cuiuſdam cum ſubiecto copulationis: quibus additum, & perfectam orationem facit, & ueritatis indicem ac falſitatis. Nam ſi proxime quoque de ſubiecto, nulloq; prædicetur medio, tunc poteſtate etiam eſt, ipſum, ſuiipſius cum ente notat complexum: ut, Socrates eſt ens, uerbum autem, non eſt, diuiſionem deſignat, aut utrunque etiam compoſitionem. Vt.n. in libris de Anima explicatum eſt & is qui aliquid

non eſſe album dicit,ipſum non eſſe album ſubiecto coniunxit. Verum tradita nobis orationis partium; Nominis inquam,& uerbi,contemplatione Ariſtoteles,ad compoſitam quoque ex iis deinceps Orationem tranſit,atque ait.

DE ENVNCIATIVA ORATIONE.

XI.

ORATIO *uox eſt ſignificatiua cuius ex partibus aliqua ſeparata ſignificat ut Dictio.uerum non ut Affirmatio.Homo uerbi cauſa ſignificat quidem aliquid:nõ tamen eſſe aut non eſſe. ſed erit Affirmatio uel Negatio ſi quid fuerit additũ uerum nõ una hominis ſyllaba. neque enim in ſorex rex ſignificat: ſed uox nunc eſt duntaxat.In duplicibus uero aliquid ſignificat quidem:at nõ per ſe ſicuti diximus.*

QVam igitur ob cauſam de Nomine & Verbo locutus, non de negatione & affirmatione,poſtea de Enunciatione,poſtremoq; de Oratione diſputet, ut pollicitus a' principio fuerat,ſed de iis docẽdo pergat cõtra quam in huiuſce operis exordio ipſorum,ut quæ tradi deberent,enumerationem fecerit,prius dictum eſt.eorum autem interpretationem molientes quæ a ſcita ad ꝓprietatẽ ſunt Orationis exprimendã,quod quidem uox,ac ſignificatiua ſit præterimus : ut quæ aperte admodũ ſint & in orationis partium definitionibus iam percepta. Ex compoſito autẽ nunc omiſ

ſum eſſe arbitramur,tum uelut ex iis notum quæ de nomine,ceu qđ ex cõpoſito conſiſtat,prodita ſunt,in Verbo aũt tanquã ſimili ſe modo habente ſuperha bitũ,tum quaſi paulopoſt opportune addendũ, poſt confutatũ illum qui oppoſitã orationem , hoc eſt nõ poſitione,ſed natura eſſe uidetur aſſerere:forſitan ue ro & perinde quaſi a' ſequente differentia cõprehẽdatur. Illud autẽ, CVIVS EX PARTIBVS ALIQVA SEPARATA SIGNIFICAT, ſoli articulatæ ad eſt uoci:quæ ex noſtro inſtituto cõſtat. At partem aliquam habere ſignificatiuam,orationẽ a' partibus eius per ſe abſolutis,nomine uerbo'que diſtinguit.quoniam illorum neutris aliqua ſignificatiua pars erat:partes uero ſignificatiuæ quædã ſunt orationis,nomina inquam & Verba. Porro' ſignificatiuas eſſe partes orationis ſi per ſe ipſæ capiantur,non ſimpliciter dictũ eſt ſed ex partibus aliqua:ob priuatas nimirum particulas inſitas negationibus,articulos,coniunctionesq́;:ut cum homo, inquam animal eſt uel ſedet quidem Socrates, Plato uero ambulat. Nam hæc partes cõmunius quidem Orationis appellãtur:p ſe aũt ipſa ſi cõſiderẽtur,ſignificatione ua cãt. Atq; nõ hæ ſolũ,ſed nominũ quoq; ac Verborũ partes , quæ nihilominus partes eſſe cõpoſitæ quoq; ea ipſis orationis uidenť,ſignificatione omnino carent:ut proditum eſt ſæpenumero; Has ob res igitur ſignificatiuam eſſe ex partibus Orationis aliquam dicit. Significatiuam uero eſſe VT DICTIO: SED NON VT AFFIRMATIO inquit,qm̃ dictio,ut & ante docuimus,uox eſt ſimplex, cũ ceu

pars enũciatiuæ orationis capitur. declarat autem in
ſequentibus aperte hoc Ariſtoteles: cum ait, No-
» men igitur aut uerbum dictio tantum ſit, quandoqui
» dem ei qui ſic uoce quidquam declarat, non ita di-
» cere licet ut enunciet. Quoniam igitur ſignificati-
uas, quaſdam habet partes omnis Oratio, hæ autẽ
in quibuſdã ſunt orationibus uoces ſimplices, quas,
uelut in propoſitionibus, Dictiones uocari monui-
mus, in aliis Affirmationes integræ, ſiue ẽt Negatio-
nes, ut in oratione dicẽte Socrates ſedet, & Plato nõ
ſedet, ptes hæ, Socrates ſedet, et Plato nõ ſedet, ue
rũ orationes eæ quarũ partes affirmationes negatio-
nes'ue ſunt, dictiones habẽt ẽt ex qbus illæ gignũtur,
quæ autem dictiones obtinent, nõ affirmationes om
nino aut negationes comprǽhendunt, propterea cũ
ſignificatiuam eam partem quæ ſemper eſt in oratio
nibus oſtendere philoſophus uellet, hæc addidit: ne
Orationes quaſdam ipſe quæ partes habent affirma
tiones uel negationes conſpicatus, partes ſic putares
orationis ſignificatiuas eſſe oportere, ut prædicari a-
liquid uel non prædicari de quoquam ſignificent:
ſed opus eſſe intelligeres partem Orationis, quaſi di
ctricem ſolum uel declaratricem naturæ cuiuſquã
aut actionis contemplari. Atque illud fortaſſe quod
ex partibus dicit Orationis quaſdam eſſe ſignificati
uas, non per ſe intelligendum eſt ad articulorum, cõ
iunctionum, iiſq; ſimilium differentiam: ſed totum
deinceps legendum, cuius ex partibus aliqua ſignifi
cat ut dictio: quo diſtinguatur a' cõpoſitis partibus,
ac iam per enunciationem prolatus: perinde quaſi ſi-

gnificatiuæ partes omnes ſint orationis ſed aliæ dictionum modo, atq; in omni oratione ex neceſsitate ſpectentur: aliæ ritu enunciationum, nec conſpici in ſimplicibus orationibus poſſint: ut hæc quoque locis aliis omnibus conſona ſint Ariſtotelis & Platonis. in quibus de partibus orationis, ut quæ in nomina ſolum ac uerba diuidantur, præcipiunt. Cæterũ admirari minus conuenit, ſi nominum partes atque uerborum mereri nequaquam arbitremur ut compoſitæ ex ipſis orationis propriæ partes nominentur. quippe in omnibus iis quæ exacta perfectaq; ſunt partes ſingulas indicare ex proxima integritate conſueuimus. exiguũ uerbi gratia lignũ ex nauis deciſum gubernaculo uel carina, horum partem ipſorum quidem: non tamen ad nauem referentes appellamus: eodem & in cæteris modo quæ tum arte tum natura conſiſtunt. Nam ſyllabas nominamus connexiones ſolas elementorum primas. nomen autem triſyllabũ uocamus uel quadriſyllabum: ceu ſimplex quodlibet ad id referentes quod proxime ex ipſo compoſitum eſt. Præterea partes nominum & uerborum ſola pronunciatione, non ui ſignificandi partes ipſorũ eſſe cenſueris: ideo prius quoque pars eorum nulla, ſi abiuncta ſit, ſignificatiua eſſe perhibebatur. Quare & orationum partes eſſe atque non eſſe eædem dici poterunt: ipſa uero nomina & uerba, cum non ſolum pronunciationem, ſed ſignificationem quoque orationum ſua compoſitione efficiant, primaq; ſignificatiuam obtineat facultatem, partes etiam eſſe orationis primas merito affirmamus. Quamobrem &

in Cratylo nomen exiguam eſſe orationis portiunculam prodidit Socrates, id uidelicet quod communiter de propric uocato nomine & uerbo prædicatur. Si quis uero quæſierit, quomodo orationem omnem ſignificatiua præditam eſſe cenſeamus particula: tametſi ad Vocatiuam appellatam uel unũ nominis unius caſum ſufficere uideamus, ut i Hector, ſolemus ſi uocationem uel inuocationem uno etiam per hunc caſum prolato nomine fieri dicamus: non eſſe autem Vocatiuam orationem niſi eam quæ ſic ex pluribus nominibus aut congeſtis caſibus pronũciatur, ut Atride fœlix, o fortunate, beate, & o Neſtor neleiade: atque his ſimilia: ſi idem non eſt nomẽ atque oratio. Verum enim uero cum orationis partem ſignificatiuam eſſe ut dictionem, ſed nõ ut affirmationem dixerit, nõ etiam neque negationem; qua ſi proſpicuum eſſet, ſubiunxit. quandoquidem qui partes orationis non ut affirmationes, ſed ut ſimplices uoces putat conſiderandas, multo minus ſanè illas ut negationes capiendas duxerit: quoniã affirmationem quoque neceſſe eſt negatione contineri. Hæc uero ipſe interpretando exemplum dictionis capit HOMINEM. propterea ꝙ ALIQVID SIGNIFICAT QVIDEM. inquit NON TAMEN ESSE AVT NON ESSE, hoc eſt non affirmationem, uel negationem, quo planiore quidem reddendo ſubinde intulit, SED ERIT AFFIRMATIO VEL NEGATIO SI QVID FVERIT ADDITVM uerbũ uidelicet uel affirmatum uel negatum, Quare manife-

ſtum ex his quoq; eſt enunciationis partem quæ ſi- gnificatrix eſt, Dictionē hoc loco Ariſtoteli, propte- rea quod ſignificet, uocari. Differre autem a ſimpli cibus uocibus orationes ſignificatiuis partibus habē dis ſubmonens ait VERVM NON VNA NOMINIS SYLLABA: communiter ſub- audito nimirum illo SIGNIFICAT ALIQVID. dictum eſt enim homo uerbi cau ſa ſignificat quidem aliquid. Illi ergo conſtruen- dum hoc eſt, uerum non una hominis ſyllaba. Hoc uero rurſus probans, uocum inquam ſimpli- cium partes nullius per ſeipſas eſſe ſignificatiuas, probationem'que hic molliens ab eo quod magis uidetur, NEQVE ENIM IN SOREX REX inquit SIGNIFICAT: SED VOX NVNC EST DVNTAXAT. Hoc autem eſt, quoniam rex per ſe pronūciatum, regni poſſeſſo- rem notat. cum autem ceu partem ipſum nominis ſorex acceperis, omnino ſignificatione uacat. ac nūc ſanè quod uelut pars conſideratur, uox eſt ſolummo do, nihil ab una differens earum quæ nequaquam ſignificant. Verum in ſimplicibus quidem, ut ſupra quoque dictum eſt, nominibus ſignificatiue partes neutiquam fuerint: ut in homo uel ſorex. Etenim partes huius rex non uelut alii cuiquam iuncta ſo- rex nomen perfecit, ſed in nomen quod regni domi num indicat ſorte fortuna incidit: idcirco ſi ſoricis ut ſimplicis pars capiatur nōis, ne uiſione qdē qdq̄ declarat. Nemo qppe audito Sorex noīe, in regis in telligētiā uenit queadmodū q, Armipotēs uel Hir-

coceruus, audiuit, intelligentiæ non expers manet ar morum uel ceruí. Sic ergo in ſimplicibus. In duplicibus uero, uult quidem inquit: cæterum nihil deſignat abiuncta, hoc eſt uidentur quidem ſignificatiuæ eſſe partes: quoniam, & in iis proñũciandis quædam aperte compoſitio plurium uidetur nominum quamuis una tum animi conceptio, tñ res ea ſit quæ ex ipſis indicatur: re autẽ uera nullius & hæ ſunt ſignificatiuæ, ſi per ſe ipſe proferantur. Igitur ut ſummatim explicem, huiuſmodi erit argumentũ, ſi quæ per ſe ſignificatiuæ ſunt uoces ut, rex, cum aliquorũ nominum partes euaſere, prorſus, ubi a' ſuis totis demuntur, ſignificatu carent, quid de una ſyllaba hominis putandum eſt: uel partibus aliis nominũ, quæ etiam non inſumptæ in nominibus, ſignificatiuæ eſſe nullius uidentur: hæc igitur patent. Ex iis uero quæ tradita hic ſunt Ariſtoteli oportet colligere, nõ eam ſolum quæ perfectam abſolutamq; ſententiam explet, ſed imperfectam quoque orationem uocandam ab eo cenſeri. nã & illi quæcunq; prodita ſunt de oratione conſentiunt.

XII.

EST *autem ſignificatiua quidem omnis oratio: non ut inſtrumentum uero: ſed, quo modo dictum eſt, ex compoſito. enunciatiua autem non omnis: ſed ea cui uerum competit aut falſum pronunciare competit autem non omnibus.* Deprecatio *uerbi: cauſa eſt oratio quidem: ſed neque uera, neque falſa eſt. Miſſæ igitur aliæ fiant: quippe quarum conſideratio* Rhetoricæ *magis aut* Poeticæ *cõuenit. at* Enun

ciatiua præſentis eſt contemplationis.

Refellit quēdā his uerbis Ariſtoteles ſyllogiſmū, qui non poſitione uidetur orationem, ſed natura eſſe demonſtrare. Quinam eſt igitur ſyllogiſmus? Oratio inſtrumentum eſt uocalis, inquit, in nobis natura exiſtentis facultatis. ea nanq; ut pote quod inſtrumētum eſt, quæ uolumus inter nos indicamus, omne naturalis facultatis inſtrumentum, & ipſum natura conſtat quemadmodum oculi cum nobis inſitæ inſtrumenta uidendi ſint poteſtatis, aures audiendi, atque alterius pars quæpiam alia, nō naturæ ſunt, ſed artis inſtrumenta. ergo natura conſiſtit Oratio, nihil ex noſtri Animi molitiones obtinens. Duæ itaq; cū in ſyllogiſmo ſint propoſitiones aſſumptæ, concedit Ariſtoteles maiori quæ inſtrumentum omne naturalis omnis poteſtatis natura eſſe dicit, minorem autē corripit, quæ orationem fatetur eſſe naturalis in nobis facultatis inſtrumētū. Quodnā igitur inſtrumētū ſit uocalis in nobis facultatis, aperiendū eſt. qm̄ naturalis cū ſit, eget inſtrumentis: quo modo uires aliæ quælibet naturæ. ac quid ergo ipſius exiſtens oratio, poſtquam; inſtrumentum nō eſſe perhibetur, natura non eſt, ſed poſitione. Sunt itaq; facultatis noſtræ uocalis inſtrumenta Pulmo & Arteria illa quam uocant aſperam. hæc quidem ut ſimpliciter uocis. Vt uero articulatæ, quænam ſunt naturalis inſtrumentā poteſtatis? Lingua: Palatum: atq; alia quæ ſic uocalia ſeu locutoria inſtrumenta nuncupantur. Oratio autem opus erit tali horum inſtrumētorum mo-

tu ab illa effectū. idcirco neq; ut natura ſit ipſa oratio neceſſe eſt. Nihil enim prohibet quo minus perfecta à naturalibus uiribus opera ſint poſitione: quo pacto in ſaltatione ſeſe res habet. Nam cum naturalis in nobis facultas localis motio, ſit ſaltatio quod opus ab ea demanat, poſitione continetur. licet enim ſaltatori, tali uel tali ratione manus mouenti Achillem uerbi gratia ſignificare: cum alterius alias corporis habitu ac geſtu ſpeciem edat, atque eius accedens quodpiam præ ſe ferat. Ergo quemadmodum loco dimoueri natura cōparatum eſt, ſaltare, poſitione atque ex compoſito: lignum natura prouenit: ianua poſitione conſtruitur ita uocis formationē quoque naturæ acceptam, ſignificationem autem per nomina ſeu uerba conflatas ex hiſce orationis, quæ ipſum eſſe ex uoce incondita & rudi uelut materia obtinent, formam uero à noſtra cogitatione ſunt adeptæ, poſitioni nec naturæ referimus. Ac uidetur ſanè homo uocifera facultate, quæ animatiarum in nobis cognoſcendi uel appetendi facultatum inſtrumentum eſt, præditus ex natura perinde eſſe ac brutæ animantes. Quod autem ſignificandum utatur nominibus aut uerbis aut ex hiſce conſtitutis orationibus, quæ non amplius natura ſed poſitione ſunt, id præ cæteris quibus ratio deeſt habere præcipuū: propterea quoniā ſolus quoq; mortalium particeps eſt eius Animæ quæ ſuapte induſtria mouetur, artificioſeq; agere poteſt: ut & in uoce ipſa edenda uis eius artifex dignoſcatur hæc autem declarant exornatæ orationes metris uel ſine metris cōpoſitæ. Plu-

ribus igitur uerbis demonſtratum eſt tum Orationē, tum eius partes Nomen & Verbum ex pacto conſtare. Verum quoniam ipſam inſtrumentum quoq; eſſe affirmamus nominum uel rerum ſignificationis quodnam illud tandem ſit quod ea uelut inſtrumēto utatur dicendum eſt. ac cōſtat ſane cogitutricem eſſe Animam. nam ſolius munus huius eſt oratione uti. Cæterum quodnam pacto cum ex compoſito conſiſtat, inſtrumentum eſſe naturalis facultatis cuiuſquam poſſit, ſi cui propter eam regulam quæ omne natura eſſe naturalis facultatis inſtrumentū monet, mirū eſſe uideat rationalē hanc dicemus atq; artificē in nobis uim natura eſſe excellētiorē: ut q̄ etiā ſeparabilem ab omni corpore ſubſtantiam habeat. Hæc autem narrari a' nobis quæ uel ipſi placeant Ariſtoteli, declarant ea quæ ille ad calcem ſecundi Naturalis aſcultationis prodidit uoluminis: nempe bruta animalia non ex arte, ſed ex natura agere, intellectu orbata, utpote a arte, ex quadam inſita nobis ui quæ naturam ſuperet, progrediente. in quibus non arte, ſed natura quadam inquit nidum ſibi fingere hirundinem: araneolam telam contexere. Quid enim referre opus eſt demonſtrationes illas quæ in commentatione de Anima intellectum eſſe probant a' corpore ſeparabilem: Nihil itaque mirandum eſt, hanc agentem naturæ uiribus, illatum quoque uſurpare inſtrumenta quæ naturalia ex neceſſitate ſunt: atque alia nonnulla ipſi ſibi artificialia parare inſtrumenta ad propria actiones obeundas, Quemadmodū igitur tuen-

do corpori,hoſtibusq́ propulſandis naturalia inſtrumenta facultatis loco dimouẽtis,quæ ex natura eſt, manus & pedes adhibet, adhibet autem & arte fabricata gladium & haſtam,ſimiliter & inarticulatura ędificiendiq́ ratione, ac cæteris tum actiuis tum affectiuis functionibus, ſic & in ſignificando utitur quidem Anima naturalibus inſtrumentis uociferæ & locutoriæ facultatis Pulmone, Lingua, Palato, Dentibus, Labiis,utitur uero etiã Oratione, eiusq́ue partibus:artificioſeq́ fabricatur illas atque ex compoſito,uelut futura ſignificandi inſtrumẽta, circaq́ naturalem materiam ideſt uocem ipſarum generationem molitur:ut gladii,circa ferrum:circa lignum gubernaculi Hactenus cum exhib ierit nobis Ariſtoteles orationis elementa. Nomen inquam & uerbũ atque compoſitam ex hiſce dictamq́ communiter Orationẽ, ex quibus omne oritur ſermonis idioma, deinceps ad Enunciatiuam accedit orationem, ut ab initio ſtatutum eſt contemplandam, quam ſimplicis Orationis quãdam eſſe ſpeciem diximus:quẽ admodum Vocatiuam,Optatiuam,Interrogatiuã, Imperatiuam:quarum perfecta quæ uis eſt ipſaq́ue per ſe ſignificatrix abſolutæ ſentẽtiæ. Nam ut,hæc, immortalis Animus eſt,quicquam indicauit, ſic & uiri iudices,&,utinam philoſopharer,&,quando ad ueniſti,&,abi ad talem,ſignificant non carent. Ac nihil alias quidem propoſitæ inquit tractationi conuenire:quæ & philoſophatica eſt & dialectica. Rhetoricæ autem uel Poëticæ propriam de iis eſſe meditationem:quoniam qui utranq́ ex his colunt, circa

ipſas

ipſas per ſeipſas orationes uerſantur. Oratores quidem numeris, circuitibus, ac figuris intenti: Grammatici de metris primarum dictionum uel commiſtarum uel cohærentium figuris, & declinationibus, atq; id genus omnibus ſoliciti. Quin etiam imitari nonnullos conſueuere qui alios uocēt, aliquibus imperent, alios de quibuſdam interrogent, uel precentur, Sæpe uero & ex perſona ſua quibuſdam harum functionibus agunt: aiuntq;, Primum quidem o Viri Athenienſes Deos omnes immortales Deasq; oro, uel nam hic mihi iſtic exurgens reſpōde. Qui ergo de his tractant, artibus, orationesq; ſubiectum in contemplationem habent, conſiderent utrum ſolæ hæ præter enunciatiuam ſpecies orationis habeātur, an & alia quæpiam ſit: atq; finitas ne an infinitas harum quæuis diuidatur. magis uero qualibus finitis numeris progreſſus pro quauis illarū ab uno fiat in infinitum. Nam hoc, ut diſſeruit in Philebo Socrates, de ſubiectis ſibi rebus contemplari quemq; artificem decet. Hoc autem munus eſſe Rhetoricæ uidetur aut Poëticæ, non ex ſeſe, ſed eius quæ communiter ars uocatur Orationum: de qua Plato nos apprime diuinus in Phædro poſt palinodiam docuit, cuius eſt tum Poëticæ principia tum Rhetoricæ inſpicere. Ad præſentem tractatum uero ſolam inquit orationis enunciatiuæ meditationem pertinere: quoniam principia tradere demonſtratiuæ ſcientiæ propoſuimus qui autem de his agit, hunc opus eſt in alia ſpecie nulla orationis negocium ſibi præter Enunciatiuam, faceſſere. quam comprehenſam

affirmationem ſibi ac negationem poſtulante. quod facere, cum infra uiſus fuerit nonnullis anſam illis, præbuit, ut Enunciationem in affirmationem negationem'que diuidi ut æquiuoce uoces in ſignificata, non ut genera in ſpecies ſuſpicarentur. tametſi quænam communem naturam nullam ſignificantis uocis æquiuocæ eſſe queat definitio? Quod ſi in affirmationis quoque definitionem ac negationis cõfertur Enunciatio: cum Affirmatio quidẽ enunciatio eſſe alicuius de aliquo, Negatio aũt enunciatio alicuius ab aliquo dicetur, quo modo Enũciatio nõ genus ambarum eſſe clariſſime dilucet: cum ad cõplendas definitiones æquiuocæ nunquã uoces aſciſcantur. Quapropter ꝓfinitionibus de Enunciatiua ſpecie orationis, de qua deinceps docebit potiſſimũ, ſpecierum eius Affirmationis ac Negationis contẽplationem connectit: cum ait.

XIII.

EST *autẽ una prima oratio* Enũciatiua *Affirmatio: deinde* Negatio*: cæteræ oẽs cõiunctione una.*

Quibus uerbis duplicem eſſe orationum unitatem dicit: alteram ipſarum per ſe, uelut ſuapte ipſis natura inſitam: ut in hac, Socrates ambulat, alteram poſitione quadam deforis ipſis a uocatã ob id ipſum coniunctione adhibitã: ut in hac, Socrates ſedet, & Plato ambulat. Nã hic orationes quæ manifeſto quæ ſunt, nimirũ hæc, Socrates ſedet, et hæc, Plato ambulat, iniecta in mediũ & cõiunctio uelut colligare atq; unire ſuo interuẽtu uiſa eſt. Habẽt ſeſe

eodem pacto & orationes eæ omnes quæ ſuppoſitiuæ nominantur, pluribus enim conſtat & ille ſimplicibus orationibus cæterum a' continuatiua uocata cõiunctione uniuntur ut/Si dies eſt, ſol eſt ſuper terram/. Nam rurſus orationes, quæ duæ ſunt, nempe hæc/Dies eſt/& hæc/ Sol eſt ſuper terram/ſi/continuatiua ferruminans coniunctio unitatis imaginem ac uiſionem perficit. Eſtq; talium unitas orationũ non unius index ſubſtantiæ (nam multa planè ab iis ſignificantur) ſed unius ſubſtantiarum quas ſignificant conſequentiæ, aut uniũs dirẽptionis: uelut in orationibus iis quæ per diſiunctionem efferuntur: ut/aut eſt dies, aut eſt nox. Ideo & oratio illa quæ ſubſtantiam unam declarat, unaq; propriè eſt, poteſt nondum ſecto ligno. atq; ob id uno uocato proportione conferri, quæ plures indicant ſubſtantias, atq; coniunctione quadam unita eſſe quodam pacto uidetur naui, quæ ex multis conſtans lignis apparentem unitatem a' clauis obtinet, proportione conueniре. Eius autẽ orationis, quæ propriæ una eſt, ea'que de re natura prior, nec ipſum/unũ/coniunctione habet, altera quædam eſt Affirmatio, altera Negatio. Eſt & quædam Affirmationis a' Negatione differentia, non penes ipſum/unum/, quãdoquidem una ſimiliter harum utraq; eſt orationum: nullo extrinſecus ad unitatem egens adminiculo: ſed penes primum ſi quidem non prima ſimiliter oratio harum utraq; eſt ſed ſimplicitate dictionis prior affirmatio negatione: quoniã negatiua aſſumpta particula fit. negatio. ꝙ autem additionem capit, antegreſſum eſt

ſe illi neceſſe eſt ꝙ ex additione perficitur. Hanc ob rem itaq; & Ariſtoteles unam ſic primam Orationē enunciatiuam eſſe Affirmationem dixit: deinde Negationem: aduerbiumq́; deinde, non de una, ſed de prima pronunciat. Ob id ipſum uero rationi conſentanea, uidetur Aphrodiſiei ſententia de Enunciatione, quæ genus ipſam Affirmationis eſſe ac Negationis nequaquam permittit, quomodo enim illorū in quibus primū eſſe & ſecundū, genus id erit quod de ipſis prædicatur communiter? An hunc obtinent ordinem non eo quod ſint Enunciationes. nam earū pariter utraq; falſitatis capax eſt ac ueritatis: ſed ex accidente quodam extrinſecus, hoc eſt ſimplicitate dictionum. Patere autem proditæ regulæ tunc fatemur locum, cum ex eo ipſo quod communiter prædicatur, ſubiecta illi primum ſecundumq́; obtinent. hoc igitur pluribus locis abunde demonſtratum eſt. Hic uero enunciationem communiter de affirmatione prædicantes ac negatione, non affirmationē enūciationem primam eſſe, negationem autem, ſecundā enunciationem fatemur: ſed primum & ſecundum, ut explicuimus, addictionum ſimplicitatem intelligendum eſt. Cæterum cum affirmet Ariſtoteles, orationum quamlibet Enunciatiuarū ubi ab affirmatione diſceſſeris ac negatione, priùs coniunctione eſſe unam. ita rogauerit quiſpiam: quid de ea dicemus oratione quæ, ſuper terram ſole exiſtente dies eſt, inquit? neque enim ſimplex hæc eſt oratio: neq; coniūctione uidetur ad unitatem eguiſſe. Cui reſpondendum, fieri quidē nequaquā poſſet ut abſolutæ Enun

ciationes q̄ ſine coniunctione actu acceptu, ad ora/tionem unā faciendā inuicē coēant. Nam hæc/Sol ſuper terram eſt/cum ſit abſoluta,huic/ Dies eſt/ab/ſolutæ & ipſi quidē,quo ſine continuatiua poſſit cō iunctione admiſceri? At ſæpe antecedentē propoſi/tionem ſimul cū coniunctione ſic concinne immuta mus,ut ipſa per ſe ad enunciationē ſufficere nō am plius queat:coniūnctionē āt uel tātūdē in hoc ualens coniunctioni aduerbium ptāte comprehendat:at cū ſequente quæ perfecta etiā manſit propoſitione coa/leſcat:ut habet res ſeſe in propoſito quoq; exemplo. Nam hoc/Exiſtente ſuper terram ſole / imperfectū imposq; eſt ad Enunciationem. aduerbium autem/ quando/uel/ſi continuatiuam coniunctionem pote/ſtate continet:idemq; illi ſonat/quando ſol ſuper ter ram eſt/uel/Si ſol eſt ſuper terram: quorum utrunq; propter cōiunctionis aduerbii'ue adiectionem imper fectum infirmumq; eſt ad propoſitam enunciationē ſtatuendam:non ſecus atq; id quod poteſtate hæc ſeipſo complectitur:ut/Sole/ſuper terram exiſtente/, quo etiam fit ut cum conſequente,quod eſt/dies eſt/, perinde atq; illa coagmentati poſſit.

XIIII.

NECESSE *eſt porrò* Enunciatiuam *oratio/nem omnem ex uerbo,aut caſu uerbi conſtare.*Ete/*nim* Hominis *ratio:niſi/eſt/additum uerbū,uel/fuit/ uel/erit/aut id genus aliquod fuerit,nondum enun/ciatiua eſt oratio.propterea quoniam unum quod/dam eſt & non multa* Animal *greſſile bipes.* Haud *enim ſanè ex eo quod prolata prope hæc inter ſe*

ſint, una erit, ſed hoc explicare alterius eſt commentationis.

Cum de Enunciatiua oratione diſputare, eiuſq́ꝫ ſpẽbus, Affirmatione ac Negatione inſtituerit, q̄m ex his utraq́ꝫ quoddā p̄dicatū, ac ſubiectū quoddā hẽt horū quādā tradit nobis differentiā ad articulatā illorū declarationē q̄ deinceps ueniūt dicēda ſibi uſui futuram. Ait enim neceſſe omnino eſſe prædicatum terminum in propoſitione uel uerbū eſſe, uel caſum uerbi. forte uero aliquando & infinitum uerbum: quemadmodum in Negationibus. id quod ui detur cum uerbo per hæc comprehendiſſe Ariſtoteles: aut tanquam de Affirmatione in primis diſſerens omiſiſſe. Subiectum uero non nomē prorſus: uel caſum nominis: uel nomen infinitum: ſed interdum quoque orationē ex pluribus cōſiſtem nominibus. Nā cum Socrates, inquam, ualet Socrates ualuit existente ſubiecto in iis nomine, prædicatū alias uerbum eſt; alias uerbi caſus. At cum Socrates eſt dico, Socratem pœnitet, non Socrates currit, Socrates animal rationale mortale, eſt ſubiectum in iis non nomen ſolum, aut caſus eſt nominis ſed quandoque & infinitū nomē: quandoq́ꝫ uero ex pluribus nominibus cōſtans. Verū hæc haud ita plane ab Ariſtotele explicantur ob elocutionis breuitatē. Cum. n. de p̄dicato aperte p̄nunciauerit; de ſubiecto inuitat duntaxat, inquiēs, ETENIM HOMINIS RATIO NISI EST ADDITVM VERBVM AVT NON EST VEL FVIT VEL ERIT AVT ID GENVS ALIQVOD FVERIT, NONDVM

ENVNCIATIVA EST ORATIO. Sed quamobrem de prædicato quidem diſſeritur his uerbis, quaſi non ſine hoc conſtare queat propoſitio, de ſubiecto autem non ſimile additur: tametſi horum utroque propoſitio ſimiliter egeat, cum hæc prodita etiam ſupra iam ſint, ubi neque nomen, quanuis cõpoſitum, ſine uerbo, neque uerbum ſine ſubiecto quopiam dicebatur uerum aliquod poſſe uel falſum indicare: ut in concluſione de uerbo didicimus. Licet ergo quæ Porphyrius Philoſophus adducit quæſtionem hanc arceſcentibus reſpõdere, ad Enunciationis exiſtentiam uel exiſtendi priuationem indicãdam in Prædicatiua ſpecie enuntiatiuæ orationis principatum maxime prædicato deberi, eoq; fieri ut inde etiã tota oratio Prædicatiua nominetur: priuatiuamq; , in negationibus particulam huic uelut potiori addamus: ut affirmatione per præſtantioris in ipſa particulæ abolitionem ſublata, fiat negatio. atq; eam ob cauſam de parte hac ſola ſermonem hoc loco Ariſtoteli fieri: perinde quaſi conſtare ſine hac Enunciatio non poſſit. Fortaſſis uero propoſito ſenſui magis hæc ratio cohæreat, ſi ubi de nomine ſermo erat: monitum ab eo dicamus, qualecunque fuerit id ſumptum, nequaquam ſine uerbo conficiendæ Enunciationi poſſe ſufficere. (Etenim ſignificat quidem, inquit. Hircocerũs aliquid: nondum tamen uerum quidquam aut falſum: niſi eſſe aut non eſſe adiectum uel ſimpliciter uel pro tempore fuerit.) Et rurſus ubi de uerbo diſputabat, eadem de hoc quoque memorantem ad Enunciationem

conſtituendam ipſum ſi per ſe proferatur non ſatis eſſe affirmare. Ibi uero non etiam additum eſſe, ſine nomine: quandoquidem propter eas propoſitiones quæ ſubiectis utuntur orationibus ſermo ex ſeſe co- argueretur: ſed ſolum & aliud quoddam requiri, cui appoſitum uel compoſitum uerbum ſignificantem eſſe uel non eſſe Enunciationem eſſet facturum: At in iis quæ poſt illa ſunt tradita, cum de oratione diſ ſerens, uocem ſignificatiuam eſſe eam dixerit, par- temq́ꝫ ſignificantem habere ꝙ cōiter perfectis imper fectisq́ꝫ Orationibus ineſſe perhibebamus, tranſiue- ritq́ꝫ ad Enunciationis eiusq́ꝫ ſpecierum contempla tionem, quaſi ueritus nequis a' Finitiuis orationibus, ut quæ ex pluribus compoſitæ ſignificatricesq́ꝫ ſunt unius naturæ, fieri poſſe Enunciationem putauerit, idcirco hæc nunc adiicere: de quibus nihil adhuc ui detur diſputaſſe. Cæterum cùm in his omnino me- minerit definitionem, hæ autem ex pluribus nomini bus circa eiuſdem rei ſubſtantiam diuerſantibus cō poſitæ ſint orationes: quæ hanc ob rem quoque una ſingulæ ſunt, huius autem ſpeculaminis meditatio multam commentationē poſtulet, ut quando ex cō- geſtis nominibus una ſignificetur ſubſtātia unaq́ꝫ ex ipſis perficiatur oratio: quādo uero non una intelliga tur harum rerum traditionē ad abſolutionem quādā facultatem reiicit, quæ ea quæ ſunt conſiderare qua tenus ſunt profitetur. Quamobrem de hoc longa ſe rie orationis in Metaphyſicæ aget tum ſeptimo tum octauo uolumine: genus affirmans in definitione (ut quæ illic traduntur ſummatim perſtringamus) ma-

teriæ ratione eſſe prædituni. Differentiā uero poſtremam'q; potiſſimum ac ſoli definiendæ rei congruentem proprie ſpecificam fieri perfectricem'q; materiæ: cui ut uniatur, alterius nullius egere adiumēto. Nō enim cum ſeiuncto quodam unionē obtinet, per ſe'q; ipſum ſubſiſtente. ſed eſt forma, proximæ quædam materiæ diſpoſitio: uniuerſalis nimirum atq; intelligibilis forma eius materiæ quæ intelligibilis appellatur, q perinde eſt ac ſi eius dixeris quæ generalius capitur, ſenſibilis autē ſingularis'q; forma illius materiæ quæ ſecundum formam ipſam diſponi natura comparata eſt. Has ob res itaque & finitina Oratio una, non ex diſcretis prius, deinde congreſſis inter ſe conſtans proprietatibus, & ſingularium rerū una quælibet eſt. ſic enim affecta res ſeſe habeat oportet quæ non ſine propria affectione ſubſiſtit, ut in æneo globo. neq; animo quiſquam complecti affectam rē poteſt quin & affectionem conceperit. Quod igitur finitiuam orationem unam facit, atq; ipſam rem quoque definiēdam, id docet in libris illis. Quam autem minus circumſpecte quiſpiam unius efficiendæ orationis cauſam reddidiſſe, nempe quæ ipſam complent nomina deinceps inter ſeſe non medio intercepta ſilentio proferri, hanc uelut fatuam explodit atque HAVD ENIM SANE inquit EX EO QVOD PROLATA PROPE HÆC INTER SE SINT VNA ERIT. Quippe in ea quidem Oratione quæ una dicitur, nomina ex quibus conſtat illa, deinceps uoce non interquieſcente efferri oportet: ceu cum ipſum per ſe proferimus

quodlibet,nec finitionem dicimus: ſed nec propoſitionem unam facimus inferendo communiter omnibus uerbo:uerum totidem quot ea quoq; quæ in diſiuncta enumeratione exprimuntur nomina: ut/animal/ deinde/rationale/:deinde/mortale eſt/. nam & uerbum/eſt/cuique ſubaudiri uidebitur,attamen ſatis non eſt quæuis nomina inter ſe deinceps nullaq; intermisſione pronunciare ut orationẽ unam facias uel Finitiuã uel Enunciatiuã. Cũ.n.uel ſolas ſubſtãtias quæ coaleſcere nequeunt,ut ſpecies uel indiuidua uel ſola accidentia ſignificauerint,una ex iis nũquam fiet oratio uelut cum/Homo bos equus/dico: uel Socrates Plato Alcibiades/uel / Philoſophus ſimus caluus ambulat/, propterea quoniam cohæreſcunt ſubſtantiis accidentia:ut quæ in ſubiectis ipſis ſubſiſtere natura uoluit:non autem uel ſpecie uel numero diſcrete inuicem ſubſtantiæ:neq; item accidẽtia:quorum ne ſubſiſtere quidẽ abſque ſubiectis poteſt ullum quamobrem neceſſe quoq; eſt/aliquis/ſupradictis ſubaudiri infinitum nomen: quod ſubiecti uicem ſuppleat:totamq; orationem aut falſam eſſe: aut ueram faciat.

X V.

VNA autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unum ſignificat:uel cõiunctionẽ eſt,una. Plures quæ plura:& non unum:uel quæ uacant coniunctione.

Cum ſimplicium Enunciatiuarum orationum diuiſionẽ in primã ac ſecundã,tradiderit, docueritq;

affirmatiuam ſpeciem negatiuæ antecedere, nunc oppoſitionem addit illarum qua unum multitudini cõfertur:aliam nimirum ab ea qua primum poſteriori aduerſaẽ. Haud.n.ignorandũ eſt, cũ duo hæc Dictio Significatioq; in omni Oratione ex neceſſitate ſpectentur,circa dictionem duas conſiderari unius orationis differentias:alteram ſimplicis ex pluribusq; ſimplicibus orationibus compoſiti: alteram primi & ſecundi:quæ in ſimplicibus habetur potiſſimum atq; horum cauſa in compoſitis:ex qualitate uidelicet propoſitionum,affirmatiuo inquam & negatiuo,huiuſmodi ordine prodente. Circa ſignificationem uero unam: quæ eſt unius multitudinisq; ſignificatorum. Ex iis ergo quæ circa dictionem oppoſitiones uiſuntur, cum unam, quæ prioris poſteriorisq; eſt:per ſupradicta tradiderit, ubi dicebat. Eſt aũt una prima Oratio enunciatiua Affirmatio:deinde Negatio,tum has ſolas orationes eas eſſe docuerit quas unius appellatione dignas arbitremur, cum ſubdidit, cæteræ oẽs coniunctione una:hoc eſt non proprie:non etiam tamen addiderit, has quæ unum coniunctione habere orationes dicuntur,ex ſimplici affirmatione eſſe ac ſimplici negatione compoſitas, quibus ſane uerbis differentiam quoque penes ſimplex & compoſitum Enunciatiuarum orationũ tradidiſſet,ſed hoc in aliud tempus differens, in his diſcretionem a ſignificantis nobis apponit illarũ, quæ alteram orationem unam & uere & quoad appareat facit alteram unam quidem ut apparet,re uera autẽ plures,paulopoſt uero & oppoſitionem earũ plane

adiiciet quæ ſimplici & compoſito ex pluribus ſim-
plicibus orationibus continetur. Quonam igitur pa
cto a' ſignificatis unam orationem ac multas diiudi
camus? Vbi uterq; inquit Terminus qui propoſitio-
nem complet, unius cuiuſquam eſt naturæ index,
unam eſſe hanc cenſemus propoſitionem: tametſi in
tegram finitionem pro nomine uel ſubiectū, uel præ
dicatum, uel etiam utrunque acceperis: uti cum in-
quam, Animal rationale mortale ſubſtantia anima-
ta ſenſu prædita eſt. cum autem res plures terminus
uterlibet ſignificauerit, multas eſſe propoſitiones has
totidemq; affirmamus, quotus eſt ſignificatorum nu
merus, quanuis hæc uno nomine indicentur. Nam
quando, Aiax, dicimus: cum Hectore depugnauit
ſingulari certamine, neque de utro nam loquamur
Aiace definimus, quo modo unam hanc quiſquam
mentis compos propoſitionem appellauerit: quam ſi
mul cernimus & falſum & uerum fateri? atque id
quonam pacto eueniat, non eſt obſcurum, Cum igi-
tur a' ſignificatis hanc nobis hoc loco quæ in propo
ſitionibus ſpectatur differentiam tradat, unam eſſe
orationem ait Enuciatiuam proprie quidem eā quæ
unum ſignificat: ſecundo loco & illam quæ unum
dicitur coniunctione habere. plures autem quæ plu-
ra indicant, nec unum: uel quæ coniunctione uacāt.
Atque in his coniunctione unam orationem audias,
non eam quæ aduentitiam unionem in ſolis dictioni
bus propter coniunctionem obtinet: perinde atque
manipulus qui propter uinculum multa cohibens
olera unus eſſe perhibetur: ceu cum, ſedet Socrates,

& Alcibiades ambulat/dicimus: uel Socrates ſedet & Alcibiades ſedet/uel/ſedet Socrates & Alcibiades. omnes/.n. quæ ſic pronunciantur pluresq́; ſunt, in ſola dictione apparentem unionem poſsident cōiunctionis beneficio: ſed eas quæ hypotheticis, quos uocant, ſyllogyſmis per cōnexionem uel diſiunctionem appellatam aſſumuntur: ut/ſi Deus bonus, uniuerſum eſt ſempiternum/&/uel ſempiternum eſt uniuerſum, uel generationi abnoxium/, nam & hæ plures cum ſint, nonnullæ in dictione a' continuatiua coniunctione appellata, quædam a' diſiunctiua colligantur. Sed plus quiddam habent ſupradictis, quod ferunt quæ in ipſas conferuntur uel conſequentiam uel ſeparationem declarant. Ipſum hoc ergo unum quoddam quod ab iis ſignificatur, hæc rerum ſequela uel ſeparatio eſt. Itaq; hac de cauſa dicendum eſt has ſecundo loco unum habere ab Ariſtotele pronunciari, poſt eas quæ de uno ſubiecto unum quodpiam prædicatum deſignant: ut ſit ſenſus unam eſſe Enunciatiuam orationem aut quæ unum de uno affirmatiue prædicat uel negatiue: atq; ob id prædicatiua nominatur: aut quæ cohærentiam indicat duarum eſſentiarum, ſeu per conſequentiam, ſeu per diſtinctionē eam quam coniunctiones hanc uim obtinentes referunt, dicitq; uel quo exiſtente quid ſit, uel non ſit non exiſtente: atq; idcirco hypothetica nuncupatur. Eas uero quæ in ſola dictione acquiſitiuā unionē præ ſe ferunt, ſuntq́; ſeiunctarū eſſentiarū ſignificatiuæ, nec ullū earum conſenſum indicāt, nullo pacto exiſtimādū eſt in his eſſe cōprehēſas: etſi co

pulatiuis ut uocant cõiunctionibus continuãdæ diſtionis gratia uterentur. Quæ.n.ratio ſit, non ſuſtinere orationem illam quæ terminum alterum æquiuocum habeat, propter ſignificatorũ multitudinẽ unã uocare, quamuis dictione ſimplicem, ei uero quæ cõpoſitionem in dictione, proſpicuã obtinet, prorſusq; ab eo unõ quod eſt ex natura excidit plus quidquã in hoc ipſo, quam illi tribuere: quod eſt eã unius appellatione dignam arbitrari? Cæterum cum plures eſſe orationes eas prodiderit quæ plura ſignificent, ET NON VNVM adiecit, earum cauſa quæ de quopiam enunciãt uniuerſali. Nam ſignificant quidem & illæ res plures ſub ea uniuerſalia de quibus loquuntur relatas: præ multis autem quæ unam naturam de illis prædicatam omnibus: qua propoſitio quoq; una efficitur: quæ aliquid de hoc uniuerſali prædicat. At uoces æquiuocæ multarũ duntaxat ſignificatiuæ ſunt rerum, nullius uero quod ſit in ipſis commune: ſi quidẽ nec uoces eſſent, æquiuocæ. Poſſumus etiam ut Porphyrius Philoſophus exponit, PLVRA: ET NON VNVM tãquam ad propoſitionum earum diſcretionem dicta eſſe intelligere quæ definitione ſubiecto uel prædicato utũtur, quãdoquidem uidentur et illa plura indicare: uelut quæ dicit, Animal rationale mortale ambulat, ipſum, animal, ipſum, rationale, ipſum mortale ambulat, ſed hæc ſunt à ſcitæ ad unum quoddam circũſcribendum quod ex ipſis conſtat. ideo unam eſſe ꝓpoſitionẽ hanc dicimus. Si qua autẽ uel æquiuocũ alterum terminũ habeat propoſitio, uel & actu mul-

ta correget nomina.nec res complicari inuicem poſ ſint,ut/Socrates Plato Alcibiades ambulat/uel/Socrates ambulat diſputat calceſcit.hæc plures tantū/modo:quoniam & ſignificatæ res multæ duntaxat ſunt,neque complere unam quampiam rei poſſunt naturam; Sed quonā pacto Ariſtoteles iis quæ multa ſignificant/enumerandis orationibus ſolas tū eas quæ æquiuocum terminum quempiam obtinent,tū in coniunctas accepit quarum inter neutras illis dabitur locus quæ unionem penes dictionem ſolam p coniunctiones poſſident? An has quoque dicēdum eſt ex earum numero cenſeri quæ plura, nec unum ſignificant:non etiam tamen propter æquiuocationem,ſe ꝙ in dictione ſint plures actu qui res diuerſas indicent termini. Quod ſi qui unum ipſis non p ſe,ſed per collationem ad inconiunctas tribuendum putent ſciant ii ſeſe a ſignificatu rurſum ad dictiones delabi. Coniunctione autem uacantes orationes eas uidelicet nominauerit quæ ne unionem quidem habent ex coniunctione apparētem:ut/dies eſt, lux eſt:dies non eſt.nox eſt/uel rurſus/Socrates ſedet,ambulat Alcibiades/.in his nāque omnibus neque una conſequentia,neq; ulla diſiunctio, neque acquiſita ergo quæpiā unio quod ad dictionem attinet repræſentatur.

XVI.

NOMEN *igitur aut verbum Dictio tamen ſit.quandoquidem eum qui ſic uoce quidquam declarat non ita dicere licet ut enunciet,ſiue quoquam interrogante,ſiue non ſed,ipſum ſponte ſua uolentē.*

De

De Enũciatione & Affirmatione & Negatione, præterea & Contradictione: ſiue, ut græcis utar nominibus, de Apophanſi & Cataphaſi, & apophaſi, præterea & Antiphaſi per ſequentia docturus, quoniam in iis oĩbus phaſeos, hoc eſt dictionis nomẽ adhibetur, ob id merito priuſquam de illis præcipiat: notionem phaſeos exponit: atq; hanc inquit nomina eſſe uel uerba: ut quæ partes Enunciatiuæ orationis capiuntur. planeq́; id ita ſe habere declarauit, cauſa protinus, phaſeos, nominis ſubiuncta. Quoniam enim aliquid quidem inquit horum utrunq;, non tamen uerum aut falſum notat, cũ ob rem, phaſis, quaſi aliquid ſignificans ac phænon idest oſtendens nominari merito posſit: non tamen Enunciatio: quaſi neutrum eorum declaret quæ prorſus ab Enunciatione iudicantur, uerum inquã aut falſum. Hoc autem, nempe apo, propoſitionem, phaſeos, uocabulo adiunctam eſſe in nomine uel uerbo nequaquam oportere, palam fecit his uerbis, DICTIO TANTVM SIT. Deinde amborum ſimul cauſas reddit cur phaſeos ipſis cõueniat nomen: apophanſeos non conueniat: cũ ait, QVANDOQVIDEM EI QVI SIC VOCE QVIDQVAM DECLARAT: & quæ hæc ſequuntur. hoc eſt, quandoquidem etſi ſignificatiuam quandam rerum uim habeant, horum tamẽ ipſum per ſeſe utrũque nullius Enunciationis eſt effectiuum. Dehinc modos apponit quibus enunciare conſueuimus: ſignificatq́; per eos nihil nominibus aut uerbis cõgruere Enunciationis nomen: ſi cum duo ſint modi quo-

num altero enunciare eſt neceſſe, neutro illorum nomen aut uerbum proferentes enũciamus: ut poſthac explicabimus. Diſcreuit igitur inter tractatus initia ab Enunciatione nomina & uerba, ab Enunciationis eſſentia nimirum ſumpto argumento, cum nihil hæc ueri uel falſi indicent: quod proprium eſt Enunciationis. In his uero ab iis modis quibus enunciatiuas orationes uſurpamus ipſa diſtinguere rurſus aggreditur. Quoniam enim uel ab aliquo interrogati, atque interrogationi occurrentes enunciamus, uel nullo etiam rogante aliis ipſi ſententiam noſtram aperire uolumus, qui autem nomen aut uerbum protulerit, horum modorũ neutro enuntiat utiq; hæc diuerſa eſſe ab Enunciatione perſpectum eſt. Ipſis itaque per ſe proferendis nominibus aut uerbis nemine interrogante nequaquam à nobis enunciari ſæpe ꝓditum eſt. Sed neque fieri poteſt ut nos ad interrogationem per hæc reſpondentes uerum quodpiam aut falſum prodamus: quanquam id ſuſpicari aliquis poſſit. Si quis enim quodnam huic nomen ſit rogauerit, ac Socrates dixerimus: uerum quoddam aut falſum deſignauimus. & quid faciat Socrates ĩterrogat, ſi ambulat reſponderimus, aliquid ueri declaramus aut falſi. Sed, quod in iis quoq; exponẽdis quæ de Verbo prodita ſunt diſſeruimus, interrogationis ad reſponſionem complicatio, cum abſolutam fecerit enunciationem, uerum falſum'ue ſignificauit: cũ interrogatio neq; nomine re uera, neque uerbo contineatur: ſed horum alterum quidem depoſcat, non pedes hæc tamen prolata fuerit, neque enim in in-

terrogatione aut nomen aut uerbum licet proferre. Hoc autem ita ſe habere, diſcere ab iis enunciationibus poſſumus quæ in interrogatione proferuntur. quarum exemplo nominum quoque ac uerborum interrogationes, ſi omnino ſint, cepiſſe propoſitũ eſt. Affirmationem nanque interrogantes dicemus nũquid immortalis Animus eſt? & negationem ſimiliter, an nõ eſt immortalis Animus? Ergo ſi per ſe quoque proferri in interrogatione poſſe nomen, dicere nos oporteret nunquid uerbi gratia homo? nunquid animal? ſimiliter & in uerbo, num currit? at horum quodlibet ſenſu caret. Quod ſi nũquid lauabor? ſenſu non uacat, profecto plane dilucet non ſolum uerbi, ſed totius poteſtate affirmationis, quæ eſt nũquid ego lauabor? interrogationem eſſe. eadem & in iis omnibus ratio eſt quæ de perſona dicuntur finita ac certa. Cum igitur Phaſim Dictionem'ue aliud q̃d dam eſſe ab Enunciatione ſiue Apophanſi fuerit oſtẽſum, nõ eius etiã à Cataphaſi Ariſtoteles uel Apophaſi, uel Antiphaſi hoc eſt Affirmatione, uel negatione, uel Contradictione, differentiã adiecit, ut q̃ admodũ ſit proſpicua. quod enim prorſus non eſt Enũciatio, quomodo Affirmatio, aut Negatio unquam fuerit quarum utraq; Enunciatio eſt? & quod non eſt Affirmatio uel Negatio, neque in illas diuiditur quomodo contradictio eſſe poſſit: quæ totum quiddam eſt compoſitionem'q; ex his partibus obtinet? Illud tamen de Enunciatione, quod aliud ſit ab ea nunc Dictionem uocant, cum rationẽ aliquã poſtulet, merito exploratum eſt à Philoſopho, tũ prius a

notione eſſentiali Enunciationis,tum nunc a' noſtro uſu:ut recitauimus.Conſtat autem uerbum SIT in dictione illa/Nomen igitur aut Verbum Dictio tã/tum ſit nominis dictionis ideſt phaſeos poſitionem in ſimplicibus,quod dicebamus,propoſitionum uocibus Ariſtotelis eſſe indicat.ſi quidem & ante Ariſtotelem Timæus apud Platonẽ dictionis ſeu phaſeos nomine utitur: ſed in ſolis iis quæ quouis modo prædicantur. Materiatas igitur formas, cum ſubſiſtentiam in generatione interituq; obtineant, fugere propter aſſiduam fluxionem dicit:neq; uel eam demonſtrationem expectare quæ/hoc/&/huius/&/huic/pronomine deſignetur:uel dictionẽ quæ de iis tanquam de exiſtentibus & ſtabilibus habeatur.

XVII.

HARVM *autem altera eſt ſimplex Euunciatio: ut aliquid de aliquo:uel à quopiam aliquid. Altera ex his cõſtans: ut cõpoſita iã quædã Oratio.Atque ſimplex Enunciatio uox eſt quæ ineſſe aliquid ſignificat,uel non ineſſe:prout diſcreta ſunt tempora.*

Harum quidem inquit de quibus uel a' quopiã interrogati,uel ipſi ſponte noſtra enunciando dicimus,de quibus proxime eſt locutus. Eſſe uero inquit ipſarum alteram ſimplicem Enunciationem : alterã ex pluribus non dictionibus,ſed orationibus compoſitam. Orationem autem quæ unum habet coniunctione ſeu prædicatiuæ,ſeu ſuppoſitiue,ex ſimplicibus Enunciationibus cõſtitutam ait : hoc eſt ex duabus affirmationibus:uel duabus negationibus:uel ex

affirmatione & negatione. Quandoque uero & Orationes deinceps plures abſque coniunctione proferētes, ut unam eam dicimus quæ ex omnibus conſtituitur: continuitate uel dictionis ſerie coniunctionis uicem gerente: ut, quoniam grauiter contumeliam paſſus eſt Alcibiades, bellum intulit patriæ: Achilles iratus eſt Achiuis: Aiax ſeipſum iugauit, atque alia quæcunque ſine coniunctione enunciare conſueuimus. Interdum etiam plura inter ſe citra coniunctionē connectentes nomina, non ad unius cuiuſdam ſignificationem cōplicata, ut in definitionibus, ſed abiunctarum rerum ſignificatiua, unum quidpiā de iis prædicamus: atq; orationes quidem omnino pronunciauimus muta: ꝙ ſubiecta ſint plura, enumerationem autem quæ iugiter fit coniunctionis loco accipimus: ut Achilles Aiax Diomedes Græcorum optimi. Conſpicuumq; eſt orationes mutas eſſe illas, quoniā poteſt alia uera eſſe, alia falſa uelut ſi quis ꝑ horū aliquo, uel etiam præter eos Epeum annumeret. Eadem quoque in iis ratio eſt propoſitionibus quæ plura quædam inconiuncte de uno prædicant ſubiecto, ut Socrates eius fricat, diſputat, delectatur, perinde quaſi quæ cōflatæ ſunt ex pluribus ſimplicioribus orationes, eaq; de re plures appellantur, aliæ ex actu integris orationibus aut diſiuncti, conſiſtant, aliæ non ex diſcretis orationibus conſtitutæ ſint: ſed uel ex inconiunctis pluribus duntaxat ſubiectis, aut coniunctis: uel ex prædicatis: uel etiam ex utriſque: ut ſi diceremus, ambulant diſputantque Socrates & Plato, aut hæc ipſa ſine coniunctione

proferremus. Poſſumus & in ipſis orationibus quæ uocantur ſimplices alio modo multiplicem quandam inuenire ſimplicis compoſitiq; differentiam: non etiam quatenus ex pluribus conſtent : non conſtent orationibus : ſed pro dictionum multitudine quæ ad ſingularum conſtitutionum ſunt inditæ. Nam uere quidē ſimpliciſſima eſt ac prima ea quæ ex maxime neceſſariis conſtat partibus, Nomine in quam & Verbo, haud uero etiam hoc ſenſu proprie ſimplex neque prima quæ hanc quouis addito exuperauit. Idcirco & Affirmatione ſimpliciter in collatione ad Negationem capta Ariſtoteles, priorem locum ab Affirmatione obtineri dixit : quamuis tum quod ad unitatem attinet, orationes perinde ſe habeant: niſi æquiuocum terminum naciſcantur : tum quod ad ſimplicitatem ſpectat: quaſi non ex pluribus Orationibus conſiſtant. Quin & ipſis Affirmationibus multiplex inter ſe diſcrimen reperias. ſimiliter & in Negationibus. Nam quæ ex ſubiecto & prædicato coaleſcūt propoſitiones, ordine eas ſi ſimplicitatem attendas, præcedunt quæ tertium ſibi appredicatum uendicant: & hæ illas quæ cum modo coniunguntur. Rurſusq; in iis quæ ex ſubiecto & ꝑdicato cōcinnantur finito ſubiecto ꝑditæ priores iis ſunt quæ ex infinito conſiunt. Et quæ ſubiecto utuntur nomine, iis quæ finitionē loco nominis aſciſcūt. In iis quæ ex tertio apprædicato conſtituuntur, quæ nomen prædicant aut uerbum, iis quæ totam finitionem prædicatum faciunt: ut hæc, Socrates homo eſt: quàm illa, Socrates animal eſt rationale morta-

le. Atque hæc ob perſpicuitatem non multa perpen ſione digna ſunt. Quonam antē pacto quæ per hæc dicuntur a' paulo ſupra proditis different. Vna autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unū ſignificat, ut coniunctione eſt una. Plures quæ plura: & non unum uel quæ uacant coniunctione: atque iis etiam quæ illa antecedunt, Eſt autē una prima oratio Enūciatiua Affirmatio, deinde Negatio. operepræcium eſt cōſideremus. Itaq; dicēdū eſt, cū uel a' dictionib. uel a' ſignificatis, orationū capiat differētia, uti prius quoq; afferebamus, atq; ea quæ a' dictionibus proficiſcitur alterā ex uno ſubiecto in dictione faciat atq; ex uno prædicato, poſitiue uel negatiue, conſiſtentem, ſeu uerbum eſt, appredicetur ſeu non: & ſiue adiunctus ſit modus, ſiue non ſit aliquis, atq; abſolute loquendo affirmationem ſolam, aut ſolam negationem pariat: alteram ex duabus compoſitam affirmationibus, uel affirmatione ac negatione quam coniūctione unam uocauit Ariſtoteles: cumq; in ipſis rurſum ſimplicibus orationibus, & iis quæ coniunctione unum habere dicuntur, affirmatiui & negatiui differentia ſpectetur: Diſcretio autem illa orationum a' ſignificatis fit, partim plures efficiat, tres Orationum futuras eſſe oppoſitiones: quibus ſimplex compoſitæ, prior poſteriori, una pluribus aduerſatur. Quibus igitur dicebat uerbis, Eſt autem una prima oratio Enunciatiua Affirmationis a' Negatione penes prius & poſterius differentiam tradebat: ſolasque has oſtendebat orationes quæ ꝑprie ſimplices ſunt, a' nobis unius appellatio-

ne dignas cenſeri: cum adderet, cæteræ omnes con-iunctione una: quaſi minime nobis liceat unam ſimpliciter illarum quampiam orationum nominare. Commune autem Affirmationi cum Negatione id eſt, q ambæ ſimplices ſunt Enũciationes: quatenus ab iis etiam diſcernuntur quæ unam coniunctione obtinent. itaque ea illis addens quibus dicebat, Vna eſt autem enunciatiua oratio quæ uel unum ſignificat, uel coniunctione eſt una Plures quæ plura: & non unum diuiſionem nobis in ſignificatis tradebat unius orationis, ac plurium. In his uero nunc propoſitis diuiſionem earum in ſimplices docet atque cõpoſitas: ipſum hoc explica[illegible] apertisſime, ſimplicitate Affirmationem & Negationem a' coniunctione habentibus unum orationibus differre, quippe communiore uocata Enunciatione in ſimplicem primũ atque compoſitam diuiſa, ſimplicem rurſus in Affirmationem ac Negationem dirimit, quarum mutuũ ordinem prius expoſuit. Quod ſi doctrinæ diuiſionum ordine immutato, ſimplicis Enunciationis differentiam a' cõpoſita prius nobis tradidiſſet, ab hac uero quæ ſupra de ordine quem inter ſe habent Affirmatio & Negatio prodita ſunt, poſtremum uero a' ſignificatis diſcrimẽ addidiſſet unius orationis ad multas, uelut ſi ita ab initio dixiſſet, Partim ſimplex eſt enunciatiua oratio, partim ex pluribus orationibus compoſita. ſimplex aut prima eſt, aut ſecunda. & harum utraque uel una eſt, quæ unum denotat: uel plures quæ multa ſignificant, nemini urſus fuiſſet eadem prodita de iiſdem inculcaſſe. Minime

uero putandum eſt, finitionem ſimplicis Enunciationis, ſiue, ut nonnulli uocauerint, deſcriptionem ex Affirmatione reddi ac Negatione: propterea ꝙ Ariſtoteli dicatur, Simplex enunciatio eſt aliquid de aliquo: uel a' quopiam aliquid. & rurſus, Vox eſt quæ ineſſe aliquid ſignificat, uel non ineſſe. quorum alia ſunt affirmationes uidelicet: alia negationes, quod quidam ſuſpicati, Enunciationem genus non eſſe exiſtimarunt: ſed uocem quæ in diuerſa ſignificata illi ſubiecta æquiuoce diſcerperetur. conueniunt enim æquiuocis uocibus eæ docendi rationes quæ a' ſubiectis ſignificatis ducuntur: propterea ꝙ nullam hæ communem naturam declarant: quam finitiones indicant. Nam finitionem iam ſuperius expoſitam habemus Enunciationis, nempe orationem eſſe cui uerum competit aut falſum pronunciare. At in his cū ſimplicem Enunciationem a' compoſita diſtinguere, & quæ ſimplices ſint enūciationes, ex quibus ortū obtinent compoſitæ, casq́; eſſe Affirmationē ac Negationē dicere, atque ipſarum asſignare definitiones propoſuerit, diuiſionem eius in ſpecies tradit merito, uel notionis rationem, a' diuiſione in ſpecies deſumptam. Quod autem genus eſſe Philoſophus Enūciationem uelit, plane id aperuit: cum in definitionibus illam Affirmationis adhibuerit ac Negationis: eiq́; ut generi differentias præpoſuerit: in affirmatione hanc, alicuius de aliquo: in negatione illam, alicuius ab aliquo. Cæterum quoniam uerba illa IN ESSE ALIQVID VEL NON INESSE, tanquam pronūciata in ſolo præſenti tempore ſunt;

Vult his uerbis finitionem tradere Contradictio-nis,ac pugnam eſſe dicere Affirmationis & Nega-tionis:quæ uerum ſemper adeo falſumq; diuidunt, ut altera ipſarum mentiente,uel altera ſit: atq; econ trario. Ad hoc autem aſſerendum, pugnam falſæ eſſe Negationis aduerſus ueram Affirmationem: falſæq; Affirmationis aduerſus ueram Negationē aſſumpſiſſe ex neceſſitate oportuit.atq; ut hoc ita ſe habere oſtendat,duas oppoſitiones capit:unam à re bus ipſis:alteram à noſtra de rebus diiudicatione. Quandoquidem enim ſermo de Affirmatione Ne-gationeq; eſt, quarum utraque in complexu prædi cati cuiuſdam cum ſubiecto ſpectatur, ſumitur à re bus quidē oppoſitio illa quæ prædicatū dicit ſubie-cto ineſſe uel non ineſſe.ab eo autem quod nos de ip ſis ſentimus,uel etiam pronunciamus, ea quæ ineſſe prædicatum ſubiecto uel nō ineſſe à nobis dici affir mat.Itaq; cum quatuor hæc ſint duarum oppoſitio num ſegmenta, quod ineſt quod nō ineſt dici ineſſe: dici non ineſſe quatuor erunt complexus. Aut enim quod uere ineſt nos quoq; ineſſe pronunciamus:aut quod uere ineſt nos dicimus non ineſſe aut quod nō ineſt nos aſſerimus ineſſe aut qđ nō ineſt nō ineſſe. Ergo ſi,quod ineſt ineſſe phibemus, ut iuſtū eſſe So cratem affirmationem ueram facimus,cum quod re uera ineſt in Socrate hoc eſt iuſtum dicimus ineſ-ſe. Sin quod ineſt non ineſſe,falſam negationem:ut ſi Socratem iuſtum non eſſe prodamus: propterea quoniam quod ineſt iuſtum in Socrate nos non ineſſe confitemur. Rurſus ſi quod nō ineſt aſſeuere-

mus ineſſe, ut eſſe iniuſtum Socratem, falſam affirmationem configimus, cum quod non ineſt in Socrate iniuſtum ineſſe contendimus. poſtremo ſi non ineſſe enunciamus, quod non ineſt, ut nō eſſe Socratem iniuſtum, ueram afferimus negationem. quod enim re uera non ineſt iniuſtum in Socrate, hoc nos quoque non ineſſe arbitramur. quippe quod à nobis ineſſe dicitur uel non ineſſe, affirmationem aut negationem facit. nam qui ineſſe quidquam profatur, cōſtat eum hoc quod ineſſe ait de illo affirmare cui ineſſe ipſum inquit, negare qui dicit non ineſſe: ueram autem aut falſam eo promere ꝙ conſonam aut non conſonam rebus enunciet. Manifeſtum enim eſt rurſum: ſi concinnentes rebus Enunciationes proferamus, fore ut ueritatem aſſequamur, uelut ſi quod ineſt ineſſe prodiderimus: uel quod non ineſt non ineſſe. mentiri autem ſi à rerum natura diſcordemus: ut ſi non ineſſe quod ineſt, uel ineſſe quod non ineſt pronunciauerimus. Hinc igitur quatuor nobis propoſitiones enicuere: duæ affirmationes, tum quæ ineſſe quod ineſt, tum quæ ineſſe quod non ineſt affirmat duæ negationes, quæ reliquæ ſunt. & altera uera affirmationum quæ quod ineſt dicit ineſſe: altera falſa quæ ineſſe quod non ineſt: rurſusq; ex negationibus hæc uera eſt quæ quod non ineſt fatetur non ineſſe: illa falſa quæ non ineſſe quod ineſt narrat. Inuenimus igitur propoſitionem prorſus aliquam ueræ affirmationis repugnare. aduerſatur enim falſa Negatio ueræ Affirmationi: & falſæ Affirmationi uera Negatio. Quare non ſine ratione ac uia ne

bis ſermo ex duabus excitus diuiſionibus in conſpe-
ctum ſeſe obſtulit. Quatuor quidem ſunt communiſſimæ ſpecies propoſitionum quæ cum ueri & falſi qualitate ſpectantur. oppoſitionum autem in propoſitionibus duæ: una ueræ Affirmationis ad falſam negationem, altera ad ueram Negationem falſæ Affirmationis: quas conquirere propoſitum erat binasq́ꝫ inuenire ad Contradictionem deprehendendam de qua nobis in præſens agitur. Hanc enim affirmationis pugnam cum Negatione uocandā Ariſtoteles Contradictionem cenſet, perinde quaſi nomē ipſe hoc illi ipoſuerit, partibus eius in uero & falſo contraria inter ſe aſſerentibus: ut declarant cum ait, SIT QVÆ HOC CONTRADICTIO: tametſi neque in Affirmatione, neque in negatione uel enunciatione huiuſmodi quicquam locutus. Si quidem uel apud apprime diuinum Platonem horum quodlibet poſitum nomen reperias. ſicut plurima quoqꝫ ex iis præcepta quæ hoc libro de Enunciatiuæ orationis principiis traduntur, cum locis apud ipſum pluribus diſperſa inuenias, tum uel maxime in Sophiſta, quæ poſt ſermones de commiſto Enti non, Ente plures atque admirabiles produ͂tur. quibus oſtendit & in ratiocinationibus & in opinionibus. & in ea oratione quæ ab his prodit, forasq́ꝫ effluit compar ipſis non Ens, hoc eſt falſum ſpectari Namq́ꝫ in illis, quemadmodum primum Philoſophum decet, de ſolis Logicæ quoqꝫ facultatis principiis contemplari ſatis eſſe exiſtimans, quæ de Enunciatiuæ orationis principiis co͂ueniebat uerba ad eos

libet Affirmationem facit: neque ad falſam quam libet Affirmationem uera quæuis Negatio. Quis enim dicentem, Homo bipes non eſt, contradicere illi arbitretur qui Hominem eſſe animal prodiderit: propterea ſcilicet ꝙ altera uera Affirmatio ſit: altera falſa Negatio? uel qui, Homo lapis non eſt, inquit, illi qui Hominem quadrupedem eſſe affirmauerit, quonam ſeſe ex aduerſo propoſitiones habeăt? merito idcirco addit quas oppoſitas Affirmationes ac Negationes haberi oporteat: atque eas nimirum eſſe quæ eodem ſubiecto utuntur, eundemq; de ipſo prædicatum declarat: id ꝙ uerbis illis palam fecit, QVÆ EIVSDEM DE EODEM EST. Hoc autem eſt, Contradicere propoſitionem inquã propoſitioni eam quæ prædicati eiuſdem prædicationem facit de eodem ſubiecto in altera propoſitione accepto ad quam fit contradictio. Pugnat enim propoſitio illa quæ, Homo animal non eſt, ait, Homo animal eſt, prõunciati: non autem hæc, Homo bipes non eſt, ſi quidem ambobus terminis cõmunicant illæ: hæ prædicato diſſentiunt, Homo quoque eſt lapis, dicenti, quæ, Homo lapis non eſt, inquit opponitur, non quæ, equus lapis non eſt, ſi quidem hæ diuerſis utuntur ſubiectis. Ne autem ſatis eſſe exiſtimemus eundem ſola uoce ſubiectum atq; eundem eſſe prædicatum terminum, cum diſtinctiones illas quæ hæc exacte definiunt in promptu habere nos uelit, adiecit. NON ÆQVIVOCE AVTEM: ET QVASCVNQVE ID GENVS PRÆFINITIONES ALIAS ADVERSVS MO-

LESTAS SOPHISTARVM ARGVTATIONES ADHIBEMVS. Non enim cōtra dicit is, Aiax Hectori ſingulari certamine congreſſus eſt, pronuncianti, qui non congreſſus eſt ſingulari certamine Aiax Hectori dicit. ambo enim perinde & uerum falſum proferre poſſunt, quanuis propoſitiones iiſdem terminis conſtare uideantur. ſed ipſis in ſola dictione, ſeu nuda uoce, non in ſignificato identitas eſt, cum ſimul ueras eas aut ſimul falſas ceperimus. Quod ſi ubi de utro tandem Aiace ſermo ſit explicuerimus, uerbum cōgredi, aut quoduis aliud de illo & affirmatiuæ & negatiue ꝑdicemus, ſimulq́ꝫ conditiones alias obſeruauerimus, quas deinceps afferemus alteram ex propoſitionibus ueram eſſe, alteram falſam neceſſe eſt. Idem & in prædicato ſæpius accidit, quandoquidem eſt & in uerbis æquiuocatio. Nam uerbum, Mando, tū iubeo ſignificat, tum etiam manduco, ac propterea, ego mando, & ego nō mando, contradictio nō eſt ſi in alio atqꝫ alio ſignificato ſumatur. Tum hoc igitur cauēdum eſt ne terminorum alterutrum æquiuocum aſciſcamus: tum etiam ne ad aliud aliudq́ꝫ capiamus, ob idq́ꝫ uere affirmari ac negari poſſit: uelut ſi decem plura, & decem non plura eſſe pronunciemus. conſtat enim in numero illo paucioribus ueram eſſe affirmationem: negationem uero in æqualibus & amplioribus. Item ne ſecundum aliud & aliud eidem qui inſit ac non inſit: ut ſi, Æthiops niger & non niger eſt, dicamus: nam niger eſt cute extima: non niger dētibus. Neque in alio & in alio tempore ineſſe

idem

idem poſſit,&non ineſſe: ſed definitum& tempus ſit quo ineſſe quippiam uel non ineſſe prædicamus. q̄ perualuit Socrates,&non ualuit, eſſe uerum poteſt, ſi alterum anno uerbi cauſa proxime exacto, alterū pridie capiatur. Ad hæc uero & eodem pacto opus eſt, quod affirmetur negaturq; prædicatum capeſcere. Eodem pacto inquam, uel in utraq; actu propoſitione, uel facultate in utraq;. ſi quidē affirmatio quæ cernere inquit dormientem, ſimul cum negatione uera eſt quæ non cernere ipſum contendit: cum altera ſcilicet in naturæ ſumatur aptitudine, quæ, niſi quid prohibuerit, per uidendi facultatem agat, tum ad eius diſcretionem qui uim nondum recepit, tum eius qui illam amiſit. altera in eo qui tunc per illam non agit. De his ergo diſſeruit pleniſſime Ariſtoteles in eo libro qui ſophiſticorum inſcribitur Elenchorum. exponitq; modos omnes tredecim numero, quibus Sophiſtæ aduerſarios minus curioſe diſputantes fallere conantur: ſex qui ad locutionem, ſeptem qui ad ſententiam pertinet: ſiue ab ipſis extra dictionem abſolute ſumuntur. docetq; eorum confutationes. At hic cum modi unius. i. ab æquiuocatione meminerit, qui unus eſt inter dictionis modos, ſimili ratione & cæteras cautiones omnes nobis obſeruandas præcipit: quas ad oppoſitionem exactam contradicentium inuicem propoſitionum neceſſaria omiſit: perinde quaſi exquiſitam de iis perpenſionem nobis tradere tempeſtiuum non eſſet. MOLESTAS autem ARGVTATIONES bene admodū dixit SOPHISTARVM importunas ipſorū

interpellationes contentionesq́ꝫ:quæ nihil ſanè operoſum habent:ſed iis quibus mens conſtat perturbationem ſolum inanemq́ꝫ diſtractionem præbent: propterea quoniam in Sophiſticis confutationibus demonſtrantem interturbant:neqꝫ ab ipſo uel ab auditore comperiri ueritatem ſinunt. Sed quoniam ad finem ea perduximus quæ ad Enunciatiuæ orationis principia pertinent,ab his deinceps aliunde ſumpto initio de propoſitionibus ipſis conſpicemur.

DE PROPOSITIONIBVS ex ſubiecto tantũ & prædicato cõpoſitis.

SECTIO SECVNDA.

I.

QVANDOQVIDEM *uero res aliæ ſunt uniuerſales,particulares aliæ,(Vniuerſale autem id uoco quod prædicari de pluribus eſt natura idoneum:Singulare quod ineptum eſt,ut* Homo *exempli cauſa uniuerſale eſt,Callias ſingulare.)ineſſeq́ꝫ aliquid uel non ineſſe cuiquam interdum uniuerſalium quandoque uero ſingularium enunciare eſt,neceſſe,ſi uniuerſaliter quiſpiam in uniuerſali ineſſe enunciet uel non ineſſe,contrariæ* Enunciationes *erunt.(porrò in uniuerſali enunciare uniuerſaliter intelligo,ut omnis homo albus, nullus homo albus.) Quando autem in uniuerſalibus quidem,non autem uniuerſaliter,non ſunt contrariæ,tametſi quæ indicantur,contraria quandoque eſſe poſſunt.Dico au-*

tem non uniuerſaliter in uniuerſalibus enunciare, ut eſt albus homo: non eſt albus homo. Cum enim ſit homo uniuerſale, nō tanquam uniuerſaliter utitur enunciatione. quippe nomen omnis non uniuerſale ipſum ſignificat: ſed uniuerſaliter ineſſe.

SECVNDVM libri caput hinc exordium ſumit: quod de propoſitionibus uel enunciationibus iis eſſe diximus quæ ex ſubiecto prædicatoq; conſiſtunt. Nos autem prius quam ad auctoris uerborum expoſitionem deſcendamus, ea quæ ad totius capitis cognitionem neceſſaria ſunt operepræcium eſt contemplari. ſunt autem hæc. Primum quodnam pacto negationes ex hiſce efficiamus affirmationibus. Dein quomodo propoſitiones uniuerſas quæ ex ſubiecto conſtant & prædicato ſumpſiſſe poterimus: quo nihil uereamur non poſſe in hoc propoſitionum genere præter has aliam eſſe dicere. Et præterea quænam ex ipſis contradictorie oppoſitæ inter ſe ſint: quæ non contradicant re uera cum contradicere uideatur. ac qua ratione mutuæ illarum oppoſitiones appellandæ. Ex affirmatione igitur negatiua aſſumpta particula negationē fieri liquet. quo autem Affirmationis loco ponenda ea ſit, ut Negationem conficiamus; id'que quamobrem, explicandum eſt. Itaque non ſubiecto illam aio, ſed prædicato conſtruendam primum quidem propterea quod potius prædicatum, eſt uti diximus ac prius ſubiecto: unde & tota oratio prædicatiua

nominatur. Nobis igitur Affirmationem tollere at/
que efficere Negationem uolentibus, non negatiua
particula, quæ ſublationis auctor eſt parti deſpicabi
liori, ſed præſtantiori inferenda. Si quidem et animá
tium, immo uero animatorum omnium non quæuis
ſublata particula totum labefactauit: ſed ex præci/
puis aliqua. Deinde quoniam affirmationem quate
nus ineſſe quidquam dicit, obſignari exculpiq́; pro/
didimus. Hoc uero etiã affirmat propoſitio illa quæ
negatiuam particulam ſubiecto coniunxit. Nã qui:
non Socrates ambulat/dixit, non quod eſt ambula/
re a' Socrate ſuſtulit: quod ſané facere cum oporte/
bat qui proferre inſtituit Negationem: ſed alium a'
Socrate quempiam inquit ambulare. quomodo er/
go huius/Socrates ambulat/negatio fuerit: cum ne/
que de eodem loquatur ſubiecto, aliiq́; ineſſe ambu/
lationem aſſerat? Quamobrem neceſſe eſt negatiua
particula prædicato duntaxat iuncta Negationem
fieri: quo modo ſe habet propoſitio ea quæ/Socrates
non ambulat/dicit. Hæc ergo/non Socrates ambu/
lat/quonim negatio non eſſe oſtenſa eſt, propoſitio
autem omnis aut negatio eſt, aut affirmatio, erit affir
matio prædita ſubiecto infinito. Nomen quippe ne/
gatiua accepta particula infinitum nomen uoca/
mus. eiusq́; negationem hanc eadem ratione eſſe in/
uenimus/non Socrates non ambulat/: particula ne/
gatiua ad prædicatum in Affirmatione utique poſi
ta. Quare duæ circa idem ſubiectum contradictio
nes fiunt: una quæ ut finito eo utitur: altera quæ tan
quam infinito. Hæc cũ ita ſe habeant, diuiſiones, de

hinc inſpiciamus: ex quibus propoſitionum earum numerus quæ ex ſubiecto conſtant & prædicato eli cere eſt integrum. ac contradictiones primum illas quæ in iis fiunt numeremus. patet enim plures duplo propoſitiones contradictionibus futuras. Quandoquidem igitur duos hæ terminos tantum propoſitiones ſubiectũ prædicatumq́; & complexum prætereа ſubiecti ad prædicatum, nec quidquam præter hæc aliud obtinet diuiſiones quoq; prorſus ipſarum neceſſe eſt aut a' ſubiecto ſolo, aut a' ſolo prædicato, aut a' prædicati cum ſubiecto cohærentia proficiſci, cohærentiam autem eã nomino, qua uel ſemper ſubiecto prædicatus incumbit: uelut cum Solẽ dicimus moueri: aut hominem eſſe animal: uel ineſt nunquam: ut cum ſtare Solem affirmamus, aut hominem eſſe pennatum, uel cum ineſt quandoq;, alias autem non ineſt: ſicuti cũ ambulare perhibemus Socratem aut legere. Enimuero has cohærẽtias ii nuncupant propoſitionum materias quibus curæ fuit de harum arte diſſerere, unamq́; ex iis eſſe aiunt Neceſſariam: alteram impoſſibilem: tertiam contingentem. quorum ſané nominum cauſa in propatulo eſt. In ſumma cohærentias has materias, ideo uocandas cẽſuerũt, ꝙ cũ rebus quæ ſubiectæ ꝓpoſitionibus ſunt ſimul appareant: neq; a' noſtra opinione uel prædicatione: ſed ab ipſa rerum natura deſumãtur. Quod enim ita ſe habet ut ſemper inſit, neceſſariã materiã efficere arbitramur. ꝙ ſemp nõ ineſt impoſſibilem, quod uero alternat, ut alias inſit, alias ſecus, contingentẽ. Quoniã igitur ſubiacẽt res propoſitio-

nibus,ubiq; uero ſubiectum uel materiã eſſe,uel materiæ rationem ad id obtinere cui ſubiacet affirmamus,eas idcirco materias uocari dignum existimarunt. Diuiſio itaq; hac ratione a' ſubiecto fit, Subiectus in propoſitione uel ſingularis eſt, uel uniuerſalis.nec medium obtinet diuiſio.ſi quidem unam, uti aſſerebamus,quæ a' ſubiecto ſignificatur, quemadmodum a' prædicato etiã eſſe oportet naturã, ſi una re uera eſſe propoſitio debeat.Hanc porrò unam naturam aut de pluribus quibuſdam prædicari,aut de ſolo uno ſubiecto neceſſe eſt. At ſi quod uelut ſubiectum aſſumptum eſt ex eorum fuerit numero quæ de uno ſolo prædicantur,ut Socrates uel Plato,ſingularem patet Propoſitionẽ fore. Sin ex iis quæ de pluribus appellantur,ut homo uel animal, uniuerſalem.neq; præter hæc cõſtat propoſitio. Porrò ſi uniuerſalis ſubiectus ſit,hunc uel ſine aſcititia Præfinitione,uel cum ea pronunciari eſt neceſſe. Dicuntur autem aſcititiæ Præfinitiones,ſeu græce Proſdioriſmi,uelut adiectiuæ quædã dictiones quæ ſubiectis concinnantur,declarantq; quonam pacto prædicatum ſeſe ad indiuiduorũ,quæ ſubiecto cõprehendũtur multitudinem habeat,ſiue quaſi inſit ſiue quaſi non inſit ſumatur. Ideo quatuor quoque numero ſunt,/omnis/&/nullus/:aliquis,/&/non omnis/:duæ uniuerſales/oís/&/nullus/:particulares totidẽ/aliqs/ &/non omnis/. Atq; ex uniuerſalibus affirmatiua altera eſt/omnis/:ut/ omnis homo animal/ q̃ ſubiectis homini indiuiduis oĩbus animal ineſſe indicat: altera negatiua/nullus/.ut/nullus hõ pennatus/: nim[illegible]

ſignificās hominū nulli ſingulorū ineſſe ꝑdicatum.
Et particulariū rurſus altera affirmatiua, aliqs,:ut aliquis homo albus,:quæ unicuiquā ineſſe ex iis indiuiduis prædicatū declarat quæ ſubiecti circuitu claudūtur negatiua altera non omnis,:ut, non omnis homo iuſtus,:quæ ipſius,omnis,ſublatrix eſt:ſignificatq; uerum non eſſe indiuiduis omnibus quæ ſubiecto continentur prædicatum cōpetere. Haud uero in indiuiduis tātum præfinitiones aſcititiæ certas diſtinctiones faciunt:ſed ſi genus forte ſubiectū ſit propoſitionis,conuenient in ſpeciebus iis potiſſimum quæ ad genus illud referuntur: cum quod de ipſo prædicatur,ſubſtantiale quidpiam fuerit: ſecūda ratione et indiuiduis quæ à ſpeciebus illis ambiūtur.ſi quidem nec aliter indiuiduis poteſt genus impertiri,niſi per ſuarum ſpecierum interuentum. Ergo cum,omne animal ſubſtantia, quoddam animal uolucre,dicimus,quoniam ſuapte eſſentiā prædicata ſubiectis cohærent,ſubſtantiam de ſpeciebus abſolute animalis omnibus prædicari in primis dixeris:uolucre de iis,quæ ipſo naturæ habilitate impartiūtur:illorumq; beneficio de iis indiuiduis quæ ſub ſpeciebus colligunt. Interdum quoq; de ſolis ſpeciebus enunciationē facimus;ceu cū dicimus,ois Quāti ſpecies conſiſtentis ex partiū ſitū obtinētibus conſtat;ſpeciesq; eſt cōtinui:aut forma naturalis omnis ſuā in mundo ſubſiſtentiā habet,Cæterū cōſtat accidentia cum & audientiam obtineant naturam,& eidem ineſſe ac non ineſſe natura ſint apta,dictū iri à nobis de indiuiduis præſertim ꝑdicari: quæ indiui-

dua modis omnibus tum penes accidentia, tum ſub ſtantiam mutari natura uoluit non proprie uero de ſpeciebus: quæ ob in corpoream immutabilé'q; ſui ipſarum naturam ne participes quidem eſſe eorum poſſunt. Si itaq; aſcititia nulla præfinitio ſubiecto adhæreat, impræfinita Propoſitio græce aproſdiori ſtos nominatur: ut homo ualet. Quod ſi præfinitio ne aliqua non uacet, præfinita Propoſitio, græce proſdioriſmene dicitur. Verum ſi uniuerſalis ea fuerit præfinitio, uniuerſalis uocatur: ſin particularis. Quatuor igitur nobis oppoſitionum ſpecies in ꝓ poſitionibus ex ſubiecti diuiſione in conſpectum pro deunt: ſingularium: quibus non additur præfinitio: uniuerſalium, ſiue uniuerſalium uniuerſaliter: & uni uerſalium non uniuerſaliter (ſic enim quoq; eas uocant per id ab aliis diſcernentes quæ perinde atque hæ ſubiecto uniuerſali utuntur, ꝙ in his præfinitio nes uniuerſales ſint uniuerſalibus ſubiectis coniunctæ) & præter has particularium, ſiue uniuerſalium ut particulariũ. Habent enim hæ particulares præfinitiones ſubiectis uniuerſalibus adhibitas, quo fit ut ita quoq; appellentur. Porrò differunt eo ſingula res à particularibus, quòd in uno quodam finito & certo ſingulares enunciationem conficiant: ut Socrate. particulares, etſi ad unum aliquod reſpiciẽ tes pronuncient, nihil tamen certum ſignificent: ſed in quouis aliquo ueræ eſſe poſſint: ceu cum dicimus aliquis homo iuſtus eſt, nihilo enim magis Socratis gratia uerum affert propoſitio, quam Platonis uel Ariſtidis, Propterea ſingularem recte finitam Theo

phraſtus nominat particularem infinitam. Ac diuiditur quidē ſingularis ex aduerſo a' ſimpliciter uniuerſali: ab uniuerſali autem uniuerſaliter particularis. talis igitur a' ſubiecto diuiſio eſt propoſitionum. Cæterum a' prædicato dicendum eſt quatuor ſpecies has omnes triplicari. Quoniam enim prædicatum uerbum ſit neceſſe eſt: tempus autem adſignificari a' uerbo docuimus, capiturq́ȝ tripliciter Verbū, in præterito, inſtante, conſequente, patet ex quatuor a' prædicato ſpeciebus quamlibet uariari tribus modis licere: uerbi cauſa ſi in ſingularibus dicamus, Socrates ualuit: Socratis ualebit. Itaqȝ ob id in propoſitionibus duodecim ſpecies fiunt oppoſitionū. Nā que Ariſtotelem audiemus docentem, quandā quoque fieri a' temporibus aliquando Propoſitionum differentiam. Quandoquidem uero oppoſitionū harum duodecim trifariam ſingulæ ſecūdum tres materias capi poſſunt, harum oppoſitiones omnes ſex & triginta fieri accidit finito nimirum ſubiecto quibus pares eas numero fieri neceſſe eſt quæ ex infinito ſubiecto componuntur. Quippe in ſingulis finito ſubiecto utentibus ſi negatiuam ſubiecto particulam addideris, eas quæ ex infinito conſtant efficies. Fiunt ergo duæ & ſeptuaginta oppoſitiones omnes contradictionesq́ȝ earum propoſitionum quas penſitandas propoſuimus. Verum poſteaquam ipſarum tradidimus numerum conſequens eſt deinceps con ſideremus quæ in enumeratis oppoſitionibus contra dictorie propoſitiones aduerſæ inter ſe ſint, quæ ſecus, & quinam inter ſe reſpectus non contradictorie

ſint obiacentium, qui uero ad comprehenſarum in ipſis utranque propoſitionum habeatur contradicto ne repugnantium. Supra enim ſumpſimus Negationem omni eſſe Affirmationi, & Affirmationem Negationi omni contradictorie oppoſitam. Singulares igitur contradictorie depugnare apud omnes in confeſſo eſt. Quæſtionem uero quandam exhibent illæ quæ in futuro capiuntur tempore: quam infra exponet, ſoluetq́; Ariſtoteles. At de imprefinitis inter eos non conuenit qui de hoc theoremate quidquam ꝓnunciantur. quomodo autem ſeſe uerum habeat nequid intelligi, niſi quo pacto præfinitæ ſe habeant inſpexerimus: de qbus nulla aut fuit, aut eſſe põt cõtrouerſia quo circa de his prius agendum eſt. Quoniã igitur Contradictionem finiuimus pugnam eſſe Affirmationis & Negationis quæ uerum ſemper falſumq́; diuidit, liquet quas uel commentientes quandoq; propoſitiones inuenerimus, uel ſimul uerum aſſerentes, utique non inter ſe eas contradictorie oppoſitas a' nobis dictum iri. Ergo quæ uniuerſales ut uniuerſales nominantur, quaſi ſimul falſæ in materia ſint contingente, contradictionem facere haudquaquam dicentur. Veruntamen nec particulares contradicere affirmabimus: ut quæ ſimul ueræ in eadem ſunt materia. tametſi ambæ in cæterarum utraque materiarum uerum ac falſum ſecernant. Veræ igitur ambæ in materia neceſſaria ſunt Affirmationes: quæ id eſſe aiunt quod ex neceſſitate competit. Negationes falſæ: quæ id tollere contendunt. Contra autem iure ſe habent in ea materia quam impoſ

ſibilem uocant. ueræ enim ſunt Negationes, quæ impoſſibile, ob idq; nunquam competens aſſerunt non ineſſe. falſæ Affirmationes quæ cōpetere id dicunt id contingente ambæ falſæ uniuerſales: ambæ particulares ueræ. quoniam quæ in ea prædicantur materia, aliquando natura fert ineſſe ſubiectis. quandoq; non ineſſe, atq; aliis ineſſe illorum, aliis minime, ut omnis homo albus: nullus homo albus, ambæ hæ falſæ: Affirmatio propter Aethiopas, Negatio propter Scythas, ſi ita forte contingant. aliquis homo albus: non omnis homo albus, hæ uidelicet ſimul ueræ ſunt. Qua ergo uniuerſales, ut uniuerſales minime contradicentes oſtendimus, contrarias nuncupant. quoniam contraria cum in medio carentia eodemq; prædita diuidantur, ſimiles hæ contrarijs medio carentibus propoſitiones ſunt in neceſſaria impoſſibiliq; materia. Nam & adeſt ex neceſſitate horum alterum ſubiecto: & hæ propoſitionem alteram ueram obtinent quæ rei quoque eſſentiã hac de cauſa imitatur: quemadmodum eſſentiæ priuationis imago eſt falſitas. in contingente uero medium poſſidentibus: quorum poteſt utrunq; ſubiecto non adeſſe. Vel, quoniam ulla contraria non ſatis cōſtat uacare medio: quod ceu confeſſum ii cenſet ſumendũ, qui eo quo prodidimus modo propoſitum, quæ contrariæ nominant, appellationi cauſam reddunt, magis dicendum eſt non poſſe in eodem ſubiecto ſimul actu eſſe contraria, poſſe autem ſimul inde abeſſe. Propoſitiones itaq; hæ cũ ſimul nunquam ueræ ſint, quãdoq; uero et ſimul falſæ, contrariaq; hac

ſint obiacentium, qui uero ad comprehenſarum in ipſis utranque propoſitionum habeatur contradicto ne repugnantium. Supra enim ſumpſimus Negatio nem omni eſſe Affirmationi, & Affirmationem Ne gationi omni contradictorie oppoſitam. Singulares igitur contradictorie depugnare apud omnes in con feſſo eſt. Quæſtionem uero quandam exhibent illæ quæ in futuro capiuntur tempore: quam infra expo net, ſoluetq; Ariſtoteles. At de imprefinitis inter eos non conuenit qui de hoc theoremate quidquam pro nunciantur. quomodo autem ſeſe uerum habeat ne quid intelligi, niſi quo pacto præfinitæ ſe habeant in ſpexerimus: de qbus nulla aut fuit, aut eſſe põt cõtro uerſia quo circa de his prius agendum eſt. Quoniã igitur Contradictionem finiuimus pugnam eſſe Af firmationis & Negationis quæ uerum ſemper fal ſumq; diuidit, liquet quas uel commentientes quan doq; propoſitiones inuenerimus, uel ſimul uerum aſ ferentes, utique non inter ſe eas contradictorie oppo ſitas a' nobis dictum iri. Ergo quæ uniuerſales ut uniuerſales nominantur, quaſi ſimul falſæ in mate ria ſint contingente, contradictionem facere haud quaquam dicentur. Veruntamen nec particulares contradicere affirmabimus: ut quæ ſimul ueræ in ea dem ſunt materia, tametſi ambæ in cæterarum utra que materiarum uerum ac falſum ſecernant. Veræ igitur ambæ in materia neceſſaria ſunt Affirmatio nes quæ id eſſe aiunt quod ex neceſſitate competit. Negationes falſæ: quæ id tollere contendunt. Con tra autem iure ſe habent in ea materia quam impoſ

ſibilem uocant. ueræ enim ſunt Negationes, quæ impoſſibile, ob idq; nunquam competens aſſerunt non ineſſe. falſæ Affirmationes quæ cõpetere id dicunt id contingente ambæ falſæ uniuerſales: ambæ particulares ueræ. quoniam quæ in ea prædicantur materia, aliquando natura fert ineſſe ſubiectis. quandoq; non ineſſe, atq; aliis ineſſe illorum, aliis minime, ut, omnis homo albus: nullus homo albus, ambæ hæ falſæ: Affirmatio propter Aethiopas, Negatio propter Scythas, ſi ita forte contingant. aliquis homo albus: non omnis homo albus, hæ uidelicet ſimul ueræ ſunt. Quia ergo uniuerſales, ut uniuerſales minime contradicentes oſtendimus, contrarias nuncupant. quoniam contraria cum in medio carentia eodemq; prædita diuidantur, ſimiles hæ contrariis medio carentibus propoſitiones ſunt in neceſſaria impoſſibiliq; materia. Nam & adeſt ex neceſſitate horum alterum ſubiecto: & hæ propoſitionem alteram ueram obtinent quæ rei quoque eſſentiã hac de cauſa imitatur: quemadmodum eſſentiæ priuationis imago eſt falſitas. in contingente uero medium poſſidentibus: quorum poteſt utrunq; ſubiecto non adeſſe. Vel, quoniam ulla contraria non ſatis cõſtat uacare medio: quod ceu confeſſum ii cenſet ſuinendũ, qui eo quo prodidimus modo propoſitum, quæ contrariæ nominant, appellationi cauſam reddunt, magis dicendum eſt non poſſe in eodem ſubiecto ſimul actu eſſe contraria, poſſe autem ſimul inde abeſſe. Propoſitiones itaq; hæ cũ ſimul nunquam ueræ ſint, quãdoq; uero et ſimul falſæ, cõtrariæq; hae

ratione imitentur, cõtrariæ appellari merito poſſunt. Dicere etiam licet contraria ob id nuncupari ꝙ ſpacio inter ſe diſtent plurimo. abſunt enim contraria maximo interuallo à ſe mutuo inter ea quæ ſub eodem genere colliguntur. Sic uero & harum utraq; ſeſe habet ad alteram. ſi qdem altera ſubiecto comprehenſis indiuiduis omnibus, altera nulli inquit ineſſe prædicatum. Particulares autem Subcõtrarias nominant: quaſi ſubcontrariis ipſis conſtitutas, affectatrices'q; illarum. Nã cum uera altera eſt uniuerſalium, uerax tunc & ſubdita illi particularis eſt propoſitio: ut q̃ ceu pars eius eſt, atq; ipſius ambitu continetur. idcirco Affirmationes quoq;, particularem, uniuerſalem'q;, ſimiliter & Negationes uocant Subalternas. Particulares igitur ne oppoſitæ quidem inter ſe eſſe proprie dicentur. nam quæ ſpecies iis oppoſitorũ conueniet? Quod ſi contradictoriæ his oppoſitas quæras, particulares uniuerſalibus cum qualitatibus oppoſitione contradicentes inuenies: hoc eſt uniuerſali Affirmationi particularem Negationem: & uniuerſali Negationi particularem Affirmationem. Quocirca quæ in deſcripta inferius tabella ſitum diametricum inter ſe obtinent angulorũ præfinitæ propoſitiones, eæ ſibiinuicẽ contradicũt. ſi quidem hæ uerum & falſum perpetuo diuidunt; neq; id ab re, Nã Contrariæ & Subcontrariæ quali differentes idem retinent quantum. Subalternæ quãto diſſentientes eodem quali præditæ ſunt. Hæ uero ambobus pugnantes abſolutam perfectam'q; inter ſe habent differentiam. quo fit ut eæ ſimul falſæ,

aut ueræ eſſe nequaquã poſſint. Namq; in materia neceſſaria uerum aſſerentibus Affirmationibus falſas Negationes eſſe,contra uero in impoſſibili,ex ſupradictis perſpicuũ eſt.in contingente autem mentiente uniuerſali Affirmatione,particularis negatio, ut quæ illi contradicit,uera eſt uniuerſaliq; fallente negatione , particularis affirmatio, uelut contradicens illi,uerum fatetur.ideo ſimul illis mẽtientibus hæ ſimul uerum pronunciant.

PROPOSITIONVM TABELLA.

Singulares Socrates ambulat. Socrates non ambulat. Imprefinitæ, homo ambulat: homo non ambulat: quæ & uniuerſales non uniuerſaliter dicuntur. omnis autem homo ambulat, nullus homo ambulat, cũ aſcititia præfinitione omnis & nullus, uniuerſales ut uniuerſales.

Quoniam uero imperitiores perturbare in impoſſibili materia conſueuit particularis Negatio, quæ ſimul mendax eſſe cum uniuerſali uidetur Affirmatione: ceu cum dicimus nõ omnis homo pennatus: eo quia, ſed quidam eſt, quidam non eſt præfinitio non omnis ſecũ inferre uideatur, id quod in impoſſibilibus falſum planè eſt, conuenit de his quoq; diſſerere. Itaq; ex iis quæ ſupra de non omnis præfinitione prodidimus, licet quæſtionis ſolutionem prompte explicare. Dicimus enim non omnis ipſum per ſe duntaxat ſumendum eſſe ut uim propriam obtinens qua omnis præfinitionem tollit: nec aliud ſecum quicquam adducit. Ergo in quibus rebus mentiri omnis uidetur, in iis uerum aſſerit non omnis. Quamobrem & in propoſitis, quoniã falſus eſt qui omnis homo, inquit, pennatus his qui non omnis pennatus dicit uerus erit. nam aut omnis, aut non omnis. ſed omnis falſum eſt. ergo uerum nõ omnis. Vt autem plenius illorum difficultati occurramus, dicendum eſt, particularem Negationem ſimili cũ particulari Affirmatione, ꝙ quidem ad particulare ipſum attinet, facultate eſſe præditam. Quapropter quo mõ particeps ueritatis particularis Affirmatio

fuerit,ſeu tãquam particulari perpetuo Negationi, ſeu minus concurrat, eodẽ uidelicet pacto & particularis erit Negatio. Quandoquidem igitur habitibus quibuſdam Affirmationes, Negationes priuationibus proportione reſpondent, notiores autem habitus ſunt priuationibus ab Affirmatione utpote cognitione, de Negatione ipſa contemplandum eſt. Itaq; uniuerſalis Affirmatio cum uerax in materia ſola neceſſaria ſit, ueram in duabus materiis particularem Affirmationem cernimus, hac nimirum, ac contingente: non eodem tamen in utraq; modo: ſed propter ſeſe ita in contingente, ut alicui competat ſubiecto prædicatum, nonnulli non competat, quando & particularis certe Affirmatio particulari concurrit Negationi: ab uniuerſali autem Affirmatione diſſidet. in neceſſario uero non ſua cauſa, ſed propter uniuerſalem: ideo nec tunc illi cum particulari Negatione cõuenit. nam, aliquis homo animal, propter uniuerſale, omnis, uerum eſt: non uerum tamen eſt, & non omnis quemadmodum in impoſſibili propter uniuerſalem Affirmationem quæ per ſe totam mendax eſt, particularis quoque falſa eſt Affirmatio: ut quãdo dicimus, quidã homo pennatus, neq; cum propter ſeipſam falſa ipſa eſt. Eadẽ igitur ratione cum & uniuerſalis uera Negatio ſit in materia ſola impoſſibili, ueram Negationem eſſe particularem neceſſe eſt in duabus materiis, contingente ac neque cognata, neque prorſus aliena (quare ꝑpter ſeipſam quoq; uera erit particulariq; cõſentit Affirmationi: ab uniuerſali aũt Negatiõe diſcre-

pabit)prætere a & in impoſſibili materia : in qua cũ uniuerſali erit Negatione:quaſi ueram prædicatio-nem illius obtineat beneficio:a' particulari autẽ Af-firmatione dirimetur . his itaq; explicandis longio-rem moram traximus quam rei dignitas poſtularet. In ſumma autem ea dicere experiamur quæ de ne-gatiuis,ipſis pꝛ̃finitionibus,cũ pꝛfundiorẽ habeant cõ-teplationẽ,Porphyrius Philoſophus tradit: adden-tes nimirum & ipſi ſi qd ualemus commentando: quo planius de iis præcipiatur. Quæſiuerit enim quiſpiam quo pacto cum Negationes ex præfinitis conficimus Affirmationibus, non prædicatis negati-uas,ut ſupra cenſebamus, particulas , ſed præfinitio-nibus ipſis conſtruamus:quæ partes perhibentur ſu-biectorum:non quidem eorum qui per ſeſe dicuntur ſed qui ab ipſis uelut formam ſunt adepti,prædican-tur autem nullo modo:ſi eſt id quidem Subiectum de quo inſtituitur oratio : Prædicatum quod fertur de illo:pronunciemusq; de omni homine animal eſ-ſe:haud uero omnem hominem omne eſſe animal, quãdoquidem hoc tum falſum eſt,tum fieri nequit. paulopoſt uero & album eſſe de quopiam homine demonſtrabitur,non ipſum tamen album , aliquem eſſe hominem.Quomodo ergo non huius eſſe Affir-mationis/omnis homo ambulat/negationem illam omnis homo non ambulat/ſed hanc/non omnis am-bulat/dicamus/& huius/aliquis ambulat/non illã aliquis non ambulat/ſed hanc:nullus ambulat:atq; ipſum hoc/nullus/uel magis/quod Græci ὀυδ' εἷς uo-cant,quam uim habeat declarandum eſt.Quæſtio-

nis

nis igitur occurrẽtes principio potiori propoſitionis ubiq; parti ut Negationẽ conficiamus per eas quas ſupra attulimus regulas admoueri diximus oporte re negatiuas particulas. Itaque cum in ſingularibus impreſinitisq; propoſitionibus præſtantius ſubiecto prædicatum cernamus, nec eo quicquam magis pri marium in eiuſmodi propoſitionibus inueniamus ne gatiuam merito illi particulam adhibuimus. In præ finitis autem cardo eſt & caput præfinitio. quo fit ut inde etiã præfinita propoſitio nominetur. Etenim ta metſi conſtruuntur ſubiectis præfinitiones, parteſq; eorum, uti diximus, fiunt, attingunt tamen quodam pacto & prædicata atq; uni ne, an omnibus eorum inſit prædicatum declarant quæ ſubiecto compre henduntur. Quoniam uero non addito numero pluri bus ineſſe, non autem omnibus definire nequaquam liceat, ea propter negatiua iure his particula iũgitur. & quæ fiunt hoc modo inficiationes, Affirmationi bus contradictoriæ ſunt oppoſitæ. Illam uero prædi cato coniungentium, quæ in uniuerſali id facit Af firmatione eandem uniuerſali Negationi facultatẽ obtinet. nam /omnis non ambulat/ idem ſignificat /ac nullus ambulat/. quæ in particulari, particulari Ne gationi. quid enim aliud /aliquis non ambulat/ de ſignat quàm non omnem ambulare? quamobrem in hac quæ fiunt utroque modo Negationes mutuo concurrunt. itaq; exploratum eſt, compoſitam /non omnis/ præfinitionem eſſe ex /omnis/ & tollente ip ſam particula. At ὐδ᾽εὶς /Græcis ideſt nullus unde ortum putabimus? nam /ὐχὶ τὶς/ hoc eſt non aliquis

Negationem eſſe oportebat: quæ negatiuam parti-
culam, aliquis præfinitioni anteponit. An dicendũ,
ſi ita proferebatur, nihil finitum certum'que fuiſſe in
quantitate ſignificaturam. quippe & nullo ambulã-
te ambulantibus pluribus uerum eſt hoc non aliquis
ambulat, apertius'q; hæc propoſitioni adhuc illi, οὐχὶ
τὶς ideſt non aliquis ambulat, accidiſſent: quã illi q̃
οὐχὶ εἷς ideſt non unus, ab οὐχὶ εἷς per ſynalœphen
ſeu collinitionẽ facit. Cum igitur neq; omnibus uo-
lunt, neq; pluribus: non autem omnibus, ac ne uni q
dem eorum quæ ſub uniuerſali ſubiecto comprehẽ-
duntur ineſſe prædicatum oſtendere, οὐδ' εἷς dicunt:
quod ex tribus partibus orationis compoſitum eſt, οὐ
negatiua particula, δὲ coniunctione ſiue ad id quod
eſt neq; omnes neque plures ſit: ſiue, ut Porphyrius
Philoſophus cenſet ad cautionẽ copulet diſtinctio
nem'q; ambiguitatis accepta, & præterea εἷς nume-
rali nomine, quod etiam inflecti uidemus, dicimus'q;
οὐδενὸς ideſt nullo ambulante. ac per trium generum
uariamus differentias, οὐδεμία ideſt nulla ambulat:
& οὐδὲν ideſt nullum ambulat. Οὐδεὶς ergo a δὲ
coniunctione per duarum colliſionem uocalium fa
ctum eſt in his dictionibus οὐδὲ εἷς concurrentiũ per-
indeq; ſe habet atq; illud, μηδ' ὅντινα γαστέρι μήτηρ,
ideſt nec quẽ utero mater & ἀποκρινομένου τὸ παρά-
παν οὐδὲ γρῦ hoc eſt nec quidquam omnino reſpon
dente. Οὐθεὶς uero quod etiam nullus ſignificat: a
τε per harum ſynalœphen, οὔτε εἷς dictum eſt uocũ.
Sed quomodo τὶς dicente Affirmatione, in Nega-
tione quæ illã tollit, non οὔτις ideſt non aliquis uerũ

οὐδεὶς Græci pronunciant? An propterea dicemus, quod εἷς latius quam τὶς capitur, ſi ſimpliciter ſpectetur. Nam cũ ſubiecto iũgi τὶς, quo pacto & aliæ præfinitiones ſingulæ, perpetuo uelit, eo quoniam ſignificent ipſæ quomodo ſeſe habeant ſubiecto comprehenſa, ut prædicato impertiantur, aut ſecus, accipitur quidẽ & hoc modo εἷς in uerſu illo, εἷς δὲ τὶς ἀρχὸς ἀνήρ, ideſt Vnus uir princeps aliquis, & in illo εἷς κοίρανος ἔστω, hoc eſt unus Rex eſto. ſumitur uero & ut prædicatum, non in iis ſolum quæ unica appellantur, ceu cum, ſol unus eſt, proferimus: uel, unus eſt Mundus, quando & nomen, ſolus, illi, uel actu, uel omnino poteſtate adiungimus, ſed & in ſingulis abſolute iis quæ quouis modo ſunt: ut ipſorũ quoque multitudo ſubſiſtentiam habeat; cum neq; prædicari per ſe præfinitiones ualeant: neq; aliis rationabiliter prædicatis coniungi; ut ſequens nobis oratio demonſtrabit. Has ob res igitur nomen εἷς, id ꝙ dicebamus, quam τὶς latius capimus. Cæterum cum mutuo conueniant, quatenus complicantur ſubiectis, non ſingularibus, quorum nulla pars eſt, ſed quibus prædicari de pluribus natura eſt inſitum, tũc quoq; nõ nihil inter ſe hẽre diſcriminis uident. Nã qm̃ ex multis quodlibet, & totũ qddã eſt, & eius ueluti pars quod de ipſis p̃dicatur cõiter, ſi ceu totum qd ſit, quãuis indiuiduũ dicas ab iiſdẽ ſpecie ex aduerſo diſtinctũ, unius ad ea complexionem recidit. ſin tanquam pars ipſius communis quodam pacto exiſtat, cuiuſquam. quapropter nec contradicere in iis licet quæ tota duntaxat ſunt. eamq; ratione hac

nũ eſſe bonũ,& malũ eſſe malũ arbitratur,eadẽ for- ,,
taſſe erit & uera:ſiue plures ſint, ſiue una. At hæc,,
ſint contraria.uerum non eo quod ſint cõtrariorum:,,
ſed magis quod contrario ſeſe habeant modo. Nul
lo igitur pacto conuenire imprefinitis contrariarum
nomen plane Ariſtoteles pronunciauit his uerbis.
Q uando autem contraria eſſe quæ indicantur poſ
ſint bene Porphyrius explicauit Philoſophus. Nõ
enim ei ſemper quod affirmatur contrariũ quidpiã
eſt inquit. neque dici ſemper uera eſſe de eo poteſt
negatio quod eſt affirmatæ rei contrarium·ſed de cõ
trario quandoque,interdum de priuatione: aliquan
do de horum neutro: uerum tollere id ſolum quod
affirmatio prodidit. Par enim eſt impari, & nigrum
albo contrario:ueraq; de iis fiunt non impar & non
album:contrariis Negationes ex neceſſitate comitã
tibus iis quæ carere medio dicũtur, contingenter au
tem medio præditis. At huic rei uidere oppoſita pri
uatio eſt uel actionis:ut non in eo qui captus eſt ocu
lis,ſed dormiente,aut conuenienter uel facultatis:ut
in cæco,quæ per id ſignificantur quod eſt non uide
re. Nonnunquam uero & quod productricem non
dum actus poteſtatem accepit,actus inficiatione in-
dicamus ut in catulo recens edito, & quod capax
neutiquam eſt facultatis: ut in ligno.nam non cer-
nere & lignum dicimus:ac nullo ſane horum id qđ
a negatione ſignificatur dixeris eſſe affirmationi cõ
trarium uerum modo priuationem:modo autem nõ
priuationem, ſed diuerſitatem duntaxat. At uero
animali alii ue ſubſtantiæ, neq; ut contrarium, neq;

eſt illud οὔτις ἐμοῦ ζῶντος id eſt. Me quiſquã haud uiuẽte: & Μή τις νῦν ἐνάρων, ideſt Ne quis nũc ſpolia ſed hoc Poëticæ, οὐδεὶς autem communi uſui familiarius eſt. Hæc habuimus quæ de præfinitis propoſitionibus diceremus. Quonam autem pacto ſeſe imprefinitæ ad contradicendum habeant, aut ſecus, hoc eſt præfinitarum nonnullis idem ualeant, per ea quæ ſequuntur ſimul cum Ariſtotele progredientes explorabimus. Ad hæc igitur ipſa Auctoris uerba inſpiciamus: quibus cum proditam a' ſubiecto diuiſionem nobis tradiderit propoſitionũ, diſcreueritq; ab uniuerſalibus ſingularia; id eſſe inquit VNIVERSALE QVOD PRÆDICARI DE PLVRIBVS EST NATVRA IDONEVM: uniuerſalia nimirum ab iis quæ de pluribus prædicantur æquiuoce eo ſecernens quod prædicari de pluribus natura comparata ſint. hoc autem eſt non lege quapiam ac poſitione, quemadmodum Aiax & Alexander, ſed quod unam indicet naturam: quæ cum id quodlibet ſit ex plurbus facit ut & illam ſignificans nomen de ipſis prædicetur. Omnino autem de uocibus differens, diuiſionẽ rerum facit propterea, quoniam Philoſophis nõ de uocibus, potiſſimum, ut Oratorib. Grammaticiſq;, uelut ſupra quoq; docuimus, ſed rem comprehenſionis gratia agitur. Species itaq; propoſitionum cum in uniuerſales ac ſingulares abſumpſerit, diuiſionẽ addit uniuerſalium in uniuerſales quæ ut uniuerſales ſiue uniuerſaliter uocantur, atque imprefinitas. nam de particularibus poſthac meminerit. In his

nominis huius, uera, defectum prodit. quippe nulla uera erit Affirmatio, in qua de uniuerſali prædicato uniuerſalis nota prædicetur: hoc eſt in qua uniuerſali prædicato coniungi uniuerſalem præfinitionem liceat: atque hominem dicere, de quo, omni, quod inquit, uniuerſali, prædicatur animal, non ſimpliciter eſſe animal, ſed omne animal. Eam ob rem itaque ne exiſtere quidem id genus affirmationem aſſerit: ut quæ ueritatem non unquam aſſequatur: quandoquidem eſt hæc quoque affirmatio: ſed falſa ſemper, atque ob id aſpernanda: nulli'que prorſus uſui ad ratiocinandi rationem ac uiam. ſi quidē præter naturam ſeſe perpetuo habet: neque ullum poteſt ad inuentionem ueritatis uſum afferre, id quod finis eſt logicæ facultatis. Porrò cum plures queant propoſitiones ex diuerſo præfinitionum tum ad ſubiectum terminum propoſitionis, tum ad prædicatum complexu fieri: iure hanc ſolam protulit: atque ex recte uocatis propoſitionibus illam expū xit quæ, omnis, præfinitionem utrique termino coniungit. id quod in primo quoque reſolutorium uolumine capitis illius principio quo de facultate propoſitionū explicat. Nam de propoſitionum diſſerens uniuerſalium delectu in quibus conſequens omni ſubiecto prædicatum eſt, ſubdit, Ipſum autem conſequens non totum ſequi intelligendum eſt, homini inquam omne animal uerbi gratia, uel muſicæ omnem ſcientiam: ſed ſimpliciter tantū ſequi quo etiā modo proponimus. etenim inutile alterum eſt, nec fieri poteſt: ut omnem hominem omne animal eſſe:

gularis, ac finitus ſubiectus is eſt, neque aliqua illi p̃finitio adhæret, manifeſtus haud admodũ eſt earũ oppoſitionis modus, ſed quiſquam uelut contrarias quoque oppoſitas interdum eas eſſe putauerit. ſignificatq; hoc aſſeuerat Aphrodiſienſis interpres uerbis illis TAMETSI QVÆ INDICANTVR CONTRARIA QVANDOQVE ESSE POSSVNT. cum tamen clamet in ſequentibus Ariſtoteles parẽ ipſis cum particularibus facultatem adeſſe. Particulares autem cum ſeſe ad contrarias ex diametro habeant iuxta ipſum hoc Ariſtotelis placitum, quod eſt ſimul eas in quadam materia hoc eſt contingente uerum fateri, alius quiſquam contradicere quoq; impreſinitas ſibi inuicem exiſtimauerit: ſed uelut alteri ſimiliter ſingularium contradictioni quæ eſt aliquis & nullus. Has ob res igitur ſignificauit hoc ſolum propoſitis uerbis Ariſtoteles æquum non eſſe contrarias eas appellare: licet cõtrariarũ rerum quãdoque indices fiant. pergens uero & ſimul ueras eſſe, non autem contradicere, rationibus aſſerere tentabit. Cæterum cum cauſam aſſignauerit cur impreſinitæ, uniuerſales non uniuerſaliter nominentur, quoniam, ſcilicet de ſubiectis uniuerſalibus non uniuerſaliter pronunciant: cum non ipſis coniugant uniuerſales præfinitiones quæ loqui uniuerſaliter nos de uniuerſalibus faciũt, huius rurſus ipſius cauſam docet, nempe cur uniuerſales præfinitiones auctore id genus fiant enunciationum. uelutq; in affirmatiua quæ eſt omnis præceptionem conficit: quaſi & in nullus eædem rationes conueniant. Quænam hæc

Ac conſtat ſanè trium reliquarum præter ſublatam ab Ariſtotele ueras eſſe ſingulas. Sed cõſtituatur præfinitio/nullus/ſubiecto. rurſus ergo dicemus/uel/nullus homo omne animal/uel/nullus homo nullum animal/uel/nullus homo quidam lapis / uel / nullus homo non omne animal/ Conſpicuum'q; eſt utrãq; earum quæ uniuerſalem quampiam præfinitionem prædicato coniungit ueram eſſe quoniam ſcilicet quoddam animal eſt homo: quoddam non eſt: quocirca quoniam eſt quoddam animal, non poteſt nullum eſſe ac uera propoſitio eſt illa quæ / nullus homo: inquit, eſt nullum animal/. quoniam uero nõ eſt omne eſſe non poteſt. & uera eſt propoſitio quæ/nullus homo omne animal eſt/ pronunciat. Vera autẽ & ea eſt in impoſſibili materia quæ particularẽ affirmatiuam præfinitionẽ prædicato accommodat: ut quæ dicit/nullus homo quidam lapis/ ſola enim falſa nunquam non eſt ea quæ particularem negatiuam præfinitionẽ prædicato copulat, ſubiecto præfinitionem negatiuam uniuerſalem obtinente, ut/nullus homo non omne animal / uel / non omnis lapis/ uel/non omne album/ Nam qm̃ ea falſa ſemper eſt quæ/omnis/præfinitionem utriq; cõplicat, termino, patet ueram ſemper eam eſſe quæ cauſam mẽdacii ſummouet, hoc eſt uniuerſalem affirmatiuam præfinitionem prædicato cõiunctam: ut quæ/omnis homo non omne animal / dicit. quare huic contraria, quæ nullus, inquit, homo non omne animal eſt/falſa perpetuo erit. quippe fieri nequit ut ueræ ſimul cõtrariæ ſint. At/aliquis / rurſus præfinitio ſubiecto

applicetur. aut ergo / aliquis homo omne animal /
pronunciabimus: ac ſemper falſa hæc eſt, tam ob
cauſam, qua uniuerſalior hac quoque / omnis ho-
mo omne animal / perpetuo mentitur. quamobrem
& hæc ſemper, cum ab illa comprehenduntur,
ſit'que ipſi conſequens falſa erit. uel / aliquis homo
nullus lapis / uel / aliquis homo aliquod animal /
uel / aliquis homo non omne animal /. atque hæ om
nes ueræ. Supereſt / non omnis / præfinitio ſubie-
cto copulanda. Rurſus ergo dicemus / uel / non
omnis homo omne animal /: & hæc uera eſt ſemper:
ceu ſemper falſæ illi contradicens / omnis homo om
ne animal /. uel / non omnis homo nullum animal / at
que hæc rurſus uera eſt in neceſſaria contingentiq;
materia. quoniam ſcilicet falſa in his eſt quæ huic
contradicit: ea eſt / omnis homo nullum animal /. aut
nullum album /. uel / non omnis homo quidã lapis /.
conſtat'que & hanc in materia ueram eſſe inpoſſi-
bili. quoniam falſa in hac eſt quæ illi contradicit, ni
mirum hæc / omnis homo quiddam lapis /. uel, quod
reliquum eſt / non omnis homo non omne animal /.
atque hanc rurſus nunquam non falſam eſſe con-
tingit: ut quæ ſemper ueram hanc tollat: omnis ho-
mo non omne animal /. cauſam uero cur uerum hæc
perennniter prodat, iam prædiximus: nempe quoniã
uniuerſalem affirmatiuam præfinitionem tollit ma-
le ab ea quæ / omnis homo omne animal / dicit præ-
dicato commiſſam: neque ut uera illa ſit, in neceſſa-
ria quoq; permittentem materia, in quæ ſubiecto præ
dicatũ neceſſe eſt competat. Itaq; cum ſedecim pro

poſitiones percenſuerimus, quatuor perpetuo mentientes inuenimus: totidem ſemper ueras: reliquas & uerum & falſum nunciare in alia atq; alia poſſe materia. atque in ſemper falſis Affirmationes duas: eo conuenientes quatenus, omnis præfinitionem prædicato connectunt: differentes uero ſubiecto coniūctis Affirmatiuis præfinitionibus. eæ ſunt, omnis homo omne animal, & quidam homo omne animal,. duas quoque conſortes Negationes, non omnis, præfinitione prædicato adhibenda: diſſentientes negatiuis præfinitionibus ſubiecto applicitis, nimirū has, nullus homo non omne animal, & non omnis homo nō omne animal,. In ſemper autem ueris duas rurſus Affirmationes, quæ ſemper falſi contradicunt Negationibus, omnis homo non omne animal, &, quidam homo non omne animal, uel, non omnis lapis, uel, non omne album,. Negationes duas, quæ ſemper falſis Affirmationibus contradicunt, nullus homo omne animal, &, nō omnis homo omne animal, uel omnis lapis, uel, omne album. Cæteræ omnes, uti dicebamus, & ueræ et falſæ in alia atque alia materia deprehenduntur, itaqu ex iis quæ affirmatiuarum alterā præfinitionem ſubiecto adhibent, p̄dicato autem particularem affirmatiua duntaxat: particularis in neceſſaria ac contingenti materia uera, uniuerſalis in ſola neceſſaria inuenitur, quippe in hac ſola competere uniuerſis prædicatum poteſt ſubiecto comprehenſis indiuiduis. in reliquis. ſ. mentientes, eodemq; in cæteris modo. Verū, quod inſpicere ab initio propoſueramus, quam ob cām, cū plu-

res ſint quæ perpetuo mentiuntur propoſitiones, ſo-
lam reprobauit eam Ariſtoteles quæ uniuerſalem
affirmatiuam præfinitionem utriq; termino conne-
ctit? An in cæteris particularem Affirmationē quæ/
quidā homo, inquit, eſt omne animal/ perpetuo men
tiri propterea planè cernebat quod ab uniuerſali cō
tineretur. Negationes autem conſentire affirmatio-
nibus, quaſi per addictas ſubiecto præfinitiones quo
que ipſæ ſunt, particularem negatiuā tollerent præ-
dicato coniunctam. Sic nanque uſu uenit ut, ſi nega
tiua particula utraque ab altera tollatur, propoſitio
rurſus in priſtinam Affirmationem deueniat. Quid
enim intereſt/omnis homo omne eſt animal/an/non
omnis homo eſt non omne animal/proferas? poteſta
te enim uidelicet/omnis homo nequaquam non om
ne animal eſt/dicimus: uel/nequaquam omnis ho-
mo non omne eſt animal/ſed/omnis homo omnè a-
nimal eſt/ atq; utrique illam inferimus quæ à prin
cipio fuerat/omnis homo eſt omne animal/. Vel rur
ſus quid intereſt homo quidam omne animal eſt/di
cere, an/nullus eſt homo non omne animal/? homi-
nem enim facultate iterum nequaquam non omne
animal eſſe pronunciamus: uel nequaquam nul-
lum hominem omne animal eſſe: inferimus quę ho
minem quendam omne eſſe animal. Proinde dict.
quoq; Negationes licet ueris illis ſemper propoſitio-
nibus refragantes uidere quibuſcum falſæ etiā ſem-
per Affirmationes pugnabant. Nam ueræ ſemper
illi affirmationi/ omnis homo non omne animal/
hæc/omnis homo omne animal/ ſemper falſa o

prædi-

prædicatum Affirmatio:tum hæc etiam/non omnis homo non omne animal / propter ſubiectum repugnat,quo fit ut mutuo concurrant. Cæterum dicentu/quidam homo non omne animal/ tum hæc ſimiliter/quidam homo omne animal / prædicati ratione renititur:tum hæc quoq; ſubiecti nomine/ nullus homo non omne animal:quamobrem hæ quoq; conueniunt. Quas ergo citauimus Negationes, ſi non unà cum Affirmationibus obtinent eâdem,qui uniuerſalem ſemper fallacem Affirmationem a' propoſitionum catalogo ſimulq; conſequentem illi perpetuo particulare Affirmationem ſecreuerit, poteſt iis reliquas quoque his improbandis, hoc eſt duas illas Negationes quæ cum dictis conſonent Affirmationibus,mendaces & ipſe perpetuo ſunt,eiciſſe. Eſt enim attendendum ſemper falſis ſemper mentiendi cauſam a' ſola/omnis/præfinitione prædicato commiſſa fuiſſe inuectã(nanq; ipſis ineſt omnibus actu, uel poteſtate)eiuſq; ſublatione uerum ſemper prodentibus uerum fatendi. quippe omnes quoq; hæ/ non omnis/præfinitionem obtinent prædicato adiectã,uel actu rurſus,ut quæ in iis Affirmationes ſunt: uel poteſtate:ut Negationes./homo enim nullus omne animal/propterea dictu uerum eſt:quoniam omnis non omne eſt animal.ſimiliter,& non omnis homo omne animal/quoniam & particularis non omne eſt animal. Quapropter iure Philoſophus a' ſola omnis præfinitione prædicato deuincta reiectitias ferri propoſitiones dicit. Conſtat autem etſi abſque præfinitione ſubiectum capiamus, addito illi apud

Græcos articulo, uel ne hoc quidem addito, idem p
poſitionum quæ ſic fiũt cum iis peccatum fore quæ
non ſine proditis præfinitionibus dicuntur. ſimilem
enim hæc uim obtinebit, quæ/ho anthropos.i.homo
omne animal inquit, huic / omnis homo omne ani/
mal/hæc aũt/anthropos hoc eſt hõ omne animal/il
liqdã hõ omne aĩal/. Eadẽ quoq; de eã ſi ſingularẽ
ſubiectũ aſciſcamus,/oĩs/p̄finitionem tribuere p̄dica
to quod de illo dicitur recuſabimus. Haud enim po
teſt qui ſerio ac tanquam uere loquitur/ Socrates, di
cere, eſt omnis homo/. Atq; nec ut ueræ ſemper aut
quandoque fiant propoſitiones, præfinitionem præ/
dicate quampiam Ariſtoteles. cenſet addendam.
Sunt enim omnino ſemper ueræ non minus perpe
tuo mentientibus deuitandæ iis qui prolatas recen
ſere enunciationes abſq; superuacua uarietate ſta
tuerunt: ceu quæ nec diuerſum quidquam in neceſ
ſaria aut impoſſibili materia ſignificẽt: nec nobis c[illegible]
ducant ad uerum falſumq; diſcernendum. Q[illegible]
nec quæ uiciſſim admittere horum alteram ualen[illegible]
præfinitionem habere aliquam debẽt prædicato a[illegible]
iunctam. Cum enim uim eandem illis obtineat pro
poſitio eaq; ſine præfinitione prædicationem fac[illegible]
cur non ſimpliciores contexemus loco earũ quæ ſu
perflua quædam aſſumunt: ut pro illa/omnis homo
quoddam animal/uel/ omnis homo non omne ani
mal/hãc/ omnis homo animal eſt/et illius uice/om
nis homo nullus lapis/hanc/omnis homo lapis n[illegible]
eſt/uel quæ hanc ſimplicior ac ſyncerioris natu[illegible]
enunciatur / nullus homo eſt lapis? Si quid[illegible]

quando ueterum quoſdam inuenimus qui particu-
larem affirmatiuam præfinitionem addere prædica
to uidentur, ut cum Ariſtoteles Animam ipſe Ente
lecheam quandam nominat, & Rethoricem Plato
petitiam quandam, dicendum eſt uerbum quandã
acceptum eius gratia illic fuiſſe, ut non reciprocaré
cum ſubiecto pdicatũ indicaret: uerũ genus eius eſſe:
ac differentiarum quarũdã additionẽ egere, ut ſu-
biecto finitionẽ conficiat. Sed quo non in ipſis (inqui
unt) rebus Ariſtotelis conuincitur, ſi uerum explica
mus cum omnis homo ſcientiæ omnis capax eſt, di
cimus: uniuerſaliq; prædicato uniuerſalem præfini-
tionem copulamus? An ꝙ reſpondendũ omnis præ
finitionem non re uera prædicato coniungi. Nam
prædicatur id quod fertur de ſubiecto: dicitur autẽ
de homine non ſciẽtiam eſſe illũ: ſed ſcientiæ capa
cem. Quare ſi omnis præfinitione huic uerbo capax
adhibita, tunc uera eſſe poſſet propoſitio, uelut
ſi diceremus omnis homo omne eſt capax ſcientiæ,
utique ratio coargueretur Ariſtotelis: nunc autem
ut uera ſit fieri neutiquam poteſt. Qui enim hoc in
quit, non aliud quidquam ait, quam quemuis homi
nem, omnem eſſe hominem: Socratem uerbi cauſa
non Socratem ſolum eſſe, ſed & Platonem, & Alci
biadẽ, & alios ſingulos. Nã ſi omnis homo ſciẽtiæ
omne capax eſt, unus autem omniũ eſt & Socrates,
ergo is quoq; ſciẽtiæ capax eſt omne, quãobrẽ Socra
tes ipſe, & Plato erit: et Alcibiades: & quãdoquidẽ
ſunt & ii ſciẽtiæ capaces, niſi .n. Socrates ipſe & Pla
to et Alcibiades una ſit, nõ erit oẽ ſciẽtiæ adhuc ca-

pax. Ergo uerbum ,omnis, non hoc loco præfinitio, ſed pars eſt prædicati. hoc enim ipſum fertur de homine, ſcientiæ eſſe omnis capacem. Enimuero uerbum ,omnis, præfinitionem nõ eſſe prædicati, liquet ex eo ꝙ, huic nobis propoſitioni maiorẽ aliam propoſitionem nectentibus, priorisq; huius prædicatum, ipſum inquam ſcientiæ omnis capax eſſe, alii cuidam quod de ipſo prædicatur ſubiectũ facientibus, ut cõclusionem quandam ex iis colligamus, uniuerſalem illi, ceu non habenti, præfinitionem addimus: uelut ſi ,omnis homo, diceremus, omnis eſt capax ſciẽtiæ. omne quod ſcientiæ omnis eſt capax, rationale eſt. ergo omnis homo rationalis. Quanquam ſi ,omnis, uerbum erat præfinitio quid alia nobis præfinitionẽ opus erat? ac quonam pacto licebat duas inter ſe ꝓfinitiones ordine proferri? Verũ nec omnis, præfinitionem prædicati eſſe poſſe, nec prædicatũ ſcientiã, ſed capax compertum eſt. cui cum earũ lege propoſitionum quæ in prima figura conficiuntur ſubiectum in ſecunda fiat propoſitione, alias apud Græcos articulum, alias uniuerſalẽ præfinitionẽ addimus. Vniuerſalem ergo affirmatiuã præfinitionem prædicato adhiberi nõ oportere, ſiue ſubiecto cõmunius prædicatum ſit, ut in hac ,omnis homo omne animal, ſiue etiam illi adæquatum, ut ,omnis homo omne riſibile, conſtat ex iis prodidimus. Nam & in adæquatis terminis non abſimilis abſurditas eſt propterea, quoniam qui omnẽ hominem omne riſibile eſſe ait, particularem quemlibet pronunciant hominem eundẽ eſſe uniuerſis: Socratem exempli cauſã, quoniam eſt

homo omne eſſe reſibile:id autem eſt, Socratem, om
nem eſſe hominem. Hoc igitur uel ex ſuperioribus
patet uerbis: in quibus/omnis homo omne ſcientiæ
capax eſt/dici non poſſe oſtendebamus, nam & ſciē
tiæ capax cum homine exæquatur. Sed quænam
eſt cauſa ut ineptum natura prædicatum ſit præfini
tionis/omnis/additionem ſuſtinere: cum/nullus/co-
pulari illi poſſe uideatur? An quoniam quod affir-
matiue prædicatur, ſi de ſubiecto dicatur uniuerſali
ter, uult ſemper ſubiectum ſiue ut adæquatum ue-
lut que ipſi quadrans, ſiue quoq; ut excedens com-
plecti: & uniuerſalem præterea indiuiduorum illo-
rum multitudinem quæ ſubiecto comprehendun-
tur ſuo ipſius conſortio tam ſibiipſi colligare atque
unire natura aptum eſt. Ergo quod affirmatiue præ-
dicatur ſi cogere uel ea ſtudet quæ natura diſcreta
ſunt, ut quod prius ipſum multo in ſua ipſius ſimpli
citate ſpectetur, /omnis/ autem uerbum non unum
quoddam ſed multitudinem declarat, patet fieri ne
quaquam poſſe ut ea inter ſe coniungantur. Nam
uerbum/omnis/ut ſupra diſſerebat Ariſtoteles, non
uniuerſale ipſum ſignificat, ſed uniuerſaliter in eſſe.
Cum autem ſeiunctum id omnino fuerit quod ne-
gatiue de ſubiecto prædicatur, tunc & de ſubiecto
quæcunque ſub prædicatum ueniunt inficiari poſſu
mus; atque exempli cauſa /omnis homo nullus la-
pis eſt/dicere, Sed infat tā ꝓpoſitionē inſtipatāq; fa-
ciemus cū dicere ſimplicius liceat/oīs hō lapis non
eſt/atq; eo ſimplicius adhuc/nullus hō eſt lapis: ne
in ſublatione affirmatiuam ꝑfinitionē aſſumamus.

III.

CONTRADICTORIE *igitur oppoſitã*
affirmationem negationi inquam eam quæ uniuer-
ſaliter illi quæ non uniuerſaliter eidẽ ineſſe ſigni
ficat: ut, omnis Homo albus. nullus. Homo albus, qui
dam Homo eſt albus, . Contrarie uero, uniuerſalis
negationem: ut, omnis Homo iuſtus, nullus Homo in
ſtus, . Quamobrem ut ueræ ſimul hæ ſint fieri nequit:
at is oppoſitas licet quandoque in eodem ſimul eſſe
ueras: ut, non omnis Homo albus, & quidam eſt Ho-
mo albus.

Propoſitionum præfinitarum oppoſitiones hoc
loco tradit nobis Ariſtoteles uniuerſas: tum eas quæ
in deſcripta ſuperius tabella diametricum ambulo-
rum obtinent ſitum: tum uniuerſaliũ uniuerſaliter: tũ
earum etiam uniuerſalium quæ ut particulares ap-
pellantur. Atque angulares quidem, quas uniuerſa-
les uniuerſaliter nominauit, ut quæ propoſitionum
alteram uniuerſaliter habent uniuerſalem, contradi
ctorie inuicem oppoſitas eſſe ait, hoc eſt uerum ſem-
per hac falſum diuidere, uniuerſalem inquam affir-
mationem particulari negationi negationemq; uni-
uerſalem particulari affirmationi. Ipſas uero uniuer
ſales uniuerſaliter propoſitiones non etiam contra-
dictorie, ſed contrarie mutuo ſeſe oppugnare propte
rea, ꝙ mendaces ſimul in materia ſint contingente.
in qua particulares, quas & Subcontrarias uocant,
uerũ ſimul inuicẽ fateri neceſſe eſt quũ tunc uera ex
iis utraq; eſt cũ contradictorie, ipſi repugnans uniuer

ſalis propoſitio mentit̃. quo fit ut hæ nullo inter ſe modo prælientur. Hæc autẽ tum ex adiectis a' Philoſopho patent exemplis: tum ex iis quæ prius nos de ipſis prodidimus. Cæterũ nõ illud ignoradũ, pro antiphaticos in græco exẽplari.i.contradictoric, apophãticos ẽt, hoc eſt enũciatiue ſcriptũ iueniri: p hoc nimirũ ſignificãte, ut Porphyrius philoſophus inqt, Ariſtotele, qualis affirmationis ad qualẽ negationẽ oppoſitionẽ cẽſeat ſumẽdã: nẽpe eius capiẽdã eſſe q̃ uelut enunciatio eſt. Si quidem & finita, ut ait, uerba affirmationum nomine, infinita negationum uocari conſueuerunt, ac ſuſpicari quis potuiſſet: niſi ad uerbium enunciatiue eſſet additum, uerba de id genus uocum oppoſitione fieri. Ad ea quæ ſequuntur clarum eſt magis priori ſcripturæ conſonare. hac enim ratione & contrariæ dici poterunt enunciatiue obluctari; quas ceu modo quà'm ſuperiorũ diuerſo oppoſitas Ariſtoteles confeſtim adiecit.

IIII.

QVÆ ERGO uniuerſalium contradictiones uniuerſaliter ſunt, earum ueram eſſe alteram aut falſam neceſſe eſt. Et quæ in ſingularibus habentur: ut albus Socrates eſt, Socrates non eſt, albus. Quæ uero in uniuerſalibus, non autem uniuerſaliter, non uera ſemper altera, falſa altera eſt. quippe ſimul uerum eſt dicere, Hominem eſſe album, & albũ Hominem non eſſe: & Hominem eſſe formoſum & formoſum non eſſe Hominem. Nam ſi de formis, eſt etiam non formoſus: & ſi quid ſit, non eſt quoque. Videri autem illico propterea poſſit abſurdum, quod

hæc non eſt albus Homo, ſimulat, illa ſignificare nullus Homo eſt albus, appareat. hæc autem neque idem ſignificat, neque ſimul eſt neceſſario.

Propoſitionum octo illarum ex diuiſione ſubiecti emanantium quæ contradictorie ſibi obſtent inuicem, quæ contradicere uideantur, nec tamen contradicant, per hæc nobis Philoſophus tradit: dicitq; angulares inter ſe diametricis, quas universales uniuerſaliter nuncupat, quoniam uniuerſalem uniuerſaliter alteram obtinent propoſitionum, nempe omnis affirmationem cum non omnis negatione: & negationem nullus cum affirmatione aliquis contradictorie depugnare. & præterea ſingulares: ut Socrates eſt albus cum hac Socrates albus non eſt. Impræfinitas uero ait, quas & hic uniuerſales non uniuerſaliter uocauit, non ſibi mutuo contradicere, cũ nec uerum ſemper falſumq; diuidant: ſed in materia cõtingente cum particularibus eandem uim obtinentes, eſſe ueridicas: in qua uerum & illæ aſſerere comperiebãtur. Quippe ueras ſimul eſſe & eſt albus homo impræfinitam affirmationem, ſi in ſcytha quopiá uerbi gratia ſumatur, & homo albus non eſt impræfinitam negationem ſi in quoquá Æthiope. & eſt homo formoſus in Achille, uel Nireo, & formoſus homo non eſt in Therſite. Hæc itaq; ſic pronunciante Ariſtotele: reclamantibusq; illi claris uiris ac mihi ueneratione proſequendis, par utiq; fuerit nos qui ueritatem rebus cunctis amiciorem ſimul ac magis uerendam duximus, id quod uel ipſi facere nobis ſua

dent theorema non ſicco ut aiunt, pede prætcrire: ſed tum Ariſtotelis ſentẽtiam ſcrutari, qua imprefinitas ſimul ueras eſſe propoſitiones cenſet: tum quę ab iis commemorantur qui contra atq; ille de ipſis ſtatuunt: & ad hæc quoq; naturam ipſam rerum & harum ipſarum per ſe propoſitionum facultatem inſpicere: ut ubi cõtrarias cognouerimus rationes, eaſq; res de quibus ſermo eſt, ipſas per ſe contemplauerimus, ueritatem de iis exactius diiudicare ualeamus. Ariſtoteles igitur, quod & prius dicebamus, idem ſonare cum particularibus imprefinitas arbitratur, affirmationem affirmationi: negationem negationi. idẽ nanq; homo eſt albus, dicentem, quidam homo albus eſt, proferenti indicare. & qui non eſt albus homo, illi qui homo quidam non eſt albus, uel nõ omnis homo albus eſt enunciare. eaſq; de re particulares quæ in materia ſimul uerum deferunt, deferunt autem in contingente, imprefinitas quoq; in hac mutuo conuenire. An uero propoſitionibus, re uera de quibus agimus uis hæc conſtet conſideremus: atq; a notione quapiam de iis communi diiudicationis exordium ſummamus. Imprefinitas propoſitiones materie rationem ad prefinitas habere omnes confitemur, hæ ſi quidem acceptis præfinitionibus, quæ formis proportione reſpondent, præfinitas, ceu quid dam ex utroq; conficiunt. Quoniam igitur materia, ut quæ eſt informis, formam adeptis inferior omnibus eſt, ad eorumq; deteriora nec dum expreſſam di ſtinctamq; formã obtinentia, uelut obſcuriore ui prædita, neq; ipſam eſſentia multũ ſuperantia, propius

accedit, patet imprefinitas neceſſe quoq; eſſe propoſitiones tantundem præfinitarũ deterioribus ualere: Itaq; contemplemur quæ deteriores eſſe ex præfinitis propoſitionibus dicendæ, atq; idem ſonare iis imprefinitas affirmabimus. Præfinitarũ affirmationum particularis uniuerſali dubio procul inferior eſt, propterea imprefinitam affirmationem particulari affirmationi uiribus exequari eſt neceſſe. De negationibus uero mutuo digladiant Interpretes. ac qui Ariſtotelem ſequuntur, particularem uniuerſali deteriorem eſſe aiunt quippe in oppoſitione ea propoſitionũ quæ per quantitatẽ fit, dignius uniuerſale eſſe particulari: ut affirmatiuũ negatiuo in ea quæ per qualitatem obitur. Alii uero deteriorẽ particulari eſſe uniuerſalem aſſerunt. qm̃ non ſolam in his propoſitionibus quantitatem, ſed cum contradictorie qualitatis complexu accipimus: cuius ſané intereſt qualitatis rerũ ſubſiſtentiã abolere. Particularis igiẽ negatio cũ uniuerſalem duntaxat affirmationem ſummouere contendat, poſſit'q; particulari interdum affirmationi ut in contingentibus conuenire (nam non omnis albus homo eſt, & quidam homo eſt albus, ſimul uerum profitentur) ſi per uniuerſalem negationẽ ſignificatio nequaquam poteſt ulla ſubſiſtentiæ relinqui, per particularem uero non expertes manemus particularis cuiuſdam ſubſiſtentiæ intelligendæ, conſtat inquiunt deteriorem eſſe uniuerſalem negationem particulari negatione oportere. Enimuero hæc ita ſe habere, atque imprefinitam negationem uniuerſali negationi, ſi ut perfecta propoſitio ſuma-

tur, uiribus parem eſſe, non omnis aiunt, Aucto-
rum uſus alius dũtaxat,ſed ipſe quoque palam fa-
cit Ariſtoteles,qui pluribus ſuorũ uoluminum locis
imprefinitam negationẽ pro uniuerſali uſurpat, ceu
cũ uult,fieri non poſſe ut motus ipſe p ſe ſine rebus
quæ moueantur ſit,pronunciare,non eſt motus inqt
præter res ipſas,ac ſine præfinitione negationem fa-
cit,perinde atq; ſi diceret,ubi à rebus diſceſſeris nul
lus eſt motus:non autem non omnis.& cum ſenſum
nullum eſſe præter quinque illos uelit aſſerere, non»
eſt,inquit,præter illos quinque alius ſenſus.ergo cũ»
non eſt homo etiam iuſtus, dicimus,idem illi profe-»
rimus, nullus homo eſt iuſtus. Quod ſi quis Anytũ»
putet ſubaudiendũ,ut, non eſt homo iuſtus Anytus,»
uel, non eſt Aethiops albus homo, negationemq; im
prefinitam hanc, non eſt homo iuſtus, idem illi, non
omnis homo iuſtus eſt, pronũciare arbitretur,& hãc,
non eſt albus hõ, illi, non omnis homo eſt albus, pri-
mum quidem non amplius,inquiunt,perfectam eſſe
propoſitionẽ ſinit deinde nec ea ſeruabit q̃. Ariſtote
les de negationum cum affirmationibus oppoſitio-
nes prodidit.eæ.n.inter ſe oppoſitæ cenſebãtur quæ
eundem ſubiectum,prædicatumq; eundem capiũt:
cum dicebat,Eam porrò oppoſitam eſſe, inquã quæ
eiuſdem de eodem eſt:non æquiuoce,autem & quaſ»
cunque id genus p̃finitiones alias aduerſus moleſtas
Sophiſtarum argutationes adhibemus. Si uero, iu-"
ſtus homo eſt, dicente affirmatione:uerum'que pro-"
pter Socratem proferente, negationem eius, homo"
iuſtus nõ eſt, ueram propter Anytum eſſe arbitrare-"

mitt, ſubiectum in negatione aliud ab eo faciemus quod eſt in affirmatione acceptum nec faciet hoc contradictionem. Quapropter ſi contradictionis ſignificatum ſeruabimus, imprefinitasq́; uelut perfectas propoſitiones aſſumpſerimus, neq; ipſis uelut ꝑ ſeipſas imperfectis ſingulares ſubiectos quoſdā ſubaudiendo efficiamus ut in ſingularium ſpeciem decidant, neceſſe eſt inquiunt imprefinitam negationē uniuerſali eſſe conſentaneam. Hoc ergo ita ſeſe habeat, imprefinitaq́; affirmando particulari concurrat, ut cum homo, dicimus quinq; cubitorum eſt magnitudine (ueros enim nos eſſe hoc dicto arbitramur, uel ſi ſolus unus ſit qui eo creuerit magnitudinis) imprefinitas propoſitiones contradictorie inter ſe cenſet eſſe oppoſitas: quo ſeſe modo affirmatio quoque habet particularis atq; uniuerſalis negatio. Si quis uero eligendam magis eſſe in malis uniuerſalem negationem particulari negatione aſſerat primum quidem non rerum naturas in Logica facultate inſpici, ſed uocū per ſeipſarum poteſtatem ignorat. deinde ne ſic quidem poterit conſentientes inter ſe imprefinitas propoſitiones demonſtrare. cōſtat. n. magis eligēdam in malis particularem eſſe affirmationem uniuerſali affirmatione eodem ſenſu dicturos. Nam ut omnino non eſſe præſtat quam ex parte non eſſe, ſic & eſſe ex parte quam omnino eſſe ſatius eſt. Itaq; imprefinitā in his affirmationem ſimul cum uniuerſali affirmatione, ut quæ particulari deterior eſt, ueram eſſe continget. at enim negationem in his cenſebat ſimul cum particulari negatione ca-

dem de cauſa uerum fateri. Ergo obſiſtentur & in malis eo modo imprefinitæ quo uniuerſalē affirmationem particularis oppugnāt negatio. fieri uero nequaquam poteſt ut hæ mutuo concurrant. quocirca ita quoq; nunquam non uerum & falſum imprefinitæ propoſitiones diuident. Quod ſi quis imprefinitam cenſeat negationem particulari, quandoque alias uniuerſali concurrere negationi, quippe ſi uerbū eſt acuta penultima hac in propoſitione apud Græcos ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν hoc eſt homo iuſtus non eſt, capiatur, idem cum hac οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, id eſt nullus homo iuſtus eſt dicere: ultima uero acuta huic οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν id eſt non omnis homo iuſtus eſt conſonare, Primū non perſuadere, ſed legem nobis ferre exiſtimari poterit. deinde aduerſus hunc dicendum eſt uerbum ultimam in fine acuens, Græcorum inſolens atque inauditum eſſe uſui: tametſi quouis in loco negatiuæ particulæ ſubiungatur. Et ego ſi uerbo eſt penultimam acuente imprefinitam negationem idem uniuerſali uel ipſe fatetur aſſerere, ſemper autem accui ab eo penultimam in id genus propoſitionibus neceſſe eſt, liquet cū uniuerſali concurſam negatione, contradictionemq; ſuæ affirmationi eſſe facturā atq; hæc quidem Ariſtoteli refragantium ratio eſt. An uero ſingulis argumentatione aſſertis licet occurrere: ac neque rationi cōſentaneum uniuerſalem negationem particulari deteriorē eſſe dicere: ſi qualitate non differunt quantitate uero ſola comparandis inter ſe propoſitionibus uniuerſalē particulari, uel

totam parte,non a ſcitis rebus de quibus decernunt, præſtantiorem eſſe cõfitemur. Haud enim amplius ꝙ propoſuimus,hoc pacto ſeruabimus, iudicium in quam de ſola ea fieri propoſitionum differẽtia quæ in quantitate ſpectatur: neq; eſſentiam aliquam a' particulari per ſe negatione inuehi: ſed uniuerſalẽ affirmationem duntaxat tolli: nihiloq; eam minus uniuerſali abnegare, ſed quandoque de paucioribus tátum. quamobrem & illi ſubiecta penes quantitatem dicitur: quemadmodum & particularis ſeſe affirmatio ad uniuerſalem affirmationem habet. Quod ſi impreſinita negatione pro uniuerſali uti uidetur Ariſtoteles,nihil mirum eſt. ei nanq; quomodo & particularis, in impoſſibili materia conſentit. liquet autẽ ſupradictas fuiſſe iuxta hanc a' Philoſopho pronũciatas negationes. Non enim contingere ut motus præter res quæ moueantur ſit ullus, aut ſenſus aliquis præter quinq; illos, ſed fieri nequaquam poſſe arbitratur. Atque ſi ea Veterum nonnulli in materia contingente ſic abuſi fuiſſe uideantur, ceu quæ uniuerſali tantundem ualeat, atque in quibus illa, uera ſit. (hoc enim eſt tantundem ualere) manifeſtũ eſt non id abſque ullo factum eſſe diſcrimine. ſi quidem ibi impoſſibilem ipſam pro contingente eſſe non diffitebimur (Nam in materia ſola impoſſibili, uera uniuerſalis negatiua eſt propoſitio, in neceſſaria & contingente: id quod ante monuimus, falſa.) tum circunſcriptam tempore ac definitam non eſſe uerbi gratia hac tempeſtate iuſtum aut ſapientem hominem, tum {indiuidua diſtinguentem: uelut iu-

ſtus non eſſe, aut ſapiẽtes} eos qui uel ex conſuetudi ne ſunt, uel etiam ex auditu nobis cogniti. haud.n. ſanè hoc de quibus notitiam nullam uel ex ipſa experientia, uel ex teſtimonio habemus: niſi homines odio magis Gnemone ac Timone proſequamur, pnunciare audebimus, ceu nullo pacto eius rei conſortibus cuius particeps eſſe humana ſolet natura: perinde quaſi cõtingens ita ſit ut ſuppoſuimus. hoc autem idem non eſt uniuerſali negationi? Qui enim uel actu uel animo præfinit indiuidua, quorum prædicatum negat, dubio procul iis concedit quandam ab illo quandoq; in cæteris a ſubſiſtentiã haberi. Demum ſi pro uniuerſali imprefinitam negationem, atque, Minime licet habitare ſine malo domum, & " Non bene permulti imperitant, uere pronunciaue" rimus, in qua nos materia negatione eſſe uſos indica" bimus? Nam ſi in impoſſibili, nihil erit propoſito cõſentaneum. ſi in contingente (nam & in hac prolatas eſſe oportet propoſitiones, ſi idẽ perpetuo ualẽt,) primum quidem uſu ueniet falſas non eſſe amplius uniuerſales in contingente quamuis ipſas ob eam rẽ contrarias appellemus. deinde id confirmari ab illis ipſis quod Ariſtoteles aſſerit plane aſſentiemus, imprefinitas ſimul in contingente materia eſſe ueras. Nam ſi negatione ut uera utuntur, de affirmatione autem neque extitit, neque ulla exoriri poteſt controuerſia, quaſi iterum in contingentibus non omnino ediſſerãt, quemadmodum nec de particulari ambigitur, apertum eſt imprefinitas ſimul inter ſe propoſitiões ueras eſſe neceſſario. Verũ ſi qs

inprefinitam negationem non ſecus atq; uniuerſalē
in impoſſibili ſola materia eſſe putet ueridicam, pri-
mū id quod in quæſtione eſt poſtulabit. deinde quō
modo non ſorte diſtributiuum ſit, a' ſubiecto idē illi
ſignificante qui cum aliquis præfinitione in impreſi
nita affirmatione iungitur, uel nullo quod actu ſit
ſint ſingulari capiendo, & perfectam fieri propoſitio
nem & ueracem in contingente materia confiteri: ho
rum neutrum in negatione concedere? Cur. n. hæc/
Homo albus eſt/ idem ualet illi/ quidam homo eſt al
bus/ hæc autem/ homo albus non eſt/ nō pares illi ui
res obtinet/ quidam homo non eſt albus/ non album
eſſe hominem ſignificat? Neceſſe enim nequaquam
eſt finita indiuidua ac certas in prefinitis, ut ueræ ſi
mul ſint, ſi neq; particularibus, ſubaudire. Hanc au
tem/ eſt homo formoſus/ ſi ueracem propter Nireū
eſſe, illam uero/ non eſt homo formoſus/ ob Therſi-
ten dicamus, neq; ob id imperfectas propoſitiones,
neque ſubiectos diuerſos facimus: niſi eadem & in
particularibus quærenda ſint, quas & perfectas eſſe,
& uerum inter ſe explicare confitemur. quanquam
eas propter ſubiecti partes diuerſas, ueras eſſe affir-
mabimus: quemadmodum illas: ut/ quidam eſt iu-
ſtus homo/ quidam eſt iuſtus non eſt/. Quod ſi ue-
lut abſurdum inferamus, non ab iis, ſi ita capiantur,
contradictionem fieri, nihil aſſeremus quod Ariſto-
telis uerbis quibus de ea re prodidit, repugnet. ipſum
enim hoc eſt quod his uerbis exprimitur, non fieri
quam proprie uocant contradictionem quoniā quā-
doque concurrunt. Hæc itaq; pro Ariſtotele, magis

uero

uero pro ea quæ nobis uidetur ueritate ceu defenſores aſſerimus, quodque ab initio propoſuimus, materia nobis uberius ſeſe ad theorematis diiudicationẽ ſuggerente, quæ in mentẽ uenere, ſemotis rationibus iis quæ de illo ſunt in utranque partem depromptæ diligentius cõſiderare operæprecium eſſe ducimus: ac primum ſane aggredi nos particularem affirmationem quam imprefinite eadẽ ui præditam eſſe nequaquam inficiamur, negatiua ipſi copulanda particula ſummouere. id quod facimus duobus modis. quippe hanc uel/eſt/uerbo, uel præfinitioni coniungimus: Verum cum præmittimus illam præfinitioni, tunc ut præfinitã propoſitionem abolemus quando autem uerbo eſt/perinde atque cum imprefinita uiribus æquis pollentem. ſi quidem eam & præfinita ſola præfinitione ſuperauit: negationẽ autem imprefinitæ in ſolo/eſt/uerbo neceſſe eſt fieri. At uero ſi inficiatio quæ uerbo/eſt/particulam negatiuam copulat, particularis eſt, quemadmodum uniuerſalis illa quæ eam ipſam præfinitioni anteponit, ergo et imprefinitæ affirmationis negatio eandem cum particulari uim obtinebit. Præterea ſyllogiſticas quæ in prima figura complexiones fiunt pereſt contemplari. Nam ſi imprefinitam affirmationem idem ualere particulari, ob id'q; in quanto uniuerſalium utraque deteriorem eſſe, concluſionem'q; ſimilem alteri ſumptarum in ſyllogiſmo propoſitionum, prorſus'q; eſſe in quanto & quali deterioris comitem, & ad hæc etiam uerum indicantibus propoſitionibus, nec uitioſo inter ſe complexu laborantibus, neceſſario ueram

eſſe concluſionem fatemur, qualem dicemus ex im
præfinita affirmatiua minore concluſionem colligi
& uniuerſali negatiua maiore: neceſſe eſt.n. aſſentia
mur propter ea quæ præſumpſimus impræfinitã ne-
gatiuam confici: ac ſi ueræ illæ ſint, ueram. Qui ue-
ro fieri poſſit ut uera ipſa per ſe ſit in contingẽte ma
teria ſi idem cum uniuerſali loquatur negatione: ut
homo eſt iuſtus, nullum iuſtum iniuſtum eſt, homo
iniuſtus non eſt: utrum hanc cum uniuerſali an cum
particulari ueri cõſortem eſſe pronunciabimus? Sed
nec dum priores rationes utpote nihil ueri aſſerentes
improbamus. uidentur.n. ſi mihi dicẽdum eſt quod
ſentio, neq; poſterius accerſitis repugnare rationib.
ſi quis hoc, quo maxime utriq; nituntur, ſublato nẽ-
pe infinitam negationẽ alteri duntaxat præfinitarũ,
nec unquam reliquæ eſſe conſonam, de iis uelut æ-
quus arbiter iudicium ferat. Fortasſis enim pro utra
que ipſam capi dicendum eſt id'q; non per accidẽs:
ut in impoſſibili materia: in qua uſu quoque euenit
ut præfinitæ mutuo negationes cõcurrant: ſed ex ſe
ſe pro notionibus enunciantium diuerſis. idcirco &
ſimul cum propria affirmatione uerax eſſe poteſt: &
alio, ſicut dictum eſt, illi atque alio mentis ipſam p-
ferentium conceptu contradicere: ut quæ nullam ip
ſa per ſe certam in quanto poteſtatẽ habeat. quam-
obrem utraque earũ etiam diſputationũ quæ pugna
re uiſæ ſunt, pluribus idoneis uti rationibus forſitan
potuit. Porro hæc ueræ a' nobis pronunciari, diſce-
re ex eo poſſumus, quod æquis inter ſe omnium con
ſenſu uiribus cõſtant impræfinita particularisq; af-

finnatio. Ob id uero & propoſitiones illæ quæ negatiuã particulã uerbo/eſt/uel actu, uel poteſtate in ipſis accepto anteponunt. In particularibus autẽ, quæ ita fit, ut uoce affirmatio quodammodo propterea eſſe uideatur, quoniam non eſt negatiua particula p̃finitioni coniuncta: uim autem obtineat negationis, id quod planius poſthac demonſtrabimus, ea quandoque uniuerſali, interdum particulari idem ualet: quoniam poteſt negans particula & ad / ullus/ præfinitionem, & prædicatum exaudiri: ac ſi præfinitioni addatur, idem ꝙ nullus: ſi prædicato idem ſignificat quod/non omnis/. Nam ubi immortalem non eſſe ullum hominem audiuerimus, ſi uerbum/non eſſe/nullo iunctum intelligamus, idem putamus atque nullum indicare. quod euidentius apparet ſi dictio/non/uel/non eſt/ ante ullus ſtatuatur in hoc/ Non ullus eſt mortalium qui liber eſt: non eſt ullus homo immortalis, quod οὐκ ἔστιν τις, Græci dicuntur: nimirum, τις/ad/ἔστι/ accentum referente, ſummq; nequeũte tonum ſuſpicere. At hoc audito, homo quiſpiam in ſenectute non caneſcit/uel/ præditus nõ eſt quinis digitis/ſi uerbum/non eſt/ad partem hanc p̱poſitionis/in ſenectute non caneſcit/ uel/non quinis præditus digitis eſt/intelligatur, id quod poſt/homo quiſpiam/diſtinguentibus nobis planius accidit, p̱poſitionem idem illi ſignificare exiſtimamus quod eſt/talẽ/quempiam nõ eſſe/& illi/nõ omnem eſſe talem/: ut in hoc uerſu, Ac quoddam effutiit uerbum, quod non quoq; dictum præſtaret. hoc enim perinde eſt ac ſi diceremus quoddã ex p̱ditis uerbis effa-

ri non oportuiſſe. Ac ueram propoſitionem a priore exemplo effici in materia impoſſibili arbitramur, a ſecunda ueram per ſe in contingente: propter uniuerſalē uero in impoſſibili. Sin autem in priore uerbū non/eſt/ad/immortale/ in ſecunda uero ad quiſpiā ſiue/ullus/referatur, particularem eſſe illam ueram, quam impoſſibilis materia ſit, uniuerſalis beneficio ueram putabimus. hanc uero uniuerſalem: falſamq; omnino in materia cōtingēte. Quare & in imprefinita dicendum eſt negatione ſignificari utrunque, uniuerſale & particulare pro enunciantium, ut ſæpe p ditum eſt notionibus ſi rurſus uel ut/nullus: pfinitioni quæ poteſtate in imprefinita cōtinetur affirmatione, uel ut prædicato negatiua particula iungatur: magis tamen hanc quoq; ad uniuerſale declinare tunc dicimus, cum inficiationis principium a negatiua particula ſumimus, dicimusq; non eſt homo pennatus: aut iuſtus. & aut uerum profitemur: aut etiā mentitus. idcirco & omnes forſitan qui imprefinitam negationem pro uniuerſali protulere / illam hoc pacto uſurpaſſe uidentur, atq; /. Non eſt motus præter res ipſas/ dixere: &/ Non eſt ſenſus præter quinque illos &/ Minime licet habitare ſine malo domum/ &/ Nō bene permulti imperitant: / &/ Non illus eſt mortalium qui liber eſt/. Quod ſi & ea quæ circa uniuerſalem affirmationem accidunt operæprecium eſt eadem ratione ac uia contemplari, quandoquidem in ſequentibus Ariſtoteles id genus quoque meminerit propoſitionum, & in hac profecto dicendum eſt, poſita ante/eſt/negatione, cum uel ad/omnis poſſit, uel

ad prædicatum exaudiri, uſu uenire ut propoſitio ſi uelut omnis præfinitionem ſummoueat, idē particulari polleat negationi. id quod rurſus manifeſtius apparet, ſi uerbum non eſt in propoſitionis initio ſtatuatur: ut in hoc non eſt omnis homo ſapiēs, ſin adimat prædicatum, eadem ui cum uniuerſali negatione prædita ſit. ut omnis homo non ſapiens eſt, & ſapiens non eſt: quæ perinde ualent ac neminem ſapiētem eſſe. hæc autem non in iis duntaxat propoſitionibus euenire quæ ex tertio appredicato cōſtant: ſed ijs etiam quæ ex ſubiecto & prædicato exiſtimabimus: ut aliquis homo non ambulat: uel non ambulat: uel aliquis homo, & omnis homo non ambulat: uel non ambulat omnis homo. In his & enim prima diluciduſque adhuc tertia non negationem obtinentes prædicato adiunctam, quantum idem ſeruare cum primitiuis affirmationibus oſtenduntur negatiua uelut particula indidem prædicato conſtructa: neq; admodum ad aliud quidquam exaudienda. Reliquæ cum negatiuas habeant particulas quæ conſequentes ipſis præfinitiones tollere uidentur, declinare ad oppoſitum quantum magis apparent. Quamobrem & in imprefinita negatione eadem rurſus afferemus quæ in particulari negatiuā particulam obtinente nōn præfinitioni, ſed prædicato cōiunctam. Neutraq; earum diſputationum quæ altercari initio putabatur, prorſus uidetur à ſcopo ab errare. Nobis itaq; imprefinitam negationem pro utraq; determinatum capere ratio permittit. cæterū non ea Veterum quiſpiam pro particulari uſus cer-

nitur:quaſi obſcurius id fortaſſis indicante: quo etiã pacto declarauimus. qñ & pfinitæ eæ negationes q̃ negatiuã particulã uerbo eſt pponunt rariores ob id ſunt apud Veteres iis q̃ præfinitionibus ipſam copu lant. Quod ſi ex imprefinita affirmatiua minore & uniuerſali negatiua maiore imprefinita quæ colligi tur negatiua concluſio particulari nunquam nõ ui detur, non unquam uniuerſali conſonare, nihil eſt quod mireris. Neceſſe eſt enim in primæ figuræ cõ cluſionibus de ſubiecto in minore propoſitione ſum pto prædicatum appellari, non ſolum nomine, ſigni ficatoq; eodem manente, ſed etiam quantitate quo niam & in hac figura quantitatem accidit conclu ſionis ex minoris ſequi quantitate. Quapropter ſi in illa prædicatum, ceu nonnulli competens ſubiecto rum, eſt poteſtate acceptum, in concluſione quoq; cuidam dicetur ineſſe illorũ. quod in iis clarius ap paret coniugationibus quæ ex particulari affirmati ua minore, & uniuerſali abnegatiua maiore conclu ſiones colligunt particulares negatiuas ut, quidam eſt homo iuſtus, nullum iuſtum iniuſtum eſt: homo igitur quidam iniuſtus non eſt. cui pro modo ſupra dicto tantundem hoc ualet, homo iniuſtus non eſt: Vt enim paucis abſoluam, negatio in ſingularibus, quæ ne imaginem quidem ullius in quãtitate admit tunt diſcriminis: eandem ex neceſſitate affirmatio ni quãtitatem ſeruat. in omnibus autem iis quæ uni uerſali ſubiecto utuntur, eaq; de re inter uniuerſale & particulare eſſe ancipites ualent, ſi fuerit in quan titate affirmationi uel actu, uel poteſtate oppoſita,

contradicens erit. ſi in uerbo/eſt/ uel actu rurſus in propoſitione, uel poteſtate comprehenſo, non item. ſed in uniuerſaliter uniuerſali, ea quæ ſimul quandoque mendax eſt: in cæteris, quæ poteſt concordare. Hæc cum enucleauerimus, conſideremus deinceps argumenta Ariſtotelis, quibus imprefinitas concurrere mutuò propoſitiones in contingente materia cenſet aſſerere. Duæ itaque cum ſint argumentationes, una à contrariis, altera à non contrariis probationis aggreſſum molitur. Contrariorum'que exempla, formoſum ac deforme; non contrariorum, quod fit, quod'que eſt accipit. hæc autem non ſunt contraria: ſi in ipſum eſſe iter eſt generatio. atque à contrariis quidem hunc in modum argumentum prouehitur. Imprefinitas affirmationes duas inter ſe ueritate conſentientes capit contrariis'que utentes prædicatis, tum hanc /, eſt homo formoſus /, tum illam /, deformis homo eſt /. quarum prior uerax propter Nireum uerbi gratia, ob Therſiten altera deprehenditur. (Nam imprefinitas affirmationes particularibus affirmationibus diximus eãdem dubio procul facultatem obtinere.) Ergo ſi ueræ ſimul hæc/quidã formoſus eſt homo/ & hæc/ homo quidam eſt deformis/profectò & quæ imprefinitæ pronunciãtur ſimul uerum commoſtrant. Alteram igitur ex ſumptis hoc pacto affirmationibus cum idem ſonare alterius oſtẽdat negationi, colligit uſu uenire ut affirmatio in id genus propoſitionis ſuæ ipſius negationi concurrat. ſimul enim cum hac: inquit / deformis eſt hõ / uera illa eſt / homo eſt

non formoſus/.nam qui deformis eſt, patet poſſe nō
formoſum hunc eſſe/cum illa autem/ eſt homo non
formoſus/hæc/ non eſt homo formoſus/ . qui enim
non formoſus eſt,liquet formoſus ut ſit nequaquam
licere.Quare huic ſimul affirmationi/eſt homo for-
moſus/illa/nō eſt homo formoſus/ uera erit negatio.
Videtur ergo,id quod antememorabamus,ad uni-
uerſale magis declinare a' negatina particula inci-
piens impreſinita negatio.pinde quaſi negatiua par
ticula ad aliquis/ſiue/nullus/preſinitionē, quæ facul-
tate in impreſinita ineſt affirmatione,commodius e-
xaudiatur. Verum ſic quoque utitur illa Ariſtote-
les,ut quæ particularem exæquet uiribus : quaſi uel
hoc modo poſſit negatiua particula non aſciti'-
tiæ præfinitioni,ſed prædicato coniungi. A nou cō-
trariis uero argumentum ſimili cum illo ratione pro
grediens quod a' cōtrariis deductum eſt, talem uim
habet. Duas rurſus affirmationes ſumit impreſini-
tas,tum eam quæ/eſt homo/tum illam quæ/ homo
fit/dicit, quarum uera altera propter illum qui actu
eſt,altera propter eum qui in utero fingitur, habetur.
Illam ergo quæ/homo non eſt/inquit/homo fit/pro-
ferenti ſimul ueram eſſe cenſet: nā qui homo fit,non
dum eſt homo. Hæc igitur/ homo fit/ſi ſimul cum
hac/homo eſt/uerum pronunciat; huic uero/fit ho-
mo/illa/,non eſt homo/conſentit,cōſtat huic/ homo
eſt/illam/homo non eſt/ſimul ueracem futuram id
quod oſtendere ab initio propoſuimus. Cæterū quæ
ſuerit quiſpiam quonam pacto cenſuerit prorſus
Ariſtoteles propoſitionū harum oppoſitionem Con

tradictionis nomine uocandam: cum ſimul uerum eas fateri autumet finiendáq; in Reſolutoriis contra dictione, oppoſitionem eam eſſe prodiderit cui medium ex ſeipſa nullum intercedit: Et uero in prædicamentis, in quibus oppoſitorum ſpecies diſcernebat, ea quæ ut affirmatio negatióq; opponuntur, eo differre ab aliorum obiacentium oppoſitionibus dixerit, q in ſolis his alterum uerum eſſe, alterum falſum neceſſe ſit. Quonã is igitur modo qui hæc ubique decernit, hic par eſſe arbitratus eſt propoſitionũ earum oppoſitionem quæ, ut ipſe affirmat, uerę inter ſe ſunt, imprefinitarum inquam, contradictionẽ nominare? Cum enim Quæ ergo uniuerſalium cõtradictiones uniuerſaliter ſunt, aſſite dixerit, ſubiunxit, Quæ uero in uniuerſalibus, non autẽ uniuerſaliter: quaſi harum quoq; oppoſitio contradictionis uocabulo nuncupetur. Itaq; hanc quæſtionem contra dictionis nomen dicendum eſt pro affirmationis ac negationis pugna capi interdum quæ uerum ſemp falſum'q; diuidant: ut palam tum ex iis fit quæ in Prædicamentis diſſeruit: tum ex finitione illa contradictionis quæ in Reſolutoriis redditur: quandoque uero communius oppoſitionem abſolute omnẽ affirmationis ac negationis quæ eodem ſubiecto, eodem'q; prædicato utuntur. declarat uero id in ſequẽtibus, cum nõ omnem inquit uerum eſſe aut falſam contradictionem: quod perinde eſt ac ſi diceret eſſe non eſſe omnis partem alteram diceret contradictionis ueram eſſe, alteram falſam. Quod ſi in Prædicamẽtis oppoſitarum affirmationum & negationum una

uerum aſſerente mentiri altera,& mentiēte uera eſſe prodebatur,neq; exactam de his diſputationē affirmabimus in opere illo inſtitutam : ſed de ſingularibus ſolis illic propoſitionibus diſſeruiſſe Philoſophum:quæ inuicem ſecundum eam cōtradictionē quæ proprie dicitur dubio procul cōtradicunt.Poſt eas autem argumentationes quibus ueras ſimul eſſe impræfinitas propoſitiones aſſerunt,cum ipſe quoq; animaduerteret ſe minus probabilia uiſum iri aliquādo nonnullis propterea dicere qm̄ præ ſe ferat imprefinita negatio non pticulari, ſed uniuerſali,cōuenire; ILLICO inquit audientibus (illico aūt dicit,pro in primo appulſu , & inconſiderate , atq; inexplorate) quod de impr. finitis præceptum tradidit propterea uiſum iri abſurdum,quoniam hæc,non eſt homo albus,quæ imprefinita eſt negatio,idem illi,nullus eſt homo albus:ſignificare uideatur.quod ſi re uera ſeſe ita haberet,cum imprefinita affirmatio nullo diſſentiente particulari ſemper omnino imprefinitæ propoſitiones uerum ac falſum ſecernerent:quomodo affirmatio particularis atq; uniuerſali negatio. Nunc uero neq; idem dictæ inquit negationes imprefinita atq; uniuerſalis ſignificant:neq; ſimul neceſſario uerum profitentur:nimirum hoc uelut aliud præter id addens quod eſt idem indicare.ſunt enim quæ non idem ſignificent propoſitiones:ſimul autem ueræ ex ſint ꝙ ſe mutuo ſequantur:ut,impoſsible eſt eſſe hominem pennatum,&,neceſſe eſt non eſſe pennatum hominem:harum autem uerum proferēte uniuerſali,imprefinita quoq; uera eſt,non tamen contra.Ha

ſtenus proceſſit oppoſitionum earum contemplatio quæ in propoſitionibus ineſt ex ſubiecti diuiſione proficiſcentibus.

V.

PORRO *& inficiationem unam conſtat unius affirmationis futuram. idem enim quod affirmauit affirmatio inficiari oportet negationem. atque ab eodem uel aliquo ſingulari, uel uniuerſali quopiam uniuerſaliter aut non uniuerſaliter ſumpto. Id autem intelligo, ut eſt Socrates albus: non eſt Socrates albus. Quod ſi aliud quidquam ab eodē negauerit, aut idem ab alio, non oppoſita erit: ſed ab illa diuerſa. Huic uero omnis homo albus illa non omnis homo albus. & huic quidam homo albus illa nullus homo albus. rurſus huic albus homo eſt illa non eſt albus homo. Itaque explicatum eſt unam eſſe affirmationem uni contradictorie oppoſitam negationi: ac quænam ſint illæ. Aliasq́ eſſe contrarias: & quænā eæ quoque ſint. Neque omnem uerā eſſe aut falſam contradictionem: et quamobrem: ac quando uera ſit aut falſa.*

Oppoſitiones omnes perſecutus Ariſtoteles depoſitionum, quoddam uelut corollariū colligit: docet'que nos his uerbis cum una affirmatione ſolum unam poſſe negationem depugnare; plures una non poſſe. Quomodo ergo hoc ex ſupra dictis colligi dicimus? An quia uniuerſali uniuerſaliter affirmationi duæ refragari negatiões uidebant, uniuerſalis uniuerſaliter, et pticularis, ex qbus pticularis re uera illi

contradicere, uniuerſalis in materia contingente conuinci ſimul cum ea mendacii deprehendebatur. Eodem pacto & aduerſus particularem affirmationem duæ uidebantur negationes illæ quas ante diximus decertare. harum uniuerſalis ipſam plané oppugnabat, ut quæ cum ea uerum ſemper ac falſum diiungit. particularis autem in materia contingente concurrere illi comperiebatur. Hoc igitur cum nobis tradat, unam negationem unius eſſe affirmationis, atq; eius rei cauſam afferat: IDEM ENIM inquit QVOD AFFIRMAVIT AFFIRMATIO INFICIARI OPORTET NEGATIONEM, ATQVE AB EODEM: idem autem dicit prædicatum, ab eodem uero nempe ſubiecto. Nam præmonitum eſt ſæpenumero propoſitiones illas neceſſe eſſe eodem ſubiecto uti ac prædicato quæ contradictorie inter ſe ſunt oppoſitæ. Deinde quaſi propoſitionum factam a ſubiecto diuiſionem ad memoriã nobis reuocans, VEL ALIQVO, inquit, SINGVLARI: VEL VNIVERSALI QVOPIAM VNIVERSALITER AVT NON VNIVERSALITER SVMPTO. Dicit autem, uel aliquo ſingulari, de oppoſitione ſingularium uidelicet propoſitionum. illud autem uel uniuerſali quopiam, de omnibus abſolute uniuerſale ſubiectum uſurpantibus. & horum illud, uniuerſaliter, de præfinitis, rurſus illud, aut non uniuerſaliter, de imprefinitis pronuncia. Deinde appoſitis ſingularium exẽplis cum ait, VT EST SOCRATES ALBVS, NON EST SOCRATES ALBVS, priuſquam propoſitionum

aliarum exempla ſubiungat, ad cuius rei differentiam proditum ſit exponit idem quod affirmauit affirmatio negari à negatione oportere: dicitq;, QVOD SI ALIVD QVIDQVAM AB EODEM NEGAVERIT, AVT IDEM AB ALIO, NON OPPOSITA ERIT: SED AB ILLA DIVERSA. Hoc autem eſt, ſi aliud quodpiam inficiatio prædicatum negauerit, nec id quod affirmauit affirmatio: ut dicenti, homo albus eſt, affirmationi, homo iuſtus non eſt, dicat negatio, non hæc erit negatio proditæ affirmationis: ſed ab illa diuerſa. erit enim illius negatio, homo albus non eſt. At hæc, homo iuſtus non eſt, prædicato ab hac differt, homo albus non eſt. Similiter quoq; ſi ab alio quopiam ſubiecto inficiatio prædicatum negauerit, neq; ab illo de quo affirmauit ipſum affirmatio hæc rurſus affirmationis illius negatio nõ erit. Huius nanque, homo ambulat, quiſnam negationem eſſe hanc putet, equus non ambulat? Eſt enim manifeſtum huius, homo ambulat, hanc, homo non ambulat, meræ negationẽ eſſe. illam uero, equus non ambulat, ab ea ſubiecto termino differre. Hæc interfatus reliqua addit exẽpla propoſitionum, atque inquit, HVIC VERO, OMNIS HOMO ALBVS, uidelicet aduerſatur (nã hoc ꝗ foris oportet ſubaudiamus) ILLA, NON OMNIS HOMO ALBVS. ET HVIC, QVIDAM HOMO ALBVS, ILLA, NVLLVS HOMO ALBVS. RVRSVS HVIC, ALBVS HOMO EST, ILLA, NON EST ALBVS HOMO, quarum præfinitæ uidelicet aliæ ſunt: aliæ

impreſin itæ. Deinde ea concludens quæ corollario cōmemorauit, ITAQVE EXPLICATVM EST, inquit, VNAM ESSE AFFIRMATIONEM VNI CONTRADICTORIE OPPOSITAM NEGATIONI: AC QVÆNAM SINT ILLÆ. Percēſuit enim ſpecies omnes propoſitionū, tū ſingulatiū, tum præfinitarū, imprefinitarumq́ etiā: idq́ accidere in uniuerſis oſtendit. Et uero reliqua ex iis quæ de propoſitionum locutus eſt oppoſitionibus cōcludēs intulit, ALIASQVE ESSE CONTRARIAS. Alias autem uocat, nimirum ab iis quæ contradictorie ſunt oppoſitæ. ET QVÆNAM EÆ QVOQVE SINT: uerbo explicatum eſt cōiter tū hic ſubaudiendo: tum iis quæ deinceps ueniūt dicenda. NEQVE OMNEM VERAM ESSE AVT FALSAM CONTRADICTIONEM. Hoc ipſum porrò quid indicet iam declarauimus, nēpe ipſum affirmare à contradictionis eius partibus q̄ cōius dicitur, ſignificatq́ oppoſitionem quamlibet affirmationis ac negationis iiſdem utentiū terminis non omnino uerum ac falſum dirimi, Hoc autem imprefinitarum gratia dictum eſt propoſitionum: quas in contingente materia ſimul eſſe ueras ea de cauſa cenſebat, ꝙ particularibus propoſitionibus concordent. id quod ipſi uerba indicāt illa, ET QVAMOBREM. illud quoq; AC QVANDO VERA SIT AVT FALSA, de imprefinitis & ipſum propoſitionibus fertur. Nam in cæteris præter contingentem materiis neceſſaria inquam atq; impoſſibili hæ quoq; uerum ac falſum ſecernunt.

V.

VNAM autem eſt affirmatio atque negatio quæ unum de uno ſignificat: ſiue uniuerſale ſit uniuerſaliter: ſiue non, ſimili modo: ut omnis homo albus eſt, non omnis hō albus eſt: eſt homo albus: non eſt homo albus: nullus homo albus, quidam homo eſt albus: ſi album unum ſignificat. Quod ſi duobus unum ſit inditum nomen ex quibus unum non conſtat, una eſt affirmatio, neque negatio. Si quis uerbi cauſa nomen tunicam equo imponat atque homini, dicatq́ album eſſe tunicam, nō hæc affirmatio una erit neque negatio una. Nihil enim refert ita, an hominem & equum, eſſe album dicas, hoc autem perinde eſt atque ſi homo eſt albus, & equus albus eſt dixeris. Ergo hæ ſi multa ſignificant pluresq́ ſunt conſtat primā quoque uel plura uel nihil ſignificare: non enim quiſpiā eſt homo equus. Quare neque in his partim uerā eſſe, partim falſam contradictionem neceſſe eſt.

Quoniam ſupra, uni affirmationi unā repugnare prodidit negationem, quæ tandem una ſit affirmatio, atq; una negatio per hæc adiicit uerba: cum tamen & per antedicta iam nobis horum notitiam tradiderit. cum dicebat, Vna autem Enunciatiua eſt oratio quæ uel unum ſignificat, uel cōiunctione eſt una. plures, quæ plura, & nō unū: uel q̄ uacāt coniūctione. Verū illic unius ac pluriū orationū diſcrimē inuebat: hic uero p̄ceptū ac accurratione tradit opa; Vnā. n. inqt ꝓpoſitionē eſſe eā q̄ uno ſubiecto, quod ad ſignificatum attinet, ac prædicato uno utitur,

SIVE VNIVERSALES SIT VNIVERSALITER: SIVE NON SIMILI MODO. hoc eſt ſiue ſit particularis, ſiue imprefinita, aut etiam ſingularis, quamuis non hic ſingularium exempla poſuerit. Hanc igitur/eſt homo albus/unam eſſe propoſitionem arbitramur, ſi & homo naturam unam quandam notet. & album nõ æquiuocum capiamus: ſed finitæ rei cuiuſdam ac certæ indicatiuum. Quod ſi æquiuocum ſubiectum in propoſitione uel prædicatum ſit, non unam amplius putamus eſſe propoſitionem, ſed totidem quot ea fuerint quæ ab aſſumpta æquiuoca uoce deſignatur. Igitur ſi, ut ipſe ait, nomen/unicam/homini atq; equo imponeremus: deinde diceremus/tunica eſt alba/nihil enũciaremus aliud quàm equum atq; hominem eſſe album. Et quidem hic/atq;/copulatiua coniunctio uiſionem eam præbet, ut una eſſe appareat propoſitio: uideturq́; hominem atq; equum colligare. At ſi detracta coniunctione/eſt equus albus/eſt homo albus pronunciemus. nullam unius propoſitionis imaginem ſuſpicaberis. Ergo ſi plures conſenſu omnium ſunt quæ hoc pacto propoſitiones dicuntur, patet illam quoque hæ huic eandem uim obtinet. aitq́; tunica eſt alba, qu primam appellauit, quaſi ex hac ad eas tranſiuerit quæ diuerſis ex confeſſo utuntur ſubiectis, uel nihil, uel plura annotare. Nã fieri quidem nequit ut unũ illa ſignificet quemadmodum uocis æquiuocæ diuiſio in ſignificata/tunice/inquam aperuit. cæterum quoniam omnem uocem aut ſignificationis eſſe expertem, aut aliquid ſignificare eſt neceſſe, ac ſi ſignificet,

gnificet,aut unum,aut plura indicare, liquet prodi-
tam quoq; hanc propoſitionem,tunica eſt alba, uel
cariturum ſignificatu,uel fore ſignificatiuam: & uel
unum quodpiam,uel multa nec unum īdicaturam.
Itaq; cum unum quid ab ea ſignificari confutatum
ſit,reliquorum alterum duorum neceſſe eſt relinqui.
at.n.abſurdum eſt nihil ab illa indicari quanuis &
hoc ſit perfectæ gratia diuiſionis in ſpeculaminis ex
aminatione acceptum, plura ergo duntaxat notat:
tametſi una eſſe in uoce propoſitio uideatur:ex eo: ꝙ
ſubiectum unũ eſſe appareat,quoniam, tunica, no-
men eſt unum pluriũ ſignificatorum,ut hominis, &
equi,indicatiuum. Illud autem, NON ENIM
QVISPIAM EST HOMO EQVVS,
mihi ob id dictum uidetur:quoniam poſſunt quæ i-
ta ſumuntur propoſitiones non plura quandoq;,ſed
unum indicare:cum.ſ.rebus in unam finitionem ali
quam collatis pluribus,genere inquam ac differen-
tiis unum quis nomen quoduis impoſuerit. Sit nan-
que animali, rationali,mortali,mentis ac ſcientiæ ca
paci cõe nomen,ut ſumpſit Ariſtoteles,tunica, con-
ſtitutum.num igitur cum,alba eſt tunica, dicimus,
non unam ſed multas eſſe propoſitionem hanc affir
mabimus? nequaquam, quoniam ex omnibus qui-
bus tunica eſt inditum nomen,una quædam natura
id eſt hominis completur,eſt q; idem dictu,tunica eſt
alba,, & animal rationale mentis ac ſcientiæ capax
album eſt,:hoc autem idem illi ſonat: homo eſt al-
bus,. Quamobrem non propoſitiones is protulerit
multas qui unum quiddam de communiter indito

uniuerſis illis prædicat nomine quæ finitionem com plent eandem. Quænam igitur diſtinctio eſt earum propoſitionum in quibus non licet unam ab impoſito rebus illi nomine propoſitionem effici, atq; in quibus licet? an in quibus una fieri nequit propoſitio: ea neceſſe eſt a ſe inuicem eſſe diſcreta: ut in homine & equo dicebamus. in quibus autem propoſitio una eſſe poteſt, hæc uel uniuerſaliter nonnunquam, omnino uero ex parte de ſe mutuo affirmari eſt neceſſe: ut hominem exempli cauſa proferebamus in animali, & rationali, & mortali, demumq; iis omnibus quæ ad complendam finitionem unam quampiam aſciſcuntur. Quippe horum quodque cum uniuerſaliter de re finienda prædicetur, de quouis etiam illorum quæ finitionem explent eandem neceſſe eſt ex parte affirmari. Nam quoniam de omni homine prædicatur animal, ſimiliter, & rationale, neceſſe eſſe conſtat utrunuis eorum ex parte prædicari de altero ſi quidem & quoddam rationale animal eſt: & quoddam animal, rationale. Eadem ratio & in animali ac mortali. nam & quoddam mortale eſt animal & quoddam animal mortale, & in rationali ac mortali. etenim quodpiam rationale mortale eſt: & quodpiam mortale rationale. tametſi horum nonnulla uera eſſe uniuerſalium beneficio contingat itaque hæc ipſe breuiter indicauit cum dixit. NON ENIM QVISPIAM EST HOMO EQVVS. Qua autem ratione præceptum hoc quoque dictæ proprie contradictionis contemplationi conducat, docendo ſubiunxit, QVARE

NEQVE IN HIS PARTIM VERAM ESSE, PARTIM FALSAM CONTRADICTIONEM NECESSE EST. idem huic nimirum dicens, Quare neque in iis contradictionibus quæ æquiuoco ſubiecto uel prædicato utuntur, neceſſe eſt alteram mendacem eſſe propoſitionum: alteram uerum fateri. neque immerito id quandoquidem nihil prohibet diuerſarum rerum quæ a uoce æquiuoca ſignificantur aliam eius eſſe participem quod communiter de ipſis prædicatum eſt aliam non eſſe: ut in hoc declarauimus, Aiax ſingulari certamine congreſſus eſt Hectori: & Aiax non congreſſus eſt ſingulari certamine. & quemadmodum in hoc prodito exemplo, tunica eſt alba, & non eſt alba, tunica. Fieri enim poteſt ut homo uerbi gratia ſi ſit albus, equus non albus, & ueræ propoſitiones ambæ, & falſæ ambæ ſint, & altera uerum altera falſum profiteatur.

VII.

IN iis ergo quæ ſunt & fuerunt neceſſe eſt ueram aut falſam eſſe affirmationem uel negationem: in uniuerſaliter quidem uniuerſalibus ueram ſemper alteram eſſe, alteram falſam: & in ſingularibus: uti proditum eſt. At in uniuerſalibus non uniuerſaliter dictis non eſt neceſſe: atque de his quoque diſputatum eſt in ſingularibus uero nec dum exiſtentibus, non ſimiliter.

Cum propoſitionum diuiſionem à ſubiecto per

præcedentia tradiderit uobis Ariſtoteles, diſcreue-ritq́ eas quæ uerum ſimul aſſerere, ſimulq́ mentiri interdum, & quæ uerum ſemper ac falſum dirime-re propoſitiones ualent, per hæc etiam addit quæ in ipſis ad diuidendum rurſus aut non diuidendum ue-rum & falſum à prædicato oritur differentiã. Quo-niam enim prædicatum neceſſe eſt in propoſitioni-bus uerbum eſſe, tempus autem à uerbo adſignifica-ri dicebamus, tripartitoq́ tempus diuimus, in præte-ritum, præſens, futurum, propoſitionem quamlibet in uno trium temporum capi neceſſe eſt. Itaq́ cum in ea diuiſione quæ à ſubiecto emanat oppoſitiones quatuor ſint propoſitionum, duæ angulares ex dia-metro, omnis, ad, non omnis, & quiddam, ad, nullus tertia impræfinitarum, & præter has illa ſingulariũ, perſpicaciter admodum tres oppoſitionum ſpecies in propoſitionibus ſimili modo ſeſe inquit in omni tempore habere ad uerum falſumq́ diſcernendum: aut uerum ſimul declarandum: angulares inquam ex diametro, atq́ imprefinitas: ſingulares uero non i-tem. Noſtra autem in una ex tribus proditis oppoſi-tionibus inſtituatur oratio ut palam quoq́ fiat quo-nam pacto iuxta modum quem diximus: ſingulares ab iis propoſitiones differant, cum eadem uidelicet conuenire nobis poſſint ad ſingulares propoſitiones à duabus reliquis oppoſitionibus ſecernendas. Sumã-tur ergo particularis affirmatio atq́ uniuerſalis nega-tio. has ſi in materia deligas neceſſaria, affirmatio-nem ueram ſemper, negationem falſam reperies. ſin in impoſſibili, affirmationem falſam: ueram negatio

nem. At in contingente affirmationem, ut quæ contingens ex parte eſſe dicit, quemadmodum & ineſſe eſt aptum natura, rurſus ueram eſſe comperies: negationem, uero, quæ contingens quibuſdam ineſſe natura idoneum, quibuſdam non ineſſe, omnino tollit falſam neceſſario. Quo enim modo in præſenti tēpore uerum hoc eſt, quidam homo eſt albus, falſum hoc, nullus homo albus eſt, ſic in præterito quoque hoc, homo, quidam fuit albus, uerum eſt, nullus homo albus fuit, hoc falſum. ſimiliter & in futuro uerum eſt hoc, quidam homo albus erit, hoc falſum, nullus homo erit albus, Eadem certe & in altera diametricarum angularium oppoſitione, omnis, &, non omnis, ratio congruet. nam partes quoque illius quacunq; acceptæ in materia fuerint, pariter in omni tempore ad uerum falſumq; diſtinguendum ſeſe habere deprehenduntur. Et uero impreſinitas quas uocant propoſitiones, ſi in neceſſaria aut impoſſibili eas materia contempleris, uidebis in omni tempore uerum ſimiliter ac falſum diuidere. ſin uero in contingente, ſeu ueræ ſimul ſint: ut ante docuimus, ſimul iis omni tempore ueri aſſertio ſuppetet: neque in præſens uerbi gratia ſimul ueraces erunt, in præteritum ſeſe uel futurum non ita habebunt. ſeu uerum ac falſum diiudicent, impreſinita negatione non particulari negationi, ſed uniuerſali conſentiente, omni rurſus tempore, non ſecus ac particularis negatio uniuerſali opponitur negationi, ut ſibi mutuo contradicant obtinebunt. Tribus igitur iis quas prodidimus oppoſitionibus omni tempore ad faciendam

contradictionem uel non faciendam perinde ſeſe habentibus, Ariſtoteles a ſingularibus inquit propoſitionibus in neceſſaria impoſſibiliq; materia ſimiliter aliis in omni tempore uerum definite falſumq; diuidi. Namque in materia neceſſaria ueram eſſe affirmationem neceſſe eſt: quæ quod neceſſario in eſt dicit ineſſe. negationem mentiri: ut quæ quod neceſſario ineſt aboleat. in impoſſibili fallere affirmationem: quæ impoſſibile ineſſe pronunciat. negationem uelut id tollentem eſſe ueridicam. At in materia contingente non etiam, inquit ſimiliter eas ſeſe in omni tempore habere, cum ad ueri falſiq; diſcretionem ſumuntur. quippe in præterito ac præſente, utpote exitũ re de qua ſermo eſt conſecuta, quæ ex ſingularibus propoſitionibus uerum & quæ falſum proponit eſſe conſpicuam. Nam ſi forte lauetur aut lotus heri Socrates fuerit uera eſt affirmatio quæ Socrates inquit lauatur: heri lotus eſt Socrates. negationem uera, quæ quod ineſt aut inerat tollere conatur, falſam fore perſpectum eſt. & ſi non lauetur, aut pridie non fuerit lotus, patet acceptam in præſenti ac præterito tempore negationem neceſſario uerum fateri. affirmationem, quæ quod ad exitum deductum non eſt ineſſe, uel fuiſſe inſitum dicit, falſum aſſerere. At futuro in tempore diuidi quidem & ita inquit a ſingularibus propoſitionibus uerum & falſum: non perinde tamen atque illæ quæ in præſenti tempore uel præterito capiuntur. haud enim poteris etiam utra tandem uera ſit, uera falſa illarum definite certoque dicere: cum ad exitum non

dum prodierit, euenire autem ac non euenire res poſſit. Cæterum uidetur quidem hoc logicum eſſe quod ab Ariſtotele nunc agitatur theorema, re autem uera ad partes omnes Philoſophiæ neceſſarium eſt. Nam & in omni Philoſophia quæ ad mores pertinet neceſſe eſt aſſumamus, non eſſe, fieriq́ꝫ ex neceſſitate omnia: ſed noſtræ quoque nonnulla eſſe liberæq́ꝫ uoluntatis. Si quidē cū quædā in poteſtate noſtra ſint actiones, atque hæc eligere uel non eligere, & agere uel non agere nobis ſit integrum, non nullas laude, quaſdam uituperatione dignas eſſe conſultorias uoluntates actionesq́ꝫ perhibemus: aliosq́ꝫ ad honeſtas cohortari probasq́ꝫ actiones atque a contariis dehortari operæprecium eſſe ducimus. Quin utile quoque ad naturalem diſputationem uidetur theorema. is enim ſcrutatur qui de rerum agit natura fiantne ex neceſſitate quæ fiunt omni: an nonnulla fortuna caſuq́ꝫ contingant. Similiter & ad ratiōalem methodum hoc enim ipſum eſt quod in præſens quæritur, utrum definitæ uerum & falſum diuidat omnis contradictio: an quædam ſit etiam quæ hæc indefinite diſiungat. Inuenies porrò & ad primam philoſophiam theorema pertinere, nam & Theologus quonam pacto mundanæ res a prouidentia gubernentur perquiret. & fiat ne certo atque ex neceſſitate quæ fiūt omnia: ut quæ in ſempiternis inſunt: an aliqua ſint etiā quæ in contingētibus eueniāt quorū generationē pticularibus certe'a ſcribi aliasq́ꝫ ſe aliter habētib. cauſis neceſſe ſit. Ac ne admodum indoctos quidem comperies homi-

nes quidem huiuſce notitiam theorematis negli- gant. ſed quoſdam qui perinde quaſi gerantur ex neceſsitate omnia, cauſas a' quibus aberrant aſſe- quendis, ad fatam, uel prouidentiam, tum diuinam, tum dæmoniam referre contendant: quemadmo- dum is qui indoƈte apud Homerum.

" Non ego iam ſum (inquit)
" Iuppiter at Parca eſtq; , & noƈtiuaga auƈtor E-
" rinnys,

Alios uero, ceu ſint & quædam noſtræ credita uoluntati, qui omnia neceſsitati condonantibus re- pugnent nobisq; cenſeant, ut qui ſponte noſtra ipſi commouemur, bonis artibus uirtutiq; incumben- dum. Itaq; theorema cum tantum ad uitam om- nem noſtram habeat momenti, neceſſe arbitror ex illis rationibus quæ addicere omnia neceſsitati co- nantur, eas exponere atq; diluere quæ difficulta- tem audientibus ingerunt. Hæ uero cum duæ ſint altera logica magis, altera quæ grauiorem commē- tationem poſtulat, logica uelut in quadam noſtra aƈtione, ut in metendo, elicitur hunc in modum, Si metes inquit: non forte metes, forte non metes: ſed metes omnino. & niſi metes, eodem modo non for- ſitan metes fortaſſe uero non metes: uerum non me- tes prorſus: ſed. n. ex neceſsitate uel metes, non me- tes. ſublatum igitur ipſum forſitan eſt: ſi neque in metendi & non metendi oppoſitione locum obti- neat: cum horum alterum ex neceſsitate eueniant: neque in eo quod ſuppoſitionem utramlibet ſequi- tur, at ipſum/forſitan/iderat a quo inuehebatur con

tingens. ergo contingens deperit. Huic itaq; facile eſt rationi occurrere, ſi hoc pacto reſpondebimus: Cum dicitis, ſi meres, non forte metes, fortaſſe non metes, ſed metes omnino, quomodo uerbum metere ſupponendum cenſetis: nium ut neceſſarium; an uero ut contingens? nam ſi ut contingens, id de quo quæritur habemus. ſin ut neceſſarium, primum ipſum id uobis concedi uelut euidens petitis quod in quæſtione poſitum eſt. deinde uerum erit prorſus metere. haud uero dicenti, at enim uel metes, uel non metes, locus patebit. quomodo enim ſi eueniat horũ alterum neceſſario, ſitq; uidelicet impoſſibile alterũ conſentaneum fuerit ſed enim aut hoc eſt, aut illud dicere? quamobrem non hoc demum ipſis argumentum deducitur. Altera ratio: negocii adeo plena, nec confutatu facilis, ut multos quoque ex iis qui perſpicatiores uidentur, in eã abducamur ſententiam quæ cõtingens abrogat, ex tali diuiſione prouehitur. Aut definite inquiunt exitum dii norunt contingentium: aut nulla prorſus eorum ſunt notione prædití, aut quemadmodum nos indefinitam incertamq; illorũ notitiam obtinent. uerum fieri nequit ut ex iis quæ ſunt quidquam ignorent: cum procreent omnia: concinneq; diſponant: atq; impermiſtæ omnino mentes materiæ ſint: immo uero (ſi exactius loquẽdum eſt) & ſupra intellectualem ipſam proprietatem ueræ ſui ipſorum eſſentiæ ſedem ſtatuerint. Neque enim caſu rerum dicemus naturam ordinemq; conſtare. neque dictat ratio deos uel eorum quæ in naturam promunt eſſe ignaros: uel ceu quoſdam ignauos ac

deſides tum illorum cognitionem: tum gubernatio- nem negligere. Namque operoſam arbitrari, nego- ciisq; obnoxiam fieri a nobis deorum uitam, demen tisq; tranquillitatis, quæ diis nequaquam conuenit expartem, ſi particularia ab iis curari dicamus, illo- rum eſt qui deorum cognitionis poteſtatisq; excel- lentiam. ſi noſtræ conferatur, haudquaquam perſpe xere: putantq; ob hanc inſcitiam ex rebus humanis ea quæ ad deos pertinent æſtimanda eſſe: noſtram' que ad illos imbecillitatē transferendam: quaſi Sol rex illuſtrare ſimul queat uniuerſa quæ mundi am- bitu clauduntur: niſi corpora quædam nonnullis non pellucida, ſed ſolida quandoque obtendantur: incorporea uero prorſus q; immateriata deorum fa cultas expedite ſimul tota cunctis pariter rebus ad eſſe non poſſit: cum nihil illam præter ineptiam no ſtram arcere ualeat. quanquam ne tunc re quidem uera præpediatur Deorum prouidentia uel ad hu- manarum rerum cognitionem: uel ad curam de illis gerendam: ſed nobis ipſis perinde accidat atque iis qui in ſolari ſplendore ſomnum capiunt, aut etiam conniuent. Nam quemadmodum illi calore fruun tur qui rebus quæ hic ſunt a Sole exhibetur, illumi natsicce autem eius facultate ſe ipſi ſua ex optione priuant, non propter iram quampiam dei qui ſuos ab illis reprimat radios, ita & qui ob flagitioſam quan- dam uitam excidere a Deorum prouidentia dicun- tur, non ſunt prorſus ab ea ſecluſi. Haud enim qui- ſpiam quod hoſpes inquit. Athenienſis, uel exiguus eſt adeo, ut ſi terræ ima ſubeat, latere prouidentiam

queat,uel minima quæ'que inſpectantem neque adeo magnus,ut ultra cœlum euolare,ac cuncta gubernantem euadere prouidentiam poſſit. Verum cum ſeipſi Deorum abdicarint facultatibus quæ bona ex ſeſe nobis tribuunt,eas conſequuntur neceſſario quæ per ultionem ipſos tandem ac pœnam in naturæ ſtatum reducunt. Hæc itaque confeſſa cum ſint in communibus nec peruerſis animorum conceptibus,atque in decimo de Legibus plane demonſtrata,neque noſtra ignorare dii poſſunt:neque incertam eorum, quaſi de euenturis conie̡ctantes: notitiam habere. Nam primum quidem,uti nos docuit Timæus: ipſeq́ꝫ theologice diſſerendo pronunciat. Ariſtoteles, & ante hos Parmenides non ſolum apud Platonem diſputans,ſed in ſuis quoque carminibus ſcriptum reliquit,nihil eſt apud deos præteritum neque futurum,neque eorum utrunque nō ens,tum ipſum non amplius, tum uero nondum, quodque eſt mutatum,& quod natura aptum eſt mutationi. Hæc autem iis quæ uere ſunt, mutationemque ne cognitione quidem ſuſcipiunt: accommodari non poſſunt. Quippe quod immutabile eſt prorſus,illi quod quoquo modo mutatur præeat neceſſe eſt: ut etiam dum mutatur maneat. Quapropter in diis qui rationem ad ea quæ ſunt principii obtineant fieri nequit ut præteritum aut futurum ſpectetur: ſed omnia ſunt in uno apud ipſos æuo inſtante collocata:temporalibus nimirū menſuris cum uniuerſi ſubſiſtentia ſimul apparentibus:ſolaq́ꝫ ea mentientibus quæ uel ſubſiſtentiam

uel actionem in tempore obtinent. Idcirco & conie-
cturalem notitiam abiectam eſſe procul à diis neceſ
ſe eſt, & ad rationalis uitæ elimitationem. Deinde
quomodo uel tantillum nobis inſitum maturitatis
uidebitur, ſi deorum cognitioni nihil plus quam no-
ſtræ tribuendum cenſeamus: ſed ambiguam ipſam
audeamus, atque indefinitam confiteri? Eiuſdem
nanque erit intelligentiæ immo uero amentiæ bruta
rum quoque cognitionem animantium noſtræ con-
ferre: illasq́; etiam uniuerſalium atque intelligibiliũ
comprehenſione impertiri. In ſumma ſi deos pror-
ſus neceſſe ſit puctores rerum omnium, uel cauſas aſ
ſe adiunctas, quonam pacto conſentaneum ſit ratio
ni aut opera ab ipſis ignorari ſua, uel ſuorum operũ
effectus, uel quæ quoquo modo ab illis fiunt: aut
ceu nihil ad eos pertinentium neque in eorum pote-
ſtate poſitarum rerum ancipiti notitia eſſe præditos?
Neutra uero ex hiis ſuppoſitiõibus noſtra à diis poſ
ſunt modo illo quo diis conuenit prouidentiæ cura-
ri hoc autem eſt curam de illis ab ipſa prouidentiũ
geri eſſentie, eaq́; uelut ex prora gubernari: non de ip
ſis, ut Poëtæ aiunt, conſulendo: ſi quidem pruden-
tiæ defectus cõſilium eſt: neque alias alia conſultan
do faciendoq́; quippe hoc ab una & ſimplici ipſo-
rum actionem alienum eſt prorſusq́; immutabili: per
tinetq́; ad eos ſolos quos tempus metitur: quiq́; actio
nibus cum conſultoria electione perfunguntur, ſed
ipſo eſſe inquiunt: quo pacto Sol non conſulendo,
neque ſe mouendo, ſed ipſo eſſe uel ſi manens intel-
ligeretur, ea implet, in quæ poteſt ipſius lumen con-

ferri. Neque ergo ita fieri illorum poteſt prouidentia neque ſi ita fiat, de pluuia uerbi cauſa, uel ſeruandis fructibus, aut uictoria, ut qui exitum ignorent, preces ipſis fundere ac ſupplicare, procul a ſtolidiate fuerit. Quod ſi hæc fieri nequeunt eaq; nec dicere, nec cogitare fas eſt, atque ab ipſa coarguntur experientia, ut diuinorum actuum libri multis conditi uerſibus, & quæ quotidie prope dixerim fiunt. iis qui animaduertere poſſunt indicant, conſtat dicendum eſſe & diſponi a diis contingentia, & ipſorum exitum certo cognoſci. quippe magis par erat res ab ipſis ſempiternas deſpici prouidentia ea deſtitutas quæ in ipſas incumbit, quam fluxili præditas natura. ſi illæ quidē a ſui ipſarum naturam certitudinem obtinent, talemq; a Deo ſunt immutabilem eſſentiam ſortitæ: quæ autem obnoxias generationi propter ſuæ fluxibilitatem materiæ ferri in omnis generis mutatione natura uoluit, eæ neque eſſe poſſunt, neque contineri ac digeri, cum non multum opifice ac perſpectricis cauſæ, non ſolum uniuerſalioris atque abſtractæ, ſed particularioris etiam cuiuſdam ac propinquioris ſint aſſecutæ eorum quæ ſeſe eodem modo perpetuo habent: quo pacto & in hominibus cura maiore indigere pueros uiris uidemus: uel ſtultos prudentibus. Quod ſi norunt dii contingentia, certos que norunt, ne, id quod diximus indefinitam eorum cognitionem, ſtatuamus, Athenas que a ligneo ſolum muro ex barbarorum periculis ſeruatum iri intelligunt, atque »
a diuina Salamine filios mulierum perdendos, & il »

lud, Magnum Alyæ imperium excindet Crœſus ſuperato,& Laium ſi liberos ſuſcipiat domum ſuam uniuerſam funditus euerſurum,conſtat hæc non euenire non poſſe. ſi minus, illos neceſſario fore mendaces. Igitur duorum alterum,aut omnia ex neceſsitate euenire,ac uelut cognoſci a diis prædicique affirmabimus, nomenque inane ipſum erit contingens: aut ne ad diis quidem cognoſci hæc humana, neque illis conſuli arbitrabimur.at hoc fieri nequit tollitur ergo contingens. Huic itaque rationi cum ea nõ facile, id quod dicebamus, queat infringi, ab ipſaq; euidentia,ut uatum prædictione declaratu confirmari uideatur, nos ſecundum diuini Iamblichi dictationem occurrentes, diuerſas cognitionum menſuras diuidere operæprecium eſſe putabimus: dicemus'q; cognitionem cum inter cognoſcentem & rem quæ cognoſcitur media ſit,ſi actus illa cognoſcentis circa id eſt quod cognoſcitur, ut circa album uiſus,modo rem præſtantius quã cognobilis ipſius rei naturæ conueni at, modo deterius,quandoq; uero pariter noſſe. Nam quando noſtram dicimus mentem ciuilibus repreſentandis functionibus res ſingulas cognoſcere, referreq; ad uniuerſalia, per eaq; uelut propria cognoſcere illas pertentare,patet cognitionem hic ea re quæ cognoſcitur dictum iri præſtantiorem.ſi comminui ſingulare in partes poteſt,atque in mutatione uerſatur.ratio autem per quam mens eaſ adminiſtratrix nouit,indiuidua eſt atque immutabilis. Cũ uero ipſa ad ſeſe conuerſa,purificis'q; perfugens uir

tutibus ſuam ipſius eſſentiam contemplatur, cognitionem neceſſario illi eſſe rei quæ cognoſcitur parē. Quod ſi in ſummum ſuæ ipſius perfectionis apicem euecta, ſpeculatricesq; ſibi uirtutes proponens, de diuinis conſiderat diſcretionibus, ac quonam pacto ex uno hæ omnium deducantur principio & quæ ſit cuiuſque proprietas, cognitionem ea re quæ cognoſcitur deteriorem eſſe neceſſario. Hæc cum ita ſe habeant noſci a diis tum præſentia omnia, tum præterea, tum futura, uel quæ nondum ſunt, eo modo quo diis conuenit dicendum eſt. hoc eſt autem una certa que cognitione atque indeclinabili. idcirco & comprehenſam ab iis notitiam eſſe contingentium: ut qui concluſa mundi ambitu omnia in naturam producunt, ſuntq; ſubſtantiarum ſempiternarum auctores: generaſcentium uero cauſæ adiunctæ: pro ſuis illarum quarumcunq; actionibus nec ipſas ſolum uelut cernunt ſubſtantias, ſed earum quoq; facultates, functionesq; tum quæ ſecundum naturam ſunt: tum quæ præter naturam. quod quidem præter naturā eſſe ſimul ſeſe cum neceſſaria deficientium rerum remisſione iis inſinuauit, quæ ipſo quoque aliquando impertiri natura uoluit, uon in primis: ſed per exillis hærentisq; modum quem uocant eſſentiæ. Cognoſci uero ab in contingentia potiore q̄ ipſorū illorum contingentium naturæ cōpetat modo. idcirco hæc cum incertam obtineāt naturā, & euenire & nō euenire poſſe. ab illis uero & hæc, ceu melius quam ipſorum natura poſtulet anticipata eorum cognitione definite intelligi. quippe & diuiduas res indiui

due neceſſe ab iis eſſe nulloq́ꝫ interuallo, & quæ multiplicata ſunt, forma ſimplici: & temporalia ſempiterne, generabiliaq́ꝫ igenerabiliter cognoſci. Haud enim profecto dicere pariter rerum fluxui concurrere deorum notitiam ſubſtinebimus: neceſſe in illis quidquam uel præteritum, uel futurum: neqꝫ in ipſis dici: ut in Timæo accepimus, fuit, uel erit, quæ mutationem quandam indicant: ſed, eſt, ſolum: idq́ꝫ non quod uerbo, fuit, uel erit, connumeratur, atqꝫ ab ipſis ex aduerſo diſiungitur, uerum ante omnem repreſentationem intelligitur temporis: atqꝫ conſtantiam ipſorum immutabilitatemq́ꝫ ſignificat. id quod magnus quoque Parmenides intelligibili omni dicit cōpetere. nam Haudquaquam, inquit, ſimul omne fuit neque erit: ſed ſolum eſt. Neque quæ contingentia uocamus putare oportet, propterea quod certo a' diis cognoſcantur, neceſſarium exitum habitura eſſe: non enim quoniam ea dii norunt, ob id euenient neceſſario: ſed quoniam cum contingentem habeant naturam atque ancipitem, finem talem omnino uel talem obtinebunt, hac de cauſa neceſſe eſt deos quo pacto euentura ſint intelligere. eſtq́ꝫ idem ſua quidē natura contingens, deorum autem cognitione non infinitum amplius: ſed definitum ac certum. Conſtat uero poſſe uel noſtra notitia definit quandoqꝫ contingens noſci: cum ſcilicet nec præterea contingens proprie eſt ſed ſuæ ipſius generationis antegreſſas cauſas ex neceſſitate conſequitur. Globus igitur in parallelo horizonte quieſcens plano, poteſt planicie ſitum eundem obtinente ab aliquo moueri, ac non

mouerí,

moueri.ſin uero inclinata fuerit,non poteſt non ſeſe dimouiſſe.Has ob res Medicos quoque cernimus nihil quandoq; de ægrotantibus num conualituri ſint an morituri,uelut ambo contingentia, ſint, effari audere:interdum uero aſſeuerando de horum altero prædicere:quaſi ut aliquod prorſus ægroto accidat futurum ſit.Cæterum quoniam audacius nonnulli circa propoſiti theorematis quæſtionem uerſante, de monſtrare ſe putant ne diis quidem certam notitiam ſuppetere contingentium:adducuntq́; nobis oracula,quæ ambigue de futuris pronũciant,ea ſunt quæ magnus inquit Syrianus & aduerſus hos differenda: Primum quidem aliam eſſe deorum cognitionẽ intellectionemq́; animaduertendum fuiſſe,aliã Prophetidis actionem quæ tum commota ex Deo eſt,tũ diuiduam in ſe orationem,& metra, cognitionemq́; dubiam peperit.haud enim ſane quod illuſtratur perinde eſt atque id quod illuminat. Deinde uero & audientium utilitatis cauſa reſponſa à diis ſæpe dari ambigua,quæ ipſorum cogitatum exerceant. nobis enim utuntur dii ceu ſponte mobilibus: noſtraq́; hunc in modum gubernant: nobiſq́; omnia pro noſtra ipſorum dignitate tribuunt. Verum hæc ſunt fortaſſe & audacius agitata: atq; à propoſita re in longam inquiſitionem aberrantia.In ſumma autem omnia cogens ratio,utrum,inquit,& hoc ipſum neceſſario contingit hominibus,omnia uel neceſſitate compulſa eſſe dicere:uel opiniones de modo rerum generãdarum in noſtra poſitas eſſe uolũtate? Nam ſi uerum ſit ſecũdum nõ ergo ex neceſſitate omnia.

ſin quod prius eſt, quonā pacto oppoſitum quidam multa geri noſtro arbitratu opinantur? Prorſus:nan que ratione uacat à natura omnia cogēre, ut aiunt illi, nos ad ea quæ ab ipſa fiunt cōdemnanda præter naturā moueri. perindeq́ꝫ eſt ac ſi quis Medicam artem docens, per hoc ipſum diſcipulos parauit ad artis eius quam ex petierunt principia tollēda tametſi uerisimile eſt quidquam eorum quæ præter artem ſunt ab Artifice nō quatenus talis eſt fieri: ut ſi medicamentum ad fœtum perdendum Medicus aut uenenum exhibeat: ceu per ſe mobili præditus animo: nihilq́ꝫ ars conferat ad ipſam Animi perfectionem: ſed in corporis aut exteriorē curam incumbat, at fieri nequit ut contrarium ſuo fini quidpiam moliatur natura. Sed nec quo pacto monſtrorum, ſic opinionum quoqꝫ, redundantiam materiæ aut defectum excuſabimus. neqꝫ enim fingere ipſis uolentibus facile eſt diuerſarū cauſas opinionum reddere ex materiæ differentia. neqꝫ fatum etiam cauſam omniū eſſe fatebuntur. ſed de his ſatis. Ad ea uero exponēda quæ ab Ariſtotele hoc loco dicūtur ſtylum reuocātes, primum quæ per hæc traduntur paulo prius proditis cōſequentia eſſe affirmabimus: proxime. n. de affirmationis negationisq́ꝫ oppoſitione agebatur, quæ nō ſemper uerum ac falſum ſecernunt. His itaque per ſeriem adijcit. qualis affirmatio quali ſic oppoſita ſit negationi ut uerū ſemper ac falſum ipſæ nō tamen diſtincte, ſed infinite diuidant. Tradit uero ea primū quæ tum angularibus ex diametro cō tradictionibus, tum ſingularium illi communiter cō

petũt: aitq; ipſis ineſſe omnibus hæc in præſenti tem pore ac præterito definite partiri. hoc enim eſt. IN IIS QVÆ SVNT ET FVERVNT VERAM AVT FALSAM ESSE AFFIRMATIONEM VEL NEGATIONEM. Ac prius ſanè hoc diametricis docet ſubeſſe angularibus: quas uniuerſales uniuerſaliter appellauit: quaſi propoſitione præditas altera q̃ uniuerſaliter prædicetur. deinde addidit & in ſingularibus idem propoſitionibus quod in angularibus ex diametro accidere. hoc enim ſibi uult in illud, VTI PRODITVM EST. Admonet autem neceſſe nequaquã eſſe ex imprefinitis propoſitionibus, ſi in contingente materia capiantur, ueram alteram eſſe, alteram falſam. Deinde ſingularium in futuro propoſitionũ a cæteris cõtradictionum ſpeciebus differẽtiam ſubdit, cum ait, IN SINGVLARIBVS AVTEM NEC DVM EXISTENTIBVS, NON SIMILITER. datq; per hæc nobis intelligi propoſitiones alias tũ angulares ex diametro tũ imprefinitas perinde habere ſeſe in futuro, atque in præſenti ac præterito habuere, ſingulares nõ item. Propoſitionum autem de quibus agitur proprio deſignando, exquiſite admodum, in ſingularibus autem necdum exiſtentibus dixit. atq; per illud, necdum exiſtentibus, id ſignificat quod in materia contingente accipitur. Quod enim nondum eſt, ut ipſe in Libris de generatione & corruptione explicat, aliud eſt à futuro, ac ſignificat futurum quidem id quod prorſus eueniet: ceu cum dici-

mus/erit hyems:uel æſtas,uel deliquium/.(appellãt
hoc Græci eſomenon)quod autem eſt nondum, uo
caturq́ꝫ à Græcis mellon,id quod euenire ac non e/
uenire poteſt indicat:ut apud illos/mello plein qua/
ſi dicas debeo ambulare,debeo nauigare. nos tamen
hoc quoque futurum appellabimus,diſcriminis hu/
ius Græcorum declaratione contenti. Cum igitur in
aliis materiis neceſſaria atqꝫ impoſſibili ſingulares
ſimiliter propoſitiones ut in anticipato & præſenti tē
pore,ſic etiam in futuro ſeſe habere oſtendat uero ac
falſo præciſe diuidendo,in contingente non etiam,
quanuis & in hac materia contradictiones aliæ om/
nes ſimili ſeſe ratione in futurum tempus, quo pacto
& in reliquis habeant,illud adiecit/non ſimiliter/ ſi/
mul per hoc ſignificans,quatenus hæ non ſimili præ
terea ſeſe habeant modo ſi in dicta hypotheſi capi/
antur:nimirum in eo quod uerum quidem omnino
ac falſum:non tamen diſtincte,ſed indefinite diſiun
gant. Neceſſe eſt enim lauari cras aut non lauari So
cratem:atqꝫ nec utrumq́ꝫ fieri,nec neutrum poteſt.u/
trum autem ex iis uerum fuerit,nequit ante rei exi/
tum dignoſci : ſi quidem & fieri & non fieri utrũq́ꝫ
poteſt illorũ ob ipſam contingentis naturã. hoc igitur
breuiter nobis indicauit, cum/non ſimiliter/dixit.

VIII.

NAM *ſi uel uera uel falſa affirmatio omnis, aut negatio eſt omne quoque neceſſe eſt eſſe, aut nõ eſſe. Si enim hic fore aliquid ille idem hoc non fore dixerit, neceſſe conſtat eſſe uerum ab eorum altero enunciari: ſi affirmatio omnis uel negatio uera eſt, aut*

falſa, haud enim ambo ſimul erunt in talibus.

Vult his uerbis opinioni illi opitulari quæ contingens de medio tollit: ut ipſam quoad eius fieri poteſt confirmatam redarguat. Per hæc autem perſonam opinionis huius aſſertorum ſuſtinens, primum uelut ſumpticulam quandam arripit, neceſſe nimirum eſſe ex ſermonum ueritate rerum eſſentiam ſequi: ex falſitate, eſſentiæ priuationẽ, quod ipſi illud indicat, NAM SI VERA VEL FALSA AFFIRMATIO OMNIS AVT NEGATIO EST, OMNE QVOQVE NECESSE EST ESSE AVT NON ESSE. Deinde á contradictionis effato progreditur: aitq́ neceſſe eſſe ſingularium ac contingentium propoſitionum quæ in futuro tempore ſumuntur, ueram eſſe alteram: quoniam neq; ambæ ſimul mentiri, neque ſimul ueraces ambæ eſſe poſſunt. Ex his autem uerum non declarari ab ambabus, hic plane explicatur uerbis illis, HAVD ENIM AMBO SIMVL ERVNT IN TALIBVS, hoc eſt, nõ enim idem huiuſmodi accide propoſitionibus quod imprefinitis quæ in contingente materia capiuntur. quippe ſimul ueridicas eſſe illas diximus: hæ ſimul uerum atteſtari non poſſunt: ne idem ſimul eidem & inſit, & non inſit: ut tum lauari poſtridie Socrati, tum non lauari. eas autem ſimul falſo quoq; proferri nõ poſſe, adijciet in ſequentibus. His itaque abolitis cum probatũ ea re ſit uerum ab ipſis ac falſum diuidi, de difinite etiam hoc inquit fieri demonſtrabi

mus,ſi duos aliquos ceu uaticinandi ſcientiam ſibi uendicātes ſumpſerimus qui de quopiam ſingulari uelut ægroto diuinare contendant,atq; alter conua liturum illum,alter non conualiturum præiudicat. compertum eſt enim ueracem ex ijs neceſſario alte rum eſſe,alterum mendacem. Ergo ſi uerum in præ fatur qui conualiturum ipſum dicit,fore neceſſe eſt ut cōualeſcat. quippe ſumptum antea eſt ſequi om- nino rerum exitum ex ſermonum ueritate. Quod ſi uerus is eſt qui negationem protulit, liquet fieri neu tiquā poſſe ut ille ſanitatem recipiat. Quapropter aut eueniet res neceſſario,aut exitum impoſſibilem obtinebit. ſublatum igitur eſt contingens.

IX.

SI enim uerum ſit aut album eſſe dicere aut album nō eſſe,neceſſe eſt album eſſe uel non eſſe. et ſi ſit album uel non album;uerum fuit affirmare aut negare. atq; niſi ſit,mentitur: & ſi mentitur,non eſt. Quapropter neceſſe eſt affirmationem ſemper uel negationem ueram eſſe uel falſam. Nihil ergo neq; eſt,neque ſit neq; à fortuna, neque ab eo quod æque eſſe ac non eſſe poſſit:neq; erit,aut non erit: ſed cuncta ex neceſſitate:nec utrumlibet,aut enim qui affirmauit,aut qui negauit uerus erit:nam fieret ſimiliter, Aut non fieret. quippe ipſum utrumlibet nihilo magis ita uel non ita ſeſe habet,aut habebit.

Ariſtoteles cū ſupradictam cōfirmare ſumptiunculam uelit,nempe ex orationum ueritate,ſubſiſtentiam rerum, ex falſitate autem ſubſiſtentiæ priuatio

nem ſeqni hoc ita ſe habere demonſtrat exemplis. ſi quidem orationes exemplis, quam illæ quæ abſq; iis pronunciantur, clariores fieri conſueuere. Aſſumpta igitur eſt enim cauſidica illic cõiunctio, SI ENIM VERVM SIT, ut intelligi propoſitum eorum daretur quæ in præſens dicuntur: hoc eſt probationem ab his ſupradictis Theorematis cõtineri. Dicit autem, ſi uerum ſit de quipiam re ut hac ueſte, albã eſſe dicere, neceſſario albam eſſe illam: & ſi albam non eſſe, neceſſario non eſſe albam. Deinde quiddã per hæc ſupradictis adijcit: uultq; ad ſeipſam conuerti ſnmptiuneulam, non ſolum neceſſe inquam eſſe ex ueris orationibus rerum ſequi ſubſtãtiam: ſed ex ſubſiſtentia quoque orationum ueritatem. ideo ET SI SIT ALBVM inquit, VEL NON ALBVM, VERVM FVIT AFFIRMARE AVT NEGARE ſimul nos per hoc docens quod non uerum eſt dixit, ſed uerum fuit affirmare, id quod perſpicue deinceps addet, non ſolum per id tempus quo res eueniunt atq; exiſtunt uerum de ipſis ita ſi habere, ut habẽt, ſed ante exitum quoque ueram de ijs prædictionẽ eſſe dicere. Aſſumitq; hoc neceſſario quaſi ſibi ad ſublationem contingentis futurum uſui ſit: uimq; omnem, uti intelligemus argumentationis contineat. Hoc igitur uelut ex ratiocinatione colligens iure infert, QVAPROPTER NECESSE EST AFFIRMATIONEM SEMPER VEL NEGATIONEM ESSE VEL FALSAM: ſubaudiendo nimirum definite aduerbio, idq; merito.

Nam ſi neceſſe eſt eſſe album uel non eſſe, nec præter hæc eſt, ſed ſi ſit uera definite de eo prænunciata affirmatio eſt: ſin minus ſit negatio, ratione igitur optima uelut concluſionem intulit hoc ſupradictis cōſequentem. Quapropter neceſſe eſt affirmationem ſemper uel negationem ueram eſſe uel falſam. Poſtquam autem orationum ueritatem rerumq́ſ ſubſiſtentiam inter ſe commeantes oſtendit, prius quam concluſionem quam diximus inferat, medium hoc interponit, falſitatem quoque orationum rerumq́ſ exiſtentiæ priuationem per uices reflecti, cum inquit, ATQVE NISI SIT, MENTITVR, ET SI MENTITVR, NON EST. Hæc cum ita ſint, ipſeq́ſ ex prædictis ſumpſerit neceſſe alteram eſſe ſibi mutuo contradicentium in futuro tempore ſingularium ac contingentium propoſitionum uerū definite expromere, alteram mentiri: quaſi propter anticipata abolitio ſequatur ex ſeſe contingentis, NIHIL ERGO NEQVE EST, ait, NEQVE FIT NEQVE A FORTVNA, NEQVE AB EO QVOD ÆQVE ESSE AC NON ESSE POSSIT: per coniunctionem ergo nimirum præmiſſarum neceſſitate fieri ſignificans ut contingens depereat, quo tripartito, unum magna ex parte appellatur: ut hominem naſci quiuis digitis: aut in ſenectute caneſcere. rara enim ſunt quæ non ſeſe hoc pacto habeant. alterum rarius: ut fodiendo theſaurum offendere, tertium ex æquo: ut lauari ac non lauari: uel ambulare & non ambulare. Ac ſanè circa id contingens quod

magna ex parte nuncupatur duæ quædam haben-tur cauſæ, Natura atque ars. quippe & naturam in rebus quas effici recte opera defungi magna ex parte cernimus. rara. n. ſunt monſtra. & artes ob ſubiectæ fluxibilitatem materiæ quando á ſcopo quidem aberrare: profiteri tamen probe ſeſe plerunq; obire ꝙ moliuntur. haud enim iis niſi hoc pollicerentur, quiſquam uteretur. Quamobrem aſſeuerat quoq; Orator ſe magna ex parte perſuaſurum eſſe. & Medicus fore plerumq; ut ægrotum ſanitati reſtituat. atq; alius quilibet Artifex ſuum finem ut plurimum aſſecutum iri. Circa rarius contingens hæc duo uerſantur, Fortuna & Caſus, eoq́; inter ſe differunt, quod á fortuna profectus aliunde niti & pendere. ac præter opinionem raroq́; ſuperuenire iis fertur quæ per prælectionem fiunt: hoc autem perinde eſt ac ſi hominum operibus dixeris. uocatur. n. in ſolis hominibus prælectio: quos conſulere, atque hoc præ illo eligere natura uoluit: cum neque conſilio nobis præſtantiores egeant, neque conſulere brutæ animantes poſſint. Quod ergo á fortuna prodiit, cum iis, uti diximus, quæ per prælectionem geruntur: quod autē caſu prouenit, cum iis quæ ſecundum naturam fiūt ſubſiſti. Si enim noſtrum quiſpiam ut amicum conueniat progreſſus cuidam librum uendenti occurrerit quem non dudum exoptauerat, atque illum coëmerit, fortuna incidiſſe in illum dicitur, eundemq́; emiſſe: propterea quoniam librum emere ſimul cum quadā extitit prælectione quæ nos ad progreſſum commouit: ſuperuenitq́; extrinſecus, á nulla definite

proxima cauſa effectum. quippe & balneas petens librum emere,uel deos præcaturus,aut ſpectaculum quodpiam uiſurus potuiſſet. Sin ex terræ concuſsione diducta eius parte àquæ fons qui prius non fuiſſet eruperit, aut qui fuiſſet deperierit, non fortuna,ſed caſu ortus fons eſſe,dicetur,aut interijſſe. & ſi de ſublimi quopiam delatus loco ſitum eum acceperit lapis ut poſſeſsioni uerbi gratia aptus euaſerit caſu non fortuna ſedile eſſe perhibetur: ſi quidem accidens hoc non cum præelectione,ſed cum illius naturali impetu prouenit quo ſuperne deorſum proruit. Circa uero æqualiter contingens ſola præelectio uerſatur:ut progredi uel non progredi: & diſputare uel non diſputare. atque ſola ſpecies hæc contingẽtis utrumlibet uocatur,ex eo quod nihil in hoc plus aut minus exiſtentia eiuſdem priuatione habeatur: ſed pars utrauis contradictionis euenire ſimiliter poſsit. Itaq; contingente,id quod diximus, tollendo, NIHIL ERGO NEQVE EST, inquit, NEQVE FIT NEQVE A FORTVNA, NEQVE AB EO QVOD ÆQVE ESSE AC NON ESSE POSSIT. hoc eſt. Nihil ergo neque nunc iam ſiue ut rarius, ſiue ut æqualiter contingens euenit, neque unquam in poſterum eueniet. Deinde & communem contingentis omnis abolitionem faciẽs addit, NEQVE ERIT AVT NON ERIT.quippe omne contingens eo differt à neceſſario eueniente atque impoſsibili, quòd neceſſarium fore duntaxat dicimus, & impoſsibile ſolum non fore:contingens autem,uel

fore, uel non fore. Nihil ergo neque eſt ait, neque fit contingentium modo. SED CVNCTA EX NECESSITATE: NEC VTRVM LIBET. poſtea uelut cauſam eam nobis ad memoriam reuocans qua contingere hæc uiſa ſunt ſubdit, AVT ENIM QVI AFFIRMAVIT AVT QVI NEGAVIT VERVS ERIT. Quod ſi horum alter uerum finite explicabit: propoſitionem autem contradictionis alteram ſi uerum diſtincte enunciet, contingentis ex tium ſequebatur liquet contingens tum aliud, tum quod eius uelut centrum eſt, utrumlibet, quod Ariſtoteles pro omni contingente accepit, ex rerum natura abolitum iri. Quod ſi quã obtineret ſubſiſtentiam, FIERET SIMILITER AVT NON FIERET. Hoc enim utrumlibet uel eſſe uel fieri arbitramur. QVOD NIHILO MAGIS ITA VEL NON ITA SESE HABET AVT HABEBIT. ac ſaud uerbum, habet, de eo uidelicet quod factum eſt, iamq; in eſſentia exiſtit, habebit, autem de eo quod faciendum obueniet dicimus.

X.

ITEM *ſi album nunc eſt, uerum prius fuit album fore affirmare. quamobrem uerum fuit ſemper ex iis quodlibet quæ facta ſunt eſſe aut fore dicere. ſin autem eſſe dicere aut fore ſemper uerum fuit, non poteſt hoc non eſſe neque non fore: at quod non fieri nequit, impoſſibile eſt non fieri. quod non fieri eſt impoſſibile, neceſ-*

ſe eſt fieri. ergo quæ erunt uniuerſa fieri eſt neceſſe itaque nullum erit utrumlibet; nihil'que fortuito. nam ſi quidquam à fortuna, non utique id ex neceſſi tate fuerit.

Quæ ſupra minus perſpicue dicta ſunt ut ab ac ceptis in futurum tempus de quibus agitur propoſi tionibus uerum diſtincte diuidi ac falſum probaret, cui ex ſeſe conſequens erat nullum contingenti inter ea quæ ſunt locum relinqui, uult per hæc nobis aper tius tradere: ac maiore ſtudio rationem deducit. id circo uel ut ab alio principio argumentatione mo liens, ITEM SI ALBVM, inquit, NVNC EST: ut ſi infans editus modo ſit, uerum fuit pridie dicere album poſtridie ortum iri infantem. neque id pridie magis quàm prius quantolibet tempore. (Nã quæ ſors hæc fuerit?) quod autem ſemper prædicẽs fore uere loquimur hoc non fore nequaquam poteſt quemadmodum nec quod eſſe dicentes uere affirma mus, hoc poteſt non eſſe. fieri ergo non potuit quin albus infans naſceretur. quoniam uero de ipſo quoq; in infinito ante q; cepto tempore facta eſt diuinatio QVOD ENIM, inquit, NON FIERI NE QVIT, IMPOSSIBILE EST NON FIERI. QVOD NON FIERI EST IM POSSIBILE, NECESSE EST FIERI. eoq; promouet rationem, ut, quod ipſe ſtatuerat, om nia probet neceſſitate contineri, idq; ex propoſitioni bus quæ magis perſpicuæ ſunt, magisq; concedun tur: ac tantundem illis ualent in quas tranſmutan-

tur, Nam & hæc nequit non fieri & illa, impoſſibile eſt non fieri, eodem pertinent. & hæc, impoſſibile eſt non fieri cum illa: neceſſe eſt fieri eodem refertur quemadmodum & hæc impoſſibile eſt fieri, atq; illa neceſſe eſt non fieri in idem conueniunt. magis tamen ab hac, impoſſibile eſt non fieri ut pote euidētiore, quam ab illa, neceſſe eſt fieri, commouemur. Quapropter Medicus quoque cum neceſſe (exempli cauſa) ægroto eſſe, ſi ſanari uelit, uenam ſecari dixerit, quaſi rationem quæ id confirmet, magisq; promouere ad credendum debeat, ſub iungit, cum nam que impoſſibile eſt uena nō ſecta conſaneſcere. Quo circa merito, inquit, dicebamus QVÆ ERVNT VNIVERSA FIERI EST NECESSE NIHILQVE NEQVE FORTVITO, neque alio contingentis modo. Cæterum aduerſus hanc argumentationem dicendum eſt, quod exitum nunc obtinuit, ac iam factum eſt, uerum non fuiſſe ante exitum, omnino album fore dicere. haud. n. quoniam id in ipſum eſſe a tempore eſt depromptum, idcirco ex neceſſaria ipſum præmolitione factum eſſe putādum eſt. Quapropter ex iis qui de illo præſagiunt, non uerus is erit qui neceſſario fore album dicit: ſed qui totum hoc ipſum contingenter euenturum prænunciat. Hoc ſi ſit, cōſtat fieri quoque ut non eueniret potuiſſe. non. n. ipſum contingenter eſſe euenturum, uerum aliter fuiſſet. Ne ergo qui hæc argutantur ab eo quod iam euaſit id quod adhuc expectatur iudicent: ſed ipſum nondum euaſum ſeruātes, quærant an nec neceſſario ſit euaſurum, haud. n.

demonſtrare id poterũt,ut poſt ipſe nos aperte Ariſtoteles docebit.

XI.

AC uero nec neutrum dicere eſſe uerum licet: ut neque fore neque non fore. Nam primum ſi falſa affirmatio ſit, non uera erit negatio: & falſa ſit hæc, affirmationem accidit ueram non eſſe. Ad hæc quoque ſi uerum ſit album eſſe ſimul dicere ac magnum, ambo ſit oportet. quod ſit cras fore, cras erit ſin uero neque erit cras, neque non erit, utique non ipſum erit utrumlibet: ut prælium nauale: nam neque committi nauale prælium, neque non committi oporteret.

Quoniam ſupra ad cõtingentis abolitionem ſumpſit, a propoſitionibus de quibus tractatur uerum definite ac falſum dirimi ſumpſit autem hoc propterea quod ſimul ueræ eſſe inter ſe nequeant, id quod uerbis illis dicebatur, haud enim ambo ſimul erunt in talibus, ac ſuſpicari quis poterat, neceſſe nequaquam eſſe ſimul ueras eſſe eas. aut uerum falſumq; diſcernere, quippe & ſimul poſſe mentiri, ob id nunc oſtendere nec ſimul has mentiri propoſitiones poſſe inſtituit: quod non ſolum nec quicquam ita dicere uolentem ad contingens introducendum iuuat: ſed & alioquin fieri neutiquam poteſt. Nam uel eadem hypoteſi oſtenderunt rem eandem & euenire neceſſario: & exitum obtinere impoſſibilem. Itaque ne hoc quidem dici poſſe ait ſinguleres contingentesq; propoſitiones ſimul inter ſe in futuro tempore eſſe

mendaces.id quod uerbis illis indicauit, AT VERO NEC NEVTRVM DICERE ESSE VERVM LICET. quoniam primum inquit contradictionis dignitatem tollemus, à qua omnes, ut pote euidentiſſima demonſtrationes depromimus. Ad hæc autem uſu ueniet rem ſimul eandem neque ideo forte quoniam fore illam dicens affirmatio mentitur: & rurſus fore: quoniam fallit negatio quæ non fore ipſam pollicetur. quamobrem erit ipſa ex neceſſitate, atq; ex neceſſitate non erit: quo quid mõſtroſius? Vt autem hoc colligat, ſumpticulam eam iterum nobis ad memoriam reuocat quæ ex orationum inquit ueritate rerum ſequi euentum, idq; nõ in præſenti tempore duntaxat, ſed etiam futuro. Si quis enim uere prædicat album cras infantem magnumq; naſciturum cras naſci oportet infantem ambobus ijs quæ diximus præditum. Itaque ſuppreſſo horum conſequente, quod res quoque non ſint, id ex falſitate ſequi orationum quaſi id prius iam ſimul cum hoc præcepto tradiderit, quod emiſſo cõſequens eſt colligit: atque inquit, SIN VERO NEQVE ERIT CRAS, NEQVE NON ERIT VTIQVE NON IPSVM VTRVMLIBET. i. ſin autem falſæ ſimul id genus erunt propoſitiones, uel hoc pacto cõtingens abolebitur. abolebitur uero propterea quoniam ſimul euenit res neceſſario, exitumq; obtinet impoſſibilem.

XII.

HÆC igitur aliaq; incommoda id genus accidunt, ſi affirmationis omnis ac negationis, ſiue in u

uiuerſalibus uniuerſaliter, ſiue in ſingularibus di-cantur, alteram neceſſe eſt oppoſitarum ueram eſſe alteram falſam: nullumq́; in iis quæ fiunt eſſe utrum libet: ſed eſſe fieriq́; ex neceſsitate omnia. Ergo nec conſulere opus eſſet, nec quidquam moliri: ut ſi hoc fecerimus, futurum illud eſt: hoc niſi fecerimus illud non erit. Nihil enim prohibet quin & decem ante annorum millibus hic fore hoc affirmauerit, ille nō fore: ut utrum ex iis uerum dictu tunc fuerit, id ex neceſsitate ſit futurum. Atqui nihil hoc refert ſiue dixerint nonnulli contradictionem, ſiue non dixe-rint. nam res ita ſeſe habere compertum eſt quamuis non hic quidquam affirmauerit, ille negauerit. Ne-que enim propterea quod affirmatum uel negatum ſit, erit aut non erit. nec magis decem ante annorum millibus quam quantolibet tempore. Quapropter ſi ita ſe uniuerſo habuit tempore ut uere alterum di-ceretur, hoc fieri neceſſe fuit. ac quæ fiunt ſingula, ita ſeſe ut neceſſario fieri perpetuo habuere. Nam & ſi quis fore uere affirmauit, non poteſt non fieri: & ſemper uerum fuit dictu id quod factum eſt fore.

Inſpicere ab initio propoſitum erat an omnis con tradictionis quæ i futuro capitur tempore uerum ex plicite ac falſum propoſitiones diuidant. Pluribus uero oſtenſum eſt huic conſequens eſſe explodi con tingentis naturam: cum eueniat alia neceſſario: quæ-dam impoſſibilem exitum obtineant. nihil'q; in no-ſtra repoſitum eſt uoluntate: quæ poſthac abſurda e ſe demonſtrari oportet, atque euidentiæ repugnare

Ita-

ſe demonſtrari oportet, atque euidentiæ repugnare. Itaque rationem omnem complectens hoc loco Ariſtoteles, tum propoſiti ab initio problematis meminit, tum quædam adiicit quæ ex eo ſequi demonſtrauit: eaq́ue uocat incōmoda: quanuis incommoda eſſe necdum oſtenderit: nimirum communibus animorum utens notionibus, ac uelut abſurdam eſſe probaturus illico eam rationem quæ contingens tollere conatur. Hanc porro à duplici loco redarguit: atque impoſſibilia ea nunc oſtendit quæ ex ipſa cōſequūtur: paulopoſt uero & ea criminatur quæ falſo ipſamet ſumpſit. Quippe & ipſam per ſe rē quali prædita natura ſit demonſtrare oportuit: atque natura rerum eſſe contingens dicere. eos nanque impoſſibilia comitantur plura qui ſummouere illud nituntur, conſtareq́ue ipſum euidentia demonſtrat. & præterea ſupradictam rationem inualidam oſtendere quæ addicere omnia neceſſitati, contingensq́ue ex rerum natura tentat exigere. Per hæc igitur ea demum tradēs impoſſibilia quæ contingens perimentibus conſequentia ſunt, ſi quis omnem, inquit, contradictionem ſimiliter ſe omni tempore habere ad uerum falſumq́ue diuidendum cenſeat, neq́ue à diametricis tantùm angularibus, quas uniuerſales uniuerſaliter ſolet nominare, ueram ſemper alteram definite propoſitionum, alteram falſam in omni materia, ſed a ſingularibus quoque haberi ex quo de medio tolli contingens ſequebatur, inanem naturæ, quæ conſilii nos compotes fecit, laborē accuſabit. Conſtat enim ſi nihil arbitrarium ſit, fore ut

uniuerſalibus uniuerſaliter, ſiue in ſingularibus dicantur, alteram neceſſe eſt oppoſitarum ueram eſſe alteram falſam: nullumq́ in iis quæ fiunt eſſe utrum libet: ſed eſſe fieriq́ ex neceſsitate omnia. Ergo nec conſulere opus eſſet, nec quidquam moliri: ut ſi hoc fecerimus, futurum illud eſt: hoc niſi fecerimus illud non erit. Nihil enim prohibet quin & decem ante annorum millibus hic fore hoc affirmauerit, ille nõ fore: ut utrum ex iis uerum dictu tunc fuerit, id ex neceſsitate ſit futurum. Atqui nihil hoc refert ſiue dixerint nonnulli contradictionem, ſiue non dixerint. nam res ita ſeſe habere compertum eſt quamuis non hic quidquam affirmauerit, ille negauerit. Neque enim propterea quod affirmatum uel negatum ſit, erit aut non erit, nec magis decem ante annorum millibus quam quantolibet tempore. Quapropter ſi ita ſe uniuerſo habuit tempore ut uere alteram diceretur, hoc fieri neceſſe fuit, ac quæ fiunt ſingula, ita ſeſe ut neceſſario fieri perpetuo habuere. Nam & ſi quis fore uere affirmauit, non poteſt non fieri: & ſemper uerum fuit dictu id quod factum eſt fore.

Inſpicere ab initio propoſitum erat an omnis contradictionis quæ i futuro capitur tempore uerum explicite ac falſum propoſitiones diuidant. Pluribus uero oſtenſum eſt huic conſequens eſſe explodi contingentis naturam: cum eueniat alia neceſſario: quædam impoſſibilem exitum obtineant. nihilq́; in noſtra repoſitum eſt uoluntate: quæ poſthac abſurda eſſe demonſtrari oportet, atque euidentiæ repugnare.

Ita-

ſe demonſtrari oportet, atque euidentiæ repugnare. Itaque rationem omnem complectens hoc loco Ariſtoteles, tum propoſiti ab initio problematis meminit, tum quædam adiicit quæ ex eo ſequi demonſtrauit: eaq; uocat incōmoda: quanuis incommoda eſſe necdum oſtenderit: nimirum communibus animorum utens notionibus, ac uelut abſurdam eſſe probaturus illico eam rationem quæ contingens tollere conatur. Hanc porro à duplici loco redarguit: atque impoſſibilia ea nunc oſtendit quæ ex ipſa cōſequūtur: paulopoſt uero & ea criminatur quæ falſo ipſamet ſumpſit. Quippe & ipſam per ſe rē quali prædita natura ſit demonſtrare oportuit: atque natura rerum eſſe contingens dicere. eos nanque impoſſibilia comitantur plura qui ſummouere illud nituntur, conſtareq; ipſum euidentia demonſtrat. & præterea ſupradictam rationem inualidam oſtendere quæ addicere omnia neceſſitati, contingensq; ex rerum natura tentat exigere. Per hæc igitur ea demum tradēs impoſſibilia quæ contingens perimentibus conſequentia ſunt, ſi quis omnem, inquit, contradictionem ſimiliter ſe omni tempore habere ad uerum falſumq; diuidendum cenſeat, neq; à diametricis tantùm angularibus, quas uniuerſales uniuerſaliter ſolet nominare, ueram ſemper alteram definite propoſitionum, alteram falſam in omni materia, ſed a ſingularibus quoque haberi ex quo de medio tolli contingens ſequebatur, inanem naturæ, quæ conſilii nos compotes fecit, laborē accuſabit. Conſtat enim ſi nihil arbitrarium ſit, fore ut

fruſtra de iis inire cōſilia aggrediamur quæ in noſtra uoluntate poſita ſunt: ac ſimile quid faciamus iis q quomodo oriatur Sol aut nō oriatur conſultant. At uero nos fruſtra cōſilio pollentes a natura factos eſſe dicere, prorſus ratione uacat, nam & hoc ipſum per ſe geometricis inquit neceſſitatibus demonſtratum ē nihil fruſtra a natura fieri. atq; euidentia omni certius demonſtratione cōfitetur. Quin & ii ipſi qui omnia neceſſitate cogunt & cōtingens exturbant, ipſam rurſus omnino naturam eſſe fatebuntur, quæ ut ipſi aiunt definite omnia atq; ex neceſſitate, nihil temere faciat. Quāobrem quo pacto ridiculum nō ſit & nihil dicere in noſtra facultate relinqui a natura, & nos ab eadē cōſultoria ui præditos fieri: quaſi pro noſtro arbitratu aliquid agere uel nō agere nobis liceat? Si quis.n. cogitatione quis illā perinde uti atque inſtrumento ad actionū exitum dicat, uerū nos oportuit reſpōdebimus a nobis ipſis ad eas actiones eſſe incitatos ad quas impulit natura: quēadmodū uſu uenire iis cernimus quæ certo ad ſuos fines tendunt itinere, naturæ motu agitata. Quo fit ut nos quoque cū aliqua in arte quidquā agentes naturā imitamur, non cōtemur conſulendo, ſi perfectā promptāq; artis notitiā teneamus, id ꝙ naturā imitaturo ſuppetere ē neceſſe. Ergo ſi neceſſitati deberentur omnia, NEC CONSVLERE OPVS, inquit, ESSET, NEC QVICQVAM MOLIRI. hoc eſt actionū principia aggredi: ut ſi cogitemus ex Ægypto Athenas nauigare in portū deſcendere nequaquā oporteret: nec nauem quærere; nec ſarcinulas importare.

nam uel ſi nihil ex iis curauerimus, neceſſe nos foret Athenis eſſe. Deinde modum etiam nobis eum deſcribens quo agitare conſilia ſolemus, VT SI HOC, inquit, FECERIMVS, FVTVRVM ILLVD EST: HOC NISI FECERIMVS ILLVD NON ERIT. Si.n. propoſitum uerbi gratia ſit eo loci proficiſci quo nauigio peruenire ac itinere poſsis, conſulimus uter eligendus magis ſit eo perueniendi modus: ac quæ utrunq; ſequuntur commoda uel incommoda alterum alteri conferendo uiciſſimq; compenſando æſtimamus: illum enim qui plus commodi afferre, uel minus uidetur incommodi, magis eligimus. Sic uero & Poeta intellexiſſe Achillem inquit ſi in Troia maneret bellumq; gereret moriturum ſe breui: atque inſignem gloriam adepturum. ſin a bello diſcederet, ocioq; frui in patria mallet, uicturum quidem diu, ſed inglorium futurum: atque gloriam ſenectuti prætuliſſe. Deinde nos rurſus eius commonens argumenti quo amoueri contingens uidebatur, duorum quorundam inquam cõtradictionem prædicentiũ, explicite uerum alterum pronunciare: ac propterea quod locutus ille eſt euenire quod in conſulto effari quis potuiſſet, argumentum refutare ſe poſſe exiſtimans, his uerbis, ſed nihil geſtum huiuſmodi eſt: neque de re tanquam euentura quiſquam prædixit, ut etiam ubi uero illi eſſe conceſſerimus, neceſſario rem eueniſſe affirmemus hoc poſitum carpit: atque non recte dici oſtendit. haud enim euenire propterea rem arbitrabimur quod ii uere præmoneant qui ante eius exitum eue-

nire illam prodiderunt, ſed contra propter rei naturam uera eſt quæ de illa predicatur oratio. Nam ut in Predicamentis quoq; explicatum eſt, tametſi hæc inter ſe reciprocant, rei natura & uera de ipſa oratio non tamen oratio res ut ſit facit, ſed ut uerax oratio ſit in cauſa eſt rei eſſentia. Quapropter ſi nihil minus habet exitus rei tametſi actu prædicta nō ſit oratio quæ euenturam illam eſſe pollicetur, ueræ prædictiones erunt omnes de iis quæ contingenter fiunt ſi ante euentum uel actu uel poteſtate enuncientur. hoc autem ſi ita ſe habeat, euenit earū quælibet neceſſario, nec potuit illa non eueniſſe.

XIII.

QVOD *ſi hæc eſſe non poſſunt, (cernimus enim tum à conſulendo, tum à quopiam agendo principium eſſe futurum, eſſeq; in iis omnino quæ non ſemper agunt ipſum poſſibile eſſe ſimiliter ac non eſſe in quibus ambo & eſſe & non eſſe contingunt: quamobrem fieri etiam atque non fieri. Atque ita multa ſe habere nobis, conſpicuum eſt: ut ueſtis hæc uerbi cauſa diſſecari poteſt, nec diſſecabitur; ſed ante deteretur: poteſt & non diſſecari ſimiliter. haud enim illi ſuppetiiſſet antea deteri, niſi non diſſecari potuiſſet, quare & in cæteris rebus faciendis quæcunque per huiuſmodi poteſtatem dicuntur) conſtat igitur neque eſſe, neque fieri ex neceſſitate omnia: ſed alia eſſe utrumlibet, nihiloq; magis affirmationem uel negationem ueram aut falſam fuiſſe. Alia magis magnaq; ex parte alterum: quanquam fieri & alterum poteſt, alterum minime.*

Cum ſuperius impoſſibilia ea nobis tradiderit Ariſtoteles quæ contingens adimentes comitantur: fruſtra nimirum deliberare: fruſtra demum aggredi res agendas: ac quæcunq; iis conſequentia ſunt, uti fruſtra acceptum quibuſdam referre quod nobis opitulentur: aut alios uelut nobis refragantes accuſare fruſtra nonnullos ut bonos laudare: uel ut malos uituperare. inania quoque eſſe nomina illa uulgo celebrata, uirtutem ac uitium. (ubi enim locus dari iis poteſt ſi nihil noſtre uoluntatis eſt: ſed nos, ut aiunt illi, ad quædã hæc agenda ex neceſsitate ducimur: quæ & à ratione uidelicet plane abhorrent: & uniuerſam hominum uitam funditus euertunt?) per hæc recta quoque ex ipſa rerum euidentia inſtituit & in rebus contingens eſſe, & in quibus ſit oſtendere: nempe non in ſempiternis ſed in ſolis iis quæ ipſum eſſe in ortu atque interitu obtinent. Quod igitur magnam ad res adminiſtrandas uim habeat cõſultatio, multaq; ex iis quæ ſunt noſtræ uoluntati debeantur. quæ geſta nequaquam fuiſſent, niſi conſilium nos de iis cepiſſemus, uiasq; iniuiſſemus illarum euentus, oſtendit a' ueſtis exemplo: quam prout nobis libet, uel ſcindere poſſumus, uel integram atque inconſciſſam ſeruare: donec uel utendo ac geſtando deteratur, uel etiam in uſum non adhibita reponatur: ac ſpatio temporis putreſcat, cõſtat autem fore ut & in aliis ſæpe innumeris eædem rationes cõueniant, quocirca perſpectum eſt eorum omniũ poteſtatem quæ ita fiunt, nobis a natura datam quibus ſignificandis Ariſtoteles, TVM A CON-

SVLENDO, TVM A QVOPIAM AGENDO PRINCIPIVM ESSE FVTVRVM dixit: cõmunius tum nomine uſus futuri de eo quod nondum euènit, poteſt autem, niſi quid uetet euenire, per id autem ꝙ agendo quopiam dixit, id declarãs quod eſt operationis principia aggredi: quod prius moliri appellabat: Cæterum quibus in rebus eſſentiam contingens obtineat, breuiter docuit, cum ait, IN IIS ESSE QVÆ NON SEMPER AGVNT. quod perinde eſt ac ſi in iis quæ ſunt quandoque, alias uero non ſunt dixeris hæc enim cum inter ea quæ ſemper ſunt atque illa quæ ſemper non ſunt, media habeantur, quatenus agunt, prorſus ab iis different quæ ſemper non ſunt ut uero non ſemper agentia, disſidebunt ab iis quæ ſemper ſunt, ſemperq́ꝫ agunt. Quæ autem ſint non ſemper agẽtia, breuiter rurſus docuit: atqꝫ inquit IN QVIBVS AMBO ET ESSE ET NON ESSE CONTINGVNT. hoc eſt in iis quæ in generatione atqꝫ interitu ſunt. Nam neqꝫ ex iis quodpiam quæ ſemper non ſiut agere unquã poteſt. (quomodo.n. id queat cui neceſſe quidem natura conceſſit?) neqꝫ ex iis quæ ſemper ſunt poteſt aliquod quandoqꝫ non agere: quippe ſi ſemper ſit, patet perfectum ſemper eſſe: ſuamq́ꝫ ipſius eſſentiã habere ſecundum naturam. neque.n. ſempiternum eſſe alioquin poſſet. quod ſi ſemper eiuſmodi ſit, omnino ſubſtantialem actum quendam obtinebit quo ipſum ſemper agere eſt neceſſe: ne ſi uel quouis tẽpore actus expers maneat, irritam atque inanem ſuam ipſius naturam oſtendat: atque ipſum fruſtra iis quæ ſunt an-

numeretur. Quapropter entia illa quæ partim ſunt: partim non ſunt, expreſſit, ab eo quod non ſemper agant. Competit hoc igitur contingentibus omnibus poſſe & eſſe, & non eſſe: quocirca & ante illorum exitum iis poſſe & fieri & non fieri competet. Sed ex ipſis alia ſimiliter ad hoc ſe habent, ut & ſint & nõ ſint quare ad id quoque ut fiant atque non fiant: ea nimirum quæ in noſtra præelectione poſita ſunt, atque utrum libet uocantur. Alia uel eo magis declinant ut ſint ac fiant, uocanturq; magna ex parte cõtingentia: uel ut non ſint, neque fiant: ac rarius contingentia nuncupantur. quæ utraque cum ſignificare communiter uoluiſſet ALIA MAGIS, MAGNAQVE EX PARTE ALTERVM, dixit, QVANQVAM FIERI ET ALTERVM POTEST ALTERVM MINIME. Habet enim quod ſic uocatur magna ex parte contingens euentum ipſum hoc quod magna ex parte nomine: cum tamen & non euenire, quamuis rarius quam euenire poſſit. Rarius autem contingens, quod non euenire plerunque, euenire tamen etiam poteſt, quanquam rarius quam non euenire. Nobis igitur magna ex parte alterum ipſius eſſe uidelicet ac non eſſe illud permittens, atque huic oppoſitum & rarius, quod ipſum quoque alterum appellauit, id quod eſt non eſſe ac eſſe, ut lubet accommodare, dictiunculis iiſdem complexus eſt ea quæ plurimum inter ſe diſtant ſignificata contingentis, quod magna inquam ex parte, ac rarius euenit. Conſtat autem perinde atque res enuntiationes quoque de ipſis ſeſe habere ad ueritatem

aut falſitatem indicandam.

XIIII.

NECESSE *eſt igitur id quod eſt eſſe quando eſt: & q; non eſt, quando non eſt, non eſſe, non tamen nec quidquid eſt neceſſe eſt eſſe: nec quod non eſt neceſſe eſt non eſſe, haud enim eſt idẽ id quod eſt uniuerſum, quoniam eſt, ex neceſsitate eſſe: & ſimpliciter eſſe neceſſario. ſimiliter & in eo quod non eſt. Eadem & in contradictione ratio habetur: eſſe quidem neceſſe eſt omne uel non eſſe: & fore uel non fore: non tamen diuiſione facta dicere alterum eſt neceſſe. id uero inquam, ut neceſſe eſt fore cras nauale prælium, uel non fore. non tamen neceſſe eſt committi cras, neque non committi nauale prælium. committi uero aut non committi neceſſe eſt. Quapropter quoniam perinde atque res, ueræ ſunt orationes, patet quo pacto ſe habent quæ ad utrumuis declinant, admittuntq; contraria, neceſſe quoque eſſe ſimiliter ſeſe habere contradictionem; quod in iis quæ non ſemper ſunt, aut non ſemper non ſunt uſu uenit. Quippe horum neceſſe eſt partem alteram ueram eſſe contradictionis aut falſam. non hanc tamen aut illam: ſed utra euenerit ac magis ſanè ueram eſſe alteram: non iam tamen, ueram aut falſam. Itaque exploratum eſt neceſſe non eſſe affirmationis omnis ac negationis oppoſitarum alteram, ueram alteram falſam eſſe. Non enim ut in iis quæ ſunt ſe res habet, ſic in iis etiam quæ non ſunt: eſſe autem poſſunt uel non eſſe: uerũ eo quo dictum eſt modo.*

Propoſitum hoc loco eſt, ipſam, id quod reſtat, infirmam oſtendere rationem quæ eliminare contingens uidetur: nihilq; neceſſarii colligentem. Hæc autem inde promouebatur quod ex illis quæ iam euenere, ea quæ nondum adſunt iudicanda eſſe cenſebat. Cum enim ſumpſerit, ſi album quidpiam nunc ſit, neceſſe uerum eſſe illum qui de eo ipſum hoc ideſt eſſe album dicit: neque nunc modo, ſed etiam in antegreſſo omni tempore uerum fuiſſe album fore prædicere: ceu nihil hoc illo differat: quodq; exacto tempore uniuerſo uerum fuit album fore affirmare, fieri neceſſe eſſe, quæ fiunt omnia fieri ex neceſſitate colligi par eſſe arbitrabatur. Aduerſus hanc igitur rationem artificioſe admodum per hæc inſurgens Ariſtoteles priuſquam enunciationes eas declaret quæ in futurum tempus fiunt quomodo ex neceſſitate id habeant quod uerum explicent: ac quo pacto non habeant de iis quæ in præſenti fiunt tempore prius diſſerit: atque à rerum natura diſcrimen eorum ſumendo, quoniam ueram oportet orationem rei de qua pronunciatur ex neceſſitate conſonam eſſe duplex neceſſarium eſſe inquit: alterum ſimpliciter ac proprie dictum: quod ſemper ineſt ſubiecto: quaſi nec ſine ipſo conſtare ſubiectum poſſit: ipſo nimirum, ſemper, uel ſecundum infinitum tempus capiendo: ut in eternis: ceu cum ex neceſſitate Solem dicimus moueri: aut angulos eſſe trianguli duobus rectis equales, uel quoad ſubiectum extiterit: ſicut cum calidum eſſe ignem hunc aſſerimus: aut Socratem eſſe animal, Alterum non huiuſmo-

di: ſed cū hac præfinitione adhibita, uſque dū prædicatum ab eo qui ita ſe habere illud dicit uere fuerit proditum: abſolute autem non item: ſeu ſempiternum ſubiectum, ſeu corruptibile ſit. Nanque a nube ſeu luna ex neceſsitate Solem obſcurari quoadusque obſcuratur uerum eſt, nō ſimpliciter. & te ſedere ex neceſsitate uel ambulare uſque adeo uerum eſt donec aliquod tibi ex his adeſt unum: haud uero etiam ſimpliciter, ſeu proprie, ac ſempiterne. nam neque ſemper ambulamus aut ſedemus: neque quoad ipſius eſſe ſumus participes. Eadem & in eo ratio habetur quod ex neceſsitate non eſt. duplex enim hoc quoque: alterum abſolute: ut non eſſe diametrū commenſurabilem lateri: uel Solem minime motu ceſſare: aut ignem hunc frigidum non eſſe. Alterum quouſque non ſit prædicatum, ut ex neceſsitate non ambulare cum non ambulat nam uerum hoc abſolute non eſt ſed uſquequo non ambulat. quoniam fieri nequit ut qui non ambulat, cum non ambulat, etiam ſimul ambulet. Habesq; in his propoſitionum penes materias traditam differentiam. Nam quod ſimpliciter eſt, neceſſarium ſignificat: quod ſimpliciter non eſt, impoſsibile. quod uero eatenus eſt quoad ſubiecto prædicatum incumbit, atque non eſt quoad non ineſt, contingens deſignat. His diſtinctis Ariſtoteles non ſecus atque in iis quæ de rebus prodita ſunt, a ueritate inquit orationum haberi neceſſarium. Quippe ex iis alias ex neceſsitate eſſe ueridicas p id quod abſolute neceſſarium uocant, in q̄libuſcunque enunciEntur rebus, ſiue æternis, ſiue corruptibilibus: ſiue

exiſtentibus,ſiue non exiſtentibus:uelut ea quæ inte gra contradictione proferuntur:quale eſt uel ambulare Socratem:uel non ambulare. hoc enim totum uerum ſit neceſſe eſt, non ſi ſit modo, uerum niſi etiam ſit Socrates: & uel calidum eſſe ignem, uel non calidum.quanquam in talibus propter rerum naturam accidat partem alteram explicite ueram eſſe contradictionis, nec contradictionem duntaxat integram. Aliæ igitur inquit orationes per abſolute neceſſarium id ita habent quod ex neceſsitate uerum profitentur, aliæ modo altero: quouſque adſit uel non adſit prædicatum ſubiecto: ut ex neceſsitate ambulare uel ex neceſsitate non ambulare Socratem.ita nanque neceſſe eſt uerum habeant orationes,id quod affirmat Ariſtoteles prout naturam obtinent,eæ res quæ ab illis indicantur: quandoquidem & orationes ſunt interpretes rerum: ob idq; ipſarum imitantur naturam: ut Plato nos ante Ariſtotelem docuit. Sed quid hæc ad rem dixeris: ac quonam pacto per hæc labefactatur ea ratio quæ tollere cõtinges uidetur? Quoniã inquiam ſi id quod ex neceſsitate uera ſit per abſolute neceſſarium omnis haberet oratio,merito qui contingens ea occaſionem de medio tollunt. quòd conſentaneas rerum euentui orationes de iis pronuntiantes quæ iam euenere, ex neceſsitate ueras eſſe conſpiciunt, eas quoque ſumerent orationes quæ ante euentum res euenturas eſſe affirmant uerum ex neceſsitate ob tinere:acciderétq; re uera contingens hoc pacto aboleri. At hoc quoniã,uti diximus integræ ſuppetit cõ-

tradiſtioni,eius uero partibus,in quib.alias ineſt præ dicatum ſubiecto, alias non ineſt, nequaquam præ terea, patet ab iis quod ſibi proponunt haudquaquam colligi, id quod ipſe exempli gratia neceſſe eſt inquit,omnino cras uel committi uel non committi nauale prælium:non tamen ſi diuiſione facta partem etiam alteram duntaxat contradictionis dixerimus,certo fore omnino pronunciabimus:aut omnino non fore. Neceſſe igitur eſſe conſtat ab iis orationibus quæ de contingentibus enunciant (ea autem extremorum ſublatione indicauit neceſſarii inquam atque impoſsibilis: quorum alterum quod ſemper eſt alterum quod ſemper nō eſt appellauit) partem alteram definite uerā contradictionis haud omnino haberi: quod propoſitum ab initio nobis fuerat penſitandum:ſed aut ambas falſitatis ueritatisq; ſimiliter recepticеs: uelut eas quæ de æqualiter contingentibus enunciant: aut alteram prodendæ magis ueritati,alteram falſitati aſſerendæ magis idoneam:neque tamen ueram: ſemper ueram, neque falſam perpetuo mendacem. id quod uerbis illis indicauit, NON IAM TAMEN VERAM AVT FALSAM. Planum eſt autem in eo quod magna ex parte uocatur contingens, ueram magis affirmationem eſſe, in eo quod rarius, negationem.

XV.

Quoniam autem ea eſt affirmatio quæ aliquid de quoquam ſignificat,atque hoc uel nomen eſt, uel id quod uocant nomine unum autem id ſit ac de uno

quod in affirmatione eſt oportet, nomē uero quodq́; expers eſt nominis ante proditum eſt (nam ipſum hoc non nomen uoco, ſed Infinitum nomen. quippe unum quodam pacto & ab infinitio nomine indicatur, quemadmodum & non ualet, non uerbum, ſed uerbum infinitū,) utiq; uel ex nomine & uerbo: uel ex infinito nomine & uerbo affirmatio, omnis negotioq́; conſtabit, nulla autem ſine uerbo affirmatio eſt: neque ulla negatio. Nanque eſt uel fuit uel erit uel fit uel alia quæcunque id genus uerba ex eorum quæ poſita ſunt numero habentur: adſignificant enim tempus. Quo circa prima erit affirmatio atque negatio hæc, eſt homo: non eſt homo. Deinde eſt non homo: non eſt nō homo. Rurſus eſt omnis homo: nō ē omnis homo: eſt omnis non homo: non eſt omnis non homo eadem & in exterioribus temporibus rō eſt.

Cum ſubtiliter undecunq; ex ſubiecto & prædicato conſiſtentium propoſitionum quarum finitum ſubiectum eſt præceptionem confecerit, addit per hæc quot quot illæ ſunt numero, neceſſario totidem alias ex ſubiecto rurſus & prædicato propoſitiones fieri uerum non finito etiam ſubiecto exiſtente, ſed infinito: Subiectus igitur ſi uel finitus uel infinitus capiatur: idemq́; prædicatus ſit ſpecies diuerſas efficiet tum affirmationum, tum negationum. Prædicatus uero alias finitus acceptus, alias infinitus, ſubiecto eodem manente, neq; affirmationes neq; negationes faciet diuerſas. Conſtat enim ſi finitus is ſit, affirmatiuam neceſſario propoſitionem eſſe, ſin in-

finitus negatiuam uel negationi poteſtate æqualem in ſingularibus, negationem omnino quæ affirmatio ni contradicit. in impræfinitis, negationem rurſus om nino, non tamen contradicentem prorſus affirmatio ni: ſed eam quoque interdum quæ illi poteſt conſo nare. in præfinitis uero, nec puram quod ad uocem attinet, negationem: ſed pluræ tantundem negationi ualentem. rurſus in particularibus uel contradicen tem: uel concordantem: uelut in præfinitis. in uniuer ſalibus aut contradicentem, aut contrariam: prout antea diſſeruimus. Qua de re iure affirmat Ariſtote les per ſolam ſubiecti differentiam permutari ſpe cies id genus contradictionum. Cæterum ne quis ne fieri quidem ex infinito ſubiecto propterea putet propoſitionem, quod (ut ſupra explicatum eſt) unū ſubiectum prædicatumq́ unum, ab una propoſitio ne, haberi oporteat. unum autem non nomine, uerum ſignificatione, idq́ infinito non competit nomini (unum enim id tollens quod a finito declaratur, omnibus præter ipſam congruit) idcirco exhibet quoque Philoſophus huiuſce difficultatis intelligen tiam: noſq́ memores reddit in una affirmatione unū eſſe prædicatum ac de uno ſubiecto prædicari opor tere: oſtenditq́ propoſitionibus quoque id ſubeſſe il lis quæ ex ſubiecto infinito conſiſtunt, cum ait, QVIPPE VNVM QVODAM FACTO ET AB INFINITO NOMINE INDICATVR. neque illud, quodam pacto, ſuperuacue adiecit: ſed ut non naturam unam ſignificare quemadmo dum finitum oſtenderet. Nam illud niſi æqui-

uocum ſit, uel genere unum ſignificat: uel ſpecie, uel numero: quorum finitum eſt quodlibet: at infinitum non ita, uel ſi ipſum ſingulariter proferamus dicamusq; non homo: ſed communicationem duntaxat eorum inter ſe omnium quæ præter id ſunt quod a finito ſignificatur: hoc ipſo quod ipſorum nullum id ſit quod eſt illud. ideo ſingulariter quoque infinitum dicit. Porro nomen hoc iure nominis expers appellauit, ut indicaret priuatiuum ab ipſo eius declarari quod a finito ſignificante nomine. Quoniam uero huius nunc primum nomine carentis meminit ſubiecti, iure hoc eſſe illud monet quod prius ſub infiniti nominis appellatione tradidit: ubi uerbi quoque iufiniti nobis intelligentiam exhibeat. Series autem conſpicua eſt dictionis: quanquam innominati ſubiecti præceptione intericcta redditionem multo poſt facere compulſus eſt habet.n.hunc in modũ, QVONIAM AVTEM EA EST AFFIRMATIO QVÆ ALIQVID DE QVOQVAM SIGNIFICAT, ATQVE HOC VEL NOMEN EST VEL ID QVOD VACAT NOMINE, VTIQVE VEL EX NOMINE ET VERBO VEL EX INFINITO NOMINE ET VERBO AFFIRMATIO OMNIS NEGATIOQVE CONSTABIT. Hoc autem uidelicet de affirmatione dicitur ſimplicisſima, ex ſolo ſubiecto ac prædicato ſolo conſtituta, de qua ei quoque in præſentia docere propoſitum eſt. Quod fit ut quærendum minus ſit quonam hoc pacto conuenire uel ex tertio ap-

prædicato confectis queat affirmationibus: uel cum modo coniunctis: Sed quomodo ſubnectit his deinceps, nullam ſine uerbo non affirmationem ſolum, ſed etiam negationem eſſe: ſi ex infinitis uerbis negationes fieri accidit? An quod Alexander inquit reſpondendum eſt, infinitum & id quod de ſubiecto uerbum negatur negationemq́ꝫ efficit, eſſe eadem ſubiecto quidem inuicem tamen reſpectu quodam pacto differre. Itaque hoc quod/non ambulat/dico, n per ſeipſum referatur infinitum erit uerbū: ceu quod uelut unum quiddam ſpectetur: partemq́ꝫ in ſe ſignificatiuam, ut ante proditum, eſt nullam obtineat. At in negatione quæ/Socrates inquit non ambulat/non exacte loqui diceremur, ſi, non ambulat/infinitum/ uerbum eſſe uellemus: uerum magis ſi finitum per ſe uerbum de ſubiecto negatiue prædicari: ac per negatiuam particulam ſic ab ipſo diſiungi, ut/non ambulat/hoc loco non ut unum amplius, ſed ut duo capiatur, negatiua nimirum particula diſcretum a ſubiecto prædicatum eſſe oſtendente, Fortaſſis uero & illud dici poterit, cum NVLLA AVTEM SINE VERBO AFFIRMATIO EST: NEQVE VLLA inquit NEGATIO, uerbi nomen cōmunius de finito atque infinito acceptum: cum doceat Ariſtoteles, id quod ſuperius quoque pronūciatum eſt, prorſus uerbo opus eſſe ut enunciatiua fiat oratio, idq́ꝫ nunc data opera in propoſitionum ex infinito ſubiecto conſiſtentium contemplatione rurſus adiecerit, ne quis infinita nomina, de quibus nunc proxime agitur, uel ipſa per ſe prolata faciendæ nega-

tioni

tioni ſufficere arbitretur quandoquidem imaginem etiam præ ſe ferunt ſimilis negationibus habendæ facultatis, id quod poſt apertius tradet. Ego autem confirmando quod ad omnem affirmationem ac negationem aliquo dixit eſſe opus uerbo, ſubiungit, NANQVE, EST, VEL, FVIT, VEL, ERIT. &c. quaſi exploratum ſit neque a finito, neque ab infinito nomine, neque uno, neque pluribus abſolutam orationem abſque horum aliquo, eſt, inquam, uel, fuit, ac ſimilibus, fieri. Cæterum animaduertere nobis debentibus, hæc quibus tum finita, tum infinita indiguere nomina ad affirmationem aut negationem faciendam uerba eſſe, ut quæ redditam uerbi finitionem admittunt, quod eſt tempus quoddam adſignificare, ab iis ordinem nobis proditæ propoſitionum differentiæ tradit, eaſq; inuicem conferens, finito ſubiecto utentes anteire iis inquit quæ infinitum eum obtinent: quaſi ſimpliciores ſint illis, quæ autem ſub eadem ſpecie pronunciantur, primas uelut ſimpliciſſimas eſſe eas quæ aſcititia præfinitione carent præfinitarum comparatione, ſecundas, ceu compoſitiores illis, quæ aſcitit ipſas præfinitionibus ſuperarunt. Ex iis autem quæ præfinitione uacant, non ſingulares, ſed impræfinitas capit, ex præfinitione præditis non particularem affirmationem, ſed uniuerſalem: quaſi eadem uidelicet in reliquis quoque propoſitionibus ratio congruat. Vniuerſalis uero affirmationis quæ finitum, quæque infinitum habet ſubiectum, τῶ proprie negationem eam accepit quæ contradictorie illi perpetuo repugnat: ſed, ut ante expoſuimus

quæ ancipiti uidetur natura eſſe, atque contradicenti contrariæq; concinere: magis tamen contradicenti parem uim obtinet. Tales enim ſunt tum hæc, non eſt omnis homo: tum illa, non eſt omnis non homo, quarum altera idem huic dicit, non omnis homo eſt, altera illi, non omnis eſt non homo. Idque propterea quoniam haud propoſitum nunc erat oppoſitionem contradictoriam rurſus tradere propoſitionum: ſed ſolum ſignificare conflatas ex finito ſubiecto propoſitiones iis præcedere quæ ex infinito gignuntur. Forſitan uero & docere nos Philoſophus uoluit, poſſe eiuſmodi quoque propoſitiones in negationum ordinem referri. Illud porro attendendum, exquiſita hic ab Ariſtotele oppoſita eſſe exempla earum propoſitionum quæ ex ſubiecto prædicatoq; conſtituuntur: cum, eſt homo inquit, & omnis homo, non autem ut ſupra dixit, eſt homo albus, & eſt homo formoſus, quæ ex tertio appredicato propoſitiones erant. atque hoc ea de cauſa, quod nondum illuc abſoluta tradita erat propoſitionum earum de quibus agitur contemplatio. quo factum eſt ut liberius exemplis ſit uſus: nunc uero cũ ipſam ad amuſſim ac membratim explicuerit, iure conuenientia propoſitarum ſpeciei propoſitionum accommodauit exempla. Patet etiam ex iis quæ recenſuimus, non idem finitum: aut infinitum nomen eſſe dicere. atque pfinitum uel impræfinitum appellare facit enim priora nominibus addita uel non addita negatiua particula: poſteriora præfinitiones conſtituunt. Hactenus Ari-

ſtoteles propoſitionum ex ſubiecto prædicatoq; con ſiſtentium commentationem prouexit , quamobrem nos quoque de iis quæ ſequuntur ab alio exorſi prin cipio dicamus.

ENVMERATIO RERVM earum quæ ſecunda Sectione continentur.

Subiecti diuiſio in ſingulares, particulares, impræfinitas, uniuerſales. Diuidendum & prædicatum non eſſe in præfinitum & impræfinitum. Impræfinitas non contradicere. Vbi etiam quo pacto fiat contradictio habetur. Diuiſio ſimul prædicati in præteritum, inſtans, futurum. Et materiæ in contin gens, neceſſarium impoſſibile. In quo & non eſſe contingens tribus probatur rationibus: & eſſe duabus aſſeritur. ac refutationes ſublationum duarum contingentis. Diuiſionis reliquum ſubiecti, in finitum & infinitum.

DE PROPOSITIONIBUS ex tertio quoque appredicato conſiſtentibus.

SECTIO TERTIA.

I.

QVANDO *autem ipſum, eſt, tertium appredicatur, duobus iam modis oppoſitiones dicũtur. id autẽ intelligi uolo, ut ieſt iuſtus homo i.nã ipſum ieſt i tertium ſimul nomen uel uerbum in affirmatione*

poſitum eſſe aio: Quocirca quatuor ob id ipſum erũt, quarum duæ ad affirmationem ſeſe ac negationem ut priuationes ipſæ ſecundum ordinem habebunt: duæ uero nequaquam. Porrò id inquam, nempe ipſum ieſt uel iuſto uel non iuſto adhæſurum, quamobrẽ & negatio. itaq; quatuor erunt. Enimuero id quod dicitur ex infra deſcriptis hiſce intelligimus, eſt iuſtus homo: huius negatio non eſt iuſtus homo. eſt nõ iuſtus homo: huius negatio non eſt non iuſtus homo. ipſum nanque ieſt hoc loco atque ipſum non eſt iuſto & non iuſto adiacebit. Hæc igitur ita ſunt ordine poſita, ut in Reſolutoriis explicatum eſt.

CAPVT Libri tertium hinc auſpicatur: quod de iis eſſe propoſitionibus diximus, quæ ex tertio apprædicato componuntur. Opus uero & in his eſt priuſquam ea declaramus quæ ab Ariſtotele traduntur, inſpiciamus tum quonam pacto in hiſce propoſitionibus negationes faciamus ex affirmationibus: tum qua ratione poterimus, iis ea qua conuenit diligentia comprehenſis, numerum omnem illarum colligere. Subiecto igitur affirmationi inſito conſtructa negatiua particula negationem non effici conſpicuum eſt, ſi quidem nec in iis quæ ex ſubiecto & prædicato conſtituuntur, hoc modo negationes fiebant. ſed de duabus reliquis præter ſubiectum dictionibus, prædicato & apprædicato quæſtio eſt: ut de uerbo iuſtus atque eſt utri eorum uox non copulanda, ſit ut fiat negatio. Planum itaque eſt non præ

dicato ipſam, ſed appredicato iungendam. Nam qui/homo non iuſtus eſt/inquit, quendam ait non iuſtum eſſe hominem. qui uero/iuſtus non eſt homo/, iuſtum homini non ineſſe pronunciat. At orationū Enunciatiuarum, ut ante dicimus, quæ ineſſe quidquam dicit, affirmatio eſt: quæ non ineſſe, negatio. Atq; in his cerne a cōſtructa uerbo/eſt/negatiua particula ratione optima negationem confici. Quandoquidem enim & prædicatus nomen in id genus eſt propoſitionibus, ut iuſtus, nec ſolus orationem efficere abſolutam poteſt ſubiecto coniunctus, quodam opus iis fuit ueluti uinculo: quod illos necteret inter ſeſe, atque integram orationem perficeret: id quod uerbum/eſt/facit. Erit hoc igitur quod ſummam in propoſitione poteſtatem obtinet. quo fit ut a ſeipſo quoque eiuſmodi propoſitionibus appellationem tribuat. eas nāque ex tertio apprædicato conſiſtens uocamus. itaq; tollere hoc oportet ut tota affirmatio tollatur: fiatq; negatio. Eſt ergo negatio/homo iuſtus non eſt: homo autem non iuſtus eſt/affirmatio. Verum quoniam negatio quædam eſt omnis affirmationis, eadem ratione comperiemus ac uia negationē huiuſce fieri eam quæ dicit/homo non iuſtus non eſt/. Quapropter duæ fiunt hic impræfinitæ contradictiones finito ſubiecto exiſtente: quanquam ſola facta una eſt in ſimplicibus. Nam prædicatus cum negatiua illic ſumptus particula negationem illico faciebat: hic uero ſpecies alia eſt affirmationis, Eadem & in contradictionibus cæteris omnibus ratio eſt: ut ſingularibus, anguluribusq; diametricis: quæ in om-

ni tempore ac materia ſumuntur, finitóq; prædita ſubiecto ſunt, atque infinito. Plures igitur hæ duplo iis erunt quæ ex ſubiecto ſolum conſtant ac prædicato. erant autem duæ illæ & ſeptuaginta, ut oſtendimus. quocirca quatuor hæ quadraginta ſupra centum erunt. ſimul uero omnes ſedecim ſupra ducentas. His præmiſſis ea deinceps conſideremus quæ per ſupra deſcriptam orationis ſeriem ab Ariſtotele produntur: dictaq; obſcure hic admodum ſunt, ac per ænigmata; ad prioris uero calcem priorum Reſolutorium uoluminis articulate diſtinctéq; traduntur. unde etiam haurientes interpretes, quæ hic à Philoſopho perhibentur intelligentia aſſequi, lucémq; illis inferre ualuerunt. Cum igitur in iis de quibus in præſentia nobis agitur propoſitionibus duæ fiant impræfinitæ contradictiones, alteram ſimplicem uocat Ariſtoteles: nempe eam quæ finitum habent prædicatum; ut quæ hoc ipſo ſimplicior quàm altera eſt. alteram infinitam: propterea quoniã infinitum eſt illius prædicatum. quanquam ſodalis eius Theophraſtus ex tranſpoſitione ipſam nominat, ob eam quàm poſtea cauſam afferemus. Ergo cum ſimplices expoſuerit, propoſitiones, nimirum has, homo iuſtus eſt, & homo iuſtus non eſt, quærere operæprecium putat utra ex reliquis harum affirmatiuam ſequatur: hoc autem eſt ſimul eſſe ueram: ut in quibus ſimplex uera eſt affirmatio, ea etiam quæ illi conſequens dicitur uera omnino deprehendatur. Sic nanq; & animal conſequens eſſe homini propterea dicimus, quoniam ubi homo, ibidem quoque

uerum animal eſt. itaq; ſeſe habentem non eam affirmationem quæ ex infinito conſtat prædicato, ſed eius negationem reperit, quippe in quo uerum eſt hoc homo iuſtus eſt/uerbi gratia Socrates in hoc, illud/homo nõ iuſtus eſt/eminentur: uerum autem fatetur illud/homo non iuſtus non eſt/. Socrates igitur ob id ipſum quod iuſtus eſt, non iuſtus eſſe nequaquã dici, non eſſe uero non iuſtus dici poterit: cum ipſum non iuſtum ab eo tollatur quod illi aſſerimus non in eſſe: duæq; iuſti negationes unam eius rurſus poſitionem declarent, ea de cauſa quod capax iuſtitiæ ſubiectum ſit. Cum itaq; propoſitiones in tabella expoſuerit, q̃ nos quoque infra ſubiunximus, infinitamq; negationem ſub ſimplici affirmatione ſtatuerit, neceſſario deinceps infinitam affirmationem ſub ſimplici negatione collocat. ideoq; ex tranſpoſitione eas appellauit Theophraſtus, quoniam tranſpoſitus in tabellæ deſcriptione eſt ordo illarum: eſtq; harum negatio ſub ſimplici affirmatione conſtituta: ſub negatione uero ſimplici, affirmatio. uel etiam, quoniam finito trãſpoſito prædicato, poſitoq; infinito factæ ſũt. Cæterum quoniã ſimplici uerum fatente affirmatione ueram prorſus ex tranſpoſitione negationem eſſe cõpertum eſt, num etiam ita reciprocat rõ, ut ſi uera negatio ſit indefiniti, uerũ oĩno ſimplex affirmatio declare? An minime: ſed uera in quibuſdã prodita inficiatio ẽ: falſa ſimplex affirmatio ut in iis qui hoĩes prorſus non ſunt. Verũ itaq; eſt canẽ dicere non iuſtum nõ eſſe hoïem, omnino nanq; qui homo nõ eſt, conſtat hunc neque iuſtum dici hominem poſſ

neque non iuſtum. falſum tamen eſt iuſtum hominē ipſum eſſe enunciare. quamobrem negatio ex tranſpoſitione amplior ſimplici affirmatione erit. Arctior ergo affirmatio ex tranſpoſitione erit negatione ſimplici. nam ſi uera in omnibus ſimplex affirmatio uel negatio eſt, ſimiliter quoque uel affirmatio ex tráſpoſitione uel negatio; ueram autem negationem ex tranſpoſitione in pluribus eſſe ſimplici affirmatione confeſſum eſt, affirmatio ergo ex tranſpoſitione uera in cæteris erit iiſq; paucioribus quam quæ ſimplici negatione comprehenduntur. Fingamus exempli cauſa mille numero eſſe quæ ſunt omnia. ſimplicíq; affirmatione ex compoſito uerum in quadringētis proferente negatio ex träſpoſitione, cum latius eius ueritas pateat, uerum in ſexcentis uerbi gratia fateatur. Patet igitur ex propoſitionibus cæteris duabus negationem ſimplicem ueram in ſexcētis reliquis futurā: affirmationem ex tranſpoſitione, cum in cæteris quadringētis uerum præter ſimplicem aperiat negationem, minus affirmatione ſimplici fore uniuerſalem. Verum ſic quidem uti propterea cogimur quoniam mutuo ſibi contradicunt impræfinitæ, ſi alteram illarum in re qualibet ueram eſſe cenſeamus. Rectius autem fortaſſe, magisq; Ariſtotelis menti conſentaneum fuerit, a rebus comprobare anguſtiorem negatione ſimplici affirmationem eſſe eam quæ præfinitione caret, atque infinita nominantur. Nam ſi quis eſt non iuſtus homo, is iuſtus hō non eſt: nō tamen ſi quiſpiam non eſt homo iuſtus, iam homo quoque nō iuſtus eſt. quippe in eo qui prorſus homo non eſt, ue-

ra eſt ſimplex negatio: infinita affirmatio mentitur. Enim uero prior argumentatio, qua uel Ariſtoteles ipſe ad finem primi Reſolutoriorum uti uidetur, in cōtradicentibus, ſibi mutuo propoſitionibus, id quod ibi ſuppoſiti, recte prouehetur. in iis uero quæ ſimul quandoque aſſerere uerum poſſunt nequaquam procedet. In ſumma illud attendendum, impræfinitas in ſubiecti partibus diuerſis dicere quidem ſimul uerum poſſe, non ſecus ac particulares a nobis deprehendit, ut ante explicuimus. uerum ſi de uno atque eodem illas uel actu præcedimus, uel cogitatione, uerum cum eo falſumq́; diuidere iure affirmari. Quippe tum ex iis quæ ſunt quodlibet: tum ex iis quæ nō ſunt, uel iuſtum uerbi cauſa eſſe hominem neceſſe eſt, uel non eſſe. Perſpicuum uero eſt ſi propoſitiones de quiqus loquimur hac intelligentia contemplemur, ueram quoque a nobis ampliorem in ipſis eſſe atque arctiorem dici prædicationem. quo etiam pacto cum animal perhibemus homine uniuerſalius patere. Nihil enim per hoc aliud ſignificamus, quā in quibus prædicare uerum eſt hominis nomen, in iiſdem prædicari & animal poſſe: non tamen contra. ſic igitur habent hæ mutuam conſequentiam. Cæterum quoniam propoſitiones quoque in alias in tabellæ deſcriptione nonnullas Ariſtoteles capit quæ quidem & ipſæ ſimplices ſunt, eáq́; ab iis differunt quæ hoc ipſum ſimplices nuncupantur, quod non habitum, ſed priuationem habeant prædicatum: quales hæ ſunt, homo iniuſtus non eſt. Quippe iuſtum finis quidam & forma & habitus uel quaſi perfectio

eſt ideo ſimplex hæc propoſitio, homo iuſtus eſt, uocatur. Iniuſtum autem, infinitudo & formæ priuatio. Proinde priuatiua propoſitio eſt ea quæ, Socrates iniuſtus eſt, dicit. In his enim priuationem nomino abſentiam ſimpliciter formæ, & negatione ſignificatam, ſed uel formæ nomine, in, priuatiuam particulam aſſumente, ut in, inſuetus inimicus, iniuſtus, atque id genus uniuerſis: uel, alio etiam nomine ſeu contrariorum deterioris, ut in malo: ſeu neque contrarii ut in nudo. & uel eã quæ ad formam redire natura idonea ſit, eo nimirum ſignificatu priuationis qui in Phyſicis commentationibus traditus eſt, ut in inuſicum: uel nec aptam reuerti, quo modo ſeſe in Prædicamentis cæcitas habere dicebatur. ſimiliter, nanque in ſignificatis omnibus ratio congruet. Quoniam igitur, id quod prodebamus priuatiuas propoſitiones inter ſimplices & eas quæ tranſpoſitione appellantur, ſtatuit medias, has quoque intueamur quid ad utrinque ſitas obtineant conſequentiæ. ſiquidem in hoc inuento: dilucida nobis Ariſtotelis dictio deinceps erit: alioqui minime. Itaque compertum eſt neque harum affirmatione ſimplici, ſed negationem ſequi nam qui iuſtus homo eſt, non dicitur quidem eſſe iniuſtus: non eſſe tamen iniuſtus perhibetur. Quo fit ut etiam priuatiuarum negatio propoſitionum in deſcripta tabella ſub ſimplici affirmatione, affirmatio ſub negatione conſtituta ſit. Sed utrum quemadmodum in quibus ſimplex affirmatio, in iis priuatiua uera negatio eſt, ſic ordine quoque inuerſo ſeſe res habet? An nequaquam: ſi

quidem uera in pluribus priuatiua eſt: in quibus infinitam etiam negationem ſimplici uniuerſaliorem affirmatione deprehendimus, hoc eſt in omnes præter hominem effuſam. Hæc autem priuatiua inquam negatio non in iis duntaxat quæ præter hominem ſunt ſimplicem affirmationem ſuperat, ſed in iis etiam qui ſunt quidem homines, neque uero habitus, neque id genus priuationis particeps habentur, uelut illis qui neque iuſtum habitum obtinent, neque iniuſtum. Porro ex iis quæ ante prodidimus conſtat priuatiuam affirmationem minus uniuerſalem negatione ſimplici futuram. Ambæ itaque inficiationes tum priuatiua, tum infinita ſimplicem affirmationem ſequuntur: eademq; ad illam rationem habent quippe uniuerſaliores ambas illa eſſe oſtendimus. Eodem pacto affirmationes quoque ipſarum rationem eandem ad ſimplicem negationem obtinebunt. nam & has illa minus amplas eſſe monſtrauimus. Deinceps ergo conſideremus an quemadmodum ſimplices ſeſe propoſitiones habent ad eas quæ ex tranſpoſitione appellãtur, ſic priuatiuæ etiam ad ipſas rurſus ex tranſpoſitione propoſitiones habeantur. hoc eſt an quo modo ſimplex affirmatio negatione reſtrictior eſt infinitum prædicatum habente, ſic priuatiua quoque negatio particularior quam ea ſit. & ſicut latior eſt ſimplex negatio quam infinita affirmatio ipſi ſubiuncta, ita priuatiua quoque affirmatio. Atqui id econtrario uerum eſt omne. neque enim minor priuatiua negatio, ſed maior eſt quàm in-

finita, neq; affirmatio maior eſt affirmatione, ſed mi-
nor. Quod ita ſe habere, capiendo ab affirmationi-
bus argumentationis principio, quandoquidem, &
notiores ſunt affirmationes, ceu magis finitæ nega-
tionibus, facile oſtendemus. Conſtat igitur in paucio
ribus affirmatione tranſpoſititia priuatam affirmatio
nem enunciari. Nam ſi quis iniuſtus quidem eſt ho-
mo, patet hunc eſſe non iuſtum. non tamen ſi non iu-
ſtus eſt quiſpiam, is quoque iam eſt iniuſtus: tum pro
pter habitum medium: tum eius cauſa quem nondũ
alterius participem eſſe natura uoluit: uelut in pue-
ris. Quocirca priuatiua negatio uera in pluribus
quam negatio ex tranſpoſitione erit. Etenim in præ-
dictis quidem habitibus, medio, ac puerorum, priua-
tiua uera negatio eſt: quoniam iniuſti homines non
ſunt: falſa tamen inficiatio eſt ex tranſpoſitione: quia
uera eius eſt affirmatio. ſunt enim non iuſti homines.
Has ob res igitur ſimplici affirmationi uerba hæc,
minor ambabus, in margine aſcribemus, ſub ipſa ni-
mirum poſitis negationibus. eius uero negationi, ma-
ior ambabus, nempe ſub ipſa deſcriptis. Et tranſpoſi
titiæ negationi, maior ſimplici affirmatione, quippe
amplior quàm ſola illa eſt inuenta. affirmationiq;
eius ut conſequens eſt, minor ſimplici negatione.
Rurſus quoque priuatiuæ negationi, maior etiã ſub
ſequente: quandoquidem maior ambabus hinc in-
de deſcriptis comperta eſt: affirmationi autem uideli
cet, minore ipſam quoq; comitãte. Quare ꝑpoſitio
nes ex tranſpoſitione rõnem eã ad ſimplices quã pri
mitiuæ habere exploratũ eſt, haud uero ſimplices

eandem cum priuatiuis ad tranſpoſititias obtinere.

minor ambabus	maior ambabus:
Homo iniuſtus non eſt.	Homo iniuſtus eſt.
maior ēt ſubſequente	minor ipsā quoq; comitāte.
Homo iniuſtus non eſt.	Homo iniuſtus eſt.
maior ſimplici affirmat.	minor ſimplici negatiōe.
Homo non iuſtus nō eſt.	Homo non iuſtus eſt.

Eſt iuſtus non homo.	Non eſt iſtus nō homo.
Non eſt iniuſtus nō hō.	Eſt iniuſtus non homo.
Nō eſt nō iuſtus nō hō.	Eſt non iuſtus nō humo.

Reliquum eſt igitur ad dictionem accedamus Ariſtotelis: nihilq; ex ſupradictis oſtendamus fruſtra a nobis decantatum. QVANDO igitur IPSVM EST, inquit, TERTIVM APPREDICATVR: non quaſi tria in propoſitione prædicata eſſe cenſeat, tertium uero inter ea locum ipſum, eſt, obtinere: ſed tertium in propoſitione præter duos terminos, ſubiectum & predicatum ſecundo tamen & ipſum loco ut prædicetur habere, ac uelut inſuper prædicetur. Ergo cum, homo iuſtus eſt, dicimus, iuſtum de ſubiecto homine prima ratione prædicamus. quandoquidem hoc de ipſo enūciare propoſuimus. quoniam uero id ſubiecto copulatum enuntiationi condendæ ſatis non erat, ipſum, eſt, illis additur: quod ea uti prius dictum eſt, colliget ſuperq; de ſubiecto prædicetur, itaq; totum hoc de ipſo, iuſtum eſſe, pronunciamus. Haud uero, eſt, uerbum omnino, quoniā

tertiũ habeatur in propoſitione, iam etiam apprædi catur. Quapropter in ea q̃/ Socrates Philoſophus, eſt inquit, prædicatur uerbum/eſt/ duntaxat, nõ aũt apprædicatur: ꝓpterea quod totũ hoc/ Socrates Philoſophus/ ut unum capitur: ac ſubdita a Latinis diſtinctione ſubiectũ fit: uel addito apud Græcos articulo: qui nõ prædicatis, ſed ſolis uult ſubiectis coniũgi: loquimur aũt de illo quod ſit: necdũ perierit. Sed nec quando/ Sol ex neceſsitate eſt/ dicimus, ne tunc quidem apprædicatur/eſt/ uerbum: quanquam ſimplex hoc loco ſubiectum eſt. ſed hoc quod/ ex neceſsitate eſt/ inquam, modus eſt, non prædicatum. Verum de propoſitionibus cum modo, cum ſpeciem præter has aliam obtineant quas nunc propoſuimus, docebit poſthac nos Ariſtoteles. Non ſimpliciter autem quando uerbum in propoſitionibus apprædicatur quodpiam dixit: ſed quodnam id ſit quod apprædicari natura aptum eſt, exquiſite diſtinxit, nimirum ipſum/eſt/ ſolum: quod ita ſe habere ſuo deinceps loco demonſtrabimus. Quando igitur ipſum inquit/eſt/ in propoſitione tertium apprædicatur, duobus iam modis oppoſitiones dicuntur propoſitionum: quæ unico modo de prius traditis propoſitionibus dicebantur. Dein prius quam doceat quonam pacto duplici ratione proferantur, exponit exemplo quando apprædicari ipſum/ eſt. perhibeatur. quod nomen uel uerbum appellauit. ſi quidem uerbum eſt, quaſi ad ſignificet tempus. nec quidquam prohibet quo minus & nomen uocetur: eo nimirum ſenſu quo ſignificati

uas aſſerebamus uoces omnes nominum appellatio-ne cenſeri. Atque nec ita illatione duobus modis oppoſitiones has dici comprobauit, uerum in præ-ſentia perinde quaſi conſpicuum id ſit pro intelle-ctualis eius ipſius habitus magnitudine concluſio-nem ſolam, magis uero quod concluſioni conſe-quens eſt enunciauit, cum intulit, QVOCIR-CA OB ID IPSVM (intelligit autem duobus modis oppoſitiones proferri) HÆ QVA-TVOR ERVNT, quod per defectum partis pronunciatum eſt, quatuor enim partes, ac propoſitiones quatuor duarum ſunt oppoſitionum, ſimplicis, atque infinito prædicato urentis. Dein-ceps uero aperte eius quoque probationem affert quod duobus modis hoc loco dicantur oppoſitio-nes quæ eodem utuntur ſubiecto: quatuorq; earum partes fiant: cum ait, PORRO ID IN-QVAM, NEMPE IPSVM EST, VEL IVSTO, VEL NON IVSTO AD HÆ SVRVM: &c. ubi differentiā ac ſequelā propoſitionum ut in expoſita tabella contemplari operæpretium eſſe exiſtimat. Atque hæc ſane ma-nifeſta ſunt: præter uerba illa QVAMOB-REM ET NEGATIO quæ hoc in-dicant, quamobrem & ipſum non eſt quod negatio-nem facit, uel iuſto, uel non iuſto, quemadmodum ipſum eſt adiacebit. qua de re duas alterum affirma-tiones alterū negationes conficiet duas. Cæterū qm̄ inter id quod, ut cōmonuimus, cōcluſioni conſequēs dixit, quocirca quatuor hæ ob id ipſum erūt, & pro-

bationem, duas eſſe oppoſitiones, quatuorq́ꝫ earum partes aſſerentem, QVARVM DVÆ inquit, AD AFFIRMATIONEM SESE AC NEGATIONEM VT PRIVATIONES IPSÆ SECVNDVM ORDINEM DICVNTVR: DVÆ VERO NEQVAQVAM. atqꝫ atræ Sphingis uocem (ut Lycophronis utar uerbis) imitatur nec parum explanatoribus faceſſit negocii, quidnam pauca hæc uerba ſibi uelle exiſtimabimus? Itaque per inquam eam innui à Philoſopho propoſitionum conſequentiam quam longa oratione demonſtrauimus. affirmationemq́ꝫ ac negationem ſimplices propropoſitiones non utpote exemplaria nuncupari, quã doquidem trãſpoſititias conſtituunt hæ, ſi negatiuas prædicatis particulas adhibuerint. Ex relatis uero quatuor inquam duarum oppoſitionum partibus (nam ſupra dictum eſt. Quocirca quatuor hæ ob id ipſum erunt.) ex iis ergo duæ uidelicet partes, (ꝓpoſitiones autem intelligit ex tranſpoſitione) ad affirmationem ac negationem, hoc eſt ſimplices, ſeſe ſecundum ordinem habebunt, id eſt ſecundum naturæ ſocietatem, ac ſimilitudinem rationis, ut priuationes ipſæ. hoc eſt, quem ordinem ac locum, quam'ue proportionem priuatiuæ propoſitiones ad ſimplices obtinent. quatenus in pluribus quam illæ uel in paucioribus uiſuntur, eundem etiam quæ ex tranſpoſitione habentur. Duæ uero nequaquam inquit, nempe partes rurſus quatuor illarum. ſed quænam hæ ſuerint nimirum reliquæ præter antedictas. id eſt ſimplices negationes non ſe ſecundum ordinem ut priuatio-

nes

nes habebunt, id quod ipſe uoce illa, nequaquam paulò antè indicauit, cũ dixit, duę uero nequaquam. Sed ad quas non ſeſe habebunt ſimplices propoſitiones ſecundum ordinem, ut priuationes ipſæ? An uidelicet ad reliquas ab ĳs partes duas quatuor illarum hoc eſt ad eas quæ ex tranſpoſitione appellantur. Nam & hoc antea demonſtratum eſt, non quemadmodum habent ſeſe ad tranſpoſititias priuatiuę uero in pluribus quam illæ uel paucioribus explicando, ita ſimplices quoque habere. Nobis igitur ea quæ de conſequentia anticipauimus propoſitionum ad dictionem intelligendã Ariſtotelis contulere. Porrò diligentiores interpretes expoſitionem quoq; huiuſce dictionis aliam ſcribere nouimus: quam etiam magis aiunt probare: ut quæ longe ſimplicior ſit ſuperiore: neque nos Ariſtotelis, ut ipſi loquuntur, ſentẽtiam uaticinari cogat. Cenſent enim affirmationem ac negationem non ſimplices propoſitiones uocari: ſed affirmatiuã & negatiuã ſpeciẽ ipſam propoſitionũ. Ex quatuor uero duarũ oppoſitionũ partibus, ſimplicis ac tranſpoſititiæ, duas illas ex tranſpoſitione ad ſpeciem ipſam facultatemq; ſeſe affirmationis & negationis ut priuatiuæ propoſitiones ita habere. Sed quomodo ſe habent illæ? Nempe non ſimpliciter affirmationes ac negationes, ſed totum hoc, priuatiuæ affirmationis ac negationis dicuntur. quo pacto & mortuus homo, nõ homo abſolute, ſed totum hoc: homo mortuus uocatur. Habent igitur ſeſe hoc modo inquiunt tranſpoſititię ad affirmatiuam ſpeciem ipſam ac negatiuam. Haud enim affirmationes ſimpliciter, ne gationes ut ſunt; ſed hoc totum, infinitæ affirmatio-

nes, uel negationes infinitæ. Reliquas autem partes duas, hoc eſt ſimplicis oppoſitionis non perinde ſe ad affirmatiuã ac negatiuam ſpeciem habere, quippe affirmationes has negationesq́; ſuapte natura eſſe, poſſeq́; ſine ulla additione hiſce appellari nominib, hæc ille. Me uero haud ſatè expoſitio tametſi non parum habeat probabilitatis, adducit. Abſurdum nanq; eſſe arbitror, cum clamet clara uoce Ariſtoteles quæ hoc loco diſſeruntur uelle ſe ex ijs intelligi quæ in Reſolutorijs de ijs ipſis prodita ſunt, nos qui ea quæ ad ſupradictam propoſitionum conſequentiam pertinent euidenter admodum ad calcem primi Reſolutoriorũ uoluminis tradita habemus, id quod uel ipſi conſitentur, ad hæc conniuere: atque aliam Ariſtotelis planè ſententiam augurari ſed ad quid nobis proderit, dixeris conſequentiam proditam noſſe propoſitionum? Ad tranſumptionem eam inquam propoſitionum quæ in ratiocinationibus ſæpenumero fit. Si quis enim iuſtum eſſe conceſſerit Socratem, ergo iniuſtum non eſſe, & non iuſtum non eſſe merito dicemus: ſin ipſum uero iniuſtum non eſſe condonarit, iuſtumq́; igitur eſſe ſumendum putabimus uel non eſſe non iuſtum, ſatua erit tranſumptio, poteſt autem res illi nequaquam ſuccedere, qui quales propoſitiones qualibus ampliores ſint non prius diſtinxerit. Cæterum quoniam putant nonnulli perfectas non has amplius manere propoſitiones, ſed prædicari duntaxat, cum inficiationes priuatiuam tranſpoſititiamq́; in ligno uerbi gratia ueras eſſe arbitramur affirmationem autem mentiri ſimpliceni, reſpondendum ijs eſt, cum lignum actu in propo

ſitione ceperimus, lignumq́; dixerimus iuſtum eſſe hominem, totum certe hoc, hominem iuſtum eſſe, a nobis prædicatum effici quidem: ſed impræfinitam propoſitionem non etiam manere: uerum, ut in ſimpliciter ligno, fore uniuerſalem. declaratq́; apud Græcos articulus: qui facultatem uniuerſalis obtinet præfinitionis, ut uero hoc in ligno, ſingularẽ. Quod ſi ſpeciem ſeruemus propoſitionis, nec illi quidquã actu addamus, nihil prohibet quo minus & lignum ab ipſa, et equus, aliaq́; ſexcenta: in quibus uel mentiri uel uera eſſe dicitur, poteſtate comprehendantur: Nam affirmationem uelut eam quæ, homo iuſtus eſt, dicit, quaſi id genus quidpiam eſſe pronuntiet, ueram in ſolis eſſe hominibus licet: atque ijs quidem iuſtis: mentiri autem in quibus uel ſubiectus non congruit, uel prędicatus neceſſe eſt. ſnegationem uero ut affirmationi decertantem, in quibus uera illa ſit, eſſe mendacem: uerum autem annunciare in quibus illa fallatur. Sic porro in ſequentibus Ariſtoteles huius eſt albus homo, illam, eſt non albus homo, negationem non eſſe oſtendet: quoniam uſu ueniet ut uera eſſe in ligno deprehendatur: cum in eo falſa ſit affirmatio. Et uero cum, Nireus formoſus homo eſt, dicimus, non tria a nobis prædicata fieri putandum eſt. Totum hoc nanq; ut unum quid, formoſum hominem prædicamus eſſe de Nireo: atq; ipſum, eſt, apprædicamus: perindeq́; loquimur ac ſi quis, Nireus dicat animal eſt rationale mortale. At hoc in ſolis fieri poteſt imprȩfinitis. neq; enim in prȩfinitis committitur ut præfinita tota propoſitio de quoquam prȩdicetur: quemadmodũ imprȩfinita. quandoquidẽ prȩ-

finitionem prædicato coniungere ratio nequaquam di ctat.neq; in ſingularibus:quoniam fieri nequit,ut prę dicentur de alĳs indiuidua: quo modo nec alia de ſupremis generibus. Ex hiſce uero & quæſtionem illam de contradictione ſoluemus. Cum enim in omni uel ueram eſſe affirmationem dicimus, uel negationem oportere, non utranque pronunciamus cõtradictionis omnis partem de quouis prædicari poſſe uniuerſam: ut has de Socrate, Theætetus ſedet: & Theætetus non ſedet,alteram tamen ex ĳs ueram eſſe neceſſario. ſi qui dem hoc tum in præfinitis, tum in ſingularibus,ut ad monuimus,ratione uacat. ſed partium affirmationem in propoſitionibus ac negationem facientium, hoc eſt earum quæ affirmatiue & negatiue prædicantur, poſſe utranq; de quouis tum ente prædicari, tum non ente:atq; cum eo de quo prædicantur abſolutam propoſitionem conficere.ſolam tamen illarum alteram neceſſario uerum fateri:ut,ſedet non ſedet: album eſt,album non eſt. Dictum autem illud, in omni, de ſolis ĳs quæ prædicantur uerba fieri indicat:quę ſi uni omnium cuiquam iungantur,propoſitionem alteram ueram faciunt,alteram falſam. De ſimplicibus uero affirmationibus compoſitum prædicatũ obtinentibus quę ſierit quiſpiam,qua ratione infinitam in his & quam tranſpoſititiam uocant affirmationem conſtituemus: num negatiua particula cuique prædicatum componẽ tium nominum,an illorum uni applicanda.et hoc quale ſit:ne ratio forte diſtributiua eſſe uideatur.Itaq; negatiuam arbitror particulam, ſiue omnia per ſubſtantiam compoſita de ſubiecto: ut in definitionibus ap-

pellentur ſiue etiam unum ex ijs quodpiam ex acciden te,ceu cum Socrates homo albus eſt dicimus,omni an teponi prędicato debere,ut affirmatio qua de quęritur fiat,ipſamq; particulam ad uniuerſum prædicatum ut unum,nec ad partem eam duntaxat cui cõnexa eſt exaudiendam. Nam qui hominem non irrationale animal eſſe inquit, uel Æthiopem non album hominem, is hac in re perinde loquitur atque ille qui ſcientem eſſe non boni Socratem dicit. At hæc planè ſimplex eſt affirmatio:quę infinitum quiddam hoc eſt nõ bonum finito prędicato quod eſt ſcire coniungit: eaq; de cauſa ſimul illi uerax eſt quę boni ſcientem ipſum eſſe pronunciat.quanquam infinita uere affirmatio nunquam ſimplici concurrere in eodem poteſt,ut in primo Reſolutoriorũ explicatum eſt. Eadem in ijs omnibus ratio eſt:in quibus quod prędicato additur non quaſi ſubiecto ſuppetens dicitur : ſed uelut cuidam eius actioni ſubſtratum Haud enim idem eſt dictu Socratem eſſe bonum,quod eſt eſſentiæ, & ſcire quod bonum non eſt:nam hoc actionis cuiuſquam eſt indicatiuum : uel eſſe non Alcibiadem.& amare non Alcibiadẽ.etenim idem eſſe hoc aliquid ſimul et non hoc nequaquam poteſt:idem autem quin ſimul circa oppoſita agat negari nequit.quamobrem fieri nequaquam conceditur ut idem ſimul bonus non bonusq; ſit. at ambo ut ſimul ſciat fieri poteſt. Quod ſi hoc, homo albus eſt, &, eſt homo non albus, concurrere inuicem in æthiope, aut alio quopiam uno prædicata non poſſunt, id euenire propterea dicemus,quod album, uel niſi homini iungatur,de ſubiecto & finite & infinite prædicari aptũ

natura ſit, atque affirmationes duas facere quæ conti-nere inter ſe nequeant. Prorſus uero operæpretium eſt attendamus, una contradictione uel oppoſitione infinitæ quę ad finitā affirmationis cōſiderari ex ijs quodlibet ad compoſitam prædicationem efficiendam accepta ſunt, nequaquam poſſe. Neque enim una eſſe omnino illa poteſt propoſitio in qua plura prædicata aſſumuntur. Quo fit ut minus mirandum ſit, quædam uere ex ijs, quædam falſo prædicari: ut poſt plane oſtendetur. ſed eorum quæ componuntur, an uere prædicentur, intueri per ſe oportet ſingula, particulareſq; hoc modo prædicationes attexere uniuerſalioribus: quæq; adſunt ex accidente ijs quæ per ſe prædicantur. Qua de re prędicatum in ea propoſitione quę planè eſt una, uel nomen capitur quod naturam unam declaret: uel oratio idem dubio procul indicans nomini: ſiue in uſu ſit id: ſiue à nominum impoſitoribus neglectum. Rurſusq; hanc ob rem recte ſe habet quod ſtatuimus, negatiuam omnino opus eſſe particulam, ut infinita negatio fiat, uniuerſo prædicato anteponi: ac de his ſatis. Quādoquidem autem ſcriptum in pluribus eſſe aiunt exemplaribus ipſum, eſt, uel homini uel nō homini adhæſurum; ſciendum eſt, quando ita legatur, uerbum, homo, id quod Porphyrius Philoſophus tradit, non tanquam ſubiectum, ſed uelut prædicatum nos pro iuſto uel albo acceptum eſſe dicturos: ut in propoſitione, callias homo eſt, pronunciante.

II.

SIMILI *modo res ſeſe habebit uel ſi uniuerſaliter nominis affirmatio fuerit, ut, omnis eſt homo iuſtus*

huius negatio, non omnis eſt homo iuſtus. omnis eſt homo non iuſtus: non omnis eſt homo non iuſtus. Verum non fit: ut per diametrum oppoſitæ ſimiliter uerum pronuncient. tametſi fiat nonnunquam.

Vult proditam in impręfinitis propoſitionibus conſequentiam in unam etiam angularium contradictionum, omnis, & non omnis, a nobis ſpectari: nempe in hac quoq; ſimplicibus ſumendis ac tranſpoſititijs, & priuatiuis inſuper propoſitionibus, uſu uenire ut tranſpoſititiæ eãdem ad ſimplices quam priuatiuæ rationẽ obtineant, ſimplices uero non hanc rationem præterea quemadmodum priuatiuæ ad tranſpoſititias ſeruent. Nam & hoc loco ſub ſimplici uidelicet affirmatione contradictionum reliquarum negationes collocabuntur, (haud enim ſanè affirmationes:) affirmationes autem ſub negatione: rurſusq; affirmatione ſimplici uniuerſalior utraque erit ſubiunctarum illi negationum. Quippe ſi iuſti ſint omnes homines, tum quę iniuſtos non omnes, tum quæ non omnes non iuſtos eſſe dicit, uerã eſt. ſi quidem & falſa utraq; eſt oppoſitarum illis affirmationum. Quod ſi nonnulli iuſti ſint homines, quidam nõ iuſti, dictarũ negationum uera eſt utraq;: falſa ſimplex affirmatio. Quo autem pacto ampliores affirmatione ſimplici ſubditæ illi negationes ſunt, ita et ſimplici uidelicet negatione magis particulares ſub illa deſcriptæ affirmationes deprehenduntur. quò fit ut ad ſimplices propoſitiones ſubiunctarum illis proportio ſeruetur. nec tamen in his quoq; priorum ad tranſpoſititias conuenientia permanet. Nam affirmatio ſim

plex uera in paucioribus oſtenſa eſt quam infinita negatio: & negatio fuſior affirmatione. Ex priuatiuis uero negatio rurſus immenſior tranſpoſititia erit negatione, & tranſpoſititia affirmatione contractior affirmatio. Hoc porro ita ſe habere, ea inquam quæ de priuatis & tranſpoſititijs prodita ſunt, ſi ab affirmationibus rurſus argumentemur, facile demonſtrabimus. Nam ſi ſint omnes homines iniuſti: & quæ non iuſtos eſſe omnes dicit uerum profitebitur, qui enim iniuſtus eſt, liquet hunc eſſe non iuſtum. At ſi iniuſti alij ſint homines, alij medium obtineant habitum, uera eſt ea propoſitio quæ non iuſtos omnes eſſe indicat: falſa quæ omnes iniuſtos aſſeuerat. Itaque eadem, uti diximus, uel in ijs propoſitionibus accidunt quæ in impræfinitis uiſitauimus.

Homo iuſtus eſt.	Homo iuſtus non eſt.
Homo iniuſtus non eſt	Homo iniuſtus eſt.
Homo nō iuſtus nō eſt.	Homo non iuſtus eſt.

Omnis homo iuſtus eſt.	Nō omnis hō iuſtus ē.
Nō oīs homo iniuſtus ē.	Omnis hō iniuſtus eſt.
Nō oīs homo nō iuſtus ē.	Omnis hō nō iuſtus ē.

Nobis uero & prius tradi ab Ariſtotele propoſitionum quas recenſuimus ut in præfinitis propoſitionibus conſequentiam, cum diceret, quarum duæ ad affirmationem ſeſe ac negationem ut priuationes ipſæ ſecundum ordinem habebunt: duæ uero nequaquam, & nunc ſe in affirmationis uniuerſalis contradictio-

ne ad particularem negationem ſpectari a nobis eadem uelle, nec aliud quidquam, manifeſto indicauit cũ ſubdidit, VERVM NON FIT VT PER DIAMETRVM OPPOSITÆ SIMILITER VERVM PRONVNCIENT: TAMETSI FIAT NONNVNQVAM. Quibus uerbis impræfinitarum utrique tabellæ propoſitionum ac præfinitarum intelligit differentiam. Accidit enim affirmationes mutuo per diametrum in utraq; illarum eſſe oppoſitas: ſimplicem inquam & tranſpoſititiam uel ſimplicem ac priuatiuam, ſimiliter, & negationes. Verum fit in impræfinitis ut & affirmationes in materia contingente ſimul uerum oſtendant, & negationes: ut quæ uiribus particulares exæquent. In præfinitis autem, de quibus nunc agit, affirmatione uniuerſali & particulari negatione fieri nequit ut ueræ affirmationes in quauis materia ſint: quanquam ueras ſimul negationes eſſe in materia ſola contingente eueniat. quandoquidem nanq; alij iuſti homines, quidam iniuſti, nunnulli habitu medio præditi ſunt, patet futurum eſſe ut inficiationes propoſitæ omnes uerum differant, non omnis homo iuſtus: non omnis homo iniuſtus: non omnis homo non iuſtus. Itaq; uerba illa, tametſi fiat nonnunquam non eo ſunt pacto intelligenda, quaſi ueræ ſimul ex quandoque ſint omnes quæ per diametrum collocantur. (hoc.n. fieri nequit) ſed quaſi ex ijs nonnullę: ut negationes, uerum ſimul, prout explicatum eſt, in contingente materia decernant: quæ neq; neceſſaria eſt; neq; impoſſibilis, atq; hæc non ſtatuentem ſolum aperte in

ueniemus, ſed ad calcem quoque primi Reſolutoriorū demonſtrantem Ariſtotelem. Vnde commotus ſuſpicari quis poſſet, ſoli deſcriptæ impræfinitarum tabellæ conuenire, non fieri ut per diametrum oppoſitæ ſimiliter uerum pronūciarent. Quippe ibi diſſeritur, qua ſi impræfinitæ negationes alio quoq; præter affirmationes modo ſimul quandoq; ueræ eſſe poſſint. haud enim in ſubiecto partibus tantum diuerſis, id quod affirmationes faciunt, ſed etiam in eodem uerum declarant: cum tamen aliud à ſubiecto id ſumpto in primitiua propoſitione fuerit. Nam de ligno, uerbi gratia propoſitiones has, homo iuſtus non eſt, et iniuſtus nō eſt, &, non iuſtus non eſt, uere prædicabis. tametſi nulla affirmationum uera in quouis eſſe pręter hominem queat. Sed cum neq; uerba hæc tabellæ illius deſcribendæ præceptioni adiecerit, effatusq; de præfinitis Philoſophus, illas in conſequentijs ſimiliter ſeſe impræfinitis habere, ſubiunxerit. Verum non fit ut per diametrum oppoſitæ ſimiliter uerū pronuncient, nihil nobis aliud intelligēdum reliquit; quàm deſcriptarum tabellarum quandam a ſe tradi in eo differentiam quod non ſimiliter, ut inquit ipſe, oppoſitæ per diametrum in ijs ſimul ueræ ſint. Verum niſi oſcitanter audienda ſint uerba Ariſtotelis, quærere operępretium eſſe arbitror, quam ob cauſam in ſola affirmationis uniuerſalis ad negationem particularem oppoſitione ſimiliter ſeſe haberè affirmet atq; in impręfinitis oppoſitis propoſitionibus conſequentiam. Fortaſſis igitur quaſi in contradictionibus reliquis tum particularis affirmationis ad uniuerſalem negationem, tum ſingularium nō eadem am

plius ſeruetur ſequela. Nam in contradictione, aliquis & nullus, neque affirmationem ſimplicem priuatiua negatione oſtendere uel fuſiorem uel contractiorem licet. Neq; enim ſi quis iuſtus homo eſt iam nullus erit iniuſtus. neq; ſi iniuſtus nullus, iam cuiuſquam iuſtus habebitur. quid enim ſi habitu omnes eſſent medio? quapropter nihil eſt ꝙ nullam aſſerere conſequentiam conemur. Quod ſi tranſpoſititijs ſimplices conferas, affirmationes ex negationibus, haud uero negationes quoque ex affirmationibus ſequi comperies. Si enim non iuſtus nemo eſt, patet omnem quoque & particulatim ſingulos fore iuſtos, non tamen ſi iuſtus eſt quiſpiam, opus iam fuerit neminem eſſe non iuſtum. Verum enim uero neq; in ſingularibus dictam inuenies accommodari proportionem. quippe accidit affirmationem ſimplicem tranſpoſititiamq; negationem in ſe mutuo conuerti, Socrates iuſtus eſt, Socrates non iuſtus nõ eſt priuatiuã uero negationem utraq; illarum uniuerſaliorem ex eo eſſe, quod in ipſo uel medio, ſi ita ſuppoſueris, habitu prædito uera ſit. Si quis uero & in ſingularibus conuenientiam propterea quam diximus propoſitionum conſequentiæ ſeruari exiſtimet, quod affirmatiue indiuidua de nullo ab ipſis alio, neq; de ſuiþſorum parte, cum ſint indiuidua, uere prædicentur: negentur tamen uere de quouis alio: ceu cũ, Theętetus non eſt Socrates, dicimus: quo modo nec generaliſsimorum poteſt ullum re uera affirmari: negari nil uetat: cum quantitatis dicimus non eſt ſubſtantia. ſi igitur has, Socrates non iuſtus non eſt, & iniuſtus nõ eſt, uniuerſaliores eſſe illa, Socrates iuſtus eſt, ob id cẽ

ſet, quod in ijs quæ præter Socratem ſunt, illam exupe rent, primum ſe & affirmationem uniuerſam ſumere ut prædicatam intelligat: cui totam conferens negatio nem in pluribus quam illa ueram eſſe pronũciat. Dein de neq; totum hoc negatiue de quoquam prædicare, Socrates iuſtus, uel, nõ iuſtus, rationem eſſe. ſi quidem actu ſubſiſtentia & iuſtum ſimul & iniuſtum in hominum ſpectantes multitudine, utrunq; eorum merito cum nomine, homo, tum affirmamus de quibuſdã, tum negamus. Indiuiduo tamen nulli cũ ſimul utrunque liceat impertiri, nomen Socrates de Theæteto re uera inficiabimur. Ac ſi æquiuocum ſubiecto prædicatum ſit; non eſſe hunc uerbi cauſa Philoſophum illum, aut iuſtum illum Socratẽ pronũciando uel apud Latinos pronomine, uel apud Græcos articulo; quod ipſi adiacet proferimus. Porrò Græci ſine articulo Socratem iuſtum non eſſe nequaquam dicunt: cum hoc neq; in actorum ſuorum uſum receptum ſit, neque ratione defendatur.

III.

D V Æ *igitur hæ oppoſitæ inter ſe ſunt. Aliæ autem duæ ad ipſum, non homo, uelut ſubiectum quodpiam, adiuncto: ut, eſt iuſtus non homo, non eſt iuſtus non homo. eſt non iuſtus non homo, non eſt non iuſtus non homo. Atque plures his non ſunt oppoſitiones. Hæ uero ſeorſum ab illis ipſæ per ſeipſas erunt: ut quæ, non homo, nomine utantur.*

Quodnam his uerbis præceptum tradatur in pro-

patulo eſt. Ait enim tot etiam eſſe in propoſitionibus ex tertio prædicato compoſitis quæ infinito ſubiecto utantur contradictiones, quot in iis erant quæ ex finito ſubiecto conficiebantur. Duæ autem erant illæ in ſpecie qualibet propoſitionum quæ a ſubiecto nominatur: ut ſingulares, uel indefinitę: uel uniuerſales, uel particulares. & hæ pariter duæ, quarum etiam exempla appoſuit, ſimplicium atque ex tranſpoſitione dictarũ, non homo iuſtus eſt: non homo iuſtus non eſt. ſimplices hæ ſunt ex infinito ſubiecto: non homo non iuſtus eſt: non homo non iuſtus non eſt, hæ & infinitæ, ſiue ex tranſpoſitione: & ex ſubiecto rurſus infinito conflatę. At dictio illa, ALIÆ AVTEM DVÆ AD IPSVM NON HOMO VEL VT SVBIECTVM QVODPIAM, ADIVNCTO, per defectum prolata eſt, poterit enim ſic integra explicari, Oppoſitæ uero contradictiones aliæ duæ ſunt, hoc eſt ex oppoſitis propoſitionibus gignuntur ad ipſum, non homo, uelut ſubiectum quodpiam in propoſitionibus ſumptum, ſi ipſi non homo, prædicatum uidelicet atque apprædicatum fuerit additum, ac prædicatum uel finitum uel infinitum: apprædicatum uel affirmatiuum uel negatiuum. Sumamus igitur hoc pacto ex diuiſione propoſitiones eas omnes quæ ex tertio apprędicato conſiunt. Neceſſe eſt nanque eæ uel ambos terminos ſubiectum & prędicatum finitos obtineant: uel infinitos ambos: uel finitum unum, alterum infinitum: idq; bifariam. planumq; eſt quonam pacto. & uel affirmatiuas eſſe has, uel negatiuas: quæ enumeratæ omnes ſunt: meritoq;

pronunciare auſus eſt, plures ijs contradictiones uequaquam forè. Deinde perfectas propoſitiones eas quoq; eſſe docens quæ ex infinito conſtant ſubiecto, ſeorſum has ab illis ipſas per ſeipſas eſſe inquit, quę nomine, nõ homo, tanquam ſubiecto utuntur: nihilq; illis minus ob id ad enunciandum obtinere.

III.

I N *quibus autem, eſt, ipſum nequaquam congruit, ut in uerbo ualere, &, ambulare; idem in iis quod ſic ponit facit, ac ſi ipſum eſt adhiberetur: ut, omnis hõ ualet, omnis homo non ualet. ualet omnis non homo, non ualet omnis non homo:* Haud.n. *non omnis homo, dicendum eſt: ſed, non, negatio homini applicanda. quippe; omnis, non uniuerſale ipſum ſignificat: ſed uniuerſaliter ineſſe. idq; ex hoc* patet, *ualet homo; non ualet homo: ualet non homo, non ualet non homo.* Hæ *nanque ab illis eo differunt quod non ſint uniuerſaliter. Quapropter ipſum, oĩs, uel, nullus, aliud nihil adſignificant quam de uniuerſo nomine uel affirmationem fieri, uel negationem. cætera igitur eadem oportet addantur.*

Nonnulli qui locum hunc expoſuere, per hæc uerba dicere Ariſtotelem putarunt, in ijs propoſitionibus quæ ipſius, eſt, uice uerbum aliud quodpiam habent apprędicatum, ut, ambulare; aut ualere, uelut in his, homo iuſtus ualet, homo iuſtus ambulat; eundem ordinem ac conſequentiam fieri propoſitionum qui & in ipſum eſt, appræedicatum habentibus inerat, cum omnino & ab Ariſtotelis ſententia, & ab ipſius orationis ſubtilitate aberrent. Neque.n. nobis apponere uide

tur Philoſophus huiuſmodi propoſitionis exempla: neque poteſt uerbum quodpiam aliud præter ipſum, eſt, apprędicatum fieri. Idq; non ſolum credendum eſt Ariſtoteli: qui tum planè ſuperius ſolum, eſt, ipſum in id genus appræ dicari propoſitionibus dixit, tũ in Reſolutorijs pronunciat Terminum eſſe eum in quem diſſoluitur propoſitio, prædicatum atq; ſubiectum: ſubditq; adijciendo diuidendóve ipſo, eſſe, uel, non eſſe: neq; de ullo uerbo præter; hoc alio mentionem facit: ſed & nos in ſequentibus, id quod ſupra etiam ſumus polliciti, euidenter demonſtrabimus: ubi quæret Ariſtoteles quando poſsint ac quando nequeant prædicationem unam efficere quæ per ſe ac ſeorſum prædicantur mutuo complexa. Alij per hæc quæri exiſtimarũt; an quemadmodum in ijs quæ uerbum, eſt, apprædicatum actu habent, negatiua particula prædicato nomini, ut iuſto, antepoſita, non negationem, ſed affirmationem ex tranſpoſitione, ut homo non iuſtus eſt, facit, ſic etiam in quibus ipſum, eſt, in prædicato uerbo poteſtate comprehẽditur, uerbo nimirum illo: ut antea quoq; dicebamus, in peculiare illi participiũ & uerbum, eſt, diſſoluendo, rurſus prefixa participio negatiua particula non negationem ſit, ſed tranſpoſititiam affirmationem factura. Nam quę, homo ambulat, inquit propoſitio, idem hanc illi dicere, homo ambulãs eſt, nemo ambigit. per hæc autem inquiunt quæritur an homo non ambulans eſt, affirmatio rurſus ex tranſpoſitione ſit, non autem inficiatio nuncupanda: cum neq; problema dignum, ut arbitror, quæſtione ſit. quæ enim forte obtingens attributio fuerit, ut hanc, homo non iuſtus

eſt, affirmationem, illam uero, homo non ualens eſt, negationem nominemus? neque eiuſmodi quidquã Ariſtoteles per ea quæ dicit declaret. Forſitan igitur magis ipſis Ariſtotelis uerbis cohæreat, ſi cum contradictiones dicamus, ex ſubiecto infinito conſtitutas, nobis prius in ſimplicisſimis propoſitionibus quę ex ſubiecto ſolum & prædicato conſtant tradiderit, per ſupra autem proxime dicta & in ijs quæ ex tertio apprędicato conſiſtunt: cumq́ in quibus id protulit exemplis uerbum eſt prius ut prædicatum acceperit, cum dixit, eſt non homo, non eſt non homo, &, eſt omnis nõ homo, non eſt omnis non homo, proximis autem uerbis ut apprædicatum etiam traderet, diceretq́, Duæ igitur hæ oppoſitæ inter ſe ſunt: aliæ autem duæ ad ipſum non homo, eſt iuſtus non homo, non eſt iuſtus non homo, eſt non iuſtus non homo, non eſt non iuſtus non homo, per hæc docere nos inſtituiſſe, uel in ijs propoſitionibus quæ loco ipſius, eſt, uerbum aliud non apprædicatum aliquod (nam hoc fieri non poſſe affirmauimus) ſed prædicatum habent, ſubiecto uero rurſus infinito utuntur, ea ratione fieri inficiationes, qua & in uerbo eſt actu prædicato conſtituebantur. Quamobrem quo pacto negatiua in illis uerbo, eſt, copulanda particula negationes faciebat, dicebatq́: nõ eſt non homo, &, non eſt omnis non homo, ita nunc quoque huius, ualet omnis non homo, hanc aſſerit, nõ ualet omnis non homo, negationem eſſe. Conſtat autem ſi & ipſarum re uera efficere negationes uelimus, eundem nos tum in ijs, quæ uerbum, eſt, actu prædicant, tum pro ipſo, eſt, uerbum aliud quodpiam reponunt,

ponunt,in utriſque modum ſeruaturos. Cęterum cũ uniuerſalis nunc ſolius meminerit affirmationis quæ infinitum obtinet ſubiectum,&,ualere uerbũ,de illo prædicat,quomodo facienda eius negatio ſit requirit ut ſatisfaciente in ijs contemplationẽ,methodum ex ſępius proditis nobis exhibeat, qua & in alijs affirmationibus negationes concinnabimus. Id porro nunc Ariſtoteles uidetur theorema exulceraſſe, quaſi ueritus nequis ad negationẽ conficiendã nihil putet referre,ſi negatiuam particulam à ſubiecto infinito dimoueat, eamque præfinitioni anteponat. Aperte autem id declarat cum inquit, HAVD ENIM NON OMNIS HOMO DICENDVM EST: SED, NON NEGATIO HOMINI APPLICANDA: hoc eſt, Non enim hæc, non omnis homo ualet,affirmationis illius, omnis non homo ualet, dicenda eſt negatio:ſed ipſum,non, quod negationem utpote negationis efficiẽs appellauit,in negatione quoque homini applicandum:ut idem ſubiectus,quomodo & idem prædicatus in utriſque propoſitionibus maneat:id quod à cõtradictorie inter ſe depugnaturis propoſitionibus haberi eſt neceſſe.

Eſt non homo.	Non eſt non homo.
Eſt omnis non homo.	Non eſt omnis nõ homo.
Eſt iuſtus non homo.	Non eſt iuſtus non homo.
Eſt non iuſtus non hõ.	Nõ eſt non iuſtus non hõ.

Huiuſce igitur rei gratia, nempe ut propoſitioni-

bus ipſum,eſt,actu habentibus eas quę facultate illud aſſumunt ſimiles redderet, contradictionesq́ eodem modo in utriſq; faciēdas doceret,uerbum ualere in ualens participium et ipſum,eſt,diſſoluere in exemplis ab initio uiſus eſt. Deinde adductus primum ex infinito ſubiecto propoſitionum exemplis,ut quę notiora ſint, magisq́ nos deducere ad eas posſint pernoſcendas quę ex infinito ſubiecto componuntur:eas ſubiungit quæ conficiuntur ex illis atq; infinito utuntur ſubiecto: de quibus ſibi agendum propoſuit,quonam in ipſis modo negationes ex affirmationibus gignantur. In his autē ſolum declarat cauſamq́ explicat cur non alio pacto fiant negationes,cum uero huius dixerit,ualet omnis non homo,non,illam,nō omnis homo ualet,negâtionem appellari oportere, addit huiuſce rei cauſam,ſtatimq́ ſubnectit, QVIPPE OMNIS, NON VNIVERSALE IPSVM SIGNIFICAT: SED VNIVERSALITER INESSE. quod quid nam ſignificet Philoſopho per ſupradicta præſtitimus, cum pauca hæc ipſa uerba exponeremus. Nunc uero perinde acceptum eſt,quaſi eundem oportere in cōtradicentibus propoſitionibus ſubiectum capi indicet:quod non amplius contingit: cū, omnis non homo ualet,affirmationem dicimus ab,nō omnis homo ualet,negatione oppugnari. Debet.n.in inficiatione ab ĳs prędicatum negari de quibus ipſum affirmatione prædicamus.at hoc in expoſita non facimus negatione. Nam cum uerbū,ualere, de omnibus non hominibus affirmatio prædicarit, negat ipſum de hominibus dicta negatio. Porrò uim hanc ab uniuer

ſalibus haberi præfinitionibus, ſignificariq́ꝫ in uniuerſali affirmatione ineſſe ĳs omnibus prędicatũ quæ ſub iecto continentur: in uniuerſali negatione omnibus nõ ineſſe, plane declarauit: ĳſdẽ propoſitionibus quas ante alias finito ſubiecto, alias infinito accepto cũ uniuerſali præfinitione expoſuit, abſq́ꝫ præfinitione ordine aſcribendis: ut, omnis, pręfinitionẽ indicaret, qua poſteriores à prioribus propoſitiones ſuperantur, illis pręſtitiſſe, ut prædicationẽ de indiuiduis omnibus facerent ſubiecto comprehenſis: id quod impræfinitæ propoſitiones non habent. Quaſi uero hæc, omnis homo non ualet. illi, nullus homo ualet, & hæc, omnis non homo non ualet, illi, nullus ualet non homo, tantundem ſignificet, iure cõcludẽs inquit, QVAMOBREM IPSVM, OMNIS, VEL, NVLLVS, NIHIL ALIVD ADSIGNIFICANT QVAM DE VNIVERSO NOMINE VEL AFFIRMATIONEM FIERI, VEL NEGATIONEM. hoc eſt de omnibus naturæ ſubiecti conſortibus uel affirmat is prædicatum uel negat qui uniuerſaliter enunciat. Itaque cum in ſolis oppoſitæ inter ſe propoſitiones diſcernantur, CÆTERA, inquit, EADEM OPORTET ADDANTVR. quibus nos hortatur uerbis ut ſubiectum terminum ad prædicatum in contradicentibus propoſitionibus eundem ſeruemus.

V.

QVANDOQVIDEM *uero huic, omne eſt animal iuſtum, cõtraria eſt ea negatio quæ nullum iuſtum eſſe animal ſignificat: patet has nec unquam fi-*

mul ueras, neque in eodem futuras: iis oppoſita: fore nonnunquam: ut, non omne iuſtum animal, &, quodā eſt animal iuſtum.

Doc̃turus nos infra Ariſtoteles uniuerſalem quandam negationem affirmationi cuidam uniuerſali, nempe ſimplicem tranſpoſititiæ, & tranſpoſititiam ſimplici comitē eſſe, per hæc iure anticipat decernitq; quo pacto in propoſitionibus ex ſubiecto ac prædicato conſtructis uniuerſales uniuerſaliter, contrarias appellauit ſimulq; mentiri inuicem dixit, ijs contradicentes inter ſe uerum profiteri; ubi Quamobrem, inquit, ut ueræ ſimul hę ſint fieri nequit: at uero ijs oppoſitas licet quãdoq; in eodem ita ſanè & in propoſitionibus ipſum, eſt, apprædicantibus, quas nunc conſiderandas propoſuit, cenſere ſe uniuerſales, quæ circa terminos nihil habent diſcriminis, neq; ſimul quãdoq; ueras inter ſe eſſe: neq; eas ſignificare quæ ſimul concurrere in eodem poſſunt. quę uero ijs contradictorie repugnat, mutuo nonnunq̃ concurrere. per uocem, nonnunquàm, nimirum ſignificans, ſuppetere ipſis in materia ſola contingente ut uerum pronuncient. Nos igitur, uti proditum eſt, uerba illa NEC VNQVAN SIMVL VERAS, NEQVE IN EODEM FVTVRAS diſtinctè audimus: alteraq; in ipſis accipimus uerbis, altera in reb. quę ab ipſis indicantur. Accidit autem ut hæc mutuo conueniant. Nam ſi ueræ ſimul ſint orationes, & quæ in ipſis prædicantur eidem ſimul inſunt: & contra. Conſtatq; ut ueræ ſimul orationes ſint, cauſam eo, quod res ſimul exiſtãt, referri. Alij

ſane uerbum, neq;, tametſi bis acceptum, ſuperuacuum eſſe arbitrari, per utraſq; has dictiones, tum ſimul, tū, in eodem, circunſcribi id aiunt quod oppoſitionem id genus obſignat propoſitionum. Nam & ſimul ueræ eſſe inquiunt propoſitiones ualent quæ non in eodem ſumuntur: ut, omnis homo bipes. nullus equus bipes. & rurſus ueræ in eodem, non ſimul tamen ceu cū, omnis homo iuſtus, in aureo, quod uocant, genere dicimus nullus homo iuſtus, in eo quod ferreum nominant. quamuis nobis Ariſtoteles quales oppoſitas inter ſe eſſe uelit propoſitiones inter initia tradiderit: nēpe eas quæ eiuſdē de eodē ſint, & quæ hæc ſequuntur. poſſitq; temporis mutatio circa ſingularium naturam ſpectari nullum autem in uniuerſalibus locū obtineat: niſi fabuloſis ſimus uſuri figmentis ad euertenda eā quæ planè ſunt demonſtrata.

VI.

PORRO *& hæ conſequentes ſunt. nempe huic, omnis eſt homo non iuſtus, illa nullus eſt homo iuſtus, huic autem, quidam iuſtus homo eſt oppoſita, quæ non omnem eſſe dicit non iuſtum hominem, neceſſe eſt enim aliquem eſſe.*

Contemplationis principio propoſitionum illarum quæ ex tertio appraedicato formātur, docebamur, quo nam pacto integræ earum contradictiones inuicē ſeſe ordine conſequentiaq;, haberent: conferebanturq; partes inter ſeſe ipſarū, ſimplex uniuerſalis affirmatio particulari tranſpoſititiæ negationi, ut illi quæ conſequitur, eaq; amplior eſt. affirmatio uero ex tranſpoſitione uniuerſalis ſimplici negationi, ceu modum ad illā

eundem obtinenti. Nunc uero propoſitiones tradit eas nobis Ariſtoteles quæ quantitatem eandem quidem habent: mutuo uero ſe conſequuntur nō tota amplius contradictione toti conferenda; ſed, ut dictum eſt, unius propoſitionis conſonantia ad propoſitionem unam ſpectanda. Huic igitur, omnis homo non iuſtus eſt, conſequentem illam eſſe ait, nullus homo eſt iuſtus. Huic autem, quidam iuſtus eſt homo, illam, non omnis homo non iuſtus eſt. Eſt enim, inquit, manifeſtum, ſi uerum hoc ſit, non omnis homo non iuſtus eſt, neceſſario quendam eſſe hominem iuſtum. Nam ſi falſa illa ſit, aliquis eſt iuſtus homo, non uera hæc erit, non omnis homo non iuſtus, quod erat ſuppoſitum: ſed quæ cum hac confligitur omnis non iuſtus. quamobrem particulares, quemadmodum uniuerſales, propoſitiones mutuo ſe conſequuntur. Ariſtoteles ergo ſolis nonnullarum inuicem ſeſe conſequentium propoſitionum allatis nobis exemplis, a theoremate diſcesſit. At dux ac præceptor noſter deq; nobis benemeritus artificioſas admodum regulas nobis tradebat quibus liceret propoſitæ omni propoſitioni conſequentem inuenire. Quandoquidem nanque tum ut totæ ſpectantur propoſitiones, tū partes obtinent, uel ab eo quod in partibus earum diſcrimine, uel eo quod in totis ipſis uiſitur oppoſitiones illarum capiebat. Verum partes cum duæ ſint propoſitionum, ſubiectus terminus ac prædicatus, duo autem & circa eas totas ut totas qualitatem ac quantitatem contemplemur, oppoſitiones propoſitionum quatuor modis capi contingit. Nam ſi ſubiectorum nomine

eas diuidas, uel finito ſubiecto præditas dices, uel infi nito, ſi prædicatorum, uel eſſe ſimplices, uel ex tranſpo ſitione. Rurſusq́; ſi a quantitate diuiſionem facias il larum, alias uniuerſales eſſe perhibueris, particulares alias, quaſdam indefinitas uel ſingulares. A qualita te affirmationes aliquas, negationes nonnullas. Hæc cum ita ſint, ad propoſitionem reſpicere propoſitam, ſuadebat quo pacto in ſingulis his ſeſe habeat, ſi inue nire conſequente uellemus: atq; hanc illi comitem eſſe affirmare, nempe ſubiecto termino & quantitate ei conſimilem cæteris ambobus diſsimilem. Propoſi tum ſit nanq; huic, omnis homo iuſtus eſt: uel animal eſt; quo & particeps ueritatis oratio ſit, conſequentem inuenire: eoq; potisſimum quod neque prodat exem pla Ariſtoteles id genus propoſitionis. Ergo quoniā habet hæc finitum ſubiectū, ſimplexq́; eſt, itemq; uni uerſalis atq; affirmatiuā, propoſitionem finito prǫditā ſubiecto: haud uero etiam ſimplicem, ſed ex tranſpoſi tione, & rurſus quæ uniuerſalis & ipſa quidem ſit, nō etiam tamen affirmatio, ſed negatio, comitem huius eſſe oportebit. Quęnam igitur propoſitio erit ex finito ſubiecto conſiſtens, tranſpoſititia uniuerſalis negatio? illa nimirum quæ, nullus homo non iuſtus eſt, uel, nō animal eſt; inquit. hæc igitur illam ſequetur. eodem pa cto & propoſitioni cuiq; alij, ſiue finitum ſubiectum ſiue infinitum obtineat, conſequentem reperies. Pro derunt. n. hæ nobis regulæ ad ea quoq; quæ de conſe quentia propoſitionum ab Ariſtotele ex infinito ſub iecto conſiſtentium deinceps ueniunt dicenda. In pr ę finitis igitur non negationes tantum ſequi ex affirma-

tionibus accidit, ſed affirmationes quoq; ex negatio-nibus, id quod uel ipſe poſt appoſitam particularem nega-tionem aperuit, cum illud ſubiunxit; NECESSE EST ENIM ALIQVAM ESSE. Quod ſi modo fit in impræfinitis, negationes ex affirmationi-bus, non affirmationes omnino ex negationibus ſequẽ tur. idq; iure optimo. ſi quidẽ in ijs propter ſubiectos præfinitionibus carentes, poteſt et in quopiam alio prę ter id quod a ſubiecto ſignificatur negatiuã propoſitio cõ uenire: ut, canis non eſt iuſtus homo. At in præfinitis ex quibus quoq; Ariſtoteles deprompſit exempla, nõ hoc fieri etiam poteſt: quoniam propoſitionem non amplius præfinitam ſeruabimus: ſed præfinitionem etiam prędicato iungemus. uti cum dicimus, canis eſt nullus homo iuſtus. Itaq; cum de ſolis ijs indiuiduis quæ a ſubiecto ambiuntur uniuerſale in præfinitis dici prædicatum posſit, accipit earum propoſitionum quæ hunc in modum pronunciantur utrãq; ſequi ex altera. In illo uero. HVIC AVTEM QVIDAM IVSTVS HOMO EST, OPPOSITA, QVÆ NON OMNEM ESSE DICIT NON IVSTVM HOMINEM, patet uerbum, oppoſita, nempe uniuerſali a principio enumeratæ affirmationi quæ eſt, omnis homo eſt non iuſtus, ab eo intelligi cui contradictorie hęc oppoſita habetur, non omnis homo non iuſtus eſt. Porrò ſi quem hæc angat difficultas, quomodo in ijs quæ non ſunt congruent regulæ illæ quas ſupra de propoſitionum conſequentia tradidimus ut in Hircoceruo. nã ſimplex in eo uera eſt uniuerſalis negatio; quæ nulli Hircocer-

uo iuſtum,exempli cauſa ineſſe pronunciat,uniuerſalis uero ex tranſpoſita affirmatio mentitur: quæ illi ineſſe omni,non iuſtum, fatetur, cum & hæc uera eſſe debeat :ſi nihil fuit quod proditas regulas reprehenderes. Primum quidem Ariſtotelem audiat, qui non hic ſolum ex particulari ſimplici affirmatione particularẽ inquit tranſpoſititiam negationem ſequi:conuertiq; ad eam neceſſario:cum ait:huic autem,quidam iuſtus homo eſt,oppoſita: quæ non omnem eſſe dicit non iuſtũ hominem. NECESSE EST ENIM ALIQVEM ESSE, iuſtum uidelicet,ſi ſit uera negatio:ſed ubi de propoſitionum quoq; ex infinito ſubiecto conditarum conſequentia differit, uniuerſali ſimplici negationi idem ſignificare trãſpoſititiam uniuerſalem affirmationem exclamauit. Nam hæc inquit, omnis non iuſtus non homo,illi,nullus iuſtus non homo,idem deſignat,cum eadem & in uniuerſalibus ĳs uidelicet ſpectentur propoſitionibus, quæ finitum habent ſubiectum. Haud enim diſcrimen a ſubiectis aliquod circa propoſitiones eas accidit quæ ſe mutuo ſequuntur. Deinde communibus intelligat ſeſe animi repugnare conceptibus,ſi uel ex ĳs quæ ſunt, uel ex ĳs quæ nõ ſunt quidnam eſſe affirmet, quod neq; hoc,neque non hoc, ut neque bonum neque non bonum eſſe poſsit. Nanque ex omnibus quæ hoc pacto affirmantur, finita in ſolis ĳs uera quæ ipſa admittere natura idonea ſunt:cum illis actu impertiuntur, in omnibus præter illa mentiri eſt neceſſe: Infinita autem ex oppoſito ſeſe illis in falſo ueroq; proferendo habitura eſſe conſtat, nam hoc, eſt non iuſtus, non in hominibus

iniuſtis modo,uel medio habitu præditis,uel eo etiam conſequendo natura nondum aptis, ſed in lapide quo que uerbi cauſa,& qui in ore omnium eſt Hircoceruo,uerum eſſe deprehenditur. Quod ſi uerbum,eſt,uere de quopiam quod non ſit dici, monſtrum eſſe arbitretur,putetq́; de quo prædicatur hoc, id in ipſum eſſe prorſus tranſire, primum condiſcat perperam ſe quæ aſſeruntur ut negatiua id genus propoſitio nequaquã eſſe oſtendatur,ad ueram eam non eſſe demonſtrandam transferre: Nam negatio quidẽ non eſſe merito propterea dicitur, quoniam aliquid omnino quanquã infinitum eſſe ſtatuit non ob id tamen aut falſo dici illam,aut facere ut res ea ſit de qua prædicatur affirmabimus. Si enim ipſum per ſe ſolum, eſt, de eo quod non ſit appellaretur, ut eſt Hircoceruus utiq; aliquid diceretur. nunc uero totum hoc ineſſe illi fertur ideſt eſſe non tali,ut non iuſto; non ſimpliciter tamen eſſe. Prædicatur nanq; per accidens hoc loco,eſt, uerbum de Hircoceruo: ut infra de propoſitione Poetam eſſe illum affirmante qui non amplius Homerus eſt,diſſeretur,atq; in his uera nihilominus erit propoſitio,quã in quoquam ex ĳs quæ ſunt,ad recipiendum uero ineptis,aut iuſtitia minime præditis hominibus: ceu cũ lapis non iuſtus eſt,dicimus, uel eſt Anytus non iuſtus. Si quis autem quærat, cui non exiſtenti Hirco ceruo non iuſtum ineſſe perhibentes uerum affirmemus, reſpondebimus, ineſſe illi quem mente concepimus: de quo tum opinabile prædicantes,tum nominabile,quanquam finita ſunt,uere pronunciabimus. Nã quod nullo eſt modo,id neque in opinione uerſari,ne-

que indicari poteſt nomine: neq; aliam quampiã prædicationem ſuſcipit, quaſi neque proferri ſingulariter, neque alio quopiam queat numero : ut hoſpes Eleata diſſeruit. haud enim ei quod neutiquam eſt unitatem aut numerum copulare, linum eſt lino annectere.
Ad id de quo quædam prædicare aggredimur, hoc neceſſe eſt antea nobis ſit animo conceptum : atq; uel in ſola imaginatione eſſentiam obtineat uniuerſam : aut ante noſtram quoque cogitationem ipſum per ſeſe exiſtat. Omninoq; ignorare ea nequaquam conuenit quæ ſunt in tertio Metaphyſices pulcherrime diſputata, nẽpe diuinam re uera eſſe primi entis facultatem : quæ non ſolum ad materiam uſque etiam prorſus informem: ſed ad priuationes quoque, & negationes, atque ipſum non ens porrigitur. ſiquidem & ipſum, nõ ens, hoc ipſum eſſe, non ens affirmamus. Enim uero ſi ex eo quod affirmatio infinita eodem quo ſimplex negatio reciprocare nequeat modo, nec affirmatio ſimplex quo infinita negatio, diuerſam ſe illarum uim putet oſtendere, iuſtius hoc exiſtimarit ex eo quod differens qualitas, ſit propoſitionum. nam qui tandem eadẽ affirmationi nullo diſcrimine fieri posſit negatio?
Sed neque id cenſuerit quiſpiam: neque propterea ſimiles eſſe earum conuerſiones ratio eſt, quod uerum ipſæ ĳſdem referant. Vniuerſalis nanque inficiatio, cum abſolutam rerum earum quas ſignificat diſcretionem declaret, ad ſeſe ob id ipſum commeat. eſt enim diſiunctum quod diſiunctum eſt: ut lapide ab omni iuſtũ, lapisq; ab omni iuſto. At uniuerſalis affirmatio cum non hoc præterea, ſed contrariũ profiteatur, quan-

damq; prædicati cum ſubiecto compoſitionem præſeferat, uel ſi infinitum aliquod ſubiecto coniungat, non ipſa poteſt ad ſeipſam conuerti. quandoquidem cogit ei omni quod infinite ab initio prædicatum eſt ſubiectum ineſſe dicere, quod illius expers quidem ſit infinitudinis, cum eo tamen pariter extendi non poſſit. haud enim conſentit ratio quoniam non iuſtum omni conuenit lapidi, iam lapidem quoque omni non iuſto competere, nam latius patet quam lapis non iuſtum. Quod ſi afferat ea quæ in tertiæ ſectionis principio de propoſitionum tum ſimplicium, tum ex tranſpoſitione, tum etiam priuatiuarum prodita ſunt conſequẽtia, quibus oſtendebamus, homo iuſtus non eſt, ſimplicem negationem infinita illa affirmatione, homo non iuſtus eſt, eſſe ampliorem animaduertat nõ ipſam per ſe a nobis finiti prædicati negationem affirmatione infiniti uniuerſaliorem eſſe pronunciari: ut hoc, iuſtus non eſt, illo, eſt non iuſtus, (hoc enim eſt falſum,) ſed integras propoſitiones ſi prædicatas capiamus, dictam negationem affirmatione eſſe communiorem deprehendit propterea quod uera & in ĳs qui planè nõ ſunt homines negatio eſt: ceu pronuncians de cane ipſum non eſſe iuſtum hominem. falſo uero affirmatio: non quod ipſum, nõ iuſtum, de illo prędicet, ſed quod ea quæ præter hominem ſunt, homines eſſe dicat non iuſtos. Itaque magis erat quærendum quomodo cõuenire hæc illis potuerint quæ ad finem primi Reſolutoriorum diſſeruntur uoluminis: nempe ſubiectum quidquam illi eſſe quod non æquale eſt: idq; eſſe inęqualę; nihil uero illi quod non eſt æquale. Ad quod

uidelicet reſpondebimus, ſtatui hæc in ijs Ariſtoteli in quibus uerbum, eſt, per ſe prædicatur. Atque hæc illorum indulta ſint miſerationi qui facile propter ingenij tarditatem falluntur. ijs uero qui animum intendere ac res penſitare quoquo modo poſſunt, oratio nõ neceſſario circa argutationes quaſdam adoleſcentulorum morari uidebitur. Hæc cum enucleauerimus, patet proditas regulas in imprefinitis quoque propoſitionibus, profecturas, niſi totas propoſitiones prædicatas ceperimus; ſed ſolam prædicatorum illarum ad ſubiectos cohærentiam attendamus. Nam quidquid iuſtum non eſt, neceſſe eſt eſſe nõ iuſtum, et quidquid eſt non iuſtum, id non eſſe iuſtum eſt neceſſe. ipſo nimirum, eſſe, cum fertur de non ente per accidens prædicando. & quidquid eſt non iuſtum neceſſe eſt iuſtũ non eſſe. quæ ſapiens quoque Eleata planè decernit in Sophiſta.

VII.

ILLVD *uero etiam dilucet, ſi uerum ſit in ſingularibus rogatum inficiari, uerum quoque eſſe affirmare: ut num ſapiens Socrates? non. Socrates ergo non ſapiens eſt. At in uniuerſalibus non ueram eam quæ ſimiliter dicitur. ſed ueram negationem eſſe: ut eſt ne ſapiens omnis homo? non. omnis igitur homo non ſapiens eſt. hoc enim eſt falſum. ſed non omnis igitur homo ſapiens, uerum. Eſt autem oppoſita hæc illa: contraria.*

Hoc illi conſequens præceptum eſt quod proxime tradit, fidemq; ex eo accipit. Prius enim nos quaſi uetræ affirmationi uera ſimul futura negatio ſit, quæ ſi-

militer illi ſeſe in quanto habeat docebit, nunc uero ex ponit quali mentiente affirmatione ſimplici, affirmationem ex tranſpoſitu ijſdem terminis, quantoq; eodem prolatam uerum fateri ſit neceſſe quali uero nō liceat. Atque in ſingularibus quidem inquit ſimplex affirmatio ſi conuincatur mendacij, tranſpoſititiam affirmationem ueram neceſſario futuram: In uniuerſalibus uero uniuerſaliter, falſam trāſpoſititiam neceſſe cum ſimplici eſſe affirmatione. Deinde utile præceptum ad diſputantium quoq; reddens colloquia, noſq; attentiores faciēs ne ab eo quod in propoſitionibus accidit nō nullis, in omnibus etiam ſimiliter prolatis eodem pacto rem ſeſe habere facile concedamus, ſermonem deducit, quaſi propoſitiones in interrogatione proferantur. Atq; ſi ad eum inquit qui de ſingulari affirmatione quapiam ſimplici rogetur, ut, num ſapiens eſt Socrates? uerum fuerit, ſi ita ſtatuerimus, negare, hoc eſt negatiuam partem reſpondere, atque, non, dicere: de ipſo quoque negare, uerum planè erit, hoc eſt tranſpoſititiam affirmationem negatiua particula prędicato antepoſita conſtituere; ac Socrates ergo non ſapiens eſt: uel non iniuſtus, uel non pennatus, ut &c re ipſa uera oratio ſit pronunciare. Ad eum uero qui uniuerſaliter de affirmatione aliqua ſimplici interrogat, ut, eſt ne ſapiens omnis homo? uerum quidem eſt inficiari, ac, nō, reſpondere: rurſus tamen interrogationem reſponſionemq; componere, atque in affirmationis unius tranſpoſititię ſpeciem effingere, quę eſt, omnis igitur homo non ſapiens eſt, uerum præterea non erit. Huiuſce autem rei cauſa eſt, quod affirmatio tranſpoſititia in ſin-

gularibus ſimplici inficiationi tantundem ualet: ut ex traditis nuper regulis didicimus. ſimplici autem mentiente affirmatione, tum uera ex neceſsitate illius negatio eſt, tum tranſpoſititia affirmatio quę uiribus illam exæquat. in uniuerſalibus uero affirmatio tranſpoſititia non negationi quæ ſimplici affirmationi contradicit, ſed illius contrariæ pares uires obtinet. Qui enim, omnis homo non ſapiens eſt, ait, idem loquitur dicenti; nullus homo eſt ſapiens. ac uerbum, ſapiens, a ſingularibus omnibus ſeiungit hominibus, non autem ab eo duntaxat tollit quod eſt prædicari de omnibus: id ꝙ facit is qui, non omnis homo eſt ſapiēs, inquit. Quãdoquidem igitur neceſſe eſt ſimul falſas inter ſe eſſe cõtrarias, affirmationem ex tranſpoſitione, ſecundum traditas regulas de propoſitionum conſequentia, idem ſonare negationi illi diximus quæ ſimplici contraria eſt affirmationi: atque hanc ob id ſimul cum illa mentiri eſt neceſſe: quod in ſingularibus propoſitionibus fieri nequaquam potuit. ſi quidem in illis affirmationi una ſola oppoſita eſt negatio, quæ illi contradicit: nulla uero ut contraria. at depugnantibus cum uniuerſali affirmatione duabus negationibus, contraria illi uidelicet, ſimul cum ea mendax erit, tranſpoſititiaq; affirmatio tantundem illi obtinens uirum: quæ autem contradictoriæ illam oppugnat, uerum profitebitur. quocirca uerum hoc eſſe ait, non omnis igitur ſapiens homo. Sed quid de cæteris dicemus affirmationibus tum impræfinita, tum particulari? Itaque habere has ſeſe perinde inquam ac ſingularis: propterea quoniam nec ſimul cum iis falſa quæpiam eſt; ſed uel ſimul uera; uel

cum ipſarum utraque uerum falſumq́ diuidit. Quapropter mentiente hac interrogatione, eſt ne homo pennatus? neque hæc, ergo non pennatus homo eſt, neque illa, quidam igitur non pennatus eſt homo, traſpoſititia falſa eſt affirmatio.

VIII.

PER *infinita autem nomina uerbaq́ oppoſitæ, ut in, non homo, & non iuſtus, ſine nomine & uerbo uideri tanquam negationes poſſunt, uerum non ſunt. Nam neceſſe eſt ueram ſemper eſſe aut mentiri negationem, qui dixit, non homo, nihil eo magis qui homo protulit, immo etiam minus uerum effatus eſt, aut falſum niſi addi tum quidpiam fuerit.*

Cum propoſitiones nobis ex infinito ſubiecto conſtitutas ad ſecundi capitis concluſionem traderet, indicauit, ut ibi quoque annotauimus, infinita nomina uenire in ſuſpicionem poſſe ut negationes eſſe exiſtimentur: nec ita tamen ſe habere, ubi dixit: nulla autem ſine uerbo affirmatio eſt. Hic uero cum & prius duplicem nobis tradiderit propoſitionum differentiã, ſitq́ deinceps illaturus, alteram a finitudineq́ ſubiectorum, alteram à finitudine prædicatorum atq́ infinitudine ueritus iure eſt, ne, nõ, negatiua particula nominibus addita in ſubiectis infinitis, & uerbis in infinitis prædicatis fieret ut imperitiores nonnulli uel ab ipſis ſi per ſe dicerentur, infinitis nominibus, uerbisq́ infinitis fieri poſſe negationes putarent. protinusq́ errorem ſanauit qui oriri inde potuiſſet: cum quantum a negationibus diſtent oſtenderit. Itaque PER INFINI-

AVTEM, inquit, NOMINA
RBAQVE OPOSITÆ, idq́
atis cauſa per defectum pronunciauit, neque
quænam oppoſitæ ſint explicatum eſt: nec qui
poſitæ.integra autem hæc fuerit lectio, Voces
per infinita nomina uerbaq́ oppoſitæ per finita
tis, ipſarum illarum finitarum uideri negatio-
ſunt: infinitorum quidem nominum uoces ne-
es eſſe ſine uerbo: infinitorum autem uerborũ,
mine negationes: quaſi ex ambobus nomine et
compleri debeat uera negatio, non tamen etiam
negationes ſunt, inquit. idq́ in ſecunda figura
ter colligit: cum ait neceſſe omnino eſſe nega-
, cum in enunciatiuarum orationum genere
ut uerum, aut falſum profiteri: ab infinitis au-
ominibus ut non homine, uerbisq́ infinitis
iuſto, neque uerum ullum poſſe', neque fal-
dicari. atque hæc propterea negationes non
'orrò quod nihil ueri ſignificent aut falſi, fi-
nominibus conferens & uerbis, argumen-
ens a`maiore & minore euidenter probauit.
finita naturam quandam finitam declarant,
ac ipſa re ſunt infinitis magis idonea ad ue-
iquod falſum've indicandum ſi ſpectari hæc
ibus uocibus natura uoluiſſet, nec tamen
di quidquam ſignificant, ut ſæpe ante comme-
mus, ergo infinita cum naturas quæ a finitis
tur de medio tollãt, nullamq́ inuchant aliam,
ibus quæ ſunt quęq́ non ſunt conuenire ſimi
ſint, longe magis aberunt ut uerum aliquod

cum ipſarum utraque uerum falſumq; diuidit. Quapropter mentiente hac interrogatione, eſt ne homo pennatus? neque hæc, ergo non pennatus homo eſt, neque illa, quidam igitur non pennatus eſt homo, traſpoſititia falſa eſt affirmatio.

VIII.

PER *infinita autem nomina uerbaq; oppoſitæ, ut in, non homo, & non iuſtus, ſine nomine & uerbo uideri tanquam negationes poſſunt uerum non ſunt. Nam neceſſe eſt ueram ſemper eſſe aut mentiri negationem, qui dixit, non homo, nihil eo magis qui homo protulit, immo etiam minus uerum effatus eſt, aut falſum niſi additum quidpiam fuerit.*

Cum propoſitiones nobis ex infinito ſubiecto conſtitutas ad ſecundi capitis concluſionem traderet, indicauit, ut ibi quoque annotauimus, infinita nomina uenire in ſuſpicionem poſſe ut negationes eſſe exiſtimentur: nec ita tamen ſe habere, ubi dixit: nulla autem ſine uerbo affirmatio eſt. Hic uero cum & prius duplicem nobis tradiderit propoſitionum differentiã, ſitq; deinceps illaturus, alteram a finitudineq; ſubiectorum, alteram à finitudine prædicatorum atq; infinitudine ueritus iure eſt, ne, nõ, negatiua particula nominibus addita in ſubiectis infinitis, & uerbis in infinitis prædicatis fieret ut imperitiores nonnulli uel ab ipſis ſi per ſe dicerentur, infinitis nominibus, uerbiſq; infinitis fieri poſſe negationes putarent. protinuſq; errorem ſanauit qui oriri inde potuiſſet: cum quantum a negationibus diſtent oſtenderit. Itaque PER INFINI-

TA

TA AVTEM, inquit, NOMINA VERBAQVE OPOSITÆ, idq; breuitatis cauſa per defectum pronunciauit, neque enim quænam oppoſitæ ſint explicatum eſt: nec qui bus oppoſitæ. integra autem hæc fuerit lectio, Voces autem per infinita nomina uerbaq; oppoſitæ per finita oppoſitis, ipſarum illarum finitarum uideri negationes poſſunt: infinitorum quidem nominum uoces negationes eſſe ſine uerbo: infinitorum autem uerborũ, ſine nomine negationes: quaſi ex ambobus nomine et uerbo compleri debeat uera negatio, non tamen etiam re uera negationes ſunt, inquit. idq; in ſecunda figura euidenter colligit: cum ait neceſſe omnino eſſe negationes, cum in enunciatiuarum orationum genere ſint, aut uerum, aut falſum profiteri: ab infinitis autem nominibus ut non homine, uerbisq; infinitis ut non iuſto, neque uerum ullum poſſe, neque falſum indicari. atque hæc propterea negationes non eſſe. Porrò quod nihil ueri ſignificent aut falſi, finitis ea nominibus conferens & uerbis, argumentoq; uſens a maiore & minore euidenter probauit. Nam ſi finita naturam quandam finitam declarant, atque hac ipſa re ſunt infinitis magis idonea ad uerum aliquod falſum've indicandum ſi ſpectari hæc ſimplicibus uocibus natura uoluiſſet, nec tamen eiuſmodi quidquam ſignificant, ut ſæpe ante commemorauimus, ergo infinita cum naturas quæ a finitis indicantur de medio tollãt, nullamq; inuehant aliam, ſed omnibus quæ ſunt queq; non ſunt conuenire ſimiliter poſſint, longe magis aberunt ut uerum aliquod

aut falſum ſignificent. id ꝙ ipſe indicauit, cum ea dixit minus illis uerum aut falſum proferre, NISI ADDITVM QVIDPIAM FVERIT. Nam ſi uel infinito nomini uerbum quodpiã addiderimus, non id ſolum ꝙ a prædicando uerbum appellatur, ut, iuſtus, ſed huic inſuper & illud qđ adſignificat tẽpus quoddam: uel uerbo infinito qđ quoniam prędicatur ita dicitur, ut, non iuſtus, tum nomen, tum ꝙ a tempore uerborum uocatur, uel huic ꝙ eſt, nõ ambulat, atq; alijs quæ propter tempus infinita uerba nuncupantur nomen duntaxat, tunc abſolutam numeris omnibus orationem conficimus ueritatis aut falſitatis receptricem.

IX.

ENIM *uero hæc, eſt omnis iuſtus non homo, idem nulli ſignificat illarum. neq; huic oppoſita: nempe hæc, omnis non homo iuſtus non eſt.* At *hæc, omnis non iuſtus non homo, idem illi indicat, nullus non homo iuſtus.*

Quæ differuntur hoc loco continua ſerie ſuperioribus iuncta eſſe oportebat quæ de conſequentibus mutuo ſe propoſitionibus prodita ſunt, in quibus dicebat, Porrò & hę conſequentes ſunt. Ibi enim cum propoſitionum nobis earum quæ ex finito conſtant ſubiecto conſequentiam tradiderit, hic docet qua ratione ſubiecto quoq; infinito præditæ ſeſe inuicem ſequantur. Sed præceptionis continuitatem proxime quidem infinitorum diſcretio nominum uerborumq; a negationibus diremit, ante illud uero, cum quibus ſimpli-

tibus mentientibus affirmationibus explicabat quę in finitum prædicatum obtinentes uerum neceſſario fate rentur id quod modo quodam ĳs repugnat quę de cõ ſequentia dicta ſunt: cum tamen ſit illis propinquum, propoſitionesq́; alias ex finitis utriſque capiat termi-nis, alias ex finito ſubiecto conſiſtentes, prædicato in-finito. Ergo poſt illa conſequentiam nobis, ut dictum eſt, traditurus earum propoſitionum quæ ex infinito ſubiecto complētur, neceſſario tũ ad pręmiſſa, tum ad ea quæ poſt addenda erant, de infinitis ipſis uocibus, quam uim habeant diſputauit. Idcirco poſt hæc quo-que cum illis conſequens tradat iure adĳcit qua ratio-ne ſubiecto infinito præditæ propoſitiones ſeſe inui-cem ſequantur. Ac primum monet ſpeciem eſſe aliam id genus propoſitionum ab ĳs quæ ex finito ſubiecto formantur. Nam uerba illa, NVLLI ILLA-RVM, de ĳs intelligit quæ finito ſunt prædicato: quarum prius docuit conſequentiam. quomodo enim ſignificare idem infiniti ſubiecti propoſitiones finiti propoſitionibus ualeant? Deinde cum una et in his ex poſita propoſitione quæ ambo infinita ſubiectum præ dicatumq́; obtinet, nimirum hęc, omnis non homo nõ iuſtus eſt, conſequentem eam eſſe illi, nullus homo iu-ſtus eſt, pronunciauerit, ad alterius præcepit conſide-rationem perrexit. Quod ſi quis & alĳ qualicunque ex finito ſubiecto conflatæ uelit propoſitioni conſe-quentem inuenire, facile is ab illis regulis quas ſupra edidimus, inuentionem tenebit. Conſtat autem fore, ut ea quæ poſt conſtantium ex finito ſubiecto propoſi-tionum conſequentiæ contemplationem de eo prodi-

ta ſunt, quod mentiente ſimplici in ipſis affirmatione, tranſpoſititia quandoque uera, interdum falſa deprehendatur, in iis etiam quæ ſubiectum habent infinitum non ſecus atque in illis conueniant. id quod uidetur Ariſtoteles ceu manifeſtum omiſiſſe.

X.

NOMINA *autem & uerba ſi tranſponantur, idem ſignificant: ut, eſt albus homo, eſt homo albus.* Hoc *enim niſi ſit, plures erunt eiuſdem negationes: ſed oſtenſum eſt unius eſſe unam.* Huius nanque*, eſt albus homo, negatio eſt, non eſt albus homo, huius uero, eſt homo albus, niſi illi, eſt albus homo, eadem ſit, uel illa erit negatio non eſt albus non homo uel hæc non eſt homo albus.* Sed *altera, nempe illa non eſt albus non homo, huius non homo eſt albus, negatio eſt. huiuſce uero altera eſt albus homo quamobrem duæ erunt unius.* Itaque *tranſponendo nomine & uerbo eandem affirmationem ac negationem fieri compertum eſt.*

Conſequens hoc quoque præceptum iis eſt quæ ſupra nobis tradita ſunt. Cum enim de conſequentibus, quod perinde eſt ac ſi de uerū ſimul proferentibus dixeris, inuicem ꝓpoſitionibus diſſeruiſſet, per hęc nos propoſitiones eſſe docet nonnullas quæ diuerſæ quidem eſſe, ſimulq́ uerum mutuo uidentur aſſerere: nullam tamen inter ſe reuera pręter quam in dictione differentiam obtinent. id genus autem eas eſſe in quibus tranſpoſita, quod ipſe ait, nomina & uerba, hoc eſt ſubiecta prædicataq́ ſunt: ut quæ ipſe attulit exempla declarant, eſt homo albus, & eſt albus homo, quippe in

huiuſce generis propoſitionibus cum circa prædicatum ſolum tranſpoſitio fiat atque ſubiectum nomen dixit, uerbumq́ tranſponi; uocatq́ tranſpoſitionis nomine, ordinis mutationem quæ ad pronunciationem pertinet, id eſt hoc ante illud nos in propoſitione, uel ante hoc illud proferre. Nullam enim in propoſitionibus penes ſignificata tranſpoſitio talis nominum & uerborum immutationem facit. nam in concinnanda locutione talis nominum ordo ac uerborū plurimum affert diſcriminis. haud enim hoc dicere, in Piræum deſcendi heri perinde auribus gratum eſt atque illud, heri in Piræum deſcendi. Quamobrem oratoribus non ſolum nominum ac uerborum delectus; ſed talis quoq́ ipſorum compoſitionis plurima ratio habetur. quod uero ad ipſum attinet ſignificatum de quo præcipua cura eſt Philoſophis, nihil hoc illo differt. Dicitur & alia quædam tranſpoſitio nominum ac uerborum, a finitis tranſitus ad infinita: quæ propoſitiones prorſus euariat. ſed nihil hoc ad ea quæ nunc ab Ariſtotele traduntur. Exquiſite autem admodum a nominum atq́ uerborum tranſpoſitione duntaxat propoſitiones eaſdem ſeruari dixit: ut, homo iuſtus eſt, homo eſt iuſtus: iuſtus homo eſt, iuſtus eſt homo: eſt homo iūſtus: eſt iuſtus homo. Nam negatiua particula ſi per ſeipſa tranſponatur omnino propoſitiones immutat. ac ſi ſubiecto iungatur affirmationē facit ex infinito ſubiecto conſiſtentem. ſi in prædicato, tranſpoſititiam affirmationem: ſi n, uerbo eſt, aut in præfinitis propoſitionibus aſcitæ prefinitioni copuletur, negationem conſtituit: ſi n uero cum uerbo, eſt, cui in primitiua conſtru-

cta eſt propoſitione quis ipſam tranſponat, ſic quoque eadem propteréa manet propoſitio, quoniam infinitũ id uerbum ſit ꝙ eſt tranſpoſitum, non autem per ſe negatiua particula:ut,non eſt homo albus,homo non eſt albus,homo albus non eſt. atq; hæc quidem patent. Ariſtoteles uero a ſecundo ex hypotheticis, ſequentis abolitione ſimul tollendo antecedente, propoſiti problematis demõſtrationem facit,nempe eaſdem eſſe &, eſt homo albus, &, eſt albus homo. Nam ſi eædem, inquit,quas diximus,non ſint propoſitiones,accidit affirmationis eiuſdem eſſe negationes plures. ſed hoc fieri nequit,ut ſupra oſtenſum eſt:cũ dixit.Porrò et inficiationem unam cõſtat unius affirmationis futuram. nõ igitur quas commémorauimus propoſitiones mutuo differunt. Sed undenam ſi propoſitiones diuerſæ ę ſint de quibus loquimur,plures affirmationis eiuſdem ſequitur haberi inficiationes? quoniam ſi diuerſa eſt hæc:inquit,eſt albus homo,áffirmatió, ab illa, eſt homo albus,negationeś quoque diuerſæ erũt illarũ, ſi unius affirmationis eſt una negatio.ſed huius,eſt albus homo,negatio eſt,nõ eſt albus homo,huius ergo: eſt homo albus,alia quædam erit negatio. Itaque uel hanc,non eſt homo albus, uel, illam, non eſt non homo albus,eius eſſe negationem dices. Sed illa, non eſt non homo albus,illius eſt negatio: eſt non homo albus,affirmationis.eodem modo & quacunq; præter hanc,non eſt homo albus, aliam acceperis, eam alterius cuiuſpiam negationem eſſe inuenies affirmationis. Neceſſe eſt igitur hanc,non eſt homo albus, affirmationis illius, eſt homo albus negationem eſſe, ue-

rum hæc,non eſt homo albus,huiuſce quoqꝫ affirmationis,eſt albus homo,negatio eſt.nō propterea quod, ut quidam arbitrantur,uerum & falſum cum ea non in hac ſolum aut illa, ut in propoſitionibus quibuſdā, uelut contrarijs,aut particularibus fieri accidit,ſed abſolute in omni materia perpetuo diuidant. (hæc enim illorum ſunt,quibus quæ de his præcepit Ariſtoteles memoria excidere.)ſed quoniam ſolis hæ præfinitionibus differunt a præfinitis. huic autem omnis eſt albus homo,contradicit harum dubioprocul utraqꝫ,nō omnis eſt albus homo,non omnis eſt homo albus.eodem pacto in,aliquis,etiam et nullus.Quapropter uel in impræfinitis id ita ſe habebit: non quoad contradicant:ſed quatenus nihil minus quam reliqua utrauis habeat ut eiuſdem affirmationis negatio ſit.Quare id qđ dicebamus, duæ unius affirmationis,huius nimirum,eſt albus homo inficiationes erunt: & hæc, non eſt albus homo,& hæc,non eſt homo albus.Fieri igitur poterat ut idem breuius colligeretur, ſi qua ratione duas affirmamus negationes uni affirmationi repugnare, eædem duarum prædictarum affirmationum unam fore negationem hāc dicas nō eſt albus homo. Sed uidetur Ariſtoteles affirmationē,quaſi finis quædam formaqꝫ ſit,unam ſumpſiſſe:rationemqꝫ abducere ad incommodum : quod eſt cum eadem ceu forma priuationes duas confligere. Illud uero aliquis in quęſtionem aduocarit,qđ iam nobis quidam ſoluendum propoſuit,quanam igitur ratione contigerit ut uniuerſalis affirmatiua propoſitio in ſe ipſa reflectatur: ſi uerum quod ab Ariſtotele traditur præceptum ſit. Huic

nanq; affirmationi, omnis homo animal, uerum ſimul nunciabit quæ, omne animal hominem eſſe affirmat, ſubiecti ſolû in ipſis ac prædicati ordine inuerſo. Cui reſpondebimus, in ſola maxime pronunciatione cenſeri ab Ariſtotele tranſpoſitionem fieri terminorum eandemq; utriuſq; poteſtatem ſeruari, id eſt et ſubiectum uel poſt tranſpoſitionem ſubiectum manere: ſimili modo & prædicatum. Non enim ex eo ſubiectum ac prędicatũ dijudicamus quod primum in propoſitione aut ſecũdum dicatur: ſed ex illis diſtinctionibus quas de ipſis olim tradidimus, nempe quod alterum ſit id de quo habetur oratio: alterum quod fertur de illo, quodq; aut apud Gręcos articulum, hoc, uel apud omnes præfinitionem aliquam habeat, aut posſit aſſumere: illud nequaquam. Itaq; in expoſitis ab Ariſtotele propoſitionibus, &, homo, in utraq; ſubiacet (nam de eo ſermo eſt) & album prædicatur. At in illis, omnis homo animal, omne animal homo, neque idem ſubiectus eſt: nec prædicatus id quod præfinitio declarat, alias alij termino coniuncta Deinde quod de negatiua differebamus particula. ſi ſola tranſponatur, alias ex alijs propoſitiones fieri. ſin cum parte ea propoſitionis cui connexa ab initio eſt quouis modo tranſponatur, propoſitionem eandem ſeruari: idem fieri et in præfinitionibus accidit: quæ ſi ſolæ alio transferantur, propoſitiones inuertunt quandoque: falſasq; ex ueris efficiunt: quemadmodum res ſeſe in proditis habet exemplis. quod ſi cũ terminis ijs tranſponantur quibus principio adhæſere, propoſitiones faciunt eaſdem: ut, omnis homo animal eſt, eſt omnis homo animal, animal

omnis homo eſt,eſt animal omnis homo:ac quotquot aliter modis interſerere eas licet. Videtur ergo ſignificatum quandoque in negationibus diuerſum,id quod antea diximus,ipſius,non eſt, tranſpoſitione fieri. ſed primum cum ſecundam quoq; in eodem cum priore propoſitione ſenſu proferimus,nulla erit in ſignificatis differentia. Deinde uerba fecit Ariſtoteles in affirmationibus:in quibus uerbo,eſt,in eadem ſede ſeruato ſolum ſubiectum ac prædicatũ tranſpoſuit:perinde quaſi & in negationibus eadem fieri debeant, ſiue uiſio quidem futura ulla ſit immutandæ propoſitionis.

XI.

VNVM *autem de pluribus,uel plura de uno affirmare ac negare,niſi unum quidpiam id ſit quod ex pluribus illis declaratur,non eſt affirmatio una neque negatio*. Porrò *unum inquam non ſi nomen poſitum unum ſit,non autem unum ex iis aliquid conſtet.ut homo fortaſsis & animal eſt & bipes, & cicur. ſed & unum quiddam ex hiſce conficitur.haud uero unum ex albo & homine & ambulante. Quare nec ſi unum de his aliquid affirmauerit quiſpiam, erit una affirmatio:ſed uox una, affirmationes multæ:neque ſi hæc de uno,ſed plures ſimiliter.*

Superius quoq; propoſitionis eius quæ uere una eſſet:& quæ eſſe quidem uideretur, nec tamen eſſet,diſcretionem tradidit nobis Philoſophus:ubi dixit, Vna autem eſt affirmatio atq; negatio quæ unum de uno ſignificat,& uero de eodem nunc rurſus theoremate diſputat,non idem repetens,neq; propterea quod cum

de ſimplicisſimis antea propoſitionibus uerba fecerit, de ĳs agat in præſentia quæ ex tertio appprædicato formantur.(nam neque abſurdum forſitan eſſet, in ſpecie propoſitionum utraque oſtendere diſcretionem quam diximus enunciatiuarum orationum eadem ratione fieri.) Verum ſi mihi id dicēdum eſt quod ſentio, cum prius de ĳs negationibus quæ ad aliquam interrogationem fiunt, quando posſint coniunctæ interrogationibus affirmationem ex tranſpoſitione ueram facere, quando ſecus, diſſeruerit, uult quod radius illic ſumptum eſt, articulare iterum explicando circunſpectiores nos reddere, ne prompte una reſponſione factæ interrogationi occurramus. haud enim ſanè & cum uidetur eſſe una, re uera tamen non una fuerit. Itaq; ad id pernoſcendum, quænam una inquam dialectica interrogatio, & quæ nō una ſit, habendę ad manū regulæ erant illæ unius ac non unius propoſitionis diſcernendæ ſi interrogatio ipſa dialectica, quædam ſit propoſitio. Quocirca retractare nunc Ariſtoteles conſiderationem huiuſce uidetur prȩcepti. Id autem palam facit ex illo quod præceptionem qua quando non una reſponſione occurrere interrogationi oporteat intelligitur, uelut horum concluſionem inferat: dicatq;. Itaque ſi diſputatoria interrogatio, reſpōſionis poſtulatio eſt, & reliqua; reſponſio ad hęc una non erit. (neque enim una eſt interrogatio.) Ac de propoſitorū quidem ſcopo atque ordine hæc dicta ſufficiant. De ĳs uero ea loquitur non quæ ſuperius docuit (nam hoc eadem inculcantis planè eſſet:) ſed aliam quoq; nobis differentiam tradit eius propoſitionis quæ re uera una eſt ac

tius quę una eẽ duntaxat uidetur. Cętcrũ quo facilius quæ commemoranda ſunt aſſequamur, quoniam qui in propoſitionibus termini ſumuntur, & uoces quædam ſint neceſſe eſt, & res quaſdam ſignificent, quatuor ut fiant illarum differentiæ uſu uenire arbitramur. Nam aut ſimplices ambo in uoce & ſignificato, uel in neutro, uel in altero ſunt. idq; duobus modis fieri perſpectum eſt. Ergo ſi uterq; in ambobus ſimplicitatis compos eſt terminus, propoſitionem unam eſſe nemo inficiabitur: uti cum, homo animal eſt, pronunciamus. At ſi in ſolo ſignificato, non autem in dictione, ſic habeatur quoq; erit una: quamuis ob eam uarietatem quæ circa dictionem, uel in uno termino uel in ambobus uiſitatur, ut aperte una ſit, minus obtineat: ceu cum, homo animal rationale mortale eſt, dicimus: uel animal rationale mortale ſubſtãtia eſt compos animæ, ſenſus particeps. Quod ſi in ſola dictione terminis adſit ſimplicitas, quorum ſcilicet aut ambos aut alterum etiam æquiuocos ceperis, non etiam una eſt propoſitio. Sed antea nobis hac in re differentiam tradebat, cum diceret. Quod ſi duobus unum ſit inditũ nomen. &, Si quis uerbi cauſa nomen tunicam equo imponat, atque homini. Reſtat igitur una adhuc differentia, qua termini tum dictione tum ſignificatis uel ambo rurſus uel ſolus alter multiplicati aſſumuntur. Sed cum uero ſimilius eſſe exiſtimarit Ariſtoteles ad unã illam quæ una non eſt propoſitionem putandam, alterum duntaxat terminum in ambobus uarium, altero uere uno exiſtente, magis quam utrunq; ſuppoſuiſſe, ac ſimul, quaſi una cum hoc a maiore oſtendatur ſup

in propoſitione acceptum, unumq́ re ex confeſſo eſſe debeat: poſterius uero non ut actu quidem ſumptum, debeat tamen ſi una futura propoſitio ſit, ex pluribus actu aſcitis conſtare, hæc cum nunc ad utrunq; unius ſignificatum referre. ac per uerba illa. Porrò unum inquam, propoſitum ſibi eſſe a principio docere de uno bis antedicto cautiones tradere: per ea autem quæ deinceps addit, non ſi nomen poſitum unum ſit, non autem unum ex ijs aliquid conſtet, bis ruſus unius meminiſſe. non tamen de eodem, ut quiſquam exiſtimauerit, atq; uno termino differere: atq; diſtinguere qua ratione ipſe ſi unus qua uero niſi unus ſit ſumptus, multas eſſe pro una propoſitiones accidat: ſed alterum, nẽpe illud, ſi nomen poſitum unum ſit, de uno re uera accepto termino tum uoce, tum ſignificatu pronunciare. illud uero, non autem unum ex ijs aliquid conſtet, de altero quod actu in uoce multitudinem obtinet. Nam ſi ſubiecto uel prædicato uno quopiam poſito nomine, atque unam rem aliquam ſignificante, ex multis ijs de illo prędicatis, aut illi ſubiectis unum quiddam nõ conſtet, non una amplius eſt propoſitio: ſed quotquot prædicata uel ſubiecta numero fuerint. Hoc autem quod ſibi uult illud eſſe, planisſime ijs quæ apponit exemplis declarat nam uel ſubiecto uno quopiam accepto homine, plures ſimul de eo uoces prædicat rerũ illarum ſignificatrices quæ per eſſentiam de ſubiecto appellantur: mutuoq́ ad finitionem illius conficiendam poſſunt ſuapte natura coniungi. poſterius uero, plures quidem ſimul iterum uoces: uerum ea ſignificantes quæ in ſubiecto per accidens inſunt, eaq́ de re

coaleſcere inter ſe nequeunt.ac propoſitionem eam inquit quæ ex uno ſubiecto & contextilibus prædicatis conficitur,non ſolum uoce, ſed poteſtate quoq; unam eſſe,complicata inter ſe plura illa de uno ſubiecto prædicauerimus.quæ autem ex uno ſubiecto coagmentationiq; ineptis prædicatis conſtituitur,unam eam uere fieri nunquam:uel ſi illis nos uoce conſertis inuicē accidentibus,ſimul omnia ut unum quid prędicare de ſubiecto contenderimus.Ita nanque uſu ueniet, ut & propoſito uoce una eſſe uideatur, facultate uero ipſius unius particeps neutiquam ſit. Atq; hæc in hunc modum explicando, nuſquam in ĳs loqui de æquiuoco prædicato,uel ſubiecto quidquam uidetur. Cum autem de ĳs prius ipſis:uti diximus, quæ per eſſentiam prædicantur mentionem faciat,de ſubiecto prædicari differenter ea poſſe indicat.Nam non uoce ſolum quādoq;,ſed etiam ſignificatis prædicantur ut multa, nec unum,ſed plures propoſitiones efficiunt.interdum uero ſola uoce obtinent multitudinem: atq; unam planè propoſitionem reddunt.Quippe animali & bipede et cicure quæ per eſſentiam prædicantur de homine complereq; eius finitionem poſſunt,exēpli gratia ut FORTASSIS quoq; aduerbium illis prępoſitum declarat,capiēdo, SED ET VNVM QVIDDAM EX HISCE, inquit, CONFICITVR. perinde quaſi cum,homo animal eſt,& bipes, & cicur,dicimus,plura ſumpta ſint propter coniunctiones prædicata,ac propoſitiones faciāt multas. Simile enim quidpiam nobis fit,ac ſi diceremus, homo animal eſt: homo eſt bipes,homo cicur eſt;quod planè eſt propoſi-

tiones deinceps multas pronunciare quæ eodem utantur ſubiecto. Quando uero prædicatis citra coniunctiones aſſumptis mutuoq́ connexis, homo animans bipes cicur eſt, deinceps proferimus, neq́ illorum continuitatem quæ finitionem complent medio ſilentio interſecamus, unum acceptum ſit prædicatū: unamq́ omnino propoſitionem conſtituat. Hæc cum de his diſſeruerit, de ĩs addit poſtea quæ de quoquam prædicantur, ex accidente: atq́ unam inquit prædicationem, uel propoſitionẽ unam, etſi ea ſine interuallo prę dicauerimus fieri nunquam poſſe: ut finitionibus faciebamus. Non enim quomodo animans & bipes & cicur inter ſeſe ad naturæ unius conſtitutionem commiſcebantur, ſic plura quoq; uel inter ſe, uel communi eorum ſubiecto miſta accidentia unam præſtare poſſunt naturam. Quare nec qui, homo albus ambulans eſt dixit, propoſitionem unam protulit. quandoquidẽ nec unum eſt prædicatum: ut poſt enucleate diſputabitur, eſtq́ perinde, ac ſi, homo albus eſt, homo ambulans eſt, diceremus. nec qui, Socrates homo albus ambulans eſt, pronunciauit: quoniam neq; in his prædicatum unum quodpiam fit ceu multis accidentibus homini aſcitis, Sed de his poſt exactius agetur.

XII.

ITAQVE *ſi diſputatoria interrogatio reſpondendæ uel propoſitionis, uel contradictionis partis alterius poſtulatio eſt. propoſitio autem unius pars eſt contradictionis, utique reſponſio ad hæc una non erit (neque enim una eſt interrogatio.) ne ſi uera quidem fuerit, De iis autem in Topicis diſputatum eſt. Simul*

uero dilucet neque ipſum, quid eſt, diſputatoriam eſſe interrogationem. Datum enim ſit ex interrogatione opus eſt utram partem uelit contradictionis eligere, ſed qui interrogat, diſtinctionem, utrum hoc homo ſit, an non hoc, oportet adhibeat.

Tradunt ueteres duplicem ſpeciem eſſe interrogationis: alteram diſputatoriæ ſeu dialecticæ: alteram eius quæ percunctatrix, Græce piſmatice nominatur. Atq; interrogationem diſputatoriam quidem illam eſſe aiunt, ad quam licet particulam ſolam, etiã, uel, non, dicendo reſpondere ſignificandoq; annuere duntaxat aut renuere: ut, eſt ne immortalis animus? Ad eum.n. qui hoc interrogauit explẽdum, annuiſſe etiam ſolummodo uel renuiſſe ſatis eſt: quando id quod eſt conſequens, alteram duntaxat qui interrogat partem dixerit contradictionis. Nam uel, etiam, particulam proferendo, uel nuendo, interrogatiuæ pronunciatam partẽ contradictionis, ſiue affirmatiua ſeu negatiua ſit, uerã eſſe confitemur. Sæpe enim & per negationem rogamur: ut, an non eſt animus immortalis? per particulã autem, non, reſpondendo, renuendoq;, aduerſus interrogationem depugnamus: reliquam uero fatemur ueram eſſe contradictionis partem. Quod ſi quis contradictionem totã interrogatione protulerit, ut, num immortalis animus eſt, an ſecus? ita quoq; uel, etiam, uel, non reſpondenti dicendum eſt. Verum ſi affirmationem magis probet, etiam, dicet: ipſamq; illi particulæ affirmationem addet, atque, etiam, immortalis eſt, pronunciabit. Nam niſi adijciatur affirmatio, incertũ

eſt ad

eſt ad utram interrogatæ partem contradictionis aduerbium hoc, etiam, ſit reſponſum. Sin negationem, &, non reſpondebit, & eandem rurſus negationem adiunget, dicetq́ʒ, non, non eſt immortalis. ac diſputatoriam quidem interrogationem id genus eſſe ait. Percunctatricem uero, ad quam, neque, etiam, neque, nõ, accommodari queunt particulæ: alia uero dictione, quandoq́ʒ & longiore oratione illi qui interrogatur opus eſt reſponſionem. Quippe eorum eſt percunctatrix interrogatio qui quidquam de aliquo doceri uolunt: ut, quando uenisti? quis uocat? ubi nam habitus? unde immortalem conſtat animum eſſe? cur magnes ferrum attrahit lapis? Atq́ʒ ei qui percunctatrice interrogatione prouocatur, quidquid uelit quod interrogationi poſsit congruere, cum innumera ſint illa, ſeu uerum uidelicet, ſeu falſum profiteatur, reſpondere eſt integrum. Qui uero diſputatoria cietur interrogatione, is contradictionis, cuius pars eſt prolata interrogatio: uel affirmationem, uel negationem, aliudq́ʒ præter hęc nihil reſpondere compellitur. Hæc igitur cum ita ſint, iure inquit Ariſtoteles, SI DISPVTATORIA INTERROGATIO RESPONSIONIS POSTVLATIO EST, non cuiuslibet, ſed VEL PROPOSITIONIS id eſt partis ipſius quæ actu ab interrogante prolata eſt contradictionis, atque interrogato ad diiudicationem propoſita, id quod tunc fit: uti diximus, cum qui interrogatus eſt aut, etiam, reſponderit, aut quoq́ʒ annuerit. VEL CONTRADICTIONIS PARTIS ALTERIVS: quæ non actu quidem ab interrogante

prodita eſt:ſed in ipſa interrogatione, ut negatiuæ reſponſiones declarãt,poteſtate comprehenditur.per has enim partem reliquam contradictionis præter interrogationem nobis placere enunciamus,ut quæ poteſtate interrogatione ad dijudicandum propoſita eſt. nam ſi nullo modo facta ſit interrogatio,patet nullam fieri reſponſionẽ poſſe.Ergo ſi hæc ita ſe habent,eumq́ oportet qui diſputatoriæ occurrit interrogationi per ſolam propoſitionem reſpondere. unam quandam ab eo qui interrogauit uel actu uel facultate oblatã , una autem propoſitio unius pars eſt contradictionis,cõtradictio uero una,ut ante explicatum eſt, eiuſdem eſt de eodẽ, nec ullo modo æquiuocatione utitur, ſi hæc ita ſe habent omnia , quę partim commemorauit Ariſtoteles, partim uelut commemoratis conſequentia omiſit , VTIQVE RESPONSIO AD HÆC, inquit, VNA NON ERIT. hæc autem illa intelligit,de quibus proxime agebatur:hoc eſt interrogationes quibus propoſitiones nobis proponuntur nonnullæ quæ ſecundum paulo ante de ipſis traditas præfinitiones uidentur eſſe una:re uera ſunt multæ. Cauſamq́ adiecit illico,cur nõ una reſponſione occurrere eiuſmodi oporteat interrogationibus:cum dicit: NEQVE ENIM VNA EST INTERROGATIO.Quo fit ut qui ad hanc reſpondet,is ſecundũ aliud aliudq́ eorũ quæ uel ut ſubiecta uel ut prædicata ſignificantur a ꝓpoſitione ſimul & uerũ dicat & mentiatur:ſed tanquã æquiuoca ea ſint, ut ſupradictum eſt,ſeu diuerſis etiam in propoſitione actu acceptis uocentur nominibus : uelut in proxime expoſitis

tradebatur. Nam quo modo una poterit reſponſione nunquid Aiax cum Hectore in ſingulare certamen deſcendit? uel utrum ne Socrates albus ambulās eſt? interroganti obuiare, ſi alterum illi interrogatum ſuppetat, alterum nō inſit? Enimuero hæc nos Plato quoq; ante Ariſtotelem docuit. Itaque Polum in Gorgia reprehendit Socrates, à quo rogabatur an non ipſi uniuerſa quæ uelint, quæq; optima eſſe exiſtimarent Oratores uelut tyranni facere uiderentur: ut illum qui plures ſimul interrogationes proferret, ea de cauſa, quod uoluntatis & exiſtimationis differentiam ignoraret. Quoniam uero ſæpius accidit ut eadem uera in ſignificatis omnibus interrogationis reſpōſio ſit, ut in hac, num Aiax ad Troiam profectus eſt miles? & in hac, eſt ne Socrates albus ambulans? cum ambo fuerint in Socrate, idcirco nos docendo rectas non fortuna, ſed ex arte reſponſiones facere, illud apponit, NE SI VERA QVIDEM FVERIT, quod illi coniungendum eſt, utique reſponſio ad hæc una non erit. Nā etſi uerum ſit an Aiax aduerſus Ilium militauerit roganti una oratione conſentire, tamen euitandum id genus reſpondēdi eſt: ne regulas tranſgredi aſſueſcamus dialecticas, ſignificandumq; omnino multa illum ſimul interrogaſſe: quod minime decet: uſu autem uenisſe ut ad ea uniuerſa quæ interrogatione continentur, eadem reſponſio congruere. Quamobrem neque ad eū qui an homo ipſe, & animal, & bipes, & manſuetus ſit roget, reſponſio una facienda: quoniam neque hæc una eſt propoſitio. de hiſce uero latius ipſe in octauo libro Topicæ diſſeruit commentationis. Verum quo-

niam inter ſe Aphrodiſięſis enarrator diuinusq; Iamblichus de dialectica interrogatione contendunt, alterq; locum hunc ſequitur, uultq; diſputatoriam ipſam interrogationem partis alterius eſſe duntaxat contradictionis. alter ea magis quæ in reſolutoriorum procemio de illa produntur, ac contradictionis illam cēſet totius interrogationem eſſe.(eſt enim ibi inquit, diſputatoria propoſitio ſciſcitanti interrogatio contradictionis: ratiocinanti, ſumptio apparentis opinabilisq;) patet ex ſupradictis quo pacto arbitraturi ſimus de controuerſia. Nam pars tantum altera quidem contradictionis per interrogationem actu proferenda eſt: ſi is qui ſolum, etiam, aut, non, reſpondet, recte appoſite ſit occurſurus: altera tamen etiam facultate proponitur. Quamuis enim interrogationes quaſdam apud apprime diuinum inueniamus Platonem quę contradictionem totam actu interrogent, ut illud in Phædone, Porrò ad prūdentiam ipſam obtinēdam utrū corpus impedimēto eſt, an nequaquam? ad quod potisſimum aſpiciens decernit magnus Iamblichus contradictionem uniuerſam in diſputatoria interrogatione contineri. Sed intelligendum eſt apud Platonem non in eorum cōgresſibus quibus cum diſputaret permanere Socratē eo propoſito quo uerſatur is qui dialecticus ex Ariſtotelis uocatur ſententia. Nam qui ſic Dialecticus dicitur, eo ſpectat ſolum ut alloquentem ſuperet: demumq; ipſum ad contradictionem deducat. Socrates uero & alloquentes corrigit ſi peccent: et finem non uictoriam ſtatuit, ſed ueritatis comprehenſionem. Quapropter etſi contradictionem inueneris

ab eo proponi uniuerſam.id fieri uel exercendorum al loquentium gratia comperieris : uel protinus aperire ad utram partem contradictionis reſpondere alloquentem uelit,non,etiam,tantum,aut,non,dicentem ſed declarantem quoque ad utram contradictionis partem reſpondendo occurrat. Ac diſputatoria demum propoſitio uſus in primis dialectici gratia uſurpatur ſyllogiſmi:quæ cum pars huius ſit,neque particulam,nunquid,aut ſimilem habebit adiunctam,ſumetq́ partem alteram contradictionis duntaxat quæ alloquenti uidebitur. At quoniam eo inferior eſt quam demonſtratiua,quod non a rebus ipſis,ſed ab ijs quæ cõcedit aduerſarius ſumatur idcirco & per interrogationem ei proponit qui cum ſermo inſtitutus eſt ; ut de illorum ueritate quod ſibi uidetur dijudicet. nec ſolũ ipſa, ſed, ut dictum eſt , & contradictionis pars reliqua: aſſumitq́ particulam, nunquid,propter interrogationis figuram.Sed quidnam id eſt quod ab Ariſtotele ceu corollarium uice deinceps additur:cũ inquit, SIMVL VERO DILVCET NEQVE IPSVM, QVID EST DISPVTATORIAM ESSE INTERROGATIONEM. & cuinam hoc uult conſequens eſſe? Itaq́ ab ijs conſtat pendere quę de diſputatoria locutus eſt interrogatione:eam nimirũ reſpondendæ uel propoſitionis, uel contradictionis partis alterius poſtulationem eſſe. Nam ſi diſputatoria id genus eſt interrogatio,ut detur permittaturq́ alloquenti utram partem reſpõdere cõtradictionis uęlit,non huiuſmodi autem ipſius,quid eſt interrogatio habetur, ſed rei naturæ inſtitutionem expoſitionemq́

expoſtulat,compertum eſt ipſius, quid eſt interrogationem nequaquam fore dialecticam. Verum ſi omnino ipſius,quid eſt,percunctationem in interrogationẽ diſputatoriam formare libeat,oportet nos ipſos finitione quæ nobis eſſe rei uidetur actu proferenda interrogare:ut,utrum homo animal eſt bipes manſuetum? ſi per affirmationem ſcilicet placeat interrogare uel ſi per negationem maluerimus, utrum homo animal bipes manſuetum non eſt? id quod breuiter ipſe per uerba illa, AN NON HOC indicauit.

XIII.

QVONIAM *uero prædicantur adeo quædam compoſita ut ex iis quæ ſeparatim prædicantur unum fiat prædicamentum uniuerſum, alia minime, quænam fuerit differentia? De homine enim uerum eſt & ſeorſum animal dicere: et bipes ſeorſum: atque hæc ut unũ. & hominem atque album: & hæc tanquam unum. ſed non ſutor, bonusq́; ſit, ſutor, ſutor quoque eſt bonus. Nam ſi propterea quod uerum eſt utrunque, etiã quod ex iunctis ambobus conſtat eſſe oportet, multa quoque ſequentur incommoda Quippe de homine & homo, uerum eſt & album, pronunciare: quare & uniuerſum. rurſus ſi album ſimul etiam totum. quam ob rem erit homo albus albus: excurretq́; id in immenſum. & rurſus muſicus albus ambulans: eademq́; ſepius contexta in infinitum. Præterea ſi Socrates Socrates, & homo eſt, erit & Socrates Socrates homo. & ſi homo & bipes, erit & homo homo bipes. Itaque ſi complexus quiſquã abſolute fieri arbitrabitur, conſtat uſu uenire ut multa dicantur abſurda. quo autem pacto ſtatuendum ſit, mo*

do explicamus. Ex iis igitur quæ prædicantur, & in quibus prædicari contingit, quæcunque per accidens uel de eodem uel alterum de altero dicuntur, hæc unũ non erunt. Hõ exẽpli cauſa albus eſt et muſicus: ſed unũ non eſt album & muſicum: cum ambo ſint accidentia. neque ſi uerum dictu ſit quod album eſt id muſicum eſſe: unum tamen quidquam erit muſicum album. nam quod eſt album, id per accidens muſicum eſt. qua de re unum quiddam non erit album muſicum. quocirca nec ſutor bonus ſimpliciter: ſed animal bipes. haud. n. per accidens. Itẽ nec quæ inſunt in alio. quapropter neque album repetitur: nec qui homo eſt, is homo animal eſt, aut bipes: ſi quidem ſunt in homine bipes, & animal.

Cum ſupra ex diuerſis ĳs quæ de eodem prædicantur alia poſſe coniungi atq; unam quãdam dixerit prędicationem facere ex omnibus, alia uero non poſſe, nullamq; ibi nobis regulam horum diſcernendorum tradiderit, ſed tranſiuerit illico ad theorematis præceptionem ad quod illud utile erat, non oportere inquam reſponſionem unam ad eam interrogationem fieri quæ plane una non eſſet, uult per hæc quod omiſſum illic eſt deinceps addere, ſumptoq; hoc uelut confeſſo, poſſe ex ĳs quæ prædicata de eodem ſunt pluribus nominibus rebusq;, aliqua, ſi inter ſe quoque componantur, ac uelut coaleſcant, unum quodpiam prædicamentum ex ipſis uniuerſum efficere: ut in hoc dicebamus, animal bipes manſuetum: quædam non poſſe: ut in albo, & ambulante, quænam differentia, ſit quærendum cẽſet: hoc uero eſt, quænam ſit talis differentiæ cauſa: &

quamobrem illa concreſcant,hæc minime. Prius autem oſtendit in ijs re uera quæ plura prædicantur eſſe id genus differentiam,in eo inquam ꝙ natura componi apta ineptaq́; ſint,quã eius cauſam inſpexerit. ſi quidem & conſequens erat ut,ꝙ ſit,antequam,cur ſit,diſcernemus. Habilia itaque componi natura eſſe nonnulla ad prædicationis unius conſtitutionem palam facit tum ſumendo animali:tum bipede; quæ non diſcrete ſolummodo,ſed ſimul quoq; prędicantur de homine: cum animal bipes ipſum eſſe pronunciamus. & rurſus homine atq; albo:quæ tum diſcrete de hoc prædicantur homine,tum coniunctè: cũ Socrates,dicimus, homo eſt albus. Eſſe autem quæ componi nequeãt,demonſtrat in ſuppoſitione ſutorem quendam ſumente qui non exquiſite artem didicerit, ſed præditus morũ fuerit probitate:qualis Simo ille extitiſſe Socrati familiaris uidetur. Nam de hoc ſutorem eſſe & bonũ, ſeorſum utrunque uere prædicabis.at ex ambobus compoſitum ſutorem eſſe bonum,non item. Quippe,bonum, per ſe ſi de quouis dicatur ſingulari homine.ut de homine prædicatur:atq; eius ipſius uitę ſpeciem indicat. ſin copuletur ſutori,atq; ita prædicetur, non ad ſpeciẽ uitæ hominis præterea,ſed ad artis qualitatem exauditur. Quamobrem & apud Platonem Gorgias a Socrate non abſolute Orator,ſed totum hoc,bonus orator appellari uoluit nimirum hac re ſeipſum ab ijs diſcernẽs qui arte uitioſe uterentur. Quoniã autem uero ſimile erat imperitiorum nonnullos arbitrari quæ prædicantur ſeorſum,ea ſimul quoq; prædicari plane oportere,ſorteq; attributum putari nos in quibuſdam

hoc fieri,in alĳs haud etiam poſſe dicere,atq; aduerſus id aggredi,quod de ſutore & bono dictum eſt diſceptare; propterea neceſsitatem nobis adducens diſcutiẽdi theorematis,oſtendit quod ita opinantes incommodis urgeãtur:atq; NAM SI, inquit, PROPTEREA QVOD VERVM EST VTRVNQVE, cui ſubaudiendum eſt,ex ĳs quę ſeorſum prędicantur.ſi ob id igitur; ETIAM QVOD EX IVNCTIS, AMBOBVS CONSTAT ESSE OPORTET, rurſusq; huic ſubaudiẽdũ eſt,uerum,ut ſi quoniam uerum hoc eſt,prędicamentum quoque uerum ſit oportet quod ex utroque conſiſtit, MVLTA SEQVENTVR INCOMMODA. nugetur enim is oportebit qui ita exiſtimat.& pręter id quod nugatur,ab hominum ſenſu abhorrentia & ſuperuacua quædam dicit atque inania. Si enim uere & hominem & album prædicauerimus de Socrate,uere & ſimul utrunque prædicabimus,eũ hominem eſſe album.uerũ ſi quæcunq; ſeparatim prędicantur ea cõpoſita prædicari etiam poſſunt;rurſusq; ſi compoſitæ huic inſuper prædicationi,album,ipſum per ſe de Socrate prædicatum aſciuerimus, oportebit ex utraque iterum prædicatione,compoſita, & ſimplici unam fieri prædicationem uniuerſam:ut,eſt Socrates homo albus, dicatur: idq; in infinitum prouehetur:quod planè nugantium eſt. Rurſum ſi muſicus et albus et ambulans non ſeparatim ſolum,ſed ſimul etiã prædicantur de Socrate, prætereq; compoſitam ex his prædicationem,album,ipſum per ſe iterum prædicauerimus,muſicum eſſe album ambulantem album dice-

mus. & rurſus ſi muſicum forte prędicatum per ſe fuerit, muſicum album ambulantem albũ muſicum, atque eadem, quod ipſe inquit, ſæpius contexta: quibus præter nugationem fit etiam prædicatio quam ne cogitatione quidem aſſequi ualeas. Aliud uero quoddam his tertium addens incommodũ, prædicari de eo quẽ cernis hoc inquit: uerbi gratia Socratem eſſe atque hominem. quapropter dicendum erit & eum qui cernitur Socratem hominem eſſe: & rurſus de Socrate hominem et bipedem ſeorſum quidem utrunque recte prædicabis, non tamen quod ex utroque conficitur quod eſt homo bibes. Hæc enim præter rationem ſunt planeque redundantia: ſiquidem euidens eſt & Socratem hominem bipedem. Nam & ſi, id quod expoſuimus, quæ per eſſentiam prædicantur, uel ſimpliciter uel ex parte natura ſibi inuicem cohæreſcere idonea ſunt, ut genus ac formatrices differentiæ, non tamen quouis ordine inter ſe connectere ea conuenit: haud enim quæ magis particularia ſunt ſtatuemus priora: atque ab hic uniuerſaliora quæque illis ex neceſſitate conſequentia ſunt collocabimus, uerũ contra, magis uniuerſalia magis particularibus anteponemus. His igitur cum harum rerum præfinitionem neceſſariam eſſe demonſtrauerit, ipſam deinceps addit: cũ ait, EX IIS QVÆ de quibuſdam prædicantur ſubiectis, quæ IN QVIBVS PRÆDICARI CONTINGIT appellauit. id eſt & ſubiectis, de quibus prædicata appellari contingit. Ex ijs ergo quæ prædicantur de proprijs alia ſubiectis per ſe, alia per accidens nuncupantur. de quibus primum uerba facit. atque ſiue ambo prę

dicata per accidens de ſubiecto ſumãtur, ſiue alterum de ſubiecto & in quo ipſum eſſe ab illis haberi natura uoluit, alterũ uero de altero, nullo modo ab ĳs una fiet prædicatio. Neq; enim ſi per accidens de Socrate & muſicum & album prædices, unam ex ĳs comperies prædicationem fieri neq; ſi muſicum de Socrate, album de muſico prædicatum acceperis, ita quoq; inuenies. Porrò hypotheſin hanc Ariſtoteles ex abundanti cautione aſſumſipt, quandoquidẽ neceſſe eſt prędicari album in primis de Socrate: quemadmodum muſicum: non quidem per eſſentiam, ut quod accidẽs eſt: per naturam tamen. propterea quoniam eo comparata ingenio ſunt accidentia, ut & ſuis inhęreant ſubiectis, & de ĳs prædicentur: haud uero etiam potisſimum de muſico, neq; ſecundum naturam: ſed re uera per accidẽs: quoniam accidit ut ambo in eodem ſubiecto concurrant. Ac neceſſe eſt deniq; diſiunctiue Ariſtoteli pronunciatas hypotheſes ſeſe inuicem ſequi. Nã ſiue de eodem ſubiecto duo prædicentur accidentia, plane & de ſe mutuo per accidens prædicabuntur. ſiue unum ſubſtantiæ ſit, alterum accidens, prædicabitur accidens per naturam ſubſtantiali: ſubſtantiale de accidente præter naturam: ut homo de albo. ſiue alteram a principio capiamus prædicationem complentium, qua de re quærimus non ne fit, an ſecus, per accidens de reliquo prædicatum, neceſſe eſt ipſum per ſe ſolum prius acceptum de ſubiecto prędicatum ſit. nam hoc ipſum eſt quod ueſtigatur in præſens, quænã ſeor ſum prædicata, posſint & prædicari coniuncta. Fortasſisq; non ſunt hæc uerba diſiunctiue audienda; ſed

dicendum eſt, uel particulam pro, &, uſurpatam ut illud quoque apud Homerum, iuuenis've ſenex've, pro & iuuenis & ſenex. atque ut commentationes ſuas nõnullas inſcribere conſuerunt ueteres, Nicocles uel Lyſimachus, &, Phædo uel de anima, non ut ex aduerſo diſtinguerent ſed ut orationẽ nobis permitterent utroque nomine appellare: quaſi ita ſonent Ariſtotelis uerba, & de eodem, & alterum de altero. Quænam igitur cauſa ſi ut quę hoc pacto prędicantur, natura combinari non posſint? quoniam disſimilẽ diſiunctamque inter ſe prorſus habent naturam, ac ſub prædicamentis quandoque cenſentur diuerſis: nec ad naturam unã efficiendam ipſa miſceri inuicem queunt. Quod ſi ita ſe habeant hæc, patet recte a nobis dictum antea, nihil aliud apprędicari in propoſitionibus pręter ipſum, eſt, poſſe ut ambulare. Nanque in hoc modo iuſtus ambulat, ſi nomen, iuſtus, prædicari, uerbum ambulat, apprædicari dixeris, non eſt id genus propoſitio una: ſi quidem per accidens ambo de homine prædicata ad prædicationem unam faciendam mutuo temperari natura non poſſunt. At uerbum, eſt, ceu quod non per ſe etiam ſolum de ſubiecto, ut, ambulat, uerbumque aliud quodlibet prædicetur: ſed eius rei gratia tantum aſſumatur, ut prædicatum ſubiecto deiunciat, ſolũ ex uerbis tum coagmentari prædicato natura comparatum eſt: apprædicarique ipſum dicitur: tum unam prædicationem, integramque ob id propoſitionẽ præſtare. Vtrũ ergo (quidam aiunt) nec qui Hippocrates bonus medicus eſt dicit, aut Zeuſis bonus eſt pictor prædicationem unam protulit: quoniam utrunque, bonum, atque

ars,inquã ſubiecto accidit? An aliud in his eſt quod ſeiunctim prædicatur bonum:aliud uero quod mechanicæ arti copulatur. Nam quod per ſe prædicatur,id quod antea quoque commemorauimus ipſos indicat mores Animi.quod autem arti coniunctum eſt, non item:ſed uelut genus quoddam artis,aut artes exercentium capi uidetur. Spectatur enim in prædicamentis omnibus bonum,uerum quod in qualitate comprehẽditur,cum illis diuiditur quibus impertiri ipſum natura uoluit. Ergo & quoddam circa Animum ſit bonũ neceſſe eſt uiſendum:quod uel penes Animi mores ſumitur,uel cognitionem; eamq; uel ſcientiariam uerbi gratia,uel artificialem. Itaque quo pacto quale ipſum dicimus genus eſſe artificis,ita bonum quoque in quali poſitum neceſſe eſt eius boni quo præditus artifex eſt genus eſſe. Quod igitur hoc loco de Medico & pictore ac demũ Artifice per ſe prædicatur bonum merito prædicationem unam facit perinde atque ſi diceremus,id eſt color albus quod cernitur. poteſt enim & accidens per ſe prædicari cum de ſuppſius aliqua ſpecie dicitur. & ſubſtantia per accidens cum eam de accidente prædicabimus:uelut cum dixerimus quod album eſt id lignum eſſe. De hiſce uero fuſius explicatũ eſt in priore libro de Demonſtratione. Neque hoc erit præterea bonum ex ijs quæ de ſubiecto in primis appellantur.ſed ſi modo dicatur potiſſimum. Quo fit ut ut nec ſi ſumptum ſolum ſit:prędicari quæat;quo modo nec per ſe etiam prædicatum bonum de ſubiecto, præcipue de arte prædicabitur:uerum per accidens:ut in exemplo,ſutor,bonus.quapropter nec prædicationẽ

totam unam efficere poteſt illi coniunctum. ſed quomodo ex homine & albo prædicationem unam fieri arbitramur, ſi neque ambo per ſe prædicantur de Socrate, ſed per accidens quoque alterum de altero? An quoniam non ſunt ambo ſubiecto accidentia quando utrunque etiam contingit illorum prædicari de altero ro præter naturam, planeq; per accidens. ea autem quę ſolo hoc modo prædicantur reprobabat Ariſtoteles: ut quæ coaleſcere inter ſe nequeant. At album homini ſociari natura aptum, eiusq; qualitatem ſignificãs, nõ ſubſtantialem, ſed illam uelut ſuperficiariã in eo quod ſimpliciter quale dicitur prouenientem, iure cum illo prædicationem unam facit quæ unam ſignificat, non ſimplicem, ſed quandam uocatam ſubſtantiam. Hæc cum de ĳs diſſeruerit quæ prædicantur per accidens, nec conſociari natura ualent, dixeritq;, ob id, non ſimpliciter uerum eſſe illud SVTOR BONVS, hoc eſt non ſemper uerum eſſe, quoniam concurrere interdum ea nequaquam mirum eſt, ſubdit, SED ANIMAL BIPES. HAVD ENIM PER ACCIDENS. quorumuis eſt uerborũ. Quæ uero nõ per accidens, ſed per ſe prędicantur, cõponi inuicem, atque unam prædicationem poſſe efficere. uerum neque hæc ſi quouis capiantur modo, nec quouis inter ſe ordine complicentur. haud enim ſanè quæ in altero prædicato iam ſunt uel actu uel poteſtate comprehenſa capiemus iterum: ne ſimus nugaces, aut prolixa quædã dicere cogamur: quod rurſum eſt nugari. uerbi gratia ſi hominem bipes eſſe animal dixerimus, non per ſe iterum capiemus bipes: ꝓpterea quod actu in priore prę

dicato ſit ſumptum. Cumq́; Socratẽ hominẽ eſſe pronunciauerimus, non aſciſcemus aliud prædicatum, ut quod priori copulari debeat, bipedem aut animal eſſe. quandoquidem horum utrunq; ante eſt in priore prædicato facultate comprehenſum.

XIIII.

VERVM eſt autem ſimpliciter quoque de aliquo, ut quendam hominem, hominem, uel album quendam hominem, hominem album eſſe dicere: non tamen perpetuo. ſed quãdo in adiunclo oppoſitum i neſt, quodpiam, quod contradictio comitatur, non uerum, ſed falſum eſt: ut mortuum hominem, hominem uocare: uerum autem cum non ineſt. aut cum ineſt, ſemper non uerum eſt: quando non ineſt, non ſemper uerum. ut Homerus quiddam eſt, uelut Poeta. Vtrum ergo etiã eſt? Añ nequaquã. prædicatur enim per accidens uerbum, eſt, de Homero. Poetam nanque illum eſſe, ſed per ſe de Homero non prædicatur, eſt, uerbum. Quamobrem in quibus prædicationibus neque eſt contrarietas, ſi loco nominum rationes dicantur, prædicẽturq́; per ſe, nec per accidens quæ prædicantur, in iis ipſum aliquid ſimpliciter quoque uerum dictu erit. Ad id quod non eſt, quoniam eſt opinabile, uerum non eſt eſſe quidpiam dicere. nam de illo non quod ſit, ſed quod non ſit opinio eſt.

Quæritur hic proxime tradito oppoſitum præceptum. Supra enim quærebatur quando quæ priuatim prædicãtur, ſimul prædicari etiam posſint in his, quando ſimul prædicata ſeparatim quoq; prædicari queãt. Prædicationem autem quandam eam uocat, quæ ex

totam unam efficere poteſt illi coniunctum. ſed quomodo ex homine & albo prædicationem unam fieri arbitramur, ſi neque ambo per ſe prædicantur de Socrate, ſed per accidens quoque alterum de altero? An quoniam non ſunt ambo ſubiecto accidentia quando utrunque etiam contingit illorum prædicari de altero ro præter naturam, planeq; per accidens. ea autem quę ſolo hoc modo prædicantur reprobabat Ariſtoteles: ut quæ coaleſcere inter ſe nequeant. At album homini ſociari natura aptum, eiusq; qualitatem ſignificãs, nõ ſubſtantialem, ſed illam uelut ſuperficiariã in eo quod ſimpliciter quale dicitur prouenientem, iure cum illo prædicationem unam facit quæ unam ſignificat, non ſimplicem, ſed quandam uocatam ſubſtantiam. Hæc cum de ĳs diſſeruerit quæ prædicantur per accidens, nec conſociari natura ualent, dixeritq;, ob id, non ſimpliciter uerum eſſe illud SVTOR BONVS, hoc eſt non ſemper uerum eſſe, quoniam concurrere interdum ea nequaquam mirum eſt, ſubdit, SED ANIMAL BIPES. HAVD ENIM PER ACCIDENS. quorumuis eſt uerborũ. Quæ uero nõ per accidens, ſed per ſe prędicantur, cõponi inuicem, atque unam prædicationem poſſe efficere. uerum neque hæc ſi quouis capiantur modo, nec quouis inter ſe ordine complicentur. haud enim ſanè quæ in altero prædicato iam ſunt uel actu uel poteſtate comprehenſa capiemus iterum: ne ſimus nugaces, aut prolixa quædã dicere cogamur: quod rurſum eſt nugari. uerbi gratia ſi hominem bipes eſſe animal dixerimus, non per ſe iterum capiemus bipes: ꝓpterea quod actu in priore prę

dicato ſit ſumptum. Cumq́; Socratẽ hominẽ eſſe pronunciauerimus, non aſciſcemus aliud prædicatum, ut quod priori copulari debeat, bipedem aut animal eſſe. quandoquidem horum utrunq; ante eſt in priore prædicato facultate comprehenſum.

XIIII.

VERVM *eſt autem ſimpliciter quoque de aliquo, ut quendam hominem, hominem, uel album quendam hominem, hominem album eſſe dicere: non tamen perpetuo. ſed quãdo in adiunƈto oppoſitum ineſt, quodpiam, quod contradiƈtio comitatur, non uerum, ſed falſum eſt: ut mortuum hominem, hominem uocare: uerum autem cum non ineſt. aut cum ineſt, ſemper non uerum eſt: quando non ineſt, non ſemper uerum. ut* Homerus *quiddam eſt, uelut* Poeta. *Vtrum ergo etiã eſt?* An *nequaquã. prædicatur enim per accidens uerbum, eſt, de* Homero. *Poetam nanque illum eſſe; ſed per ſe de* Homero *non prædicatur, eſt, uerbum. Quamobrem in quibus prædicationibus neque eſt contrarietas, ſi loco nominum rationes dicantur, prædicẽturq́; per ſe, nec per accidens quæ prædicantur, in iis ipſum aliquid ſimpliciter quoque uerum diƈtu erit. Ad id quod non eſt, quoniam eſt opinabile, uerum non eſt eſſe quidpiam dicere. nam de illo non quod ſit, ſed quod non ſit opinio eſt.*

Quæritur hic proxime tradito oppoſitum præceptum. Supra enim quærebatur quando quæ priuatim prædicẽtur, ſimul prædicari etiam posſint in his, quando ſimul prædicata ſeparatim quoq; prædicari queãt. Prædicationem autem quandam eam uocat, quæ ex

ſimul prædicatis compoſita eſt ſimpliciter uero illam quæ ſimplex eſt,ac ſine additione ulla profertur:propterea quoniam arctant ubiq; additiones, magisq; ea reddunt particularia quæ ab additiones ipſas ſuſtinentibus declarantur:uelut cum prolato animali rationale addiderimus: deinde mortale : poſtea grammaticū dehinc aliud quid atque aliud.Clarum eſt enim ſingulis nos additionibus inuenturos magis particulare ſignificatum fieri . Quapropter, VERVM EST AVTEM, inquit, SIMPLICITER QVOQVE DE ALIQVO ideſt,de quo compoſitam facimus prædicationem , de eo quoque ſine additione uerum eſt prædicatum pronunciare : ut Ariſtarchum non grammaticum hominem duntaxat: ſed & ſimpliciter hominem:ſimpliciterq; grammaticum. nec Galatam album duntaxat hominem,.ſed & album ſimpliciter,& ſimpliciter hominem.Quoniam uero non ita perpetuo res habet(quippe hominem mortuum totum hoc,mortuum hominem, uocamus. haud uero etiam hominem poſſumus ſine additione appellare . quoniā eſt homo animal rationale mortale : animal autem ſubſtantia animæ compos & ſenſus, aut mortuus nec animatus , nec ſentiendi ui præditus eſt: ſed oppoſitis cōtinetur.adulterinum quoq; denarium, ac lapideam nauem hoc totum utrunque dixeris, neque tamen denarium,neq; nauem appellabis)patet diſtinctione nobis quadam opus fore quando liceat ac quando non liceat docente quæ ſimul prædicantur,diſcrete prædicari. Hanc itaque Ariſtoteles rudius primum tradit regulam;deinde exactius, Atque initio quidem Quando inquit

do inquit in eo quod ſimplici prædicationi additum eſt,oppoſitio inſit aliqua quæ illi cui facta additio repugnet, ſiue ex ſeſe in illorum appareat nominibus, ceu cum Eunuchum uirum ſimul & non uirum dicimus,& uespertilionem auem,et non auem ſimul ſimiliter pumicẽ quoque lapidem & nõ lapidẽ, & inuicẽ principẽ atq; nõ principẽ,ſiue in ipſorum finitionibus deprehendatur;ut in homine et mortuo,tunc ut ſimul prædicata diſiunctim quoque prędicentur fieri nequaquam poſſe.quando autem nulla in ĳs mutua ſit oppoſitio,tunc poſſe fieri Poſteà uero expoſitã regulam, nempe quando coniunctè prędicata diſtingui non poſſint,affirmat rectè traditam:cum ait, AVT CVM INEST, SEMPER NON VERVM EST diſtinguere nobis poſt uerbum,ineſt, debentibus,oppoſitio uidelicet illi inſita quod priori prædicato adiectum eſt. (hoc enim iam dictum, hic quoque ſubaudiemus;) ut autem huic conſequẽs aduerbium, ſemper ſubiungere:hoc eſt,ex neceſſitate non uerum, ſed falſum eſt compoſitam prædicationem diſiungi. Alteram autem quæ niſi in ſimul prædicatis oppoſitio ſit admitti ipſorum inquit diſcretionem poſſe, ueram non ſemper eſſe confirmat: ſed cautionem aliam poſtulare:affertq; illico probationem. Namque Homerum,totum hoc,Poetam eſſe dicimus quoniam opus extat illius ſimpliciter eſſe non dicimus,quoniam,eſt, uerbum quod de Homero prædicatur, nullo medio, non ad Homerum illum qui eſt in poeſi, ſed ad ipſum uirum exauditur.is autem non eſt. Cum uero prædicatur, eſt, uerbũ de Homero memini, Poetæ coniun-

ctum, Poeta de ipſo potisſimum ac per ſe prædicabi-tur(per ſe autem non per eſſentiam,ſed per naturam in telligi uolo,) eſt,autem uerbum de poeta per ſe,de Homero per accidens. Itaque ſi, quod per ſe prædicatum eſt exemeris, nihil ſanum prƿterea ſonat ꝙ per accidẽs prædicatur, tametſi nullam queas Poetæ oppoſitionem ad uerbum,eſt,inuenire: neque ex ſeſe in nominibus,ut in uiro,& non uiro neqꝫ in eorum definitionibus,ut in homine mortuo, Quamobrem recte diceba mus non ſemper uerum eſſe, cum in ſimul prædicatis non ineſt oppoſitio,poſſe etiam per ſeſe prƿdicari quod libet. Idcirco repetito ſermonis principio percẽſet Ariſtoteles diſcretæ prædicationis regulas: ac quando neqꝫ illorum inquit definitionibus quæ ſimul prædicantur ſubeſt contrarietas,neqꝫ per accidẽs,uerum per ſe de eodem prƿdicata ſubiecto fuerint,poteſt tunc pla ne fieri,ut quod prƿdicatum eſt coniunctim,ſine com plexu quoqꝫ prædicetur. Porrò illud minime obſcurũ eſt,ſi quis,eſt,uerbum in hoc,Homerus Poeta eſt,exẽ plo poſitum pro,fuit, dicat acceptum, quemadmodũ, fuit,pro,eſt,Græci ſæpenumero capiunt ueteres, ut in illo,quid fuit, pro quid eſt: & in definitione, ipſum quid fuit eſſe, pro ipſum quid eſt rei eſſe, hunc ipſum quoqꝫ per ſe,eſt, de Homero præter Ariſtotelis ſenten tiam prƿdicari conceſſurum. Quod autem ad uerba at net,illud, OPPOSITVM INEST QVODPIAM QVOD CONTRADICTIO COMITATVR non ea ratione dictum eſt ut oppoſita quƿdam ſequatur,quædam non ſequatur contradictio;ſed pro eo qđ eſt,ex quibus omnibus cõtradicto

ria ĩter ſe oppoſitio ſequitur: ut quę eſt cõmunisſima. Nam oppoſitorũ neutrum id quod alterum eſt. Poſt hæc uero ceu refellens eos qui uerbum, eſt, ſi cũ opinabili prędicetur de non ente, nobis nõ ens opinabile eſt, dicentibus, iam per ſe quoq; de hoc prędicatum iri poſſe arbitranť, rectéq; a nobis, non ens eſt, dictũ iri: perinde atq; in alijs, in quibus quæ cõpoſita eſt, diſcreta ẽt fieri poteſt prædicatio, ſubiungit, **AT QVOD NON EST, QVONIAM EST OPINABILE, VERVM NON EST ESSE QVIDPIAM DICERE.** cauſamq; propter quã uerum non ſit adijcit: cum ait, **NAM DE ILLO NON QVOD SIT, SED QVOD NON SIT OPINIO EST.** Quoniam. n. ipſum hoc quod non ſit, de nõ ente opinabamur, patet nos opinabile ipſum dicturos merito: non ob id tamẽ ipſum eſſe confeſſuros. Atq; inuehi quidem uidetur in ea quę tum in Sophiſta, tum ad finem quinti de Rep. Plato diſſerit, ac ipſum non ens inquit non eſſe opinabile. Sciendum tamẽ cum plures gradus nobis ille tradat non entis, tum eius quod ſupra entia, idem eſt autẽ ac ſi ſupra oẽm ſpeciem dixeris(haud. n. aliter & formas oẽs a materia ſeparabiles inſeparabilesq;, et ipſam in poſtremis informẽ prorſus materiã produxiſſet) tũ eius qđ ĩ diuerſitate ſpectatur, eſtq; ĩ rebus oĩbus, atq; ob id non minus quã ipſum ens eſſe perhibetur, tũ illius qđ obnoxiũ ſignificat generationi, per diminutionẽ ab illo planè ente ac ſupra mutationẽ oẽm locato: tũ illius etiã qđ de materia prędicať propter delapſum formarum omnium ſecũdũ disſimilem eius ad primũ

celebratam ſimilitudinem: cumq́ & unumquoddam eſſe ex ſignificatis dicat non entis in aliorum extremis repoſitum id nimirum quod de nulla ex parte nulloq́ modo ente appellatur, hoc & ineffabile eſſe & inopinabile aſſeuerat: at quoniam quod numerabile eſt, id effari aut opinari licet: id quod ſupra quoque prodidimus. effabileq́ eſſe aut inopinabile dictione uel opinione iudicatur, eſtq́ ad aliquid: per reſpectum ad dictionem opinionem've eſſe eiuſmodi dicitur. Quādo quidem igitur ſi alterum ſit relatiuorum, eſſe & alterum neceſſe eſt, ea uero eſt dictio atque opinio ſecundum quam dictile uel opinabile eſſe dicitur, hac ratione & quod nullo eſt modo in ipſa de ſe dictione atq́ opinione erit. Itaq́ hæc Plato pronunciat, quæ confutari non poſſunt: & recte ueritus Ariſtoteles ne quidam, ut par eſt, Platonis ſententiæ profunditatem minime aſſecuti, dici ab illo exiſtimarint, quod nullo eſt modo, ſi effabile aut opinabile uocetur, eorum quæ ſunt fieri numero, non eo pacto quo recenſuimus, ſed quaſi obtineat ex ſe ſubſiſtentiam, idcirco uerum inquit non eſſe, id quod non eſt, cum opinabile eſſe dicatur, ſic ens fieri affirmare. ut uel ſine reſpectu illo ad nos relato ſubſiſtentiam habeat: cuiuſmodi non ens eſſe id cenſet quod in diuerſitate poſitum eſt: quodq́ in omnibus ijs quæ ſunt inquit diſſipatum eſſe, neq́ eo quod proprie eſt minus exiſterę. Hactenus prouexit Ariſtoteles propoſitionum earum contemplationem quæ ex tertio apprædicato componuntur: pulchraq́ nobis complura de ipſis prꝗcepta tradidit, ac multis ſane uiſus eſt ordinem ijs nullum indidiſſe. quo factum

eſt,ut librum nonnulli inter commentarios magis reponendum putarint. Nobis uero per ſingula capita præcipua cura incubuit,ut ſequelæ continuitatē oſtenderemus. Sed ad propoſitiones cum modo coniunctas accedamus.

DE PROPOSITIONIbus cum modo coniunctis.

SECTIO IIII.

I.

HÆC *Cum explicuerimus, conſiderandum eſt quonam pacto affirmationes ac negationes inter ſeſe id genus habeant, poſsibile eſſe ac non poſsibile, & contingens ac non contingens præterea. de impoſsibiliq́; ac neceſſario. ſunt enim quædam in iis dubitationes.*

CVM ad abſolutam numeris omnibus eorum contemplationē quę hoc nobis opere propoſita ſunt, adhuc ſuperſit propoſitionū illarum conſideratio quæ cum modo proferuntur, tradit eam hoc capite libri Ariſtoteles, dūoq́; hęc ſola nobis de ipſis exponit præcepta, negationum modum affirmationibus opponendarum, præditarumq́; item diuerſis modis propoſitionum ſequelam. Nobis uero ſi exacta traditarum nunc propoſitionum habenda notitia ſit eaq́; facilius aſſequenda quę de ipſis diſſeruntur philoſopho, ante uerborum explanationem, et quid

modus ſit percipiendum eſt:& utrum finitus ſit illorum numerus,nobisq́ cognitus, ac quot qualesq́ eligat modos Ariſtoteles ad propoſitionum harum prę ceptionem,& quamobrem hos,& non alios:et qua ratione differant a uocatis materijs qui aſſumuntur modi,cum illarum appellentur nominibus:item an omiſſus modus ex ijs nullus ſit qui in propoſita propoſitionum contemplatione aſciſci debuerit: prǫterea negationes ex affirmationibus quo pacto faciamus in hoc genere propoſitionum : id quod de ipſis conſiderari primum Ariſtoteli dicebamus,his accedit omnibus, quonam pacto harum quoque numerum propoſitionum omnium ex diuiſione comprehenderimus. Modus itaque uox eſt quæ quo pacto inſit in ſubiecto prædicatum ſignificat:ut,cito,cum Luna , dicimus cito reſtituitur:uel bene,ut,Socrates bene diſputat,uel, admodum,ut,Dionem admodum diligit Plato,uel,ſemper, ut,in illo,Sol ſemper mouetur. Numerus non eſt illorum natura īfinitus:neq; nobis tñ cōprehēſibilis, quē admodum neq; uniuerſaliũ ſubiectorũ aut prædicatorũ:quę nec ipſa colligi numero poſſunt,Solos ãt quatuor aſſumit Ariſtoteles ad propoſitionũ quæ modũ obtinent contēplationē,neceſſarium,poſſibilē,cōtingētē,& ad hos,impoſſibilē:ut qui uniuerſales maxime ſunt:et ipſi rerũ naturę familiariſſimi.Quanã igiť poſſibile habere uult ad contingens differentiã? An quod ſolo nomine id quod proprie eſt poſſibile differt a contingente poſſibile uerò ſimpliciter proprie contingente latius dicitur : id quod poſthac ipſo nos docente Ariſtotele intelligemus , Verum nunc quaſi

ijdem ſint, inſpiciamus quo pacto differant a materijs modi, quandoquidem has quoque diuidebamus in neceſſariam, impoſſibilem, & contingentem. Itaque dicendum eſt, cenſeri a nobis materias in ipſa rerum earum quæ ſunt in propoſitionibus ſumptæ natura ſpectari. Quippe neceſſe planè eſt, uel ſemper ineſſe ſubiecto prædicatum, uel nunquam; aut ineſſe interdum alias ſecus, qua etiam ratione materias uocari eas diximus, quaſi ſine his ne ſubſiſtere quidem propoſitiones ualeant. Modos uero in eo ipſe quod a nobis pronuncientur ſubſiſtentiam habere, quandoque complentibus propoſitionem terminis extrinſecus addantur. Quo fit ut, quod ad materiam attinet, ueram eſſe propoſitionem ſæpius accidat: ob additum modum mentiatur. Nam quæ, ſol mouetur, propoſitio inquit, uera eſt. quæ aduerbio, contingenter, apponendo, contingenter hunc dicit moueri, propter modum ſolum mendax deprehenditur. ſic &, Socrates ualet, aut eſt albus eſt, propoſitionem ueram quandoque, modus adiunctus neceſſitatis falſam reddidit: cum Socratem dicimus neceſſario ualere: aut album eſſe neceſſari. Ne uero exiſtimaueris ſolos affines materijs modos accommodari oportere propoſitionibus. Nam quemadmodum de ſubiecto quodlibet quod cuiquam libeat prædicare eſt integrum, fiunt autem ueræ aliæ propoſitiones, quædam ementitæ, ſic & propoſitioni quæ caret modo quencunque adaptare quis modũ uelit licet adijcere. Hæc cum ſint manifeſta, conſideremus deinceps utrũ et alius præter hos modus cognatus ijs, alibique in propoſitionũ contẽplatione acceptus Ariſtoteli, in hac ue

ro cui nunc incumbimus tractatione omiſſus, an ne-
quaquam ſit. hunc enim exiſtentem, hoc eſt qui, ineſ-
ſe dicitur Interpretes plurimi Ariſtotelis eſſe arbitran
tur: & ante neceſſarium contingentemq́ in Reſoluto
rijs enumeratū. Mihi uero hi plane a ueritate aberrare,
atq; Ariſtotelis ſententia uidentur. haud enim modus
omnino eſt ipſum, ineſſe. ſed cum diuiſæ propoſitio-
nes in modo carentes ſint ac præditas modo, propoſi-
tiones modi expertes ab ipſo, ineſſe, informari aio: ni-
mirum ad ea reſpiciens quæ ſuperius de oppoſitione
inficiationum modo carentium ad affirmationes præ
cepta ſunt: ubi dicebat. Quoniam autem et quod ineſt
licet, tanq̃ non inſit, & quæ ab his ſequuntur: penesq́
ipſum ineſſe ac non ineſſe oppoſitiones fieri propoſitio
num illarum decernebat quod idem penes ipſum, eſſe,
dixeris ac non eſſe. ſecundum quod uel hic contradi-
ctoria propoſitionum omnium quibus modus nō ad
hibetur oppoſitio fieri plane cenſetur. ſiue ipſum, eſt,
actu, ſiue etiam poteſtate obtineant: cū quę modū aſci
ſcunt, id genus nō ſuſtineant oppoſitionis: ſed ipſis mo
dis inter ſe opponantur. Quamobrem Ariſtoteles quo
que cum propoſitiones cum modo coniunctas trade-
re hoc capite propoſuerit, primum hoc de ijs quæren-
dum cenſuit quiſnam contradictoriæ ſit illarum oppo
ſitionis modus, quaſi nec prius quidquā fuerit de mo
dis locutus: nec ipſum, ineſſe, ac non ineſſe, commune
quid cū modis habeāt. Itaq; tum his de cauſis ipſum,
ineſſe, modus eſſe aliquis haudquaquā mihi uidetur:
tum quoniam ipſum hoc, modū, eſſe arbitramur eum
qui quo pacto in ſubiecto inſit prædicatū indicat, qui

ergo rationi ſit cõſentaneum ipſum,ineſſe, modum appellare qui exiſtendi qualitatem declaret: tum etiam quia propoſitam de propoſitionibus commentationẽ, & de ſyllogiſmis in Reſolutorijs deſcriptam imperfectam eſſe confitebimur: cum neq; omnes hic uniuerſales neceſſarioſq; tractatui modos aſſumptos dicamus: neq; illic confectiones ſyllogiſmorum ex propoſitionibus traditas omnibus:ſed ex ſolis modum habẽtibus: tametſi ex propoſitionibus abſolute omnis Ariſtoteles diuiſionem illic faciat: cum ait, Quandoquidem uero propoſitio eſt omnis uel eius quod eſt ineſſe, uel ex neceſsitate ineſſe, uel ineſſe contingere. Hoc igitur & ex ijs quę prodidimus euidenter demonſtratum arbitror, et pluribus colligi adhuc poteſt rationibus. At uero neq; ipſum,ſolum, cum ſolum animal ſenſus eſſe capax dicimus,aut ſolum greſsile, modus eſſe quis ualet: ut quidam autumant(neq; enim copularetur ſubiecto,)ſed aſcititia magis eſt præfinitio;non ſimplex tamen:affirmatiua quædam inquam aut negatiua: nec quæ ſubiecto cuiquam ſiue finito,ſiue infinito,ut quatuor quælibet illarũ præfinitionũ quæ ad propoſitionum contemplationẽ ſuſceptę,accõmodari poſsit: ſed quæ actu de uno quod in propoſitione dicitur,poteſtate uero de alijs quoq; & quæ ſunt: & quæ non ſunt enunciationem facit. Quare & ex affirmatiuarum altera præfinitionum, ſolaq; negatiuarum eſt uniuerſali commiſta. Nam qui ſolum animal ſentiens uel ſolum animal greſsile dixerit, is aliud nihil ſignificat, quã ineſſe animali quod de eo prędicatur,uel omni ut ſentiens,uel alicui,uelut greſsile, alij uero præter ani-

mal nulli cõpetere. Quapropter ne una quidẽ ꝓprie id genus eſt propoſitio: ut quę pluribus aperte ſubiectis aiali & nõ animali utatur: idemq́ affirmet de horũ al tero uniuerſaliter, uel ex parte de altero uniuerſaliter neget Ac neceſſe ꝓpterea non eſt qđ de prędicato uni uerſaliter appellatur, ut animatũ, cum, omne, dicimus, ſenſu prędit um, uel gradiens oẽ animatũ eſt, de ſubie cto eo rurſus prædicari qđ in prima propoſitione fuit acceptũ. Nã ipſum quidem de animali per primũ ter tium've primæ modũ figuræ p̃dicari eſt neceſſe: haud uero ẽt de ſolo. neq́.n. de ijs præterea quæ præter aĩal ſunt, quaſi negatiua minor fiat ꝓpoſitio, neceſſe eſt ne gari. Itaq́ ſi ipſum proprie capiatur, ſolũ, (hoc eſt autẽ ut nomen) quocunq́ dicatur, triũ generũ, modus nõ eſt: ſed aſcititia præfinitio, uti ꝓdidimus: ſubiectoq́ annectitur: cuius diſcretionẽ a cæteris oĩbus pręter ip ſam declarat. Etenim ſi prædicato quoq́ iunctũ quan doq́ uideat̃, ut in hoc, Socrates ueſtẽ ſolam eſt attritã indutus, ſimile et hoc ſimplicibus habebit pręfinitioni bus: ut in illo, oĩs homo oĩs eſt capax ſciẽtiæ. Quod ſi aduerbialiter dicat̃, idẽq́ aduerbio, duntaxat, ualeat, tunc modus eſt, qui non ſubiecto, ſed prędicato cõiun gitur: ſignificatq́ illo ſubiectũ ſyncere, nõ cum oppo ſito impertiri. Proinde Deũ immortalẽ ſolũmodo, ratio nalẽ uero Animã, corpusq́ illud quod in orbẽ circũa gitur & immortalia et non immortalia eſſe dicimus: quibus alterum ratione ſubſtantiæ, alterum propter actionem tribuimus: uel ambo etiam propter ſubſtan tiam, alio immortalis alioq́ ſignificatu. Nam Timęus quoq́ rationalem noſtri ſubſtantiam immortalibus

æquiuocam appellat: cœleſtia uero corpora non omnino immortalia. Verum ne tunc uox quidem hæc, ſolum, ſiue quod eius ceu accipitur aduerbium, duntaxat, pluribus illis atq; innumerabilibus modis, ut bene, & perſpicuè, plus quidquam obtinebit, ut ad propoſitam nunc propoſitionum contemplationem aſciſcatur. Quonam autem pacto negationes ex propoſitis conficiamus affirmationibus ea perſequendo quæ de illis produntur Ariſtoteli, latius inſpectabimus. Nunc eliciendi numeri gratia, propoſitionum illarum quæ modum ſibi uendicant, breuibus ſummonendo, in ĳs quoq; parti propoſitionum præſtantisſimæ negatiuam particulam dicimus iunctam eſſe oportere, ut ſublata affirmatione fiat negatio. Porrò pars præſtantisſima propoſitarum nobis in præſentia propoſitionum modus ipſe eſt: a quo etiam uelut ab informāte nomen ſortiuntur. Quapropter huiuſce, Socratem posſibile eſt ambulare, non hæc erit negatio, Socratem posſibile eſt non ambulare, (ita nanq; ſimul contradictio uerũ profitebitur: quoniam euenire ſimul & non euenire poteſt contingens) ſed illa, non posſibile eſt ambulare Socratem. & illius, posſibile eſt eſſe Socratem muſicũ, non illa, Socratem nõ muſicum eſſe, neq; illa, Socratem muſicum non eſſe posſibile eſt, uerum hęc, non posſibile eſt muſicum Socratem eſſe. idq; merito, quandoquidem nanq; modus eſt ipſum poſsibile, ſignificat autem modus exiſtentiæ qualitatem quandā, oportet exiſtentia eadem manēte, quæ in ſubiectis prę dicatis appræ dicatisq; terminis uiſitatur, qualitatē, ſit ne an nõ ſit iudicari, fieriq; ab ea, ſi ponendo proferaī,

affirmationem:ſin inficiando,negationem. Eadem & in cæteris modis ratio eſt, neceſſario atq; impoſſibili. quippe unam cõuenit eandemq; omnium eiuſdem ſpeciei propoſitionum eſſe oppoſitionis regulam. Hæc cũ ita ſint,neceſſe dicimus eſſe modum quemlibet propoſitionibus adijci uel ex ſubiecto & prædicato , uel ex tertio apprædicato conſtitutis. Sed ex ſubiecto & prędicato conſiſtentium quatuor neceſſe eſt fieri differentias.nam aut terminos ambos finitos habebunt:ut,poſſibile eſt ambulare Socratem. uel infinitos ambos:ut, non Socratem poſſibile eſt non ambulare. uel finitum ſubiectum,prædicatum infinitũ,ut, non ambulare Socratem poſſibile eſt.aut contra, non Socratem poſſibile eſt ambulare. Octo uero earum quæ ex tertio conſtant apprædicato. Aut enim terminum utrunq;,et apprædicatum finite capiemus, aut infinite omnia:uel finite duo, reliquum infinite: uel econtrario unum finite,duo infinite. Verum ſiue finita duo ſint, unum infinitum , tribus modis complicari propoſitiones accidet. Nam aut finita capiemus duo prima , ſubiectum prædicatum inquam,uel extremum,ſubiectum & apprędicatum,uel poſteriora,ſubiectũ apprædicatumq;. Ac ſi unum ſolum finite ſumatur, tres rurſus propoſitiones fieri contingit:finito uel ſubiecto, uel prædicato,uel apprædicato exiſtente. atq; octo illarum propoſitionum patent exempla. Per ſingulos igitur duodecim explicuimus,modos ſingulares cõtradictiones fieri accidit.totidem uero & impræfinitas uidelicet:præterea & uniuerſales,particulareſq;. ſimul omnes autẽ octo & quadraginta, Itaq; triplicatis his propter præ

prædicatorum differentiam a temporibus, triplicatisq; ijs rurſus quę fiunt propter materias. inueniemus in quouis modo duas & triginta ſupra quadragintas contradictiones fieri. Ergo cum tres ſint maxime principes modi, propterea quoniam poſsibile uel ſoli concurrit contingenti, uel uſq; etiam ad neceſſarium extenditur, non tamen extra ſumptos tres cadit modos, uſu uenit ut contradictiones omnes cum modo copulatas numero mille ducentæ ac nonagintaſex fiant. Prius autem eas quæ ex ſubiecto & prædicato componuntur, duas & ſeptuaginta eſſe monſtrauimus. quæ ex tertio apprędicato formantur, quatuor & quadraginta ſupra cētum eſſe. Quamobrem ſimul omnes quæ in libro de Interpretatione contradictiones traduntur, mille erunt quingentæ ac duodecim. Propoſitiones autem duplo his uidelicet plures, nēpe tria millia & quatuor ac uiginti. Cum igitur omnia quæ propoſuimus perſecuti fuerimus, ipſam deinceps inſpiciamus Ariſtotelis dictionem.

II.

NAM *ſi ex iis quæ complicantur eæ inter ſe ſunt oppoſitæ cōtradictiones quæ per ipſum eſſe conſtituuntur ac non eſſe: ut huius, eſſe hominem, hoc negatio ſit, hominem non eſſe, non autem, eſſe non hominem, & huius, hominem eſſe album, hoc, hominem album non eſſe, ſed non, eſſe non album hominem, Si enim de omni affirmatio eſt uel negatio uerum erit lignum non album hominē dicere. Quod ſi ita eſt, quibus etiam ipſum, eſſe, non additur, idem efficiet id quod ipſius, eſſe, loco dicitur; uerbi gratia huius, homo ambulat, non hoc, ambu-*

lat non homo, negatio erit: ſed hoc, homo non ambulat; nihil enim refert ambulare hominem dixeris, an hominem eſſe ambulantem. Quare ſi ubiq; hoc pacto, huius quoq;, poſſibile eſſe, non illud, non poſſibile eſſe, uerum hoc, poſſibile non eſſe erit negatio. Sed poſſe idem uidetur & eſſe & non eſſe. quod enim ſecari aut ambulare eſt poſſibile, id omne & non ſecari poſſibile eſt, & non ambulare. Ratio eſt, quoniã quidquid poſſibile ita eſt, non perpetuo agit: qua de re negatio quoque illi competet. poteſt enim & non ambulare id quod ambulandi facultate præditum eſt: & non cerni uiſibile. At uero fieri nequit ut oppoſitæ ueræ de eodem fiant affirmationes negationesq;. Huius ergo poſſibile eſſe non illa negatio eſt, poſſibile nõ eſſe. quippe ex his accidit uel idem ſimul de eodem affirmare ac negare, uel non per ipſum eſſe ac non eſſe ea quæ adduntur affirmationes negationesq; fieri: Quod ſi illud nequaquam conceditur, erit hoc utiq; eligendum. Eſt igitur huius, poſſibile eſſe, negatio hoc non poſſibile eſſe uerum non illud poſſibile non eſſe. Eadem uero & de eo quod contingens eſſe dicimus ratio eſt: ſi quidem illius quoque negatio eſt hoc non cõtingens eſſe. ſimili modo et in aliis, ut impoſſibili ac neceſſario. Nam quemadmodum ipſum eſſe ac non eſſe additiones fiunt in illis, res autem ſubiectæ tũ album tum homo, ſic in his eſſe & non eſſe uelut ſubiectum efficiuntur additiones uero ipſum poſſe atque contingere: quæ perinde atq; in illis ipſum eſſe atque non eſſe uerum falſumq; dirimunt. Porrò huius poſſibile nõ eſſe, non illud non poſſibile eſſe negatio eſt: ſed hoc non poſſibile non eſſe. & huius poſſibile eſſe non illud poſſi

bile non eſſe,uerum hoc non poſſibile eſſe. Quapropter ſe mutuo ſequi propoſitiones hæ poſſibile eſſe & poſſibile non eſſe uideri etiam poſſunt. idem nanque eſſe poteſt ac non eſſe. haud enim contradictiones inter ſe ſunt hæ poſſibile eſſe & poſſibile non eſſe: ſed eſſe poſſibile & non poſſibile eſſe,uerum nunquam ſimul in eodem profitentur: cum ſint oppoſitæ. neque hæ poſſibile non eſſe et non eſſe non poſſibile in eodem ſimul ueraces aliquãdo ſunt. Similiter huius quoque neceſſe eſt eſſe,non illud neceſſe eſt non eſſe uerum hoc non neceſſe eſt eſſe negatio eſt huius uero neceſſe non eſſe, hoc non neceſſe non eſſe. & huius impoſſibile eſſe non illud impoſſibile non eſſe,ſed hoc non impoſſibile eſſe, huius autem impoſſibile non eſſe,hoc non impoſſibile non eſſe. Atque in uniuerſum,uti proditum eſt, ipſum eſſe & non eſſe ceu ſubiecta ponenda ſunt: hæc autem affirmationem ac negationem facientia,ipſi eſſe atque non eſſe coniungenda Exiſtimareq́; has oportet oppoſitas eſſe dictiones,poſſibile,non poſſibile contingens,non contingens: impoſſibile,non impoſſibile: neceſſarium, non neceſſarium: uerum,non uerum.

Vult per hæc, quemadmodum diximus, ſcrutari quonam pacto ex affirmationibus cum modo compoſitis negationes fieri oporteat. Quod autem probabile de ipſis quiſquam eſſe exiſtimaſſet, cum tamen non ſit,in his inquam propoſitionibus perinde atq; in modo carentibus fieri negationes, hoc anticipatum prius refellit,quam quo modo ſeſe uerũ habeat exponat. fiebant autem negationes affirmationum quę ſine modo ac prę finitione proferuntur, negatiua particula uerbo,

eſt,in propoſitionibus uel actu, uel omnino poteſta te accepto præponenda. Hoc igitur progredi in propo ſitionibus modo aſſumentibus non poſſe oſtendit.ten tatq; pluribus uerisſimile plane eſſe ante aſſerere, nequi poſteriorum hiſce auditis rationibus,recte ſeſe habere eas rati: fieri & in his propoſitionibus illo modo con- tradictiones putent, Itaq; NAM SI EX IIS, inquit, QVÆ INVICEM COMPLICAN TVR uocibus propoſitionibusq;, EÆ INTER SE SVNT OPPOSITÆ CONTRADI CTIONIS QVÆ PER IPSVM ESSE CONSTITVVNTVR AC NON ES- SE, id quod per defectum magis ob ſermonis breui tatem protulit, cum dicere uelit. Nam ſi ex contextis inter ſe uocibus atq; in propoſitiones euadentibus ex ſibi mutuo ſunt oppoſitæ ad contradictiones facien- das quæ oppoſitionem per ipſum eſſe habent ac non eſ ſe: uel magis hoc pacto, ne plura ſubaudire extrinſecus cogamur. Si ex ijs quæ complicantur, hoc eſt ad con- tradictiones conſtituendas combinantur propoſitio- nes, ex mutuo ſunt oppoſitæ quæ per ipſum eſſe atq; non eſſe diſcernuntur, Ac prius quam conſequens infe rat, nempe hoc ita ſeſe & in ijs habere propoſitionibus opus fore quas modus metitur, ſubiectis illi ſtatim ꝓ poſitionum carũ exemplis quæ modo uacant, priusq; earum quæ ipſum,eſt,actu, ab his uero quæ facultate habent atque inter eas,quę uerbum,eſt,actu posſident præpoſita illa quæ eſt ſubiecto & prædicato conficitur, hoc eſt illi quæ ex tertio apprædicato conſtat pręmiſſa, oſtendit in omnibus, non alio pacto fieri nega-
tionem,

tionem,niſi coniuncta fuerit,eſt,uerbo negatiua parti-cula. In ijs uero quæ ex tertio apprædicato conſiunt, illos etiam redarguit, qui negatiua particula non ante uerbum, eſt, ſed ante prædicatum ponenda negationẽ fieri putant: ut huius,homo albus eſt,illa,homo eſt nõ albus,negatio dicatur. Nam ſi poſtulatum dabimus, inquit,contradictionis, ac de omni quodcunque quis acceperit confitebimur ueram affirmationem aut negationem eſſe oportere,opus ſane erit & hiſce propoſitionibus,albus eſt homo, &, homo eſt non albus, in ligno ſumendis,altera uerum explicet: ceu quæ contradictoriæ oppoſitæ eſſe perhibeantur:nec ſimul mentiri unquam poſſint. Quapropter quoniam falſa dubio procul affirmatio eſt quæ lignum dicit hominem eſſe album,neceſſe eſt uerum prædicet negatio quæ lignũ hominem non album eſſe pronunciat. Hoc ergo ſi plane eſt abſurdum,patet huiuſce,homo albus eſt,hãc homo albus non eſt,quæ negatiuam particulam ipſi,eſt, uerbo copulat,negationem futuram. Itaq; cum & in ijs,quæ ipſum,eſt,facultate obtinent, rem ita ſeſe habere commonſtrauerit, ut in hac homo ambulat, uerbo, ambulare,in participium & uerbum, eſt, reſoluendo, nobisq; permittendo, ut ſi in reſoluta propoſitione ac uerbum eſt,actu obtinente,negatiuam ipſi,eſt,particulam coniungentes negationem facimus, opus fore ratiocinemur & in ea quæ facultate ipſum habet,continenti id propoſitionis parti negatiuam particulam annectere. Hæc igitur cum ita ſeſe habere in omnibus propoſitionibus oſtenderit modo carentibus, ſubijcit, QVARE SI VBIQVE HOC PACTO,

HVIVS QVOQVE, POSSIBILE ESSE, NON ILLVD, NON POSSIBILE ESSE, VERVM HOC, POSSIBILE NON ESSE, ERIT NEGATIO. planeq́ propoſitionum aliarum ſimilitudine ratiocinandum cenſet in modum quoq; ſibi uendicantibus factum iri nobis inficiationem negatiua particula uerbo, eſt, ſed non modo anteponenda. confutationem autem infert ſic opinantium ex aperienda modo præditarum carentiumq; propoſitionum differentia:ea eſt, in ijs quæ ſine modo ſunt propoſitiones ad uerbum,eſt,et non eſt, mutuo depugnantes ſecundum traditas antea diſtinctiones ſimul aut ueras inuicem aut falſas eſſe.in modum uero aſſumentibus,quæ hoc pacto in poſſibili et contingente oppoſitę ſunt,eas non ſibi inuicem contra dicere,ſed ſimul ueras eſſe deprehendi.quæ autem negatiuas particulas modis præmittunt,contradictionis effatum ſeruare:cum nec ſimul ueræ,nec ſimul mendaces unquam fiant. Porrò cur impoſſibili & contingente diuerſæ penes ipſum eſſe & non eſſe ſimul ueræ ſint propoſitiones,cauſam a rebus ipſis depromit:quam appellat rationem:ut Plato quoque in Gorgia,ego uero artem,inquit,eam rem haudquaquam nomino quæcunq; ratione uacat.illam autē dico, QVONIAM QVIDQVID POSSIBILE ITA EST. hoc eſt.quod nō in neceſſario,ut poſt explicabitur,ſed in ſolo dicitur cōtingente, NON PERPETVO AGIT: neq; eſt ſemper:quoniam non præterea contingens eſſet:uerū ſimul ut & ſit & non ſit,& fiat ac nō fiat,ſicut pręfinitum ante eſt,poteſtatā obtinet.qua

rē & enunciationum quæ de ipſis dicuntur uera utraque erit, & quæ eſſe ipſum poſſe, & quæ poſſe non eſſe: & quæ poſſe fieri dicit, & quæ poſſe non fieri. Itaque repudiandum hunc cenſet, qui contradictionem non facit, oppoſitionis modum. Atque idcirco in omnibus modum arceſſentibus propoſitionibus negatiua particula modis præfigenda fieri negationes inquit: ut artificioſe una eademq; utentes in omnibus regula, negationes contradictionesq; aſſequamur. Quādoquidem non uidetur prodita illa in posſibili confutatio, non inquam penes ipſum eſſe ac non eſſe contradictiones fieri, in neceſſario modo etiam aut imposſibili eſſe conſentanea. Haud enim huic præterea, neceſſe eſſe, uera ſimul illa eſt, neceſſe non eſſe: uel huic, imposſibile eſſe, illa, imposſibile non eſſe, Sed licet uel in utroq; modo ratiocinari neq; has mutuo ſibi contradicere; ſi quidem in contingentibus ambę falſæ eſſe deprehenduntur. Neq; enim eſſe neceſſe eſt, neq; etiam neceſſe non eſſe id quod poteſt eſſe ac non eſſe: neq; eſſe imposſibile, neq; imposſibile non eſſe. Quapropter affirmationes negationesq; penes modos & in his fieri conuenit. Verum illud oportet intelligas ſi in modum ſumente propoſitione ſolum eſſe, infinitiuum fuerit poſitum uerbum negationem penes modum ſolum proculdubio fieri: ſed perfectam non eſſe id genus propoſitionem: proptea quoniam ad orationem perfectam enunciatiuam opus eſt uerbo quod per indicatiuum modum, ut grāmmatici uocant, proferatur. Quocirca uel ipſum uerbū, eſt, hic quod actu pronūcietur poſtulabimus; ſi enunciationem uelut in tertia quadam fa-

ciamus perſona.uel quodpiam aliud quod ipſum, eſt, in ſeipſo facultate comprehēdat. Sed in uniuerſum hoc de abſolutis per ſe enunciationibus dictum eſt omnibus. In ijs uero quę cum modo dicuntur ipſo ſolo, eſt, uerbo egemus quod uel efferatur actu, uel extrinſecus propoſitioni ſubaudiatur. Aut enim uerbo, eſt, actu exprimēdo posſibile eſt ambulare Socratem, dicimus: posſibileq; eſt eſſe Socratem muſicū. aut licet ſine, eſt, propoſitionibus efferamus, dicamusq;, Socratem poſsibile ambulare, & posſibile muſicum Socratem eſſe; tamen ipſum, eſt, in utraq; ſubaudiendum putamus. Cū igitur in ſuſcipiente modum propoſitione non fuerit, eſt, uerbum actu proditum, negationem conſenſu omnium faciet negatiua particula ſoli modo, ſed non ipſi eſſe, infinito uerbo, multoq; minus etiam ſubiecto termino uel prædicato adiuncta. quando uero & ipſum, eſt, in propoſitionibus actu pronunciamus, negationē faciemus non magis modo, quā uerbo, eſt copulanda particula. Huius nanq;, cras pugnam cōmitti naualem posſibile eſt, affirmationis non magis negationem eſſe hanc dixeris, non posſibile eſt committi cras naualē pugnam, quam illam, posſibile non eſt cras naualem pugnam committi. neq; enim hæc, tametſi uerbo, eſt, negatiuam iungat particulam, ſimul unquam proditę erit affirmation. Vtrum ergo dicendum eſt in omnibus tum modo præfinitis tum carentibus, una ratione ac uia negatiua particula uerbo, eſt, applicanda negationem nobis fieri, ac quemadm o dum in ijs eueniebat affirmationibus quæ ſine modo cum aſcititia præfinitione enunciantur; eſt, in ipſis uerbo actu propoſito,

fieri duabus modis negationes, alias præ finitione, alias ipſo eſt, ſiue actu, ſiue poteſtate dicatur, negatiuam particulam aſſumente: ſi uero abſque, eſt, omnino efferentur propoſitiones, in ſola pręfinitione confici negationem: ut in his, omnis homo animal, non omnis homo animal, ſic in propoſitionibus quoque modum capeſſentibus, uerbumq́; eſt, actu habẽtibus fieri duobus modis negationem affirmabimus, nonnunquam modo, quandoque, eſt, uerbo negatiuam ſibi particulam uendicante. ſin non habeant, penes modum, ſolum, ut Ariſtoteles quoque nos docuit? An neque in præfinitis modo uacantibus propoſitionibus quæ penes uerbum, eſt, fiunt negationes contradicere affirmationibus dicebamus: uerum cõtrariam fieri in uniuerſalibus: in particularibus ſubcontrariam, neque ſi hoc ita ſeſe in modo carentibus habebat, iam & in modo præditis negationes neceſſe fuit, uti prædiximus, bifariam effici. Omnino nanq; ne differentiã quidem in ui ullam hæc obtinet Affirmatio, Socratem posſibile ambulare, ab hac, posſibile eſt ambulare Socratem; uel hæc, Socratem muſicum eſſe posſibile, ab hac, posſibile eſt Socratem muſicum eſſe. eodem modo neq; hæc negatio, non posſibile Socratem ambulare, ab hac, ambulare non eſt posſibile Socratem, neq; hæc, non posſibile eſſe Socratem muſicum, ab illa, posſibile non eſt muſicum Socratem eſſe. quandoquidem nec ſi, posſibile, per ſeipſum dicamus, uelut quid aliud præter quã hoc qđ dico, posſibile eſt, nos proferre arbitramur: neque ipſa plane ut duo diuerſaq́; pronũciamus: ſed quaſi totum quodpiam unũ hoc ipſum, posſibile eſt, dici-

mus,ipſumq́ hoc enunciamus,ſubeſſe in rebus ijs talis exiſtendi modus quæ propoſitione explicantur. idcirco neq́ hoc, non poſſibile non eſt, aliud quidpiam erit. quamobrem nihil eſt quod illis quæ de his Ariſtoteles tradidit quidquam addamus. Eadem & in ijs ratio habetur propoſitionibus quæ uerbum, eſt, poteſtate comprehendunt. Nanque huius affirmationis, bene ambulat Socrates, uerbũ, ambulat, indicatiuum obtinentis, in quo non eſſe, ſed, eſt, continetur, non hãc magis, nõ bene ambulat Socrates, eſſe negationem putes quam hanc, Socrates bene non ambulat. Quod ſi non ambulante omnino Socrate, id mentiatur qui bene ambulare illum dixit, utrum etiam tũc negationem faciemus negatiua particula modo an magis prædicato adiecta? An ipſam dicendum eſt ſemper modo, non, ſemper tamen eodem ſenſu applicandam. Nam quo pacto affirmationem duobus modis mẽtiri accidit, tum non ambulante omnino Socrate tum ambulante quidem, uerum non recte ambulante, ita uidelicet res ſeſe & in negatione habebit, Socrates nequaquam bene ambulat, dicente. Si quis uero de præfinitis cum modo quærat affirmationibus, qua ratione faciendæ in ijs negationes ſint, utrum negatiua pręfinitioni an modo nectenda particula: ſi quidem in impræfinitis omnem de ipſis commentationem tractauit Ariſtoteles, facile eſt reſpondere, neque in his ipſam alij cuiquam præter quam modo coſtruendam. propoſitiones enim non terminos priuatiuos eſſe oportet. Sin minus, accidet rurſus ueram ſimul eſſe contradictionem in proprie poſſibili & contingente, ubi contrarias quoq́ in-

ęqualiter contingente concurrere uſu uenit.nam quod omni contingit, hoc prorſus & non omni in ſignificatione omni contingentis , quandoquidem non etiam contingenter omni ineſſet, quandoque uero & nulli. Conſtatq; nequaquam fore ut hæc ab illis diſcrepent quæ inter initia prodidimus, præfinitionem, omnis, &, nullus, cum, aliquis, præfinitione ac non omnis, in materia contingente, uel ſi in futuro capiantur tempore, perpetuo depugnare. nam illic cũ propoſitiones uelut exiſtentes inſpiceremus, hæc de ipſis decernebamus. Et uero illud quoq;, omnis, &, nullus, in materia contingente ſimul mentiri: propterea quoniã ſimul falſas eſſe ambas ſic uniuerſales hac in materia neceſſe eſt: ut quæ ipſum contingens, quod ineſſe nonnullis, quibuſdam uero nõ ineſſe natura eſt aptum, omni uel nulli pronunciant dubioprocul competiturum: non ſecus atq; in prædictionibus ſit de ĳs quæ eueniunt neceſſario uel non eueniunt: in quibus, erit, aut, non erit, dicere conſueuimus: id quod neq; in ampliore, neq; in anguſtiore, contingente locũ obtinet, dicẽtibus nobis, omnis homo caneſcet in ſenectute : nullus erit ſedigitus. Particulares autem ueraces eſſe ambas : qua de re cõtradicere eas uniuerſalibus merito accidit. Nunc uero de ĳs agitur propoſitionibus quæ cum contingenti modo proferuntur: uniuerſaliterq; aſſeueramus in indiuiduis omnibus, aut nullo prædicatum fore: quandoquidem nec particulatim cuiquam inerit . Sed uerum quoq; aſſerimus, non eo quod natura eſt uniuerſali ca pido (haud.n.hoc poteſt omne quopiãm ex ĳs quæ cõtingenter de ipſo prædicantur aut impertiri aut pri-

uari)ſed quod diſtinctionibus adiectis quibuſdã eo deductũ eſt ut per ſeipſum uniuerſum capax fiat accidentis: ceu cum dicimus, cõtingit ut omnes futuri hac tempeſtate Athenienſes in ſenectute caneſcant: ſed & non omnes, &, contingit ſedigitum fieri neminem: ſed poteſt & aliquis fieri, &, contingit hoc anno atque in hac regione nullo canicularium die imbrem inceſſere: ſed inceſſere & quodam poteſt imber: et omni bruma li uerbi gratia uel huius menſis: uerum poteſt & non omni. Quapropter cum uniuerſales dicimus particularibus in huiuſmodi contradicere propoſitionibus in quibus prædicatũ aut iam exiſtit, aut extitit, aut prorſus fore ut exiſtat in ſubiecto perhibemus, ita pronunciamus, quo nobis etiam modo Ariſtoteles in primæ huiuſce libri Sectionis concluſione tradidit, cum uim diſcriberet contradictionis. Cęterum ſi quęrat quiſpiã utrum hæc, contingit nullum eſſe iuſtum hominem, affirmatio ſit, an negatio nuncupanda, affirmationẽ omnium conſenſu reſpondebimus: propterea quoniã abſq; negatiua particula aſſumptus eſt modus. prætereą pro ditam in rebus ipſis demonſtrationem, teſtem huiuſce rei citabimus Ariſtotelem: qui propoſitiones has, contingit nulli, uel non omni, &, nulli neceſſe, uel non omni, negationes quidem appellat in Reſolutoriorũ tractatu: ob eã quã poſt cauſam exponemus: docet autẽ in illis ipſis, non plane negationes, uerum affirmationes eſſe. Itaque Nunc uero tantum inquit, præter ſupradicta compertum nobis ſit, hoc, contingere nulli, uel, cuiquam non ineſſe, affirmatiuam figuram obtinere: cum, non, aduerbium, cuiquam, nomini, non uerbo

ineſſe in oratione illa,cuiquam non ineſſe, coniungatur:perindeq́ ſignificet propoſitio atq; non omni cõpetere.infertq́ huius illico probationem:cum ait,quippe uerbum,contingit,non ſecus atq; eſt, ipſum ſtatuitur.& quę hæc ſequuntur. Cum igitur in opere propoſito de interpretatione oppoſitiones Philoſophus,omnisq́ generis differentias tradere nobis inſtituerit propoſitionum,iure negationum modum expoſuit nobis præcipuum. in Reſolutorijs uero in quibus compoſitiones docere nos propoſuit ſyllogiſmorum, propoſitiones de quibus & ex quibus conſtituuntur ſyllogiſmi in affirmàtiua,quam ipſe appellat, figura omnes accerſit:quoniam finitum quid uolumus in ſyllogiſmis certumq́ colligere:quod autem finitum eſt,id ex finitis conſtare propoſitionibus:magisq; finitę affirmationes eſſe quam negationes uidentur ut quæ formis proportione reſpondeant:faciliusq; in ijs hac de cauſa ad ratiocinandũ aptos ineptos've aſſequimur propoſitionum complexus. Vocat autem ex ijs alias affirmationes,negationes alias,non ſolum a præfinitionibus diuiſione eiuſmodi ipſarum facienda, ſed eo etiam quoniam accidit,ut quæ ſunt in libris illis ceu negationes acceptæ,idem quibuſdam planè negationibus ſonent: ijs inquam quæ & modum ſimul & affirmatiuam prӕfinitionem tollũt:perinde quaſi ſint,q; de ipſis Iamblichus inquit Philoſophus,uoce affirmatiuæ,negatiuæ uero facultate. Quandoquidem nanq; oppoſitiones propoſitionum penes uel modos, uel quantitatem capiamus,obiacent uero ſecundum modos neceſſariæ propoſitiones contingentibus, quoniam rem illæ de

qua pronunciant, eodem pacto perpetuo ſeſe habere in dicant, hæ modo eſſe modo non eſſe, nimirum impoſſibilis cum neceſſarij numeratis hac in re propoſitioni bus, quare & idem eas poſſe dicentem audiemus Ariſtotelem, in quanto uniuerſales particularibus, affirmatiuę negatiuis in quali, in contingente & neceſſario, ſi modum modo, quantum quanto, quale quali opponẽtes, affirmationi quæ tanquam negatio accepta eſt capiamus oppoſitam, ut huic, contingit nulli, illam, neceſſe cuiquam, huiusq́ negationem quæ proprie, hoc eſt penes modum fit, ſumpſerimus, nempe illam, non neceſſe alicui, conſonam huic illam quæ in Reſolutorijs uelut negatio aſſumpta eſt inuenimus. nam quod alicui neceſſe non eſt, id nulli contingit: & contra. Eadem et in reliquis ꝓpoſitionibus quæ penes hos modos ſunt non ſolum præfinitis, ſed etiam impræfinitis ratio eſt, ſi quis harum quoq́ illas quæ particulam uerbo eſſe, negatiuam copulant, eadem atq́ in præfinitis intelligentia negationes cenſet uocandas. Nanq́ huic, contingit non eſſe, contradicit illa penes modum qualitatemq́, neceſſe eſt eſſe, conſentit uero illa, non neceſſe eſt eſſe, quæ proprie negatio eſt. huic uero, neceſſe non eſſe, illa contradicit, contingit eſſe, concurrit illa, non contingit eſſe. An uero et concurrentes ſecũdum modum quem diximus inter ſe propoſitiones mutuam quandã habeant differentiam, tempeſtiuum non eſt in præſentia curioſius diſputare: ſed eius eſt quę de miſtionibus in priorum Reſolutoriorum priore habetur contẽplationis. Neq́.n. breuis, neq́ in cõfeſſo perſpicacioribus eſt ea ratio quæ diſcernere illas conatur, ut quæ ex fal

ea ſuppoſitione prodeat: quæ ſuppoſitio in omni pariter contingente cum uniuerſali negatione reciprocare uniuerſalem affirmationem putat: nihilq́ꝫ, quod ad hoc attinet, ęqualiter contingente plus quam ut plurimum uocato obtinet: uerum cogitur ut cōtingere quinis digitis naſci omnes homines, ita nullum etiam confiteri. In eo autem quod ineſſe dicitur, quoniam ſpecies huic nulla oppoſita eſt propoſitionis, ſi in quanto ſolum & quali oppoſitam ſumpſerimus, ut huic, ineſt nulli, hanc cuiquam ineſt, huius negationem quæ eſt, non ineſt cuiquam, illi, nulli ineſt, idem ſonare inueniemus. Qua propter nihil eſt quòd in utrouis tractatu deſideretur: id quod ſuſpicari quis potuiſſet: cum eas in neutro opere: quæ tanquam negationes in altero acceptę ſunt, tradi uideat: ſed genus conueniens docendi Ariſtoteles utriqꝫ ſeruauit. Quod ſi propoſitio illa quæ contingit udena ideſt nullum eſſe, inquit pennatum hominem, proprie eſſe, uidetur negatio, nihil eſt quòd mireris, nam hic negatiua particula ad ipſum quoqꝫ modū; uelut illi adiuncta exauditur: atque hoc pacto proprie negationem facit. Sed eſt hoc apud Gręcos magis conſpicuum. quippe ſi græce pro udena medena. i. nullum grammaticum eſſe contingit hominem dixerimus, nō negationem amplius proferre, ſed tranſpoſititiam dubio procul affirmationem uidebimur: quoniam me, græcum aduerbium negandi, non quemadmodum, u, generis eiuſdem aduerbium, modis in negationibus præponi natura eſt aptum. haud enim quo modo, uc endechetæ, id eſt non contingit, poſſunt ita &, me endechetæ, dicere. Sed ad ea redeamus ex-

ponenda quæ deinceps tradita ſunt Ariſtoteli: dicamusq́ue uelle eum proportionē quandam in modo præditis uacantibusq́ue propoſitionibus a nobis capi geometricam: cum quem, inquit, in modo carentibus habent ordinem ſubiectæ res ac prædicatæ ad ipſum, eſſe et non eſſe, eundem in modo utentibus, hoc eſſe, & non eſſe, ad modos obtinere. utq́ue in modum non habentibus negatiuam particulam neq́ue ſubiecto neque prædicato ad negationem faciendam copulari, ſed ſoli uerbo, eſſe, oportebat, eodem pacto & in his ſi non uerbo, eſſe, ſed modo coniungatur, negationem eſſe facturam. Hæc ergo propoſitio, Socratem posſibile eſt iuſtum non eſſe, non erit negatio: ſed infinitis atque ex tranſpoſitione uocatis affirmationibus proportione reſpondebit. eritq́ue ſecundum proditam methodum hæc illius negatio, non posſibile eſt Socratem iuſtum non eſſe. nam & has in propoſitionibus modum accipientibus trāſpoſititias nominant. ſimplices autem eas quę uerbum eſſe abſq́ue negatiua aſſumunt particula, nō poſſibile eſt eſſe Socratem iuſtum. At Ariſtoteles uel hoc loco breuitati ſtudens affirmationem ſimplicem per hoc, posſibile eſſe, tantum ſignificat trāſpoſititiam per hoc, posſibile non eſſe: nobis nimirum relinquens quaſcunq́ue ijs uelimus res ſubiectas prædicatasq́ue ſubijcere. Differentiam autem hanc contradictionum, ſimplicis inquam ac tranſpoſititiæ uel in cæteris modis cenſet, contingente & neceſſario & imposſibili ſpectandam. ſuntq́ue manifeſta ea quæ de illis produntur: præter, illud, EA QVÆ AFFIRMATIONEM AC NEGATIONEM FACIENTIA:

quod de modis dicitur. Hos enim inquit conuenit uel affirmatiue ac ſine particula negatiua acceptos. ut poſſibile, neceſſarium, uel negatiue & cum negatiua particula, ut, nō posſibile, non neceſſarium, cum uerbo, eſſe, ac, non eſſe, conſtruere atque connectere. Conſtatq́ ſumptos affirmatiuos, ſi uerbo, eſſe, complicentur, ſimplices affirmationes: ſin, non eſſe, tranſpoſititias eſſe facturos. negatiuos uero ſi ipſi eſſe, adhibeantur, ſimplices negationes: ſin, non eſſe tranſpoſititas redituros. Tum igitur ideſt hoc pacto attendendum: tum quod poſtea quā oppoſitiones penes dictos enumerauit modos, adijcit, VERVM, NON VERVM nimirum nos monitos uolens, alios quoq; præter ante dictos quatuor, posſibilem, contingentem, neceſſarium, imposſibilem, eſſe innumerabiles modos: uerum ſed ad præceptionem propoſitionum, ob cauſam quam ſupra reddidimus, his eſſe contentum.

III.

E T uero ratione fiunt conſequentiæ ſic ſtatuentibus. Poſſibili nanque eſſe conſequens eſt eſſe contingere: idq́; cum illo conuertitur, & non impoſſibile eſſe, & non neceſſe eſſe. poſſibili uero non eſſe, & contingenti non eſſe, nō neceſſe non eſſe, et impoſſibile non eſſe. Non poſſibili eſſe, & non contingenti eſſe, neceſſe non eſſe, & impoſſibile eſſe. Non poſſibili autem non eſſe, & contingenti non eſſe, neceſſe eſſe, & impoſſibile non eſſe. Porrò id quod dicimus ex ſubſcriptione ſpectetur.

PAGELLA.

PRIMA.	SECVNDA.
Posſibile eſſe.	Non posſibile eſſe.
Contingens eſſe.	Non contingens eſſe.
Non impoſsibile eſſe.	Imposſibile eſſe.
Non neceſſe eſſe.	Neceſſe non eſſe.
Poſsibile non eſſe.	Non poſsibile non eſſe.
Contingens non eſſe.	Nō contingens nō eſse.
Nō imposſibile nō eē.	Impoſsibile non eſse.
Non neceſſe non eſſe.	Neceſse eſse.

ITAQVE *impoſsibile & non impoſsibile contingenti & poſsibili,& non contingenti & non poſsibili conſequentia quidem contradictoriæ ſunt, uerum ordine obuerſo. Quippe hoc poſsibile eſſe, impoſsibilis ipſius negatio, nimirum hæc, non impoſsibile eſſe, comitatur. negationem uero affirmatio. non poſsibili nanque eſſe, conſequens eſt eſſe impoſsibile. ſi quidem affirmatio eſt, eſſe impoſsibile: non impoſsibile eſse, negatio. At neceſſarium quonā pacto ſeſe habeat uidendum. atque non ita ſe habere conſpicuū eſt uerum ſequi contrarias, contradictiones uero eſse ſepoſitas. Non enim huius neceſse non eſse, illud, non neceſse eſse, negatio eſt: cum ſimul poſsint ambæ uerum in eodem fateri. nam quod non neceſse eſt neceſse, id non neceſse eſt eſse.*

Conſtat in his de propoſitionum illarum agi conſequentia quæ cum modo proferuntur. Cum autem ſint quatuor modi, posſibile, contingens, de quorum conuenientia diſcriminéq; poſthac diſputabitur, et præter hos neceſsarium, et imposſibile, cumq; ex quatuor ſingulis propoſitiones duæ ſimplices, duæ ex tranſpoſitione ſpectentur, quatuor poſsibilis propoſitionibus ordine congruo in tabella expoſitis, inſpicit quo pacto aliorum cuiuslibet modorũ propoſitiones ad has obtineant conſequentiam, hanc inquam, uerbi gratia, poſſibile eſse, posſibilis affirmationem quę propoſitio contingentis, quæ neceſsarij, quæ impoſsibilis conſequatur: eodem & in cæteris modo: Ponitq; primum propoſitiones oẽs contingentis propoſitionibus posſibilis conſequentes eſse oĩbus, easq; quę ſimiliter illis dicũtur, affirmationi ſimplici ſimplicem affirmationem: tranſpoſititiam tranſpoſititiæ. ſimili modo & in negationibus. Per hæc igitur à ſe idem nullo diſcrimine ſonare poſsibile et contingens poni, non ſolum declarat cũ POSSIBILI ESSE, inquit, CONSEQENS EST ESSE CONTINGERE, ſed ẽt cũ addit, IDQVE CVM ILLO CONVERTITVR. Impoſsibilis uero ꝓpoſitiones rurſus ſimplices poſsibilis contingentisq; ſimplicibus cõſequentes eſse pronunciat: non ſimiles tamen ſimplicibus: VERVM ORDINE, ut ipſe loquit̃, OBVERSO, nempe ſimplici primæ pagellæ affirmationi ſimplicẽ negationẽ ſecũdę. negationi ſimili poſsibilis & contingẽtis quę in eadẽ eſt pagella ſimplicẽ quę in prima pagella eſt ĩpoſsibilis affirmationẽ: eadẽ rõne

& in tranſpoſititijs. patetq́; id iure optimo fieri. Nam quod poſſibile eſſe, eſt, contingitq́; eſſe, id impoſſibile eſſe ridiculum. uerum eſt autem non impoſſibile eſſe dicere: quod autem non poſſibile eſt eſſe, neq; eſſe con tingit, impoſſibile id eſſe manifeſtum eſt nobis faſſum iri: ut non poſſibile, neq; contingens eſt diametrum eſ ſe commenſurabilem coſtæ. ergo impoſſibile eſt com- menſurabilem coſtæ eſſe diametrum. eadem & in ijs dicemus quæ ex tranſpoſitione proferuntur. Simplici bus uero eſſe ac poſſibili ac contingentis affirmationi bus, ſimpliciq́; impoſſibilis comitem negationi ſimpli cem rurſus principio negationem ponit neceſſarij, ſitq́; ut ſub his, poſſibile eſſe, contingens eſſe, non impoſſi- bile eſſe, hæc non neceſſe eſſe, ſtatuatur. Nanq; poſſibi le & contingens cum inter neceſſarium & impoſſibi- le poſita uideantur, neutriq; eadem eſſe extremorum, merito negationem utraq; ſequẽtem habere uiſa ſunt. Sub ſimplicibus autem poſſibilis ac contingentis ne- gationibus, impoſſibilisq́; affirmatione ſimplici, non etiam affirmationem ſimplicem neceſſarij, ſed tranſpo ſititiam ponit, Quod enim non poſſibile & nõ contin gens & impoſſibile eſt eſſe, id neceſſe eſſe, dici non po teſt: ſed neceſſe ut non ſit eſſe perſpicuum eſt. ſi impoſ ſibile eſt coſtæ diametrum eſſe commẽſurabilem, eam non eſſe commenſurabilem neceſſe eſt. Rurſus ſub trã ſpoſititijs poſſibilis affirmationibus & contingentis tranſpoſititia locata impoſſibilis negatione: iure ſub il larum negationibus affirmationem reponit è regione ſuæ ipſius inficiationi oppoſitam. Rurſus uero ſub af firmationibus quas diximus tranſpoſititiaq́; negatio-

ne im-

ne impoſsibilis, negationem ſimiliter ſeſe habentem conſtituit neceſſarii, hoc eſt ſub illis, poſsibile non eſſe, contingens non eſſe, non impoſsibile non eſſe hanc, nõ neceſſe non eſſe, ſub harum autem oppoſitis, hoc eſt ſub his non poſsibile non eſſe, non contingens, non eſſe, impoſsibile non eſſe, non tranſpoſititiam affirmatio nem præterea neceſſarij. (nam ſupra iam ſub ſimplici poſsibilis negatione definita eſt, & eas quę hãc ſequũ tur) ſed affirmationem ſimplicem, neceſſe eſt eſſe: quæ ſola etiam ex neceſſarij propoſitionibus illocata remã ſerat: cum ab ipſo iam tres aliæ ſingulæ, quo modo expoſuimus, in ſua ſede ſint conſtitutæ. His in præſen tia hunc in modum digeſtis, uult in tabella quoque, quam ſubſcriptionem uocauit, quaſi ijs de quibus do cuit ſubiecta, proditam ab eo ceu pictura quadam ſpe ctemus propoſitionum ſequelam. atq; à ſimplici poſsi bilis affirmatione ſumpto initio, deinceps ab alijs mo dis hac ratione conſequentes enumerat. Exinde docen do progreditur: aſſumptaq; in eadem delineamenti ue lut pagella tranſpoſitia poſsibilis affirmatione, ab hac rurſus ordine reliquorum propoſitiones modorũ con ſequentes ſubiungit. tum deinde ad percẽſendas tranſit propoſitiones in altera delineamẽti pagella deſcriptas. Cæterum quoniam culpa non uacat proſcriptio prodi ta propoſitionum, tametſi probabilis minus perſpicaci bus ob redditas cauſas uideri queat, per ſequentia qđ ibi uitioſe expoſitum eſt corrigere inſtituit. Prius autem nos rogat attendamus, in edita propoſitionum ta bella quonã ſe ordine impoſsibilis, quo neceſſarij pro poſitiones habeant; ut liceat quidnam id ſit ꝙ in illa

perperam habetur contẽplari. quãobrem hæc quoque ſubnectit, ITAQVE IMPOSSIBILE ET NON IMPOSSIBILE CONTINGENTI ET POSSIBILI, &c. quibus uerbis affirmatiuas negatiuasq; impoſſibilis propoſitiones expoſitas eſſe ex cõſequentia, ſubditasq; poſsibilis ac cõtingentis affirmatiuis negatiuisq; propoſitionibus dicit, negationibus aduerſus proprias affirmationes rectà deſcriptis: totaq; ſimplici impoſſibilis contradictione ſub ſimplicibus conſtituta illarũ cõtradictionibus: totaq; tranſpoſititia ſub iis quæ ex tranſpoſitione nominantur, ſed ordine, quemadmodum inquit, obuerſo: nimirũ obuerſione illas circa ſolum qualitatis ordinẽ ſpectanda: propterea quoniam conſequentes illarum ſunt affirmationibus negationes impoſſibilis, non impoſſibile, inquam, eſſe, ſimplex negatio, et trãſpoſititia negatio, nõ impoſſibile nõ eſſe. affirmationes negationibus, tũ affirmatio ſimplex hæc, impoſsibile eſſe, tum affirmatio illa ex trãſpoſitione, impoſſibile non eſſe. Quãuis.n. quibuſdam cum priuatiue enuncientur ad ſpeciẽ declinare uideãtur negationũ, tamẽ totum hoc eas eſſe, priuatiuas affirmationes, cõfitemur. ideoq; ſolum hoc uoluit in iis Ariſtoteles annotaſſe. Propoſitiones ergo impoſſibilis iuſto, id qđ diximus, ordine expoſitas ait: minime uero illas neceſſarij, quippe contradictionem facientes in eo propoſitiones ut, neceſſe eſſe, ſimplicẽ affirmationẽ, &, nõ neceſſe eſſe, ſimplicẽ negationem, ſeparatim neq; recta inter ſe oppoſitione expoſitas eſſe: cũ ſimplex hæc affirmatio, neceſſe eſſe, infra in ſecunda pagella ſub tranſpoſititia impoſſibilis

affirmatione cõſtituta ſit, eius uero negatio parte primæ pagellæ ſuperiore ſub ſimplici negatione impoſſibilis: rurſus hæc affirmatio, neceſſe nõ eſſe, parte ſuperiore ſecũdæ pagellæ, negatio illius in fine primæ exponatur: quæ autẽ recta ſibi obſtãt inuicẽ, non ab iis contradictionẽ etiam fieri: id quod modorũ omnium aliorum eodem inter ſe uerſu oppoſitæ propoſitiones habẽt. Nanq; hæ, non neceſſe eſſe, & neceſſe non eſſe, quæ ſimplicibus poſſibilis propoſitionibus ſunt cõſequentes, ſimul mutuo ſunt in materia neceſſaria mẽdaces. quæ uero tranſpoſititiis, nempe hæ, nõ neceſſe nõ eſſe, & neceſſe eſſe, in impoſſibili. quo factũ etiã eſt, ut contrarias eas appellauerit, qua ratione modo carẽtes quoq; cum inter ſe cõmentiuntur, contrarias nuncupamus. Falſum igitur eæ ſibi inuicem in proditis nunciant materiis quæ è regione ſunt expoſitæ neceſſariĳ propoſitiones. & contra, ueræ ſimul eſſe in aliis uidentur nõnullis. Nã rurſus eæ quæ ſimplices comitantur, uerũ inter ſe prodũt in impoſſibili materia: qđ Ariſtoteles inquit, cum ait, QVOD NON ESSE EST NECESSE, ID NON NECESSE EST ESSE. q̃ uero trãſpoſititias, ĩ neceſſaria.

IIII.

ENIMVERO *in cauſa id eſt quo minus perinde atq; aliæ neceſſariũ ſequatur, quod idem ualens impoſſibile cõtra ac neceſſarium redditur. Nam quod eſſe eſt impoſſibile, id neceſſe eſt non quidem eſſe, uerum non eſſe. quod autem non eſſe impoſſibile eſt, neceſſe id eſſe. Quamobrem ſi illa ſimiliter poſſibile ipſum & non poſſibile, hæc è contrario ſequuntur. quandoquidem*

non idem ſignificat neceſſarium atque impoſsibile: ſed obuerſo, uti dictum eſt, ordine.

Conſequens ſane erat ut propoſitionum proſcriptionis prius correctionem traderet poſthac aſſerendam: perperamq; ſeſe in tabella ſupra expoſita habere demõſtraret negationes neceſſarij. Neq; enim ſimplicẽ aliorum modorum ſimplicibus eſſe propoſitionibus, ſed transpoſititijs ex aduerſo ſuæ ipſius affirmationi iunctam oportuit, neq; transpoſititijs illam quæ ex trãſpoſitione appellatur: uerum ſimplicibus hanc quoq; è directo ſuæ comitem affirmationis: atque ita quæ per hæc dicuntur, adiiceret contradictionem tranſpoſititiam neceſſarij iure ſub ſimplici poſsibilis atq; impoſſibilis conſtitutam eſſe contradictionẽ; ſub tranſpoſititia ſimplicem. Cõuenit enim rem eſſe prius intelligas, quam cur illa ſit quæras. Verum forte Ariſtoteles poſt illegitimum factæ ab initio proſcriptionis indicatum ordinem neceſſarij propoſitionum, quaſi perſpicacioribus conſequentem illarum expoſitionem protinus intelligentibus, cauſam per hæc reddere iuſtæ ipſarum conſequentiæ uoluit. Sed quam eſſe cauſam dicit, ut ſimplicibus poſsibilis impoſsibiliſq; propoſitionibus trãſpoſititiæ ſubiectæ ſint neceſſarij, tranſpoſititiis ſimplices? QVONIAM IDEM, inquit, VALENS IMPOSSIBILE CONTRA AC NECESSARIVM REDDITVR, atq; idem ea ualere quidem ait, quoniam eodem ſemper modo habet ſeſe utrunq; illorum: neque eſt capax contrarij: cum alterum ſit ſemper, alterum ſemper non

ſit.contra autem reddi, propterea ꝙ cum ipſum, eſſe, horum alteri adhibemus modorum, propoſitionemq́ facimus ſimplicem, alteri ipſum apponimus non eſſe, ac tranſpoſititiam propoſitionem conſtituimus. Nam quod eſſe neceſſe eſt, id non eſſe eſt impoſsibile: & quod eſſe impoſsibile eſt, id neceſſe eſt non eſſe. Has igitur impoſsibilis propoſitiones ſi propoſitionibus, inquit, poſsibilis & contingentis cõſequentes eſſe, ſimplicitate illis, uel tranſpoſitione ſimiles diximus, ſuccedere ipſis eas accidet neceſſarij quæ, ut ipſe ait, econtrario in his ſeſe habent, hoc eſt tranſpoſititias ſimplicibus: & tranſpoſititiis ſimplices. His hunc in modum enunciatis, repetit ea quæ de neceſſarij atq; impoſsibilis communitate & differentia prodidit, eaq́ nobis uult in depromptu haberi, nempe idem inter ſe ordine obuerſo ualere. Nanque ipſum, neceſſe eſſe, impoſsibile dixeris ad non eſſe: & eſſe impoſsibile, neceſſariũ rurſus ad non eſſe.

V.

A N *fieri nequit ut diſpoſitæ ſint hoc pacto neceſſarii contradictiones. Nam quod neceſſe eſt eſſe, id eſſe poſsibile eſt, ſin minus, negatio conſequetur. quippe cum aut affirmare neceſſe ſit, aut negare. quamobrem ſi poſsibile eſse nequaquam eſt, impoſsibile eſt eſse. ergo id eſse eſt impoſsibile, quod neceſse eſt eſse: quod eſt abſurdum.* At *uero ex hoc, poſsibile eſt eſse, illud ſequitur, non impoſsibile eſse, ex hoc uero illud, non neceſse eſt eſse, quo fit ut quod neceſse eſt, id non ſit neceſse: quod minime conuenit.* Atqui *neque hoc, neceſse eſt eſſe, neque hoc, neceſſe non eſſe, illi, poſſibile eſt eſſe, conſe-*

quentia ſunt. ambo nanque accidere illi poſſunt: horum utrumuis uerum fuerit, non uera etiam erunt illa. nam ſimul poſſibile eſt eſſe & non eſſe. quod ſi eſſe uel non eſſe neceſſe ſit, non erit utrunque poſſibile. Reliquum *eſt igitur ut hoc, non neceſſe non eſſe, ex illo, poſſibile eſt eſſe, proueniat. id enim uel de hoc, neceſſe eſt eſſe, uerum eſt.* Etenim *fit hæc contradictio ex hoc, non poſſibile eſt eſſe, conſequenti. quippe hoc, impoſſibile eſt eſſe &, neceſſe eſt non eſſe, illi conſequens eſt: cuius hæc eſt inficiatio, non neceſſe eſt non eſſe.* Itaque *& hæ quo modo diximus contradictiones ſequuntur: nihilq; accidit incommodi ſic collocantibus.*

Proſcriptio ſupradicta per hæc cõfutatur neceſſarii negationũ, exquiſitusq; adeo traditur ordo illarum in deſcripta modũ admittentium propoſitionũ tabella, ut nihil diſcrepet, nihil nõ ſuo loco poſitũ ſit: ſed ordinẽ legitimũ obtineat tota deſcriptio. Primũ uero quæritur quænam ex quatuor neceſſarij propoſitionibus, duabus ſimplicibus, trãſpoſititiis reliquis, ſimplicem ſequi dicenda ſit poſſibilis affirmationẽ. Atq; nec, ut ante dicebamus, negationẽ ſimplicẽ, nẽpe hãc, nõ neceſſe eſſe, nec utrãuis affirmationũ ceu cõſequentẽ demonſtrat illi ſubnectit oportere, ſed ſolã hãc, nõ neceſſe nõ eſſe, tranſpoſititiã negationẽ: quæ ad rectũ ſuæ ipſius affirmationi obiacebit. Colligiturq; ex his, conuenire ut ſimplex negatio ſub tranſpoſititia poſſibilis affirmatione ſtatuatur, recta quidẽ & ipſa propriæ affirmationi occurſura, quaſi tres aliæ ſint neceſſarij propoſitiones iã ſuis locis in tabella per ordinẽ deſitæ. Sic

enim ſeſe his habẽtibus, nõ amplius quæ ſibi mutuo cõtradicũt à ſe inuicẽ ſeorſum deſcriptas eſſe, ut prius, accidit, cõpetentemq́; ſibiipſis locũ ſortiẽtur cõtradictiones neceſſarij; quæ pariter cum impoſsibilis contradictionibus porrigũtur: cõtra uero aſsignãtur atq; illæ; id quod proxime proditũ eſt. FIERI igitur inquit Ariſtoteles, NEQVIT VT DISPOSITÆ SINT HOC PACTO NECESSARII CONTRADICTIONES. quod perinde eſt ac ſi dicat: fieri nequit ut eo modo diſpoſitę integrã ad alias obtineãt cõſequentiam, Hanc porro, nõ neceſſe eſſe, ſimplicẽ negationẽ ſimplici illi affirmationi, poſsibile eſse, nõ recte à nobis, uelut ei cõſequẽtem, fuiſse ſubiunctã, præerepta uelut ſumptiuncula demõſtrat. ea eſt, huic ſimplici, neceſse eſt eſse, conſequẽtẽ illã eſse neceſsario, poſsibile eſt eſse. probatq́; id abductione utens ad impoſsibile hũc in modũ. Nam ſi hęc, inquit, poſsibile eſse, ex illa neceſse eſse, nequaquã ſequitur, hæc, nõ poſsibile eſse, eius negatio cõſequetur. quippe ueram eſse in omnibus uel affirmationem uel negationem neceſse eſt. Verum ſi hæc, non poſsibile eſse, illã ſequeretur, neceſse eſt eſse, quoniam tũ huic, tum ei tantundem ualenti, quæ eſt, non cõtingens eſſe, conſequentẽ illã, impoſsibile eſse, dicebamus: fieret ut hæ, neceſse eſse, &, impoſsibile eſse, uerũ inter ſe cõferrẽt: quod à ratione plane abhorret. hæc igitur, poſsibile eſse, illam, neceſse eſse, oportet ſequatur. Itaq; hoc præſumpto facile oſtenditur non recte à nobis proditum, hanc, non neceſse eſse, ſequi ex illa, poſsibile eſse. Nam ſi huic, neceſse eſse, conſequens illa eſt, poſſi-

bile eſſe,ut ſumptiuncula demonſtrauit : huius autẽ, poſsibile eſſe, illam, non neceſſe eſſe, conſectatricem eſſe arbitraremur, ut initio in tabella deſcripſimus, ex hac igitur, neceſſe eſſe, proueniret eius negatio, nõ neceſſe eſſe, quod fieri nequit. Non ergo ſub hoc, poſsibile eſſe, collocanda hæc eſt, non neceſſe eſſe, ſimplex negatio neceſſarij. Verum neque utrauis illius affirmationum, uel hæc, neceſſe eſſe, uel illa, neceſſe non eſſe: ſiquidem ex iis utraque naturam quandam finitam declarat : altera, nimirum ſimplex : illam quæ ſemper ſit: altera, hoc eſt tranſpoſititia, illam quæ ſemper non ſit. At eſſe poſsibile ancipitem obtinet naturam: atque in ipſum non eſſe cadit nonnunquam. quod enim poſſibile eſt eſſe, poteſt id quandoque & non eſſe. quocirca neque harum utralibet cum illa, poſsibile eſſe, ſimul erit. Itaque tribus exploſis neceſſarij propoſitionibus, uelut illam ſequi, poſsibile eſſe, nequeuntibus, hæc non neceſſe non eſſe, tranſpoſititia negatio ſola relinquitur. quamobrem hæc illi comes adiudicanda eſt: quemadmodum ſimplici illi negationi, non poſsibile eſſe, conſequentem eſſe illam dicebamus, neceſſe non eſſe, tranſpoſititiam affirmationem. Patetq́ ſimplicem hanc negationem, non neceſſe eſſe in eum locum quem in ſuperiore tabella hæc, nõ neceſſe non eſſe, obtinebat, à nobis tranſpoſitum iri: quo fit ut propoſitiones omnes omnibus conſonas reddamus. Cæterum nequis quo pacto illam, non neceſſe eſſe, ſequi non poſſe ex hac, poſsibile eſſe, hoc præſumpto oſtendebamus, poſsibile eſſe, illi, neceſſe eſſe, ſuccedere, eodẽ modo neque illam, non neceſſe nõ eſſe, ex ea progredi

demõſtrari poſſe arbitretur, illud addit. I D E N I M V E L D E H O C, N E C E S S E E S T E S-S E, V E R V M E S T. Haud enim amplius abſurditas continget: ſi ex hoc, neceſſe eſſe, illud, poſsibile eſſe, ſequi dicamus, ex hoc uero, poſsibile eſse, illud, non neceſse non eſse, quippe has ob res uſu ueniet ut hoc, non neceſſe non eſſe, illi, neceſſe eſse, conſequens ſit: quod non ſolum abſurdum non eſt ſed etiam uerum. Nam quod exiſtentiam habet neceſsariã, nequit hoc neceſsariam quoq; priuationẽ habere exiſtendi.

P R O S C R I P T I O V E R I O R
modum adhibentium propoſitionum conſequentiæ.

P A G E L L A.

P R I M A.	S E C V N D A.
Poſsibile eſse.	Non poſsibile eſse.
Contingens eſse.	Non contingens eſse.
Non impoſsibile eſse.	Impoſsibile eſse.
Non cecеſse non eſse.	Neceſse non eſse.
Poſsibile non eſse.	Nõ poſsibile nõ eſse.
Contingens non eſse.	Nõ cõtingẽs nõ eſse.
Nõ impoſsibile nõ eſse.	Impoſsibile non eſse.
Non neceſse eſse.	Neceſse eſse.

Verum his ita proditis, iure per ea quæ ſequuntur

quærit Ariſtoteles utrum hæc, poſsibile eſse, ſequi illam, neceſse eſse, an non ſequi, dici conueniat: propterea quoniam hęc ambo uera eſse non poſsunt. Horum autem uidetur utrunque cõmunire: alterum abductione ad impoſsibile: alterum recta. dicitque.

VI.

CÆTERVM *quæſiuerit quiſpiam an huic, neceſse, eſſe, cõſequens illud ſit, poſsibile eſſe. niſi enim ſequatur, contradictio, non poſſibile eſſe, conſequetur.* Ac *ſi quis non hanc eſse contradictionem putet, illud neceſ ſe eſt fateatur, poſsibile non eſſe: quorũ utrũque de hoc, neceſſe eſt eſſe: falſum pronunciat. At uero contra poſſi bile eſſe idem ſecari uidetur & non ſecari: & eſſe & non eſſe, quapropter quod neceſſe eſt eſſe, id continget non eſſe, quod falſum eſt. Conſtat igitur non quidquid poſsibile eſt uel eſſe uel ambulare: oppoſita etiam poſſe: ſed eſſe in quibus uerum non ſit: primum quidem in iis quæ non per rationem poſſunt: ut ignis calefactorius eſt: poteſtatémque obtinet rationis expertem. Compotes igitur rationis facultates eædem plurium atque contrariorũ ſunt. ratione carentes, non omnes: ſed, quẽadmodum diximus, calefacere non poteſt ignis & non calefacere: nec quæcunque alia ſemper agunt. Poſſunt tamen nonnulla quoque irrationalibus prædita facultatibus oppoſita ſimul ſuſcipere. Verum hoc illius gratia prodidimus, quod oppoſitorũ non omnis capax uis eſt: nec quæ ſub eadem ſpecie dicuntur. Sunt uero quædam æquiuocè poteſtates. Nam, poſsibile, non ſimpliciter appellatur: ſed alterum quia uerum eſt, ceu quod actu exiſtat: ut poſſibile eſt quenquam ambulare, quo-*

*niam ambulat. ac demum poſſibile eſt eſſe, quoniam id actu iam eſt quod poſſibile eſſe perhibetur. alterum ue
ro propterea quoniam ageret: ut ambulare poſſibile
hunc eſſe, quoniam ambularet. Atque hæc quidem in
ſolis mobilibus uis ineſt: illa uel in iis quæ nequaquam
mouentur. Vtrunque autem potens ambulare aut eſſe,
tum quod ambulat iam atque agit, tum quod greſſibile
eſt, uere dixeris. Itaque quod poſſibile eſt hoc modo, mi
nime uerum id de neceſſario ſimpliciter nominare ue-
rum autem eſt alterum. Quamobrem quoniam parti-
culari conſequens uniuerſale eſt ipſum eſſe poſſe, ex eo
quod ex neceſsitate eſſe ſequetur uerum non omne.*

Cũ.n.ex quatuor neceſsariĳ propoſitionibus hãc ſo
lã, nõ neceſse nõ eſse, poſse ex hac ſequi ꝓbaret, poſsi
bile eſse, ex aliis nullã, primũ quidem hãc, nõ neceſse
eſse, non ſequi ex ea poſse demonſtrabat: aſsumebatq;
huic, neceſse eſse, cõſequẽs eſse illud, poſsibile eſse: idq;
per abductionẽ ad impoſsibile aſserebat: quã nũc etiã
nobis tẽtat ad memoriam reuocare: adducitq; illã ma
iore ſtudio: cum ex cautione abundante adiiciat, ta-
metſi quis huius, poſsibile eſse, non hãc, nõ posſibile
eſse, uerũ illã, posſibile non eſse, negationẽ eſse arbi-
tretur: nihil tamen ob id plus illi acceſsurum. fateri. n.
cogetur is, quod neceſse dicimus eſse, hoc ut posſibile
ſit nõ eſse, fore nonnunquã, quod a ratione planisſime
abeſt. Tum deinde cũ ad affirmationes trãſiret neceſ-
ſariĳ confutandas, quaſi illi conſonãs eſse neq; harum
utralibet posſit, contrariũ proxime dictis pronuncia-
bat: quod ipſum quoq; per hæc repetit: nimirũ quod

neceſse eſt eſse,id ut quandoque non ſit, eſse impoſsibile:quo modo quod neceſse eſt non eſse, impoſsibile eſse ut aliquãdo ſit.quod uero poſsibile eſt eſse,ex eorum quæ alias ſunt, alias non ſunt numero cenſeri. eoq; fieri ut rurſus non hoc etiam, poſsibile eſse,ex illo,neceſse eſse,has ob res conſequatur. Quæſtione igitur ſoluenda,in cauſa eſse affirmat poſsibilis æquiuocationem ut rationum appareat contrarietas : qua ſequi poſsibile ex neceſsario, rurſusq; alio ſenſu atque alio non ſequi contingit. Nanque poſsibile partim eſſe inquit, quod actu iam eſt : ut cum ambulare dicimus poſse,ambulantem ; Solemq; illuſtrare poſse,uel moueri.partim per facultatem atque aptitudinem duntaxat:ceu cum ambulare ſedentem poſse, & ambulantem poſse dicimus non ambulare. Sed eius quod actu conſtat, alterum cognatum eſse ac natura inſitum rei quæ ipſum poſse perhibetur,eiusq; ſpecificum : alterũ aduentitium,nec ſemper præſens ſubiecto. Atque natura quidem inſiti , formamq; ſubiectis, uti diximus, largientis , æternum hoc eſse atque in æternis rebus ſubſiſtere : ut cœlum in orbem moueri : uel terram in medio ſitam eſse uniuerſi:uel Deũ bonum eſse . illud non quidem æternum,neque in ſubiectis æternis conſpectabile:quod tamen donec fuerint ſubiecta, cum illis exiſtit: uelut cum hunc ignem poſse dicimus calefacere:& niuem hanc refrigerare:cum reliquum uidelicet eius quod actu eſt ſignificatũ , nempe in ſubiectis non natura conditi,in iis conſideretur quæ ex poteſtate in actum tranſiere : quo modo ſedentem ambulare poſse dicebamus. Rurſus eius quod in ſempiternis di

citur rebus, alterum in ſubſtantiis à materia prorſus abſtractis inquit, ſpectari: ut deorum bonitatem intellectionemq́: alterū proxime ab illo pendere, atq; exiſtere in corporibus quidem, uerū ſimplicibus, & quæ nihil habent cōtrarii: ſemperq́; ſolo circulari motu agitantur: ſuntq; ab omni moleſtia mortalium rerū excepta. Eius uero rurſus quod à facultate emanat, alterū id eſse affirmat quod mutari poteſt in actum: ſicut cū puerum in Imperatorem dicimus poſse euadere: niſi externa re aliqua impediatur, alterum quod nunquam ad actum promouebitur: ſed ipſum eſse in hoc ſolum obtinet ꝙ facultate ſit: uelut in magnitudinē, omniūq; abſolute continuorum ſectione in infinitum: progreſſuq; numerorum in ampliorem multitudinem. Cum igitur tot euariet differentiis poſsibile, ſignificata ſequi eius ex neceſsario quædam ait: alia non ſequi. Nā quæ prædicata de actu exiſtentibus poſsibilia in iis quæ ſubiectis ſiue ſempiternis: ſiue corruptibilibus ex ſui natura inſunt, dicuntur, hæc in iis etiam quæ ex neceſsitate ſunt uerum fateri: propterea quoniam ſunt & ipſa ex neceſsitate: quaſi non ancipiti illa conſtent natura ut eſse ac non eſse poſsint. haud enim poteſt ignis calidus non eſse: nec cœlum non in ambitū moueri. Quod autem à poteſtate in actum migrauit, ut in ambulare, uerbo dicebamus, quodq; in aptitudine uel natura comparata in actum mutari, uel neque idonea, ſed ipſum eſse in eo duntaxat ꝙ ſemper poſsit obtinente ſpectatur, non etiā conuenire neceſsario. Quapropter & ſequi ex neceſsario poſsibile, & non ſequi aſserentes, recte dicimus, alio nimirum, ut ante de ipſo

prodidimus, alioq; mentis conceptu. Quanquam. n. non diſtincte huiuſmodi poſſibile ut unica ſpecies illa actu exiſtentis, uerum ſimpliciter poſſibile ex neceſſario ſequi pronunciabamus, nihil tamen cõmemorabamus abſurdi. Nam quo modo terreſtrem canẽ ſimpliciter etiam canem nominamus, & Aiacem Telamonis abſolute quoq; Aiacem, ſic & id genus poſſibile, ſimpliciter etiam poſſibile appellamus. ſiquidem neceſse quoq; eſt cuiq; conſequentes eorum quæ ab ipſis indicantur eſse æquiuocas uoces: ut genera ſpeciebus. Sed tradit nobis hęc poſt Ariſtoteles: ſolutionemq; promit dubitationis abſolutisſimam. In primis uero omnium aduerſus eam rationẽ uerba facit quæ conſequens eſſe negat poſſibile propterea neceſſario, q; idem eſse poſse atq; non eſse uideatur, ac PLANVM EST ITAQVE ait, NON QVIDQVID POSSIBILE EST VEL ESSE, VEL AMBVLARE, OPPOSITA ETIAM POSSE: hoc eſt nõ eſse, & nõ ambulare. non q; in ambobus his ipſis q̃ ſunt exẽpli loco accepta, id quod dicitur intelligendũ exiſtimet (nam cõtrarium ipſum manifeſtũ plane eſt, ambulãdi facultatem non huiuſce duntaxat, uerum oppoſiti quoq; eſse) ſed oſtẽdere nobis uelit, unicã eſse in quibuſdã quæ poſſibilia dicũtur, facultatẽ, minimeq; ancipitẽ, in quibus non etiam res illi ſuccedet qui hoc, poſſibile eſse, ex illo, neceſse eſse, cõſequi negat. additq; qualia ſint ea quæ hoc pacto ſeſe habẽt, nẽpe ex iis nõnulla quæ rationali carẽt eſsentia: uelut inanima: quæ ſuis effectricibus agunt facultatibus. Itaq; cum calefaciat ignis, non poteſt &

non calefacere: & gleba cum in præceps feratur, non ferri etiam nequit: niſi quis eam per uim extrinſecus uetet. Quod autem dictum hoc uelit non in omnia rationalis experta facultatis extendi, ut brutis etiã cõpetat animãtibus, declarat cũ deinceps addit, POSSVNT TAMEN NONNVLLA QVOQVE IRRATIONALIBVS PRÆDITA FACVLTATIBVS, OPPOSITA SIMVL SVSCIPERE. Nam & paſſiuæ inanimatorum facultates apertè ambigua natura præditæ ſunt: ut ueſtis & ſecari & non ſecari ſimiliter poteſt. & effectrices rationis expertium animalium nõ unicæ coactæq; ſunt: ut in igne ac niue dicebamus. Nam canis, uerbi gratia, cum ambulare queat: poteſt & nõ ambulare: cum obuenientes ſibi uiſiones ſequatur. Quoniam uero ea ratio quæ poſſibile non ſequi ex neceſſario aſtruebat, ab iis promouebatur facultatibus quę in generatione atq; interitu ſunt, quaſi minus aptum ex ſui natura neceſſarium ſit ut utroq; pertineat: hę uero non ſolum eſſe, ſed non eſſe etiã poſſint, ob id occurrendi principiũ ab his ipſis ſumens, PRIMVM QVIDEM, inquit, IN IIS QVÆ NON PER RATIONEM POSSVNT. Quæ.n. in ſempiternis uis ineſt: ea potiſſimum ambiguitatẽ effugit, conſonaq; eſt neceſſario: de qua deinceps diſputat: atq; ea qua cõuenit diligentia difficultatẽ ſoluit. Sunt uero & generaſcentiũ corruptibiliũq; facultates nõnullæ, quæ ſi ſubiecta ſeruent, nõ utroq; uergant: ſed exiſtant cum iis & non exiſtant. Quo fit ut is qui poſſe quod poſſibile eſt eſſe, id omne etiam

non eſſe pronunciat: uel ex his ſolis, ut ait, quæ ſemper agunt confutetur: ſemper, nunc intelligendo aduerbio non ad temporis infinitudinem, ſed quoad fuerit ſubiectum. Itaq; ſermonem illum qui poſse quod eſſe poſsibile eſt, id omne etiam non eſse dicit, non in ſolis uerum eſse facultatibus ratione carentibus, quæ eiuſdem eſse inter ſe ſpeciei hoc ipſo quod eſt, irrationale eſse, perhibentur, ex ante dictis conſpicuum eſt. Quoniam uero contrariorum eſse facultates eas, inquit, uniuerſas quæ rationis compotes habentur, compertum in hominibus id quidem eſt, ſiue artis capias ſiue uoluntatis rationem. nam qui poteſt ſanare, is nõ ſanare etiam poteſt. planiusq; in iis etiamnum quæ ex præelectrice uoluntate fiunt. inter quas locus etiam conſiliis datur. Ergo qui lauari poteſt uel ambulare, poteſt is quoque non lauari nec ambulare. quippe præelectio noſtra, ut pluribus ante aſsertũ eſt rationibus, noſtræ eſt dominationis: & quæ fiunt conſulto, quęlibet agere atque non agere nobis eſt integrũ: In diis autem quidnam dicemus? quam Alexander quoque difficultatem proponit. Aut enim participes rationis eſse illorum facultates negabimus: ſi definitæ ſint, ſemperq; eodem pacto ſeſe habeant ab omni mutatione exceptæ: aut niſi ratione uacent, eas quoque oppoſitorum eſse confitebimur. Recte igitur ille nodũ ſoluit: cogitatricemq; hoc loco acceptam rationem eſse ait, quæ ab imperfecto ad perfectum, à propoſitionibusq; ad concluſionem progreditur: qualis noſtra eſt: uerũ non intellectualem, quæq; actu uno ſimplici cuncta ſemperq; ſtante intuetur: qualẽ ipſe eſse affirmat deorum

rum mentem: quę ab omni prorſus exempta mate ria eſt, actumq́; obtinet ipſi ſubſtantiæ concurrentem. An uero nec ferre in illis conuenit huiuſce rationis nomen? nam mentem Ariſtoteles ipſe cenſet uocandam, oſtenditq́; quodam loco digniorem uel ipſa mente na turam obtinere. Sed hæc in prima reſponſione, ut ſæpe commemorauimus, qua ijs occurritur qui contingens non ſequi ex neceſſario arbitrantur. quaſi dicat Philo ſophus ne in ijs quidem facultatibus quæ cognatę ma xime inter ſe ſunt, ſub unaq́; ratione, quam ſpeciem ap pellauit, ſpectantur (ratione carentibus intelligo) recte affirmari quidquid eſſe poteſt, poſſe et non eſſe. His ue ro ſubiungit deinceps exactiſsimam correctionẽ theo rematis: oſtenditq́; quonam pacto uere utrunq; et con ſequens eſſe, & non eſſe neceſſario poſsibile, alio nimi rũ atq; alio ipſius ſignificatu dicebatur: atq; SVNT VERO QVÆDAM ÆQVIVOCÆ, in quit, POTESTATES: perinde ac ſi dixiſſet, ne ſi eiuſdem quidem eſſe inuicem ſpeciei maxime facul tates omnes conceſſerimus rationis expertes, poteſt ci tata difficultas procedere. Illud tamen ignorandum haudquaquam eſt, quæ ſunt in rebus uniuerſis facul tates, quo minus ſub genus unum quodpiam referan tur, non parum abeſſe: conueniunt enim ſolo nomine: natura quàm maxime differunt. Deinde diuiſionem quoque facit illarum: quam nos anticipando tradidi mus: ac quale prędicetur ſignificatum poſſibilis de ne ceſſario, quale uero non prædicetur oſtendit. Hæc er go cum ex ijs pateant quæ ante diximus, ordine ſingu la diſcutiẽtes quę in ſerie lectionis cõſiderationem po

ſtulant, illic primum, ATQVE HÆC QVIDEM IN SOLIS MOBILIBVS VIS INEST: ILLA VEL IN IIS QVÆ NEQVAQVAM MOVENTVR, mobilia dicta eſſe arbitramur, quæ quidē moueri natura idonea ſunt, nec iam tamē mouēt. ſolaq; id genus ea ſunt quæ generationi ac corruptioni debentur. Vim autem eam acceptam eſſe non quæ in ſola eſt aptitudine, ſed quæ ab actu ſeparari ex ſui poteſt natura: ut in ſolis quoque generationem atq; interitum ſuſtinentibus ui ſitetur. Proinde huic Philoſophus ea quæ penes actū intelligitur facultate opponenda, ſubiunxit, illa uel in ĳs quæ nequaquam mouentur: nimirum coniunctione indicans illa, in his quoq; ſpectari forſitan poſſe aliquādo huiuſmodi poteſtatem, cum ſuam ipſorum perfectionem receperint: ad quam properantem habebant uim aptitudinis. ante hæc tamen in ĳs quæ perpetuo mouentur, hoc eſt in cœleſtibus: & prius his in immobilibus ideſt intelligibilibus cauſis ac diuinis. cū aptitudinis facultati nullus patere intelligibilibus queat locus: in cœleſtibus relinquatur quidem, ut localis illorum mutatio declarat, ſemper tamen ſit actui coniuncta. nam quod de ipſis appoſite effatus eſt in Metheoris, abſolutus eſt ſemper illorum motus. Illud præterea, VTRVNQVE AVTEM POTENS SEV POSSIBILE AMBVLARE AVT ESSE bifariam ſcribi admonemus. aut enim quo modo expoſuimus: aut pro poſsibili non impoſsibile. Ergo ſi poſsibile ſcribatur, hic ſermo erit de eo quod

propoſitum initio fuerat, nimirum poſsibilis nomen de utraque prædicari facultate, tum quæ ad actum, tum quæ ad aptitudinem pertinet. idcirco ut prædicatum de actuaria, non aptitudinem ſignificante, conſequens erit neceſſario. ut appellatum de ea quoque quæ per aptitudinem dicitur, ob idq; ſeſe ambiguam præbente, non etiam ex illo ſequetur: atque huic illud conſentaneum eſt quod deinceps addit.

QVAMOBREM QVONAM PARTICVLARI CONSEQVENS VNIVERSALE EST, IPSVM ESSE POSSE EX EO QVOD EX NESSITATE EST SEQVITVR: VERVM NON OMNE.

Sin pro poſsibili legatur non impoſsibile, uelut excuſationem eius hanc ab illo poni dixerim, quod propoſitionem, non impoſsibile eſſe, in primæ tabellæ deſcriptione ſub hac, poſsibile eſſe locatam permiſerit: illam uero tranſpoſuerit, non neceſſe eſſe, eiusq; loco hanc, non neceſſe non eſſe conſtituerit. Vtiq; enim dixerit, hoc, non impoſsibile eſſe, utrique ſignificato poſsibilis, uelut hoc quoq;, non neceſſe nõ eſſe, cõcordat. ea propter hæc ambo illi poſsibile eſſe, in ſecunda tabella ſubiunximus. illud uero non neceſſe eſſe, cum poſsibili conueniat aptitudinem indicanti, ab actum uero exprimente ſubiectisq; cognato diſcrepet, iure ſepoſuimus: ne ſimpliciter poſsibili conſequens eſſet. Sed impoſsibilis quidem neceſſariiq; propoſitiones ut poſsibilis conſentirent propoſitionibus per hæc forſitã uidemur curaſſe, uerũ poſitis in tabella contingentis ꝓpoſitionibus, ab initio propoſita adhuc quęſtio fuerit.

Nam pro poſsibili rurſus accepto contingente, percontabimur utrum huic, neceſſe eſſe, conſequens illud ſit, contingens eſſe: an ſecus. Si enim ſequatur, quandoquidem inter neceſſarium & impoſsibile poſitum contingens, poteſt quandoq; & non eſſe, quod neceſſe eſt eſſe, contingens erit non eſſe. Sin minus conſequens ſit, incidemus in maius incommodum. cum fateri cogamur fore, ut non contingens ſit quod neceſſe eſt eſſe. Itaq; ad hæc reſpondendum, primum à poſsibili contingens diſcerni ſolo nomine ab Ariſtotele uideri. propterea traditam hoc libro diuiſionem poſsibilis inter initia Reſolutoriorum ubi de conuerſionibus tractatur, planè & in contingēte dici inueniemus: ubi, In contingente uerò, inquit, quoniam uerbum, cōtingere, pluribus appellatur modis (nanq; & neceſſarium, et non neceſſarium, & poſsibile contingere dicimus) ponitq; illic pro eo poſsibile quod ad utrunq; propenſum eſt, necdum euenit: ut hic ſeſe habere contingens arbitramur. Quod ſi uel definitione promēda contingens, neque neceſſarium eſſe ipſum pronunciet, neq; impoſsibile, rationem nō eſſe ſimpliciter contingentis dicemus: uerum eius quod proprie appellatur, mediumq; inter id quod ſemper eſt & ſemper non eſt, locum obtinet. atq; hanc pariter poſsibili quoq; proprie dicto cōgruere. Deinde ſi ſolum proprie contingens capiamus, ipſum quidem uidelicet non fore conſequens neceſſario: ſed ex eo, non contingens eſſe, conſecuturum: nō quaſi ſubſiſtentiam rei funditus tollat: ſed contingentem ſolum ſubſiſtendi modum, quo pacto & quod contingens eſt, id non neceſſarium eſſe exiſtimamus. ſignifi-

catuq; hoc tamen contingentis recte affirmauit. Ariſtoteles ex hoc, contingens eſſe, illud ſequi, non neceſſe non eſſe. Quoniam enim diſtat uniuerſo ſui ſignificatu contingens ab impoſsibili, eſſe uero impoſsibile idē illi, neceſſe non eſſe, indicat, uſuuenit ut hoc, contingens eſſe, ab illo, neceſſe non eſſe, diſſentiat: illi conſonet, non neceſſe non eſſe. ſic uero & ex hoc, non neceſſe eſſe, cōuenientius conſequi illud dicemus, non contingens non eſſe. Verum ſi ſupponamus à poſsibili & contingente id ſolum ſignificari quod his proprie uocatur nominibus, ſimuitq; ipſe in Reſolutorijs, cum dixit, Contingens autem id nomino, quo, cum neceſſarium minime ſit, eſſe poſito, non quidquam accidit impoſsibile: quas penè iunctas ijs eſſe impoſsibilis neceſſarijq; propoſitiones putabimus? Itaq; quod ad conſequentiam illam attinet quæ ab his, poſsibile eſſe, &, contingens eſſe, deducitur; recte ſeſe habere inquam uidebitur initio deſcripta propoſitionum tabella. Nam proprie poſsibile atq; contingens neq; eſſe impoſsibile, neque neceſſe eſt eſſe. uerum ſi curandum eſt ut omnes congeſtæ in ordinem propoſitiones mutuo conſentiant, haud etiam hæc, nō neceſſe eſſe, poteſt illi, non impoſsibile eſſe, ſubiugari: propterea quoniam hoc, non impoſsibile, cum unum tollat impoſsibile, in duobus ab ipſo reliquis tum contingente, tum neceſſario uerum explicat. nō neceſſarium autem uno abolendo neceſſario, uerum in cæteris duobus profatur, contingente atque impoſsibili. Hęc igitur, non impoſsibile inquam ac non neceſſarium, cum inferendo communicent contingente, habeant uero & quiddam

inter ſe contrarij , quatenus ab horum altero neceſſarium,impoſsibile ab altero inuehitur, conuenire inter ſe nequeant. At hoc,non neceſſe non eſſe, illi, non impoſsibile eſſe , uniuerſum conſentit : ſiquidem eorum quoq; affirmationes,impoſsibile eſſe,&,neceſſe non eſſe,idem inter ſe ualent . Quod ſi quis hac difficultate urgeat,quam ob cauſam igitur non hanc, non neceſſe eſſe,in primæ tabellæ deſcriptione ſub hac poſsibile eſſe,conſtitutam reliquit,illam uero,non impoſsibile eſſe,alio tranſtulit:eiuſq; loco illam,non impoſsibile nõ eſſe,quæ conſonare huic poteſt, non neceſſe eſſe,repoſuit? Primum hæc(dicimus)nõ impoſsibile eſſe,prior quam illa,non neceſſe eſſe,in tabellæ collocata diſpoſitione fuerat:ridiculumq; erat,cum accidere idem debuiſſet , non poſterioris cum prioribus conſonantiam curare:ſed quonam modo prius poſteriori uideri poſſet conſentaneum.Dein quoniam hæc,poſsibile eſſe,et contingens eſſe,tum res ineſſe de quibus appellantur, tum hoc pacto ineſſe pronunciant. itaq; has ob res illa.impoſsibile eſſe, &, neceſſe eſſe,ab his, alio tamen, alioq; intellectu diſcrepabunt.nempe hoc, impoſsibile eſſe,quaſi rei ſubſiſtentiam deſtruat:illud uero,neceſſe eſſe,non ita , ſed uelut ſolo exiſtendi modo à poſsibili & contingente euariet. Ergo ex ijs hæc magis,impoſſibile eſſe,quam illa,neceſſe eſſe,expugnetur:quamobrem magis quoque hæc ipſis,non impoſsibile eſſe iuncta. quàm illa, non neceſſe eſſe . Itaque iure hac, non impoſsibile eſſe , relicta Ariſtoteles uelut ipſis conſequente , ſolam illam,non neceſſe eſſe , alio loco tranſpoſuit.

VII.

IDEOQ. neceſſarium & non neceſſarium eſſe uel non eſſe, omnium fortaſſis principium eſt. inſpicienda'q; alia ſunt uelut his conſequentia. Itaq; ex iis conſtat quæ pronunciauimus, quod ex neceſsitate eſt, actu id eſſe. quapropter ſi priora ſunt ſempiterna, prior quoque facultate eſt actus. Ac ſunt quidem actus alia ſine poteſtate: ut primæ ſubſtantiæ. nonnulla cum poteſtate: quæ priora natura, poſteriora ſunt tempore. quædam uero nec actus unquam ſunt, ſed facultates tantũmodo.

Exquiſitiore hic conſequentia contemplationemq; neceſſarÿ propoſitiones cenſet in tabella deſcripta cęterorum modorum propoſitionibus anteire, comitesq; his eſſe illas: non eo ſolum quod communius eſſe poſſibile affirmabatur neceſſario, de earumq; differentem conſequentia ſubÿcere ante oportebat, ac uelut antecedens quod peculiarius eſt ſumere, quonam autem pacto ſequi ex hoc communius poſſet, non contra: ſed etiam quoniam neceſſarium ſempiternis diuiniſq; competit rebus. poſsibile autem quod à neceſſario differt atque contingens à materia expullulant. in hac ſiquidem propterq; hanc ea conſtat facultas quæ in aptitudine ſpectatur: ceu poteſtate omnia, nihil actu obtinentem, impoſsibile uero uel extra ea quæ ſunt planè excidit. neq; enim impoſsibile eſſe diceretur ſi quoquo modo in ea quæ ſunt haberet acceſſum uel in materia, uel quæ hac obſcurior eſt, priuatione. quippe priuatio eſt ad generationem neceſſario: quandoquidem ex illa eorum quæ fiunt in ipſum eſſe mutatio emanat.

at impoſsibile mutari in poſsibile nunquã poteſt. Quo circa ex hac opus erit, neceſse eſse, quæ æternam ſubſiſtentiam notat, eæ ſequantur aliorum modorum quæ ipſum, non eſſe, ut deſcriptum eſt, tollũt, nimirum hæ, non poſsibile non eſse, non contingens non eſse, impoſſibile non eſse. ex hac uero, neceſse non eſse, illæ, non poſsibile eſse, non contingens eſse: impoſsibile eſse. ex his autem manifeſta eſt & oppoſitarum ipſis conſequentia.

EXQVISITISSIMA CONSE quentia modum proferentium propoſitionum.

Neceſse eſse.	Non neceſse eſse.
Non poſsibile non eſse	Poſsibile non eſse.
Non contingens nõ eſse.	Contingens non eſse.
Impoſsibile non eſse.	Nõ impoſsibile nõ eſse.
Neceſse non eſse.	Non neceſse non eſse.
Non poſsibile eſse.	Poſsibile eſse.
Non contingens eſse.	Contingens eſse.
Impoſsibile eſse.	Non impoſsibile eſse.

Ab his uero deinceps oſtendere cum uelit naturalem ſe digeſtionem rerum perſequendo neceſsarij propoſitiones antecedere alijs cenſere, exponere rerum inſtituit ordines quo modo propoſitæ conuenit contemplationi. Ante hoc autem uelut ſumptiunculam quandam aſciſcit, priorem actum facultate aptitudinem re

ferente natura eſse,probatq́ hoc, quoddam uelut corollarium Geometrarum more ex antedictis colligēs ad hoc aſſerendum utile; nempe in eo ſolo quod actu eſt neceſsarium ſpectari, idq́ non iniuria. Nam cum poſsibile de ambobus,uti pdͭū eſt,aptitudine actuq́ prædicetur,alterum ex ſignificatis quod de actu fertur ſolum poſse uiſum eſt neceſsario conſonare, quàm obrem proprie quoque neceſsarium,quale eſt id quod non modo eſt,modo non eſt, ſed eadem perpetuo ratione ſe habet, in ĳs quę ſemper actu ſunt ſolis dicetur.Ergo ſi proprie neceſsarium rebus conuenit ſempiternis,proprie autem poſsibile,quod conſtat aptitudine,ſolis competit generationem interitumq́ agnoſcentibus, erit ut ſempiterna ad generationem corruptionemq́ ſubeuntia,ſic actus ad poteſtatē. at natura ſempiterna ſunt ĳs quæ gignuntur priora. natura igitur actus quoque poteſtate prior eſt. His ratione hunc in modum collectis, philoſophice deinceps admodum atque acrius contemplando de ordinata decentiq́ rerum progreſsione ac declinatione decernit ĳs de conſentanea quę ratiocinando comprobauit,nempe prima omnium ſummaq́ plane entia,qualia ſunt intelligibilia diuinaq́,ſyncerum eſse actum, uerum talem eſse dictū iri.hoc nanque entibus ĳſce cōueniet quę ipſum eſse acceptum materiæ referunt:eaq́ de re tum compoſita ſunt,tum aptitudinis poteſtate impartiuntur,quatenus forma uel ſemper uel quandoque communicari ĳs poteſt.quandoquidem ſemper quoque actu forma eſt;poteſtate materia: actu uero quod ex utraq́ conſtat,quaſi forma,ſeu:quod idem dictu eſt, actu impar

titum. At in illis, uelut à materia tum ſubſtantia, tum recta minimeꝗ́ de ipſis peruerſa notione prorſus exẽptis: nullus aptitudini locus relinquetur. ideo neꝗ́ mutationi cuiquam, neꝗ́ tempori, neꝗ́ formæ uel aliquatenus uel in perpetuum uendicandæ, quapropter nec talis actus ſunt, nec dicũtur. Porrò formas ipſas à materia ſeparabiles actuum ſyncerorum nomine appellamus: cum actum quo modo in compoſitis, nequaquã ſecernamus à ſubſtantia: ſed eas in hoc ſubſtantiatas dicamus. Proinde ueros deos actus eſſe ſubſtantia in duodecimo Metaphyſices uolumine affirmat. Etenim immutationi accommodatis, in quibus hoc quod eſt poteſtate & habitu & actu eſſe ſpectatur, poteſtatem ad habitum, habitum ad actum, ut ad actum, ut ad peculiarem finem, properantem cernimus. neque enim ſi actus ipſius expers maneat; quidquam emolumenti præſtabit. Has ob res uero ſapiens Agrigentinus cum Poetas fabuloſa de dijs ut humana ſpecie præditis fingentes increparet, de Apolline in primis, de quo proxime uerba fecerat, eodemꝗ́ modo de omni numine abſolute diſſerendo ſubiunxit,

Humanum neꝗ́ enim caput eſt in membra redactũ.
Non equidem gemina erumpunt ramalia dorſo.
Non pes, non agile eſtꝗ́ genu, non hirta pudenda.
Verum ſacra atꝗ́ immenſa is tãtummodo Mens eſt,
Curis exagitans totum pernicibus orbem.

Atque per uerbum, ſacra, cauſam quoque latenter innuit mente excelſiorem. Quanquam nec fabularum auctores ijs qui illas audirent, tradere occaſiones neglexerunt, quibus ei quod dici uidetur fidem, non

eſſent habituri:niſi autem ſtolide ſint affecto animo, uerum quæſituri ſenſum eſſent, qui à quouis fabularum figmento clanculum ænigmate indicatur. Nam quonam pacto humanam ſpeciem referant quæ ex Cœlo & Terra, ſiue ĳs quæ ſunt in propatulo, ſiue ut uere traditur * atq; hos tranſcendentibus abditis cauſis dicuntur genita? quis uero Cœli pudenda ut uerba ſonant exciſionesq; illorum capere ſuſtinebit? atq; ex ipſis in mare proiectis natam Venerem? deuorationes quoque, ac rurſus uomitus liberorum? & quæcunque fingunt ſimplicioribus opitulantes fabulæ præ ſe ita ferentia? quo modo autem in dĳs con cubitus dicimus? nōne ſimiles illi intelligemus quem Cœli & Terræ fuiſſe fabulantur? Sed redeamus unde in hæc ſumus egreſſi, miſeratione nimirum commoti in adoleſcentulos qui fabulas ipſas hiſtoriam eſſe autumant: neque intelligunt. *

Sunt igitur huiuſmodi ſimplices formæ atque intelligibiles. Quæ uero compoſitæ, atque ab illis pro greſſum ſortitæ, materiæ fiunt participes, quæ formæ uel perpetuo retinendæ idonea ſit, ut cœleſtia, ſi in ĳs quoque materiæ nomen communius oportet appellare. uel ipſam per uices ſuſcipere atque amittere, uelut quæ Lunæ ſubiacent, has actu, uerum non actus eſſe affirmabimus. Atque in quibus ipſum, poteſtate eſſe, tempore ab eo quod eſt, eſſe actu, diſtinguitur, in ĳs tēpore prius erit, poteſtate eſſe: actu eſſe, prius natura, prius nanq; ad hoc apte ſeſe quidquā habeat oportet, quo etiam ad illud poſtea queat deduci ad, quod ſeſe

commode habuit. Verum quoniam perfectum id eſt quod actu conſtát, imperfectum quod facultate habetur, prius autem natura perfectum eſt imperfecto, (nã que à ſuperioribus ſecundũ naturam ad inferiora procedit decenti ordine ſucceſsiua rerum generatio,) perſpicuum eſt fore, ut quod actu cenſetur, et quod poteſtate conſiſtit natura antecedat niſi enim prius homo actu extiterit, quo modo procreari queat embryum, quem dicimus hominem eſse poteſtate? Multum uero latitudinis, ſeu magis profunditatis facultate & actu ſeſe habentis complexus obtinebit: cum ab actu in aliquibus ualenter adeo poſsideatur facultas, ut per ſolam rationem cogitationeq́ ab eo diuellatur: uelut in cæleſtium habetur ſubſtantia. neque enim fuit aliquãdo Sol poteſtate; deinde actu euaſit: ſi fieri nequit ut, cum Deus ſit ordinem in rebus uniuerſis præcedat temeritas: indecensq́ rerum digeſtio decentem: conditorq́ uniuerſi nonnunquam facultate & imperfectus opifex, alias actu perfectusq́ ſit: demumq́ prælectionis atq́ ex hac puenĩetis ab eo quòd primũ nolit in id quod poſtea fabricari mundum uelit mutationis, ac tẽporis cõſors Deus ille ſit qui uniuerſam in ordine mutationem quæ perpetuo fit, ipſamq́ eſsentiam mutabilium, atq́ eſse ipſum temporis in rerum naturam producit. In quibuſdam ipſa tempore quidem ſeiungatur, ita tamen, ut ſequentem ex neceſsitate actum habeat: quemadmodum in circulari ipſorum motu deprehenditur. erat enim Sol prius poteſtate uerbi cauſa in Ariete: poſt actu in ipſo eſt. ſed non poteſt non eſse, propter continuitatem inquietudinemq́ circularis motionis,

Sunt tamen nõnulla in quibus etiam diſcerni ab actu tempore queat facultas: quæq́ non omnino properantem ipſam habeant: uelut in ijs quæ ſub generationem cadunt. Haud enim embryum ipſum quoniam facultate homo eſt, iam neceſse eſt quoque ut uſque ad abſolutum tempus utero geſtatum homo actu fiat. declarant id fœtus qui abortu eliduntur. Extremum obtinent ordinem in rerum natura quæ ſola facultate conſiſtunt: neque ad actum produci unquã poſsunt: ut in infinitum ſectio continuorum, & auctio numeri. nunquam enim ex ijs quidquam actu fiet infinitum. nec tamen deficit in ipſis uel diuidendi progreſsus, uel augendi: habentq́ ad hoc aptitudinem dũtaxat. Rerum igitur decoro ordine conſtitutam degenerationem cerne: Aliæ ſynceri ſunt actus ab omni mutatione motuq́ inde proueniente abſolutæ. Aliæ cum ſemper moueantur, actum habēt quatenus ſunt, facultati coniunctum. quod uero ad delationem pertinet, tempore quidem ab illa diſcretum: eius tamẽ neceſsario comitem. Nonnulla cum quodam obtineant tempore, ut & ſint & motu agitentur, facultatem habent ad utrunque, quæ, uelut prodidimus, antegreditur actui: neq́ eius compos planè eſt. Aliqua poſtremo cum in ſola conſiſtant facultate, deduci in actum ex ſui nequeunt natura.

THEOREMA DE VI OPPOſitarum propoſitionum.

I.

VTRVM *autem affirmatio negationi, an affir-*

matio eſt affirmationi cõtraria, orationiq́; orationi, quæ oẽm iuſtum eſſe pronunciat hominem, nullũ hominem iuſtum perhibenti: an quæ oẽm hominem iuſtũ inquit, oẽm hominẽ iniuſtum aſſerenti? uerbi gratia utra ex hiſce contraria eſt, Callias iuſtus eſt: non eſt iuſtus Callias: Callias iniuſtus? Nam ſi quæ uoce explicãtur iis quæ mente uolutamus conſequentia ſunt, cõtrarii uero in illis cõtraria eſt opinio, ut quæ oẽm iuſtũ eſſe hominem putat, oẽm hominẽ iniuſtum eſſe cenſenti, neceſſe eſt in iis quoq; affirmationibus quæ uoce proferuntur res ſeſe perinde habeat. Quod ſi illic contrarii minus opinio cõtraria eſt, neq; affirmatio affirmationi contraria, ſed prodita erit negatio. Qua de re cõſiderandum eſt qualiſnam falſa opinio ueræ cõtraria ſit opinioni, utrum illa negationis, an quæ contrariũ eſſe opinatur. id autem ita intelligo, uera de bono eſt opinio quædam bonum id eſſe: alia falſa non eſſe bonũ: alia uero eſſe malum: utra ueræ contraria ſit harum. atq; ſi una ſint, contrariam eſſe ad utram pertineat.

ABSOLVTA eſt quatuor libri capitum illorum præceptio quæ inter initia enumerauimus commentatioq́; de interpretatione finem ut mihi uidetur quem debuerat recepit. Nam quæ ſequuntur aut legitima nõ eſſe Ariſtotelis ſuſpicor, ſed ab aliquo qui eo, fuerit poſterior addita; cum illud animaduertam contraria ſentire in libris ſuis omnibus uideri Philoſophũ iis quę hoc loco diſſerunt, aut ab eo quidẽ fuiſſe cõſcri

pta, uerũ ut qui lectorem modo exercere ad rationes eas dĳudicandas quę probabiliter quidẽ, non tamẽ uere dicerentur uoluerit: perindeq́ faciat atq; is qui non facile confutandas rationes tradidit quæ abolere motum uidentur. id quòd uel in Prędicamentis, cũ de ad aliquid ſeſe habentibus ageret, nouimus feciſſe: ubi nõ ſimul omnino natura eſſe quæ ſunt ad aliquid aſſerere contendebat: ſed ſenſibile prius ſenſu eſſe: et ſcientia ſcibile. cum tamen in ſecundo naturalis Auſcultationis Theorema de coniuncta Relatiuorũ ſubſiſtentia dilucide, ſubtiliter, breuiq́ ſimul oratione explicuerit. nobisq́ illorũ ſoluendorum anſas præbuerit, quæ in Prędicamentis prodidiſſet. quæ cauſa Porphyrio quoq; fuit, opinor, Philoſopho, ut huiuſce theorematis expoſitionẽ recuſarit. Quod ſi uel nobis gerendus eſt mos conſuetudini, dignaq́ hæc, uelut elaborata Ariſtoteli, ſunt habenda, quibus nonnihil curæ impẽdamus, inſtitutum illi eſſe dicendum eſt theorema quoddam inſpicere eius operis quod in manibus eſt propoſito conſentaneũ. Nam cum uera ſit quædã affirmatio, ut, iuſtus eſt Socrates, duæq́ huic falſæ refragentur propoſitiones, tũ ipſis negatio, Socrates iuſtus non eſt, tũ quę illi contrariũ quòd ab initio prædicatũ eſt, de eodẽ affirmat ſubiecto, ut quæ, Socrates iniuſtus eſt, ĩquit, utra ex falſis dicenda ſit inquirit fortius ueræ repugnare: utrũ negatio ne an affirmatio contrarĳ. Atq; acerbiorẽ negationis aduerſus affirmationẽ eſſe q̃ affirmationis contrarĳ pugnã iudicat. Eodem pacto uel ſi falſa principalis affirmatio ſit, quæ huic reluctantur uerum decernat, Ideo factũ quoq; eſt ut utrunq; ipſe, perindę

quaſi nihil referat,in ꝓblemate poſuerit, modoq̀ qua lis uera opinio falſę opinioni aduerſetur,modo utra ex falſis ueræ contraria ſit. Idem de oppoſitione pronunciat uniuerſalium quoq́ propoſitionum, quas contrarias appellauimus. Proinde & neceſſario propoſitum uidetur theorema ſuſcitare:cum doceat non temere cõtrarias nos illas uocandas cenſuiſse. Ac nunc quidem oppoſitionum dũtaxat earum quas cõmemorauimus mentionem fecit.ad finem autem uniuerſalium quoque oppoſitionis ad particulares meminit. ut propoſitum ſit in demõſtrationem,inficiationis pugnam cum affirmatione,tum contrariæ , in quibus contraria eſſe negatio poteſt affirmationi,tũ in omnibus eius quę illi contradicit,maiore diſsidio laborare,ſi cæteris contrarium affirmationum differentiis conferatur. Iure autem neque impræfinitas hoc loco, neque ſubcontrarias ab eo fuiſse acceptas , ſuo loco deinceps oſtendemus . Hæc igitur de iis ipſe hunc in modum ſtatuit: fortaſse eo reſpiciens quod inficiationem abſolute in omnibus & quæ ſunt & quę non ſunt capere affirmationiq́ opponere nobis liceat:non tamen in omnibus etiam contrarii ſit affirmatio . Nam cum quod initio prędicatum eſt à contrario nullo oppugnatur,ſiue ſubſtantia ſit id,ſiue quantum:ſiue ab aliis prædicamentis emanet,quę non accipiant contrarietatem,ſiue contrariorum etiam quorundam medium ſit , tunc ut affirmationem inuenias cõtrarii fieri nequaquam poſſe compertum eſt.cum & oppoſitioni quæ neceſſaria ad oppoſitionum commentationem uiſa eſt,contradictoriæ inquam,dignitatem ante cęteras omnes comparare alio-

re alioqui uelit. At Syrianus ille magnus optime ſubtilisſimeq́ de hac quęſtione arbitratus eſt, euidenterq́ admodum oſtendit quo naturæ pacto res ſeſe habeāt, mutuiq́ diſcriminis, atq́ animi noſtri communes conceptus ac ſponte innatos conſentientes ĳs eſſe affirmat quæ uoce proferimus: & ipſum per ſe quodlibet argumentum in quęſtionem uocat: docetq́ articulate quid recte in ipſis, quid probabiliter, non tamen exquiſite tradatur; poſtremoq́; omnium plane diuinum Platonem teſtem adducit, qui negationem inquit, in Sophiſta diuerſum quidem aliquid ſignificare ab affirmatione: non tamen illi contrarium: propterea quoniam contrarium unum eſt uni. neque enim iniuſtam naturam eſſe, ut uni plures hoſtes compareť. à magni uero negatione, id quod traditur in Sophiſta, qua non magnum dicimus, nihilo magis paruum quàm æquale indicari. Quamobrem in ſexto quoq; de Rep. curam cenſet maiorē robuſtioribus naturis quàm exilioribus, quo minus corrumpantur, deberi. cauſamq́; huiuſce affert rei. Magis enim contrarium malum bono quàm non bono eſt inquit, ideſt reliquo eorum quæ à mali negatione ſignificātur: quamuis hoc tanquā euidens omiſſum, ipſumq́ non bonum, ſit pro neq́ malo neque bōno acceptum. Et uero perfectiori ipſius Ariſtotelis traditioni parere nos iubet, qui in decimo Theologicæ tractationis diſtantiam affirmat contrarĳ plurimam eſſe à contrario: uerum non negationis ad affirmationem: cum ait, Quandoquidem uero plus ac minus differre inter ſe illa contingit quæ differunt, & differentia quædam maxima, uocatq́ hanc contrarietatem; &

quæ ab his deinceps addit: non logica magis ut hoc loco probatione utens; quo mentem, uti dictum eſt, noſtram exerceat: ſed in ipſis quæ ſunt aſſerens rebus cęterarum maximam eſſe contrariorum differentiam. proinde perfectam eſſe eam, nihilq́ habere quod cade re extra ipſius ambitum queat. Sic in prædicamentis quoq́, non iuſtum, &, non iniuſtum, iuſti eſſe atq́ iniuſti quæ contraria ſunt, ſpatioq́ inter ſe diſtant pluri mo, medium dixit; id quod cæteris quoq́ contrarijs ſubeſſe omnibus prodidit: ſi editam in Prædicamẽtorum tractatu definitionem illorum attendamus. In cõ mentationibus item omnibus naturalibus contraria fieri ex contrarijs cenſet: ut quæ mutuo plurimum di ſtent: ac finita certaq́ ſint. Quod ſi ex ijs quæ in medio ſunt fiant nonnunquam, quæq́ ſimpliciter ab eius quod fit negatione, partim uero ab huic contrarij affir matione declarantur, ut album ex fuſco, quod ſimpliciter non album, partim autem eſt nigrum, ea fieri ex illis dicit; non quoad ille ſimpliciter ab eius quod fit negatione indicentur: ſed quatenus contrario quadantenus impertiantur, perinde quaſi inficiatio non perfectam omnino ab affirmatione differentiam comprehẽ dat. Proinde minime ab ijs diſſentiens quæ prodidit Plato in Sophiſta, contrarium id quod eſt, ei quod nõ eſt pronunciat non eſſe, ubi de contrarijs motibus mu tationibusq́ in quinto decernit Naturalis Auſcultationis. Conſonum his quoque procemium eſt operis Topici, in quo Subcontraria nominantur illa quæ inuicem oppoſita contradictoriæ ſunt, quaſi non perfectam inter ſe contrarietatem obtineant, Satis igitur

ĳs eſt qui poſſunt iudicandæ horum ueritati incumbere, ſi eà legunt quæ à diuino illo uiro in hæc ſunt conſcripta. Verum quoniam cum ſolam ſcribere de his perpenſionem ſtatuerit, nequaquam in ipſorum uerborum declarationé uerſatur, quo gregarius quoque expleatur auditor, tentauimus nos huiuſce etiam theorematis, qua forma ſuperiora quoque exegimus, explanationem moliri. In diſcuſsionibus uero cum nihil excogitare præter ea quæ contemplatus ipſe eſt nobis liceat, non recuſabimus uel ad uerbum ea ſcribere aliquando quæ uir ille memoriæ prodidit. Primum itaque ipſo per ſe problemate inſpectando, tametſi nõnulla fit in non albo aduerſus album contrarietas, hanc tamen à nigro dicemus, non per accidens, ut ab amaro uel calido; ſed pro ipſa oppoſitionis natura contineri. quippe amarum nihilo magis albi quam calidi uel alterius cuiuſuis genere diuerſi ſublationem indicat. nigrum per ſe potiſsimumq́; ſolum oppugnans album, definite uidelicet ac per ſe unius albi interlitionem notat. haud uero ipſum prorſus etiam non album controuerſiam illam obtinent quam nigrum aduerſus album ſuſcepit. eſt enim non album, principium quo ab albo diſcedatur, ut in decimo diſputatum eſt Metaphyſices; Procedens uero atque in totum perueniens, finemq́; iam obtinens, fit nigrum: ac partim id quod eſt aufert duntaxat: partim ab hoc contrarium etiam ponit. Nam ſi uel in ſimplicibus uocibus non album contrarium eſſe quis albo dixerit, primum eodem priuationem ac contrarietatem aget. Deinde non unum etiam uni

contrarium dicet: ſiquidem quod eſt non album, id et ſuſcum & luteum, & flauum. atq; nigrum eſt. Tertio loco oppoſitum erit indefinitum incertumq;, finito ac certo, dicitur enim de omni uel album uel nõ album. quapropter contrariæ ſubſtantiæ erunt albo: quantitateſq; ac cætera genera. Sed quæ proprie contraria uocantur, aut ſpecies ambo ſint oportet: facultatemq; utrunq; & actum habeat: alterumq; par uiribus alteri ſit: ut & confligere inter ſe ualeant, neque una ſpecies ab altera corrumpantur, & perfectionemq; labefactet uniuerſi, ut in albo res ſeſe habet ac nigro, calidoq; ac frigido: reliquiſq; ſimilibus. Aut extremus ab altero delapſus alterum ſit, ac finito ſignificetur nomine: ſiue priuatiue, quemadmodum in iniuſtitia atq; amentia, dicatur: ſiue non etiam: ut in timiditate: aptumq; ſit ex ſui natura in illud reuerti; ut in modeſtia & petulantia, uirtuteq; omni & uitio: demumq; bono ac malo. Malum nanq; non forma finiſq; eſt ueluti bonũ: dicitur tamen ipſum quoque uelut extremus à bono elapſus: ac tunc finito ſignificatum nomine cõtrarium eſſe, cum natura idoneum eſt in ſpeciem ac bonum referri Cum autem eiuſdem in ſubiecto formæ præſentiam abſentiamq; abſolute contemplamur, aliam quãdam facimus nec contrariorum oppoſitionem. Vbi.n. priuationem habet abſentia, uel eius ipſius poteſtatis qua formæ iteratur aduentus, fit priuatio illa de qua præceptum eſt in Prædicamentis. Sin ſolius actus abſentia ſit, fit ea priuatio quæ ex ſui natura remeare in ſpeciem poteſt: quam, hac de cauſa, licet infinito decla retur nomine formæ contrariam in Naturali auſcul-

tatione appellandi cenſuit. Hæc igitur uelut in digreſſu tranſegimus: nimirum cum apud ueteres compertas contrariorum oppoſitorumq́ per priuationem & habitum ſignificationes diuerſas, deq́ boni & mali oppoſitione tradere articulare uoluerimus: quæ multis negocium exhibere conſueuerunt. Quod ſi ita, res ſeſe in ſimplicibus habet uocibus, patet in enunciatiuis quoque orationibus quæ contrarium affirmat, cõtrarium affirmanti maxime repugnare. Societas nanq; disſidiumq́ propoſitionum ex complentium ipſas uocum ſimplicium facultate ſpectatur. Enimuero nõ ita ſolum à nobis exiſtimari, ſed per animi quoq; conceptiones ex ſeſe ingenitas neq; à doctore traditas humanam uitam ſeruari, hic erit conſpicuum, Expetendum omnibus bonum eſt: fugiendum omnibus malum, quis ergo niſi uicino uti liceat bono, duobus ipſi propoſitis in uſum ſumendis, non bono cõſenſum've omnium malo, præ eo qui non iuuet illum eligat qui lædere conetur? Nam ſi idem ſimul non bonus malusq́ ſit, fugiendus magis erit: non quoniam ſit inutilis, uerum quatenus præter id etiam noxius. eadem et in non iuſto ratio eſt atq; iniuſto, cæteriſq́ ſimilibus. Itaq; cum aperta ex hiſce rerum natura enunciatiuarumq́ orationum facultas de quibus agitur fuerit, cõſideremus deinceps quæ de illis propoſita argumentatione aſſeruntur. Is igitur qui uerborum omnium ſeu theorematis eſt auctor, quæſtionem in ijs tractat propoſitionibus quæ pronũciatiuę ſunt orationis: duasq́ affirmationes capit, uniuerſalem alteram uniuerſaliter, alteram ſingularem, opponitq́ ſingulari tum ueram

eius negationem, tum affirmationem contrarĳ. uniuerſali autem ut negationem non illam quæ ei contradicit, ſed quæ ut contrária repugnat, hoc eſt uniuerſalem negationem oppoſitam ſtatuit, & præter hanc, uniuerſalem contrariam affirmationem. inſtituitq́; utrum negationes eæ ſint quæ m gis aduerſ ntur affirmationibus, an contrariorum affirmationes inueniri. Cauteq́; admodum quæſtionem ad ſuum reuocat propoſitæ rei princip um, internas inquam uocatas orationes, opinionesq́; de rebus animo inſitas: à quibus foras fluentes orationes proferimus: uultq́; quo modo oppoſitiones quas diximus propoſitionum in opinionibus uiſæ fuerint, ſic in uocalibus quoque ſeſe habere enunciationibus. hoc ergo recte ab ipſo excogitatum eſt, ſciteq́; proditum. Quod ſi uniuerſales propoſitiones eas quas uocant contrarĳs, proprie contrariorum ſimilitudine, hoc nomine, ceu ſimul quandoque mentientes appellamus, patet pugnam mutuamq́; illarum controuerſiam leuiorem ea pugna ducendam eſſe, qua dicta præſertim potisſimumq́; contraria conflictantur, hæ uero utique fuerint quæ audent contraria de eodem affirmare. Sed hoc uel examinandis particulatim argumentis exactius conſiderabimus: & præterea quonam pacto contradictionis oppoſitio ſeſe ad contrarium affirmationũ oppoſitionem habeat: quæ nobis in præſentia ſunt in contemplationem propoſita. Quod autẽ ad uerba attinet, illud, NAM SI QVÆ VOCE EXPLICANTVR, pro, ſi ergo, dictum eſt. neque enim cauſam alicuius reddit quod ſupra dixerit, ut ob id locum habeat cauſalis

coniunctio: ſed rationem ac uiam docet qua confligentes maxime propoſitiones à cauſis ipſis proficiſcendo æſtimemus. Quod autem ad finem proditum eſt dictionis. A T Q V E S I V N A S I N T, C O N T R A R I A M E S S E A D V T R A M P E R T I N E A T talem habet ſenſum, opinio eſt de aliquo bono uelut modeſtia, quæ hoc ipſum dicit nempe eſſe bonum: altera quæ bonum aſſerit non eſſe: tertia quæ malum eſſe, ait. Vſu igitur uenire inquit, ut & negatio quæ modeſtiam bonum inquit non eſſe, & affirmatio contrarij quæ modeſtiam eſſe malum putat, alias diſſentiant inuicem, alias uero concurrant. Quandoquidem enim alia medio prædita contraria ſunt, alia carent, ſi ex interceptorum medio contrariorum ea numero ſunt quæ prædicantur, affirmatio contrarij conſequens non erit negationi. neque enim quod non eſt album, id ut nigrum ſit neceſſe iam eſt. ſin ex ijs conſtant quæ uacant medio, idem ſignificant tum negatio, tum affirmatio contrarij, cum de aliquo pronunciant quod capax eſſe ex ſui natura contrarietatis queat. Nam quo modo quod eſt impar, id non par protinus eſt, ſic quod eſt non par, ut impar ſit eſt neceſſe. In quibus igitur negatio contrarijque affirmatio concurrunt, non etiam fieri poteſt ut utra ex ijs ceu diuerſis quæramus primæ magis affirmationi aduerſetur: una ſiquidem ambæ quodam pacto ſunt facultate. Vult autem ſcrutari: qua in re hæc quæ facultate una eſt, cum initio poſita affirmatione magis dimicet: utrum quatenus id neget quod ineſt, an quod non ineſt affirmet, refragātur exēpli cauſa propoſitioni

ternarium eſſe parem dicenti, tum quæ ternarium parem inquit non eſſe, tum quæ imparem eſſe confitetur: cum idem ſignificent ambę. Itaque non par hoc atque impar qua in re magis pari reluctetur, utrum quatenus non an impar ſit, exquirit.

II.

CONTRARIAS *igitur eo definitas eſſe opiniones putare, quoniam ſunt contrariorum, mendaciũ eſt. Quæ enim bonum, eſſe bonum & malum eſſe malum arbitratur, eadem fortaſſe, ueraq́ eſt: ſiue plures ſint, ſiue una. At hæc ſunt contraria: uerum non eo quod ſint contrariorum, ſed magis quod contrario ſeſe habeant modo.*

Conceptum ipſum mentis unde promouetur ij qui in opinionibus quæ de contrarijs habentur pugnam dicunt propoſitionem ſpectari uehementiſsimam, criminari uult primum ſermo is qui aduerſus hoc uelut aduerſarius litigator ſeſe opponere conatur: atque non ſanum inquit contrariorum opinionum iudicium hoc eſſe quod eſt de contrarijs rebus pronunciare. Proinde illam quæ modeſtiam bonum, & quę petulantiam malum eſſe opinatur, de contrarijs quidem tum ſubiectis, tum prædicatis decernere, non mutuo tamen eſſe contrarias: propterea quoniam hæ ſimul ueræ ſunt: contrarię autem nunquam ſimul uerum commõſtrãt. omnino nanque ut ſimul contraria ſint, fieri nequit. ſed magis ęſtimare contrarias opiniones opotrere, quatenus de rebus ijſdem contrario modo enunciantur: quo pacto ſeſe habent affirmatio negatioq́: ut ſequen

tibus aſſerere tentabit argumentis. Illud porrò SIVE PLVRES SINT, SIVE VNA, de ijſce proditum eſt quæ bonum, bonum dicunt, & malum eſſe malum: quoniam plures quidem ſunt: ut quæ tum ſubiectis, tum prædicatis utuntur diuerſis: cæterum una uideri etiam poſſunt: non in eo ſolum quod uerum ſimul fateantur: ſed etiam ꝙ ab uno ſenſu promantur, animiq́; affectu. Aduerſus hæc uero dicendum eſt, qui contrariarũ pugnam affirmationum contradictoriæ præſtare arbitrantur, non eas opiniones quæ de contrarijs ſimpliciter rebus ſtatuunt, contrarias eſſe affirmaturos. haud enim ſanè eas dicent quæ contraria de contrarijs, ſed quæ contraria de eodem exiſtimant. hæ nanque eæ ſunt quæ reuera contrario modo opinantur.

III.

ITAQVE *ſi boni opinio eſt, bonum id eſſe, alia non bonum, eſt uero aliud quid, quod non ineſt, nec poteſt ineſſe, nulla ex aliis ponenda, nec quæ ineſſe quod non ineſt opinantur, nec quæ quod ineſt non ineſſe. infinitæ enim utræq́; ſunt, tum quæ ineſſe ꝙ non ineſt, tum quæ ꝙ ineſt non ineſſe arbitrantur. uerùm eæ in quibus deceptio eſt. at hæ ſunt illæ ex quibus generationes emanant, emanant autem ex oppoſitis generationes. quamobrem deceptiones quoque.*

Secundum hoc argumentum ad propoſitum nobis problema traditur, quod contradictionem deinceps affirmationum contrariarum oppoſitioni comparat. deduciturq́; hunc in modum. Quãdoquidem uolumus

quæ ex falſis opinionibus maxime contraria ueræ ſit inuenire poſtulato utens manifeſto, unum eſſe uni contrarium, colligit ratiocinando negationem maxime eſſe affirmationi infenſam: Quoniam enim infinitæ inquit ſunt quæ cum illa depugnant falſæ affirmationes negationesq́ꝫ, cenſentq́ꝫ alteræ ineſſe ea quæ non inſunt alteræ quæ inſunt non ineſſe, aduerſus eam uerbi cauſa affirmationem quæ bonum quod bonum eſt putat, præliantur affirmationes eæ quæ bonum fugiendum, bonum eſſe malum, bonum noxium eſſe arbitrantur. negationes uero illæ quæ bonum non eligendum exiſtimant, bonum non utile, bonum non amandum, neque aliam magis alia dicemus falſitatis teneri, harum nullam oportet illi cõtrariam eſſe dicere quę bonum id eſſe quod bonum eſt opinatur. ambæ ſiquidem hæ infinitæ incomprehenſibilesq́ꝫ ſunt. unum autem uni, & finitum finito cõtrarium eſt. Quanam igitur utentes regula unam illam ac definite pugnantem inueniemus? nimirum deceptionis, inquit, principio ac uelut radice. hoc unum ex confeſſo eſt; ac finitum. Fallimur enim cum id quod bonũ eſt, & noxium uel malum: & nõ utile uel non exoptabile autumamus. ſed unum horum omnium principium, ideſt quod ipſum non eſſe bonum putetur. Porrò cum principium hoc deceptionis quodnam ſit oſtendere nobis uelit, eſſe id dixit ex quo emanat generatio. generationem uero cõſtare ex oppoſitis, hoc eſt ex proprijs eorum quæ fiunt priuationibus negationibusq́ꝫ. album nanq́ꝫ ex non albo fit album: & homo ex non homine: ſimiliq́ꝫ modo in ijs abſolute quæ fiunt oĩbus. quocirca fraus quoq́ꝫ

in his eſt,inquit,finitaq́ contrarietas:pręcipuaq́ hanc ob rem pugna. Ad hęc igitur dicendum eſt,unum quidem unius omnium conſenſu hoſtem eſſe oportere,minime tamen conuenire ut quę quod bonum eſt,id malum eſſe ſuſpicarur, uelut una ponatur ex multis, & quæ non ſuppetunt bono, ea illi ineſſe pronunciabimus. Nam quemadmodum inter negationes quę non ineſſe illi ea quæ inſunt affirmãt,una erat quę definite cum illa certabat, nempe ea quod eſt bonum id non bonum eſſe, ſic inter infinitas affirmationes quæ ipſi non ſuppetentia,dicunt ſuppetere,una eſt finita quę aduerſus eam prælium committeet, ac quod bonum eſt, id malum eſſe atteſtatur. Atque infinita quidem eſſe & hæc incomprehenſibilia quæ negatione ſignificantur.eoq́ fieri ut in omnibus & quæ ſunt & quæ non ſunt, uerum cum affirmatione falſum'que diuidant. unum autem planeq́ finitum ab affirmatione indicari, Tum hæc igitur ſunt hoc pacto aſſerenda: tum etiam principium re uera fallaciæ eſſe errorem illum qui in contradictione euenit. hoc ipſum uero certisſimum eſſe argumentum, inter ea quæ per contradictionem ſunt oppoſita, ſpatiĳ plurimum non intercedere.neque enim decipi in ĳs contigiſſe. quandoquidem in ſimilibus atq́ ĳs quæ natura proxima inter ſe ſunt nos magis decipi compertum eſt, quam in ĳs quæ magno interuallo ſeiunguntur.palumbem quis, exempli cauſa; conſpicatus, columbam magis quam coruum crediderit.lupumq́ ſic conſpexerit,canem magis quam leonẽ eſſe exiſtimarit. Quapropter imponere Iudicibus aggredi Oratores inquit in Phæ

dro Socrates: imponendiq; aggreſſum non ab ĳs quæ multum diſtent, uerum à ſimilibus moliri. Quippe artis peritiores accuſando, uirtutes ad proxima transferunt uitia, uocantq; ſi quis cautus eſt, non audacem, ſed timidum, & frugi hominem, auarum, non prodigum. defendendo, uitia ad proximas agunt uirtutes: nepotemq;, liberalem: & audacem, fortem appellant. Ad hæc quoque recte proditum affirmabimus generationes omnes abſolute uniuerſaliterq; ex priuationibus fieri, quas ipſæ negationes declarant. cum tamen id quod fit, contrarium habet, tunc, ut in Naturalibus commentationibus dicimus. id quod fit, ex contrario potiſsimum fieri. ex negatione non potiſsimum: ſed quatenus negatio tum cõtrarium ſignificat, tum quod interuenit medium. media autem ex contrarĳs proficiſcuntur. Album nanque ex non albo quidem fit, uerum non quouis non albo: ſed uel nigro uel medĳs. ex medĳs autem propterea quoniam eorum quodlibet aliquatenus nigro impertitur.

IIII.

S i *igitur bonum, & bonum eſt, & non malum: alterumq; per ſe, per accidens alterũ eſt (accidit nãque illi eſſe nõ malo) magis ãt de quolibet uera eſt quæ per ſe conſtat, erit & falſa: ſi etiam uera. Quæ ergo non bonum eſſe id retur quod bonum eſt, de eo quod per ſe ineſt mentitur, quæ autem quod bonum eſt, malum eſſe, de eo quod per accidens competit. qua de re magis falſa negationis quam cõtrarii fuerit opinio. Maxime uero is qui contraria opinione præditus eſt, in quauis re mendax deprehenditur. ſunt enim eorum contraria*

*quæ in eadem re plurimum differunt. Itaque ſi contra-
ria ex his altera eſt, magis uero contraria eſt opinio
negationis; patet hanc fore contrariam.*

Cum in tertio hoc argumento de eodem prædica-
ta contraria, ut de aliquo bono, tum ipſum bonum rur
ſus, tum malum & affirmatiue & negatiue acceperit,
ut quatuor propoſitiones ob id fiant, duæ ueræ, altera
quæ bonum eſſe bonum, altera quę bonum non ma-
lum eſſe ait, reliquæ falſæ, quas inter ſe quoque compa
rare propoſitum eſt, & quæ bonum non bonum, &
quę bonum malum eſſe pronunciat, quod in falſis uſu
uenit, ratiocinari experitur ex eo quod in ueris conſpi-
citur. Quoniam enim ex ueris, inquit, altera per ſe ue-
ra eſt, altera ex accidente, per ſe quidem illa quæ bo-
num, bonum eſſe, illa per accidens quæ bonum nõ ma
lum eſſe aſſentitur, propterea ꝙ bonum non ipſa ponit
ex ſeſe, ſed oppoſitum duntaxat tollit. (cum enim ma-
gis proprie eſſet locutus, ſi ueram eſſe propter aliud di
xiſſet, per accidens dixit) ſiquidem non quouis perimẽ
do quod preter bonum eſt, habet ut uerum perhibeat,
ſed ex eo ꝙ cum certo illius hoſte dimicet. Pugnat ue
ro cum ea quæ per ſe uera eſt, illa quæ bonum non eſ
bonum: cum uera autem per accidens, ut ipſe ait, illa
quæ quod bonum eſt id malum eſſe cõfitetur. quæ au
tem per ſe ueram tollit, per ſe mentitur: & quæ per ac
cidens adimit ueram: mentitur per accidẽs. fallit enim
per ſe ea quę quod bonum eſt, eſſe inquit non bonum:
fallit illa per accidens quę quod bonum eſt, id malum
eſſe ait. per ſe autem falſa mendacior eſt quam falſa ex

accidente : quo pacto & per ſe uera, per accidens ueraci uerior eſt; utpote quæ ipſam rei prodat eſſentiam, quæ uero mendacior eſt, à uera longius diſtat quàm minus falſa, magisq́ ob id illi aduerſatur, magis ergo cum uera affirmatione confligit eius negatio qui falſa affirmatio : id quod propoſitum erat demonſtrare. His igitur ſatis acute adductis, illud attentione dignum ducimus, putari ab hoc auctore eam quæ malum inquit eſſe quod bonum eſt, falli propterea quod illam deleat quæ quod eſt bonum, id non malum eſſe opinatur; eaq́ de cauſa per accidens conuincatur mendacij : perinde quaſi propter eius abolitionem quæ per accidens uera eſt : mentiatur. magis enim dicendum eſt propterea quoniam quod bonum eſt id malum eſſe aſſerentem deſtruat, ueram eſſe illam quæ id eſſe non malum iudicat : haud uero quoniam illam interimat quæ quod eſt bonum id eſſe inquit non malum, falſam eſſe hanc quæ ipſum malum uult eſſe : uerum per ſe atque in primis. Nam ſi de aliquo medio indiſcretoq́ propoſitiones id genus decernerent, per ſe uera negatio illa eſſet quæ non malum eſſe idem ſtatuit, falleretur autem affirmatio quæ eſſe id malum dicit, quoniam non malum ipſum eſſe dicentem ſubuertit. Nunc uero cum de bono fiat enunciatio, per ſeipſam uidelicet ac propter ſeipſam, non propter aliam falſa eſt ea quæ ipſum eſſe malum fatetur : ut quæ contrarium illi proferat. Ergo neque magis contraria eſt opinio negationis, neque is qui hac præditus eſt opinione, mendacior deprehenditur: ſed qui contrariæ affirmationi conſentit. Summouet

enim id ſolum negatio quod eſt, in ſubiecto ſyncere prædicatum ineſſe, affirmatio præter quam quod id agat, inſuper & contrarium illi attribuit, proinde ipſum neque pure neque impromiſcue quoquam modo ineſſe ſubiecto concedit; Sic uero de quouis etiam loqui conſueuimus, ſi à bono ſeiungere ipſum libeat, nempe non bonum eſſe non ſolum illum, uel bonum non eſſe, ſed planè etiam malum. Cæterum hæc quoque argumentatio cum aſſerere apertisſime nitatur magis contrarie primæ oppoſitam affirmationi negationem eſſe, quam affirmationem contrarij finitionemq́ contrariorum contradictionis oppoſitioni magis quam contrarijs ipſis conuenire, conſtat ſtultum omnino eſſe dicere propoſitum in his nequaquam eſſe magis contrariam negationem affirmatione contraria, ſed ſimpliciter oppoſitorum, non contrariorum ſenſu magis oppoſitam eſſe demonſtrare: ipſumq́ id quod eſt eſſe oppoſitum, magis negationi congruere, ceu tollere affirmationem uolenti; quam affirmationi contrariæ: quæ non aufert, uerum non ſecus ponit ac prima affirmatio: cum nec huiuſmodi quidquam præſeferant auctoris uerba: ſed quæ mentiatur magis, longiusq́ue à principali affirmatione abſit: nec ullius compos rationis quæſtio ſit. Neque enim quæſiuerit quiſpiam utrum inficiatio magis quam affirmatio neget contrarij: neque ubi quærimus quænam oppoſita magis ſit: aliud quidquam indagamus quam quæ à prima ſit remotior: ſi oppoſitorum ſignificatio ſeditionem quandam & pugnam eorum quæ oppoſita eſſe dicuntur uel

leuiorē oſtendit uel contentiorem. Enimuero maior inter ſpecies contrarias quam in ſpecie qualibet ab eo quod non eſt ad id quod eſt patet dimenſio. eſt.n.in finibus terminisq́ ſpaciū maximū; haud uero non termini eſt ad terminū. Alioqui nanq; genere diuerſa, id quod in Metaphyſica traditur, neq; cōparari inter ſe ualent, ut album uel calidum homini: neq; multo magis ei quod non eſt. Quo fit ut album inter ea quæ à non albo ſignificantur ſolis genere confinibus comparari queat, ex iis uero quæ genere conueniunt, interuallum inter contraria perſpicue latiſsimum ſit. Quod ſi quis ipſum non ens enti magis dicat quam ens enti oppoſitum eſſe oportere, animaduertat is entium, qua ſimpliciter entia ſunt, ne mutuam quidem oppoſitionem quampiam eſſe: quemadmodum nec colorum, qua ſunt colores: ut diſſeritur in Philebo. ſolumque id repugnare, tametſi indefinite, non ens enti, non q̀ eſt nullo modo: ſiquidem ineffabile atque inopinabile eſt illud: ſed, ut demonſtratum eſt in Sophiſta, quod per diuerſitatem eſt non ens quanquam ne hoc quidem re uera cum illo contendit (qui enim id quod contendat? quod nec cum illo recuſat coniungi?) immo uero circa ipſum omnino ſpectatur: ceu cum ens ſimpliciter non id eſſe dicimus quod eſt motus: uel quies: uel præter ipſum ſpecies alia: ſimiliter nec illarum quā libet quod ſimpliciter ens eſt illud eſſe: cæterum illius communicatione in entium numero cenſeri, ſed uim ſignificat diuerſitatis in rebus omnibus diſsipatam. Demum non de ea diuerſitate in præſentia nobis agitur qua ſimpliciter non ens à ſimpliciter ente

dirimitur.

dirimitur. cui nec contrarium obſtat, nec de quo prædi-ditum aliud quidpiam contrarietate prædicari idoneũ eſt: ſed de oppoſitione illa tum contrariorum, tum infinitorum nominum aut uerborum ad finita, quę in particularibus ineſt entibus. Ex uocibus nanq; ſimplicibus eas quæ cum negatiua particula proferuntur, infinitorum nominum uerborumq; infinitorum uocabulo nuncupamus: quoniam uere de quouis prædicantur tum quod eſt, tum non eſt, eo duntaxat excepto quod à finito indicatur. quapropter in negatiuis quoque orationibus ſimilia neceſſe eſt contingant. Verum ne digna quidem memoratu forſitan ſunt hæc friuola nugamenta, ſed ad ſequentia pergamus.

V.

CÆTERVM *compoſita eſt ea quæ malam id eſſe quod bonum eſt putat, etenim neceſſe eſt forſitan pariter'ue idem ipſe non bonum eſſe arbitretur.*

Quartum breuibus expoſitum argumẽtum huiuſmod ſenſum obtinet, Simplex inquit opinio eſt illa in qua aliud quidquam inſuper intelligere nequaquam cogimur. non ſimplex in qua et aliud quid opinari eſt neceſſe. Eſt ergo ſimplex opinio quæ quod bonum eſt id eſſe bonum ſtatuit: quomodo et quæ ipſum non bonum eſſe ſuſpicatur. haud enim aliam neceſſe eſt in earum utralibet opinionem quampiam inuehi. non ſimplex uero illa eſt quæ malum id eſſe quod bonum eſt credit. nam & alia ſimul cum hac neceſſe eſt inferatur opinio quæ ipſum non eſſe bonum putet. Itaq; ſi ſimplici opinio non compoſita ſed ſimplex opponẽda eſt,

negationem dicemus affirmationi oppoſitam: non affirmationem contrarij. Hæc uero etiam ſoluemus: dicemusq; ob id ipſum opinionẽ illam quæ quod bonũ eſt eſſe malũ dicit, plurimũ ab ea receſsiſſe quæ ipſum bonum eſſe arbitratur: quoniam per nō boni ſpacium confecto itinere ad extremum peruenit. Eſt enim primus à bono egreſſus, non bonum; extremus elapſus, malum, quamobrem quæ hoc affirmat, pugnantius oppoſita eſt: ceu quæ negationem quoque boni contineat. An uero etiam negatio compoſita eſt boni quippe neceſſe planè eſt ipſum non bonum, ſi inter ea quæ ſunt reponatur, aliud etiam quid ſit, ſed infinitum. quocirca neq; contrarium hac ratione fuerit eſt enim unum uni contrarium: & finitum finito. Porrò iſos aduerbium uel propariter, à Græcis adiectum eſt, eadem nanque intelligentia quod bonum eſt, id & malum eſſe, & non bonum dicimus. uel pro forſitan: ut hoc argumentum uериſimile quidem, non tamẽ neceſſarium eſſe oſtendatur, primum ſanè, quoniam utrunque contrarium, ipſum per ſe ſpectabile, ſpecies uult ſimplex eſſe, dein quoniam quod, non bonum, introducat, complicatam exiſtimet, erit hæc quoque compoſita quæ quod bonum eſt, id bonum eſſe inquit: quaſi, non malum, inferat. Quod ſi quæ non bonum eſſe ait, non una ex iis eſt propoſitionibus quæ inter ſe conferuntur, nihil refert. Nã ſimplex cõpoſitumq;, non relatione ad definitas quaſdã propoſitiones, ſed ad ſuã cuiusq; uim cõtẽplamur.

VI.

ITEM. *ſi ſimiliter uel in aliis res ſeſe habeat ou*

portet; recte hac quoque ratione dictum uidebitur. nam aut ubiq; aut nuſquam contradictionis repugnantiæ dabitur locus. Quibus autem non extant contraria, falſa de his eſt ea quæ ueræ aduerſatur. uerbi gratia falſus eſt qui non hominem illum qui homo eſt, eſſe exiſtimat. Itaque ſi contrariæ negationes hæ ſunt, erunt aliæ quoque illæ quæ ſunt contradictionis.

Perſpicua quinti huiuſce argumenti tum ſententia, tum locutio eſt: quæ animaduertere nos iubet, ultra ex collatis inuicem propoſitionibus utilis eſſe ad id queat, ut uniuerſali regula una propoſitionẽ quãpiam inuenias cum propoſita quauis affirmatione decertantem: eſſeq; hanc illi proprie oppoſitam dicas: ob idq; decernentem contradictionis pugnam præſtare. Facile eſt enim affirmationis omnis negationem inuenire, quodcunq; in affirmatione prædicatum fuerit. fieri uero nõ poteſt ut affirmationẽ contrarij deprehẽdas, niſi q; prædicatum in affirmatione eſt, contrariũ habeat. nanq; huic, Socrates eſt homo, quænã contraria ſit affirmatio? at hæc; Socrates homo nõ eſt, falſa negatio illam oppugnat uerum aſſerentem. Quemadmodum igitur ſolam in his negationem affirmationi aduerſam eſſe cõfitemur, ſic in iis quoq; in quibus affirmationem inuenire contrarij licet, negationem eſſe illam cenſet quæ maxime obnitatur. Dicendũ eſt autẽ ubi minus oppoſitio ſuppetit cõtrarij, nos uel ſola priuationis negationisq; oppoſitione eſſe contentos. in quibus aũt cõtrarij copia ſuppeditari etiam poteſt, in

ijs longius à ſe inuicem abeſſe contrarias affirmationes quam negationem ab affirmatione arbitrari. Porrò ab initio nobis explicatum eſt, uideri ab ea quæ nunc proditur diſputatione, propter communitatem hanc quæ uel in omnia porrigitur, oppoſitionem extolli ſic contradictionis: ut quæ cæteras non rerum ſolum comprehenſarum numero, ſed oppoſitionis quoque exuperet uehementia.

VII.

PRÆTEREA *ſimili modo ſeſe boni habet opinio, bonum id eſſe: & non boni, eſſe non bonum ad has quoque, boni, non eſſe bonum. & bonum eſſe. non boni. quænam igitur contraria fuerit ꝙ bonum non eſt id bonum non eſſe uere opinanti? haud enim ſanè quæ malum eſſe arbitratur: ſiquidem uera ĩterdũ eſſet. ut uera eſt nunquam ueræ contraria. nam quoddam nõ bonum malum eſt. quare ſimul ueras eſſe contingit*. N*eque ea rurſus quæ non malum eſſe autumat. quandoquidem uera hæc quoque eſt. ſimul nanque eſſe & hæc poſſunt.* R*eſtat igitur ut non boni opinio bonum id eſſe, contraria illi ſit*. R*eſtat igitur ut non boni opinio bonum id eſſe, contraria illi ſit quæ quod bonum non eſt, non bonum eſſe id cenſet. eſt enim hæc falſa.* Q*uapropter & quæ quod bonum eſt, id bonum credit non eſſe, bonum eſſe quod bonum eſt aſſentienti erit contraria.*

Poſtremum hoc allatum ad Problema nec confutatu facilius eſt argumentum: quod adducitur hunc in modum. Contradictiones has duas capit boni, alteram finito utentem ſubiecto, alteram infinito, bonum

eſt bonum: bonum non eſt bonum : non bonum bonum eſt,non bonum bonum non eſt,cenſetque non ſecus ueram affirmationem ad oppoſitam falſam negationem ſeſe habere,atque uera inficiatio ad oppoſitam falſam affirmationem.i.ut hæc,non bonum non eſt bonum,ad illam habetur,õn bonum bonum eſt,ſic illam quoque,bonum eſt bonum, illi, bonum bonum non eſt,reſpondere. Deinde propoſitionibus ambabus eius contradictionis quæ malum de eodem prædicat ſubiecto,ideſt non bono,nimirum illis, non bonum malum eſt, & non bonum non eſt malum, uera collata negatione,neutri ipſam illarum contrariam eſſe cõmonſtrat. ſiquidem in prauo habitu conſonans eſt illi quæ quod bonum non eſt,id malum eſſe affirmat.nõ malum autem eſſe quod non eſt bonum dicenti, tum in medio,tum in neutrius ex ſui natura extremorum participe;ut lapide uel ligno.nanque in his &, non bonum,uerum eſt,&,non malum. fieri autem nequit ut contrariæ ſint quæ concordant: quemadmodum nec uerum ſimul afferant quæ ſunt cõtrariæ:ut partim ex euidentia compertum eſt:partim ab ipſo ad huiuſce finem tractatus probabitur. Ergo ſi opinioni quæ non eſſe bonum quod bonum non eſt uere fatetur, nec ea quæ quod bonum non eſt,malum eſſe inquit, contraria eſt,nec quæ non malum eſſe quod non bonum eſt dicit,uerum ſola contradicens illi quæ bonum eſſe ait quod non eſt bonum, affirmationi quoque bonum eſſe quod bonum eſt proferenti neque ea repugnat quæ malum id eſſe quod eſt bonũ perhibet, nec quæ quod bonum eſt eſſe non malum ; ſed ſoli huic quoque erit

contraria quæ ipſi cõtradicit, bonumq; iudicat bonũ non eſſe,hoc autẽ fuit quod demonſtrare propoſuerat. Porrò ad hoc quoq; argumentũ dicendum eſt facile eſſe,quod bonũ non eſt,id non eſſe bonum pronunciã ti,cum negatio ſit,prædicatumq; ob id infinitum obtineat,propoſitionẽ reperire quæ per contradictionem repugnet:cõperire autem quę contrarium aliquid affirmet,fieri nequaquam poſſe.nihil nanque eſt contrariũ infinito.ſiquidẽ cõtraria quæ ſunt,ea ſpecies eſſe oportet maximo à ſeinuicẽ interuallo diſiunctas. non bonum autem,&,non album,priuationes quædam, nec ſpecies ſunt. itaque cum deeſt illa quæ affirmare eius contrariũ poteſt;opponere cõtradictorie ipſi repugnantem ſolemus. At ei quæ bonũ eſſe quod bonũ eſt prodit,non ſolum eius negationem, ſed contrarij quoque affirmationem refragari.quandoquidem & cum ipſo bono & albo,non bonum & non album,ut cum habitibus priuationes:malum autem & nigrum ut contraria confligantur. Non igitur hæc perinde ſeſe habet in omnibus quę quod bonum non eſt non eſſe bonum, ad illam quæ bonum eſſe quod non eſt bonum declarat, atque ea quæ quod bonum eſt bonum eſſe, ad illam quæ non bonum eſſe quod eſt bonum decernit ſiquidem huic, non eſt bonum quod bonum non eſt,ſola eius obluctatur affirmatio: reliquæ ſimul ueræ eſſe poſſunt. fieri uero nequaquam poteſt,ut huic, eſt bonum quod bonum eſt,uerum cum illa profiteatur,malum eſt quod eſt bonum. Cæterum manifeſta ſunt auctoris uerba ex iis quæ prodidimus : præterquã quod illud, ESTENIM HÆC FALSA.

ſcribit etiã inquit Alexãder **HÆC ENIM EST VERA**.quod ſi,eſt. n. hæc falſa,ſcribatur,de illa dictum erit quæ bonũ eſſe id memorat quod bonũ nõ eſt,ſin,hæc.n.eſt uera,de illa quę bonũ non eſſe quod nõ bonum eſt retur:quam uerã quoq; eſſe ante cõmo nuit,perinde atq; ſi diceret,hæc. n. falſa eſt nunquam. perſpicuum eſt autem priorem lectionem præſtare.

VIII.

CONSTAT *aũt nihil relatũ ire uel ſi uniuerſaliter affirmationem ponamus. nam contraria erit uniuerſalis negatio:ut opinioni omne quodcunque fuerit bonum,id eſſe bonum putanti: ea quæ nullum ex bonis bonum eſſe exiſtimat. Nam quæ bonum eſſe bonum ſentit,ſi uniuerſaliter intelligat bonũ, eadem eſt illi quæ quodcunque bonum fuerit,id bonum eſſe opinatur. at hoc nihil differt ab eo quod inquit, omne quodcunque ſit bonum,id bonum eſſe.Similiter & in non bono.*

Cum in ſingularibus uniuerſalibusq; propoſitionibus inſpectionẽ ſe propoſiti problematis facturũ eſſe pollicitus ab initio fuiſſet,deinde in nullo argumento ꝓpoſitionẽ cõprehẽdiſſet q̃ ꝓfinitionẽ quãpiam uniuerſalẽ, ſed horũ loco articulos in græca oratione haberet,adeo ut rationẽ in ſolis impræfinitis ꝓpoſitionibus ob id meditari uideretũ : per hæc addit,ſingulares articulos qui ſubiectis uniuerſalibus in propoſitionibus iunguntur, uniuerſalis affirmatiuæ præfinitionis facultate eſſe præditos.Nõ.n.ut nõnulli autumãt, ſermo in impræfinitis propoſitionibus ante eſt habitus, nunc uero ineptũ nequaquã fore oſtẽdit ſi eadẽ & in

uniuerſalibus dicantur. Omnino nanque nec Ariſto-
telis de impræfinitis propoſitionibus ſententiæ conſen
taneum eſt, magis cõtrariam negationem in ijs eſſe af
firmationi quam affirmationem contrarij dicere: quo
modo neque in particularibus: ſiquidem & impræfi-
nitas perinde ac particulares cenſet inter ſe eſſe ſimul
ueras, ueram autem ueræ, hoc nimirum quod ad libri
finem ab eo dicendum eſt, contrariam eſſe neque opi-
nionem, neque enunciationem licet. Proinde & in ſo-
lis ſingularibus uniuerſalibusq; uniuerſaliter propoſi
tionibus ab initio uiſus eſt, cõſiderationem theorema
tis propoſuiſſe: quarum alię ſibi contradicunt mutuo,
aliæ cum falſum ſimul proferant, ob id ipſum contra-
riæ uocantur. paulopoſt autem contradictoriæ quo-
que uniuerſalium aduerſus particulares oppoſitionis
meminerit: nuſquam uero mentionem aut indefinita-
rum faciet aut particularium, ceu contrarietatem quã-
piam inter ſe obtinentium. Hoc itaque eſſe quod dice-
re uelit in preſentia, nempe ſingulares articulos, ut ex-
plicatum eſt: omnis, præfinitioni pares eſſe facultate,
declarat ipſe probationis modus: quo in uniuerſalibus
quoque uniuerſaliter propoſitionibus eadem conueni
re ijs oſtendit, quę in habẽtibus articulos prodita ſunt
ſubiectis uniuerſalibus adiunctos Idem enim eſſe in-
quit apud Græcos to agathon ideſt bonum eſſe bo-
num, & quodcunq; bonum fuerit, bonum eſſe. quod
neque ab uniuerſali quidquam differre, quod eſt, om-
ne bonum eſſe bonum, ſuſpicari quis ualeat. Quocir-
ca illorum quoque uſu receptum eſt, ut in qubus om-
ni ſubiecto pręgdicatum, ineſt cum articulo ſubiectum

proferant:idemq́ ſe dicere uniuerſali exiſtiment. haud uero etiam in quibus non omni. dicunt enim ho an-tropos, ideſt homo animal eſt, aut bipes. non tamen ho anthropos albus eſt; aut iuſtus. Cæterum meminiſſe ea conuenit quæ nos de his antea diſſeruimus, à præfi nitione inquam, omnis, repræſentari illorum multitu-dinem quæ ſub uniuerſale ſubiectum referuntur: à ſin gulari autem articulo unam ipſius naturam à multi-tudine profectam. Ex dualibus autem articulis, plura libusq́, ſiquid de ĳs quoque dicendum eſt, habent ab, omnis, præfinitione duales perſpicuam differentiam. neque enim de ſolis duobus prædicatur, omnis, neque illi dici de pluribus ualent. procemiumq́ tractationis de Cœlo huiuſce rei cauſam docebit. Quoniam uero plurales articuli nihil poteſtate differre ab eo uidētur, ut mortalis eſt omnis homo, & mortales hœ antropœ ſunt ideſt homines, diſcernere hos quoque fortaſſe po-terimus, ſi in quibus, omnis, uerum eſt, in ĳs pluralem quoque articulum planè uerum fore affirmemus. Nanque illi, omnis mortalis, hoc uidelicet, omnes morta-les, idem ſignificat, in hoc uero hœ Græcorum articu lus neceſſe eſt poteſtate comprehēdatur, quo fit ut, om-nes, quoque omiſſa præfinitione, uerum ſit ĳs aſſertu-rus, qui hæ anthropœ hoc eſt homines dicit mortales. Non tamen reciprocabit ratio, ut uelimus ubi plurali bus articulis proferendis uerum nunciamus, ibi, om-nis, quoque dicenda præfinitione protinus uerum fate ri. Vult enim hæc prętermiſſum nihil ex ĳs facere quę ſub uniuerſali continentur. uiri autem aſſertorem eſſe pluralem articulum arbitramur, uel ſi ſolum in pluri-

mis prædicatum uerum ſit. Magis igitur uerum eum eſſe concedimus qui, quaſi hoc articulo ſubſtantiuis ſingulis addito, ſapientes, dicat, ſunt Athenienſ.s : Lacedæmonij tolerantes: calui Myconii, quam ille qui, omnes, præfinitionem horum ſingulis apponit. Ac demum ſi præter articulum proferenda etiam præfinitione, enunciationem fieri ducimus planè communem, neque illam fruſtra addimus, non ſtatim ergo à pronunciato ſolo articulo, ſub communi concipi uniuerſa cenſemus. Quare nec apud Homerum Iupiter ſimpliciter Græcos, in prælium educere Agamemnoni per ſomnum iusſit: ſed aduerbium illud, paſſydie hoc eſt cum omni exercitu, adiecit. quod cum minus ille animaduertiſſet, ſibi ipſe auctor extitit ut ſpe fruſtraret. & Demoſthenes cum precibus patere ſe à Diis deabusq; dixiſſet, omnibus, ſubdidit: cum abſolutiorem omnis numinis comprehenſionem additione illa fieri poſſe exiſtimaret. Sed ad rem redeamus: dicamúſq; ſiue finitus ſiue infinitus ſubiectus ſit uniuerſalis, iunctum illi ſingularem articulum uniuerſalis præfinitionis uim habiturum. idcirco ipſe quoque illud adiecit.

SIMILITER ET IN NON BONO.

Quibus uerbis, aut in his etiam inquit infinito ſubiecto præditis propoſitionibus præcipua in contradicentibus propoſitionibus, quæ ſunt, eſt bonū quod bonum non eſt, & bonum non eſt quod non eſt bonum, pugna ſpectatur. Nam, ut ante proditum eſt, non poteſt affirmatio contrarii cum harum uera decertare, nihilóque magis argumenta cætera quadra-

bunt omnia finitum ſubiectum quam infinitum habentibus: ſiue præfinitiones uniuerſales ſubiecti, ſiue articulum harum loco obtineant; non enim nobis de ſubiectorum, ſed prædicatorum differentia tractatur. Aut ſi propius etiam ſpectes, poſſe argumentum ſextum ait uel in iis proficere propoſitionibus quæ præfinitiones ibidem uniuerſales obtinent: ut ante in iis oſtendebatur quæ articulos præfinitionum loco haberent. ratione colligere quidem ſtatuentibus nobis, hanc, omne bonum, bonum eſt, huic magis, nullum bonum eſt bonum, quam illi, omne bonum malum eſt, repugnare. ad huiuſce uero probationem ſumentibus. ut hæc ſeſe, nullum non bonum bonum eſt, uera negatio ad illam, omne non bonum, bonum eſt, falſam affirmationem habet, ita quæ omne bonum eſſe bonum affirmatio prædicat uera, ad falſam illam habere negationem quæ nullum bonnm eſſe bonum dicit. demonſtrantibúsque cum hac, nullum non bonum bonum eſt, neque illam quæ nullum non bonum eſſe malum pronunciat, totam præliari: neque eam quæ nullum non bonum non malum eſſe conſentit. (falſa enim tota harum neutra, ſed quadantenus utraque eſt,) ſolam autem hanc ipſi eſſe contrariam, omne non bonum bonum eſt. quoniam & altera tota uera eſt: altera tota mentitur. atque ob id cenſentibus huic etiam, omne bonum eſt bonum, ſolam proprie contrariam illam; nullum bonum bonum eſt, negationem eſſe: uerum non affirmationem contrarii, quæ malum eſſe id

quod bonum eſt,uniuerſum ſtatuit. Enimuero, quæ aduerſus hæc quoq; proferre oporteat dilucet. nanque hæc,omne bonum eſt malum, tum ex ſe tota mendax eſt:tum per ſeipſam totam cum illa,omne bonum bonum eſt,pugnat potisſimum. Potior tamen habenda eſt prior expoſitio:ut quæ hanc quoque in ſeipſa comprehendat.

IX.

QVOCIRCA *ſi ſic habet res in opinione, quæ autem uoce proferuntur affirmationes negationesq; ſigna ſunt eorum quæ animo concipiuntur, patet affirmationi quoque negationem, quæ uniuerſaliter de eodem fertur, eſſe contrariam: ut huic quæ omne bonum eſſe bonum; uel omnem hominem bonum eſſe, illam quæ nullum bonum eſſe dicit,uel nullum hominem. contradictoriè uero oppoſitam quæ non omne eſſe,uel non omnem.*

Cum enunciationes quæ pronunciatiua oratione exprimuntur conferre inuicem, quo modo expoſitum eſt,ab initio conſtituiſſet,ſeſe ad opiniones recepit:cenſuitq; in his meditandum eſſe theorema:ceu quæ principij rationem ad prolatitias propoſitiones habeāt. Itaque cum quod ſe tanquam uerum pollicitus fuerat demōſtratarum,id in opinionibus ſubducta ratione collegerit,uult eadem & in propoſitionibus dictione cōſiſtentibus conuenire:atque contrariè uniuerſalem negationem uniuerſali affirmationi,particularem uniuerſali contradictoriè eſſe oppoſitam. harum autem utrāque oppoſitionum pugna contrariarum inter ſe affir-

mationum uehementiorem eſſe.

X.

ILLVD, *uero etiam liquet, fieri nequaquam poſ ſe, ut uera ueræ contraria, neque opinio neque contradictio ſit. Nam contrariæ quidem eæ ſunt quæ circà oppoſita uerſantur. at eundem circa, eadem uerum eſſe contingit. minime autem licet ſimul in eodem ineſſe contraria.*

Cum hoc in ſexta argumentatione tanquam manifeſtum uſurpauerit, ſimul uerum aſſerentes opiniones propoſitionesq́ non eſſe contrarias, ipſum hoc in præſentia, quanquam euidens ſit, per ſecũdam figuram aſſcrit, his aſcitis ſumptionibus, quæ ſimul uerum profitentur opiniones propoſitionesq́. ſimul in eodem eſſe ueras (hoc nanq́ eſt ſimul uerum profiteri) contraria uero ſimul in eodem uera eſſe nequaquam poſſe. colligitq́ ueri ſimul, conſcias opiniones ac propoſitiones non eſſe contrarias. Negatiuam autem propoſitionem præparatoria ratiocinatione confirmat. (ſic enim pro ſyllogiſmum interpreter) quam in prima texit figura medioq́ utitur termino, haudquaquam fieri poſſe ut oppoſitis contraria oppoſita uera ſimul in eodem ſint. itaq́ concedit nullo pacto, ut uerum ſimul dicant cõtraria. Ipſe uero tum maiorem propoſitionem præparatoriæ ratiocinationis propter breuitatem omiſit, tũ principalis problematis concluſionem. hæc igitur uis eſt probationis. Quod autem ad uerba attinet, illud, NEQVE CONTRADICTIO, perinde eſt ac ſi dixiſſet, neque propoſitio ex qua contradictio ori

tur : hoc eſt neutiquam fieri ut quæ in uero conſentiunt, contradictionem uel in animo inditis uel in uoce pronunciatis,ut uocant,orationibus pariant. Illud quoq; NAM CONTRARIÆ QVIDEM EÆ SVNT QVÆ CIRCA OPPOSITA VERSANTVR, in Græca oratione ſic pote habente, ἐναντίαι μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα minus congrue dictum uidetur.quippe ſubiecto id eſt, contrariis addito articulo conſentaneum erat αἱ ἐναντίαι μὲν γὰρ περὶ τὰ ἀντικείμενα dicere.Quod autē ſequitur, AT EVNDEM CIRCA EADEM VERVM ESSE CONTINGIT; affirmatiua propoſitio eſt ſyllogiſmi, ſignificátque per hoc,circa eadem uerum eſse, quomodo ſimul ueræ eſse id genus propoſitiones dicantur: nimirum eo quod circa eadem concurrant. intelligit autem ſubiecta communia propoſitionum earum quæ ſimul uerum perhibentur fateri. Per uerbum autem, cōtingit,modum declarat in his poſitæ ueritatis, hoc eſt uerum dicere & non dicere poſse propoſitiones illas quæ eodem utuntur ſubiecto. quæ uero non ex materia, ſed ex ipſa propoſitionum ui ſimul uerū exponunt, ut impræfinitæ particula resq; neceſse planè eſse ut eodem hæ ſubiecto utantur, atque eodem tempore uerum decernāt.Poſtremo illud, MINIME AVTEM LICET SIMVL IN EODEM INESSE CONTRARIA, concluſio quidem præparatoriæ uult eſse ratiocinationis: re autem uera concluſionis continet cauſam. Nam concluſio uera hæc eſt, ut ſimul uera contraria ſint, fieri